Inv. A.15.504
347877
1961
36904

ION GHICA

AMINTIRI DIN PRIBEGIA

după 1848.

NOUE SCRISORI CĂTRE V. ALECSANDRI.

FUNDAȚIA UNIVERSITARĂ CAROLI
Donația Th. Rosetti

BUCURESCI
EDITURA LIBRĂRIEI SOCEC & Comp.
Calea Victorieĭ No. 7.
1889.

BIBLIOTECA
FVNDAȚIVNEI
VNIVERSITARE
CAROL I.

Nº Curent 33699 Format .....
Nº Inventar 15504 Anul .....
Secția Depozit II Raftul .....

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
TA 33699 1953
CONTROL
1956
RC 36/07
1961
L

Din Stabilimentul grafic Socecŭ & Teclu
Strada Berzei, 96.
[27,641]

B.C.U. Bucuresti
C36904

I.

Londra, Fevruarie 1888.

Dragul meŭ amic,

Sciĭ că la Constantinopol rar să nu te pomenescĭ din somn în sunete de tun, al căror număr variază după rangul localităţeĭ unde s'a ivit incendiŭ.

In noaptea de Bobotează a anuluĭ 1853 căduse o zăpadă numaĭ apă, un fel de lapoviţă; şi temperatura dedese în iarnă: o răceală umedă, care te pătrundea până la os şi-ţĭ tăĭa puterile, un frig cu totul necunoscut în ţările unde oamenĭĭ aŭ sobe şi ferestre îndoite.

Mĕ culcasem şi d'abia începusem a mĕ obicĭnui, clenţănind din dinţĭ, cu temperatura aşternutuluĭ şi cu reveneala cĭarşafurilor, când aud tunul; număr treĭ dătăturĭ, imĭ ḑic că focul era undeva pe Bosfor, şi mĕ afund maĭ ădânc în

plapumă. Mĕ lua somnul, când *beccìul*, lovind de treĭ orĭ cu bâta în caldarîm strigă: „Iangân vaaaa.....r!..... Ortakioida“ (foc la Ortakioi). La această scire saiŭ repede din pat şi alerg la ciorapĭ şi la cisme; dar încălţându-mĕ încep a raţionă, şi-mĭ ḑic că până m'oiŭ îmbrăca ş'oiŭ da de vale la Tophanà, o să treacă un ceas; acolo, oiŭ găsi n'oiŭ găsi caic, ḑar ḑi c'am găsit; maĭ îmĭ trebue un ceas ba şi douĕ, până la vadul de la Ortakioi; apoĭ maĭ pune vre-o treĭ-ḑecĭ de minute la deal în sus, până la casa bancheruluĭ armean Pişmiş (casă la care mĕ interesam, căcĭ îmĭ ţineam acolo hârtiĭ, într'un dulap la D-na Snadeska, o amică din copilărie a comiteseĭ Edling, născută Sturdza), — fac treĭ saŭ patru ceasurĭ, timp destul ca să arḑă toată mahalaoa până ce oiŭ ajunge eŭ. Maĭ bine să aştept să se lumineze.

In ḑiuă, când m'am dus să vĕd ce se petrecuse, am găsit casa arsă până la pământ împreună cu vre-o sută douĕ de alte case; noroc că focul începuse de la deal şi servitoriĭ chiriaşeĭ, ajutaţĭ de oamenĭĭ proprietaruluĭ, avusese timp să scape obiectele şi sculele din casă, aruncându-le pe ferestre în grădină peste zidurile teraselor. Acolo am găsit şi eŭ hârtiile mele vrafurĭ p'între spalirile de portocalĭ şi de iasomiĭ,

amestecate cu apă căḑută din cer și din tulumbele pompierilor. Le-am strîns grămadă într'o bocceà, pe care am purtat'o cu mine anĭ mulțĭ pe la Pera și pe Bosfor, din casă 'n casă, am cărat'o pe la Samos, pe la Bucurescĭ, până aŭ ajuns la moșie la Gherganĭ. Acolo, când mi-am așezat hârtiile în bibliotecă, am ales într'un pachet corespondența emigraților noștri din timpul esiliuluĭ.

Mult am maĭ căutat acu doĭ anĭ acel pachet; am petrecut ḑile întregĭ resfoind, cu ajutorul d-luĭ Bianu, toate hârtiile mele, fără a da peste dînsul; când, astă tómnă, voind să fac óre-carĭ reparațiĭ la casă, lucrătoriĭ aŭ găsit acele hârtiĭ înghesuite între zid și bibliotecă.

Am esitat mult până ce mĕ hotărîĭ să le daŭ publicității, dar mi-am pus întrebarea dacă eram în drept să le distrug; căcĭ, deși printre dînsele sunt unele pline de bănuelĭ, de acusărĭ și de invective; altele carĭ respiră ură și invidie, stare psichologică inerentă tuturor emigrațiunilor; căcĭ esiliatul depărtat de patrie, despărțit de familie și de tóte afecțiunile sale din tinerețe și din copilărie, trăit în lipse și privațiunĭ, d'abia tolerat în pămêntul unde a putut găsi un trist adăpost, își înăspresce spiritul, își împetresce inima, se crede persecutat, tradat, spionat, și

devine bănuitor, şi de multe orĭ chiar nedrept şi pismuitor.

Mi-am ḑis că sunt unele din acele hârtiĭ carĭ aŭ, póte, un interes istoric, altele iar cari, prin talentul şi patriotismul cu care aŭ fost concepute şi redactate într'aceĭ nenorociţĭ timpĭ, ne impun recunoscinţă către aceĭ carĭ aŭ ştiut să atragă atenţiunea Europeĭ asupra ţĕreĭ nóstre.

Păstrez originalele tuturor actelor ce voiŭ publica aci; ele sunt la dispositiunea acelor carĭ ar voi să le vaḑă saŭ să le controleze. Cât pentru cele scrise de mine, epistole, note şi memorande, câte vor fi scăpat de foc, de apă şi din călătoriĭ, îmĭ propuiŭ a le publica maĭ la urmă într'un volum separat.

*

In ḑiua de $^{17}/_{29}$ Maiŭ 1848 mĕ îmbarcam la Brăila pe un vapor al Lloyduluĭ austriac, plin de Grecĭ şi de Ovreĭ carĭ fugeaŭ de frica cholereĭ; şi a treia ḑi în rĕsăritul soareluĭ aruncam ancora în Cornul-de-Aur, între Sarai-Burnù, Scutarĭ şi Tophanà, unde furăm îndată înconjuraţi de toate părţile de bărcile *ghiumrucciilor* [1], cari se agăţaŭ cu cângile de vapor legănaţĭ de tala-

1) Impiegaţiĭ vămeĭ.

zurile mării. Voiaŭ să ne iea să ne ducă în fundul golfuluĭ, la vama de la Galata, ca să ne caute prin lăd̦ĭ; noroc că servitorul de piaţă al Otelulu Missiri a venit de ne-a scăpat din mânile aceleĭ lae de cerşetorĭ patentaţĭ, astupându-le gura cu câţĭ-va gologanĭ.

Acel servitor, Charles, fostul călăuz al mareluĭ poet Alphonse de Lamartine în călătoria sa în Orient, era fiul luĭ Giacomo, pictorul decorator care a zugrăvit divinităţile Olimpuluĭ ce împodobeaŭ saloanele palatuluĭ luĭ Grigorie Vodă Ghica, casă căd̦ută acum de vre-o câţĭ-va anĭ, prin cumpărătóre, în familia Lahovari; iar Giacomo, amicul luĭ Silvio Pelico şi al luĭ Gonfalonieri, din pictor ajunsese birtaş la insula Pringhipo. Dunia cĭarki feleki (lumea e o roată, lumea e ca o roată) d̦ice poetul Persan. Aci era acea roată când cholera a venit de a pus capĕt aceleĭ decadenţe, luând într'o singură noapte pe Giacomo şi pe fiul sĕŭ Carlo, în momentul când îşĭ făceaŭ pregătirile d'a se duce să se înroleze sub bandiera erouluĭ Garibaldi.

*

Indată ce m'am instalat la otel, cea d'intâĭ grijă mi-a fost de a mĕ presenta generaluluĭ Aupick cu scrisoarea ce aveam de la doctorul

Mandl, scrisoare despre care ți-am vorbit în epistola precedentă.[1]

La întrebarea mea dacă puteam să vĕd pe generalul, vestitul Nicol, portarul ambasadeĭ, mi-a respuns că generalul era stabilit la Terapia, în palatul de vară, și că nu venea la Pera decât o dată pe septĕmână, în ḑilele când sosea vaporul Mesageriilor de la Marsilia; iar, dacă aveam vre-o afacere urgentă, puteam să mĕ adresez la Vicomtele de Reculot întâiul secretar.

Profitând de aceste indicațiunĭ, am intrat

---

1) *Scrisorĭ.* Ediție nouă, 1887, pag. 722. — Iată textul scrisoareĭ d-ruluĭ Mandl către Generalul Aupick:

„Bucharest, ce 14 juin 1848.

„*Monsieur le Général,*

„Envoyé par Mr. Lamartine, comme agent confidentiel du gouvernement français, pour lui rendre un compte exact de la situation politique de la Valachie, j'ai eu déjà plusieurs fois l'occasion d'adresser des rapports au ministre des affaires étrangères, dans lesquels j'ai du fixer son attention principalement sur les points suivants:

„La Valachie et la Moldavie sont actuellement des provinces russes. Toute la partie intelligente du pays se révolte contre une administration pareille; on est prêt à faire une révolution; on pourrait même compter sur un succès heureux, si les menaces d'une intervention russe n'étaient à chaque instant mises en avant. Le Prince régnant lui-même se dit porté aux reformes, mais empêché par la Russie. Le parti national

în cancelarie, ca să iaŭ sfat de la secretar, cum să fac ca să pot vedea pe ambasador cât maĭ neîntârdiat.

Vicomtele de Reculot era tipul adevĕratuluĭ gentilom frances; tînĕr, plin de amenitate, de şcóla acelor cari ḑic: *Soyons citoyens, mais disons nous Monsieur.* Liberal atât prin credinţele sale proprii cât şi prin tradiţiunile familieĭ căreia aparţinea: nepot al generaluluĭ Lafayette, şi vĕr cu Ferdinand de Lasteyrie, făcea parte din grupul republican în capul căruia eraŭ Arago,

---

du pays a donc résolu d'envoyer un agent confidentiel, Mr. Ghika (Jean), à Constantinople, à fin de s'entendre avec le cabinet Turc. Il espère trouver près de vous, Monsieur le Général, tout l'appui moral que vous pourrier lui prêter. J'ai déjà prévenu Mr. Lamartine, il y a quelques jours, du prochain départ de ce délégué, et il est possible que dans une des prochaines depêches que vous recevrez de Paris, il en sera question. Seulement, comme il avait été d'abord décidé que ce serait Mr. Etienne Golesco, qui partirait, j'ai donné ce nom.

„J'espère, Monsieur le Général, que les espérances des patriotes Valaques ne seront pas trompées, et que l'insuffisance de ma recommandation ne diminuera en rien l'appui moral, que la pólitique de la République vous permettra de donner au délégué, Mr. Ghika.

„Veuillez agréer, Monsieur, l'expression de ma plus haute estime.

„Vôtre très-humble serviteur.

Dr. Louis Mandl."

Garnier Pagès şi Carnot. Cu venirea Republicei din 1848 fusese numit prim secretar la ambasada din Constantinopol în locul ducelui de Beaufremont, de odată cu numirea generalului Aupick în locul baronului de Bourqueney.

Nu eram de ₫ece minute la vorbă, când intră Cor, primul dragoman, vechiŭ cunoscut al meŭ de la Paris. Acesta, după schimbarea câtor-va cuvinte de politeţă, mĕ întreabă dacă cunosceam pe Stefan Golescu şi de eram în bune relaţiĭ cu dînsul, spuindu-mĭ că, după conţinutul uneĭ depeşe a luĭ Lamartine, atuncĭ ministru trebilor din afară, era aşteptat de ambasador. I-am esplicat că împrejurărĭ independente de voinţa sa oprind pe Stefan Golescu de a călătorĭ, misiunea cu care era să fie însărcinat îmĭ fusese încredinţată mie.

Eşind de la ambasadă, am intrat cu dragomanul Cor în casă la socru-so, la bancherul Jacques Alléon, unde am găsit pe un alt vechiŭ cunoscut, pe polonezul Czaika Czaikowski, agentul principeluĭ Adam Czartoryski, pe care Bucurescenĭĭ maĭ târdiŭ, pe la anul 1855, l'aŭ cunoscut sub numele de Sadik-Paşa.

După o lungă convorbire cu aceştĭ doĭ vechĭ amicĭ, Cor mi-a oferit să-l întovărăşesc la Terapia ca să mĕ presinte îndată ambasaduluĭ.

Generalul Aupick mi-a făcut o mică espunere, cam idilică, despre sentimentele pacînice de carĭ era animat guvernul Republiceĭ şi despre sprijinul ce pot aştepta de la Republica franceză toate naţionalităţile cari aspiră la o viaţă politică; mi-a ḑis că se simţea fericit a putea declara sus şi tare, că a găsit în guvernul pe lângă care era acreditat sentimentele cele maĭ generoase şi intenţiunile cele maĭ binevoitoare pentru populaţiunile creştine ale Imperiuluĭ Otoman, asigurându-mĕ că puteam compta pe concursul şi pe sprijinul Porţeĭ pentru isbânda misiuneĭ mele.

M'a sfătuit să vĕḑ cât maĭ curênd pe Rifaat Paşa, ministrul afacerilor streine, prevestindu-mĕ tot odată că orĭ-ce i-aş destăinui avea să fie sciut chiar de a doua-ḑi de internunciul Austrieĭ, baronul Stürmer; mi-a recomandat deplină încredere în marele Vizir, patriotul Sarim Paşa, şi m'a sfătuit să nu vĕḑ de îndată pe Seraskierul (ministru de resbel) Riza Paşa, căcĭ voia să-l informeze chiar el însuşĭ de misiunea cu care eram însărcinat. Riza Paşa era p'atuncĭ ministrul cel maĭ influent la Palat, partisan călduros al alianţeĭ francese şi amic personal al generaluluĭ Aupick.

Chiar de a doua-zi am început alergările mele, urmând sfaturilor ambaradoruluĭ Francieĭ.

Espunerile mele despre aspiraţiunile şi determinarea Românilor produceaŭ cea maĭ bună impresie asupra ministrilor Porţeĭ. La toţĭ găseam încurajărĭ şi asigurărĭ că vom fi susţinuţĭ. Eram bine informat de tot ce se petrecea la Poartă; cunosceam, încă de când eram student la Paris, pe Emin Muhlis Efendi p'atuncĭ prim secretar al ambasadeĭ Otomane de la Paris şi pe colonelul Mehemet Bey, ataşat militar în timpul ambasadeĭ luĭ Reşid Paşa, tinerĭ pe carĭ acum îĭ găseam pe unul mare dragoman al Porţeĭ şi pe celalalt general de divisie (Mehemet Kibrisli Paşa), comandant al armateĭ Iraculuĭ şi Arabistanuluĭ, chemat la Constantinopol, ca să fie trimis ambasador la Londra.

*

In seara de $^{18}/_{30}$ Iunie, aflându-mĕ la Boiagikioi, la Emin Efendi, mi se spune că venise sciră la logofătul Aristarchi, că în Bucurescĭ poliţia făcuse arestărĭ, şi că oraşul era în mare ferbere. A doua zi, la ambasada englesă la Terapia, Alison, secretarul oriental, îmĭ remite un plic; agentul diplomatic engles din Bucurescĭ, Colquhoun, îmĭ făcea cunoscut arestările operate

în Bucureșcĭ. Plicul conținea și o scrisoare de la Nicolae Golescu, care mĕ înștiința că se afla ascuns la loc sigur și că mai mulți din amicii noștri, între carĭ îmĭ cita pe Stefan Golescu, pe A. G. Golescu și pe Eliad, pornise la Islas, unde se afla maiorul Tell și căpitanul Pleșoianu cu două compănii. De aci încolo scirile, deși târdiĭ de câte ₫ece și cinci-spre-₫ece ₫ile, dar se urmaŭ lanț unele după altele, regulat după repeₓiciunea evenimentelor.

In ₫iua următóre, însărcinatul de afaceri al Belgieĭ, Kerkow, venind de la o visită ce făcuse ambasadoruluĭ rusesc, îmĭ spune că acolo logofătul Nicolae Aristarchi povestea în detaliŭ arestarile făcute în Bucureșcĭ în ₫iua de $^{7}/_{19}$ Iunie și atentatul din $^{8}/_{20}$ Iunie în contra vieței luĭ Vodă Bibescu.

Nu trece o sĕptĕmână după aceea și Emin Efendi mĕ înștiințéză că Aristarchi adusese la Poartă un plic adresat mie, trimis prin lipcan al Postelnicieĭ (curier de cabinet) din Bucureșcĭ, care trăgênd după obiceiŭ la cancelaria românească la Fanar, hârtiile ce conținea că₫use în mâna luĭ Aristarchi, din al căror cuprins resulta că guvernul luĭ Bibescu încetase și că se aștepta în Bucureșcĭ sosirea Guvernuluĭ provisoriŭ proclamat la Islas.

Logofătul Aristarchi ceruse luĭ Rifaat Paşa, ca eŭ să fiŭ arestat.

Făcênd eŭ cunoscută luĭ Riza Paşa această împrejurare, a trimis îndată pe secretarul sĕŭ la Rifaat Paşa de i-a cerut acele hârtiĭ pe carĭ mi le-a trimis la otelul unde locuiam, înscinţându-mĕ că nu aveam să mĕ tem de nimica.

Chiar în ḑiua aceea Principele Hangerliu, fiorosul dragoman rusesc, a cerut Porţeĭ din partea luĭ Titoff ocuparea Principatelor cu trupe combinate rusescĭ şi turcescĭ, şi restabilirea statuluĭ quo din nainte de $^{11}/_{23}$ Iunie 1848.

Consulul general al Rusieĭ, Kotzebue, împreună cu generalul rus Duhamel, comisarul extraordinar, părăsise Bucurescĭi, protestând în contra celor petrecute. Generalul Gesterswein trecuse Prutul cu divisiunea ce comanda, ocupase Iaşiĭ şi înainta spre Focşanĭ; dar în urma noteĭ rusescĭ, convocându-se Marele Consiliŭ al Porţeĭ şi rostindu-se în contra cereriĭ rusescĭ, s'a emis idea de a se trimite o comisie care să cerceteze păsurile şi dorinţele Românilor.

Deşi încă din luna luĭ Aprilie, de când cu turburările de la Iaşĭ, Poarta trimisese pe Talat Efendi în Principate, dar s'a hotărît să-l înlocuească printr'o persoană de o maĭ mare însemnătate, şi alegerea eĭ s'a oprit asupra luĭ Solei-

man Paşa de curênd întors de la ambasada din Paris, dându-ĭ de consilier pe Emin Efendi.

In seara când Emin Efendi mi-a anunţat numirea sa, am avut ocasiunea a face o curioasă cunoscinţă.

Emin Efendi îmĭ ḑice că, voind să aibă cu dînsul pe cine-va care să cunoască limba ţĕreĭ, i se recomandase un tînĕr care pretindea că scie vorbì românesce, şi mĕ ruga să intru în vorbă cu dînsul, ca să-ĭ spun dacă îĭ póte servì ca dragoman, şi ordonă servitoruluĭ să-ĭ cheme pe Ahmet Aga. Eŭ mĕ adresez către dînsul, ḑicêndu-ĭ:

„Excelenţa sa îmĭ spune că sciĭ românesce; ia ḑi ca mine: *reteveiŭ de teiŭ pe mirişte de meiŭ*“.

Tênĕrul repetă curat ca un Român neauş cuvintele mele.

Atuncĭ îĭ ḑic:

„Dumnea-ta, domnule, nu numaĭ că vorbescĭ românesce, dar eştĭ Român după vorbă ca şi după chip.“

Tînĕrul se roşì şi-mĭ ḑice: „am trecut şi noĭ prin ţeară şi am avut ocasie a învĕţa limba d'acolo“.

„Vreĭ să ḑicĭ póte că te-aĭ oprit maĭ mulţĭ anĭ în Sfântul Sava“.

După aceste puține vorbe schimbate cu acel tînĕr, am asigurat pe Emin Efendi că, dacă Ahmet Aga vorbesce și turcesce tot așa de bine ca românesce, va avea un dragoman perfect.

Mulți ani mai în urmă m'am găsit la masă la Necet Bey cu un Ahmet Efendi, funcționar important la ministerul de finanțe; acesta era fostul Ahmet Aga de care vorbiiŭ. Și iată tragi-comica sa istorióră.

Acest musulman, până a nu fi Ahmet Aga, fusese un Petrake, calfă la un cojocar din Bucurescĭ. Cum sciĭ, blănăria cea mai fină și mai scumpă care se obicĭnuia în Seraiŭ și în casele Regialilor era lucrată de cojocariĭ noștri Bucurescenĭ. Stăpânul saŭ jupânul luĭ Petrake îl trimisese cu câte-va *misade* de *kakum*, de *singiab*, de *silvie* și de spinărĭ *paceà*, coade și *profiruri* de samur, tot blănărie aleasă, la un corespondent al sĕŭ din Țarigrad, ca să le vîndă; și tînĕrul Petrake le ducea pe la haremurile și *selamlîcurile* din Stambul și Scutari, până s'a îndrăgit cu o *hanumă* vĕduvă bogată din Kadikioi, în casa căreia petrecea adesea în liniște și pace ḑile și nopți, până într'o ḑi când, voind să iasă, vede casa înconjurată de o mulțime de mahalagiĭ turcĭ bĕtrânĭ, între carĭ Kadiul, Imamul și Muftiul și *hanume* bĕtrâne fără *ĭasmac*, carĭ strigaŭ rĕsbu-

nare pentru profanaţiunea religieĭ. „Unde s'a maĭ pomenit, strigaŭ cu toţiĭ, ghiaur în casa uneĭ fice a Islamuluĭ luminat!“ Tînĕrul, care cunoscea că după legea mahometană casul se pedepsea cu perderea capuluĭ, se retrăsese în casă şi sta ascuns, fără a îndrăsnì să pâşască pragul uşeĭ, aşteptându-şĭ ceasul morţiĭ.

Trecuse ḑile multe şi casa tot ocolită şi ḑiua şi noaptea de fanaticĭ carĭ pândeaŭ pe creştin ca să-l înhaţe; până într'o dimineaţă *hanuma* ese furioasă în poartă la uliţă, cheamă pe ceĭ maĭ influenţĭ dintre încunjurătorĭ, întrebându-ĭ pentru ce afrontul ce i se făcea? Eĭ ĭĭ rĕspund furioşĭ, că religia cea luminată era nesocotită, insultată, călcată în picioare, şi-ĭ cerea pe ghiaur.

La aceste cuvinte ea le rĕspunde, că una din cele maĭ marĭ datoriĭ ale unuĭ bun Musulman, fie bărbat, fie femee, era de a lumina pe ceĭ necredincioşĭ, arĕtându-le religia cea adevĕrată; că acum tînĕrul era catechisit şi că era gata a îmbrăţişa Islamismul.

Tînĕrul fu chemat îndată dinaintea Imamuluĭ, căruia ĭĭ rĕspunse prin cuvintele:

„Allah hil Allah Mohammet Rusul Allah.“

Dumneḑeŭ e Dumneḑeŭ şi Mohamet este Profetul sĕŭ.

Cuvinte cabalistice prin care Petrake a de-

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

venit Ahmet Efendi, bărbatul uneĭ frumoase şi bogate *hanume*, şi ce sciĭ acum o fi vre-un Ahmet Paşa, guvernatorul vre-unuĭ *aialet* din Europa saŭ din Asia.

Cred că printre Mahometanĭ se află mulţĭ Românĭ din ceĭ după malul Dunăreĭ, maĭ ales carĭ, dintr'o împrejurare saŭ dintr'alta, de voe saŭ de nevoe, s'aŭ turcit, precum am avut un cas la 1866 cu oficerul de graniţă Leurdeanu, care, într'un moment de aberaţiune neînţeleasă, refusând a se supune ordinelor generaluluĭ Magheru, s'a resvrătit, a arestat pe şeful sĕŭ şi l'a dat pe mâna Turcilor, ceea-ce l'a făcut a nu maĭ îndrăsnì să se întoarcă în ţeară, şi s'a turcit.

La Brusa în anul 1849, cerênd voie luĭ Sarim Paşa, guvernorul Hudaverdighiaruluĭ, să putem visita mormintele vechilor Sultanĭ, Paşa a orênduit pe un venerabil Imam (popă) să ne călăuzească. Era un om înalt şi frumos, îmbrăcat în haine albe de la cap până la picioare. Eram cu Golesciĭ (Alecu şi Radu), Serghiad, Zane, Alecu Manu, G. Văleanu, Pădeanu şi alţiĭ. După ce Imamul ne-a arĕtat toate mormintele carĭ sunt într'un fel de cimitir aprópe de Ulŭ Giamì, mĕ întorc către camaraḑiĭ meĭ, ḑicêndu-le că nu ne-a arĕtat mormîntul Sultanuluĭ Baiazed. Atuncĭ

Imamul ne dice în românească cea mai românească cuvintele:

„Mormîntul lui Baiazed este tocmai colo în deal la giamia care se numesce Sultan Baiazid Giamisi".

Acel Imam era fiul unui țeran român din satul Mola-Braim, din județul Brăilei. Intrat de copil servitor la un agă turc din cetatea Brăilei, la căderea fortăreței la 1828, s'a dus cu stăpânu-so, și depărtându-se de ai lui a învățat carte turcească, a fost admis la Medreseaua de la giamia Sultan Selim, și a îmbrățișat Islamismul.

*

In urma atitudinei ce luase Poarta, după sfaturile ambasadorului Franciei, generalul Gestersweiu a primit ordin să treacă înapoi Prutul pe malul stâng, luându-i-se comanda și dându-se generalului Lüders, aruncându-se vina călcării teritoriului Otoman asupra acelui comandant, care de inimă rea s'a și sinucis.

Europa întreagă era în ferbere și temerile de războiu și de revoluțiuni erau mai pretutindeni. Ambasada generalului Aupick era o ambasadă mai mult militară. Osebit de personalul civil obicinuit, care se compunea din vicomtele de Reculot, de marchisul de Massignac, de Edm

de Bourqueney, şi vre-o şase şapte ataşaţi şi dragomanĭ, Generalul adusese în suita sa maĭ mulţĭ ofiţerĭ, pe colonelul Margadel, ofiţer de Stat-Major, pe căpitanul Dessain, ofiţer de geniŭ, pe căpitanul de artilerie Sabatier, pe căpitanul de cavalerie Lefrançais; maĭ avea încă şi treĭ alţĭ ofiţerĭ, pe căpitaniĭ Magnan, Dupreuil şi Mouginot, cărora li se încredinţase şcoala militară de la Taxim. Toţĭ aceştĭ ofiţerĭ eraŭ ocupaţĭ a studia poziţiunile strategice şi mijloacele de apĕrare ale Constantinopoluluĭ, şi eraŭ destinaţĭ ca la cas de trebuinţă să iea parte în armata turcească, precum s'a făcut maĭ tărdiŭ cu ofiţeriĭ carĭ întovărăşise ambasada generaluluĭ Baraguay d'Hillier.

Maĭ de-odată cu pornirea luĭ Soleiman-Paşa spre Giurgiu, generalul Aupick a trimis la Bucurescĭ şi la Iaşĭ pe căpitaniĭ Sabatier, Dessain şi Lefrançais.

La $^{7}/_{19}$ August aceştĭ ofiţerĭ eraŭ ajunşĭ la Brăila, şi după câte-va ḑile se puneaŭ la dispoziţiunea generaluluĭ Magheru în tabăra din câmpul luĭ Traian.

Efectul sosireĭ ofiţerilor francesĭ în ţeară a fost mare. Câte speranţe deşteptate în inimele Românilor! Un orizont întins şi glorios se deschidea aspiraţiunilor naţionale.

Iată ce-mĭ scriea Dimitrie Gheorghe Golescu, prefectul Brăileĭ de atuncĭ, despre sosirea acelor oficerĭ:

No. I[1] „Ibraila 1848, le $^{7}/_{19}$ Août.

„*Mon cher Ghika*,

„Les capitaines Sabattier et Dessain avec Mr. Jules Colsar m'ont remis votre lettre. Je me suis conformé en tout à ce que vous m'y prescriviez. Les deux premiers sont partis hier pour Bucarest, dans votre voiture. Je leur ai donné une lettre de recommandation pour Et. Golesco. Je vous remercie de m'avoir procuré leur connaissance. Je viens de déchirer une longue lettre que je vous adressais relativement à nos affaires. La députation qui arrive avec ce bateau vous en fera sentir la raison. On m'écrit de Galatz que dans peu il doit éclater en Moldavie aussi un soulèvement général; mais, selon toutes les apparences, ce soulèvement aurait pour unique but la destitution du Prince, contre lequel on commence déjà à y distribuer des violentes diatribes. Votre

1) Acest numĕr corespunde cu acelaşĭ numĕr al hârtieĭ originale.

belle idée de la réunion des deux Principautés ne prend malheureusement racine que dans très peu de têtes moldaves. Je jettais l'autre jour les yeux sur une carte imprimée à Vienne il y a plus de vingt ans, qui ne contenait que les pays de race roumaine, la Valachie, la Bessarabie, la Moldavie, la Bucovine, la Transylvanie et le Banat. Savez vous que cela formerait un joli petit royaume, tout rond, avec des frontières que la nature semble avoir indiquées? La Mer Noire, le Danube, le Teiss lui formerait une jolie ceinture de fiancée, un beau rempart contre les outrages de l'étranger. Le centre de ce royaume nous donnarait Iassy ou Romano pour capitale, qui serait comme un phare pour les nations slaves qui nous entourent, et qui repandrait ses rayons de lumière parmi elles. Je ne sais pourquoi je pense que cette idée, qui eut été une pure utopie l'anée passée, me parait aujourd'hui si réalisable, qu'on pourrait presque parier que la chose aura lieu, mais quand? voilà le seul point d'incertitude qui me reste encore. La révolution française de 48 a proclamé l'affranchissement des peuples, mais encore plus le principe des nationalités. Chaque nation a un droit à sa propre existence politique, et tous les hommes

qui parlent une même langue doivent être considérés comme ne formant qu'une seule nation. C'est là le signe distinctif que Dieu leur a donné pour les séparer les uns des autres sur ce globe; les frontières qui tiennent à la nature du terrain ne viennent qu'en second lieu. Si le principe des nationalités doit triompher, comme tout le fait espérer les Roumains seront un peuple de huit millions. Mais il y aura des luttes terribles, avant que ce principe puisse se transformer en fait dans toute l'Europe. C'est une des dernières épreuves que notre société malade doit essuyer. La fraternisation des peuples ne viendra qu'après pour accomplir l'œuvre de le civilisation.

„Je vous prie de m'écrire par chaque bateau et d'accuser la réception de mes lettres. J'en ferai de même à l'égard des votres.

„Agréez l'expression de mes sentiments les plus distingués.

„Démètre Golescu.“

II.

Iată pe scurt cum se petreceaŭ lucrurile în ţară:

In urma arestărilor din ḑioa de $^{9}/_{21}$ Iunie, câţi-va din membriĭ comitetuluĭ revoluţionar, isbutind a se furişa şi a scăpa de arestărĭ, aŭ alergat la Islaz, unde se afla maiorul Tell şi căpitanul Pleşoianu cu douĕ companiĭ de infanterie, şi acolo aŭ rădicat stindardul revoluţionar, aŭ proclamat Constituţiunea şi aŭ dat de scire în toată ţara, încunosciinţând şi pe comitetul din Bucurescĭ.

Pretutindenĭ scirea resculăreĭ a fost primită cu mulţămire şi entusiasm. Ţara întreagă s'a deşteptat ca dintr'o letargie adâncă.

Magheru, cârmuitorul judeţuluĭ Romanaţĭ, însciinţează îndată din Caracal pe vodă Bibescu despre cele ce se petreceaŭ şi de marşa insur-

genților spre Craiova. Bibescu îi respunde ordonându-i să-și strîngă toți dorobanții, să pornească în contra rebelilor, să-i lovească și să împusce pe toți capii.

Mare agitațiune în Bucuresci în urma scirilor sosite de la Islaz. Vodă Bibescu, voind să arate nepăsare, ese în plimbare la șosea în trăsură deschisă, însoțit de ministrul sĕŭ Villara; atunci trei tineri înarmați se aruncă într'o birjă, ajung trăsura domnească, trag asupra Domnului, pe care din norocire nu-l nemeresc, sdrobindu-i numai epoleta.

In timpul acesta Eliad, Tell și Stefan Golescu pornesc cu cele două companii de la Islaz spre Caracal, rădicând satele și împlântând stindardul tricolor pe biserici și pe casele publice.

Ajungênd, gloată de mai multe mii, la marginea orașului Caracal cu strigătele de: să trăiască Constituțiunea, să trăiască libertatea, le-a eșit înainte prefectul Magheru cu 600 de dorobanți înarmați; dar, în loc de a-i întîmpina cu focuri, se aruncă în brațe unii altora, strigând să trăiască libertatea și Constituția, trăiască guvernul provisoriŭ.

A doua ḑi gloata, mărită cu oamenii lui Magheru și cu orășeni din Caracal, înaintează spre Craiova, mărindu-se necontenit pe drum pe

unde trecea cu oamenii satelor. La apropierea lor, prefectul de Dolj, Iancu Bibescu, cu maiorul Vlădășanu și două companii de infanterie, părăsise Craiova, încât revoluționarii intră în oraș fără a întîmpina cea mai mică împotrivire.

Dar peste ți, în primirea făcută notabililor de unii din membrii noului guvern proclamat, aceștia au intrat în tratațiuni cu o comisiune trimisă de lumea reacționară din Craiova, făgăduindu-le modificațiuni în unele articole ale noueĭ Constituțiuni, dând chiar ordine ca țiganii robi, de și declarați liberi, să se întoarcă la slujba foștilor stăpâni și țeranii clăcași, declarați afrancați de munca obligatoriă, să iasă la munca câmpului boeresc. Aceste mĕsuri, de și au îmbunat oare-cum clasele avute, dar au rĕcit fórte mult zelul popular, în cât reacțiunea, luând curagiŭ, peste noapte casa ocupată de membrii guvernului a fost încongĭurată și amenințată. Situațiunea devenea critică daca nu venĭa Magheru, care prin curagiul sĕŭ a împrăștiat mulțimea încongĭurătorilor și a deblocat pe membrii guvernului, cari au putut porni a doua ți spre Bucurescĭ, întovărășiți de două companii de infanterie și de 800 de dorobanți călări.

In Bucurescĭ, sosind proclamația din $^{9}/_{21}$ Iunie de la Islaz în țiua de $^{11}/_{23}$ Iunie, tînĕrul

iuncăr Niță Magheru, nepotul generalului Magheru, găsind un esemplar, îl citesce în piață în Lipscani. Lumea se adună și pornesce în gloată la palat, unde Vodă Bibescu, după puțină esitațiune, iscălesce Constituțiunea și numesce ministerul cerut de popor; dar după trei ḑile părăsesce capitala, pleacă la Brașov și țara rămâne pe mânile guvernului proclamat la Islaz, care intră triumfător în capitală în ḑiua de $^{16}/_{28}$ Iunie.

Dar, fie neesperiență a noilor ómeni de la guvern, fie dibăcie din partea reacționarilor, faptul este că în ḑiua de $\frac{19\text{ Iunie}}{1\text{ Iulie}}$ comanda oștirei se găsesce concentrată în mânile colonelilor Odobescu și Solomon, carî înconjoară palatul cu un batalion de infanterie, și membrii comitetului revoluționar se pomenesc de o-dată arestați, dar și de astă dată iar curagiul și presența de spirit a lui Magheru scapă situațiunea: el trage sabia, trece printre năvălitorî și se baricadează într'o cameră în palat cu câți-va dorobanți și ține bine până ce a putut sosi poporul condus de Ion Brătianu și de popa Tun, care a deblocat guvernul și a arestat pe ceî doi colonelî carî condusese atacul palatului și arestarea guvernului.

Acel atac pare să fi fost mai mult asupra persoanelor carî compuneaŭ guvernul decât în

contra ideeĭ revoluțiuneĭ. Ḑiua de $\frac{19 \text{ Iunie}}{1 \text{ Iulie}}$ a costat viața a 13 oameni, popor și soldați.

Câte-va ḑile după reinstalarea guvernuluĭ, oamenii carĭ îl compuneaŭ, în urma scirilor false ce primiaŭ despre intrarea trupelor rusescĭ care nu sosise nicĭ la Focșani, pe când eĭ, credêndu-le ajunse la porțile Bucurescilor la Urziceni și la Afumați, părăsesc capitala fără veste, lăsând pe locuitoriĭ eĭ în voia întîmplărilor; luase cu dînșiĭ și o parte din miliție, ḑicênd că se trag la munte ca să facă o campanie de guerillas în contra Rușilor, dar, părăsiți de oștirea ce luase cu dînșiĭ, se îndreptéză spre granița Transilvanieĭ și uniĭ resbesc până în Brașov. Dar, aflând că trupele rusescĭ nu numaĭ că nu intrase în țară, dar că părăsise chiar și Moldova, trecênd pe malul stîng al Prutuluĭ, se întorc în Bucurescĭ și iaŭ în mână frânele guvernuluĭ fără cea maĭ mică împotrivire; atât era de mare iubirea și devotamentul poporuluĭ pentru Constituție, în cât toate eraŭ iertate oamenilor de la Islaz. Aceasta era starea lucrurilor pe la începutul luĭ August, când Soleiman-Pașa și Emin-Efendi, terminând la Giurgiu ḑilele de carantină, după maĭ multe înțelegerĭ ce aŭ avut cu membriĭ guvernuluĭ prin dragomanul Tinghiroglu, acești solĭ aĭ Porțiĭ aŭ avut o primire triumfală,

poporul îĭ saluta cu strigătele: „Să trăiască Sultanul, Augustul nostru Suveran". Soleiman-Paşa intră îndată în cele maĭ bune relaţiĭ cu guvernul şi, dobândind câte-va modificaţiunĭ în Constituţiune şi în personalul guvernuluĭ, recunoasce, în numele Sultanuluĭ, şi Căĭmăcămia de treĭ compusă de Eliad, Tell şi N. Golescu.

La întâia mea convorbire ce am avut cu Sir Stratford Canning, după isbucnirea revoluţiunei, Ambasadorul mi-a ḑis că înţelegea causele care aŭ putut aduce acel resultat, adăogând că lucrul în sine nu ar avea nici o gravitate dacă ar privi numai pe Poartă; dar că e preocupat de consecinţele ce poate avea asupra politicei generale a Rusiei în Orient. Mi-a ḑis că politica sa era a sfătui pe Turcĭ a nu se amesteca şi a nu vedea în resculare Românilor decât o dorinţă de reforme constituţionale şi a nu trata pe Românĭ ca rebelĭ, ci să cerceteze cu blândeţe păsurile şi aspiraţiunile lor; a adăogat că va sfătui pe Poartă să se ferească, mai ales de a trimite trupe peste Dunăre, cum pare că voesce a face; căcĭ aceasta ar trage fără îndoeală trimiterea de trupe rusescĭ, sub cuvînt să apere pe Creştinĭ în contra barbarilor Mahometanĭ, şi că toată lucrarea Ambasadeĭ Rusescĭ constă întru a convinge pe Turcĭ a face act de

autoritate, trimeţênd oştirĭ şi pedepsind pe resculătorĭ.

Poarta credea că putea umbla în duoĕ luntre, că trimeţênd pe Suleiman Paşa cu instrucţiunĭ împăciuitoare şi bine voitoare, şi dând ordine lui Omer Paşa să treacă Dunărea, urma tot-de-odată o jumătate a poveţelor Ambasadorilor Francei şi a Engliterei, şi pe jumătate poveţile lui Titoff.

Tot p'atunci baronul Tecco, Ministru Piemotului, m'a întrebat dacă aveam cunoscinţă de mişcarea Romanico-Slavistă ce se făcea, spuindu-mĭ că fusese însciinţat despre aceasta chiar de un membru al Patriarchiei. Adevĕrul este că îndată după isbucnirea Revoluţiuneĭ Române oamenii Patriarchatuluĭ din Fanar alergaŭ pe la representanţiĭ Puterilor streine şi pe la Miniştri Turcĭ, şoptindu-le misterios despre un mare complot, spuindu-le că un mare numĕr de Slavĭ lucraŭ pe subt ascuns la formarea unuĭ Stat independent, cuprinţênd Valachia, Moldova, Croaţia, Transilvania, Serbia, Bulgaria şi Iliria; stat unit prin limbă şi religie, cu un principe suveran independent.

Din nenorocire la Constantinopol lucrurile se complicaŭ din ţi în ţi mai mult; esigenţele Rusieĭ deveneaŭ din ce în ce maĭ stăruitoare, pe când resistenţa Porţieĭ mergea tot slăbind cu cât se

simțea mai puțin susținută. Cu cât partidele estreme în Francia își accentuaŭ mai îndrăsneț ideile și pretențiunile esagerate, cu atât acțiunea guvernuluĭ republiceĭ în afară devenea mai slabă și mai reservată, încât ambasadorul sĕŭ nu mai îndrăsnea a-și accentua cuvintele și a împinge pe guvernul Porțeĭ la o împotrivire curagioasă cererilor Rusieĭ. Ministerul Sarim-Paşa era înlocuit printr'un minister de conciliațiune, prin Reșid-Paşa, care se temea să împingă lucrurile pînă la o ruptură; noul vizir își punea toate silințele întru a împăca pe Rusia și a nu fi acusat saŭ bănuit de o politică aventuroasă. Reacțiunea deja începuse a rădica pretutindenea capul.

Rusia în fața slăbiciuniĭ Porțeĭ și a esitațiuneĭ Ambasadorilor Francieĭ și Englitereĭ, devenea din ḑi în ḑi mai dictatorială, susținênd că nimenĭ altŭl decât Țarul și Sultanul avea dreptul a se amesteca în afacerile Principatelor; respingea orĭ-ce reformă și înbunătățire și stăruea pentru pedepsirea Revoluționarilor Românĭ. Se arĕta hotărîtă a sili pe Poarta a lua mĕsurile ce propunea.

Iată un extract după o notă a luĭ Canning către Lordul Palmerston din luna Iulie 1848:

„Rifaat-Paşa a venit de mi-a cerut cu stăruință a vĕ informa că Poarta ar dori să strîngă mai mult de-

cât oră când relaţiunele de încredere şi cordialitate ce există între Guvernulŭ Sultanuluĭ şi acela al Majestăţeĭ Sale Britanice. Excelenţa Sa mi-a observat că Poarta, se află expusă la un mare pericol, şi că avea încredere că Guvernul Britanic ar fi dispus a o susţine şi chiar a o ajuta la trebuinţă. Mi-a cerut maĭ întâiŭ a cunoasce opiniunile mele asupra moduluĭ cum Europa ar privi starea lucrurilor faţă cu Turcia, şi când i-am expus că în mijlocul întunericuluĭ şi al incertitudineĭ se arĕtaŭ treĭ casurĭ de pericol maĭ mult saŭ maĭ puţin apreciabile: eventualitatea uneĭ eruptiunĭ din partea Franciei, deşteptarea populară a conşciinţelor naţionale şi necesitatea în perspectivă de nouĕ combinaţiunĭ politice, s'a oprit maĭ special asupra eventualităţiĭ din urmă, ca asupra unuĭ obiect de neodihnă pentru Poartă. Mi-a ḑis că în însurecţiunea Valachiei vedea apropierea celor duoĕ eventualităţĭ din urmă; şi a adăogat că dorea să cunoască vederile Excelenţieĭ tale despre recunoascerea Republiceĭ francese, acum că maĭ multe din Statele cele micĭ aŭ recunoscut acel Guvern."

Acum ambasadorul rusesc Titoff cerea, în mod cominatoriŭ, rechemarea şi desaprobarea luĭ Soleiman-Paşa, ocuparea Principatelor cu trupe combinate ale amândorora Imperiilor şi numirea unuĭ Caimacam, care să restabilească domnirea Regulamentuluĭ Organic. Guvernul otoman, cât timp a putut compta pe sprijinul ambasaduluĭ Francieĭ, a resistat cerinţelor Rusieĭ.

Intr'una din cele din urmă ḑile ale luĭ Iulie, ducêndu-mĕ la Terapia, am găsit pe generalul Aupick cu lăcrămile în ochĭ; ţinea în mână o epistolă sosită chiar atunc̆ĭ, prin vaporul mesagerilor; tremura citind'o; cel maĭ bun amic şi camarad de arme al sĕŭ, generalul Breat, fusese asasinat neomenesce de insurgenţĭ pe baricadele Parisuluĭ în ḑiua de 14 Iulie. Intorcêndu-se către mine ĭmĭ ḑice: „La guerre civile est chez nous, mon pauvre Ghica; maintenant rien n'empêchera plus les Russes d'entrer dans votre pays". Şi în adevĕr peste puţine ḑile Poarta acceda cererilor Rusieĭ, desaproba mĕsurile luate de Soleiman-Paşa, şi îl înlocuia cu Fuad-Efendi, amegiul mareluĭ Vizir, cu instrucţiunĭ de a lucra în acord cu generalul Duhamel, trămiţênd ordine luĭ Omer-Paşa să ocupe Bucurescĭĭ, împreună cu generalul Lüders, instalând caimacam pe Constantin Cantacuzino ca să restabilească regimul Regulamentuluĭ Organic.

In tot timpul acesta, Soleiman-Paşa era în cea maĭ mare ignoranţă despre cele ce se petreceaŭ la Poartă.

De şi eŭ ţineam pe guvern în bună sciinţă de tot ce se pregătea la Constantinopol, Locotenenţa noastră, rezemându-se pe asigurările luĭ Soleiman-Paşa, ḑicea că scrisorile mele eraŭ di-

ctate de scopurĭ ascunse şi că nu trebuiaŭ creḑute. Atât cestiunea Domnieĭ întorsese capul unora din oameniĭ noştri de la guvern!

Intr'o dimineaţă, generalul de brigadă Rifaat-Paşa trece Dunărea cu douĕ regimente şi îşĭ aşează taberа în marginea Brăileĭ; şi la energica protestare a prefectuluĭ D. Golescu, rĕspunde verbal şi confidenţial că în puţine ḑile Fuad-Efendi, noul comisar, va intra şi el cu trupe în Bucurescĭ. Tot-o-dată generalul Duhamel se îmbarcă la Galaţĭ, suindu-se pe Dunăre în sus spre Giurgiu.

In ḑiua de 10 (22) August, servitorul oteluluĭ, care venea de la vaporul sosit de la Galaţĭ, unde se dusese să caute pasageri, îmĭ spune că pe acest vapor vĕḑuse maĭ mulţĭ boerĭ veniţĭ de la Bucurescĭ, dar că s'aŭ scoborît la Stambul. Am creḑut întâiŭ că să fi fost vre-o deputaţie din partea boerilor reacţionarĭ, dar nu trece o oră şi primesc următorul bilet iscălit de Nicu Bălcescu.

No. II.

«[1848, 10 (22) August] 11 ceasurĭ.

„Iubite Ghica“

„Sosirăm aci acum. Nu putem trage la otelul unde eştĭ, căcĭ Paşa ce ne-a însoţit ne-a

poftit a merge la dînsul până mâne, când ni se va da o locuință. Adresul nostru este: *Bance Capusù Hasserțilarin Başinda Raib Efendi.* Suntem în orașul turcesc. Caută dar să ne vedĭ astăzĭ.

«Salutare și frăție

„N. Bălcescu“.

Gândul mi s'a dus îndată, că această tragere la casa luĭ Raghib-Efendi, secretarul luĭ Soleiman-Pașa, care întovărășa de la Bucurescĭ pe deputațiĭ noștri, să nu fie o secuestrare deghisată, și după cele ce am aflat maĭ târdiŭ, cam aveam dreptate. Raghib-Efendi, ca să se arate cu slujbă la Poartă concepuse idea de a deține pe acești trimiși ca ostaticĭ, credênd că astfel o să poată dobândi modificațiunĭ în Constituțiunea proclamată la Islaz.

Preocupat de idea de lipsa de sinceritate din partea Turculuĭ, am alergat îndată la generalul Aupick, prevestindu-l de cele ce se petreceaŭ. Generalul a trimis îndată pe Doprat, unul din Dragomaniĭ sĕĭ, la noul Ministru al afacerilor streine Aali-Pașa, sfătuindu-l să lase pe membriĭ deputațiunĭ liberĭ a-și alege locuințele lor unde vor voi.

Comisia saŭ deputațiunea aleasă de Soleiman-

Pașa, în înțelegere cu ceĭ treĭ Caĭmacamĭ aĭ noștri, se compunea de cinci membriĭ și anume: de Ștefan Golescu, Dumitru Brătianu, Nicolae Bălcescu, Grigorie Grădișteanu, Vasiliadi, avênd pe Melic ca dragoman. După povețele ambasadoruluĭ Francieĭ, Raib-Efêndi le-a declarat, că dacă voiaŭ puteaŭ să-șĭ aleagă locuințe în Pera; și până seara ceĭ maĭ mulțĭ eraŭ așezațĭ în otelul Missiri, unde locuiam și eŭ.

Nicu Bălcescu, pus în curent de cum staŭ lucrurile la Constantinopol, el care, ca și C. A. Rosetti și Brătianu, eraŭ pentru o resistență desperată, s'a hotărît să se întoarcă la Bucurescĭ ca să lumineze pe guvern să preintîmpine cele ce se pregăteaŭ, și a și plecat cu cel d'întâĭŭ vapor, iar ceĭ-lalțĭ deputațĭ aŭ maĭ rĕmas câte-va ḑile în Constantinopol, așteptând după vorbele luĭ Raghib-Efendi să se înfățișeze la Sultanul.

Nicu Bălcescu ducea cu dînsul la Bucurescĭ o epistolă adresată luĭ Magheru iscălită de dînsul, de Bălcescu, și de mine, în care îĭ ḑiceam că, dacă după o luptă cu Turciĭ saŭ cu Rușiĭ se va găsi strîmtorat să treacă în Transilvania cu dorobanțiĭ și cu panduriĭ luĭ și să se unească cu Iancu, cu Roman și cu Axenti saŭ cu Buteanu.

In urma arestărilor făcute în ḑiua de 13 (25) Septembrie 1848 și instalarea Logofătuluĭ

Constantin Cantacuzino Caimacam al Valachieĭ, oamenii carĭ aŭ luat o parte maĭ activă în timpul celor treĭ lunĭ de guvern revoluționar aŭ fost împărțiți în maĭ multe categoriĭ.

1. Ceĭ treĭ foștĭ Caimacamĭ, Eliad, Tell și N. Golescu escortați, până la Turnul-Roșu și ajunși la frontiera Transilvanieĭ, aŭ fost puși în libertate, ca să se poată duce fie-care unde ar voi, cu condițiune numaĭ de a nu se intoarce în țară.

2. Dintre Românii carĭ aŭ jucat un rol maĭ important în revoluțiune, precum frații Costache și Nicolae Bălcescu, frații D. și I. Brătianu, frații Ștefan, Radu și Alexandru C. Golescu, Cesar Bolliac și câți-va alții, aŭ fostĭ trimiși sub escortă la Giurgiu și acolo îmbarcați pe o ghimie turcească și porniți în susul Dunăreĭ sub bună pază; și, ajungênd la Orșova, peste treĭ săptămânĭ de călătorie pe apă, aŭ fost puși în libertate.

3. Cel maĭ mare număr dintre ceĭ arestați la Cotrocenĭ aŭ fost siliți să treacă peste fruntariile țăreĭ, care încotro aŭ putut apuca.

Dintre membriĭ guvernuluĭ provisoriŭ, unul maĭ cu seamă era cunoscut de poporul de jos, de tinerime, de școlarĭ și de negustorime. Ținea de maĭ mulți anĭ condeĭul românesc în mână

ca literator şi ca jurnalist; mai ales două satire de ocasiune, pline de spirit, *Măceşul* şi *Duhaĭ Duhaĭ mă*, îl făcuse foarte popular. El eclipsase în guvern pe ceĭ-lalţi doĭ colegĭ aĭ sĕĭ, carĭ în toate ocasiunile îĭ cedaŭ pasul, personificase într'însul tot meritul deşteptăreĭ naţionale. Invălit în mantà albă se arĕta în public escortat de o gardă compusă de vecinĭ din mahalaua în care locuea, ceĭ maĭ mulţi armenĭ şi rude. Cu cât Caimacamiĭ noştri se îngâmfaŭ maĭ mult, cu atât afacerile importante eraŭ maĭ neglijate şi maĭ uĭtate, în cât popularitatea locotenenţeĭ mergea decrescênd, şi scădea pe toată ţioa în spiritul oamenilor dotaţi cu simţ politic şi patriotic.

Transcriŭ aci treĭ epistole ce am primit la Constantinopol în timpul guvernuluĭ revoluţionar.

No. III.

Nicolae Bălcescu lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Bucurescĭ, 16 Iunie 1848.

„Iubite Ghica"

„Am primit vr'o două scrisorĭ de la tine, din 11 şi 17 Iulie, afară de alte două cifrate. N'am putut să-ţĭ scriŭ de loc, din pricină că de la Revoluţie încoace vremea mĭ-a lipsit de

tot spre a scrie pentru treburile și fortunele ce le-am avut. Ca să poți înțelege starea lucrurilor la noi, trebue să sciĭ ce s'a urmat de la 11 până acum. Mĕ voiŭ nevoi a ți le spune pe scurt.

„Revoluția de la 11 a fost cea maĭ frumoasă ce s'a întîmplat vr'o dată la un popor. Cu o ḑi înainte se aflase revolta de peste Olt; se aflase că în maĭ multe locurĭ încă țara e în picioare, cum la Prahova și Vâlcea. Iuncărul Magheru, într'acea ḑi, după amiaḑĭ, citesce proclamația în Lipscanĭ; semnalul prin clopote se dă și poporul se îndreptează în grămadă către Palat, unde strig mereŭ luĭ Vodă să iscălească Constituția. Cu o ḑi înainte Vodă fusese la casarmă și poftise pe oștire să-ĭ apere Tronul, și ostașiĭ i-aŭ ḑis că eĭ vor apĕra Constituția și l'aŭ poftit și pe dînsul s'o primească. Vodă a iscălit Constituția, vĕḑêndu-se silit de popor, numindu-și și un noŭ minister dintre revoluționarĭ anume: N. Golescu, eŭ, Tell, Eliad, Magheru, St. Golescu și Roset-agă. Peste douĕ ḑile însă, Bibescu demoralisat de tot de cele ce se întîmplase, și-a dat demisia. Atuncĭ noĭ am întocmit un guvern provisoriŭ. La Mitropolitul se adunaseră boerĭ. Acolo am mers și noĭ cu poporul, și am proclamat guvernul,

puind pe Mitropolit ca Președinte. A doua ḑi avurăm sfinţirea steagurilor şi jurămîntul gvardieĭ naţionale, a armieĭ, a poporuluĭ, în câmpul de la Filaret, ce s'a numit Câmpul Libertăţiĭ. Imĭ aduceam atuncĭ aminte, în această frumoasă solemnitate, de ḑiua acea, când acum cincĭ anĭ, jurarăm noĭ patru inşĭ acolo, întocmirea societăţiĭ noastre care acum mântuĭ ţara! Peste treĭ ḑile, sosiră şi membriĭ de peste Olt. In lipsa lor, spre a ţine bună rênduială în oştire noĭ făcurăm o mare greşală, căcĭ lăsarăm pe Odobescu ca ministru şi pe Solomon în capul regimentuluĭ din Capitală. Cum a venit să facem aceasta nu ţĭ-o pot desluşi acum, dar la vreme ţi le voiŭ spune pe larg. A treĭa ḑi, după sosirea membrilor la 19 Iulie, Odobescu şi Solomon, complotară împotriva noastră. Agitaţia începuse de ambiţioşĭ mascaţĭ în apĕrătorĭ aĭ proprietăţiĭ, carĭ ne învinovăţeaŭ că vrem să răpim de la proprietarĭ ca să dăm ţĕranilor, cu toate că noĭ le declarasem, că vom lăsa această chéstie să se deslege prin obştească adunare constituantă. In ḑiua aceea dar, Odobescu şi Solomon, sub pretext de o visită de representaţie a oficerilor, aducênd fără veste douĕ roate de soldaţĭ beţĭ, ne arestui în Palat. Cum se află aceasta în popor, îndată se adună

cu o grabă nespusă. Solomon atunci, vĕdĕnd nevoia, se trase cu soldații spre casarmă, după ce slobozì foc în norodul desarmat, din care se omorîră vre-o nouĕ inși și alți atâți răniți. Odobescu, rĕmâind în Palat, se arestuì; mai pe seară se arestuì și Solomon, căcì poporul înconjurase casarma, și el, vroind se fugă, fu arestuit. Guvernul începu iarăși lucrările sale, însă reacția tot crescea. Rușii atunci cu ciocoii începură a urdi la intrigĭ. Kotzebue de la Focșanì începuse a scrie mereŭ scrisorĭ după scrisorĭ la mitropolitul ca să gătească bucate pentru oștirile rusescì ce aŭ trecut Prutul. Vestea se respândì că Rușii vin și reacționariĭ luară o îndrăsneală mare. Guvernul era paralisat în lucrările sale. Ostașii corupți fiind prin Odobescu și Solomon, eraŭ cu toții demoralisați. Oamenii ce trimiserăm pe la granițe și în Moldova ne asigura că Rușii staŭ să intre în țara noastră. In Bucurescì era o panică nespusă. Ne sfătuiam ce să facem? După cum era și ideea ta, hotărîsem a concentra toată oștirea și a ne trage la munți unde-va spre Câmpulung, de unde să putem avea relații cu Transilvania ce ne făgăduia a ne ajuta cu regimentele grănițare. Când propusesem oficerilor regimentuluĭ No. 3 ca să ne însoțească, toți oficerii o băgară pe

mânecă, şi ca nisce laşĭ merseră să-şĭ dea demisia şi începură a striga în contra-ne declarându-se maĭ în insurecţie. Reacţia înăuntru crescù şi maĭ mult. Atuncĭ, maĭ primind sciriĭ sigure că Ruşiĭ aŭ intrat în Moldova, că sunt încă la Focşanĭ, am hotărît a ne trage cu roatele ce venise cu tabăra luĭ Tell, cu tunurile şi cu o parte din călărime spre Câmpulung, lăsând în Capitală regimentul insurgent şi pe Mitropolitul până la întoarcerea noastra. Indată după retragerea noastră, Băleanu şi cu T. Văcărescu, ajutaţĭ, de Odobescu şi Solomon, cărora Mitropolitul, ce s'a purtat ca un trădător, le dete drumul din închisoare, întemeiază Căimăcamia. Vestitul Căpitat Costache ese cu biciul pe uliţe, toate semnele şi stindardele se dărămară. Poporul nostru al Capitaleĭ trebue însă să sciĭ, fără flaterie, că a întrecut pe toate popoarele Europeĭ, chiar şi pe Parisienĭ. Indată fù în picioare, răsturnară Caimacamia, ce abia domnì vr'o câte-va ceasurĭ, şi poporul strigă şi trimise deputaţiĭ ca să ne cheme îndărăt, numind până la sosirea noastră un guvern interimar în care şi Câmpineanu. Odobescu şi Solomon se închid în casarmă. Poporul înconjoară casarma în numĕr de vr'o 40,000, iar soldaţiĭ nu maĭ îndrăsnesc a face foc, şi ambiĭ colonelĭ

trădătorĭ de două orĭ își dau demisia și easă afară din țară. Câmpineanu și-a perdut mult din popularitate, făcênd greșeala să apere pe Odobescu mereŭ. Intoarcerea noastră fu un triumf, în vreme ce tragerea noastră din Capitală fù o derută. De atunci am mers maĭ bine, maĭ liniștit, ne-am ocupat în pace și între altele am scos si decretul alegerilor, hotărînd deschiderea Constituanteĭ pentru 25 August. Starea din lăuntru este ast-fel: suntem tarĭ în Bucurescĭ, căcĭ poporul e cu noĭ și maĭ cu seamă negustoriĭ, carĭ aŭ făcut mult în revoluția din 30 Iuniŭ. Afară poporul am început a-l pregăti prin sate, prin trimiterea de comisarĭ. Prin orașe sunt încă mulțĭ reacționarĭ. De am avea însă liniște și nicĭ un atac din afară, n'am maĭ avea nicĭ o temere. Dar astădĭ trebue să sciĭ că arme n'avem de loc. Armata noastră s'a demoralisat, și-a perdut de tot disciplina, încât tot ce putem face cu dînsa e s'o stricăm. Nu ne este de folos nicĭ înăuntru nicĭ afară, căcĭ arĕt că nu vor a se bate. In țară asemenea, toțĭ ḑic să nu se bată și să căutăm a ne lupta cu puterea morală și reclamând dreptul nostru. Oștirea neregulată, cu care am însărcinat pe Magheru, nu e încă formată. Magheru e peste Olt pentru aceasta. A ne trage la munțĭ nu putem acum,

nicĭ nu ne lasă poporul din Capitală, ci trebue să stăm aci orĭ ce s'o întîmpla. Talat-Efendi ne-a spus mereŭ că Poarta a recunoscut Constituţia şi pe tine de agent, şi ne dă cele maĭ marĭ şi frumoase nădejdĭ, spuindu-ne că Ruşiĭ se trag din Moldova, acea ce se adeverează după scirile ce avem că aŭ început a se trage spre Prut îndărăt. Soliman Paşa şi Emin-Efendi cu ceĭ-lalţĭ aŭ sosit la Rusciuc. Am trimes pe Voinescu II înainte-ĭ. El astădi ne scrie că, după ce n'a voit a-l primì la Rusciuc ca om oficial ci numaĭ *confidenţial*, i-a dat bune nădejdiĭ. Noĭ aci găteam luĭ Soleiman-Paşa o intrare triumfală. In urmă Voinescu ne ḑise că Emin-Efendi i-a ḑis după acea că vor intra cu un corp însemnat de oştire, şi i-a cerut şi o presă pentru ca să tipărească proclamaţiĭ românescĭ. Noĭ am respuns luĭ Voinescu ca să-ĭ spue că n'a găsit presă, negustoriĭ refusând să meargă de temere; că, de va voi, să se adreseze la guvern, cu toate că, acesta n'are presa luĭ. Că, în sfîrşit, el trebue să se declare de vine ca prieten saŭ ca inamic, de voesce a recunoasce dreptul nostru d'a ne da legĭ şi autonomia ţĕreĭ saŭ nu, ca să scim în ce poziţie ţara şi guvernul aŭ a fi unul către altul. Acum nu sciŭ ce se va alege. Nă-

dejdea noastră de apĕrare e numaĭ în oștirea din Transilvania, și aceasta foarte slabă. Țara noastră n'are arme, n'are oștire, care s'a demoralisat cu totul. Scrie-mĭ cum merg lucrurile p'acolo? Noĭ aci ne vom lupta cu cuvîntul cât vom putea. Nu trebue a perde însă nădejdea. D-ḑeŭ veghiază asupra Românieĭ.

„Țĭ-am trimes banĭ.

„Salutare și frăție

„*N. Bălcescu.*

„Complimente multe la M-me Ghica."

„Intâĭ o îmbrățișare ș'apoĭ că eŭ singur am închis acestea la bunul consul Engles".

„*Rosetti.*"

No. IV.

N. Bălcescu luĭ Ion Ghica la Constantĭnopol.

„Bucurescĭ, $^{18}/_{30}$ Iulie [1848.]

„*Iubite Ghica*"

„Cu venirea Rășcanuluĭ acolo, d'abia am vreme să-țĭ scriŭ vr'o câte-va rênduri. Aicea suntem liniștițĭ de maĭ multe ḑile, de când adică ne-am întors în Capitală iarăși (3 Iulie).

Reacţionarĭ sunt destuĭ şi în toată ţara, dar i-am cam speriat cu vorba, de şi nu în faptă. Poporul îl câştigăm din ḑi în ḑi maĭ mult. Neguştorimea toată din Bucurescĭ este revoluţionară. Reacţionariĭ însă tot cam complotează. Nădăjduim acuma în venirea luĭ Soleiman-Paşa. Acesta mâne vine la Giurgiu de la Rusciuc. El ne asigură că ne va fi în favor. Nădăjduim că nicĭ oşteni turcescĭ nu vor veni în ţară. Oştile rusescĭ se trag din Moldova. Nădăjduim că ne-o merge bine. Am dat afară legea alegerilor. Ţi-am trimes, sunt vr'o treĭ ḑile, banĭ şi scrisorĭ. Lucrează cu activitate acolo, ca să dobîndim recunoascerea Constituţieĭ. Numaĭ prin aceasta scăpăm revoluţia şi biruim toată reacţia.

„Adio, iubite Ghica. Scrie-mĭ maĭ des".

„Salutare şi frăţie

„*N. Bălcescu*".

„De va avea trebuinţă Răşcanu de ceva acolo, ajută-l. Complimente de la Tell, şi Golescĭ şi toţĭ ceĭ-lalţĭ."

No. V.

C. A. Rosetti lui Ion Ghica la Constantinopol.

30 Iulie / 12 August (1848).

„*Cher ami,*

„Nu ți-am scris până acum, căci crede că nu am putut; aŭ trecut ḑile și nopți întregĭ fără să viŭ acasă, și până acum chiar de la 8 Iunie, de când căpitan Costache m'a mutat în casarmă și până maĭ alaltă-erĭ, socotind peste tot, n'am vorbit cu biata Maria mea 60 de minute. Lipsa ta am simțit'o atât de mult în cât de 10 orĭ pe fie care ḑi ḑiceam, unde este Ion.

„Țara a fost gata pentru revoluție, însă din nenorocire nu sunt oameni, nu sunt oameni maĭ vîrtos cu capacitate. Oamenii ce alcătueaŭ guvernul aveaŭ capacitate *de détruire, mais non pas celle de construire.* Nu socotì că mĕ scot și pe mine din acest numĕr, căcĭ cu toate că sciĭ că-ți mâncam urechile cu „Când oĭ fi guvern provisoriŭ", nicĭ o dată nu am fost atât de prost încât să nu cunosc că nu am capacitate de a guverna. Nu voesc să acuz pe nimenea, dar am desăvârșita convincție că, dacă acest guvern se compunea de alți oameni, țara

era scăpată. Crede că inima mea n'a simțit un minut măcar bucuria libertății din pricina aceasta.

„Dar să le lăsăm acestea; a se lamenta cineva de cele trecute este o perdere de timp.

„In câte-va vorbe să-ți spun eŭ cum stăm. După o stăruință a Turcilor de 10 ḑile, dacă nu va fi și mai mult, s'a ales un guvern de 6 membri sub numele de Locotenență Domnească; să lăsăm că și aci a fost o escamatorie. Acest guvern, îndată după cererea prin graiŭ al unuĭ Tinghir-Effendi, trimisul luĭ Soleiman-Pașa, carele a profitat de poltroneria luĭ Eliad și carele a înduplecat și pe ceĭ-lalți, Locotenența a făcut o publicație în care ḑice:

„*Les nouvelles institutions demandées par le peuple Valaque, ne seront en vigueur qu'après l'approbation de S. E. Suleiman-Pacha et la sanction de S. H. le Sultan*".

„Ce să facem noĭ? să-ĭ dăm jos și sub judecată, se face istorie mare pe câmpul Filaretuluĭ; dar adunând, după obiceĭul ce avem, vre-o 6—7 miĭ oameni, îĭ aduserăm din vorbă și protestară în potriva aceleĭ proclamații. Apoĭ fiind cu Soleiman-Pașa a cerut ca negreșit să fie aleși numaĭ treĭ membri și numaĭ din miniștri. Se alese îndată N. Golescu, Eliad și Tell; și po-

porul venì la palat şi le ḑise: „Nu aveţi voe să „înstrăinaţi nicì unul din drepturile noastre, căcì „la dinpotrivă noì vom protesta şi nu vom recu- „noasce acea lucrare.“

„Preste câte-va ceasurì după aceasta, acest noŭ guvern republică acea afurisită proclamaţie, însă trage numaì 6 esemplare.

„Noì dar, ca să nu perdem tot ce avem maì scump, umblăm acum să facem un protest din partea poporuluì iscălit, prin care să anulăm a- cea hârtie nenorocită.

„Iată, dragul meŭ, trista stare în care ne aflăm. Silesce-te tu cel puţin să scapì biata ţară, căcì noì suntem ticăloşii ticăloşilor. La revedere.— Scrie maì des.

„Mes respects à Madame Ghica“.

[*C. A. Rosetti.*]

Membriì Căimăcămieì ajunşì la Sibiiŭ, N. Go- lescu şi-a urmat îndată drumul spre Viena şi Paris, iar Eliad şi Tell aŭ rĕmas în Sibiiŭ, unde încetul cu încetul s'aŭ adunat maì mulţi emi- graţi, ca la 30 la numĕr, şi făcêndu-se acolo a- dunare s'a hotărît de câţi-va ca fosta Căimăcă- mie de treì să lucreze în numele Emigraţieì pe lângă guvernele străine.

*

La 4 Octombre 1848, în urma afacerii de la casarma din Dealu-Spirea, Ambasadorul Titoff a făcut cunoscut Porţei, că Impĕratul Rusiei a dat ordin a ocupa Principatele cel puţin 2 ani cu 30,000 de oştire; şi la 4 Noembrie comunica lui Aali-Paşa un mesagiu, prin care Comitele de Nesselrode acusa pe Poartă de a cruţa pe revoluţionarii Români, şi reclama în contra piedecelor ce ar duce noul Comisar Fuad-Efendi la intrarea trupelor rusesci în România, cerênd Porţei să trimită grabnic instrucţii aceluĭ Comisar de a lucra în unire cu Generalul Duhamel. In urma acestuĭ mesagiu, Sultanul îngrijat a cerut luĭ Canning o manifestare din partea divisiuneĭ navale de sub comanda Amiraluluĭ Parker; cerere la care Lordul Palmerston nerespunḑênd într'un mod categoric în timpul erniĭ 48-49, relaţiunile între Rusia şi Poartă aŭ devenit maĭ strînse; şi în toate actele şi comunicaţiile, Impĕratul Niculae asuma o perfectă egalitate cu Curtea Suzerană în tot ce privea Principatele Danubiane.

După restabilirea stării celeĭ vechĭ a lucrurilor, Rusia a propus o ocupaţiune în comun de şapte anĭ şi semnarea uneĭ convenţiunĭ, şi la înpotrivirea ce această propunere a întîmpinat din partea Porţeĭ, Impĕratul a trimis în

Aprilie pe Generalul Grabbe cu o epistolă autografă către Sultan și cu instrucțiuni de a convinge pe Poartă despre recunoscința ce-i datora pentru pacificarea Principatelor.

Cu toată energica notă a lui Canning și cu toată cooperațiunea Generalului Aupick, Poarta, ne fiind asigurată despre un sprijin material, a cedat injoncțiunilor lui Grabbe, și la 1 Maiu 1849, a încheiat Convenția prin care Rusia câștiga mult mai mult decât ceruse la început, și a promulgat un Hati-șerif prin care Hospodarii erau să fie numiți pe șapte ani prin înțelegere între Impĕratul și Sultanul; Obștească Adunare suspendată indefinit; numirea unei comisiuni pentru a propune reforme organice și ocuparea Principatelor.

*

Aflând în Constantinopol că N. Golescu a sosit la Paris, i-am scris o epistolă în care-i esprimam ideea de a avea un singur șef al emigrațiunei, care, ajutat de luminele și devotamentul tinerilor emigrați, să lucreze în numele țĕrei pentru un viitor mai mult saŭ mai puțin depărtat, și îl sfătuiam să se ducă îndată să găsească la Viena saŭ la Dresda pe fostul domn Alexandru Ghica și să-i propue să se declare capul emigra-

ţiuneĭ, adoptând principiile programuluĭ revoluţionar din 1848. Iĭ trimeteam şi o epistolă către fostul Domn, prin care rememoram conversaţiile ce aveam la Viena, în aniĭ 1845 şi 1846, când ne plimbam noaptea, parcurând de câte ₫ece şi cinci-spre-₫ece orĭ distanţa dintre otelul Stadt London şi Stadt Frankfort; iar în cas de a nu puté convinge pe Alexandru Ghica la aceastǎ acţiune, sǎ se declare el, Nicolae Golescu, şef al emigraţiuneĭ, ca unul ce putuse câştiga amicia luĭ Soleiman-Paşa, fostul comisar al Porţeĭ în timpul revoluţiuneĭ.

Maĭ adǎogam într'o epistolă cǎ consideram de cea maĭ mare importanţă ca generalul Magheru sǎ nu depue armele şi sǎ nu licenţieze trupele adunate în taběra de la Traian, ci sǎ treacă cu pandurii în Transilvania.

Mě aflam la Constantinopol cu totul în nesciinţă despre cele ce se petreceaŭ între emigraţi şi despre ţěrile pe unde rătăceaŭ; nu eram în comunicaţiune decât cu trimisul guvernuluĭ la Paris, Alexandru G. Golescu, cu trimisul la Frankfort Ioan Maiorescu şi cu generalul Magheru, care se stabilise la Triest; aceştia, sciindu-mě la Constantinopol, imĭ impărtăşeaŭ cugetările şi lucrările lor, ţiindu-ĭ şi eŭ în curent despre cele ce se petreceaŭ în Constantinopol şi în Bucurescĭ.

III.

Puţine ḑile după intrarea trupelor turceşcĭ în Bucureşcĭ, sosia la Constantinopol Ubicini, aducĕtor de întâiele sciriĭ despre cele petrecute în ḑiua de $^{13}/_{25}$ Septembre. Aducea şi o petiţiune din partea ţĕreĭ către Sultanul, petiţiune pe care foasta Locotenenţă mĕ însărcina să o înmânez Ministruluĭ afacerilor străine. Ubicini maĭ aducea depeşile luĭ Colquhoun către Sir Stratford Canning, întors dinadins din congediŭ, şi pe ale cancelarieĭ franceze către generalul Aupick; el era însărcinat a face acelor ambasadorĭ şi o espunere verbală despre cele petrecute cu intrarea luĭ Fuad Efendi cu trupe turceşcĭ, cu instalarea Caimacamuluĭ C. Cantacuzino, cu lupta pompierilor în dealul Spireĭ şi cu arestarea deputaţilor Romănĭ la Cotrocenĭ.

Am esitat mult de a da petiţiunea ce-mĭ era trimeasă, pentru că nu găsiam redacţiunea potrivită cu starea ţĕreĭ de atuncĭ, dar sfătuindu-mĕ cu Ubicini şi cu Cor, am ajuns a ne convinge că nu eram în drept a nu mĕ achita de sarcina ce mi se impunea şi am dus'o chiar a doua ḑi luĭ Aali-Paşa.

Ministrul Porţeĭ citind'o, repeta necontenit cuvintele: „c'est malheureux.... c'est déplo-„rable". Şi după ce a citit'o a pus'o într'un seltar al meseĭ ḑicêndu-mĭ: „Je la porterai à la con-„naissance de Sa Majesté le Sultan"; i-o fi vorbit Sultanuluĭ, de acea petiţiune, se poate, dar de dat sunt sigur că nu i-a dat'o, căcĭ după doĭ saŭ treĭ anĭ, Aali-Paşa, căutând într'acel seltar, o hârtie privitóre la o cerere ce-ĭ dĕdusem din partea unora din Românіĭ deţinuţĭ la Brusa, am zărit acea petiţiune tot unde o pusese când i-am dat'o. Ministrul părêndu-mĭ bine dispus, am profitat de ocasiune ca să-ĭ ḑic: „Comme je vois „que V. E. n'a pas grand besoin de ces papiers „je la prierai de m'en faire don, ils pourront „servir un jour à l'histoire de mon pays". Aali-Paşa, fără cea maĭ mică esitaţiune, mi-a dat-o împreună cu maĭ multe alte hârtiĭ privitoare la cestiunea Principatelor. Tot atuncĭ, avênd poftă de vorbă, mi-a spus cum Reşid-Paşa desemnase

de Caimacam pe Costache Cantacuzino, crezând că era frate-so Grigorie, pe care îl cunoscuse la Paris; mi-a mai spus și cuvintele pentru cari Fuad-Ffendi susținuse candidatura lui Știrbei la Domnie în contra lui C. Cantacuzino.

Mai târziu foștii Locotenenți mi-au mai trimes de la Paris și un protest. Conținutul acelor două acte către Sultanul era cel următor:

No. VI.

Petițiunea Românilor adresată Sultanului cu data de 17 (29) Septembre 1848.

„*Sire*,

„Les vassaux toujours fidèles de Votre Majesté Impériale habitants de la ville de Bucarest et de la Valachie toute entière Vous adjurent au nom de l'humanité, au nom de Dieu qui est le même pour tous, de mettre un terme aux scènes horribles qui ensanglantent le pays depuis trois jours.

„Votre Commissaire Fuad Efendi est venu accompagné de notre ennemi mortel et le Votre, Sire, le général Duhamel. Il nous a dit que tel était le bon plaisir de Votre Majesté, que le détestable Règlement Organique fut rétabli con-

trairement aux assurances qui nous avaient été données par son prédécesseur Suleyman Pacha. Bien qu'ayant peine a croire à une pareille injonction, nous eussions trouvé sans doute la force de nous y soumettre; mais on ne nous en a pas laissé le temps. Nous avons été trahis, égorgés par celui-là même en qui nous avions mis notre confiance. On nous dit: envoyez une députation dans le camp pour entendre les volontés du Sultan. Nos députés partent et on les retient prisonniers et le général Duhamel les menace de les envoyer en Siberie. On dit à notre guvernement: calmez les populations effrayées, empêchez toute manifestation qui pourrait être mal interprétée, ayez confiance, nous sommes vos amis. Et voilà que l'armée Impériale entre dans notre ville en ennemie, massacre nos soldats, se repend dans les rues, pille nos maisons et outrage nos femmes et nos filles, nous tuant, et nous blessant nous mêmes quand nous refusons de nous laisser voler. Qu'avons nous fait? quel est notre crime? Est-ce que notre ville a été prise d'assaut? Pour quoi a-t-on dispersé et foulé aux pieds des chevaux les prêtres de nos villages qui s'étaient portés lundi au devant des troupes Impériales avec la croix qui est le signe de notre religion et le simbole de la paix?

CAROLI

„Et comme si ce n'était pas assez de ces maux, on nous annonce que les Russes seront ici dans trois jours pour achever l'œuvre de destruction.

„Sire, celui qui a fait ou souffert toutes ces choses a dit qu'il venait en Votre nom, mais nous ne le croyons pas. Comment Votre Majesté, qui est le père de ses peuples, aurait-elle pu commander d'égorger des paisibles habitants, des femmes, des enfants, des vieillards ?

„Voilà pourquoi nous en appellons à Vous même, Sire, et nous plaçons sous votre sauvegarde personnelle, Vous priant de ne pas reduire des hommes qui se sont montrés jusqu'au bout les fidèles vassaux de Votre Majesté à ne prendre plus conseil que de leur desespoir".

(Signés) D. Bratiano, Balcesco, Cretzulesco, Rosetti, Boeresco, Nazlim, Manole et 2,000 autres signatures.

No. LII.

Protestul Emigraților din Paris către Sultan.

„A Sa Hautesse le Sultan.

„Sire,

„Au milieu des maux qui ont pesé sur notre patrie, maux rendus plus douloureux par la

main qui les infligeaient, nous avons su renfermer en nous l'amertume de nos plaintes et le cri de notre desespoir.

„A quelque épreuve que notre fidélité ait été mise, nous n'avons point devié de la ligne de conduite que nous nous étions tracée, nous sommes restés jusqu'au dernier moment et nous restons encore les fidèles vassaux de Votre Majesté.

„Votre Majesté nous rendra elle-même ce temoignage qu'en ceci nous avons fait tout ce qui dépendait de nous pour déjouer les espérances de nos ennemis et ouvrir à la Sublime Porte la voie d'une politique plus regulière, plus conforme à sa dignité et à ses intérêts.

„Nous espérions que de son coté la Sublime Porte pour prix de notre fidelité ne tolérerait sous aucun pretexte l'intervention armée de la Russie, intervention qui viole à la fois les droits des Principautés et les prérogatives de la Cour Suzeraine, seule arbitre dans la question.

„Aujourd'hui, bien que l'occupation des Principautés soit un fait accompli, notre confiance dans le triomphe de nos droits est la même comme aussi l'espoir que nous plaçons dans l'appui de notre Auguste Suzerain.

„La justice a été violée, il faut que la justice recouvre ses droit.

„La verité a été etouffée sous le mensonge, il faut que la verité se fasse jour.

„Voilà pourquoi nous déposons aux pieds du trône de Votre Majesté le memoire ci-joint où se trouve retracé avec un court exposé des droits des Principautés, l'historique de la révolution roumaine du $^{11}/_{23}$ juin.

„Et en même temps que nous accomplissons ce devoir sacré envers Votre Majesté, laquelle ne peut vouloir jeter le découragement dans l'âme de ses fidèles vassaux par un plus long oubli de leurs droits, nous remplissons un autre devoir non moins sacré envers notre patrie en protestant une dernière fois en son nom, ainsi que nous le faisons par la présente:

„Contre le fait même de l'occupation;

„Contre l'emprunt imposé recemment à la Valachie pour subvenir aux frais de cette occupation, et qui tend à la priver à jamais de son indépendance;

„Contre toute atteinte portée à son droit d'autonomie.

„Et subsidiairement contre tout acte de quelque nature qu'il puisse être accompli tant pendant la durée de cette occupation que sous le

poid des mesures de rigueur et de proscription qui en frappant des milliers de citoyens privent le pays de sa représentation complète et légale.

„Les membres de l'ex-gouvernement provisoir et délégués de l'émigration Valaque :

(Signés) N. Golesco, I. Eliad, Maghiero, I. Voinesco, C. A. Rosetti, Chr. Tell, N. Kretzulesco, D. Kretzulesco, D. Bratiano, N. Pleşoianu, A. Christofi, I. C. Bratiano, Stefan Golesco, Gr. Grădişteano, P. Teulesco, Jean J. Philippesco, I. Maioresco, A. G. Golesco.

*

In ţilele cât a stat Ubicini la Constantinopol în toamna anuluĭ 1848 am elaborat împreună o schiţă de organisare şi de acţiune a emigraţiuneĭ, proiect pe care el s'a însărcinat a-l susţiné dinaintea Românilor carĭ se adunase în mare numĕr la Paris.

Intr'acel proiect de organisare, idea dominantă era unitatea de acţiune: un singur şef; idee bine primită de mulţĭ din emigraţĭ, precum Nicu Bălcescu, Alexandru G. Golescu, Bălăceanu şi alţiĭ; dar combătută de Rosetti, de Brătienĭ şi de maĭ mulţĭ; a fost înlăturată de majoritate.

Rosetti voia un comitet compus de cel puţin cincĭ membri, lucrând sub controlul unuĭ consiliŭ compus de maĭ multe persoane. Eliad

și Tell țineaŭ într'una că eĭ fusese proclamați la Sibiŭ șefĭ aĭ emigrațiuneĭ.

In proiectul elaborat cu Ubicini era că centrul de acțiune și scaunul direcțiuneĭ să fie în Constantinopol, având agenți în toate capitalele și orĭ unde va cere trebuința pentru a pleda drepturile țĕreĭ pe lângă guvernele Europeĭ și a atrage simpatiile prin presă și prin opinia publică asupra Românilor, arĕtând lumeĭ pericolul ce poate resulta pentru Orient dintr'o prea mare estindere a acțiuneĭ și a impietărilor Rusieĭ.

Unul din punctele importante ale acestuĭ program era înțelegerea cu toți capiĭ carĭ conduceaŭ partidul liberal din Ungaria, Transilvania, Banat, Bucovina, Italia, Polonia, Germania, și înființarea unuĭ ziar care să se ocupe cu interesele tuturor naționalităților, propagând unire și frăție între dînsele.

Circumstanțele politice eraŭ favorabile pentru înțelegerea și înfrățirea popoarelor împilate. Românii din Constantinopol ne pusesem în relațiunĭ bune cu maĭ mulți din Italienii influenți carĭ ne deschisese coloanele ziarelor celor maĭ importante. Baronul Tecco, ministrul Piemontuluĭ, protegia și seconda acțiunea noastră. Stam în cele maĭ bune relațiunĭ cu agenții Principeluĭ Adam Czartoryski, cu șefiĭ radicalĭ aĭ Ungurilor

și cu generalii Polonesi cari comandaŭ armatele Italiene și Ungare, și începusem a ne ocupa cu organisarea unei legiuni Române în Transilvania, ca să putem aduce o înțelegere și o comunitate de acțiune între Români și Unguri. Ne asigurasem pentru aceasta de concursul generalilor Bem, Czanowski, Visoski și Dembinski; credeam că generalul Magheru, după povața noastră, a lui Nicu Bălcescu și a mea, trecuse în Transilvania cu oștirea ce adunase în câmpul lui Traian, că se unise cu Iancu și că lucra să împace pe Români cu Unguri.

Dar la Sibiŭ ca și în România, marea majoritate asculta de Eliad, ale căruĭ invective și bănueli ne făceaŭ să ne îndoim unii de alții. Pe când el își petrecea timpul și talentul în scrieri mistice și acusări copilărescĭ în contra luĭ N. Bălcescu, luĭ Rosetti, a Brătienilor și în general în contra tuturor acelora cari nu se plecaŭ talentuluĭ sĕŭ politic; toți câți îndrăsniam a vorbi saŭ a scrie fără scirea și încuviințarea luĭ, eram în ochiĭ luĭ trădători și spioni muscălescĭ.

Această purtare a luĭ Eliad ne-a făcut pe mai mulți a lua hotărîrea a ne ține cu totul afară de acțiunea celor treĭ membri a fosteĭ Locotenențe cari, își adjudecase lor lucrările și conducerea emigrațiuniĭ.

Ceĭ retraşĭ saŭ rĕmaşĭ afară din colectivitate, consideram revoluţia de la 1848 şi peripeţiile celor treĭ luni de guvern al revoluţiuneĭ numai ca o dovadă de deşteptare a naţionalităţeĭ române, ca un preludiŭ saŭ un mic episod al drameĭ celeĭ marĭ ce se pregătia pentru România, dramă al căreĭ desnodămint Dumneḑeŭ scie care generaţie se va învrednici a-l vedé. Lucram fără preget fie-care în cercul sĕŭ de acţiune, cum ne pricepeam maĭ bine, păstrându-ne individualitatea noastră; ceea ce nu opria d'a corespunde şi adesea chiar a ne înţelege asupra unor cestiunĭ.

Daŭ aci textul a câtor-va din epistolele corespondenţeĭ cu uniĭ din amiciĭ meĭ din copilărie precum Rosetti, Alex. G. Golescu.

No. XVII.

C. A. Rosetti luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„1849, Aprile 20, Passy.

„Am primit alaltăerĭ epistola ta, şi de şi nu sciŭ când pleacă vasul fumegător, am hotărît astăḑĭ să vorbesc cu tine puţin, dar pân' a nu începe a-ţĭ respunde o să-ţĭ vorbesc puţin de mine.

„Am fost saŭ sunt bolnav din chiar senin, cum ḑice Românul. Am scuipat sânge vre-o patru

ḑile neîncetat și am scuipat o cătățime destulă să sature și să înece chiar pe * * * însuși, dacă aș fi putut să-l scuip pe față. Acuma însă am încetat, și medicul ḑice că de nu voiŭ muri, o să trăesc. Dar sciĭ tu oare că nu-mĭ prea vine așa lesne să mĕ mut la Père Lachaise, și pricina gândesc că este: 1) că omul însurat moare maĭ anevoe de cât flăcăul, 2) că hotărîsem să nu mor până ce voiŭ vedé Republică Universală; dar în pisma patrieĭ tot o să trăesc cel puțin până la liberarea Românieĭ de Muscalĭ, de Turcĭ și de Eliad. Veḑĭ că nu cer lucrurĭ de tot cu neputință, căcĭ nu sunt încă atât de atacat cât să nu pot trăi până la toamnă; și până la toamnă o să înviăm. Dar să lăsăm morțiĭ cu morțiĭ și viiĭ cu viiĭ, și până ce suntem încă viĭ, să vorbim despre viață. Sciĭ că în Franța domnesce reacția și că pe toată ḑiua comprimă câte-o libertate, și tu sciĭ ce puternică se face libertatea cea comprimată. Așa dar eŭ crez că *foarte curênd* vom avé sfânta explosie, maĭ crez că și maĭ curênd vom avé Republică Germană, dacă maĭ cu seamă Ungurii vor avé timp să vie la porțile Vieneĭ. A! Ungurii, Ungurii! Spune-mĭ când auḑĭ acest nume nu-țĭ vine să-țĭ puĭ în cap sacul cu cenușă? Nu-țĭ vine să ieĭ un pistol, și începênd de la Eliad să sfîrșescĭ la tine?

Rușine și de o mie de orĭ rușine! Ce ḑic! blestem pe oamenĭĭ aceia, într'al cărora numĕr sunt primul, care perdură gloria națieĭ române și năpădiră peste dînsa suferințele și rușinea robieĭ. A! dacă eram un guvern de Românĭ, gloria aceasta d'a scăpa lumea din robie n'ar fi avut'o Ungurĭĭ, ci noĭ; saŭ, uniți cu Ungurĭĭ, am fi fost siguri să luăm Viena și să proclamăm Republica; cînd acum tremurăm și așteptăm să putem aduna fărămiturile ospățuluĭ unguresc. Dar, maĭ bine decât să plîngem pe ruinele trecutuluĭ, să ne pregătim pentru viitor; și despre aceasta voiŭ să-ți vorbesc câte-va minute. Dar, pentru ca să procedăm după regulă, să-ți respunḑ la epistola ta, căcĭ fiind-că medicul m'a oprit d'a vorbi cu ceĭ de pe lîngă mine, prescriindu-mĭ ca Pitagora *silence absolu*, voiŭ să-mĭ rĕsbun, vorbind cu tine în pisma facultățeĭ.

„Ḑicĭ că tăcerea mea te face să bănuescĭ că intriga și calomnia m'aŭ biruit și pe mine. Dar! înțeleg bănuiala ta, cînd îmĭ aduc aminte cum aceste douĕ arme aŭ omorît libertatea și fericirea omuluĭ de la începutul lumeĭ, de cînd omulŭ era androgin, și pînă cînd dobitoacele luĭ Alexandrescu luară cârma Românieĭ. Insă nicĭ o-dată nu daŭ creḑămînt calomnielor, și

când am vre-o bănuială pe cine-va, îĭ cer cuvînt. Un om onest şi virtuos nu poate fi nicĭ insultat, nicĭ calomniat, şi-ţĭ aducĭ aminte că Diogen când ĭ-a ḑis cine-va : „rîd de tine oamenii ceia“, el a rĕspuns: „nu mĕ cred insultat, pentru că n'am nimic de ridicol“ ; şi tot pe acest temeiŭ n'aĭ dreptate când ḑicĭ că de aĭ fi fost în ţară, duşmaniĭ tĕĭ ar fi profitat şi te-ar fi ucis cu adevĕrurile ce aĭ fi ḑis. Nu! nu-mĭ va fi teamă nicĭ o-dată de calomniĭ, când voiŭ fi înaintea poporuluĭ. Dar este virgin, cum ḑicĭ, şi lesne se poate înşela, însă când vor fi adunaţĭ la un loc 10,000 de oamenĭ, atuncĭ nu mĕ maĭ tem, căcĭ dreapta judecată, lumina, Dumneḑeŭ, este în mijlocul lor. A! Dacă aĭ fi fost tu în Bucurescĭ, aĭ fi sprijinit ideile cele bune şi aĭ fi combătut pe cele rele, ne-aĭ fi luminat pe toţĭ, aĭ fi avut *maĭ puţină credinţă în Turcia*, şi atuncĭ negreşit că eram să fim astăḑĭ fundatoriĭ Românieĭ celeĭ noue şi aĭ libertăţeĭ. Dar cea ce nu făcurăm erĭ, de ce să n'o facem mâne? Ascultă-mĕ! Dacă veĭ afla revoluţia Franţieĭ, care, dacă eŭ nu sunt un smintit, va veni *curênd*, pleacă îndată şi vino în ţară, unde eştĭ *foarte trebuincios*. Nu trebue să ne lăudăm unĭĭ pe alţiĭ, dar suntem foarte sĕracĭ de oamenĭ. Caută, gândesce-te ḑile întregĭ şi veḑĭ că n'avem un ministru de finance, n'a-

vem un ministru de resbel, n'avem nicĭ 17 administratorĭ. Vino dar, şi lasă diplomaţia d'acolo, căcĭ m'am săturat de *înţelepciune şi de diplomaţie.*

„Domnu Eliad, dacă este un bun gramatic saŭ nu, aceasta o poate hotărî Laurianu. Poet? nicĭ-de-cum, şi am s'o dovedesc. Cât pentru geniul şi caracterul sĕŭ este copia luĭ Claud, împĕratul Roman, şi al luĭ Caligula—numaĭ acesta este maĭ rĕŭ decât dînşiĭ ca tot cel parvenit; îl compar cu împĕraţiĭ pentru că între dînşiĭ găsesc imbecilĭ cu desăvârşire, ca să adune petriĭ de pe marginea măriĭ şi să intre apoĭ în capitol cu triumful de liberator, aşa precum a făcut d. Eliad, când a fugit la sănătoasa şi apoĭ a intrat tras de popol. Dar să-l lăsăm, că nu merită să vorbesc de dînsul. O! când aĭ sci cum se siliră maĭ toţĭ să denigreze România în ochiĭ Francezilor; când aĭ sci ce intrigĭ, ce baseţe; când aĭ sci că fraţiĭ emigraţĭ ţiceaŭ că Fanarioţiĭ ne fericiră. Tu aĭ dreptate să te temĭ de lucrarea cea proastă maĭ rĕŭ decât de nelucrare maĭ bine cu cel sdravăn la pagubă decât cu cel ticălos la câştig; dar dacă este aşa, cum ţi-a venit să alegĭ un singur şef şi să alegĭ pe d. Negri. Eŭ unul, dacă aşĭ putea m'aşĭ opune la aceasta, de şi poate are avantagiul d'a

ne scăpa de Eliad; însă, pentru că cred că este lesne de resturnat, nu voesc să-l restorn cu acest mijloc. Golescu Negru, sluga luĭ Eliad şi dictatorul Românieĭ, a făcut toate piedicele ce a putut ca să nu se voteze alegerea voastră, şi a isbutit. Eŭ însă aşĭ fi votat contra şi iată cuvintele mele: Alegem un comitet, alegem un şef ca cap ca să desrobească ţara! Eĭ bine, când dar d. Negri va desrobi ţara, ce vor ḑice Românii? Ne perdură ceĭ 9 şi ceĭ 3 şi ne scapă unul. Sĕ trăiască d. Negri, să trăiască Negri! să trăiască dictatorul! N'aşĭ voì, dragul meŭ, să obicĭnuesc pe Românĭ a crede că *un om* poate să fericească saŭ să nenorocească. N'aşĭ voì să-ĭ învĕţ a adora pe om, n'aşĭ voì, să-ĭ espuiŭ la primejdia de a fi escamotaţĭ. Apoĭ câtă capacitate îĭ trebue aceluĭ dictator? Şi noĭ din nenorocire n'avem nimenĭ capacitatea unuĭ om de geniŭ, saŭ cel puţin acel om nu este d. Negri. Aşa dar votez pentru 3, şi am şi ḑis'o şi am scris'o aicĭ la Românĭ (căcĭ eram bolnav când se adunară), şi, credĕnd că vor face ceva, am scris că votez pentru Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, Costachi Negri, dar nu s'a făcut încă nimica, pentru că nu o vrea Proconsulul luĭ Eliad, Golescu, şi pentru că nimenĭ din noĭ nu se pune cu peptul înainte-ĭ. Dar ascultă-mĕ; toate

acestea sunt de prisos. Dacă reacția va triumfa, nicĭ d. Negri, nicĭ tu chiar, nu veți puté face nimic saŭ maĭ nimic, căcĭ Turcii sunt barbarĭ, în decadență, și prin urmare aŭ toate vițiile. Slăbiciunea Turcilor înșală; și când sunt slabĭ ne dă în gura Muscaluluĭ, când sunt tarĭ vor să ne înghiță eĭ. Socot însă că cerul va fi drept și că peste o lună douĕ îĭ vom gonì cu toțiĭ din România și vom proclama Republica română independentă și socială.

„Respectele mele soției tale, și spune-ĭ că în viitor să facă rugă și pentru pămînt, căcĭ crede-mĕ că avem noĭ maĭ multă trebuință de cât blestemațiĭ aceĭ de Angelĭ. Al tĕŭ frate

„Rosetti.

„Mes amitiés à Cretzulesco. Spune-ĭ că oameniĭ luĭ d'aicĭ n'aŭ vrut să-mĭ dea nicĭ o para. Spune-ĭ să se lase de a crede în Turcĭ, c'o să-ĭ taie capul. Salutare și frăție Ionesculuĭ, de va fi acolo. Soția mea îți va scrie, gândesc, mâne, de acea nicĭ nu dic nimic pentru dînsa.“

No. XV.

C. A. Rosetti luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, rue Fleurus, No. 1. Maiŭ 11 [1849].

„*Prietene*,

„Astădĭ am primit epistola ta de la 24 Aprile. Coprinderea eĭ este foarte gravă, şi de aceea trebue să-ţĭ vorbesc aşa cum aşĭ vorbì *unuĭ frate* şi unuĭ cetăţean *virtuos*.

„Ascultă-mĕ dar:

„Ţi-am scris maĭ deunădĭ părerea mea asupra alegerii de Dictator a luĭ Negri, şi credŭ că aĭ înţeles că nu voesc un Dictator. Sciŭ că vreĭ prin aceasta să scapĭ ţara de aceĭ aroganţĭ şi imbecilĭ egoiştĭ carĭ o perdură o-dată, ş'acum o compromit *în toate* felurile. Maĭ sciŭ încă c'aĭ ales pe Negri pentru că-l cunoscĭ că este un om onest, pentru că-ţĭ este prieten, pentru că aĭ vĕdut că el poate fi ales, şi pentru că prin alegerea unuĭ Moldovan credĭ că Moldovenii ce sunt maĭ susceptibilĭ, ca să nu ḑic maĭ înapoiaţĭ decât Munteniĭ, o să primească maĭ lesne *Unirea* Principatelor, care este pârghia (le levier) libertăţiĭ Românilor. Sunt de părerea ta. Primesc pe d. Negri şi alege încă doĭ saŭ încă un Moldovan, pe Melinescu spre pildă, şi votez cu

toată inima. Dar pentru unul singur nu votez, căcĭ vĕd primejdie pentru Românĭ a avé un Dictator. Nu că d. Negri va abusa de posiția sa, că sciŭ că nu este capabil de trădare, dar deschide drumul ambițioșilor; vede țara că trebue un Dictator ca să fie fericită și liberă. Apoĭ dar ție trebue să-ți spun tot, fie chiar și o nebunie saŭ părere greșită, — nu cred pe d. Negri revoluționar; l'așĭ face poate întâiul ministru, saŭ President saŭ Prinț, de vom maĭ fi osândiți să avem Prinți saŭ Președinți aĭ Republicеĭ Române, dar nu voiŭ da votul meŭ pentru Negri ca să fie el *singur* guvernator în timp de *revoluție*, pentru că încă o-dată nu cred că are *la foi d'un revolutionnaire*. Așa dar vedĭ că eŭ unul, aicĭ nu pot lua inițiativa a aduna pe Românĭ și a-ĭ îndemna, a-ĭ îmboldi, a-ĭ esalta a-ĭ silĭ să voteze numirea luĭ; destulă jertfă am făcut că n'am dis nimuluĭ nimic, și aceasta am făcut'o pentru tine. Acum să-ți maĭ spun ceva. *Nu sciŭ*, dar după cât pot judeca, tu facĭ douĕ greșelĭ foarte marĭ, după părerea mea. Cea d'întâiŭ este că credĭ că prin *diplomație* o să isbutim să scoatem pe Ruși din țară și uniți cu Turcia să dobândim cel puțin Constituția de la $^{11}/_{23}$ Iunie 1848. *Te înșelĭ*. Nu vom dobândi nimic, *saŭ maĭ nimic*, pe cât Franța va fi în re-

acție. Nu cred în Turcia precum nu cred în Eliade ; saŭ cu alte cuvinte Turcia este ca Eliade și Eliade ca Turcia, lașă, imbecilă și răpitoare ca dînsul, necinstită și ipocrită ca slăbiciunea, — o nație barbară, *în decadență*, de la care nu aștept decât trădare și robie orĭ de câte orĭ ĭĭ va venì bine. Speranța mea dar a fost și *este* în triumful democrației, și diplomația mea — ceea ce am cerut și nu m'a ascultat nimenĭ și ceea ce cer în deșert este — să se numească un comitet de 3 Românĭ, Bălcescu, tu, Mălinescu saŭ unul din Brătienĭ, saŭ doĭ din aceștia și unul pe cine veți voì. Acest comitet să guverne totul, și toată emigrația să se *supue* luĭ. Fie-care Român să depue *tot ce are* — banĭ sciință, viață. Acest comitet să trateze diplomaticesce cu Poarta, dar *păstrând* tot-d'a-una *dignitatea* națieĭ și să înșele pe cât se va puté pe diplomațiĭ turcĭ, etc., etc. Să adune arme și să le aibă gata, să cumpere jurnalurile francese, germane, etc., etc. Să facă el chiar un jurnal în Franța, altul în Germania și altul în Transilvania. Să scrie neîncetat jurnaluri saŭ broșurĭ românescĭ și să le bage în țară. Destul cât am ḑis, ca să înțelegĭ ce voesc; maĭ adaog numaĭ că aceasta am cerut'o din luna luĭ Decembre, adăogând că trebue să mergem maĭ aproape de

țară, și cred, sunt sigur, că dacă eram ascultat, astădĭ Muscaliĭ din România ar fi fost în iaduri, și Românii cu Ungurii la zidurile Vieneĭ. Acum este foarte târdiŭ; cu toate aceastea și acum tot aceasta o cer, tot în acest mod de guvern și diplomație vĕd salvarea noastră. Dar îmĭ veĭ dice: „vedĭ că nu se poate, pentru că Eliad și Tell sunt ticăloșĭ, pentru că Nicolae și Stefan Golescu nu sunt revoluționarĭ și sunt oamenĭ fără voință, pentru că Negru Golescu este prost, ambițios, intrigant și devotat luĭ Eliad și Tell, pentru că eĭ se supun voințelor sale, și pentru că urĕsc pe toțĭ aceĭ ce îndrăsnesc să-ĭ stea împotrivă, și nu-l adoară ca pe un geniŭ al Românieĭ; pentru că Brătienii, Ghica, Rosetti, Bălcescu etc. nu se pun serios pe lucru să se unească între dînșiĭ, să iea inițiativa și să meargă înainte, călcând pe aceste cadavre, și pentru că ceĭ-l-alțĭ Românĭ se învĕrtesc ca barca fără cârmă". Așa este; pe cât vom fi așa, nu vom face nimic, dar nicĭ cu sistemul ce aĭ luat, cu povețile luĭ Canning și Aupick, și cu dictatura luĭ Negri nu vom face nimic, ba încă mĕ tem că de vom face ceva, vom face douĕ rele și abia un bine. Iată, dragul meŭ, părerea mea și *crede* că aicĭ, dacă nu s'a votat, saŭ ca să dic maĭ bine, de nu s'a luat în băgare de seamă pro-

grama voastră, vina nu este a mea, căci cum ți-am ḑis, eŭ n'am eșit din camera mea de la Passy, și vina este a amiculuĭ tĕŭ Negru, carele cunoasce acum diplomația, Barro și Falloux și ceĭ-l-alțĭ tineri aŭ luat'o și aceasta cu aceeașĭ ușurință cu care Românul boer, privesce toate chestiile naționale. Acu, vina ta este pentru că n'aĭ cunoscut, nu-l cunoscĭ și nu vreĭ să-l cunoscĭ pe Negru Golescu. Ți-am vorbit tot de trecut, să-ți vorbesc puțin de viitor. Nu sciŭ, cum ți-am maĭ ḑis, nicĭ ce-aĭ făcut, nicĭ ce facĭ acolo; nu sciŭ carĭ sunt ideile tale, cum credĭ că ar fi maĭ bine să urmăm, și ce credĭ că trebue să facem. Ți-am spus numaĭ că bănuesc eŭ de tine, că locul în care trăescĭ și oamenii cu carĭ te aduni, și cu carĭ eștĭ în corespondență te-aŭ făcut *moderat*, și nu maĭ eștĭ *sigur* că în *curênd* democrația va triumfa. Eŭ unulŭ am creḑut și creḑ maĭ mult decât tot-dea-una că în curênd vom avé aicĭ *une République démocratique et sociale*, că voiŭ merge la viitorul guvern cu 10, 15 miĭ de Francezĭ și vom cere 50 de miĭ de puscĭ, oficerĭ, etc., etc.; că *tu*, Bălcescu, Brătianu și alțĭ tineri veți intra în țară (căci armiile vor eși îndată saŭ că le vom scoate), veți lua în mână guvernul și veți merge înainte; că Turciĭ o să fie siliți de Franța să

ne lase în pace, saŭ că, dacă nu ne vor lăsa, vom merge pentru a doua oară la Adrianopol. Aceasta am creḑut'o și aceasta o creḑ. Aceasta am așteptat și aceasta o aștept acum din ḑi în ḑi, din ceas în ceas. Nebunie? Poate, dar o să mor curênd cu această nebunie și această moarte va fi mai dulce decât aceea de care am perit, creḑênd în diplomație și ascultând pe ceĭ *înțelepți*. Așa dar îți ḑic ție: fiĭ gata și la cel mai mic semn, pleacă spre țară și du-te acolo unde vor fi ceĭ-lalți Români, frații tĕĭ într'o credință și patriotism.

„Eŭ creḑ, dragul meŭ, că suferințele cu carĭ te lupți d'un an de ḑile te-aŭ ostenit, căcĭ în adevĕr, îți ḑic *tu nu mai eștĭ tu*. Erai *tare*, nimic nu te speria, nimic nu te descuragia, nimic nu te făcea să lași din mână aceea ce apucaseși. Necazurile, durerile când te loviaŭ, te găsiaŭ tare ca marmora și, de și poate lăsaŭ câte un semn în inima ta, însă ea tot rĕmânea puternică. Erai înțelept, însă erai și nebun, și poate că acel amestec de înțelepciune și nebunie m'a făcut să te stim, să te iubesc și să mĕ înclin înaintea superiorității tale; dar acum nu te mai cunosc. Sciŭ că aĭ suferit mult, și sciŭ că sunt suferințe de acelea ce nu le scie nimenĭ și carĭ sunt mai dureroase decât acelea ce ne lovesc

ca trăsnetul. Dar nu găsescĭ tu în tine, în datoriile tale, în trebuinţa ce sciĭ că are România de tine? nu găsescĭ, ḑic, o parte din puterea ta, ca să le învingĭ şi să te ridicĭ iarăşĭ şi să ne daĭ pe Ion al nostru? Ce? Nenorocirile făcură oare să caḑă din capul tĕŭ firele de pĕr în care sta puterea ce aveaĭ? Nu, dragul meŭ, căcĭ noĭ trăim încă şi te iubim, şi firele puteriĭ tale sunt România şi prieteniĭ tĕĭ. Scoală-te dar, căcĭ, încă o-dată, aĭ căḑut. Ce? aĭ simţi, ḑicĭ, destulă abnegaţie ca să te laşĭ să te turteascâ un colos, şi te îngrijescĭ, te revoltĭ, vĕḑându-te atacat de nisce insecte? Spune tu singur, acesta este limbagiul luĭ Ion al nostru? Nu, Ion al meŭ, când vedea colosul venind asupră-ĭ, se ridica înintea luĭ şi sumecându-şĭ mânicele se apuca la luptă şi rĕsturna colosul; dar când vedé o insectă că se urcă pe dînsul, surîdea şi când îl ostenia sbârnăitul eĭ îĭ da un bobârnac şi cădea jos insecta. Rîḑĭ dar, saŭ dă-le un bobârnac şi nu vor maĭ esista. Nu te teme de dînşiĭ şi de nimenĭ. Rĕul ce aŭ putut să ne facă, l'aŭ făcut. Maĭ mult nicĭ că maĭ pot acum. De nu va triumfa democraţia, eĭ nu vor puté face nimic. Nicĭ Turcia, nicĭ Rusia n'o să dea cârma ţĕreĭ luĭ Eliad şi tovarăşiĭ. De va triumfa, precum sunt sigur, apoĭ cu toată propaganda lor,

sunt atât de incapabilĭ și atât de criminalĭ, în cât cinci minute numaĭ espune portretul lor pe câmpul Libertățiĭ, și veĭ vedé trecênd pe dinainte-ți popolul tĕŭ Român ḑicênd: „Caesar morituri te salutant.“

„Sciĭ că am fost bolnav, dar ceea ce mĕ întristează maĭ mult este c'așĭ voĭ să mĕ duc în Transilvania și medicul nu mĕ lasă. Viața este atât de dulce în cât mĕ supuiŭ, iaŭ la doctoriĭ, mi-am căptușit pieptul cu visicătoriĭ și mĕ supuiŭ la toate ticăloșiile facultățiĭ. Din norocirea mea, a plecat Crețulescu d'aicĭ, căcĭ cine maĭ scie câte rănĭ și câtă amărăciune vrea să maĭ îmĭ facă și să-mĭ maĭ dea și el. Spune-ĭ, te rog, c'am primit alaltăerĭ scrisoarea luĭ, dar că nu-ĭ rĕspunḑ astăḑĭ, pentru că n'am ce să-ĭ spun decât ceea ce i-am ḑis mereŭ și nu vrea să mĕ creaḑă: că Turciĭ sunt mișeĭ și că Franța o să scape lumea de robie. El nu voesce să mĕ creaḑă și de aceea nu-ĭ scriŭ astăḑĭ; cu toate acestea dă-ĭ pentru mine o sărutare, spune-ĭ că M-me Catherine Iacovencu a arĕtat mare talent în rola ce a jucat pe scena rusească, și că-l rog, când i-o scrie s'o feliciteze și din parte-mĭ. Bibescu a cerut iertăciune frate-so, și ast-fel s'a sfîrșit pricina. Respectele mele soțieĭ tale și a luĭ, și încă o îmbrățișare pentru voĭ amândoĭ.

„*C. A. Rosetti*“.

No. XVI.

C. A. Rosetti lui Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, 12 Rue de l'Ouest, dans mes meubles.
16 Octobre [1849].

„Imĭ eştĭ dator o epistolă, atât maĭ bine, acuma o să-mĭ fiĭ dator două. Cu mine n'o să aĭ nicĭ o-dată ceartă pentru asemenea lucrurĭ; însă, pentru că nu mĭ-aĭ răspuns sunt silit a-ţĭ maĭ spune că nu sciŭ, nu dorinţele, nicĭ ideile tale; acele le sciŭ pentru că eştĭ român ca şi mine; dar ceea ce nu sciŭ este sistemul, calea, ideile tale oficiale, ca să ḑic aşa, prin care şi cu care creḑĭ că putem să ne redobândim patria şi libertatea. Eŭ ţi-am spus, mi se pare, pe ale mele, şi-ţĭ voiŭ maĭ spune când veĭ voĭ, ce cred eŭ că putem şi ce ar trebuĭ să facem. Acum mĕ socot dator a-ţĭ vorbĭ puţin politică.

„Creḑĭ tu că Turciĭ vor trage acum sabia, saŭ, ca să ḑic maĭ drept, creḑĭ că Nicolae va scoate sabia? Şi dacă se va face resbelul, creḑĭ tu că Turciĭ în sfârşit se vor deştepta din letargia, din stupiditatea lor? Eŭ unul nu cred nicĭ una nicĭ alta; nu cred că Nicolae va insista, saŭ de va insista, creḑ că Turciĭ vor da tot şi totul şi pe toţĭ şi nu vor golĭ iataganul.

„Nu cred iarăşĭ că Nicolae se va risca a

deschide un resbel care poate fi peirea luĭ, în asemenea timp; și în sfârșit chiar dacă Turcul va goli iataganul, chiar dacă Nicolae va fi atât de orb, în cât să nu vadă că un resbel poate fi peirea luĭ, tot nu cred că Turcii vor vedé că noĭ putem să le fim de mare ajutor, că putem să-ĭ scăpăm din peire, de vor voĭ să facă ceea ce se cuvine. Cu tòate acestea însă, de și nu cred nicĭ în răsboiŭ, nicĭ că Turcii vor înceta d'a fi Turcĭ (ce să-ți fac, nu cred că morții înviază, și Turcii sunt morți pentru mine); deși pe de altă parte sunt sigur, că la întîmplare d'o minune ca aceasta, tu ești destul a cârmuì lucrurile, am socotit de cuviință a-ți spune și părerea mea.

„Turcii să se înțeleagă cu noĭ maĭ întâiŭ în toate; să ne dea firman, întărind anticele tratate și recunoscênd întreagă-ne și deplină independență. Apoĭ să ne dea banĭ și arme, să ne înlesnească să intrăm incognito 4, 5 în țară; comandantul armieĭ să fie în înțelegere cu noĭ; și când va veni ora, să ne sculăm într'o unire și să curățim țara de Muscalĭ, apoĭ să se tragă și dumnea-lor; țara să-și aleagă de bună voe oamenii ce va voì s'o cârmuiască și modul guvernuluĭ ce-ĭ va plăcé eĭ, chiar și Republică; și România una cu Moldovia îĭ va da 30,000 de soldați

ca să combată pe căpitan Nicolae, poate chiar şi Ungurii, de le va înlesni mijloacele, de şi prea târdiŭ, însă se poate să isbutească a ridica iarăşĭ o armie. Acest sublim resbel va topì pe Nicolae, şi Republica Română va esalta capetele şi inimele; şi eŭ unul sunt sigur că lumea întreagă ce turbează în lanţurile eĭ le va rumpe în acel moment. Am isprăvit; de m'aĭ înţeles, atât maĭ bine pentru mine; de nu m'aĭ înţeles, atât maĭ rĕŭ pentru noĭ. Tu veḑĭ bine că aşĭ avé multe să-ţĭ ḑic în aceasta, dar este de prisos. De m'aĭ înţeles, tu sciĭ tot; de nu maĭ înţeles, orĭ cât aşĭ desvolta ideile mele, ar fi de prisos; pentru că omul nu înţelege ceea ce nu simte şi nu crede. Iţĭ ḑic numaĭ că pentru mine eştĭ rĕspunḑător de binele şi de rĕul ce va eşì. Dacă nicĭ unul din aceste vise nu se vor realisa, precum cred, n'ar fi cu putinţă oare să ne înţelegem cu tine cel puţin şi să lucrăm? Nu aĭ tu ca şi mine *asigurarea* că în curênd—mâne poate, peste un an, peste douĭ, peste treĭ —socialismul o să triumfe? Nu trebue oare să ne pregătim ca să nu ne maĭ găsească învierea goĭ, cum am fost în anul trecut? Nu suntem datorĭ să creăm o patrie, să pregătim mijloacele desrobireĭ, ş'apoĭ mijloacele d'a întemeia, d'a sădì libertatea? Dacă dar eştĭ d'această părere, eŭ

îți voiŭ spune ceea ce trebue să facem după părerea mea; mai cu seamă că sper că în luna aceasta saŭ în cea viitoare să isbutim a face aci o mică societate de 6, 7, 10, orĭ câți ne vom puté ajunge în ideĭ, și să începem a lucra; de ce oare să nu fiĭ și tu cu noĭ și noĭ cu tine? De ce puterile tale să se paralizeze nefiind sprijinite d'ale noastre, ș'ale noastre nefiind susținute d'ale tale? De ce să nu fim un suflet și idee, precum suntem fiiĭ uneĭ singure mume? Acestea aveam a-ți dice d'o-cam-dată.

. . . . . .

„Arată, te rog, respectele mele soției tale și frățescile îmbrățișărĭ luĭ Sergiescu, Ionescu, căruia sunt dator o epistolă, și tutulor Românilor ce vor voi să le primească cu bucuria cu care le daŭ eŭ.

„Trebile mele merg și mai rĕŭ decât ale tale; fie, noĭ nu vom perì. De veĭ voi să-mĭ scriĭ, te rog a nu-mĭ scrie prin Golescĭ. Primesce acum o îmbrățișare de frate, până la revedere.

„Rosetti“.

No. XXI.

A. G. Golescu şi Ştefan Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, 17 Decembre 1848.

„*Frate!*

„Până nu vom abate tirania ce apasă Românismul „*Dreptatea şi Frăţia*“ tot în doliŭ să o purtăm.

„Planurile tale de a ne aduna ca să determinăm modul uniform, după care trebue să lucrăm, îmĭ place foarte mult, dar cum să-l pun în lucrare când nu sunt banĭ? Aŭ venit aicĭ N. şi St. Golescĭi, Voinescu, Grădişteanu, C. Bălcescu, Rosetti, N. Creţulescu şi Brătienĭi; se maĭ află poetul Alexandri, şi se aşteaptă peste puţin şi Negri, Alexandri cel mic, un Muruzi, Lascar Rosetti, Iepureanu şi încă vre unul saŭ doĭ Moldovenĭ. Din câţi ne aflăm aicĭ numaĭ vre-o sută galbenĭ maĭ avem; banĭ numaĭ 500 galbenĭ se aşteaptă de la Colqhoun din ceĭ publicĭ ce i s'aŭ încredinţat luĭ ca să-ĭ trimită la Paris. Acum aflăm că nicĭ un bancher din Bucurescĭ nu vrea să maĭ trimită poliţă. Ce va fi nu sciŭ, dar măcar cu aceştĭ 500 galbenĭ cum să se misce toţĭ din Paris? Şi câtă cheltuială vom maĭ face

până vor sosi și aceĭ banĭ? Dacă aduc Moldovenii ceva banĭ cu dînșiĭ nu sciŭ, dar nu cred, după știrile ce avem din Bucovina și Transilvania. C. Bălcescu avea cu dînsul aproape 3,000 galbenĭ, și s'a pus de i-a dat luĭ Magheru și Eliad, și a venit numaĭ cu 400 galbenĭ, din care a maĭ dat unora și altora și a rĕmas cu nimic. Magheru n'avea banĭ să ție pandurimea și cheltuia din punga luĭ!... 1000 de galbenĭ luați de la Bălcescu i-a cheltuit chiar în câmpul luĭ Traian și ceĭ-lalți banĭ s'aŭ împărțit refugiaților din Ardeal!... Acuma ce facem noĭ fără banĭ? Cum să lucrăm și cum să pornească Românii la Constantinopol saŭ la Viena? Subscripții în țară cum să facĭ, când toți ceĭ buni sunt arestuiți? Când n'avem agenți prin Transilvania, Bucovina, Banat, Serbia, Bulgaria, România și Moldova? Așa dar, vedĭ tu bine că ne aflăm într'un cerc vicios: fără organisare nu se adună banĭ, și fără banĭ nu ne putem organisa!

„In ast-fel de împrejurarĭ organisația se face (de par la loi de nécéssité). Fie N. Golescu și N. Ghica capĭ aĭ emigrației. Nu sciŭ de va fi venit N. Ghica la Constantinopol, dar până să vie N. Golescu nu așteptați; scriți și trimiteți oamenĭ să adune banĭ în țară și să trimeață sumele la Constantinopol, și tu trimite-

le încoace, ca să se pornească de aicĭ Românii şi să rĕmâe numaĭ unul saŭ doĭ. Aicĭ toţĭ primesc pe aceĭ doĭ capĭ ce i-aţĭ numit voĭ de acolo; eŭ sciĭ că de mult ţi-am scris, că mĕ supuiŭ la toate ce veţĭ hotărî, nu maĭ să fie un comitet oare-care, să fie un cap. Nu avem nuvele de la Eliad nicĭ de la Tell. Bălcescu mi-a scris în 22 N. din Sibiŭ şi nu-mĭ ḑice nimic de moartea luĭ Bolliac, ba ḑice că a sosit cu dînsul şi cu vĕrul meŭ Alecu; aşa dar moartea luĭ Bolliac nu este adevĕrată. Magheru a plecat spre Francfort. Bălcescu ḑice că poliţia austriacă nu l'a lăsat în Transilvania, şi maĭ adaogă că nicĭ de dînsul nu este sigur că-l va lăsa poliţia; eŭ nu prea cred la aceasta; se poate că numele luĭ Magheru să fi speriat pe guvern, dar despre ceĭ-lalţĭ emigraţĭ nu cred să-ĭ gonească Austria, căcĭ maĭ mult decât orĭ când guvernul Austrieĭ a înţeles că trebue să se silească a atrage simpatiile Românilor. Este un lucru de mare importanţă pentru Austria ca printre cele-lalte naţiĭ din cuprinsul imperiuluĭ să recunoască şi o naţie română care va numĕra până la 3,500,000 oamenĭ şi care, prosperând sub guvernul constituţional al Imperiuluĭ, ar trage neapĕrat simpatiile Principatelor Românescĭ în favorul Germanieĭ. Cum vreĭ dar că Austria să persecute

pe Românĭ? Ba eŭ așĭ povățuĭ pe toată emigrația din Transilvania să ceară de la Viena naturalisație în Transilvania și așa averile lor în Principate să fie sigure, precum și persoanele lor, când vor voĭ să-și caute de interesurĭ. Eŭ sunt pătruns că de va renasce Românismul în Austria, nu maĭ poate perĭ Românismul în Principate, măcar de și ar rĕmâné Muscaliĭ pentru tot-d'a-una în țară; de aceea socotesc că cestiunea Românismuluĭ din Austria este o cestiune de viață saŭ de moarte pentru noĭ; de aceea și îndemn pe toțĭ ca să nu se depărteze din Transilvania, Bucovina și Banat. Austria, avênd același interes cu noĭ, nu ne poate persecuta; dar cine scie ce greșală vor fi făcut emigrațiĭ noștri? Vor fi început a sbiera democrație și frăție cu Unguriĭ, pe când Austria nu vrea să asculte de democrație, și atât uresce pe Unguri, în cât numaĭ pentru perderea lor favorează celelalte naționalităț̆ĭ?

„De la aceste toate, nu trebue să tragĭ tu consecință că eŭ așĭ bate cu toba că trebue să ne unim cu Austria. Eŭ sciŭ că ce se scrie prin gazete nu trebue să cadă sub rĕspunderea noastră; însă nicĭ prin gazete n'așĭ voĭ să se prea vorbească lămurit despre unirea Principatelor cu Austria. Ce a lucrat Maiorescu este lucru secret,

şi de se va descoperì putem să desavuăm un agent; chiar eŭ ca dînsul lucrasem fără a lua instrucţiï de la nimenì, căcì vedeam că numaì aşa vom atrage simpatiile şi atenţia Germanieì către noì. Trebuia să facem pasurì ca să dobândim favorul Austrieì pentru Românii din Transilvania, Bucovina etc., etc. Trebuia să dobândim acest favor, ca să asigurăm fiinţa naţională a Principatelor. Nimic dar din aceste pasurì nu trebue să sperie pe Turcii ceì luminaţi, iar pe ceì-lalţi Turcì n'aì cum să-ì facì să înţeleagă, că ne trebue libertate, şi în aceasta stă dificultatea cea serioasă a posiţieì noastre. Eŭ sunt partisanul cel maì mare şi maì sincer al uneì nedespărţite uniri a Principatelor cu Turcia pe temeiul capitulaţiilor; eŭ cu inima curată aşì puté să jur credinţă Porţeì, şi nu cred să fie o trădare adevĕrată când facem pasurì de acelea carì aduc pe Austria să iea drept sistemă a protege pe Românii din Transilvania; şi prin un asemenea cuib de libertate, facem cu neputinţă periciunea naţionalităţeì Românescì în Principate. Când aşì găsì un Turc luminat, care să voiască ca noì libertatea Principatelor, fără a se teme de veleităţi vrăjmăşescì din parte-ne, de faţă cu dînsul aşì lucra pentru Românii din Austria; dar

găsesce-mĭ pe acel Turc, tu care trăescĭ printre Turcĭ.

„In scurt, nu creḑ să avem multe sisteme de politică. Românii se află împărțiți între treĭ puterĭ; aceĭ ce se află în Basarabia puține relații aŭ cu ceĭ-lalți, iar aceștia, deși fac parte unii de Imperiul Austrieĭ, iar alții de Imperiul Otoman, însă multe și adese relații aŭ între eĭ. De va înflori dar Românismul în Austria nu se poate să piară în Turcia și vice-versa; cum se poate dar să nu se intereseze unii de desvoltarea națională a celor-lalți? Politica celor din Austria este să se aibă bine cu Curtea ca să scape de ungurism. Politica celor din Turcia este să se aibă bine cu Sultanul, ca să scape de slavonism. Toată măestria noastră este să arĕtăm Turcilor că cu cât vor sprijini maĭ mult desvoltarea noastră națională cu atât vor fi maĭ siguri să ne aibă cu dînșiĭ, căcĭ numaĭ dorința de a păstra naționalitatea noastră și neputința de a o dobândì cu Turcii ne-ar face să ne aruncăm în mânile Austrieĭ; încolo este marea antipatie între Românĭ și Germanĭ, chiar după caracterul lor natural; și când ar fi Turcia o putere tare și liberală, maĭ lesne ar alerga Românii din Austria la Constantinopol decât noĭ la Viena; când am fì noĭ desvoltați și puternicĭ maĭ lesne

ar veni Transilvania la noi decât noi să mergem a ne lipi de Austria prin Transilvania.

„De m'am întins atât de mult asupra acestui punct, pricina este că vream să-ți arăt că nu prea ne paralisăm lucrările unii altora; sunt lucruri de cari n'aşi vorbi prin gazete: nu aşi pune, spre esemplu, să scrie că Tell şi Eliad se duc la Francfort ca să închine ţara Germaniei, dar ca să ceară ajutorul Germaniei în contra Ruşilor, cari ameninţă libertatea comerciului Dunării, şi visează deslipirea provinciilor slave de către Germania. Dar toate câte se scriu prin gazete nu sunt ale noastre, şi Turcii cei luminaţi vor înţelege lucrul cum merge; poţi să le şi dici că chiar agenţii şi spionii ruşi scriu astfel de lucruri prin gazete ca să ne strice cu dînşii, şi că noi atât de mult dorim să le arătăm sinceritatea noastră, în cât le comunicăm toate lucrările noastre către curţile străine, şi am vrea cu dînşii şi printr'înşii să lucrăm; noi cerem şi consul permanent turcesc în Bucuresci, ca să nu mai rămâe nici o îndoială Turcieï despre dispoziţiile noastre. Dar, ca să ne nimicim cu totul în cât prin noi înşi-ne şi d'a dreptul să nu cerem nimica de la Cabinetele Europei, aceasta să nu o aştepte Poarta nici s'o dorească, căci ori cine mai bine îşi apără causa sa; şi apoi

ce nație nu are și ea ambiția și susceptibilitatea sa, și ce ar ḑice chiar cabineturile Europeĭ vĕḑênd că nu facem pasurĭ d'a dreptul? Ar ḑice că nu avem destulă ambiție și energie națională, și decât să fim un stat fără nerv și sub influența Muscalilor, în cât să încurcăm tot mereŭ relațiile internaționale, maĭ bine să fim o-dată încorporațĭ Rusieĭ.

„Aceste toate ți le ḑiseĭ căcĭ îmĭ aduseĭ aminte că Mehmet-Pașa vrea ca să nu lucrăm nimic d'a dreptul la Paris, Londra, etc., ci tot prin Constantinopol. Bine este dar să le dăm să înțeleagă că ar trebuĭ să se lase de o trufie și de o susceptibilitate foarte rĕŭ înțeleasă; și că, când noĭ recunoascem cu toată sinceritatea supremația Porțeĭ și comunicăm toate lucrările noastre agenților turcescĭ prin Europa, atunci facem tot ce se poate face ca să ne arĕtăm curățenia inimeĭ și respectul către Suzeran. Iar când ne-am arĕta Turcilor cu totul retrașĭ din scena politică și Europeană, atunci să le fie maĭ multă teamă de intențiile noastre, căcĭ atunci negreșit că ne ascundem, nefiind cu putință a ne abdica viața noastră națională și neapĕratele noastre relațiĭ cu cele-lalte națiĭ.

„Acum îmĭ rĕmâne să-ți cer maĭ multe esplicațiĭ: ce tot înțelegĭ tu că-ți plac frasele sen-

timentale, dar numaĭ prin cărţĭ, nu şi aiurea? Mi-aĭ repetat asta de vre-o treĭ orĭ, şi nu înţeleg ce vreĭ să imputezĭ şi cuĭ? Diplomatică sentimentală nu face nimenĭ căcĭ ar fi o nebunie, dar gazetele să nu facă frasurĭ umflate? Tu sciĭ bine că gazetele prepară opinia publică, şi că această opinie maĭ lesne isbutescĭ a o împinge cu *ah!* şi cu *oh!*, numaĭ acest ah! şi acest oh! să nu ajungă la ridicol. Protestul poporuluĭ Român scris în franţuzesce de Brătianu nu s'a tipărit, nicĭ cred să se tipărească, acela nu-mĭ place nicĭ mie; dar când îmĭ scriaĭ tu despre ura ta pentru frasele ampulate nu era pe aicĭ nicĭ Brătianu nicĭ Rosetti. Nu credeam să mĕ socotescĭ şi pe mine unul din aceia a căror imaginaţie sboară prin eterul absurduluĭ, precum o ḑic eŭ însuşĭ acelor ce posedă această virtute, care adevĕrat este o calitate în sine, dar o calitate opusă raţieĭ, de care mie maĭ mult îmĭ place să mĕ lipsesc. Bilecoc şi Vaillant, alte excentricităţĭ, alte esageraţiĭ! D'apoĭ, cum poţĭ să aducĭ lumea la uniformitate de caractere, şi de ce cususurile avocaţilor să tragă pĕcat asupra causeĭ?

„Altă esplicaţie: Ce aĭ de te legĭ de mine pentru presupusa ta combinaţie de căsătorie cu biata fată de care-mĭ vorbescĭ? N'aĭ citit tu scrisorile ce am trimes căḑuteĭ Locotenenţiĭ ca

să o însciințez despre prepusurile mele asupra trimisului Consul la noĭ? De ți-a vorbit bine de mine, aceasta este o dovadă că m'am făcut și eŭ diplomat și sciŭ a jertfi și a ascunde afinitățile saŭ disparitățile politice ce am cu cutare saŭ cutare partidă; aceasta a trebuit să depărteze de la tine teamă că mĕ voiŭ ținé de frasurĭ ampulate. — Destul cu glumele.

„Eŭ m'am înțeles cu Maiorescu și cu Ministerul din Francfort ca să se mijlocească o conferință diplomatică pentru causa Principatelor între Franța, Anglia și Londra (*sic.* Germania?). Ministerul din Francfort a și recomandat agenților sĕĭ la Paris și la Londra ca să cerceteze dispositiile cabinetelor în privința Principatelor, și să atragă atenția lor asupra importenței ce poate lua causa Principatelor la un cas de resbel între democrație și absolutism. Incurcătura causeĭ Italieĭ poate să aducă la iveală causa Principatelor și deschiderea unuĭ congres, ca să pue termen la această cestiune. Pentru aceasta mĕ și duc eŭ la Londra cu scrisorĭ din partea luĭ *Schmerling*, ministrul trebilor din afară din Francfort, și din partea luĭ *Gagern*, fratele presidentuluĭ, cătră agenții puterei centrale și a Prusieĭ. Cu dînșiĭ o să lucrez ca să îndemn pe Ministerul să deschidă conferințe saŭ secrete saŭ deschise a-

supra Principatelor dimpreună cu Cabinetul francez şi vienez.

„Acum aşĭ maĭ trece şi la pagina următoare de n'aşĭ fi silit să las şi luĭ Stefan loc de scris şi să mĕ supun şi eŭ somnuluĭ care mĕ doboară.

„Te rog să înfăţişezĭ soţieĭ tale închinăciunile mele. Eŭ cu revoluţia noastră şi cu atâtea preocupaţiĭ uitasem că aţĭ plecat amîndoĭ din Bucurescĭ.

„Al tĕŭ amic şi frate,

„*A. G. Golescu*".

„*Frate Ghica*,

„Indată ce am sosit la Paris, cea dintâiŭ preocupaţie a fost ca să-ţĭ scriŭ, dar în ḑiua aceea plecase posta. Sunt şi am fost tot-d'a-una de părere că cea maĭ multă parte a emigraţieĭ trebue să tragă la Constantinopol, atât ca să dăm curagiŭ Turcilor să se împotrivească Ruşilor, cât ca să ne opunem la orĭ-ce prefacere a instituţiilor noastre, până când maĭ întâiŭ Ruşiĭ nu vor eşì din ţară. Cred că acum Turcĭĭ or avé maĭ multă încredere în poveţele noastre, că ceea ce s'a întîmplat o prevĕḑusem şi într'o scrisoare detaliată ce în ḑiua plecăreĭ noastre

de la Constantinopol am adresat luĭ Emin Efendi, i-am descris curat la ce pericole ne espune politica falșă a Turcieĭ. Așa dar nu-ți maĭ adaug nimic despre interesurile noastre politice, fiind cu totul de părerea ta și a Golesculuĭ; dacă aveți pe acolo maĭ multe mijloace, trimete-ne banĭ și îndată pornim. Am rĕmas mulțumiți de dispozițiile amicale atât a guvernuluĭ central din Germania cât și a dieteĭ, și aicĭ am dat să înțeleagă Franțezilor că n'am dorì să dobândim maĭ mult. Maiorescu a lucrat prea bine la Francfort. Acum trebue să fi plecat la Viena și sper că și acolo va triumfa, de și în adevĕr causa noastră e maĭ greŭ de a fi pledată la Viena decât în orĭ care altă parte, căcĭ mĕ tem de vre o alianță secretă făcută cu Rusia. Creț că cunoscĭ cum am scăpat din mânile Turcilor. Bălcescu neapĕrat ți-a scris. Așteptăm toți cu nerăbdare o scrisoare de la tine până a nu ne determina a pleca din Paris; până atuncĭ vĕrul meŭ ne va puté face cunoscut resultatul ce va dobândì la Londra. Infățișază plecatele mele închinăciunĭ luĭ M-me Ghica. Imbrățișază din parte-mĭ pe Filipescu, Melic și Ipătescu.

„Stefan Golescu“.

„Venirea noastră la Paris a fost maĭ mult ca să redigiem un memoriŭ, prin care să justificăm revoluţia noastră, să lepădăm acusaţia d'asupră-ne, acusaţie ce ne-o fac de comuniştĭ, şi să protestăm în potriva ocupaţieĭ Principatelor. Acest memorand se va iscăli, şi se va da atât osebitelor Camere cât şi Ministeriilor".

No. XX.

A. G. Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, le 26 Décembre 1848.

„*Mon cher Ghika*,

„Cette décade a été stérile pour nous. Nous n'avons pas fait grande chose; l'élection du Président absorbait l'attention de tous: bien fou celui qui se serait hasardé à parler à quelques Français de Turcs, de Roumains ou de Cosaques. Le manque d'argent contient toujours les notres ici, et m'empêche aussi d'aller à Londres. Il y a plus de deux mois que personne n'a reçu ici de lettres de Bucarest. Les banquiers de chez nous ne veulent pas donner de lettre de change pour Vienne ni pour Constantinople, encore moins pour Paris. Les 500 # qu'on attend de Mr. Colquhoun n'arrivent pas, et on

n'en a point des nouvelles. Mais supposons qu'ils nous arrivent un de ces jours: C'est à peine de quoi suffire pour les dépenses que nous aurons fait jusque là, et de quoi payer le voyage d'ici à Constantinople pour deux ou trois d'entre nous. Que feront les autres? Je n'en sais rien. Balcesco Constandin a fait la sottise de donner tout l'argent qu'on lui avait confié pour une mission (près de 3000 #). Notre gouvernement a fait aussi la faute de ne pas m'envoyer les 1000 # qui étaient decrétés pour la mission dont j'étais chargé et voilà que maintenant nous nous trouvons sans moyens d'action. Il nous faut au moins 1000 # pour faire aller la publicité à notre satisfaction, et il nous en faut autant pour pouvoir nous répandre et agir selon les nécessités du temps.

„J'apprends avec peine que les Turcs qui devraient être nos meilleurs amis se méfient de notre action à l'étranger. J'aurai pensé que c'est à eux, nos amis et protecteurs, de nous recommander auprès des cabinets étrangers. Qu'avons nous donc fait pour éveiller à Constantinople des méfiances à notre égard? Pour moi, je pousse la franchise et la sincérité du cœur si loin, que je communique à S. Ex. Mehmet-Pacha tous nos projets et démarches, lui de-

mandant conseil et appui comme à un des nôtres. Devons nous nous effacer complètement de la scène politique et nous en rapporter aux envoyés de la S. Porte du soin de faire nos propres affaires? Mais cela ne serait ni à notre avantage ni à celui de la S. Porte; cela ne serait pas à notre avantage, parceque personne mieux que nous ne saurait plaider notre cause et qu'il y aurait contradiction à désirer certaines libertés nationales, et à ne rien faire pour témoigner de ce désir à l'Europe qui, hier encore, nous croyait russolatres et dépourvus de tout sentiment national. Cela ne serait pas à l'avantage de la S. Porte, car l'Europe pourrait toujours élever des doutes sur une parfaite entente entre Turcs et Valaques, tant qu'elle ne palpera pas cette entente en contant les uns et les autres. Que fait la Russie depuis 17 ans sinon répéter à qui veut l'entendre, que les Moldo-Valaques sont avec les Russes contre les Turcs? sur quoi se fondaient les Russes quand ils demandent les Principautés, sinon sur cette prétendue inimitié qui sépare les Valaques des Turcs, et qui fait de la possession des Principautés une véritable cause de faiblesse pour la Turquie? C'est à nous donc à déjouer ces projets perfides, et c'est à la Sublime Porte à nous

aider de son mieux pour faire connaître nous mêmes nos vœux à Paris, Londres, Francfort, Vienne, Berlin etc. Mais la Russie, est encore là pour nous brouiller avec nos protecteurs naturels. Elle éveille des méfiances dans la pensée des Turcs sur le but de nos démarches; elle fait croire que nous cherchons à nous détacher complètement de la S. Porte, que nous demandons à l'Autriche de nous incorporer à ses Etats, et que sais-je encore! A tout cela il y a un remède excellent, c'est de travailler sous les yeux et par les conseils même des envoyés de la S. Porte, de ne faire aucune démarche qui ne soit connue d'eux. Quant à moi, fût-ce même des démarches qui pourraient paraître suspectes à la S. Porte, je les communiquerai avec la plus grade franchise aux ambassadeurs Turcs, quand je sentirai que les ambassadeurs ont l'intelligence des intérêts véritables de la S. Porte. On suspecte, par exemple, nos relations avec l'Autriche; à ce sujet je dirai en m'adressant aux Turcs intelligents: Êtes vous bien sûrs que les articles qui paraissent dans les journaux allemands ne soient de fabrique russe pour mettre la discorde parmi nous? Ne sentez-vous pas d'ailleurs, que nous avons besoin de l'appui diplomatique de l'Autriche? Pourquoi se méfier

de l'Autriche. N'a-t-elle pas les mêmes intérêts de conservation que la S. Porte envers la Russie? Craindrait-on, par hasard, ses veléités de conquête sur les Principautés Moldo-Valaques? Mais ne sait-on pas que s'il y a une antipathie bien marquée entre peuples, c'est entre ceux d'origine latine et d'origine germaine? Comment supposer donc que nous voudrons jamais devenir un avec les Allemands? Les Turcs intelligents ne sentent-ils pas que, réduits à rechercher l'appui diplomatique de l'Autriche, sans lequel nous n'aurons pas celui de la France et de l'Angleterre, nous sommes bien obligés de nous taire sur bien des prétentions élevées dans les journaux allemands, de ne point élever une voix de protestation, et de caresser même ces douces espérances de l'Autriche, bien assurés d'avance que jamais l'Autriche ne pourra nous engloutir, tant que nous aurons les Turcs pour nous?

„Que les Turcs ce rassurent donc; il n'y a pas de peuple qui désire plus aujourd'hui une Turquie forte que le peuple Moldo-Valaque, et dans ce peuple il n'y a pas de parti plus dévoué aux intérêts de la S. Porte que le parti démocratique, celui qui travaille avec une persévérance infatigable à détourner les classes pau-

vres et ignorantes de l'influence que les Russes pourraient exercer sur elles par le moyen des boyards qui toujours ont incliné pour la Russie et toujours ont trahi la Porte pour servir la Russie, qui en retour de ces bons offices enlevait au pleuple ses droits antiques et donnait aux boyards des privilèges qu'ils n'avaient jamais eu et qui consommaient la ruine du pays.

„Les nouvelles que tu nous donnes sont graves; elles peuvent amener la guerre; que le bon Dieu veuille qu'il en soit ainsi, et aussitôt nous affluerons à Constantinople où nous formerons une légion Moldo-Valaque, pour marcher avec les Turcs contre ces maudits Kalmouks qui ruinent notre pays. S'il y avait à Constantinople autant de haine contre les Russes qu'il y en a parmi nous, la guerre serait déjà déclarée, mais peut-être cela viendra bientôt.

„Efforces toi de faire comprendre à Constantinople que tout travail de révision du Règlement qui se ferait sous le poids de l'occupation étrangère, porterait en soi le principe de sa propre condamnation, ainsi qu'il en à été du Règlement lui-même; et en outre, ce travail risque d'être fait à l'avantage de la Russie, vu que près de 2000 Valaques sont hors d'état d'in-

fluer sur l'opinion publique, et que ce sont précisément ceux qui réunissent en eux le plus d'intélligence et de haine du protectorat russe. Ce serait une faute immense pour la Turquie que de consentir à cette révision avant l'évacuation des Principautés et avant la proclamation d'une amnistie générale qui permettrait à tous les réfugiés Moldo-Valaques de rentrer dans le pays pour renforcer le parti turc. Nous espérons bien que cette faute ne sera pas faite, sans quoi toute la campagne contre le protectorat russe serait à recommencer dans des conditions bien plus désavantageuses.

„Adieu, courage et foi en l'avenir, que ce soit notre devise.

„A. G. Golescu".

No. XXII.

A. G. Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„Frate Ghica,

„Scrisoarea aceasta ți-o scriŭ franțuzesce, după povețele d-luĭ *Siefels de Soldenhof*, care ne ₫ice că Turciĭ sunt infricoșațĭ de simpatia noastră către Austria și că o scrisoare care ne-ar apĕra de toate imputațiile ce ni se fac (fără a

fi destinată însă pentru dînșii) le-ar da mare încredere în lucrările noastre când le-aĭ citi o tu ca dovadă de bunele noastre simțiminte.

„Iată dar pentru aceasta m'am pus și eŭ de am scris cele alăturate în limba franțuzească.

„Pe lângă aceasta să-ți maĭ recomand aicĭ a căuta, de va fi cu putință, prin archivele turcescĭ, daturĭ despre dreptul nostru politic. Tu sciĭ turcesce, veḑĭ dar nu cum-va veĭ puté să dobândescĭ voia a scormoni prin archivele lor? Poate să găsescĭ multe foarte folositoare și nesciute de noĭ, precum spre pildă corespondența când cu tractatul de la Carlovitz, unde Turciĭ aŭ rĕspuns trimișilor Leșĭ, că Principaturile nu sunt supuse cu sabia, și prin urmare Poarta nu poate înstrăina nicĭ o parte din pămîntul lor. Veḑĭ asemenea corespondența când cu darea Bucovineĭ și a Basarabieĭ. Veḑĭ asemenea protesturile ce s'aŭ făcut pe puterile Europene în contra tractatuluĭ de St. Petersburg (1834), prin care se ḑice că nu s'a recunoscut Regulamentul țĕreĭ de legal nicĭ protectoratul Rusieĭ.

„Aceste protesturĭ le voiŭ căuta și eŭ, dar poate că tu maĭ lesne le veĭ dobândì de la Turcĭ.

„Acum îmĭ aduc aminte că tu mĕ întrebĭ de resultatul conversațieĭ mele cu Thiers. Iată-l:

„De se vor arĕta Ruşiĭ că vor să păstreze Principaturile peste sorocul condiţional pus în circulara luĭ Nesselrode, 19 Iulie (1 August), apoĭ crede şi el că Franţa nu poate privì cu nepăsare, etc. etc.!!!"

„Alăturata scrisoare pentru vară-mea fă bine de o trimite la Bucurescĭ.

„Salutare şi frăţie".

No. XXIII.

A. G. Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„Mon cher Ghika,

„Je t'écris encore à la hâte chez Mr. Voronitz. J'ai vu Ubicini; il nous sera d'un grand secours, mais il faut de l'argent pour publier n'importe quoi, et l'argent est introuvable pour nous dans les circonstances actuelles.

„Il est indispensable de nous pouvoir rencontrer quelque part. Francfort, malgré son éloignement, est le point le plus propre à cet effet. Vienne ne peut plus faire notre affaire d'après les nouvelles que j'en reçois.

„N'importe comment et n'importe où, faites en sorte que nous nous rencontrions quelque part. Quand vous vous serez entendus, vous

n'avez qu'à me le faire savoir et je volerai au rendez-vous, s'il me reste bien entendu de l'argent pour cet effet, car en ce moment je n'ai pas plus de 60 #, tout juste ce qu'il me faut pour aller à Londres, où il faut bien que je me rende, puisque personne de vous autres n'y a été envoyé. Si vous vous réunissez à Francfort, je m'y trouverai à mon retour de Londres, si non, je tâcherai de venir n'importe où, à part en Transylvanie, où je serai bien pris et pendu par les Magyars qui se sont permis d'intercepter quelques unes de mes lettres à Laurian.

„Dans tous les cas, vous pouvez disposer de ma personne, decidez comme il vous plaira à mon égard. Je suis à vos ordres. Je crois qu'il nous faut plus que jamais une discipline militaire.

„Nos esprits sont trop indisciplinés et avec cela trop inexpérimentés. Cela nous a fait beaucoup de tort. Il faut que l'expérience nous serve de leçon et que nous sortions de cette anarchie des vues et des tendances. Je vote pour une sorte de dictature, et je m'en déclare soldat soumis à la discipline la plus militaire; que la moitié d'entre nous en fassent autant et nous sommes sauvés ; si non, non.

„Il est donc bien entendu que vous me

ferez savoir où et quand vous vous réunissez. Si j'ai encore quelqu'argent, je m'y rendrai, si non, je vous écrirai pour vous demander des ordres, *à la lettre*, pour tout ce que vous aurez décidé de faire par moi, n'importe où et n'importe de quelle manière.

„J'ai reçu tes lettres; je tâcherai de voir Bastide aujourd'hui et demain et puis je pars pour Francfort et Londres. Dans ma prochaine lettre, je t'écrirai ce que j'aurai fait. A présent je veux te parler seulement d'une pétition que je veux présenter a l'assemblée nationale de ma part et de celle de Maïoresco, dont je vais recueillir la signature à Francfort, et qui avait comme moi des pouvoirs illimités, et de la part de ceux que je pourrai encore y trouver parmi les notres-demandant *formellement et officiellement* la protection française comme nous demanderons par le même procédé la protection du pouvoir central allemand et celle de l'Angleterre. C'est bien peu de chose relativement aux adresses que j'avais demandé à notre Lieutenance princière, recouvertes d'environ 10 à 20 mille signatures! Mais ce n'est pas une raison pour se refuser de nous attacher par ce faible fil à l'ancre salutaire *des formalités*, des formes *plus ou moins légales* qui seules peuvent amener

notre question sur le tapis de la diplomatie Européenne, et forcer ces Messieurs de s'en saisir bon gré malgré.

„A Paris du moins c'est le seul moyen de provoquer un rapport de la part du comité des Affaires étrangères, basé sur un travail sérieux, un examen attentif, une enquette enfin sur les affaires de M.-Valachie.

„Ma pétition te paraîtra peut-être trop sur la pente de la politique de sentiment, comme tu l'appelles avec raison. Mais je crois qu'il est bon et convenable de ne pas abandonner celle-là, qui nous gagne la simpathie des démagogues (lesquels demain pourront être au pouvoir), tout en nous attachant à la politique plus positive des intérêts. Du reste je te l'enverrai par la prochaine expédition, tu en jugeras toi-même.

„Les pétitions pour Francfort et Londres seront sans doute écrites sur un autre pied. A chaque nation, il faut parler son langage. Il n'est pas mal de parler à la France celui du cœur, parcequ'elle s'en vante tant. Il n'est pas mal de lui jeter à la figure les justes reproches de *bassesse* et *d'hypocrisie*. Cela me fait encore penser au dit projet de conspiration générale de la presse de l'Europe contre la France bour-

geoise qui veut se couvrir d'un manteau de Caton ou du Christ. Le mets-tu en pratique ce projet? Songes-y bien, la guerre en dépend, et tu sais que la guerre seule peut nous sauver. Or tu connais bien le caractère des Français: Ce sont de gros enfants; il faut les prendre par l'amour propre, les blesser au vif dans l'honneur. Cela aménera indubitablement la guerre au printemps prochain.

„Adieu. Ton ami
„*A. G. Golesco*".

IV.

Cu puţine ḑile înaintea intrării Turcilor în Bucurescĭ şi restabilirea stării dinainte de $^{11}/_{23}$ Iunie, guvernul căimăcămieĭ de treĭ trimise doĭ agenţĭ în Europa : pe Ioan Maiorescu la Francfort, ca să lucreze în favorul Românilor pe lângă dieta germană şi pe lângă guvernele Confederaţiuneĭ, şi pe Alexandru G. Golescu la Paris şi la Londra, ca să susţie drepturile Românilor pe lângă guvernele şi parlamentele Franciеĭ şi Engliteреĭ.

Această misiune, deşi li s'a dat cam târḑiŭ, ast-fel că, pe când aceĭ agenţĭ aŭ ajuns la posturile ce li se desemnase, totul era terminat

în Bucurescĭ, şi Caimacamul Cantacuzino domnea prin voinţa luĭ Fuad Efendi şi a Generaluluĭ Duhamel; însă acestĭ doĭ bărbaţĭ n'aŭ căutat maĭ puţin a-şĭ face datoria cu zel, patriotism şi inteligenţă, răspândind în jurul lor adevĕrul asupra cestiuneĭ române şi chemând atenţiunea Europeĭ asupra Principatelor. Eĭ, sciindu-mĕ la Constantinopol, mĕ ţineaŭ în curent de toate lucrările lor.

Daŭ aicĭ câte-va din epistolele, raporturile şi memoriile ce Alex. G. Golescu şi I. Maiorescu aŭ adresat guvernelor pe lângă carĭ eraŭ acreditaţĭ, precum şi corespondenţa generaluluĭ Magheru.

No. VII.

A. G. Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

[1848].

„*Mon cher Ghika*,

„Je t'envoie ci-joint trois pièces:

„1⁰ Une petite note que j'ai fait remettre il y a quelque jours à Mr. Drouyn de Lhuys par un député, et d'après laquelle je crois qu'il va faire expédier aujourd'hui des instructions pour engager Aupick à s'opposer formellement à tout projet de confiscation;

„2⁰ Un mémoire statistique que j'ai fait également remettre à Mr. Drouyn de Lhuys il y a dix jours, pour lui faire connaître l'importance matérielle de la question Moldo-Valaque;

„3⁰ Une épreuve de mémoire sur notre droit historique, tel qu'il sera joint au mémoire justificatif de notre révolution (pièce non encore terminée).

„Par la première pièce tu verras quelle est la raison principale que j'ai mise en avant pour déterminer le ministère à intervenir. J'avais été effrayé par les correspondances de Constantinople, insérées dans les journaux, mais il paraît que la menace n'est pas bien positive, puisque tu ne nous en dis rien dans ta dernière lettre.

„Par la seconde pièce tu verras la manière dont je présente ici notre question, et peut-être tu ne sentiras bien l'esprit dans lequel j'ai écrit ce mémoire que quand je t'en enverrai un second auquel je travaille actuellement et dans lequel je veux aborder la question des alliances pour la France, et spécialement de celles contractées avec la Turquie et les divers peuples de l'Autriche.

„Tu ne chercheras pas l'exactitude dans les chiffres qui, la plupart du temps, sont un

peu ampoulés, mais tu examineras surtout la manière de les grouper pour en faire ressortir ma thèse et tu me communiqueras tes observations à cet égard. C. Balcesco m'a été d'un secours infini dans cette œuvre; il a trouvé dans sa mémoire tous les chiffres dont j'avais besoin; je n'ai fait que les grossir proportionnellement pour mieux plaider notre cause, en me gardant bien, cependant, de présenter des chiffres exagérés pour les faits contestables ainsi que pour ceux qu'il est facile de constater, et en modérant beaucoup les prétentions et les espérances dans l'avenir, car le ton de la modération est le plus favorable à l'insinuation.

„Par la troisième pièce tu verras notre politique vis-à-vis de la Turquie. Les notes d'après lesquelles ce mémoire a été fait étaient prêtes depuis plus de deux mois, et il y a plus de trois mois que je les avais communiquées à quelques députés et à Bastide, mais tu auras appris déjà pourquoi et comment ce retard. Je t'en ai parlé, je crois, dans mes dernières lettres. Trois mois pour accoucher d'un mémoire! Je rougis devant les députés pour notre réputation à nous tous!

„La décade qui vient de s'écouler n'a pas été plus heureuse que les précedentes, mais elle

a été plus orageuse. Les dissentiments ont dégénéré en disputes, dont je n'aurais pas voulu être témoin et encore moins acteur.

„Il s'est formé deux partis bien tranchés : l'un qui, tout en avouant qu'il fallait ménager la Porte, l'attaquait cependant dans sa susceptibilité, si non dans ses intentions, et cela par des raisons de dignité nationale ; l'autre qui voulait taire tout ce qui était de nature à éveiller la susceptibilité de la Turquie. S'il n'y avait rien de personnel dans le parti qu'on embrasse, on serait toujours prêt à se rendre à la raison, mais il n'en est point ainsi, et l'on est toujours plus disposé à épouser la cause de ses amis ou celle qui est en harmonie avec ses propres passions.

„Du reste, tous les dissentiments et ce retard extrême ont porté leurs fruits, car après tant de débats et de disputes, Voïnesco a trouvé moyen de concilier les deux partis en même temps que d'éviter toute cause de refroidissement à la Porte, en proposant d'adresser les mémoires directement à la Porte avec une pétition au Sultan pour protester contre tout changement porté à nos lois constitutionnelles, pendant la durée de l'occupation et sous le coup des mesures de proscription qui frappent la partie la

plus intelligente du pays (près de 1500 hommes, c'est-à-dire presque tout le pays légal, hors une centaine de boyards) et de n'adresser aux Puissances de l'Europe qu'une simple communication de cette démarche auprès de la Porte, accompagnée d'une prière de seconder nos efforts pour obtenir de notre Suzerain la réparation des torts qui ont été faits à la révolution et au pays.

„Si les cabinets de l'Europe ont quelque sentiment de la justice, ils sentiront bien qu'ils nous doivent quelque appui dans ce sens, eux dont les démarches à Constantinople ont tant compromis notre cause! Les Turcs seront de leur côté très flattés de ce que nous ne demandons l'intervention des Puissances que comme moyen d'obtenir plus facillement l'appui de la Porte, et de notre côté, nous ne mendions pas des Puissances ce que nous savons bien d'avance qu'elles ne nous accorderont pas, mais nous nous contentons de leur demander la juste réparation des torts qu'ils nous ont faits auprès de notre Suzerain.

„Notre démarche va se décider je crois dans ce sens et ce sera très sage.

„Il me reste tout juste assez de temps pour te dire quelques mots de la note dont tu m'as

envoyé une copie. Mon avis est que, sauf la recommandation que tu fais de la personne de Campineano, et que nous désapprouvons comme nuisible à notre cause, le reste est bien dit pour plaire aux Turcs et les faire agir en notre faveur. Nous trouvons la recommandation que tu fais de la personne de Campineano dangereuse, parcequ'il a été prouvé qu'il est incapable de risquer qulque chose de ses intérêts pour tenter une politique nationale! Pour la plupart d'entre nous Campineano a trahi la cause du pays; pour moi ses intentions sont pour le moins douteuses et, par conséquent, je crois qu'il fallait éviter de le présenter comme étant du parti turco-national.

„Je t'observe en outre avec la plus sincère amitié que cette recommandation peut en outre te faire du tort en laissant croire aux méfiants et aux indifférents que tu fais les affaires de ton oncle.

„Pèse bien cette considération et abstiens toi par la suite de tout ce qui peut prêter à de telles suppositions, car plus que jamais nous avons besoin de préserver notre réputation de toute atteinte; les temps viendront bientôt où il faudra qu'on ne puisse pas dire : „mais celui-là

„tient de trop près à tel traître ou à tel hom-
„me suspect".

„J'espère que tu ne verras dans ce qui précède aucun indice de méfiance de la part des notres. Je n'ai voulu y mettre qu'un avertissement justifiable à mes yeux par les innombrables imputations que se sont mutuellement renvoyées les gens de chez nous, que nous croyons le plus liés entre eux et qui cependant agissaient les uns à côté des autres et pour ainsi dire par les places publiques.

„Adieu et présente mes hommages respectueux à Madame Ghica.

„Ton ami
„*A. G. Golesco*".

No. VIII.

Petiţiune către Adunarea Naţională a Franţiei.

„Citoyens représentants !

„Quand la République de 24 Février eut lancé son manifeste aux peuples et aux souverains de l'Europe, les Roumains ne purent plus douter que l'heure de la délivrance n'eût sonné aussi pour eux. Sans considérer les périls de leur situation, ils eurent confiance dans

les prommesses de la République; ils arborèrent l'étendard de la liberté et parlèrent un langage que la France leur avait appris. Mais, tandis que la révolution triomphait chez eux, des événements imprévus venaient jeter le trouble dans la société française, et la grande République ne put s'occuper que de son propre salut.

„L'autocrate du Nord s'en réjouit. Il redoubla d'activité, envoya ses armées souiller le sol de la liberté et lança contre la Roumanie un manifeste dont rien ne peut égaler l'injustice de la perfidie.

„Le peuple Roumain ne put retenir son indignation. Il remarqua avec douleur le silence de la diplomatie nouvelle à cet egard, mais confiant dans son bon droit, il brisa avec le protectorat russe et en appela à l'Europe de la justice de sa cause, prêt à sceller de son sang les droits sacrés qui lui étaient contestés.

„La Sublime Porte envoya son plénipotentiaire Suleyman-Pacha, lequel ne tarda pas à reconnaître le gouvernement provisoire, sorti alors pour la seconde fois des suffrages du peuple. Mais, livrée par l'abandon général de l'Europe à sa propre faiblesse, la Sublime Porte fût bientôt forcée de se désavouer elle-même et de devenir le bourreau de la Russie.

„Dans cette triste situation, il ne reste au peuple Roumain que de protester au nom de la liberté et de demander de l'Europe libérale le redressement des torts qu'une injuste indifférence a fait commettre à son égard.

„Ils vous conjurent donc, citoyens représentants de la grande et magnanime Nation :

„De surveiller de près le crime politique que la diplomatie russe trame en ce moment contre sa nationalité;

„De ne pas tolérer que cette diplomatie soutienne sans contradiction à la face de l'Europe, qu'il n'y a de droit public pour les Principautés Roumaines, que celui que le caprice du Czar veut bien lui accorder;

„De prendre en sérieuse considération le mémoire ci-joint, contenant la justification des droits des dites Principautés, tels qu'ils résultent de la justice éternelle de l'histoire et des capitulations, en vertu desquelles les Principautés ont fait soumission à la Sublime Porte;

„De prendre également en considération les justes griefs des Roumains contre le protectorat russe, protectorat inique et corrupteur, dangereux à l'équilibre de l'Europe, par la faculté qu'il accorde à la Russie d'entraver le développement national des Roumains et de se reser-

ver par là une action plus libre et plus immédiate sur les Slaves du Midi ;

„De déclarer, enfin, le protectorat russe nul en droit, en attendant que les circonstances politiques permettent de le supprimer en fait.

„Tels sont, citoyens représentants, les voeux que nous avons mission de vous faire entendre. Envoyés d'un gouvernement issu du peuple, reconnu par le plénipotentiaire de la Sublime Porte et par les représentants des puissances étrangères dans les Principautés, notre mandat ne peut pas s'anéantir devant la force de baïonnettes, et décidés, en vertu de nos pleins pouvoirs, à placer notre Patrie malheureuse sous la sauvegarde des Puissances amies de la liberté, nous demandons, par la présente supplique, la généreuse assistance de la Nation française".

No. IX.

Către Lordul Palmerston.

„Mylord!

„Dans la situation déplorable où les événements de Septembre dernier ont placé la Va-

lachie, il ne reste plus à cet infortuné pays que d'en appeler aux sentiments de justice de l'Europe libérale, et de mettre sous sa sauvegarde ses droits méconnus et violés.

„Les soussignés, délégués plénipotentiaires du gouvernement Valaque alors existant et officiellement reconnu par le commissaire plénipotentiaire de la S. Porte, ainsi que par les représentants des Puissances étrangères résidents à Bucarest, supplient à cet effet le gouvernement de Sa Majesté Britannique:

„De vouloir bien, par son intervention, faire évacuer les Principautés, qu'une plus longue occupation par les armées russes menace d'une ruine totale et d'une dette qui finirait par compromettre à tout jamais leur indépendance;

„De ne pas tolérer plus longtemps que la Russie soutienne à la face de l'Europe qu'il n'y a, qu'il ne peut y avoir pour les Principautés de droit public autre que celui que le caprice du Czar veut bien leur accorder;

„De vouloir bien prendre en considération le mémoire ci-joint, contenant l'appréciation des droits de la Roumanie, fondés non seulement sur la justice éternelle, mais encore sur son histoire et ses capitulations avec la Sublime

Porte, capitulations qui sont entrées dans le droit public de l'Europe;

„De vouloir bien, en outre, prendre en considération les justes griefs des Roumains contre le protectorat russe, protectorat inique et corrupteur, qui a su s'imposer par la ruse et par la force et qui devient tous les jours plus dangereux à l'équilibre de l'Europe par la faculté qu'elle s'est reservée d'entraver le développement national des Roumains, pour acquérir plus de liberté d'action sur les Slaves du Midi;

„De prendre les mesures que Sa haute sagesse lui suggérera à l'effet d'arriver à la solution de la question Moldo-Valaque, conformément aux voeux et aux droits imprescriptibles du peuple Roumain.

„Tels sont les voeux que nous avons mission de faire entendre à Votre Grâce. Nous comptons d'autant plus sur la généreuse assistance du gouvernement de la Grande Bretagne que.....

„(Suit la terminaison non encore décidée)".

No. X.

1-ul Memorial dat Ministeruluĭ Germanic în Francfort, în 17 Septembrie 1848, din partea agentuluĭ Românieĭ, Ioan Maiorescu.

„Onorabile Ministeriŭ,

„Revoluţiunea Română de la 9 (11) Iunie a tras asupra Dunăriĭ de jos luarea aminte a tutulor popórelor luminate ale Europeĭ. Evenimentul a făcut o întipărire cu atât maĭ profundă cu cât în Europa domnia peste tot o părere cum că Principatele Române de la Dunăre cu simţimintele lor sunt închinate Rusieĭ. Acest prejudeţ, de cum-va a fost cu adânc nutrit din vre-o parte, putea să se nască numaĭ din necunoscinţa poporuluĭ şi a stăreĭ luĭ politice către Turcia şi către puterea protectoare de la Nord. Nu! Românii n'aŭ nimic maĭ puţin decât simţiminte rusescĭ.

„Pe când evenimentele din Februarie şi Martie cutremurară lumea şi promiseră o totală reformare a stăreĭ sociale a popórelor, se mişcă şi în România cu putere spiritul de libertate ţinut în amorţeală prin apĕsarea seculilor trecuţĭ, şi-şĭ făcură şi eĭ revoluţiunea lor politică, cea maĭ pacifică din câte aŭ fost vre-odi-

nioară, pentru că era eşită din cele mai intime dorinţe ale poporului Român întreg. Mişcarea politică a Românilor este singură în felul sĕŭ, pentru că de la început ea nu s'a întemeiat pe vre-o putere materială; aceasta a fost gândul cel din urmă şi pe drept şi pe dreptate. Ea n'a avut de fundament nicĭ vre-o înţelegere generală saŭ vre-o conjuraţiune, după cum Rusia se încearcă a rĕspândì. Căcĭ manifestările politice ale Românilor ies la lumină în deosebite provinciĭ şi în deosebiţĭ timpĭ. Ast-fel în Moldavia în Martie; în Transilvania la Blaj, în Maiŭ; în Romănia proprie în Iunie şi ceva mai târdiŭ în Banat. Tocmaĭ în aceasta avem dovadă că poporul Român întreg a ajuns la cunoscinţa şi la simţul trebuinţeĭ de libertate şi de independinţă naţională.

„Şi în adevĕr, acest popor Român din rĕsărit nu este vre-un numĕr neînsemnător de conaţionalĭ, ci un popor mare şi compact în cuprinsul ţĕrilor sale, precum se va puté vedé din tabela ce urmează acì, care este scoasă cu scrupulositate din protocoalele deosebitelor autorităţĭ civile şi eclesiastice.

„Astăḑĭ locuesc Românĭ în Dacia:

In Moldova fără Basarabia şi Bucovina:	1,460,000
In România proprie	2,455,000
In Basarabia.	896,000 [1]
In Transilvania.	1,486,000
In Banat, Ungaria şi Bucovina	2,385,000
	8,682,000

„Ce se atinge maĭ vîrtos de Românii din România şi Moldova, eĭ încă aŭ avut a purta resbel cu Poarta în seculiĭ 14, 15 şi 16, şi işĭ câştigară în ele un grad maĭ mare de independinţă decât era obicĭnuită Poarta atuncĭ învingĕtoare a da inimicilor sĕĭ. Amêndouĕ Principatele prin capitulaţiunĭ proprii se aşezară sub protecţiunea Porţeĭ, maĭ ca staturĭ suverane. Capitulaţiunile Românieĭ sunt de curênd tipărite în broşura d-luĭ Alecu Golescu la faţa 4, 6, pe care subsemnatul are onoarea de a subşterne înaltuluĭ Minister spre vedere. In acelea a rĕmas Principatelor în cele din năuntru, nu numaĭ independinţa legislativă şi administrativă, dar chiar şi dreptul de a-şĭ alege pe Principiĭ liberĭ din sî-

1) Această numĕrătoare am reţinut'o pentru că e oficială, dar după alte daturĭ sigure, numĕrul Românilor din Basarabia se urcă la un milion.

nul lor, iar în afară s'a reţinut dreptul de a face tractate cu statele străine, de a declara resbel şi de a încheia pace, fără a fi datoare pentru aceasta cu vre-o rĕspundere către Inalta Poartă. Principatele nu se îndatorară nicĭ măcar a ajuta pe Poartă cu puterea lor armată, când din contră Poarta se legase a protecta Principatele şi a le apĕra în contra orĭ-căruĭ inimic. Pentru toate aceste foloase Principatele nu s'aŭ îndatorat decât la un tribut anual prea neînsemnător.

„Poarta Otomană, încă la capitolul 117 în tratatul de la Carlovitz 1699, a recunoscut cu solemnitate aceste capitulaţiunĭ, prin urmare şi integritatea Principatelor. Cu ocasiunea aceasta, legaţiĭ Polonĭ pretinseră pentru sine o parte din Moldova, la care trimişiĭ Porţeĭ rĕspunseră: Că eĭ nu pot înstrăina din Principate nicĭ o palmă de loc, pentru că Principatele nu sunt supuse cu sabia, ci s'aŭ pus ele de bună voe sub protecţiunea Porţeĭ. — In adevĕr, ce se atinge de legislaţiunea internă, Turcia nu s'a atins de dînsa nicĭ o-dată, şi aceasta este causa pentru care Principatele şi în timpiĭ ceĭ din urmă se arĕtaŭ credincioase şi sincere către Poartă, când din contră, ura asupra Ruşilor a tot crescut din an în an, din cause foarte naturale, precum se desvoltă în cele următoare:

„Inclinarea principilor către casa Austrieĭ în suta 17-lea şi maĭ mult apoĭ deplina apostasie a Principeluĭ Moldovan Cantemir în favoarea luĭ Petru I în aniĭ 1710 şi 11, umplură pe Poartă de prepusurĭ şi neîncredere în principiĭ din familiele ţĕrilor, şi atuncĭ formă ea planul de a da Principatelor cu puterea principĭ din familiele Fanaruluĭ de la Constantinopol, fără însă de a se atinge de legile ţĕreĭ. Aceştĭ fanarioţĭ aŭ şi domnit în Principate un secol întreg până la anul 1821, însă nu în folosul Porţeĭ unde a ţintit ea prin această întocmire, ci din ḑi în ḑi tot maĭ mult în favoarea Rusieĭ, pentru scopurile acesteĭ puterĭ pe socoteala nefericitelor ţĕrĭ. Cabinetul rus, adică, spre a fi consecuent în urmarea marşruteĭ politice desemnate de Petru I către Constantinopol, promise Fanarioţilor salvarea Greciei şi-ĭ linguşia cu laude de conlucrătorĭ la acest lucru mare. Noĭ scim bine că Rusia nu s'a gândit nicĭ pe departe la liberarea Greciei, asemenea că şi Fanarioţiĭ aŭ îngrijit maĭ mult de pungile lor, decât de fraţiĭ lor ceĭ nefericiţĭ; cu toate acestea Rusia a reuşit a-ĭ atrage în folosul sĕŭ.

„Acum caută Rusia a strînge relaţiunile acestea şi maĭ tare, şi în adevĕr resbelele cu Poarta încă în suta 18 ĭĭ înfăţişară maĭ multe

ocasiunĭ favorabile. Maĭ vîrtos Caterina 2-a a-duse lucrul până într'atât în cât, prin uneltirea printr'ascuns a Fanarioţilor, eşiră dela câţi-va boerĭ cererĭ pentru protecţiunea rusă. Caterina se folosì de acest moment şi, în tractatul de la Cuciuk-Cainargì anul 1777, se declară protectoare a Principatelor. In calitatea aceasta se poartă Rusia d'atuncĭ încoace în tractatele ce s'aŭ maĭ încheiat între ea şi Poartă, în care în toate se stipulează câte ceva şi pentru Principate, până ce în tractatul de la Adrianopole de la 1829, se face vorbă espresă despre capitulaţiunile cele vechĭ care să şi raportează din noŭ; însă pe lângă aceasta se vede, din ce în ce, tot maĭ luminat scopul rus de a supune oare când Principatele Imperiuluĭ sĕŭ.

„Aşa în tractatul de la Cuciuk-Cainargì 1777 în care Basarabia se desparte de Moldova, ca când nu s'ar fi ţinut de ea, se lasă din vedere garantata integritate a Principatelor.

„Aşa în anul 1769, Rusia, numaĭ cu puterea, fără nicĭ un drept, promite Austrieĭ Bucovina pentru alianţa ce avură între sine, şi apoĭ în anul 1777 silesce pe Poartă a concede formal Austrieĭ această parte a Moldoveĭ.

„Aşa purtarea Rusieĭ către patriotul Grigorie Ghica, principele Moldoveĭ, care la ocasiu-

nea aceasta s'a opus în puterea vechilor capitulaţiunĭ.

„Aşa stăruirea Rusieĭ în Pacea de la Tilsit de a-şĭ asigura din partea luĭ Napoleon domnia peste ambele Principate.

„Aşa luarea şi ţinerea pentru tot-dea-una a Basarabieĭ în anul 1812 în contra tractatelor şi maĭ cu seamă în contra capitulaţiunilor.

„Aşa întroducerea unuĭ Regulament Organic pe temeiul tractatelor de la Adrianopol, care Regulament însă în maĭ multe puncturĭ stă d'adreptul în contra acestuĭ tractat.

„Aşa în urmă încercata vîrîre pe furiş în Regulament a uneĭ clause care nu este tipărită în Regulament, şi care s'a găsit numaĭ într'un esemplar manuscris, însemnată de o mână necunoscută la margine cu condeiul de plumb, care însă, când s'ar fi primit întocmaĭ după cum pretindea consulul Rückman, ar fi dat Rusieĭ în legislaţiunea internă drept sancţionator.

„Această silinţă a Rusieĭ de a face oarecând din Principate proprietăţĭ ruse, n'a rĕmas necunoscută Porţeĭ, şi dacă ea nu s'a opus maĭ cu putere acestor plane inimice şi pericoloase pentru dînsa, causa nu este lipsa de înţelegere şi de voinţă, ci lipsa de putere de la sine şi

isolarea cea politică a Porţeĭ în relaţiunile sale către acest puternic vecin.

„Această pusăciune a Porţeĭ către Rusia, pusăciune fundată în natura lucruluĭ şi cunoscută înaintea Europeĭ întregĭ, s'a arĕtat în faptă şi în ḑilele acestea cu ocasiunea ridicării Românilor şi a reformăreĭ statuluĭ lor, în cele interne. Căcĭ pe când Poarta, care într'o maĭ mare independinţă a Principatelor de către Rusia îşĭ vedea prea bine folosul sĕŭ, se grăbì a primì resultatele revoluţiuneĭ şi a recunoasce Constituţiunea de la 11 Iunie pe care şi-a dat'o România sieşĭ în 9; Rusia, care din contră în mişcarea Românilor nu vedea decât o piedică în planurile sale, se studì în tot modul a o nimicnicì şi nu se sfiì de note pline de minciunĭ cu scop pe de o parte ca Europa să nu-şĭ poată face o idee luminată şi adevĕrată despre starea lucrurilor la Dunărea de jos, iar pe de altă parte ca să împingă pe Poartă la mĕsurĭ inimice către ţara Română.

„Ast-fel consulul muscal de la Iaşĭ, domnul Kotzebue, într'o scrisoare de la Iunie către Mitropolitul Românieĭ, acusa pe Românii din această ţară că aŭ conspirat cu Ungurii cu scop spre a-ĭ aduce în ţară.

„Ast-fel manifestul domnuluĭ Nesselrode de

la 19 Iulie descrie pe Românĭ ca pe nisce vecinĭ periculoşĭ altor staturĭ.

„Ast-fel notele ruse în Constantinopol deping starea Principatelor de la scularea Românilor ca o anarchie întreagă care a sacrificat miĭ de oamenĭ.

„Apoĭ ca putere protectoare, ţicênd că se întemeiază pe acestea, găsesce ocasiune de a intra cu arme în Moldavia şi de a ameninţa de acolo şi pe România. Pe drumul acesta păşind, Rusia a reeşit a produce la Poartă o purtare retrogradă şi a o face ca nu numaĭ să-şĭ tragă aprobaţiunea dată Constituţiuneĭ Române, ci să trămită şi un comisar din parte-şĭ în persoana luĭ Suleiman-Paşa, cu oare-care trupe armate şi cu însărcinare de a restabili în România ordinea legală.

„Comisarul Porţeĭ, după ce a adunat sciinţă curată despre starea lucrurilor în ţară, s'a simţit motivat nu numaĭ a nu împlini scopul pentru care era trimis, ci, întemeindu-se pe cea ce a vĕdut cu ochiĭ, că reformele de stat ce se făcură sunt favorabile pentru Poartă, şi că sunt isvorîte din voinţa comună a poporuluĭ, şi că pretutindenea domnesce cea maĭ mare pace şi orînduială, a recunoscut pe guvernul provisoriŭ din Bucurescĭ, l'a întărit sub nume de Locote-

nență Domnească și a invitat pe agenții și plenipotenții puterilor străine din București ca să reînceapă relațiunile lor diplomatice cu guvernul cel nou, ca cu un guvern legal și recunoscut de Inalta Poartă, ceea ce s'a și făcut de toți câți se aflaŭ în București.

„Insă Rusia iar a sciut a ridica prepusurĭ asupra caracteruluĭ luĭ Suleiman Pașa și asupra scopuluĭ revoluțiuneĭ române, ca să neliniștească pe Poartă, și a reușit prin aceste împuțăciunĭ plăsmuite a o face ca să trimită pe un alt comisar în persoana luĭ Amegì Fuad Efendi, secretarul Divanuluĭ, cu plenipotență și instrucțiunĭ despre a cărora natură, pe cât ajung scirile din țară, guvernul provisoriŭ până acum n'a putut dobândì sciință curată și sigură; vorbe însă, de altmintrelea din isvoare de credință, circulează și se crucesc una pe alta. Dic unii că comisarul este venit spre a împlinì dorința Porțeĭ și a-ĭ asigura interesul, influențând alegerea nouluĭ Domn constituțional; dic alțiĭ că însărcinarea comisaruluĭ este de a restabilì lucrurile în starea dinaintea revoluțiuneĭ, și că spre acest scop se adună trupe turcescĭ la Dunăre. Alțiĭ iar le esplică pe amêndouĕ într'acolo, că Poarta simțind gândul Rusieĭ de a ocupa chiar acum Princi-

patele şi de a le ţiné pentru sine, se prepară la un resbel defensiv în contra acesteĭ puterĭ.

„Aceasta este starea lucrurilor de astădĭ în Principate. O împrejurare numaĭ este de luat aminte, că toată România, orĭ şi cât de neînsemnătoare ĭĭ sunt mijloacele de apĕrare în contra Rusieĭ, este determinată a opune toată resistenţa putincioasă pentru libertatea sa înăuntru şi pentru independinţa sa către Rusia; însă tot de odată bucuroasă a intra în orĭ-ce relaţiunĭ prin care pe de o parte i s'ar asigura drepturile sale, iar pe de alta s'ar ridica frica de o totală subjugare de Rusia.

„Este de toţĭ cunoscut că, afară de interesul comun tutulor puterilor Europeĭ, de a pune odată stavilă întindereĭ Ruşilor spre amiadă-di, Germania maĭ are şi alt interes propriŭ la ţĕrile de la Dunărea de jos; şi maĭ ales astădĭ când Principatele întind bucuroase mâna la orĭce tocmeală cuviincioasă, se pare, nu numaĭ că a sosit minutul cel maĭ favorabil spre a asigura aceste interese, ci poate să se nască şi pericol din întârdiere; căcĭ Rusia sigură de resultatele politiceĭ sale, este în stare de a face în curênd orĭ-ce amestec orĭ intervenire din altă parte cu neputinţă saŭ cel puţin foarte cu anevoe; la întîmplare de a cere cestiunea italică

neapĕrat vre-o schimbare teritorială pentru Austria, Principatele nu numaĭ că n'ar vrea, ci ar fi încă bucuroase a intra amêndouĕ într'o intimă uniune de stat între sine şi în altă relaţiune de stat cu Austria sub principe de casa aceasta şi sub protecţiunea Imperiuluĭ german.

„Inalta putere centrală, care în causa italică a luat asupră-şĭ intervenirea cu Franţa şi Englitera, ar putea găsì fără greutate drumul care unesce interesele germane cu ale Principatelor.

„Insă înainte de toate să bine-voiască a întoarce a sa luare aminte la cererea ce o face prin mine guvernul meŭ, de a primì asupră-şĭ intervenirea între Principate şi între ambele puterĭ protectoare în interesul german bine înţeles şi conform timpuluĭ de astădĭ.

„Pe lângă încredinţarea de cea maĭ aleasă stimă înfăţişază subscrisul acest memorial din mandatul guvernuluĭ sĕŭ.

„Plenipotentul Principatelor Danubiane în Francfort.

„*Ioan Maiorescu.*

«*Francfort,* $^{17}/_{29}$ *Septembrie, 1848*».

No. XI.

2-lea Memorial dat Ministeriului German în 16 Noembrie, din partea plenipotentului României. Ioan Maiorescu.

„Inalt Ministeriŭ!

„Greutăţile acţiuneĭ orientale ocupă de un şir de anĭ pe ceĭ maĭ însemnătorĭ publicişti şi bărbaţi de stat aĭ tutulor ţĕrilor Europeĭ, maĭ vîrtos aĭ Germanieĭ. Ca dintr'un instinct caută Europa spre ţĕrile despre Marea Neagră carĭ se vĕd alese de ursită a fi teatrul unor marĭ evenimente. Acì, simte şi ḑice fie-care, cată să se aleagă libertatea Europeĭ maĭ ales a Germanieĭ ca aceleĭ maĭ de aproape! Pe de o parte, însemnătoarea din punct politic şi comercial pusăciune a Constantinopoluluĭ, astăḑĭ scaunul uneĭ putrede maşine de stat, a unuĭ corp ce-şĭ trage agonia, care însă tot maĭ are sub sine fructuoasele ţĕrĭ Danubiane; pe de altă parte, puterea Rusieĭ ce necontenit tot se întinde spre miaḑă-ḑi, împinsă de nesaţiul de ţĕrĭ şi ajutată de o diplomaţie astută şi cu multă măestrie organisată ca înfăţişătoarea absolutismuluĭ celuĭ maĭ ţeapĕn şi inimica orĭ căreĭ libere desvoltărĭ a minţeĭ; aceste daŭ dreptate popoarelor libere

la comună părere despre resăritul Europei. La aceasta se mai adaogă numeroasele vise slavice cari se intind până în inima Germaniei, şi care prea uşor se pot însufla, aprinde şi răpi de ideia unui slavism universal, dacă în parte nu sunt şi până acum. Tot ce este greu şi periculos din acest punct de vedere se subsemnează sub nume de panslavism. Panslavismul representat, după cum cred unii, de Rusia după cum se află ea astăzi, este o chimeră, o neputinţă, pentru că Rusia se teme mai tare de seminţiile slavice iubitoare de libertate decât de alte naţiuni. Apoi idea panslavismului nici n'a eşit de la Rusia, şi deşi nu se poate nega că diplomaţia rusească se foloseşte de această idee pentru scopurile sale, totuşi chiar Ruşii sunt convinşi de neputinţa reelisării panslavismului prin Rusia. Dar pericolul ameninţă din altă parte, de la seminţiile slavice, despre apus şi miază-zi, cari aŭ asvêrlit mai întêiŭ idea panslavismului în lume.

„După gradul în care s'a deşteptat pretutindeni simţul naţional, după studiul naţionalităţilor de a se descăţa de elemente străine şi a se desface de legămintele cele nenaturale spre a se strînge mai tare de cele egale şi spre a se constitua de sine, realisarea panslavismului nu mai este chimeră, ba are încă multă proba-

bilitate pentru sine. Eŭ nu cred nicĭ pe departe la realisarea panslavismuluĭ, sub forma unuĭ stat unic şi nedespărţit; cât pentru aceasta popoarele slave sunt prea despărţite între sine prin datine, limbă, literatură şi religie. In punctul acesta popoarele slave staŭ unele către altele maĭ tot în acele relaţiunĭ în carĭ staŭ şi popoarele romane: Romănĭ, Italienĭ, Spanioli. Este însă realisarea panslavismuluĭ cu putinţă şi probabilă în formă de staturĭ confederate, saŭ în formă de o alianţă, legătuinţă de stat.

„Pericolul ce se nasce de aicĭ pentru Germania este învederat, dacă maĭ vîrtos vom lua aminte cât de profunde rădăcinĭ a prins ura asupra Germanieĭ în toate seminţiile slavice. Nevoia impune Germanieĭ datoria de a se gândì la mijloacele prin carĭ să poată a sta în contra pornirilor panslave şi a înlătura pericolul ce o ameninţa; mijloacele acestea să îmbie ele de ce s'a îmbiat şi până acum; dar Germania nu le-a pus în lucrare; ea nu şi-a preţuit importantele sale interese în Sud-Estul Europeĭ nicĭ odată. Ea le-a părăsit într'un mod ce nu se poate escusa; aceasta se recunoscŭ şi se şi mustră cu amărăciune de către ceĭ maĭ eminenţĭ bărbaţĭ de stat aĭ Germanieĭ în toţĭ timpiĭ, precum anume şi în ţilele acestea de către legatul Au-

strieĭ din Atena, domnul de Prokesch. Observaţiunea acestuĭ bărbat de stat e cu mult maĭ importantă decât să nu i se dea un loc în acest memorial. Ea se cuprinde într'o scrisoare a aceluĭ legat din 30 August 1848, către nefericitul ministru Latour, şi sună ast-fel:

„*Ruşiĭ*, ḑice domnul de Prokesch, *se aşează în Principatele Danubiane cu o nepĕsare ce se apropie de crima de înaltă trădare; lăsarăm noĭ în anul 1829 (ce n'am scris eŭ în contra) gura Dunăreĭ să caḑă în mâna Ruşilor într'un moment când armata rusească se afla într'o ast-fel de pusăciune, în cât cabinetul din Petersburg ar fi primit orĭ-ce remonstraţiune din parte-ne. Poate că şi acum ne vom lăsa a ne purta de nas cu vorbe goale şi a ajuta ca influenţa rusească să se întărească până la Drava şi Sava. Poarta se reluptă, dar n'are pe nimenĭ după sine. Franţa se tîră de Austria şi anarchia stă sub un cort cu Rusia, şi Austria şi Germania care ar avea aicĭ cel d'intêiŭ cuvînt sunt nule; fie aceasta aşa saŭ ba, mie mi se rupe inima, dar ce pot eŭ?*“

„Nu maĭ puţin amar se esprimă redacţiunea „Gazeteĭ universale de Augsburg“ în foia sa principală de la 18 Oct. 1848:

„—Intr'aceea în Principatele Danubiane, de „unde avem scrisorĭ de curênd, consuliĭ austriacĭ

„se tractează de către Rusia şi Sturza cu o bat-
„jocură, după care, dacă vor să-şĭ mântue onoa-
„rea, nu le mai rĕmâne alta decât să-şĭ iea pas-
„porturile şi să plece. Rusia va domni d'aicĭ
„încolo ea singură în ţĕrile acelea, până când
„Germania işĭ va aduce aminte ce câştigase ea
„odată acolo cu şiroae de sânge."

„In adevĕr, pasivitatea representanţilor puterilor germane în Constantinopol, în lunele din urmă, cu ocasiunea ameninţătoareĭ sculărĭ a diplomaţieĭ rusescĭ în contra Porţeĭ în causa Principatelor, a bătut foarte tare la ochĭ. Nimenea nu este care să nu cunoască încurcata stare a Germanieĭ peste tot şi maĭ ales a Austrieĭ precum şi născută de aci greutate de a păşĭ în cele din afară cu energie; dar cu toate acestea, dacă vom cugeta că în cele din urmă Poarta nicĭ a cerut, nicĭ a aşteptat maĭ mult decât ca politica eĭ în contra nedreptelor pretenţiunĭ ale Rusieĭ să fie aprobate, pasivitatea Internunciuluĭ Austrieĭ rĕmâne orĭ şi cum neesplicabilă; şi omul se simte fără voe aplecat a da credĕmînt unuĭ prepus acceptat din maĭ multe părţĭ că cabinetul vienez a fost din maĭ înainte înţeles cu Rusia, pentru ca ast-fel să-şĭ asigureze votul şi ajutorul acesteĭ puterĭ în cestiunea Italieĭ.

„Cât pentru aceasta, fie aşa saŭ alt-fel, a-

tât este adevĕrat că şi cea mai nouă ocasiune de a deschide influenţei germane un drum sigur şi îndelung ţiitor spre rĕsărit a fost nebăgată în seamă.

„Dar soarta Principatelor Danubiane încă nu este determinată; însă se reluptă Turcia a pune în lucrare toate mĕsurile ce i se propun de către Rusia, încă arată că printre armările sale cele puternice şi prin trimiterea numeroaselor trupe spre Dunăre, acea bună înţelegere dintre ea şi Rusia la care se provoacă necontenit manifestele rusescĭ, este numaĭ sforţată şi minutală, însă maĭ e timp de a reapuca şi a îndrepta acea ce s'a trecut cu vederea.

„De aceea îmĭ iaŭ voie de a desfăşura Inaltuluĭ Minister în puţine cuvinte mijloacele prin a cărora punere în lucrare, resăritul Europeĭ se poată asigura în interesul Germanieĭ şi al ţĕrilor de la Dunăre peste tot, şi prin care în parte se poată întreprinde şi acum un ce foarte important pentru Moldavia şi România ce gem sub îndoita ocupaţiune militară.

„De la marginele sud-ostice ale Germanieĭ până la Marea Neagră sunt maĭ ales două popoare, cu puţin la numĕr, Maghiarĭ şi Românĭ orientalĭ, carĭ iĭ taie poporimea slavică în două părţi. Intre eĭ locuesc şi Germanĭ, anume nişte

neînsemnătoare colonii germane prin Ungaria şi apoi mai virtos Saşii în Transilvania. Aceştĭ din urmă, ca la trei sute de mii cu numĕrul, esistaŭ de secolĭ ca o naţiune de sine, cu drepturĭ şi privilegiurĭ singulare până ce uniunea Transilvanieĭ cu Ungaria, decretată în Dieta de la Cluj în contra voinţeĭ lor şi în contra voinţeĭ Românilor, a tras după sine nimicirea esistenţeĭ lor politice, şi a ocasionat ridicarea lor, în unire cu Românii, în contra Maghiarilor.

„Această insurgenţă din Transilvania, ca să însemnăm în treacăt, n'are nimic a face cu mişcăciunele slavice, n'are nicĭ o tendinţă reacţionară, precum place unora a ḑice, şi nu ţintesce la stingerea Maghiarilor orĭ la îngroparea libertăţeĭ lor. Nu; acesta e un resbel impus de nevoe, o luptă în contra pretenţiunilor şi în contra terorismuluĭ partideĭ maghiarizătoare ce acum se află la guvern; şi nu are alt scop decât egalitatea de drepturĭ pentru naţiunea germană şi română, aşa cum s'a pronunţat ea în Constituţiunea austriacă şi probarea prin faptă a neclintiteĭ lor credinţe către Casa Habsburgă. De aceea Saşii şi Românii în Transilvania s'aŭ declarat pentru Constituţiunea austriacă. Ca născut Român din Transilvania, crescut între Românĭ, Saşĭ

şi Maghiarĭ, sunt cunoscut cu starea şi relaţiunile acestor ţĕrĭ.

„Dacă Maghiariĭ ar fi recunoscut şi asigurat prin lege pe cele-lalte naţionalităţĭ, eĭ ar fi avut în Românĭ şi Saşĭ pe ceĭ maĭ naturalĭ şi maĭ credincioşĭ conluptătorĭ în contra pornirilor panslavice, dacă acestea esistă în adevĕr.

„Dar Germaniĭ aceştia sunt, după numĕrul lor, un element cu mult maĭ neînsemnător decât ce să se poată lua drept basă pentru combinaţiunĭ politice inămeritoare (?). Din contra Maghiariĭ şi Româniĭ orientalĭ se însuşesc întemeiereĭ unuĭ propugnacul tare şi permanent în contra panslavismuluĭ în interesul libertăţeĭ Europeĭ şi al lumineĭ. Ambele elemente, cel maghiaric ce se ţine de familia semitică, şi cel oriental roman, a căreia patrie originară este Italia, esistă astădĭ în resăritul Europeĭ cu totul isolate, întocmaĭ ca o insulă într'o mare slavică care numaĭ printr'o îngustă limbă de pămînt se unesce spre apus cu Germania.

„Precum este de învederat că numaĭ peste cadavrul acestor două naţiunĭ şi peste al Saşilor ce locuesc printre eĭ, vor putea a-şĭ da mâna Slaviĭ despre rĕsărit şi miadă-noapte cu ceĭ de la miadă-dĭ spre a realisa un imperiŭ universal slav, tot aşa este de sigur că numaĭ prin înte-

meierea unuĭ stat maghiar liber şi fundarea unuĭ asemenea stat român tare maĭ încolo spre resărit, şi prin alegarea lor de Germania va deveni panslavismul cu neputinţă, iar Maghiariĭ şi Româniĭ în stare de a-şĭ împlinì misiunea lor, ca înainte-gardă a popoarelor civilisate în resăritul Europeĭ.

„Ce se atinge maĭ întâiŭ de Ungaria nu se poate nega că elementul maghiaric în acest regat nu este maĭ nicăirĭ compact de ajuns, astfel că, consolidându-se odată în lăuntru într'un mod perdurător, să-şĭ poată urma neîmpedecat a sa misiune. Din contra, Românii orientalĭ, între termeniĭ vechiĭ Dacii, Dunărea Nistru şi Tisa, fac poporimea cea principală foarte precumpănitoare, căcĭ Românii staŭ astădĭ în Dacia nouĕ milioane. în contra douĕ milioane treĭ sute de miĭ Maghiarĭ, Sêrbĭ şi Germanĭ, şi ce se ţine de ambele Principate Danubiane poporimea este esclusiv română.

„Maghiariĭ voiră să se întărească prin încorporarea Transilvanieĭ cu Ungaria, şi stoarseră cu putere aşa numita uniune în contra voinţeĭ Românilor şi Saşilor. Dar naţiunea maghiară în Ungaria se afla înainte de uniune într'o proporţiune mult maĭ favorabilă către cele-lalte semiinţiĭ decât după uniune; pentru că Transil-

vania a adus Ungarieĭ cinci sute de miĭ Maghiarĭ şi un milion jumĕtate Românĭ, şi treĭ sute de miĭ Saşĭ. In adevĕr, aceasta nu se poate numì câştig. Cea d'intâiŭ urmare a acestuĭ pas rĕŭ calculat este resbelul de naţionalitate ce a prorupt şi în Transilvania. Maghiariĭ se vede a-şĭ fi cunoscut maĭ târdiŭ eroarea, căcĭ eĭ fac Secuilor propuse premibile de a se strămuta în Ungaria. De se va întîmpla aceasta, precum e şi probabil, atuncĭ dacă nu toată partea apusană a Dacieĭ, dar de sigur Transilvania nu se maĭ poate susţine pentru Ungaria, căcĭ Secuiĭ din punct de vedere militar fac poporimea principală a Maghiarilor în Dacia iar în Transilvania şi cu numĕrul. Apoĭ Transilvania după pusăciunea sa geografică numaĭ împreunată cu Principatele Danubiane va putea ajunge vre odată la o stare materială plăcută, şi astădĭ produsele industrieĭ Saşilor maĭ numaĭ în Principatele Danubiane îşĭ aŭ a lor piaţă.

„De aicĭ ar eşì pentru viitorul stat român de sine un teritoriŭ ce ar cuprinde cam întreaga Dacie veche; Bucovina şi Basarabia rupte cu puterea şi cu nedreptul din Moldavia, se ţin firesce de acest stat român.

„Maghiariĭ din contra ar câştiga o poporime de viţa lor maĭ compactă, şi spre a încon-

jura pe viitor luptele de naţionalitate între Maghiarĭ şi Românĭ s'ar putea şi ar căta a se da voie rĕmăşiţelor ambelor naţionalităţĭ de a trece în statul respectiveĭ lor seminţiĭ după esemplul Secuilor. Pacificuluĭ şi industriosuluĭ popor Sas i s'ar asigura în noul stat român esistenţa sa naţională precum era înainte de uniune.

„Ungaria, fără Croaţia şi Slavonia şi fără Transilvania şi ce se va maĭ adăogà la ea, Ungaria, ḑic, cu o poporime maghiară ca precumpănitoare va fi mult maĭ fericită şi maĭ tare. O ast-fel de Ungarie, legată prin alianţă ofensivă şi defensivă cu România şi alipite amêndouĕ de Germania printr'o legătură de stat, cum am propus eŭ pentru Principatele Danubiane în Memorandul meŭ de la $^{17}/_{29}$ Septembrie, înlătură pericolul panslavismuluĭ, asigură resăritul Europeĭ şi câştigă Germanieĭ o influenţă necesară ce i se cuvine până la Marea Neagră.

„Cum că naţiunile aceste amêndouĕ aŭ să se lege de Germania, este o încredinţare generală a tutulor Românilor şi Maghiarilor celor luminaţĭ şi înţelepţĭ; căcĭ orĭ şi cât de favorabil s'ar alege, s'ar determina esistenţa de stat a ambelor douĕ naţiunĭ, ele fără Germania sunt prea debile contra panslavismuluĭ.

„Insă, ca cestiunea orientală să se desnoade

mai cu deplinătate, ar căta a admĕsura Greciei termeni mai naturali atât pe uscat cât şi în insule.

„Realisarea acestor combinaţiuni este fără îndoială lucrul viitoruluĭ, însă dacă nu ne înşală toate semnele, minutul nu este departe care va pretinde toată activitatea şi îndemnătatea bărbaţilor de stat aĭ Germanieĭ pentru realisarea acestor combinaţiuni în toată a lor estensitate.

„Chiar ridicarea Românilor din vara aceasta a adus Germanieĭ aminte de datoria sa, şi a dat dorita ocasiune de a lucra către acel scop. Aceasta se poate şi acum, cât pentru Moldavia şi România; şi sunt sigur că resultatul va remunera intreprinsa; căcĭ, cum am insemnat mai sus, soarta acestor frumoase dar nefericite ţĕrĭ nu este încă nimic mai puţin decât determinată.

„Firesce, aci ni se pune în cale întrebarea: cum s'ar purta Turcia la aceasta?

„Fără a mĕ lăsa asupra evenimentelor ce la o transformare a staturilor Europeĭ neapĕrat vor lovì pe Turcia, întrebăciunea aceasta cât pentru Moldavia şi România, cum sunt ele astădĭ, se poate deslega prea uşor. Insăşi Turcia ne iese aicĭ cu braţele deschise. In aniĭ ceĭ doĭ din

urmă mai de multe ori a venit vorba la Poartă că prin capitalisarea tributului anual să se ușureze rescumpărarea acestor două Principate și să se lase de tot libere.

„Turcii argumentează ast-fel: Pentru Turcia este mai bine, este nemărginit mai folositor a-și face cu modul acesta din poporul român un amic credincios decât ca Principatele să mai rămână și de acî înainte numai un câmp deschis pentru intrigi din partea Rusiei în contra lor înșile și în contra Turciei.

„In adevĕr, depărtarea influenței rusesci de la Dunăre este pentru Turcia o cestiune de viață, și orî-ce ajutor pentru aceasta din partea Germaniei l'ar primi ea cu recunoscință. Principatele sunt în stare de a se rescumpĕra; însă pentru cuvinte ce se înțeleg de sine, ele nu pot încerca rescumpĕrarea decât sub garanția și protecțiunea Germaniei.

„De aci se vede că cea d'intâiŭ ocupăciune a ambasadei germane la Constantinopol ar fi a lucra ca trupele rusesci să se tragă din Principate, la care să ceară neapĕrat învoirea cabinetului vienes, pentru că Turcii sunt dedați a vedé pe Germania în Viena; către aceasta Turcii nu vor înțelege nicî odată ce va să ḑică puterea centrală a Germaniei până ce Prusia și

Austria nu se vor supune a-şĭ rechiăma pe ambasadoriĭ lor speciali. Tot odată cu acest pas s'ar putea începe negociaţiunĭ pentru rescumpĕrarea Principatelor şi pentru unirea lor într'un stat, sub un Principe din casa Austrieĭ şi sub protecţiunea Germanieĭ. Ceea ce maĭ rĕmâne de făcut pentru un stat Român maĭ mare atârnă de la viitor.

„Inalta putere centrală a Germanieĭ este de a găsì pe uşor drumul cel maĭ bun, spre a advenì la un resultat fericit în interesul Germanieĭ şi al Principatelor tot de odată.

„Dând înaltuluĭ minister al Germanieĭ această hârtie, subsemnatul rĕmâne cu cea maĭ aleasă stimă.

„Ioan Maiorescu

„Plenipotentul Principatelor Danubiane.

„Francfort, 4/16 Noembrie, 1848“.

No. XII.

Din actele Parlamentuluĭ de Francfort asupra Principatelor Danubiane.

„In şedinţa 96 de la 13 Octombrie, domnul Schulz de la Vailburg a pus această întrebare Ministeruluĭ celor esterne:

«*Ce mĕsurĭ a luat Ministerul Imperiuluĭ German spre a apĕra interesele Germanieĭ în Moldova şi România în contra esorbitanţelor rusescĭ?*»

„Ministeriul a ḑis că va da rĕspunsul în luna următoare, adică la 16 Octombrie.

„In şedinţa 97 de la 16 Octombrie domnul Förster de la Hünfeld a motivat a doua interpelăciune ast-fel:

«*Principatele Romanice, România şi Moldavia, s'aŭ alipit Autinţele (?) populilor germanĭ pentru a-şĭ întocmì o Constituţiune democratică. Rusia s'a amestecat, Poarta însă a recunoscut nouele instituţiunĭ fiind ele un propumnacul pentru sine însăşĭ, dar prin influenţa rusească se vĕḑu nevoită a-şĭ lua înapoĭ aprobarea dată. Rusia concentrează la marginile Principatelor trupe, trupe armate însemnătoare, dând cu aceasta scopul sĕŭ învederat pe faţă de a apuca Principatele şi de a le ţine pentru sine, când de altă parte ea şi acum face şi drege în ele ca în casa sa. Principatele nu sunt cu dreptul de resbel subjugate de Poartă, ci s'aŭ pus de bună voie sub protecţiunea eĭ prin tractate reţiindu-şĭ dreptul de independinţă legislativă şi admnistrativă, şi finanţiile sunt ale Principatelor, carĭ aŭ să dea Porţeĭ numaĭ un tribut pentru ca să le protegeze.*

Nică o națiune n'are interes așa de mare ca cea germană de a nu lăsa să cadă aceste Principate sub puterea Rusiei. Un Imperiŭ Romanic despre amiadă-di legat firesce de Germania, are tot acea înaltă însemnătate ca cel Maghiar, ba încă și mai înaltă. De aceea îmi iaŭ voie de a pune aceste întrebăciuni Ministeriuluĭ:

«1. Ce mĕsurĭ a luat Ministeriul de a oprì inundarea Principatelor de trupe rusescĭ și de a apĕra drepturile lor?

«2. Ce piedicĭ staŭ la mijloc de nu se trimit legațĭ la Petersburg și Constantinopol?

«3. Putem spera că aceștĭ ambasadorĭ vor pornì curênd?»

„Ministeriul a rĕspuns în această ședință la ambele întrebăciunĭ precum urmează:

«Douĕ interpelăciunĭ se țin de relațiunile Germaniei și ale puterei centrale către Moldavia și România. O interpelăciune, ce s'a făcut cunoscută încă de Vineri, este din partea domnuluĭ Schulz și a maĭ multor altor domnĭ; cea-laltă este din partea domnuluĭ Förster ce s'a adus astădĭ în cunoscința Parlamentuluĭ. La aceasta am onoare a rĕspunde înalteĭ Adunărĭ că ponderositatea Principatelor Danubiane pentru Germania s'a recunoscut de Ministeriŭ în toată a eĭ estensitate, că Ministeriul cunoasce foarte luminat că

o mare parte a viitoruluĭ Principatelor atîrnă de la o amĕsurată înlucrare a Germanieĭ, şi că prin urmare Ministeriul este pĕtruns de necesitatea de a câştiga acolo cât se va putea maĭ curênd elementuluĭ german ponderanţia cea maĭ determinată; dar înalta adunanţă va recunoasce că asemenea preliminărĭ urmează a se face într'un mod rĕspundĕtor scopuluĭ. De aceea Ministeriul s'a pus în relaţiunĭ directe cu bărbaţiĭ carĭ aŭ cunoscinţe întinse despre starea Principatelor dela Dunăre, ca împreună cu eĭ să se consulteze despre modul cel maĭ înemeritor de a înnoda relaţiunĭ diplomatice cu aceste Principate.

«Resultatul desbaterilor cu aceştĭ bărbaţĭ este că deşi Principatele aŭ un grad cert de independinţă, dar încă tot se ţin de Turcia; prin urmare, relaţiunile diplomatice cu ele nu se pot înnoda înainte de a se lega cu Constantinopolul. Aşa dar s'a determinat a se pune în lucrare ambasada la Constantinopol, şi am onoare de a face cunoscut Adunăreĭ că aceasta se va face în cel maĭ scurt timp».

„Fiind-că ministrul n'a rĕspuns nimic pentru ambasada de la Petersburg, interpelaţiunea s'a repetat la 23 Oct. şi ministrul iar a rĕspuns numaĭ pentru Constantinopol şi Principate ast-fel:

«*Ministeriul, precum a declarat în una din şedinţele trecute, se ocupă cu ambasada din Constantinopol, şi am onoare de a notifica că ambasadorul s'a şi denumit. Tot odată cu ambasadorul vor pleca şi agenţii diplomatici pentru Principatele Danubiane şi alte puncturi în Orient*».

„In şedinţa 106 de la 31 Octombrie, domnul Schulz şi consorţii aŭ motivat ce se vede maĭ jos în modul următor :

«*Luând în băgare de seamă că România şi Moldavia printr'un adins împuternicit, care de maĭ mult timp aşteaptă resultatul stăruinţelor sale, a cerut o intervenire sprijinitoare din partea Germanieĭ;*

«*Luând în băgare de seamă că de cele d'intâiŭ datoriĭ ale puterei centrale se ţine a întoarce a sa luare aminte asupra ţerilor de la Dunăre, şi a trage în cercul activităţeĭ sale o materie ce până acum a fost neglijată într'un mod neesplicabil;*

«*Luând în băgare de seamă că aicĭ nu se lucrează de maĭ puţin decât de destuparea vechilor drumuri ale comerciuluĭ şi ale emigraţiuneĭ germane, şi despre asigurarea relaţiunilor intime cu Orientul, prin împingerea înapoĭ a exorbitanţiilor ale Rusieĭ ce cresc ameninţând;*

«*Luând în băgare de seamă că acesteĭ mi-*

siuni, ce urmează din nou posăciunea Germanieĭ, vine în ajutor ridicarea Romanilor resăriteni pentru libertate, şi că violenta apĕsare a acesteĭ ridicări îndoesce trebuinţa protecţiuneĭ;

«Luând în urmă în băgare de seamă că Germania în împlinirea acesteĭ misiuni poate fi sigură chiar de sprijinirea Porţeĭ, Adunanţa generală decretează:

»A se întocmi un comitet care să se consulteze asupra cestiuneĭ Dunăreĭ în toată a eĭ estensitate şi să facă proiectele cuvenite».

„Această moţiune s'a dat la comitetul causeĭ internaţionale ca să raporteze. Raportul s'a citit în şedinţa 108 de la 3 Noembrie, a căruia cuprindere pe scurt este aceasta:

«Comisiunea causeĭ internaţionale cunoasce în toată a eĭ însemnătate şi estensitate cestiunea Danubiană atinsă în moţiunea de mai sus, şi socotesce de datoria putereĭ centrale a întoarce deplina sa luare aminte ţĕrilor Danubiane, precum a şi declarat Ministeriul celor externe că se ocupă cu această cestiune importantă, care cu durere mărturisim, prea a fost până acum părăsită de Germania;

«Comisiunea, unindu-se în fiinţă cu motivele celor ce aŭ făcut moţiunea, nu găsesce cu cale a întocmi o comisiune specială pentru această ce-

stiune acum, când prin încurcăturile ce s'aŭ ivit în toată partea sud-estică, desnodământul acesteĭ oestiunĭ nu cade nemijlocit în cercul lucrărilor Adunanţeĭ. Dar Germania are să urmeze o politică puternică la Dunăre, şi această politică sperăm, că poate lucra şi va lucra curênd cu atât maĭ tare şi maĭ făcĕtoare de bine, cu cât Germania n'are să representeze în rĕsărit decât causa dreptăţeĭ, civilisaţiuneĭ şi a libertăţeĭ. Aceste marĭ interese de viaţă vor fi recunoscute în timpul sĕŭ şi pentru ţĕrile Danubiane».

„Comitetul propune ca această causă sĕ rĕmâe la comitetul causeĭ internaţionale. Preşedintele va însemna o ḑi de desbatere.“

No. XIII.

Generalul Magheru către Ion Ghica la Constantinopol.

„Trieste, 24 Ianuarie (5 Febr.) 1849“.

„Socot de prisos a-ţĭ da aicĭ o relaţie amĕnuntă despre deliberarea fraţilor noştri espatriaţĭ, sigur fiind că veĭ fi sciind aceasta foarte bine. Trebue să fi sciind asemenea că Archimandritul Ioan Snagoveanul, Bolliac, N. Bălcescu, Bolintineanu, Gr. Ipătescu, A. Zane, Aristia, Io-

nescu şi Deïvos aŭ trecut în Transilvania unde se află şi Tell şi Eliad; iar ceĭ-lalţĭ s'aŭ dirigeat către Occident, spre Paris şi London.

„Eŭ, precum şi alţĭ Românĭ, am fost silit a părăsì Hermanstadt-ele, unde mĕ aflam, prin comunicaţie oficială din partea comandantuluĭ Transilvanieĭ. Mi s'a imputat adică că Transilvăneniĭ şi Bănăţeniĭ m'ar fi fost cerut ca comandant al lor, intrigă făcută negreşit de către inimiciĭ noştri Ruşĭ. De aceea am şi hotărît a mĕ trage spre Occident şi a mĕ oprì de o cam dată aicĭ la Trieste, unde până acum sunt în pace, şi unde după posiţia geografică a acestuĭ oraş mĕ aflu la egală distanţă de către Paris, Francfort, Viena, România şi Constantinopol. Incă de la Belgrad, maĭ mulţĭ amicĭ aĭ causeĭ noastre şi chiar compatrioţĭ d'aĭ noştri m'aŭ îndemnat a venì acolo la Stambul, făcêndu mĕ să pricep, că la orĭ-ce eventualitate de ruptură între sciutele douĕ puterĭ aşĭ putea fi de folos la organisaţia mĕsurilor resbelnice ce ar fi luat în ţara noastră. Eram aproape de a o face, dar altă consideraţie m'a făcut a renunţa pentru puţin timp la acest proiect; iată ce:

„Indată după plecarea mea din Hermanstadt, în tot cursul călătorieĭ mele am audit diferite noutăţĭ, carĭ eraŭ departe de a mĕ bucura.

Că adică la Constantinopol se dusese și se acreditase falșa faimă cum că emigrații noștri ar fi împărțiți în două câmpuri oposite; că la Constantinopol încep a se grupa Românii cei buni sub nume de partida turcă, și că aceștia din toate puterile se silesc acolo a contrabalanța și a paralisa acturile și lucrările unei alte partide Române a căreĭ numire ar fi germană și care la Francfort, cu capul eĭ Eliad, ar fi lucrând cu totul în contra interesurilor Turcieĭ, și prin urmare ar fi avênd o politică cu totul opusită cu aceea a adevěrateĭ partide turcă dela Constantinopol. Că pe lângă acestea, aceasta din urmă ar fi vrênd să-și dea un cap, de vreme ce închipuita partidă germană și-a dat pe Eliad, care, după cum se credea la Constantinopol, s'ar fi și aflând de mult la Francfort cu Maiorescu.

„Aceste vestĭ m'aŭ întors din drumul meŭ, căcĭ am voit să lămuresc ca ce aparență ar fi putut să dea naștere unei asemenea suposiții.

„Apoĭ, iubite domnule, trebue să scĭĭ maĭ înainte de toate că deși s'ar fi ivit în timpiĭ trecuți maĭ multe desghinărĭ personale, însă aceste micĭ jocurĭ de ambiție s'aŭ șters, îmĭ place să o cred în toată convincția, s'aŭ șters dic dinaintea pericululuĭ iminent al patrieĭ comune.

Nimenĭ, ḑic, nu poate fi atât de mic la inimă, atât de puţin iubitor de ţara luĭ ca să se maĭ gândească la nişte calcule vile de ambiţie egoistă.

„Sciĭ bine, domnul meŭ, că din capul lucruluĭ tot-deauna noĭ am vizat a ne agăţa, a rezema politica noastră de Puterea suzerană. Toate lucrările noastre, toate faptele noastre aŭ trebuit negreşit să dovedească Europeĭ şi maĭ cu seamă Porţeĭ că adevĕrat acest sentiment a format esenţa politiceĭ noastre, căcĭ într'alt fel, ca să aduc aicĭ un mic esemplu, ce n'ar fi putut face braviĭ Romănĭ, carĭ aveaŭ armele în mână şi toate gloatele din România mică?.... Am vĕḑut însă că Ṭurcia, cu toată bună voinţa de a ne sprijinĭ, se găsia într'o posiţie inferioară înaintea celeĭ-late puterĭ. Ce trebuia să facem noĭ? Negreşit să căutăm a scoate pe Poartă din această posiţie, şi a o pune pe un picior maĭ ferm. Cum o puteam face? Pe cât ne iertă puterile, negreşit prin silinţa de a trage simpatiile celor-lalte puterĭ libere asupra causeĭ noastre, şi de a căpĕta prin chipul acesta puterĭ noue, cel puţin morale, Inalteĭ Porţĭ. Aceasta am făcut'o şi aceasta maĭ mult decât toate poate dovedĭ maĭ chiar cât de strîns ne ţi-

nem noĭ de Turcia și cu câtă căldură sinceră ne silim a o vedé tare și puternică, ca ast-fel să poată și pe noĭ a ne ajuta cu maĭ multă eficacitate.

„Acestea eraŭ destule ca să nimicească orĭce suposiție nefavorabilă asupra agenților din Occident aĭ emigrației.

„Eŭ am scris luĭ Maiorescu, încă dela Agram și chiar de aicĭ, căcĭ Eliad nu s'a mutat de loc până acum din Hermanstadt, cerêndu-ĭ un espus de lucrările sale de acolo. El îmĭ și adresă alăturata scrisoare care n'are trebuință de comentariŭ. Maiorescu apoĭ a și venit aci la Trieste, mi-a narat și din gură ale luĭ lucrărĭ și mi-a spus că aŭ fost întru toate aprobate și de frații noștri, carĭ, spre a se duce la Paris, aŭ trecut și s'aŭ oprit maĭ multe ḑile pe la Francfort.

„Iți trimit chiar scrisoarea în original a luĭ Maiorescu, ca dacă veĭ socotì de folos, s'o poți arĕta la care veĭ voì acolo, ca să-ĭ scoți din orĭ-ce presupus asupra noastră, și ca să-ĭ încredințezĭ că în Germania n'am căutat alt decât a face politica eĭ amică și conformă cu a Turcieĭ în cestiunea română.

„Acum rĕmâne a-ți comunica și diferitele

mĕsurĭ ce am socotit de neapĕrată trebuinţă a lua în causa organisăreĭ emigraţieĭ.

„Atât Maiorescu cât şi eŭ am scris celor dela Paris în causa aceasta. Ceĭ din Transilvania, în numĕr de maĭ bine de douĕ sute, şi noĭ (şi negreşit, după cum mi-a spus Maiorescu, şi ceĭ dela Paris aprobaŭ idea aceasta) am luat hotărîrea a alege un comitet. Comitetul acesta va fi mixt, va fi compus adică de Românĭ şi Moldovenĭ, căcĭ ar fi foarte impolitic şi foarte imprudent ca noĭ de sine-ne să facem o despărţire între interesele omogene ale ţĕrilor România şi Moldavia. Acest comitet va denumì delegaţĭ la toate cabinetele puterilor europene, orĭ unde va găsì cu cuviinţă. Politica comitetuluĭ va fi determinată de voturile majorităţeĭ membrilor luĭ. Se va ocupa în numele naţiuneĭ române de toate mijloacele atât materiale cât şi morale pentru triumful causeĭ noastre şi pentru întreţinerea fraţilor emigraţĭ (Românĭ-Moldovenĭ). Această idee fără îndoială aĭ să o aprobezĭ şi d-ta; cu toate că, după comunicaţiunile ce ni le făcu Filipescu, d-ta precum şi ceĭ-lalţĭ fraţĭ emigraţĭ de acolo aţĭ fost de părere a numì un singur cap. Eŭ însă socot ca să părăsiţĭ această din urmă opiniune, maĭ virtos că, după cum

m'am silit a vĕ esplica, orĭ-ce prepus de diferite partide s'a aridicat pentru tot-deauna de deasupra emigrației.

„Am convocat pe toți capiĭ revoluției noastre a se aduna saŭ la Viena saŭ la Trieste, ca centru, spre a procede la electia acestuĭ comitet, și fiind-că spre esemplu ar fi cu greŭ în toate privințele ca toți ceĭ de la Transilvania să se transporte aicĭ, s'a găsit cu cale că eĭ să trimită numaĭ delegați cărora să le confieze voturile lor pentru acest comitet.

„Ast-fel vor vedea Turcia și Europa că Românii de obște sunt uniți și că toate silințele lor sunt îndreptate spre un singur țel, spre menținerea puterei Otomane și spre fericirea țĕreĭ lor. Luând în considerație toate acestea, fără îndoială Inaltul Divan se va convinge — dacă nu s'a fi convins încă bine — că noĭ lucrăm ca chiar niște Turcĭ, căcĭ inamicul comun a făcut a ni se confunda interesele și a ne unì ca niște frați pe carĭ îĭ amenință tot un pericol.

„Ioan Filipescu, amicul nostru, mi-a spus, spre bucuria tutulor, c'avem amicĭ buni la Stambul. Cât pentru d-ta îți mulțumesc și din parte-mĭ ca român că prin energica și patriotica d-tale activitate poți balanța, după cât se poate face, influența inimicilor noștri.

„Aduţĭ aminte că patria d-tale nu va fi ingrată catre salvatoriĭ eĭ şi această idee să te susţie în dificila d-tale misie.

„Salutare şi frăţie

„Amicul d-tale, *G. Maghieru.*

„P. S. Te rog, iubite domnule, de a cerceta, de se va putea, daca s'a primit la ambasada franceză de acolo un pachet ce l'am fost adresat prin d. Hory din Bucurescĭ către D. Dessaint. Intr'însul se cuprindea o relaţie esactă de toate evenimentele şi o esplicaţie pe larg a conduiteĭ ce am trebuit să ţin în timpul din urmă. Toate astea, rugam pe d. Dessaint, ca după ce le va împărtăşi generalului Aupick, de va socotì că e bine, să le dea apoĭ luĭ Riza Paşa, căcĭ noĭ toţĭ credeam că acesta era să ramplaseze ca comisar cu noue instrucţiĭ pe Fuad Efendi.

„Nu mĕ îndoesc că veĭ binevoì a mĕ onora cu rĕspunsul d-tale, şi a mĕ vestì ce s'a făcut cu pachetul maĭ sus numit.

„Adresa mea este: Constantin Barthelemi, Trieste, Poste-Restante.

No. XIV.

Ioan Maiorescu către Generalul Magheru la Triest.

„Viena, $^{10}/_{22}$ Decembre, 1848.

„*Dreptate, Frăție!*

„*Amice,*

„Am primit scrisoarea d-tale de la Agram, în care îmĭ ḑicĭ ca să viŭ dela Viena să ne vedem în Triest, am primit şi pe cea-laltă chiar de la Triest, în care mĕ înscliinţezĭ, că şi amicul nostru I. Filipescu, ce se întoarce de la Constantinopol, se află cu d-ta în Triest. Voiŭ pleca şi eŭ în 2—3 ḑile, ca să ne întîlnim acilea. Până atunci mĕ grăbesc a-ţĭ da o scurtă relaţiune despre lucrările mele în Francfort, ca să puteţĭ şi d-voastră a informa pe agentul nostru din Constantinopol. Eŭ, care cunosc îndemânătatea diplomaţieĭ moscovite şi basa eĭ, de a se servì de toate mijloacele ce duc la scop, nu mĕ mir de prepusul întru care se află Poarta Otomană, că o partidă română în capul căreia se află d. Eliade, ar fi lucrând prin mine în Francfort în contra intereselor Turcieĭ. Interesul ce a luat în Francfort şi Ministeriul şi Parlamentul la causa română, a făcuţ cea maĭ neplăcută înti-

părire în Petersburg, şi diplomaţia acestuĭ cabinet a început de acum a prepara piedicĭ şi stavile ambasadoruluĭ Imperiuluĭ german, pe când va merge acesta în Stambul. Aceste le aflaĭ chiar din gura miniştrilor şi a preşedinteluĭ Parlamentuluĭ în Francfort. Nu este nicĭ o îndoială că diplomaţia rusească se încearcă a speria pe Poartă, că noul Imperiŭ german va fi periculos pentru Osmanĭ; însă frica aceasta va ţine la Turcĭ numaĭ până atuncĭ, până când eĭ vor citĭ Constituţiunea Germanieĭ de la Francfort, în care la titulul, *despre terminul Imperiuluĭ german* s'a decretat acest *principiŭ*: *„Nicĭ o ţară care nu este germană, adică al cărui popor nu este german, nu se va putea încorpora nicĭ odată cu nicĭ un stat german. Principiĭ Germanĭ carĭ domnesc astăzĭ peste ţĕrĭ ce nu sunt germane, vor sta de acĭ înainte către aceste ţĕrĭ numaĭ în relaţiune de unire personală“*. Ce frică poate să aibă Turcia acum când în legile fundamentale ale nouluĭ Imperiŭ, se anulează înainte orĭ-ce conquistă din partea Germanieĭ?

Iată pe scurt cea ce am lucrat în Francfort cu Ministeriul d'a dreptul şi prin Parlament:

„La $^{17}/_{29}$ Septembrie am dat Ministeriuluĭ un *memorial*, în care am arĕtat drepturile Principatelor întemeiate pe capitulaţiunile lor cu

Poarta şi pe tractate; am esplicat relaţiunile Principatelor către Turcia şi Rusia, precum şi relaţiunile între Turcia şi Rusia în ceea ce se atinge de Principate, până la trimiterea luĭ Fuad, fără a scì eŭ la $^{17}/_{29}$ Septembrie ce a făcut Fuad în Bucurescĭ.

„La $^{4}/_{16}$ Noembrie am dat alt memorial în care tractez *Cestiunea Orientală* din punct de vedere european în general şi român în parte. Ca român în acest memorial nu puteam a nu mĕ gândì şi de întîmplarea când o totală metamorfosă în Europa ar lovì pe Turcia în temeliile sale, şi a nu mĕ întreba: ce ar putea fi atunci Românii pentru Europa în general şi în parte pentru Germania? Afară de acest cas, toată lucrarea mea este în interesul Turcieĭ, unit cu interesul Principatelor. Venind la Triest, vĕ voiŭ citì lucrările mele, şi veţĭ vedea. Acum vĕ însemnez că causa română a venit de cincĭ orĭ în Parlamentul Germanieĭ, până la plecarea mea spre Viena.

„1⁰ In şedinţa 96 în 13 Octombrie interpelară cluburile din centrul stâng şi aripa stângă: Ce măsurĭ a luat Ministeriul în contra *esorbitanţelor rusescĭ* în Principate?

„2⁰ In şedinţa 97 s'a citit altă interpelare foarte interesantă, întemeiată pe capitulaţiunile

Principatelor. Un român nu ar putea face mai bine. Ea desvoltă importanța poporului român pentru Europa, Germania și Turcia în interesul acestia. Ca să vedeți că nu e în contra intereselor Turciei, iată traduc aci răspunsul Ministrului celor esterne, scos din cuvînt în cuvînt din actele Parlamentului cele tipărite. Răspunsul s'a dat tot în ședința 97 de la 16 Octombrie; după ce la 13 Octombrie seara s'a ținut o conferință ministerială de 3 ore, asupra memorialului meŭ dela 29 Septembrie. In conferință a fost de față Archiducele Ioan, și după stăruirea mea s'a adus și Baronul *Richthofen*, consul general al Prusiei în Principate, pentrucă la intrarea Rușilor în Moldavia a rupt relațiunile sale cu Sturza, venise la Berlin; tot după stăruința mea, s'a chemat în acea conferință și istoricul *Fallmereyer* cunoscut Turcilor în Constantinopol și chiar personal Sultanului, dela care are și Ordinul *Nișan*. După conferința ce a avut Ministeriul, s'a dat apoi Luni în 16 Octombrie la ambele interpelate acest răspuns în Parlament :

«*Două interpelate se țin de relațiunile Germaniei și ale puterei centrale către Moldavia și România. O interpelată, ce s'a făcut cunoscută încă de Vineri (13 Octombrie), este din partea d-luĭ Schulz, și a mai multor altor cunoscuți ;*

cea-laltă este din partea d-luĭ Förster şi a consorţilor, care s'a adus astădĭ în cunoscinţa Parlamentuluĭ. La aceste am onoare de a rĕspunde înalteĭ Adunanţe, că ponderositatea Principatelor Danubiane s'a recunoscut de Minister în toată a eĭ estensitate, că Ministeriul cunoasce foarte luminat, că o parte a viitoruluĭ acestor Principate atîrnă de la o cuviincioasă (convenable) înlucrare a Germanieĭ, şi că, prin urmare, Ministeriul este pĕtruns de necesitatea de a câştiga acolo Germanieĭ ponderanţa cea maĭ determinată. Dar înalta Adunanţă va recunoasce că asemenea preliminărĭ urmează a se face într'un mod amesurat scopuluĭ. De aceea Ministeriul s'a pus în relaţiunĭ directe cu bărbaţĭ carĭ aŭ cunoscinţe întinse despre starea Principatelor, ca împreună cu eĭ să se consulteze despre modul cel maĭ înemerit de a înoda relaţiunĭ diplomatice cu aceste Principate. Resultatul desbaterilor cu aceştĭ bărbaţĭ este că, deşi Principatele aŭ un grad cert (certain) de independinţă, dar ele tot se ţin de Turcia; prin urmare relaţiunile diplomatice cu ele se pot înoda numaĭ după ce se vor începe cu Constantinopolul. Am onoare de a face cunoscut Adunanţeĭ, că s'a determinat a se pune în lucrare ambasada de Constantinopol în cel maĭ scurt timp».

„Acesta este rĕspunsul Ministruluĭ, în toc-

mai după original, scos din actele Parlamentului.

„3⁰ La 23 Octombrie s'a tractat iar despre Principate. In ambele interpelate trecute s'a întrebat ministeriul de ce nu se trimit ambasadorĭ la Petersburg şi Constantinopol? Ministeriul, după cum se vede din rĕspunsul sĕŭ, a *tăcut cu totul despre Petersburg*. De aceea din partea Parlamentuluĭ, Lunĭ la 23 Octombrie, s'a făcut a 3-a întrebare Ministeriuluĭ, atingêndu-se causa ambasadeĭ de Petersburg din punctul român. Ministrul a rĕspuns, *tăcênd şi acum cu totul de Petersburg*. Rĕspunsul este acesta, scos din actele Parlamentuluĭ.

«*Ministeriul, precum a declarat în una din şedinţele trecute, se ocupă cu ambasada dela Constantinopol, şi am onoare de a notifica Adunanţeĭ că ambasadorul s'ar fi denumit. Tot de odată cu ambasadorul vor pleca şi agenţiĭ diplomatici pentru Principate şi alte puncturĭ în Orient*».

„4⁰ In şedinţa 106 de la 31 Octombrie centrul stâng unit cu mai multe fracţiunĭ, a motivat într'un mod foarte interesant o *moţiune* în Parlament. In motive se desvoltă că cestiunea Danubiană, din punct de vedere român, prea a fost neglijată de Germania, că Rusia după debilitatea Porţeĭ a luat o posiţiune periculoasă,

că a ocupat Principatele fără nicĭ un drept, că un agent al Principatelor (eŭ) adastă atâta timp resultatul stăruinţelor sale, că chiar Poarta Otomană s'ar bucura vĕdênd pe Germania că începe a lucra spre a paralisa esorbitanţele Rusieĭ, cerênd aceasta chiar interesul eĭ. După aceste se pune moţiunea următoare:

«*Parlamentul decretează a se întocmì o comisiune care să se consulteze asupra cestiuneĭ Danubiane în toată a eĭ estensitate şi să facă proiectele cuvenite*».

„Parlamentul a decretat ca moţiunea să se dea la comitetul causelor *internaţionale*, ca să raporteze.

„5⁰ In şedinţa 108 dela 3 Noembrie, s'a citit raportul comitetuluĭ internaţional, care nu găsesce cu cale ca să se denumească o comisiune *specială* pentru causa Danubiană, ci să rĕmână şi causa aceasta tot *la comitetul internaţional*, ca să o lucreze acesta.

„Eŭ am fost de faţă când s'a desbătut la comitet moţiunea, şi atârna dela mine ca să fac să se denumească o comisiune specială; dar înţelegênd că aĭ depus d-ta armele, am vĕdut că lucrul nu se maĭ poate tracta nemijlocit în Parlament, ci pe drum diplomatic. De aceea m'am învoit ca causa să rĕmână la comitetul inter-

național, care o cunoscea mai bine. Iată pe scurt rĕspunsul saŭ raportul comitetuluĭ tradus din protocolul Parlamentuluĭ din ședința 108, 3 Noembrie.

«*Comisiunea causelor internaționale cunoasce în toată a eĭ însemnătate și estensitate cestiunea Danubiană atinsă în moțiunea de maĭ sus, și socotesce de datoria puterei centrale a întoarce deplina sa luare aminte țĕrilor Danubiane, precum a declarat Ministeriul celor esterne, că se ocupă de această cestiune importantă care—cu durere mărturisim—prea a fost până acum părăsită de Germania. Comisiunea celor internaționale se unesce în ființă cu motivele moțiuneĭ, dar nu găsesce cu cale a întocmi o comisiune specială pentru această causă acum, când prin încurcăturile ce s'aŭ ivit în toată partea sud-ostică, desnodămîntul acesteĭ cause nu cade nemijlocit în cercul lucrărilor Parlamentuluĭ. Dar Germania trebue să urmeze o politică puternică la Dunăre, și această politică sperăm că poate lucra și că va și lucra în curênd, cu atât maĭ tare și maĭ făcĕtoare de bine, cu cât Germania n'are să representeze în Orient decât causa dreptățeĭ, a civilisațieĭ și a libertățeĭ. Aceste marĭ interese de viață vor fi recunoscute în timpul lor, și pentru Principatele Danubiane.*

Comisiunea internațională propune ca causa aceasta să rèmâie la sine».

„Președintele a declarat că va însemna o di ca să se desbată părerea din acest raport. Până în 8 Decembrie, când am plecat din Francfort, nu s'a desbătut.

„Cât pentru ambasadă, aceasta s'a amânat până la încetarea *provisoriului* și alegerea unuĭ cap definitiv al Germanieĭ, care se va face pela capĕtul luneĭ Ianuarie orĭ la începutul luĭ Februarie. In Minister se află acum capitulațiunile noastre și toate tractatele între Poarta și Rusia comentate bine; asemenea și memorialele mele. Cunosc și instrucțiunile carĭ se vor da ambasadeĭ. Nu putea fi maĭ favorabile decum sunt.

„Ministeriul s'a adresat și la cabinetul Englitereĭ ca să-l provoace a se unì cu politica Germanieĭ în causa Danubiană. Miniștriĭ, după stăruirea mea, dederă și Golesculuĭ scrisorĭ de recomandație către ambasadoriĭ puterilor germane la Londra ca să-l ajute; mie imĭ dederă asemenea scrisorĭ la Viena, dar politica Vieneĭ va rĕmânea tot cam pasivă, până ce vom impăca pe Ungaria. Atuncĭ se va schimba.

„Aceste să le faceți cunoscute amiculuĭ nostru Ghica în Constantinopol ca să scie. Dacă și Austria și Prusia nu-și vor rechiema pe am-

basadorii lor speciali de pe la puterile Europei, ca să rămână numai un ambasador pentru toată Germania, precum s'a decretat la Francfort, politica lor tot va fi una cu politica Imperiului german; va fi numai una, îndată ce Austria va scăpa de resbelul din Ungaria şi va avea armata de acolo disponibilă. Ea se va aşeza îndată pe marginile Rusiei şi ale Principatelor. Turcia va avea în Germania pe cel mai credincios amic. Frica că în Francfort s'ar lucra în contra Turciei este o intrigă a diplomaţiei moscovite. Ne vom vedea peste puţin la Triest. Până atunci, salutare, frăţie.

„I. Maiorescu“.

No. LXXII.

I. Maiorescu către N. Bălcescu.

„Amice Bălcescule!

„Viena, 7 Februarie 1849. Eri am primit scrisoarea ta, — lasă-mĕ să vorbesc cu tu, că e roman, — din Triest. Scrisoarea amiculuĭ Magheru de la 2 Februarie am primit'o alaltăeri. Cum se poate că a ta dela 1 Februarie să ajungă aci mai târdiŭ? Dici că mai şedi în Triest 5 dile. Va să dică scrisoarea aceasta nu te va

găsì acolo? Haide, eŭ îți scriŭ cu toate acestea. Pentru împlinirea datoriilor mele de român am căutat mulțumirea tot-deauna în consciința mea și bucuria în resultatele, fructele lucruluĭ meŭ, că dacă nu mĕ voiŭ putea rĕcorì cu amândouĕ, să am cel puțin pe cea d'intâiŭ drept mângăere.

„Primesc de la orĭ-cine, cu atât maĭ virtos dela N. Bălcescu, orĭ-ce obiecțiunĭ; dar sciĭ, amice, că cuvintele ce le aducĭ—și care îmĭ sunt cunoscute ca și ție—în loc de a mĕ face să-mĭ pară rĕŭ de pasul meŭ, mĕ întăresc și maĭ mult în idea că bine am făcut? Să nu credĭ că n'așĭ fi avut atâta pĕtrundere diplomatică ca să sciŭ că ochiĭ ceĭ de Argus aĭ diplomațieĭ moscovitice mĕ urmăriaŭ pretutindene. Vedĭ tu bine că o lună de ḑile am ședut în Franfort, fără de a scrie măcar o literă; însă atât Archiducele Ioan, cât și președintele Ministeriuluĭ cerea dela mine un memorial, ḑicênd că pe vorbe nu pot ține conferințe. Ce eram să fac? Plenipotință aveam în creditivă, „pour prendre des engagements au mon nom et au nom du pays"; dar instrucțiunĭ detăiătoare, specificătoare lipseaŭ cu totul. De eraŭ aceste, le puteam da pe ele, și memorialul putea eșì atunci altfel.

„Mĕ mir că citind memorialele amândouĕ,

ți-aĭ format părerea că eŭ aşĭ isbì interesele Turcieĭ! Eŭ care am strigat tot-deauna, care am scris şi fraţilor Eliade şi Tell la Francfort şi maĭ curênd celor de la Paris (carĭ s'aŭ tăiat în douĕ secte — Brătienĭĭ, Voinescu şi Rosetti, *anti-Turcĭ*, — Golescĭĭ, Grădişteanu şi Alexandri maĭ *positivĭ*) ca să nu se lase din vedere *singurul principiŭ de legitimitate*, pe care s'a urdit toată revoluţiunea şi pe care nu se maĭ poate tracta astadĭ causa; adică *întărirea relaţiunilor cu Poarta Otomană* — eŭ dic, care nu m'am lepădat nicĭ un minut de această dogmă, cum puteam lucra în contra Turcieĭ? Citesce bine memorialele şi vedĭ că combinându-le pe amândouĕ, eŭ nu arĕt nimic în contra intereselor Turcieĭ.

„In 1-iul memorial, cererea principală este *intervenirea* Germanieĭ, însă arunc şi idea de unirea Principatelor sub un principe austriac, legând'o de cestiunea italică. Adevĕrat aci nu arĕt cum să se împace interesul Turcilor; resuflă însă tot memorialul credinţă şi sinceritate din partea Românilor către Poartă.

„In al 2-lea memorial am purces din idea panslavismuluĭ, de unde mĕ contrariezĭ şi tu. Vorbind de panslavism, poţĭ să nu te gândescĭ la desmădularea Imperiuluĭ otoman? Şi gândindu-te la acest eveniment, poţĭ a maĭ vorbi de

un stat mare român în relațiuni cu Poarta? Poate oare însăși Poarta a pretinde o asemenea întîmplare ca Românii să se sacrifice pentru ea în darnu? Numaĭ în supositiunea aceasta unică am uitat pe Turcĭ: căcĭ, nicĭ eĭ nu pot fi așa de secĭ, ca să nu scie că la o asemenea întîmplare n'are nicĭ un cuvînt de a cere ca să cadem împreună cu ea; n'aŭ nicĭ un cuvînt, după ce cugetul le spune, că eĭ și acum, când n'aŭ fost amenințațĭ de panslavism, ne-aŭ sacrificat.

„Indată însă ce m'am scoborît din această supositiune, pe care o vĕd și eŭ ca și tine într'un viitor nu prea depărtat, și am trecut la *positiv*, după cum sunt lucrurile astădĭ, eŭ vorbesc de unirea Principatelor și alipirea de Germania cu *învoirea* Porțeĭ, prin capitalisare *de tribut*. Se înțelege, că dacă nu va voĭ Poarta, vom rĕmâne tot sub ea, căcĭ, în memoriale, n'am atins nicĭ cu o vorbă neplăcută pe Turcia. Acesta e comentariul acelor memoriale.

„Mĕ întrebĭ de comitet și de Românii Ardelenĭ. Te înșelĭ crezînd că oamenii aceia vor, orĭ sunt înclinațĭ Muscalilor. Frica numaĭ de Ungurĭ i-a adus la acel pas desperat de a se gândì să fie ajutațĭ de Rușĭ. Alaltăerĭ am primit o scrisoare de la Bărnuțiŭ; iată ce-mĭ scrie despre aceasta; sunt cuvintele luĭ:

„*Sabiniŭ. 24 Ianuarie.* Suntem într'o dilemă „periculoasă. Adaunăzi ne-am încurcat contra voieĭ „noastre a da plenipotența domnuluĭ Șiaguna și „profesoruluĭ sas *Gottfried Müller*, ca să cheme „Ruși într'ajutor. D. Șiaguna ne-a scris din Bu„curescĭ, că Lüders nu poate da fără scirea Im„păratuluĭ Nicolae. Aseară, în 23 Ianuarie, am „luat scire sigură că aprobarea a venit de la Cur„tea rusească ca să dea ajutor îndată *ce vor cere „națiunile*, însă ajutorul se va da *sans conséquence*. „Sașiĭ aŭ ținut consiliŭ mare aseară, să-ĭ cheme „orĭ nu; nu sciŭ ce aŭ conchis. Acela care ne-a „descoperit resoluțiunea Rusuluĭ, ne-a dat consi„liul să ne declarăm și noĭ, până la 8 ore dimi„neața (adică în 25 Ianuarie), *dar noĭ am judecat, „să nu pășim nicĭ un pas maĭ încolo în această diplo„mație încurcată și dilematică*. Când am dat ple„nipotența, încă numaĭ cu acea mângăiere am „dat'o, că am creḑut toată întreprinderea aceasta „a nu fi decât o Spiegelfechterey *(ilusiune)*. Dar, „de ar fi lucru serios, ar fi de tot periculos pen„tru Românĭ, că spesele resbeluluĭ *numaĭ cu Mol„davia și România s'ar plătĭ!* Maĭ bine să murim „decât să ne vindem noĭ pe noĭ, orĭ pe frațiĭ no„ștri. Însă și acum suntem plecațĭ a crede că nu „e lucru serios“.

Miniştriĭ de aci m'aŭ primit bine; dar am înţeles, că pentru ochĭ; nu pot figura ca pentru Principate; aşa dar m'aŭ desbrăcat de caracterul de agent cu care am fost la Francfort, şi sunt aci ca român transilvan, în interesul naţiuneĭ Române din statele Austrieĭ. E maĭ bine şi pentru Principate. Am făcut mult. Ca să înţelegĭ, judecă, că Ministriĭ mĕ întreabă: „oare în adevĕr Românii să nu fie înclinaţi Ruşilor? căcĭ nouĕ tot din contra ne spun".

„In memoriul ce am dat pentru Românii din statele Austrieĭ, şi pe lângă care am alăturat şi pe cele dela Francfort, am vîrît şi causa Principatelor, şi am apostrofat cam aspru nesuferirea în Transilvania a Românilor din Principate.

„Kogălniceanu pleacă astăḑĭ la Paris, prin el maĭ scriŭ şi eŭ. El va trebuì să rĕmână agentul Principatelor la *Viena*; eŭ mĕ bag în Transilvania; căcĭ nu-mĭ place cum s'aŭ purtat. Fiţĭ siguri că în calitatea aceasta vĕ voiŭ face treaba cea maĭ bună, şi din când în când vĕ voiŭ însciinţa. Eŭ motivez constituirea naţiuneĭ Române din Austria într'un singur corp, tot cu privire la Principate. Ideile mele aŭ început a prinde rădăcină, şi memoriele aŭ făcut la Minister întipărire. Voiŭ copia scrisoarea ta (lăsând ce nu

se ţine de eĭ) pentru Miniştriĭ Schwarzemberg, Stadion şi Bruck. Laurian s'a trimis de comitet aci, ca să se unească cu mine; a plecat la 15 Ianuarie şi n'a maĭ venit.

„Salutare, frăţie

„*I. M.*“

V.

Pe la inceputul anului 1849, venind Nicu Bălcescu cu Iancu Bălăceanu la Constantinopol, am conceput împreună idea formăreĭ uneĭ legiunĭ Române în Transilvania care să lupte alăturĭ cu Ungurii în contra absolutismuluĭ şi pentru liberarea naţionalităţilor, căutând a împăca pe Românii cu Maghiarii, între care ura şi persecuţiunea ajunsese la culme, se omoraŭ unii pe alţii gloate ca sălbaticii; e destul de a amintì aci că conducătorii Românilor îşĭ da numele fioros de comitet de măcel. Nicu Bălcescu şi Bălăceanu se ofereaŭ să meargă în munţi la Moţi să se înţeleagă cu Iancu şi cu Axentie.

In epistola ce scriam şefuluĭ resculării din Transilvania îl conjuram să se împace cu Un-

gurii, ḑicêndu-ĭ că dacă Maghiariĭ ar triumfa fără ajutorul Românilor, nu se va face nimica bun pentru Românĭ, iar dacă ar triumfa prin cooperarea Românilor atuncĭ Maghiariĭ nu vor putea să tăgăduiască saŭ să nu recunoască drepturile naţionale ale Românilor; căcĭ altfel poate vorbì omul când are arma în mână.

Nu se poate admite ca naţiunile să fie conduse numaĭ de interese; ele fiind colectivităţĭ de oamenĭ trăiesc, cugetă şi simt ca oamenii, prin urmare ca şi pentru om, nu se poate admite că singurul mobil al acţiunilor lor să fie interesul. Dumneḑeŭ, când a zidit pe om, i-a dat ca cumpănă a instinctelor egoiste, şi alte instincte maĭ înalte, maĭ nobile, şi cât vor dura instinctele de un asemenea ordin, pe câtă vreme omenirea va urmărì în această lume şi altceva decât satisfacerea trebuinţelor materiale, naţiunile vor fi conduse maĭ lesne de ideĭ carĭ vorbesc imaginaţiuneĭ şi inimeĭ decât făcênd apel la interese.

De şi mulţĭ se lepădaŭ de programul din Iunie 1848 şi-l atribuiaŭ unor oamenĭ pe care îĭ trataŭ de vînduţĭ când Muscaluluĭ când Turculuĭ, când Englezuluĭ, noĭ ceĭ-lalţĭ apĕram faptul revoluţionar din 1848 aşa cum a fost şi cum a rĕmas în inima şi în sufletul nostru. El

a putut fi copiat saŭ imitat, cum or vrea să ḑică, după cele ce se făceaŭ p'atunci; dar, de ni s'ar fi dat să optăm între cea maĭ frumoasă organisaţie şi între unirea Românilor, noĭ nu am fi şovăit un singur moment.

Slavismul, prin intrarea Ruşilor în Austria, primea o puternică cooperaţiune şi devenea amenințător pentru Românĭ ca şi pentru Ungurĭ, singurĭ carĭ puteaŭ organisa o stavilă între marele slavism Rus şi Iugo-slavĭ.

Baronul Tecco, Ministru Piemontuluĭ din Constantinopol, ne încuraja şi ne seconda în întreprinderea noastră, trimetea şi el la Debretzin, împreună cu Bălcescu şi cu Bălăceanu, pe un ofiţer Sard, pe căpitanul Monti, cu scop de a forma şi el în Ungaria o legiune italiană alăturĭ cu legiunea română.

P'atunci armata ungurească, sub comanda luĭ Györgey, a luĭ Klapka şi a luĭ Bem, bătea pe împĕrătescĭ în toate întâlnirile, dela Turnu-Roşu până la Presburg, şi tînĕrul împĕrat Frantz-Iosif nu găsise alt mijloc de a oprì perderea coroaneĭ S-tuluĭ Stefan decât de a recurge la ajutorul Ţaruluĭ; tratările şi începuse la Petersburg şi generalul Lüders aştepta la Bucurescĭ din moment în moment ordinul să treacă în Transilvania cu corpul ce comanda în Principate.

Transilvania este o cetate tare pentru Ungaria, dar pentru Românĭ este ceva maĭ mult, este o cestiune de naţionalitate, o cestiune vitală. Situaţiunea dificilă în care se găseaŭ atuncĭ Ungurĭĭ îĭ silea să lase la o parte trufia maghiară şi eraŭ nevoiţĭ a primì condiţiunile Românilor ca să-ĭ poată avé alăturĭ cu dînşiĭ în lupta pentru libertate.

Împrejurările eraŭ favorabile pentru Românĭ şi ocasiunea nu trebuia lăsată să scape fără a se arĕta şi eĭ pe câmpul de luptă cu armele în mână, adunaţĭ sub un steag românesc ca toate naţiunile carĭ revendicaŭ dreptul la o viaţă naţională.

Comitele Teleki, trimisul luĭ Kossuth la Paris întrebat despre intenţiunile guvernuluĭ unguresc asupra situaţiuneĭ ce cugeta să facă Românilor din Transilvania şi din Banat, ne-a rĕspuns prin secretarul sĕŭ Szarvady că soarta ce guvernul Ungarieĭ voia să facă Românilor din Ungaria era identică cu aceea ce cugeta pentru Croaţĭ şi Serbĭ şi cele-lalte naţionalităţĭ ale Regatuluĭ, trimiţîndu-ne o copie după rĕspunsul ce făcuse comiteluĭ Zamoyskĭ la o întrebare analogă privitoare la Slavĭ.

Daŭ aci textul aceluĭ rĕspuns:

No. XXIV.

Rĕspunsul luĭ Szarvady la întrebarea comiteluĭ Zamoyski.

„Paris, le 9 Mars, 1849.

„Monsieur!

„En répondant à votre invitation flatteuse, de vous faire connaître les intentions du gouvernement hongrois et sortout des Magyars, vis-à-vis des éléments Slaves du Royaume de la Hongrie, je ne fais que remplir un devoir sacré. Puissent ces lignes être accueillies par ceux à qui elles s'adressent avec tant de bienveillance qu'elles ont été écrites avec sincérité.

„L'union étroite des peuples promettait de devenir la devise du nouveau temps, la politique exclusive des Cours semblait avoir fini son rôle, mais les tristes événements dont presque tous les pays formant le territoire de la monarchie tour à tour sont devenus le théâtre, ont cruellement désabusé ces espérances.

„L'avenir nous laisse encore une possibilité de réparer le mal; c'est la suppression de toute jalousie de nationalité, c'est la réconciliation sincère de toutes les nationalités intéressées.

„Que de notre côté ce désir est sincère je veux le prouver, parceque je laisse tomber un voile sur le passé. C'est un sacrifice de se taire sur les causes d'un combat qu'on croit être un juste combat et d'abandonner ainsi le terrain au raisonement du parti adversaire. Tâchons de nous faire mutuellement ce sacrifice!

„Il est toutefois nécessaire de remarquer que les principes exposés ci dessous et que je proclame sans crainte comme ceux de notre gouvernement ne datent pas d'aujourd'hui. Le ministère hongrois leur aurait voulu rendre hommage dès son avènement. Si pourtant sa bonne volonté ne fut pas couronnée du succès attendu, la raison en doit être cherchée dans des événements d'avant Mars, et dans leur habile exploitation de la part de l'Autriche.

„Le gouvernement hongrois avait toujours l'égalité des nationalités devant les yeux et la Constitution particulière à la Hongrie lui aurait permis de faire une réalité de ce principe.

„L'homme qui encore aujourd'hui est à la tête du gouvernement hongrois, avait déclaré solennellement à la dernière Diète de Pesth que la Hongrie ne s'opposerait nullement à l'indépendance complète de la Croatie, si les Croates

formulaient cette indépendance comme condition de leur amitié.

„Le gouvernement hongrois aurait été également prêt de faire aux Serbes toutes les concessions possibles, s'il avait pu se faire entendre. Chez les Serbes les difficultés que nous avons rencontrées à l'égard des autres nationalités Slaves, furent augmentées par l'influence insurmontable des Serbes Turcs. C'est comme si les Polonais où les Tchèques se laissaient influencer par les Russes. Des dialecticiens sagaces pourraient peut-être découvrir quelque homogénéité d'intérêts nationaux, mais toute union avec les autres nationalités, même avec les nationalités Slaves, deviendrait impossible par une telle alliance.

„Je ne veux nullement mettre en doute que les Serbes Turcs, ne fussent pas conduits par un noble élan de nationalité, mais je veux constater un fait qui devait nécessairement empêcher nos intentions pacifiques. Ces intentions pacifiques existent et aujourd'hui plus qu'autrefois. Le gouvernement hongrois veut sincérement la paix avec les Serbes, et il serait prêt d'appuyer la création de la „Voévodina Serbska". À cet égard il ne pourrait s'élever de débat sérieux entre nous que concernant les limites

de cette Voévodina. Ces limites devraient être indiquées par le même droit au nom duquel les Serbes réclament la création de la Voévodine, par le droit de l'égalité des nationalités.

„Les Slovaques auraient trouvé dans le système de municipalité, dans le jury, dans la représentation nationale, les garanties nécessaires, et la liberté de l'enseignement et des cultes aurait dû chasser les derniers doutes dans notre sincérité!

„Aux Valaques, pour ne pas les oublier dans cet exposé, on avait fait toutes les promesses possibles dans la personne de leur Evêque Schaguna. Mais tout était inutile. Nous voyons agir chez cette nationalité des causes pareilles que chez les Serbes. Les Valaques des Principautés du Danube, dans une jalousie aveugle, avaient excité leurs frères contre le gouvernement hongrois.

„Celui-ci fut poussé au combat, mais toujours il s'est montré prêt de donner la main à la réconciliation. Sa victoire même ne serait pas une défaite de la nationalité Slave dont la réconciliation et non l'oppression doit être le but du gouvernement hongrois. Cette réconciliation est un principe de vie suffisamment reconnu par lui.

„Notre invitation adressée à votre noble compatriote le général Dembinski, de se rendre en Hongrie, pourrait vous garantir de la sincérité de ces sentiments. Nous, les représentants du gouvernement hongrois, le comte Ladislas Téleki à la tête, nous n'avons pas hésité un moment d'adopter le programme du brave général, publié depuis par les journaux, de l'adopter au nom du gouvernement hongrois. Cet acte vous prouvera que les intentions actuelles du gouvernement hongrois à l'égard des Slaves sont loyales, si vous vouliez même contester la loyauté de ses intentions antérieures.

„Le gouvernement est donc prêt à une réconciliation sincère avec les nationalités Slaves qui dans ce moment lui font la guerre. Il est prêt de réaliser l'égalité de toutes les nationalités. La langue magyare n'aurait la préférence qu'à la Diète générale. Si la Croatie doit prendre part à celle-ci, cela devrait être décidé par ce pays lui-même, jusqu'à ce que la majorité de toutes les nationalités également représentées n'opterait autrement. Mais le territoire de la Hongrie, de la Croatie et de la Transylvanie ne pourrait être lié avec les autres classes héréditaires que par l'union personnelle du Souverain.

„Une telle reconstitution des rapports mis en question aujourd'hui serait d'autant plus recommandable, qu'elle est la plus naturelle et par conséquent la plus durable, sans entraver le developpement indépendant des autres provinces.

„Elle serait la plus naturelle, parceque les habitants du territoire hongrois, dans la plus large signification du mot, c'est-à-dire y compris la Croatie et la Transylvanie ayant les mêmes intérêts matériels et moraux. Ce territoire forme une unité naturelle consolidée encore par l'influence d'une commune histoire.

„Cette reconstitution serait la plus durable parcequ'elle ôterait à la politique Autrichienne les moyens de se servir des partis différents de la Monarchie les uns contre les autres.

„Elle n'empêcherait pas le développement indépendant des autres Etats, tandis que tout autre plan de réorganisation discuté jusqu'à présent par la presse entraverait l'avenir de toutes les provinces.

„Une telle réorganisation serait favorisée par l'Allemagne.

„La Monarchie formerait une confédération dont tous les membres se garantiraient le maintien mutuel de leurs droits. Un groupement na-

turel indiqué par l'histoire faciliterait ce maintien, parcequ'une collision serait presque impossible.

„Toute autre position vis-à-vis de l'Autriche ne pourrait nous être imposée que par la force des armes. Si une telle position serait durable, si elle serait avantageuse pour les autres pays, je le soumets à votre appréciation.

„C'est ainsi à peu près que je m'imagine une transaction *pacifique*. Que le parti qui décide aujourd'hui du sort de l'Autriche reflé-chisse bien avant de se lier à jamais. Si une fois les armes autrichiennes auront vaincu en Hongrie, il sera trop tard pour nous tous.

„Agréez, etc. etc.

„*Frédéric Szarvady*

„Secrétaire de la Légation Hongroise".

*

Transilvania se afla într'o stare înspăimîntătoare. Ungurii o voiaŭ Ungarieĭ cu pretenţia că ar fi fost concuistată de dînşiĭ; Saşii o voiaŭ pămînt săsesc pe temeiul hrisoavelor regeşti prin carĭ li se învoia colonisarea, şi Românii firesce o voiaŭ pămînt românesc cu dreptul de

întâi ocupanți și de concuistă dela Dacĭ, cu dreptul de locuită de dînșiĭ fără întrerupție de 17 secolĭ, și în fine cu dreptul că sunt de treĭ patru orĭ maĭ numeroșĭ între Carpați și Tisa decât toate cele-lalte naționalități împreună.

Guvernul împĕrătesc, folosindu-se de idea nenorocită a Ungurilor de a voĭ să maghiariseze pe Românĭ sciuse să semene și să hrănească ura și gelosia între Românĭ și Ungurĭ, ură care crescuse din ḑi în ḑi, maĭ ales de când părăsise limba latină, care unia fără rivalitate deosebitele naționalități; și acum lupta degenerase în resbel de esterminare.

Idea de maghiarisare era pe atât de periculoasă pe cât era de intempestivă idea de o Dacie mare, care se manifestase în adunarea dela Blaj, a căreĭ consecință ar fi fost despărțirea Transilvanieĭ de Ungaria. Amândouĕ aceste ideĭ, departe de a apropia naționalitățile din Ungaria între dînsele și a fi favorabile libertățeĭ și naționalităților, în împrejurările de atuncĭ profitaŭ absolutismuluĭ. Rolul nostru al emigraților Românĭ din Principate era de a arĕta Ungurilor că eĭ patru milioane nu puteaŭ contopì și mistuì douĕdecĭ de milioane de oamenĭ de naționalități diverse. Kossuth înțelegea bine aceasta și convenea, însă numaĭ între patru ochĭ,

dar oficial ḑicea luĭ Bălcescu că dacă ar renunța la idea maghiarisăriĭ n'ar maĭ fi el Kossuth; cu toate acestea însă în multe din elocintele sale cuvinte ḑicea că Ungurii ca și Românii eraŭ și uniĭ și alțiĭ isolați în Europa și că numaĭ înfrățirea îĭ putea mântuì de amenințările panslavice și pangermanice.

Înțelegerea cu Românii ar fi adus Ungurilor un contingent de peste douĕ sute de miĭ de luptătorĭ din Transilvania și din Banat în contra cărora ajutorul luĭ Paskievitz și luĭ Lüders ar fi rĕmas fără efect.

Românii de peste Carpați speraŭ mult în Românii din Principate; casul era prevĕḑut și fusese discutat și hotărît între noĭ în Comitetul revoluționar îndată ce se ivise idea de a se aduna la Blaj. Transilvania se presinta firesce ca refugiul revoluțieĭ române în cas de a fi învinsă, hotărîrea era de a lupta la munte și a trece cu armele pe la Bran. Dar Locotenenții noștri, odată ce s'aŭ vĕḑut recunoscuți de Soleiman Pașa, aŭ uitat toate și așteptaŭ Domnia.

Daca pe la începutul luĭ Octombrie 1848 ar fi trecut la Brașov numaĭ 5000 de Românĭ bine armați și conduși de un căpitan cu renume precum era generalul Magheru, aducênd împăciuirea între Românĭ și Ungurĭ, Bem ar fi pri-

mit toate condițiunile Românilor, căci o armată de 40,000 Unguri ce comanda era ținută în respect și paralisată în toate mișcările de un pumn de Români fără arme comandați de Iancu și Axentie. Dacă cel puțin le-ar fi trimis armele ce guvernul revoluționar adunase în București, pe cari mai în urmă Caimacamul Cantacuzino le-a trimis în Transilvania, nu însă ca să se dea Românilor ci Sașilor, deși Românii erau ceĭ adevĕrat espuși la năvălirile Secuilor cari veneau bine armați, se năpusteau asupra satelor românești, le jefueau și le ardeau, pe când eĭ Românii nu aveau decât ciomege ca să se apere. Intr'o singură năvălire le-au ars Săcelele, nouĕ sate din cele mai mari; chiar armele ce Românii apucau din luptă dela Unguri și dela Secui, guvernul austriac le lua și le da Sașilor. Un general ungur îmĭ spunea că Românii chiar fără arme de foc, numai cu ciomege și erau înspăimîntători: „năvăleau asupra lor și le opreau trecerea"; spunea că odată, ca să poată trece dela Turda la Sibiu, fusese silit să omoare o gloată de 8000 de Români. Treĭ luni au apĕrat Belgradu contra bombardării Ungurilor, făcênd eșiri în toate nopțile înarmați numai cu suliți și cu ciomege; la Abrud au nimicit cu totul oștirea luĭ Hatvani de n'au lăsat să scape nicĭ picior

de Ungur, trecênd totul prin foc și ciomag. Numaĭ eĭ Românii aŭ apĕrat Brașovu în contra năvălirilor Secuilor și aŭ ținut în nemișcare 40,000 de oștire ungurească comandată de viteazul și genialul Bem. Numaĭ cu Românii s'aŭ ținut garnisoanele după linia munților de la Mureș până în vîrful luĭ Craiŭ.

Și pentru toate serviciile cele însemnate ce aŭ adus Impĕrăției li s'a rĕspuns dela Olmütz că se vor bucura și eĭ de drepturile celor-lalte popoare; iar când a fost ș'a fost, în Constituția acordată, Transilvania a fost tratată ca pămînt săsesc, iar Ungurii le făgăduea amnistia cu condițiunea d'a depune maĭ întâĭ armele, și aceasta numaĭ poporuluĭ de jos, nu însă și șefilor. Iar amnistia acordată de Bem era dată din propria sa inițiativă, de acea nicĭ nu oprise pe Unguri d'a comite cruzimĭ.

Românii n'aŭ câștigat nimica în 1848 și 1849, puindu-și pelea în saramură pentru împĕratul, dar aŭ speriat pe Maghiarĭ cu vitejia lor, așa că peste ₫ece anĭ, la 1859 în convorbirea ce Kossuth a avut cu Napoleon III, când împĕratul i-a propus ca derivativ în contra Austrieĭ să ridice o resculare de Unguri în Transilvania în contra Austrieĭ, s'a cutremurat carnea pe dînsul, și iată acel rĕspuns al luĭ

Kossuth: „non! non Sire! je ne jouerai pas à la legère avec le sang de ma nation, il pourrait se trouver encore parmi les Valaques de ce pays des hommes qui renouvellent les atrocités commises en 1849“, și s'ar fi găsit fără îndoială, pentru că Ungurii n'aŭ învețat nimic dela luptele nenorocite din 1848 și 1849.

*

La sosirea luĭ N. Bălcescu și luĭ Bălăceanu, starea Transilvanieĭ era înfiorătoare. Bem, după maĭ multe desbaterĭ cu acești doĭ tinerĭ, admisese idea de a preface causa maghiară în causă română, să intre în Moldova și să poarte războiŭ până în Galiția; dar predarea dela Vilagoș și chemarea luĭ a lua comanda dela Dembinski la Temișoara a pus capĕt războiuluĭ austro-ungar.

*

Pe la finitul luĭ Martie 1849 înțelegerea între Poartă și ambasadorul rusesc în privința Principatelor era sĕvârșită; guvernele eraŭ înțelese chiar și asupra persoanelor carĭ eraŭ să

ocupe tronurile Valachieĭ şi al Moldoveĭ. Poarta primise pe Stirbeiŭ de Domn al Valachieĭ cu condiţiunea ca Rusia să primească numirea luĭ Grigorie A. Ghica de Domn al Moldoveĭ. Conveţiunea era iscălită la Balta-Liman, şi se aştepta venirea generaluluĭ Grabbe cu sancţiunea împĕratuluĭ Nicolae.

Cu toate că ţinusem pe Al. G. Golescu în curent de toate tratăţiunile şi de tot ce se făcea pentru Principate, şi-ĭ trimesesem listă chiar de persoanele ce eraŭ să fie proscrise, Locotenenţiĭ o ţineaŭ una şi bună că toate aceste sciriĭ eraŭ numaĭ scornituriĭ cariĭ învălueaŭ candidatura luĭ Câmpineanu la Domnie.

Preocuparea noastră de atuncĭ, a Bălcesculuĭ şi a mea, era înţelegerea cu Ungurii şi cu Iancu şi formarea legiuniĭ. Maĭ mulţĭ din Românii aflătoriĭ în Constantinopol: Apoloni, Deĭvos, Al. Manu, Caracaş, C. Florescu şi alţĭ maĭ mulţĭ aşteptaŭ cu nerăbdare să pornească să găsească pe Bălcescu şi pe Bălăceanu în Transilvania. Generaliĭ poloni treceaŭ de ceĭ maĭ capabiliĭ organisatoriĭ şi comandanţĭ; armata italiană era comandată de generalul Czanowski, armata ungară de Dembinski, Visoski şi Bem; noĭ ne asigurasem de bravul comite Ilinski, cunoscut maĭ târdiŭ cu numele de Skinder Paşa.

Duminecă în ḑiua de Pasce anul 1849, des de dimineaţă N. Bălcescu şi Bălăceanu, întovărăşiţi de Alecu Manu, de comitele Ilinski şi de căpitanul italian Monti, alergaŭ cu poşta călări pe câmpul care se întinde de la S. Stefano spre Silivria, trăgênd spre Adrianopol, ca să treacă în Ungaria prin ţara sêrbească pe la Panciova.

Cu douĕ ḑile maĭ înainte, douĕ vapoare, unul al Lloyduluĭ austriac venind de la Varna, şi cel-alalt de la Odesa, purtând pavilionul rus de onor la catargiul cel mare, se opreaŭ în Bosfor. Cel d'intâiŭ desbarca, între alţi călĕtorĭ, şi 28 tinerĭ romănĭ refugiaţi saŭ isgoniţi. Şi anume pe :

Adrian,
Apoḑonie,
P. Cernătescu,
Duilie,
Duţulescu,
Fraţiĭ Costache şi Dumitrache G. Florescu,
Giurescu,
Fraţiĭ Radu şi Alexandru C. Golescu,
Joranu,
Fraţiĭ Nicolae şi C. Ipatescu,
Rusu Lăcusteanu,
Lăzureanu,

Niță Magheru,
Alexandru I. Manu,
Manò,
Mihail Marghiloman,
Negulicĭ,
Pădeanu,
Constantin Racoviță,
Scarlat Filipescu,
Serghiad,
Șimon,
Teologu,
Frații Costache și Iorgu Văleanu,
Zane,
Zosima.

D'abia isbutise bieții tineri a se căpătui, ghemuiți câte patru și câte cinci într'o cameră, și casele toate unde locueaŭ eraŭ înconjurate de cavașii polițieĭ carĭ nu-ĭ lăsa să se depărteze prea mult din mahalaua lor. Maĭ pe seară intră în camera mea doĭ funcționarĭ aĭ Ministeriuluĭ afacerilor străine, Ali-Nehad Efendi și Rusten Bey (Marini), ḑicêndu-mĭ că aveaŭ ordine a interna la Brusa pe Românii noŭ veniți, cerêndu-mĭ a-ĭ pune în relație cu câți-va dintr'înșii pentru a se înțelege asupra moduluĭ călătorieĭ și întreținereĭ lor. Se întîmplase să fie la mine Alexandru C. Golescu și G. Văleanu, cu carĭ

s'aŭ înțeles ; și a doua di, afară de vre-o treĭ, patru carĭ aŭ preferat să treacă în alte State, ceĭ-lalțĭ porneaŭ la Brusa conduși de Ali-Nehad Efendi.

Cel-alalt vapor aparținea marineĭ rusescĭ de resbel și aducea la Constantinopol pe generalul Grabbe cu instrucțiunĭ pentru încheierea convenției care s'a iscălit la 1 Maiŭ 1849 la Balta-Liman.

Iată textul acesteĭ convențiunĭ:

„*Convention entre la Russie et la Turquie, relative aux Principautés Danubiennes, signée à Balta-Liman, le 1 Mai 1849.*

„Sa Majesté Impériale le très haut et très puissant Empereur et autocrate de toutes les Russies, et Sa Majesté Impériale le très haut et très puissant Empereur et Padichach des Ottomans, animés d'une égale sollicitude pour le bien être des Principautés de Moldavie et de Valachie, et fidèles aux engagements antérieurs qui assurent aux dites Principautés le privilége d'une administration distincte et certaines autres immunités locales, ont reconnu qu'à la suite des commotions qui viennent d'agiter ces provinces, et plus particulièrement la Valachie, il devient nécessaire de prendre, d'un commun accord, des mesures extraordinaires et efficaces pour protéger ces immunités et priviléges, soit contre les bouleversements révolutionnaires et anarchiques, soit contre les abus de pouvoir

qui y paralysaient l'exécution des lois et privaient les habitants paisibles des bienfaits du régime dont les deux Principautés doivent jouir en vertu des traités solennels conclus entre la Russie et la Sublime Porte ;

„A cet effet, nous soussignés par l'ordre et l'autorisation expresse de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, et Son Altesse Rechid Pacha, Grand-Vizir, et Son Excellence Hali-Pacha, ministre des affaires étrangères de la Sublime Porte Ottomane, par l'ordre et l'autorisation expresse de S. M. le Sultan, après nous être dûment expliqués et concertés ensemble, avons arrêté et conclu les articles suivants:

„*Article 1.*

„Vu les circonstances exceptionnelles amenées par les derniers événements, les deux Cours Impériales sont convenues qu'au lieu de suivre le mode établi par le règlement de 1831 pour l'élection des Hospodars de Moldavie et de Valachie, ces hauts fonctionnaires à vie seront nommés par Sa Majesté le Sultan d'après un mode spécialement concerté pour cette fois entre les deux Cours, dans le but de confier l'administration de ces provinces aux candidats les plus dignes, et jouissant de meilleure renommée parmi leurs compatriotes. Pour cette fois également, les deux hospodars ne seront nommés que pour sept ans, les deux Cours se réservant un an avant l'expiration du terme fixé pour la présente transaction, de prendre en considération l'état intérieur des Principautés et les services qu'auraient rendu les deux Hos-

podars pour aviser d'un commun accord à des déterminations ultérieures.

„*Article 2.*

„Le Règlement Organique accordé aux Principautés en 1831 continuera à être en vigueur, sauf les changements et les modifications dont l'expérience a prouvé la nécéssité, notamment pour ce qui concerne les assemblées ordinaires et extraordinares des boyards. Dans le mode de composition et d'élection suivi jusqu'ici, ces réunions ayant donné lieu plus d'une fois à des conflits déplorables, et même à des actes d'insubordination ouvertes, leur convocation restera suspendue, et les deux Cours se réservent de s'entendre, au sujet de leur rétablissement, sur des bases combinées avec toute la maturité requise, à l'époque où elles jugeront que cette mesure pourrait être mise à exécution sans inconvénient pour la maintien du repos public dans les Principautés. Leurs fonctions délibératives seront provisoirement confiées à des Conseils ou Divans ad-hoc formés des Boyards les plus notables et les plus dignes de confiance, et à quelques membres du haut clergé. Les attributions principales de ces Conseils seront l'aprette des impôts et l'examen du budget annuel dans les deux provinces.

„*Article 3.*

„Afin de procéder avec toute la maturité nécessaire aux améliorations organiques que réclament la situation actuelle des Principautés et les abus administratifs qui s'y sont introduits, il sera établi deux

Comités de révision, un à Yassi, l'autre à Bucarest, composés des boyards les plus recommandables par leur caractère et leur capacité, auxquels sera déférée la tâche de réviser les réglements existants et de signaler les modifications les plus propres à donner à l'administration du pays la régularité et l'ensemble qui leur ont souvent manqué. Le travail de ces comités sera soumis dans le plus bref délai possible à l'examen du gouvernement Ottoman qui, après s'être entendu avec la Cour de Russie, et avoir ainsi constaté l'approbation mutuelle, accordera aux dites modifications sa sanction définitive, qui sera publiée, moyennant la forme usitée d'un Hatti Sherif de S. M. le Sultan.

„Article 4.

„Les troubles qui viennent d'agiter si profondément les Principautés ayant démontré la nécessité de prêter à leurs Gouvernement l'appui d'une force militaire capable de réprimer tout mouvement insurrectionnel, et de faire respecter les autorités établies, les deux Cours Impériales sont convenues de prolonger la présence d'une certaine partie des troupes Russes et Ottomanes qui occupent aujourd'hui le pays ; et notamment pour préserver les frontières et la Moldavie des accidents de dehors, il a été décidé qu'on y laisserait pour le moment de 25,000 à 35,000 hommes de chacune des deux parts. Après le rétablissement de la tranquilité des dites frontières, il restera dans les deux pays par 10,000 hommes de chaque côté, jusqu'à l'achévement des travaux d'amélioration

organique et la consolidation du repos intérieur des deux provinces.

„Ensuite les troupes des deux puissances évacueront complètement les Principautés, mais resteront encore à portée d'y entrer immédiatement, dans le cas où des circonstances réclameraient de nouveau l'adoption de cette mesure. Indépendamment de cela, on aura soin de compléter sans retard la réorganisation de la milice indigène, de manière à ce qu'elle offre, par sa discipline et son effectif, une garantie suffisante pour le maintien de l'ordre légal.

„*Article 5.*

„Pendant la durée de l'occupation, les deux Cours continueront à faire résider dans les Principautés un commissaire extraordinaire Russe et un commissaire extraordinaire Ottoman; ces agents spéciaux seront chargés de surveiller la marche des affaires, et d'offrir en commun aux Hospodars leurs avis et leurs conseils, toutes les fois qu'ils remarqueront quelques abus graves, ou qulque mesure nuisible à la tranquillité du pays. Les dits commissaires extraordinaires seront munis d'instructions, identiques, concertées entre les deux Cours, et qui leur traceront leur devoir et le degré d'ingérence qu'ils auront à exercer dans les affaires des Principautés. Les deux commissaires auront également à s'entendre sur le choix de membres du comité de révision à établir dans les Principautés, ainsi qu'il a été dit à l'article 3. Ils rendront compte à leurs Cours respectives du travail de ces comités, en y joignant les propres observations.

„*Article 6.*

„La durée du présent arrangement est fixé au terme de sept années, à l'expiration duquel les deux Cours se réservent de prendre en considération la situation dans laquelle les Principautés se trouveraient alors, et d'aviser aux mesures ultérieures qu'elles jugeraient les plus convenables et les plus propres à assurer pour un long avenir le bien être et la tranquilité de ces provinces.

„*Article 7.*

„Il est entendu que par le présent Acte, motivé par des circonstances exceptionelles, et conclu pour un temps limité, il n'est dérogé à aucune des stipulations existantes entre les deux Cours à l'égard des Principautés de Valachie et de Moldavie, et que tous les traités antérieurs, corroborés par l'acte séparé du traité d'Andrianople, conservent toute leur force et valeur.

„Le sept articles qui précédent ayant été arrêtés et conclus, notre signature et le cachet de nos Armes ont été apposés au présent Acte, qui est remis à la Sublime Porte en échange de celui qui nous est remis par Son Altesse le Grand Vizir et S. E. le Ministre des affaires étrangères précités.

„Fait à Balta Liman le 19 Avril (1 Mai) 1849 (et de l'Hégire le 8 Djemasi-ul Akhir 1265).

(L. S.) „(s.) *Vladimir Eitoff.*

„Envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de S. M. l'Empereur de Russie près la Sublime Porte Ottomane".

Tot atunci intra în Cornul de aur şi vaporul frances al mesageriilor pe care se aflaŭ ceĭ treĭ foştĭ Caimacamĭ aĭ noştri, Eliad, Tell şi N. Golescu.

Incă de când eşise din ţară foştiĭ noştri Caimacamĭ aveaŭ dorinţa de a se stabilì la Constantinopol, dar pare că ar fi voit să aibă un fel de autoritate, chemaţĭ oare-cum şi stipendiaţĭ de guvernul Otoman; scrieaŭ necontenit miniştrilor cerêndu-le să le trimită banĭ, dar scrisorile lor rémâneaŭ fără rĕspuns.

Intr'o ḑi chemat de Aali-Paşa, îmĭ spune că primise o depeşe prin care Principele Calimachi iĭ făcea cunoscut dela Paris, că foştiĭ Caimacamĭ se hotărîse să vie la Constantinopol; mĕ chemase ca să-mĭ ḑică să le scriŭ să nu vie, căcĭ după înţelegerile ce avea cu Rusia, Poarta va trebuì să-ĭ interneze undeva în Asia.

De şi nu eram în relaţie de corespondenţă cu aceĭ oamenĭ, dar am însciinţat îndată pe Alexandru G. Golescu de toate ḑisele luĭ Aali-Paşa, însărcinându-l a le da aceasta în cunonoscinţă; întâlnind apoĭ pe Costache Alexandrescu, cumnatul luĭ Eliad, pe stradă, la Pera, i-am făcut şi luĭ cunoscut, de şi el fusese d'a dreptul însciinţat. Eliad însă atât la avertismen-

tul Golesculuĭ cât şi la acel al cumnatu-seŭ Alexandrescu, rĕspunde că aceasta era numaĭ o intrigă a mea; Costache Alexandrescu a fost chiar trimis de Aali-Paşa la Pireŭ ca să-ĭ oprească d'a venì la Constantinopol, dar a fost cu neputinţă de a-ĭ scoate din idea lor.

Ajunşĭ în portul Constantinopoluluĭ, când aŭ voit să iasă din vapor aŭ fost opriţĭ de poliţie şi cu mare anevoinţă s'a permis numaĭ unuia, luĭ N. Golescu, ca să meargă însoţit de un păzitor până la Suleiman-Paşa.

Acesta l'a primit sfătuindu-l să se întoarcă îndată pe batel. Intr'acea trĕcere Golescu s'a putut abate un minut pe la mine.

Pe la amiaḑ am fost chemat la Aali-Paşa care m'a însărcinat să mĕ duc pe vapor să stăruesc din partea luĭ ca să se întoarcă, şi pentru casul că poate nu ar avea banĭ de întoarcere mi-a dat un bilet către bancherul Alléon să pue la dispoziţia mea suma de 3300 francĭ. Vaporul pornea la 5 ore seara şi se întîmplase să fie ḑiua de Pasce, prin urmare cu neputinţă de a găsì un cantor deschis; d'abia am putut găsì pe Alléon, dar neavênd banĭ acasă mi-a dat o creditivă asupra caseĭ James Bell & C-ie la Malta; acel efect l'am dus şi l'am înmânat pe vapor luĭ N. Golescu pentru care mi-a

dat o recipisă[1]. Tot odată i-am remis şi un ordin al generaluluĭ Aupick către comandantul bateluluĭ, ca să le dea trecerea gratuită până la Marsilia, şi astfel aŭ pornit înapoĭ.

Câte-va ḑile după întoarcerea la Paris, N. Golescu mi-a trimis o epistolă la adresa luĭ Suleiman-Paşa, după care alătur aci copie. Am încredinţat'o unuĭ împiegat al Porţeĭ, luĭ Enys Efendi să o dea la adresa eĭ. Enys Efendi mi-a adus'o înapoĭ după o lună saŭ douĕ, cerêndu-mĭ din partea luĭ Suleiman-Paşa să-ĭ fac o traducţie în limba turcească, traducţie pe care i-am trimes'o. Adaog aci şi alte treĭ epistole ale luĭ Alex. G. Golescu privitoare la cestiunea formăreĭ legiuneĭ române şi asupra călătorieĭ celor treĭ Caĭmacamĭ la Constantinopol.

---

1) Textul recepiseĭ este următorul:

„Reçu par Monsieur Ion Ghyca une lettre de credit de fr. trois-mille-trois-cent, de la part de MM: Jaques et Antoine Alléon sur MM. James Bell et C-ie à Malte.

„15 Avril, 1849, Constantinople.

„(Signé), *N. Golescu*".

No. LVI.

N. Golescu către Suleiman-Paşa (1).

„Paris, le 17 Mai, 1849.

„*Excellence*,

„Il m'a été de toute impossibilité de vous exprimer toute la joie que j'ai ressentie en vous voyant, lors de mon arrivée à Constantinople; avec quel regret pourtant ne suis-je pas parti. Je suis accourru auprès de vous, Excellence, comme un fils dans les bras de son père. Tout Valaque bien pensant vous considère pour tel, d'autant plus moi, qui a pu, plus souvent que les autres, apprécier votre cœur plein de douceur et de magnanimité. Je viens donc exposer à mon père l'état critique dans lequel je me trouve, ainsi que tous mes autres compatriotes demeurant à Paris. Nous sommes sans argent, Excellence, et par conséquent exposés à être enfermés d'un jour à l'autre. Voici donc ce que je prie Votre Excellence de vouloir bien faire pour nous.

---

1) Adresa sub textul scrisoreï: *A Son Excellence Suleyman Pacha, Ministre de la Marine.*

„Nous pouvons être classés en deux catégories. Les uns ayant de la fortune, les autres n'en ayant pas du tout. Les premiers supplient Votre Excellence de vouloir faire en sorte que le gouvernement turc leur avançat une somme d'argent, qui lui sera restituée dès que nous rentrerons dans le pays, ou bien que nos familles puissent le faire. Quant pour les autres, le gouvernement fera un acte de piété que de leur envoyer de quoi se nourrir. Jusqu'à présent nous avons partagé ensemble, mais maintenant nous autres aussi, nous sommes obligés de courrir à la munificence de la Sublime Porte, qui j'espère ne nous laissera pas subir les conséquences de la misère.

„Veuillez, Excellence, vouloir prendre en considération ma prière tout en me mettant au nombre de vos plus devoués serviteurs.

„J'ai l'honneur d'être

„De Votre Excellence le très-humble
et très-obéissant serviteur

„*N. Golesco*".

No. LXVIII.

A. G. Golescu către Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, le 24 Février 1849.

„*Mon cher Ghica!*

„Je suis pris au dépourvu. Je n'ai que le temps de t'écrire peu de lignes à la hâte. Nos imprimés seront finis aujourd'hui, et demain nous les envoyons avec lettres d'envoi aux cabinets de Londres, Francfort, Vienne et Berlin. Nous en distribuerons environ 2000 exemplaires aux divers parlements, journaux et cabinets de lecture.

„Mardi prochain (27) on fait des interpellations à Londres, et Lord Palmerston n'en est pas fâché, ce qui prouve bien que la réponse qu'il doit faire ne peut être que favorable à notre cause. J'ai vu Mr. Poujade, il est très bien disposé pour nous, et son caractère, que tu connais fort bien, nous garantit que sa mission sera très-sérieuse. Il m'a dit que la même mission lui avait été offerte peu après la révolution de Février et qu'il n'avait pas voulu accepter parcequ'il avait demandé avant tout des instructions positives, une politique nette et digne de la France, ne voulant pas jouer le rôle

d'une poupée. Cela veut bien dire, il me semble, que s'il accepte en ce moment, c'est que la politique a tourné et que les instructions sont de nature à le laisser agir avec énergie et dignité.

„Je suis bien fâché de ne pouvoir répondre bien longuement à ta dernière lettre. Je me réserve de le faire par le prochain paquebot. Imagines toi que je n'ai qu'un quart d'heure pour écrire. La journée du 24 n'était point celle de l'expédition, je ne m'attendais point à être si pressé. Je viens d'apprendre par Mr. Schefels, que cette fois-ci le paquebot se dérange de ses habitudes, et qu'il faut absolument t'écrire à la hâte, sous peine de remettre au 7 du mois prochain.

„Mr. de Reculot est très bon pour nous. Je parle souvent avec lui de toi. Il ne reviendra à Constantinople que si on veut le nommer chargé d'affaires et il prétend que pour le moment il n'a pas beaucoup de chances. Il est parti hier pour un mois à la campagne.

„Peut-être par le prochain paquebot Nicolas pourra-t-il partir, je ne le pense cependant pas, car il ne compte trouver de l'argent qu'à Vienne et il n'a pas encore de quoi aller jusqu'à Vienne. Encore n'est-il pas bien sûr d'en trouver à

Vienne. Je crains que l'ex-Prince Ghica ne le retienne plusieurs semaines en remettant d'un jour à l'autre pour lui donner 100 # qu'il lui écrit ne lui être pas bien facile de trouver.

„Adieu, mes hommages respectueux à Madame Ghica et mes amitiés à N. Balcesco

„ton ami

„*A. G. Golesco*".

„Je viens de me rappeler seulement que c'est l'anniversaire de la trop fameuse revolution du 24 Février ; vive donc à jamais la révolution démocratique et sociale, comme on l'appelle, mais meurent tous les républicains socialistes qui ne valent pas le diable ; que Dieu préserve notre pays de ce fléau!!!"

No. LXVI.

A. G. Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„Paris, 27 Avril, 1849.

„*Cher Ghica !*

„L'affaire de la légion roumaine dont tu me parles dans ta dernière lettre, est connue ici de presque tous. Je n'ai donc pas jugé pru-

dent de cacher quelque chose à cet égard et je ne serais pas étonné que Tell et Eliad sachent déjà tout ce qui s'est fait à cet égard. Maghero eut été le meilleur pour se mettre à la tête d'une légion roumaine. Si tu lui a écrit et qu'il ne t'a point répondu, c'est sans doute que ta lettre ne lui sera pas parvenue, ou bien qu'elle l'aura trouvé très-malade, comme on le disait ici, il y a quelques semaines. Du reste quel que soit le chef de la légion, je crains qu'il ne soit trop tard pour la pouvoir organiser.

„Le Valaques de Transylvanie ont eu un moment suprême, c'est celui où l'on a proclamé la levée en masse ; il fallait se saisir de cette occasion pour demander de armes et menacer de marcher sur les Saxons pour les désarmer, si on ne voulait leur en fournir. Si on s'était montré hardi, Puchner n'aurait pas joué avec ces pauvres Valaques comme avec des marionettes. Lorsqu'il s'était agi de délivrer Lauriani de la prison, on n'a pas hésité à soulever les villages Valaques et à les faire marcher sur Hermannstadt, quand les Saxons n'en étaient pas encore aux abois et que la guerre contre les Maghiars n'était pas encore déclarée ; et quand le fameux Ianco s'est trouvé, par le fait de la levée en masse, à la tête de 80,000 hommes

(dit-on), on a hésité de tenir un langage à peu près comme celui ci: „Donnez nous des armes et non point des fourches et des piques, si vous voulez que nous risquions nos vies et nos biens pour l'Empereur. Nous voulons bien sauver l'Empire et le consolider pour l'avenir, mais nous ne voulons point le faire en automates, qui ne soient bons qu'à servir de chair à canon; nous voulons jouer un rôle spécial à nous, un rôle important dans la conservation de l'Empire. Laissez-nous donc nous organiser en légions nationales, donnez nous des canons et des fusils, de la poudre, de l'argent, ou bien nous marchons sur les Saxons qui ont pris tout pour eux et qui nous laissent exposés à la mitraille de l'ennemi, tandis qu'ils s'enferment dans leurs villes. Donnez-nous des armes ou nous les prenons de force, car nous voulons sauver l'Empire malgré vous. Les Roumains sont vaillants et ils sont fidèles à la Maison d'Autriche; vous autres, vous êtes poltrons, et si vous ne nous donnez point des armes vous êtes traîtres à la Maison d'Autriche et nous marchons sur vous comme sur des rebelles ou des traîtres".

„Je ne sais trop ce que Puchner eut pu répondre à un tel langage; les Croates n'ont-ils pas commencé à peu près comme cela leur

résistance, malgré les protestations et les menaces de l'Archiduc Etienne et du cabinet de Vienne ? Si les Valaques avaient été armés, s'ils avaient parlé comme ont parlé les Croates, s'ils avaient eu des chefs, comme ceux-ci en ont eu, on n'aurait pas entendu dire : la lacheté des Valaques, la perfidie des Valaques etc. etc. On n'aurait pas entendu répéter que les Valaques sont tantôt avec l'Autriche, tantôt avec les Maghiars, tantôt avec les Russes et toujours avec le plus fort!... On nous aurait respectés comme on respecte les Croates quoiqu'instruments de la réaction; devant la question de la nationalité, il n'y a pas de question de démocratie. Avant tout être et puis examiner le comment. Les Valaques comme les Croates devaient être pour ceux qui leur promettaient l'existence nationale. Les Maghiars la leur refusaient, l'Autriche la leur promettait, le choix n'était pas embarassant pour eux et il ne pouvait être deshonorat pour une nation de s'allier à un monarque qui leur promettait l'existance pour repousser une démocratie qui menacait d'éteindre les nationalités. Que si ensuite le monarque s'était montré ingrat et avait mis sa perfidie à decouvert, il n'en aurait pas coûté aux Roumains plus qu'aux Croates de le menacer d'une

défection et cette menace eut été d'autant plus efficace, que les Roumains eussent pris une part plus directe et plus brillante dans la lutte. Voyez que d'efforts les Maghiars font pour entraîner la défection des Croates, tandis qu'ils disent avec un mépris désespérant: Quant aux Valaques nous en aurons facilement raison; il ne vaut pas la peine de leur faire des courbettes, ni de nous lier à leur égard par des engagements positifs qui pourraient enchaîner notre avenir! Voyez aussi avec quel soin l'Autriche ménage la susceptibilité des Croates, tandis qu'elle est sourde aux plus modestes réclamations des Roumains! C'est que les Croates ont agi avec vigueur, qu'ils ont eu une politique certaine, invariable, ferme et qu'ils n'ont point manqué d'hommes d'Etat, tandis que les pauvres Valaques n'ont su que servir de chair à canon! Je me rapelle encore, qu'à mon pasage par la Transylvanie, on ne savait pas encore s'il fallait être avec l'Empereur où avec les Maghiars! Et ces hésitations se sont prolongées jusqu'à ce que le cabinet de Vienne, ayant mis en quelque sorte les Valaques en demeure de se déclarer, ils se sont livrés comme des moutons à discretion d'un Puchner.

„Quand nos émigrés sont arrivés en Tran-

sylvanie, ils n'ont pas vu en quoi avait cloché la politique des Valaques de Transylvanie, et ils se sont mis inconsidérément a crier à droite et à gauche qu'il fallait s'allier aux Maghiars pour renverser la perfide dynastie d'Autriche, croyant qu'il suffirait, qu'eux, inconnus dans le pays, parlassent et prêchassent l'aliance maghiare pour changer tout d'un coup les idées et les préjugés du peuple contre les Maghiars. Ils n'ont réussi qu'à compromettre les Valaques auprès du cabinet de Vienne, sans rien faire pour la cause maghiare, car je ne suppose pas que quelques mots lancés à tort et à travers aient fait quelque chose pour l'armée de Bem.

„Quoiqu'il en soit, puisque le mal est maintenant fait, puisque les Valaques sont enfin par la force des choses avec Bem, puisque l'armée russe va se frotter avec celle de Bem, ne fallait-il pas songer à organiser une légion Roumaine, quand ce ne serait que pour se donner le plaisir d'abattre quelques têtes de Calmouks? Oui, sans doute, seulement je crains qu'il ne soit trop tard.

„S'il n'est pas trop tard, vous aurez sans aucun doute fait la seule chose qui pouvait quelque peu relever l'honneur des Valaques. Nous verrons.

„Quant à Maghero, je crois qu'il accepterait d'autant plus volontiers de prendre part à la formation de la dite légion, que ce sera peut-être le seul moyen de réparer la faute immense qui a été commise lorsqu'il a licencié ses pandours et qu'il n'a pas passé avec armes et bagages et avec ce qui était plus déterminé du côté des Valaques de Transylvanie sans la permission de Puchner.

„S'il avait pu joindre Ianco, avec deux mille pandours seulement, il prenait une position inexpugnable contre l'Autriche elle-même, si elle avait voulu empêcher que des Valaques vinsent au secours de Valaques, comme des Serbes de Turquie étaient déjà venus au secours des Serbes d'Autriche. J'en ai déjà parlé à Maghero comme d'une chose à désirer, et sans lui dire que la chose était en train de s'exécuter. Je ne doute pas qu'il ne se rende en Transylvanie s'il est en bonne santé et s'il en a les moyens.

„Par le prochain paquebot nous attendons des nouvelles des trois chefs de l'émigration, chefs sans autorité, puisque toi qu'ils *consentaient* à te laisser continuer tes fonctions là-bas, tu ne veux point les reconnaître, ni N. Balcesco non

plus, et que Bratiano D. qu'ils *consentent* également à laisser à Londres, n'est pas de ceux qui sont très-disposés à les reconnaître. Quant à moi, j'ai plié devant ce que je croyais être la ferme volonté des émigrés de Transylvanie, ce qui ne m'a pas empêché de leur dire crûment des vérités assez dures. Je ne me suis cependant pas retiré parceque je ne veux pas les reconnaître, car je crois que toute insubordination contre la majorité est toujours dangereuse par l'exemple, mais parceque je suis dégoûté du tout *en masse.*

„Nous manquons d'hommes, voilà mon avis; nous n'avons que des brouillons ou des intrigants et des malhonnêtes; s'il y a des exceptions, elles sont si peu nombreuses que je ne veux pas accepter de solidarité avec la masse. Quand je verrai quelqu'un à la tête avec l'étoffe d'un dictateur, je serai toujours prêt à offrir mes services, sans accepter d'autre solidarité que celle du fonctionnaire vis-à-vis du chef. Mais quant à conseiller telle organisation plutôt que telle autre (dans l'émigration) ou tel mode d'action plutôt que tel autre, c'est ce que j'ai bien résolu de ne point faire à l'avenir. Que la masse d'intrigants et de fanatiques se tire d'affaire

comme elle pourra. On peut bien aussi faire quelque bien à son pays, en se tenant à l'écart.

„Adieu,

„ton ami

„*A. G. Golesco.*

„Mes hommages respectueux à ta femme".

No. LXX.

A. G. Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.

„Fontenay aux Roses, 27 Juin, 1849.

„*Mon cher Ghica!*

„Comme tu reviens encore sur la question tant rebattue de l'ex-Lieutenance et qu'Alexandre, mon cousin, me reproche aussi comme une faute impardonnable, l'ombre d'un soupçon qui a pu passer un moment par mon esprit, je suis bien obligé aussi de revenir sur un sujet que je croyais assez éclairci pour ne plus encourir des reproches plus graves que ma faute, si faute il y a. Tu n'as jamais estimé ni les talents, ni le caractère moral d'Eliade; celui-ci, à tort ou à raison, passait pour dicter ses volontés à Tell et pour être maître, par conséquent, des votes

de la Lieutenance ; voilà plus qu'il n'en fallait pour te rendre ennemi décidé de la dite Lieutenance. Mais ce n'est pas tout : plusieurs personnes, qui, avant la révolution, étaient loin de professer pour la personne d'Eliade un mépris souverain, comme tu le faisais au vu et au su de tout le monde, se sont singulièrement rapprochées de ta manière de voir, depuis qu'elles ont vu la Lieutenance à l'oeuvre ; Balcesco notamment, qui avait une confiance illimitée en Tell et qui ne mésestimait nullement Eliade, en est venu à penser à peu près comme toi au sujet de ces Messieurs. Tout cela a dû singulièrement fortifier en toi la conviction que la Lieutenance avait été et qu'elle continuerait à être fatale au pays et à la révolution ; qu'y a-t-il que de très naturel dans tout ceci ? Le premier tu m'as proposé de faire en sorte que Tell et Eliade se desistassent de l'initiative qu'il leur appartenait de prendre dans les actes de l'émigration, en leur qualité de membres de l'ex-Lieutenance. Tu as écrit dans le même sens à d'autres personnes, et en cela tu n'as pas été heureux, car Tell et Eliade avaient appris que ton désir caché était de les voir mis de côté et de voir arriver Nicolas Golesco seul à la tête des affaires de l'émigration. Il ne m'est jamais

venu dans l'esprit de blâmer ce désir de ta part, ni les demarches que tu aurais employées pour arriver à sa réalisation, car je n'y voyais que la conséquence logique d'une conviction irrésistible, d'une invincible répulsion pour les personnes en question; mais j'ai eu l'occasion de constater que la manière détournée dont tu avais voulu insinuer à Tell et à Eliade de se désister avait complètement manqué son but, car ces Messieurs arrivèrent à Paris avec la conviction que tu t'étais entendu avec nous pour faire aller Nicolas comme seul chef de l'émigration à Constantinople, afin de faire triompher sa candidature à la principauté aux dépens de ces Messieurs etc. etc. Pour la première fois j'ai été soupçonné de donner dans des tripotages de cette nature; d'un mot j'ai voulu enclouer cette batterie de soupçons qui, atteignant tout le monde sans distinction, rendait tout travail impossible; vous soupçonnez notre bonne foi, leur ai-je dit, hé bien, prenez l'incognito, partez au plutôt sans mot dire à personne, rendez-vous à Constantinople, vous deux et Nicolas Golesco, entrez en relation avec les Turcs, et vous verrez vous mêmes ce qu'il en est. S'il n'est point vrai que les Turcs n'ont pas grande confiance en vous deux, demeurez à Constan-

tinople tous le trois et vous dejouerez l'intrigue que vous supposez qu'on ourdit contre vous ; si au contraire, les Turcs ne veulent point entrer en pourpârlers avec vous deux, vous seriez sots et coupables en même temps, de vouloir demeurer plus longtemps à Constantinople à titre de Lieutenance. Ceci fut dit quelques jours seulement après le vote des émigrés de Paris, qui confirmait celui de l'émigration de Transylvanie, par lequel ces Messieurs se disaient appelés avec Nicolas Golesco à la tête des affaires de l'émigration roumaine. Un mot d'explication à ce sujet : Dans notre réunion il s'est trouvé deux personnes qui ont nié que ces Messieurs aient été élus chefs de l'émigration ; Téulesco est l'une de ces personnes ; quand il lui fut observé que l'élection avait eu lieu à Kronstadt, il répondit que la quantité des émigrés ne devait pas l'emporter sur la qualité de ceux qui se trouvaient à Hermannstadt et à Paris sans doute ; cette réponse malheureuse ne fit qu'embrouiller d'avantage la question. Enfin, il fut décidé que pour donner preuve de déférence envers la majorité (qui avait droit de se formaliser de cette prétendue comparaison qu'on voulait établir entre la quantité des votes et leur qualité) nous reconnaîtrions provisoirement ces

Messieurs pour chefs et que nous écririons à tous les émigrés pour tâcher d'obtenir une modification du vote qui avait eu lieu en Transylvanie (s'il y a eu vote). J'ai voté avec la majorité parceque j'ai trouvé cette proposition plus propre à concilier tout, et surtout à prévenir un dissentiment entre nous et la majorité des émigrés. J'ai voté encore pour cette proposition afin de voir au plutôt un commencement d'action au nom de l'émigration entière, ce qui serait devenu impossible avant deux ou trois mois, si l'on n'avait point reconnu l'autorité de ces Messieurs du moins provisoirement; j'ai voté surtout dans la pensée de prévenir la dissipation du peu d'argent qui était resté à la disposition de l'émigration et dans celle de demander compte au plutôt des sommes qui avaient été confiées à plusieurs d'entre nous. Cela fait, je n'ai pas voulu être un des trois secrétaires que ces Messieurs se sont choisis tout de suite et cela par des raisons simplement personnelles et non point par esprit d'opposition contre ces Messieurs. Je prévoyais, par exemple, la perte d'un temps que je pouvais employer plus utilement et je prévoyais aussi qu'on interpréterait d'une façon calomnieuse la coïncidence, par laquelle il se faisait que précisément

ceux qui ont le plus appuyé la proposition qui avait triomphé étaient aussi ceux qui, avec les trois membres de la Lieutenance, devaient tout décider et tout faire. Mais vous voulez prévenir les imputations d'un parti; vous tombez par là même sous l'accusation du parti adverse; tel est le sort de ceux qui ne sont d'aucun parti: mon refus a été mal interprêté par Eliade et par Tell, et comme j'ai vu que je n'avais réussi qu'à aggraver les méfiances, je me suis ravisé; j'ai accepté de travailler avec ces Messieurs, et c'est alors que du premier coup, j'ai proposé de mettre un terme à une situation si fausse et j'ai conseillé le voyage incognito. Tous les autres ont approuvé l'idée, personne n'y a fait la moindre objection et il a été décidé que nous devions éviter la moindre indiscrétion. Depuis j'ai été à même d'apprécier ce que vallent ces Messieurs comme hommes politiques; il y a eu des disputes plutôt que des discussions, et comme Tell confond toujours la sévérité du franc républicain avec la grossièreté d'un mal appris, il y a eu du froid entre nous. Il y avait donc près de deux mois depuis qu'il n'était plus question entre nous ni du départ de ces Messieurs ni de quoi qu'il soit d'important, lorsque j'ai reçu ton premier avertissement que ces

Messieurs ne seraient pas bien vus à Constantinople. Ces Messieurs se trouvaient alors à Londres; ton second avertissement était beaucoup plus catégorique. Tu me disais que le ministère Turc leur faisait savoir par toi de ne pas venir à Constantinople. J'ai lu à Nicolas Crezzulesco cette seconde lettre, et lui ai même communiqué les soupçons que ton premier avertissement avait éveillé en quelques uns d'entre nous, soupçons que je n'avais pas eu le courage de repousser pour plus d'une raison. D'abord, j'étais à bout de mes forces que j'avais épuisées à force d'avoir bataillé envers et contre tous, et je ne me sentais pas le courage de recommencer une nouvelle lutte pour repousser de nouveaux soupçons; à peine venais-je de sortir d'une querelle d'une violence peu commune que j'avais eu avec Rosetti et Bratiano et de toutes les scènes qu'elles avaient entraîné avec elle; en moins d'un mois je m'étais disputé ou refroidi avec Tell, Eliade, Rosetti, Bratiano, Voïnesco, C. Balcesco et quelques autres; il faut, sans doute, que j'aie pêché par quelqu'endroit pour m'être ainsi brouillé avec tout le monde. Ce que je sais, cependant, c'est que je ne me suis passioné que contre l'indignité des uns et contre les passions personnelles des au-

tres; j'eusse sans doute beaucoup mieux réussi si j'avais pu contenir l'indignation en moi et conserver plus d'indifférence et plus de sang froid, tout en soutenant ma thèse comme on soutient une chose de peu d'interêt. Mais la question n'est point de montrer par où j'ai pêché; ce que je veux te faire comprendre c'est qu'au moment où est arrivé ton premier avertissement, j'étais tellement épuisé au moral, que je ne me sentais pas le courage de commencer une neuvelle lutte pour détruire des soupçons nouveaux; j'ai donc gardé le silence sur la prétendue intrigue qu'on t'attribuait. Du silence à un commencement d'hésitation il n'y a qu'un pas, et à force de voir des gens convaincus que tu intriguais pour empêcher ces Messieurs d'arriver à Constantinople, j'ai incliné à penser que cette intrigue n'était pas impossible de ta part, du moment que tu avais la conviction que ces Messieurs seraient nuisibles à notre cause. Si j'ai commis quelque pêché à ton égard, c'est celui-là et non point d'autre, et la meilleure preuve c'est que j'ai continué à t'écrire comme auparavant, ce que je n'eusse certes point fait si j'avais pu croire qu'il y eût quelque chose d'indigne au fond de ta pensée; comme j'ai communiqué cette hésitation de mon esprit à

Nicolas Crezzulesco et que d'après une de tes lettres et d'après une lettre que celui-ci m'a écrit de Constantinople, j'ai pu croire qu'il t'avait dévoilé le soupçon auquel je m'étais laissé aller, j'ai mieux aimé t'avouer la chose plutôt que de t'abandonner à l'éxagération immanquable des faits quand ils sont mal appris. C'est ce que j'ai fait dans une de mes dernières lettres, mais mal fait, sans doute, puisque je ne suis pas encore parvenu à me mettre à l'abri des reproches injustes. Je te le répète donc encore une fois, ma méfiance n'est pas allée plus loin; il y aurait mensonge de ma part à vouloir paraître plus confiant que je ne l'ai été, mais il y a aurait injustice aussi de votre part à m'accuser de plus de méfiance que je n'en ai eu. Quand Tell et Eliade s'éfforçaient de me prouver que Bratiano et Rosetti avaient trahi, j'étais très prévenu contre ceux-ci, et cependant je leur ai toujours répondu que s'ils parviennent jamais à me prouver quelque chose, ce ne sera jamais que Bratiano et Rosetti ont conspiré contre leur pays, mais seulement qu'ils ont conspiré contre Messieurs Tell et Eliade; sans préjuger la question, je mettais une borne de bon sens à la méfiance. Quand ces mêmes personnes voulaient me prouver que tu avais aussi trahi, je met-

tais aussi une borne à leur méfiance à ton égard, borne antérieure à toute discussion. J'admettais le fait d'ambition, mais je n'y voyais pas de quoi t'en faire un reproche. J'admettais que tu étais dévoué à Campineano, jusqu'à travailler pour sa candidature à la Principauté, mais un dévouement de conviction n'est point un reproche, comme le serait un dévouement factice. J'admettais que dans ton mariage il pouvait y avoir eu du calcul[1], mais je n'y voyais rien d'infamant. J'admettais une excessive habileté de ta part, mais je soutenais que l'habileté n'était ni supercherie ni indignité, et je concluais que tout ce que ces Messieurs pouvaient tenter de me prouver, c'est qu'il fallait avoir les yeux ouverts sur toi, pour voir si ton dévouement pour Campineano, ou si ta propre ambition ne t'entraîneraient point à mettre toute ton habileté au service d'une personne que nous n'estimons pas comme homme politique. C'est là, il me semble, parler en homme sérieux qui ne se laisse entraîner ni à un excès de confiance, ni à un excès de méfiance. Je ne me chargeais pas de faire l'apologie des hommes ; je voulais seulement écarter par anticipation

1) Car il a été question de tout cela, vois-tu?

tout excès d'indignité, afin de prouver qu'il y avait moyen de travailler avec les mêmes hommes si fautifs qu'on les suppose. Voilà qui est dit pour la méfiance ; du reste là n'est point toute la question: quand j'ai reçu ton second avertissement, il n'y avait plus méfiance qui tienne: il falait communiquer l'avertissement à ces Messieurs, afin de les prévenir de ce qui les attendait s'ils se rendaient à Constantinople, et ce qu'on me reproche, c'est que, loin de leur avoir communiqué la chose, je leur cache tout, je les engage encore à partir, je cours même faire de l'argent pour leur faciliter les moyens de se rendre à Constantinople, et je fais tout cela en trompant les uns et les autres, et je suis accusé de tout cela par Nicolas Crezzoulesco! Tu ne dois donc pas t'étonner de l'indignation à laquelle ces accusations odieuses m'ont dû porter, ni de la réponse que cette indignation m'a dictée pour N. Crezzoulesco. Quels ont été les moteurs infames de ces calomnies, ce n'est pas à moi à les découvrir ; du reste, après un premier mouvement d'indignation, il ne m'est resté de tout cela, qu'un profond mépris et une profonde pitié pour les vrais coupables. J'ai des témoins qui attesteront toujours que j'ai fait part à ces Messieurs de ce qui les

attendait à Constantinople. Tell lui-même avouera, que quand je lui ai fait part de la chose, il m'a répondu qu'il en avait déjà connaissance, qu'Eliade en avait été averti par ses propres parents (ou amis) de Constantinople, que néanmoins il était bien décidé pour son compte à partir avec N. Golesco par le prochain paquebot, que quant à Eliade il n'avait point d'argent pour le moment; paroles que j'ai repétées à N. Crezzoulesco et tandis que celui-ci croyait que je m'entendais avec Tell et Eliade pour le tromper dans le stupide plaisir de le faire voyager en compagnie de ces Messieurs, j'étais, moi, brouillé avec Tell et froid avec Eliade en raison de nouvelles disputes que nous avions eues une semaine auparavant! Et on a osé inventer que j'ai continué à engager ces Messieurs à partir et que je suis allé jusqu'à courir pour leur faire de l'argent. Je pourrais bien invoquer le témoignage de Cogalniceano qui, m'ayant exprimé l'intention où il était deux jours avant le départ de ces Messieurs de faire une souscription entre Moldaves pour fournir aux frais du voyage d'Eliade, n'a reçu de moi que cette simple réponse: *Four moi je ne donne pas un seul sol par la raison que je n'en ai point.* Je pourrais encore invoquer le

témoignage de ces Messieurs eux-mêmes, car ils savent bien qu'ils ne m'ont parlé de cette affaire de l'argent que le jour même de leur départ. Mais à quoi servirait d'invoquer des témoignages suspects contre des calomnies stupides ? Il ne restera rien de tout ceci qu'une trace d'infamie sur le front des calomniateurs; que Dieu leur permette de la pouvoir laver par leur conduite à venir! Pour mon compte, je ne demande pas mieux. Pour terminer le long et ennuyeux retour vers un passé triste, je te dirai qu'Eliade et Tell sont persuadés que le premier intrigant dans toute cette affaire c'est toi, le second Balcesco et le troisième moi, et pour preuve de ceci, il dévoile au monde notre correspondance regulière, comme si cette correspondance avait été un secret pour quelqu'un! Comment correspondre avec quelqu'un qu'on croit être pour la candidature de Campineano! C'est là un crime impardonnable et qui ne peut s'expliquer que par un crime encore plus grand, celui de conspirer avec Ghica et Balcesco contre *le vrai parti de la démocratie*, c'est à dire contre Messieurs Tell et Eliade, sans doute dans le but toujours caché de travailler à la candidature de N. Golesco etc. etc!...

„Tout ceci devrait bien, il me semble, vous

prouver que je n'ai cherché à tromper personne au profit de Tell et d'Eliade, avec lesquels j'ai été la plupart du temps ou brouillé ou en froid, sans que les charitables faiseurs de calomnies s'en soient seulement doutés, et ce n'est pas la moindre peine que je leur réservais dans ma malice, car en leur cachant les querelles presque continuelles et le froid qu'il y avait entre moi et ces Messieurs, je leur laissais ignonorer que leurs calomnies seraient un jour mises à découvert et qu'ils se casseraient le col contre une éclatante impossibilité !

„Puisque le temps est venu, j'ai mis tout à découvert et vous pouvez maintenant me juger tel que j'ai été: ni excès de confiance, ni excès de méfiance. Quant à mon devoir je l'ai rempli en dépit de toute méfiance et je défie quiconque d'articuler vis-à-vis de moi un seul fait qui prouve que j'ai manqué à quelque devoir de dignité, de loyauté, ou d'honneur. La présente explication est la dernière que je me permettrai à cet égard, et à moins qu'on ne vienne de nouveau articuler quelque fait contraire à ce que j'avance là. Il reste bien entendu que je ne te parlerai plus de tout cela. Si je t'en ai tant parlé cette fois-ci, c'est pour clôre une fois pour toutes une explication in-

terminable. Comme je n'ai pas le temps de répéter les mêmes choses à mon cousin Alexandre, envoie lui, je te prie, la présente lettre, afin qu'il en prenne connaissance. Je n'ai qu'un mot à ajouter à tout ce que je viens de dire, c'est que je défie quiconque de s'élever en faux contre ce qui est dit dans les pages qui précèdent, ou du moins de le faire d'une manière claire et catégorique en articulant des faits précis et en ma présence.

„J'arrive maintenant aux affaires du pays. Tout ce que tu me dis relativement à notre politique vis-à-vis des peuples qui nous environnent est parfaitement vrai. Je suis absolument du même avis, et quant à la formation d'une légion roumaine, je la crois d'une si grande importance pour nous, que je m'étonne comment tu as pu rencontrer à cet égard des obstacles parmi les nôtres; il me semble que le devoir de tous ceux qui se sentent un peu le courage militaire, devrait être de se rendre en Transylvanie pour contribuer de leur mieux à la formation de cette légion qui nous donnera et des moyens d'action pour l'avenir et le droit de reclamer quelque chose de Maghiars après la victoire et le moyen de faire parler la presse Européenne des 3,500,000 Valaques qui vivent dans

les Etats de l'Autriche et de l'émigration roumaine qui joue auprès de ces Valaques le rôle que l'on voit jouer à l'émigration polonaise en Hongrie. Tant que nous avons fait mine de résister soit à la Turquie, soit à la Russie, les journaux ne cessaient d'énumérer nos forces et de parler à tout propos des Roumains de la Moldo-Valachie; depuis que nous n'avons plus l'air de vouloir ou de désirer quelque chose, on ne s'occupe plus de nous, et c'est justice. Si nous voulons montrer à l'Europe que nous voulons quelque chose et que nous le voulons à outrance, si nous voulons lui apprendre qu'elle peut compter sur l'élément Roumain, sur son énergie et sa force vitale dans la combinaison des éléments de la balance politique, si nous voulons enfin mettre en évidence notre haine contre le protectorat russe, poursuivons donc de cette haine tout ce qui porte l'uniforme russe et scellons de notre sang cette haine que nous ne saurions trop développer chez nous pour assurer notre existence politique. Mais nous soutenons que le peuple entier déteste le russe, et que le pays est prêt à se soulever contre les armées du Czar; nous mettons dans nos actes publics : *Jeune encore et pleine de vigueur la nation Roumaine veut vivre ou mourir pour la liberté...*,

puis, *qu'elle sait que Dieu a implanté en elle la mission de repousser les barbares et de civiliser l'Orient* etc. etc. Nous faisons par la même raison un crime au gouvernement révolutionnaire de notre pays de n'avoir pas tenté la lutte contre la Turquie et la Russie en même temps, et puis quand il s'agit de faire vivre le nom de *Roumanie* dans une lutte contre les Cosaques, et qui s'opère sur un territoire Roumain, nous laissons tout faire aux Maghiars. Eux luttent et nous nous contentons de parler de lutter! et de tant de sang Roumain, répandu sur le théâtre de la guerre, il n'est dit mot nulle part, par la raison que là où il n'y a que le drapeau maghiar, tout l'honneur des efforts revient aux Maghiars, et nous qui avons le cœur si ardent lorsqu'il s'agit de poser, n'avons plus le courage d'aller auprès de nos frères de Transylvanie pour les servir de nos conseils et de notre exemple, pour faire vivre le drapeau et le nom de la Roumanie au milieu de la poussière des combats. Où sont donc nos braves militaires, ces héros qui devaient sauver la révolution de Bucarest? Voilà ce que se demandent les gens sérieux, et s'ils savaient que de tous ceux que le pays possédait, les plus braves ont dû émigrer et que de ceux-ci pas un ne se

trouve sur le champ de bataille où se jouent les destinées de l'Europe orientale et par conséquent de tous les Roumains, s'ils savaient tout cela, que se diraient-ils? Ils se diraient probablement que ces héros de notre révolution sont bien loin d'être braves, ou bien qu'ils n'ont dans le cœur ni amour de la liberté, ni amour de la patrie, pas plus qu'ils n'ont dans l'esprit l'intelligence de la situation ; qu'en un mot ils ne se proposaient de lutter en Valachie que pour une sorte d'indépendance de clocher et non pour se faire de la Roumanie une patrie grande et libre. Je n'entends point blâmer nos officiers qui promènent leur triste existence dans l'exil. J'en connais qui ne demanderaient pas mieux que de se rendre sur le théâtre de la guerre. Mais où sont les fonds pour les faire partir? Tant qu'il y a eu quelques fonds, et qu'il était indispensable d'avoir un comité directeur pour en régler l'emploi, il ne nous a pas été possible de venir à bout de former ce comité; il faut donc bien que nous subissions les conséquences de nos fautes; il faut bien se résigner à une honteuse inaction, pendant que sur le territoire Roumain des flots de sang Maghiar et Polonais coulent pour la liberté et l'indépendance nationale.

„Nous sommes tous solidaires quand il s'agit de la question nationale; les fautes commises par les uns retombent sur tous. C'est pourquoi, il faudrait être plus indulgent et conseiller plutôt que de reprocher.

„D'ailleurs aucun d'entre nous ne peut se croire entièrement à l'abri de tout reproche. Le devoir de tous ceux qui se trouvaient en Transylvanie était d'y rester et non point de courir en Europe pour chercher la sympathie des peuples et des cabinets à Vienne, Francfort, Paris, Londres etc. etc. Quand ils ont fait cette faute, notre devoir à nous, qui étions envoyés pour cela en Europe, c'était de prêcher par l'exemple plutôt que par des reproches; c'était de nous en retourner en Transylvanie, puisque ces messieurs venaient faire en Europe ce que nous étions chargés de faire nous mêmes et ce à quoi nous pouvions sans doute suffire; si nous l'avions fait, nous eussions entraîné de force tout le monde et nous serions parvenus à organiser la résistance armée des Roumains de la Transylvanie. Nous ne l'avons point fait, soyons donc justes et indulgents et répartissons sur tous une faute que nous n'avons rien fait pour prévenir. Tu as de l'argent et tu l'emplois pour faciliter le voyage de ceux qui veulent aller

contribuer à la formation de la légion roumaine. C'est fort bien; c'est fort bien, tu fais ton devoir ; moi qui ne peux aider de mon argent, je voudrais bien aider de ma personne. Non que je crois qu'un fusil de plus ajoutera à la force de la légion ; d'ailleurs je ne sais même pas si je serais bon soldat, c'est une chose que je n'ai jamais essayée, et le courage peut me manquer comme à bien d'autres. Mais quand je voulais aller en Transylvanie je n'entendais pas donner à la cause un soldat de plus, mais aller aider de la parole, de l'influence et de l'exemple, à la formation d'une légion roumaine que je crois indispensable à notre cause et seule capable de réparer bien des fautes commises par nous.

„Pour l'élection de Broussa, je n'ai qu'une chose à te dire. C'est que quand j'ai dit que je ne voulais plus me mêler de rien, je l'ai bien pensé et dit en même temps et que rien au monde ne peut me faire revenir sur ma décision à cet égard. C'est donc peine perdue de me faire entrer dans une combinaison quelconque. Tu peux déclarer cela à tout le monde; du reste, je crois que les émigrés de Paris n'approuvent nullement l'idée qui a dominé ceux de Broussa; il y a eu une réunion hier au soir, mais je n'ai pas pu m'y rendre; je ne sais donc

pas tout ce qui a été dit ; mais en somme il a été décidé, me dit-on, qu'on ferait une adresse aux émigres de Broussa, pour leur dire pourquoi on n'approuvait pas leur idée.

„La protestation qui sera remise au ministère au nom des trois ex-Lieutenants est faite, mais je ne l'ai pas encore lue. C'est Sefels de Soldehoff qui l'a faite ; on l'a lue à Maugin (représentant), qui l'a trouvée très-bien. Voilà tout ce que j'en sais. Du reste par le prochain paquebot, je t'en enverrai une copie.

„Comme je n'ai pas le temps de répéter les mêmes choses à Alexandre, mon cousin, et à Nicolas Crezzoulesco je te prie de leur donner connaissance de cette lettre, car j'avais absolument les mêmes choses à leur dire, relativement aux imputations qui ont été à tort portées contre moi et auxquelles ils ont bien plus à tort prêté créance.

„Je suis très content de voir que tu es disposé à continuer notre correspondance, non pas d'agent à agent, car nous ne sommes plus que les agents de notre cause, délégués par nous mêmes, mais de Roumain à Roumain, car quoique je ne veuille me mêler dans aucune combinaison, je n'entends pas rester entièrement inactif, et après avoir essayé de me retremper

un peu par la solitude à la campagne, il faut bien que je recommence à faire quelque chose par la presse ou par la parole. Je tiens donc à ce que nous soyons en correspondance pour nous éclairer mutuellement sur ce que nous avons à faire.

„Dis à Negri, Alexandri, N. Crezzoulesco et mon cousin Alexandre, que je me propose de leur écrire par le prochain paquebot.

„Adieu

„Mes hommages respectueux à ta femme, à ma tante Zoé et à Catinca Rosetti aussi. Je vais écrire par le prochain paquebot. Tache de faire parvenir la lettre ci-incluse à Bucarest".

VI.

Starea Europeĭ la începutul primăvereĭ a anuluĭ 1849 se putea resuma astfel: Lupta principiuluĭ de naţionalitate în contra dominaţiuneĭ străine; Italienii, Ungurii şi Românii luase iniţiativa. Italienii, biruitorĭ la început, fusese siliţi a primì condiţiunile aspre ale luĭ Radetzky, dar acum cavalerescul lor Rege Victor Emanuel se gătea să reînceapă lupta şi să rĕsbune pe Regescul sĕŭ părinte. Românii, abandonaţi de toată Europa, depuseră armele, după ce arĕtară în Dealul Spireĭ vitejia de care eraŭ capabilĭ; şi acum numaĭ Ungurii luptaŭ, şi tinerele lor trupe, carĭ sburaŭ din victorie în victorie, atrăsese asupra

Ungarieĭ admiraţia lumeĭ întregĭ şi îngrijase nu numaĭ pe Austria, dar chiar Rusia începuse a se teme ca revoluţiunea să nu se întindă în Polonia. Germania era în fermentaţiune şi toată lumea se aştepta la o prefacere generală a hărţeĭ Europeĭ. Rusia sta cu arma în mână cu ochiĭ ţintiţĭ la resultatul alegerilor din Franţa şi unirea între Unguri, Romîni şi Italieni putea să facă isbânda certă.

In faţa acelor împrejurări nu ne era permis noue Românilor din Principate să stăm nepăsători şi afară din acţiunea generală. Noĭ câţi-va corespundeam între noĭ şi ne comunicam uniĭ altora lucrările şi cugetările noastre. Daŭ aci corespondenţa mea cu N. Bălcescu, când era în Ungaria şi în Transilvania.

1. „Belgrad, 28 (16) Decembrie, 1848.

„*Iubite Ghica*,

„Nu ţi-am scris de mult şi pricina e că nu sciam unde te afli. Scrisoarea ta din 17 Octombrie am primit'o târdiŭ şi după aceea am auḑit că tu aĭ fi plecat din Constantinopol. Nu sciam unde să-ţĭ trimit rĕspunsul.

„Eŭ sciŭ că dela Semlin, după ce am scă-

pat din mânile Turcilor, m'am întors în Transilvania ca să studiez mişcarea Românilor de acolo şi din Banat. Nu vream să merg înainte, până n'oĭ vedé cu ochiĭ ce avem să aşteptăm dela Româniĭ de acolo. Sciĭ că atât în Banat, cât şi în Transilvania Românii în gloată s'aŭ sculat asupra Ungurilor şi i-a stins cu totul şi pentru tot-deauna din acele ţĕrĭ. Din nenorocire mişcarea Românilor, care e dreaptă într'aceea că Ungurii eraŭ ciocoiĭ lor şi le refusa naţionalitatea, a profitat reacţieĭ Impĕrătescĭ. Pe lângă aceea comitetul Român, care este în capul naţieĭ acolo, se află cu totul sub poruncile luĭ General-Commando, care îl dirigează cam în scopul luĭ. Spre a scăpa din această posiţie am povăţuit pe comitet ca să convoace o adunare naţională care să înceapă a organisa Transilvania ca o ţară Românească şi a o declara astfel. Aceasta a făcut'o, dar blestematul de General-Commando, ca să-ĭ paraliseze, i-a silit să facă douĕ adunărĭ, una de Români *uniţĭ* şi alta de *neuniţĭ*. Astfel cu dogma religioasă ce împreună toţĭ Românii şterseseră în Adunarea dela Blaj astă primăvară, umblă a-ĭ desunì. Am povăţuit pe Românii din Banat ca să trimiţă deputaţĭ la acele adunărĭ, şi împreună să ceară ca Românimea toată, câtă se află în Imperiul austriac, să formeze un corp

nedespărțit, având aceeași organisație și aceeași administrație. Lucru nu e sfârșit și numaĭ început într'aceste locurĭ. Româniĭ din Transilvania acum că se vĕd scăpațĭ de Unguri vor să se întoarcă în potriva Sașilor, pe carĭ iĭ urăsc ca și pe Unguri, și ceĭ din Banat în potriva Sêrbilor care se încerc să-ĭ încalece și să-ĭ învĕlue în vêrtejul Panslavismuluĭ. O! câte nenorociri simțimîntul de naționalitate a adus într'aceste locurĭ. Răsboiul între Unguri și Romînĭ este un răsboiŭ barbar, și astfel cum nicĭ în secolul de mijloc nu s'a urmat. Aceea ce e un avantagiŭ pentru Romînĭ, este că s'aŭ pus toți în picioare, că se află mulți tineri în capul națieĭ și cu mare popularitate și că aŭ învĕțat a se bate și a nu le fi teamă de răsboiŭ. Când gloatele s'aŭ mișcat atât de tare, este anevoie a le supune fără a le mulțămi, de aceea Impĕratul va fi silit a le acorda mult și prea mult. Eŭ așĭ fi dorit ca Ungurii să se fi purtat altfel, să nu fi provocat pe Romînĭ și să se fi înfrățit cu dînșiĭ, căcĭ lucrurile ar fi luat o față cu totul alta, și Imperiul austriac se desmădula. Dar orĭ cum, cred că acum soarta Românimeĭ va fi mult îmbunătățită și că Transilvania și Banatul desmădulate de Ungaria s'aŭ apropiat mult de unirea cu noĭ. Apropo de

noĭ, ce se lucrează pe acolo? Eŭ nu sciŭ nimic şi numaĭ de pe auḑite pe aci aflaĭ câte ceva, aceea ce m'a hotărit ca în loc să mĕ duc la Paris, unde n'am mult a face, să viŭ acolo lângă tine. Sciĭ că Goleştiĭ, Brătianu şi Rosetti s'aŭ dus înainte. Creḑ că or fi la Paris, căcĭ n'am primit scrisorĭ de la dînşiĭ. Magheru a plecat maĭ dinainte tot acolo, şi Tell şi Eliade aŭ venit cu mine până aci şi s'aŭ dus tot la Paris. Plecarea acestor vestiţĭ Locotenenţĭ a fost numaĭ, căcĭ le era frică să maĭ şaḑă în Transilvania. N'or face nimic nicĭ la Paris, după cum n'aŭ făcut în guvern. Acum, ca să-şĭ escuseze nevrednicia lor, nu fac altceva decât să ne înnegrească pe noĭ pe toţĭ, ḑicênd că numaĭ eĭ eraŭ de treabă şi partida naţională, şi noĭ toţĭ partida muscălească. Audĭ tu, noĭ partida muscălească! Asta aŭ umblat s'o bage în capul tutulor Românilor emigraţĭ. Eŭ maĭ şeḑ acilea vre-o 5 ḑile, până oĭ primì ceva parale d'acasă şi apoĭ plec pe la Triest spre Constantinopol. O să am mare mulţumire să fiŭ cu tine.

„Adu-me aminte la plăcuta suvenire a M-meĭ Ghica. Nu sciŭ dacă N. Creţulescu este acolo, după cum am auḑit. De e adevĕr, spune-ĭ

complimente şi că i-am răspuns la scrisorile ce mi-a trimis la Semlin.

„Complimente multe luĭ I. Filipescu.

„Al tĕŭ prieten,
„*N. Bălcescu*".

2.

„Belgrad, 4 Janvier, 1849.

„*Iubite al meŭ Ghica,*

„Mĕ aflu încă aşteptând în Belgrad scrisorĭ d'acasă şi pe Bălăceano care nu este de tot sănătos. Socotosc că intr'o sĕptĕmână cel mult vom putea pornì spre Triest şi de acolo ne vom ambarca pentru Constantinopol. Sunt nerăbdător să ajung acolo să fiŭ cu tine. De nu vom avea ce face acolo, apoĭ sunt hotărît să trec în Italia, de se va face pe acolo vre un răsboiŭ. Sunt nesăţios de o viaţă activă. Idea ta de o legiune română care să meargă în Italia e irealisibilă din lipsa de oamenĭ. Tot ce am putea strînge este vre-o 30 tinerĭ dintre emigraţĭ, carĭ să voiască a merge să se bată.

„Cât pentru organisaţia unuĭ Comitet, o aprobez şi socotesc a o face; pentru acea am

sprijinit părerea aceasta cu confrații mei prisonieri, când ne-am aflat la Semlin, acum două luni, ca să ne ducem cu toții în Transilvania, să găsim și pe ceĭ-lalți emigranți și să tocmim un Comitet. Eĭ însă n'aŭ aprobat și aŭ fost de părere că mai întâiŭ să meargă la Viena să vadă starea lucrurilor, și d'acolo ne-am dat rendez-vous în Transilvania, unde nu numaĭ că nu s'aŭ întors, dar nicĭ nu mĭ-aŭ mai scris, și acum nu sciŭ de nicĭ unul unde se află. Afară de aceasta fondurile noastre sunt foarte neînsemnate, cu toate că am audit că suntem acusați că am luat mai multe milioane. Acusație cu totul neadevĕrată, căcĭ trebue să sciĭ că cheltuelile extraordinare ale revoluției nu se urcă la mai mult de 700,000 leĭ, în plata progoanelor, plata agenților în străinătate, cheltuelĭ cu ținerea Turcilor la Giurgiu, ținerea trupelor lui Magheru, lefile Comisarilor trimiși prin țară cu propaganda. Din această sumă scăděnd 450,000 leĭ, lista civilă ce s'a economisit, cum și alte economiĭ, rĕmâne învederat că revoluția n'a costisit pe țară mai nimic. Acestea ți le spun atât pentru sciința ta cât și ca să poți disculpa pe acolo revoluția că ar fi sărăcit țara. Socotelile sunt lămurit tipărite în Monitoriŭ de baniĭ ce am găsit în casă. Voiŭ ca viind acolo să lucrăm

un mic uvragiŭ asupra *Ideilor revoluţiei române*. In starea de astăḑĭ a lucrurilor ne va fi cu anevoe a strânge banĭ prin subscripţie. Ţara noastră geme sub un regim de teroare şi eŭ creḑ că numaĭ un răsboiŭ turco-rus poate schimba starea de faţă. Spre aceasta trebue să ţintim.

„Acolo vĕ faceţĭ mare ilusie asupra spiritului Slavilor din Turcia şi Austria, socotindu-l anti-rus. E cu totul din potrivă. Rusia a lucrat puternic prin propagandă şi toate aceste popoare privesc şi aşteaptă pe Ruşĭ ca pe nisce liberatorĭ. Sunt de douĕ lunĭ în mijlocul acestor popoare şi am vĕḑut cu durere cât de mare este popularitatea Ruşilor. Până şi Românĭĭ din Banat şi Transilvania ĭĭ doresc şi-ĭ aşteaptă să vie ca pe nisce mântuitorĭ. In Transilvania am stăruit mult pe lângă Comitetul român ca să facă propagandă în contra, dar n'a făcut nimic şi cu puţine ḑile până a nu pleca din Kronstadt, poporul adunat în piaţă striga în gura mare ca să cheme să vie Muscalĭĭ, că-ĭ prăpădesc Ungurĭĭ. Barıţ şi alţĭ Românĭ inteligenţĭ ce se împotriviră fură insultaţĭ, ba încă un popă român din Săcele se făgăduì că va împuşca pe Bariţ.

„Ce este bine în Transilvania este că Românĭĭ sunt în picioare şi la trebuinţă vom putea

cu înlesnire a recruta oameni, spre a intra în țară. Sunt mai mulți tineri cari sunt în capul poporului și s'au făcut vestiți cum Iancul, Solomon și alții. Toate posturile însemnate sunt în mâna Românilor. Emigranții noștri fac propagandă republicană și anti-rusă. Transilvania se face cu totul țară Românească. Laurianul și Protopopul Papazolul era să meargă la Viena.

„Bălăceanul îmi dă zor să sfârșesc. Aveam să-ți scriu mai multe. Vina e a lui.

„Multe complimente la M-me Ghica.

„Salutare și frăție,

„*N. Bălcescu*".

3.

„Belgrade, 21 Ianuarie, 1849.

„*Iubite Ghica*,

„Am primit eri scrisoarea ta din 10 Ghenarie. Imi pare bine că aprobezi hotărîrea mea d'a veni la Constantinopol. Mâne plec cu Bălăceanul la Triest, unde mă voiu îmbarca pentru Constantinopol. Pricina de nu ți-am scris din Transilvania nu a fost lenea mea, care e mare, după cum sciĭ, dar nesciința de te afli încă acolo,

căci p'acolo eşise vorba că aĭ fost silit să plecĭ. Dela plecarea mea din Transilvania n'am primit încă nicĭ o scire. Se vede că comunicaţiile iar s'aŭ tăiat. Se aude că Ungurii saŭ maĭ bine Secuiĭ sub generalul Bömes ar fi făcut progrese şi că ar fi luat îndărăt Clausenburgul cum şi Cronstadtul. Intr'o scrisoare din Viena se ḑice că Românii din Transilvania şi Banat ar fi primit dela Impĕratul dreptul d'a fi guvernaţĭ d'un Voevod român. De o fi adevĕrat, apoĭ e un mare pas al naţionalităţeĭ noastre în aceste părţi. Pentru mine chestia naţionalităţeĭ o puĭ maĭ presus de libertate. Până când un popor nu va esista ca naţie, n'are ce face cu libertatea. Libertatea se poate lesne redobândi, când se va perde, iar naţionalitatea nu. De aceea eŭ creḑ că în posiţia de acum a ţĕreĭ noastre trebue să ţintim maĭ mult a păstra naţionalitatea noastră atât de ameninţată şi să cerem atâta libertate, pe cât ne este neapĕrată pentru desvoltarea naţionalităţeĭ noastre. Mi-e teamă mult că prieteniĭ noştri din Franţa să nu facă marĭ greşelĭ şi maĭ rĕŭ să ne vatăme decât să ne folosească. N'am încredere deplină decât în Arăpilă, dar mĕ tem că fiind singur, glasul luĭ va fi astupat de ceĭ imprudenţĭ. Eŭ le-am scris de maĭ multe orĭ. Scrie-le asemenea.

„Am vĕḑut aci pe Lenoir. Mi-a plăcut mult. Dar socotesc că îşi face prea mari ilusii asupra Slavilor, mai cu seamă în privinţa simpatielor rusesci. Slavii, dupe ideea mea, greşesc tare primind ajutorul rusesc pentru resturnarea ambelor imperii a Turcieĭ şi Austrieĭ, căci nu e îndoială că acolo ţintesce slavismul. Aci se vorbesce foarte mult despre o curêndă revoluţie în Bulgaria şi Bosnia.

„Generalul Duhamel a trimis aci, e câte-va ḑile, pe secretarul sĕŭ baron Grot cu asemenea propuneri către Prinţul d'aci. Rusia făgăduesce întruparea Bosnieĭ cu Serbia, iar Bulgaria se va da luĭ Mih. Miloş. Se vede că aceste propuneri aŭ ridicat îndoelile luĭ Caragheorghe şi l'aŭ hotărît a lucra în acest sens. Imperiul turc va cădea fără îndoială, de nu va grăbi a face concesii populaţiilor creştine şi a goni pe Ruşi din Principate. Astăḑi aflaĭ c'a mai sosit un trimis dela Bucuresci. Ruşii îşi daŭ mare activitate.

„Din Ungaria se aude că armata luĭ Kossuth s'a împrăştiat mai toată şi se dă cu socoteală că el va căuta să fugă în Turcia pe la Adakali saŭ prin Serbia. Căderea Ungurilor poate să aducă şi evacuaţia Principatelor de Ruşi, căci însăşi Europa reacţionară, care a suferit ocupaţia Principatelor ca să poată ataca pe Unguri la

trebuință și a susținea Imperiul austriac, va dorì retragerea lor ; cu atât mai mult că Austria voesce ca îndată ce se va scăpa de Unguri să desarmeze pe Slavi. Toate acestea poate însă să aducă complicații noue.

„Ministeriul austriac este în cumpănă să cadă, căci nu voesce a primì principiul suveranității poporului saŭ să închidă Camera. Camarila, cu toate triumfurile ei, nu va îndrăsnì, socotesc, a se arunca de tot în absolutism și a se alia cu Rusia.

„Aprobez tare mult idea ta d'a constituì un guvern în emigrație, care să represinteze țările. Dar nu prea sunt mulțumit, căci vrei mereŭ un Locotenent. Câte trei nu fac o ceapă. N. Golescu poate este cel mai bun, tocmai fiind-că este mai *nul*. Tell e o a doua ediție a lui Eliade, și acesta un blestemat.

„Sunt nerăbdător să ajung în Constantinopol, să mai trăesc cu tine. Apropo, să sciì că m'am făcut mai puternic și mĕ bisuesc că te-oì biruì lesne acum.

„Multe complimente la M-me Ghica.

„Salutare și frăție,

„*N. B.*

„O să-ţi vie scrisorĭ către mine sub numele de *Conrad Albert* dela Bucurescĭ. Le veĭ păstra până la sosira mea acolo.“

4.

„26 Aprile (8 Maiŭ) 1849.

„Prin cele treĭ scrisorĭ ce ţi-am trimit dela plecarea mea, ai avut scire cum am mers până atuncĭ. Sciĭ pentru ce m'am oprit 5 ḑile la Negotin şi pentru ce apoĭ m'am dus la Milanovaţ. Bălăceanu a plecat singur la Orşova, ca să afle ce se petrece în Banat şi apoĭ să se întoarcă curênd la Săinița ce este un sat in Banat în dreptul de unde eram . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . Am hotărît împreună cu Skender să ne riscăm singurĭ şi să facem . . . . . .
. . . . . *une reconnaissance* în Banat, şi să ne asigurăm pe unde am putea trece la Ungurĭ, şi cum sciĭ pasurile noastre nu eraŭ vizate. Am trecut dar vis-à-vis. Am fost

seara la Drencova, pretestând că căutăm vaporul care plecase în acea dimineaţă d'acolo. A doua ḑi, după ce am vizat pasul într'un sat, am plecat înainte, ḑicênd că mergem să trecem în Serbia pe la Grădiştea. Până a nu ajunge acolo, am aflat că Ungurii aŭ intrat cu o ḑi maĭ înainte în Verşeţ şi că se aşteaptă în acea noapte în Weisskirchen. Am hotărît atunci a merge înaintea lor. Am isbutit a ne maĭ viza pasul până la Kurin, ḑicênd că trecem la Semendria. Am întâlnit în drum o mulţime de emigraţĭ din acele oraşe, cum şi trupele ce o luase la fugă. Eram oprit şi întrebat la tot pasul. Pericolul nostru era cu atât maĭ mare, că înţelesesem p'acolo că *cv (?)*, care trecuse tot p'acolo înainte de 8 ḑile fusese arestat ca spion la Verşeţ, noĭ însă cu minciunĭ şi cu curagiŭ am eşit limpeḑĭ din toate fără a pătimì nimic. Era noroc că vorbeam românesce şi sârbesce. Am ajuns seara în Weisskirchen, de unde fugise toţĭ, afară de câţĭ-va orăşenĭ Nemţĭ şi Românĭ partisanĭ aĭ Ungurilor. Toţĭ ne asiguraŭ că aceştia vor sosì îndată. Dar noĭ nu ne mulţumeam cu această nădejde. De aceea şi hotărîrăm ca chiar în acea noapte să mergem înaintea lor. Eĭ veniseră până la un sat numit Lagerdorf, *trois heures loin* de noĭ, unde chiar în acea noapte

aŭ avut o bătaie cu o trupă de împĕrătescĭ. Părerea mea era ca în acea noapte să furăm caiĭ chirigiuluĭ şi astfel călare să mergem, dar pe urmă, privind că nu vom nimerì drumul, soţul meŭ ḑise ca să mergem noaptea în căruţă şi, eşind din oraş, să silim pe chirigiŭ cu armele ca să schimbe drumul şi să ne ducă unde vream. Ne-am învoit cu chirigiul, dar în minutul plecăreĭ n'a vrut în nicĭ un chip să plece până a nu se face ḑiuă. Nu-ţĭ poţĭ închipuì turbarea noastră. Nu putem a-l silì în sfârşit în mijlocul oraşuluĭ, ce era în picioare pe uliţĭ; ḑiua ne ajunse în dispută cu dînsul. Am vrut să lăsăm bagagiul şi să mergem pe jos, dar nu maĭ era vreme, căcĭ în acea vreme 4 companiĭ imperiale intrară în oraş. S. [Kender], care nu iubesce a fi faţă cu oastea regulată, care putea a ne ispitì prea mult, a vrut să plece. *La retraite a été honorable avec armes et bagages. Mais la tristesse d'avoir échoué quand on a été au port a été très profonde. Pourtant sans se décourager car on avait la conviction d'avoir fait tout ce qu'on pouvait faire pour réussir, on a décidé de se retirer en Serbie par Semendria* şi d'acolo la Beligrad, unde cumpĕrând caĭ să ne întoarcem iar p'acolo prin protecţia paşiĭ, căcĭ guvernul sêrb nu ne favorisează. Apoĭ trecênd Dunărea să ne

îndreptăm pe la Alibunar. De treĭ ḑile dar mĕ aflu la Beligrad, ocupându-mĕ pentru aceasta. Aci aŭ venit toţĭ soţiĭ de călătorie.

„*Si Mahomet ne va pas à la Montagne c'est la Montagne qui vient à Mahomet. Tel fût mon cri quand on vient me dire à l'instant que les Magyars sont à Panciova.*

„Am uitat să-ţĭ spuĭ că atât Bălăceanu cât şi Manu, întâlnind la Orşova maĭ mulţĭ Românĭ, între carĭ şi Transilvănenĭ, le-aŭ spus toate.

„Acum să-ţĭ daŭ oare-care scire, de cea ce se trece in Banat. Puchner cu vre-o 10 miĭ acum vre-o treĭ ḑile se afla la Orşova şi Mehadia. Spunea că armata luĭ e foarte demoralisată. Ungurii într'acea parte eraŭ la Caransebeş şi se întinseseră până la Teregova. Se ḑicea la Orşova că Puchner aşteaptă ca să opereze intrarea Ruşilor în Transilvania, care era să fie la 5 Maiŭ. Maĭ la centrul Banatuluĭ, Ungurii după ce aŭ intrat în Verşeţ, aŭ bătut pe Teodorovitz maĭ alaltăieriĭ şi spun că aŭ intrat aseară în Panciova. Mulţĭ d'aci se tem că vor venì şi aci.

„O luptă însă favoritoare pentru Unguriĭ a fost între eĭ şi Stratimirovitz şi Chiţiani.

„Peste puţine ḑile Ungurii măturâ tot Banatul de oştirea împĕrătească, care maĭ că nu esistă aci. O mare descuragiare e în popor în Banat.

Il y a impuissance complète chez les Slaves, leur et leur mouvement national a disparu depuis qu'ils combattent avec et pour l'Autriche, ce n'est plus l'entousiasme de l'année passée.

„Este adevĕr că din Banat a mers o deputație cerênd ajutor la Duhamel, dar nu li s'a făgăduit.

„Se ḑice că Românii și Sașii din Transilvania aŭ pactizat cu totul cu Ungurii. Se ḑice că la Panciova, pe când se aștepta să vie Ungurii, a fost o luptă cu pietre între orășenii ce eraŭ de partida lor cu ceĭ-lalți.

„Ungurii pe unde merg înrolează și revoluționează. Astfel armata lor acum se alcătuesce maĭ mult de străinĭ, până și pe Sașii din Transilvania i-aŭ înrolat.

„Maĭ de ună-ḑi într'o luptă spun că s'a luat de oștirea împĕrătească cincĭ prisonierĭ, din carĭ doĭ Sêrbĭ, doĭ Românĭ și un Ungur. Intrebându-ĭ comandantul că cum slujesc eĭ în oștirea ungurească în potriva fraților lor, eĭ aŭ rĕspuns: „Slujim căcĭ Ungurii se bat pentru libertate, iar „voĭ pentru Impĕratul". Banul Ielacicĭ se aștepta la Semlin. Spun că Patriarchul se duce la Essek înaintea luĭ, ca să se înțeleagă. Tot poporul acusă pe Patriarchul că-ĭ vinde Austrieĭ și de ună-ḑi a fost o *emeute* la Semlin. Se ḑice

că Ielacicĭ în potriva voinţeĭ luĭ Velden a lăsat armata împĕrătească, şi cu rĕmăşiţele armieĭ luĭ s'a întors în ţara sa. Spun că e foarte nemulţămit. Posiţia luĭ Maherhofer şi intrigile luĭ pe lângă Patriarchul aŭ adus mare nemulţămire. Posiţia Sêrbilor e de jale. Urăsce şi pe Maghiarĭ şi pe Austriacĭ, şi nu scie ce să-şĭ facă capuluĭ.

„In sus Ungurii aŭ trecut Raab şi Presburgul şi se află p'aproape de Viena. Campania se va sfârşì curênd, de nu va fi intervenţie străină.

„Ministerul de la Viena a cerut luĭ Dembinski o armistiţie de o lună şi el le-a dat numaĭ de o ḑi, ḑicênd că nu va încheia nicĭ o armistiţie alta decât la Viena.

„Intr'un jurnal din Cracovia se învederează că Rusiĭ în numĕr de 40,000 intră în Galiţia. Asemenea şi Prusienii în numĕr de 60,000 se aşază pe hotarul lor. Eĭ vor să intervie în favorul Austrieĭ pretestând că Maghiariĭ s'aŭ unit cu Poloneziĭ şi că şi eĭ sunt amerinţaţĭ.

„Nu maĭ este îndoială că toate guvernele din Europa s'aŭ înţeles ca să înfrâneze dorinţele naţiilor ce vor a se ridica şi a se constitua. Bem a făcut ca Maghiariĭ, Secuiĭ, Românĭ şi Nemţiĭ să fraterniseze între dînşiĭ în Transilvania.

Spun că și-a făcut un *cachet*, unde sunt însemnate treĭ țĕrĭ unite, Ungaria, Polonia și România. Ce ḑicĭ d'acestea toate? El se află la Temesvar, pe care îl asedie, fără să-l fi luat încă. Toată recrutația ce Nemțiĭ din Banat și Transilvania făcuse pentru oștirea luĭ Puchner aŭ dat'o eĭ înșișĭ luĭ Bem.

„Aflaĭ acuma că nu e adevĕrat că Maghiariĭ aŭ intrat în Panciova, dar sunt aproape. Eĭ se află în numĕr de vre-o 17,000 sub Pertzell. Oștirea imperială din Banat, ce se află sub comanda luĭ Puchner, Teodorovitz, Stratimirovitz și Kicsiani se urcă la vre-o 27 miĭ, dar toate aceste 4 corpurĭ sunt despărțite, isolate, bătute în deosebĭ și foarte demoralisate. Bem, cum ți-am scris, se află cu oștirea luĭ spre Temesvar și Caransebeș și Pertzell din această parte.

„Acum să-țĭ vorbesc d'alt-ceva; aștept sosirea unuĭ om ce am la Panciova, ca să spue adevĕrul. Căutăm caĭ de cumpĕrat și apoĭ cât maĭ curênd plecăm. Mĕ aflu într'o nerăbdare nespusă, până să vĕḑ această treabă sfârșită.

„Am aflat aci dela Gauthier că mumă-mea mi-a trimis 300 galbenĭ. Gândesc că-ĭ veĭ fi primit. Sciĭ că din suma de 400 #, ce era la mine a luat Pereț Grigore 42 #, pe care este dator a-ĭ da el.

„Eŭ din banii ce mi-a dat Marin la plecare, am rĕmas numaĭ cu 100 #. Ceĭ-laltĭ s'aŭ cheltuit în călătorie şi cu plata unor micĭ datoriĭ din Ţarigrad şi cumpĕrarea de arme şi cele trebuincioase de drum.

„Din aceştĭ 100 # am dat 22 # luĭ Metaxa, îmĭ rĕmâne dar 78 #, din carĭ trebue să cheltuesc aci cel puţin vre-o 30 # pentru a cumpĕra un cal, carĭ sunt foarte scumpĭ, cum şi haine serbe, de va fi anevoinţă a merge la eĭ. Prin urmare îmĭ va rĕmânea numaĭ vre-o 50 # pentru călătoria mea, traiul meŭ acolo şi deosebite strapaţurĭ ce trebue să am pe la Debreczin; altmintrelea nu voiŭ putea fi de nicĭ un folos. De aceea am spus luĭ Bălăceanu, cum şi luĭ Manu, carĭ îmĭ cer banĭ, că nu le pociŭ da. Când veĭ avea mijloc şi veĭ putea a-mĭ maĭ trimite ceva banĭ, n'ar strica. Ţi-am scris cam multe şi poate le sciĭ şi nu vor avea mult interes pentru tine; o să aĭ încă anevoinţă la descifrat. Trimite, te rog luĭ Arăpilă la Paris alfabetul cifrat ce-l am cu tine, căcĭ n'am cum corespunde cu el. N'aĭ uĭtat să îngrijescĭ de dînsul şi să-ĭ înlesnescĭ dela Turcĭ ceva banĭ de care are trebuinţă spre a trăi. Adieu.

B.

„Să-ți spuiŭ un lucru, care te va face să rîdĭ: Monti a trimis și el un om la Panciova ca să meargă la Unguri să poftească să vie curênd să-l iea, e fricos. S[kende]r e sdravăn și sunt mulțumit de el, numaĭ prea iubesce a face propagandă cu vreme și fără vreme și la orĭ cine. Acea ce putea sĕ ne dea de belea în Banat".

---

5. „27 Aprilie (9 Maiŭ) 1849.

„Oeul a venit. Ungurii aŭ intrat în Panciova astădĭ la 2 ore. Mâne creț că plecăm. Dieta dela Debreczin a proclamat independința Ungarieĭ și a țĕrilor unite cu dînsa de Austria și deșeanța familieĭ de Habsburg. Un jurnal asigură că Bem a luat Temeșvarul. *Ecrivez à tous ceux* (sic) *Mess. de Paris. Expliques leur la politique que nous voulons soutenir ici et dites que* ostașiĭ să vie în Ungaria.

„*Tachez de faire en sorte que Gauthier obtient* (sic) *le consulat d'Ibraïla. Il pourrait nous être d'une grande utilité. Je pars à l'instant*".

---

6. „Negotin, 17 (29) Aprile 1849.

„Iubite, suntem de 5 țile aci, căcĭ soțiĭ noștri, negăsind aci pe ceĭ ce trebuia să-ĭ aștepte,

le-aŭ espediat scrisorĭ ca să vie, şi a trebuit să-ĭ aşteptăm până a se întoarce de la Belgrad. Astădĭ plecăm. Starea lucrurilor este aceasta: La Orşova este oştirea luĭ Puchner, care se întinde până la Mehadia. Ungurii sunt la Caransebeş. Bem a plecat din Transilvania la Dembinski care se află lângă Pesta. Aceste împrejurărĭ ne opresc a trece la Orşova, ci orĭ pe la Svinița, pe unde a trecut bătălia, saŭ pe la Belgrad. Bălăceanu, care are pasul vizat de Nemţĭ, va trece la Orşova şi de acolo pe marginea Dunăreĭ, până unde va socotĭ că şi noĭ putem trece. Monti va trece prin Valachia pe la Calafat.

„Iţĭ voiŭ maĭ scrie poate dela Belgrad de voiŭ merge acolo. Ḑi multe din parte-mĭ la M-me Ghica. Vream să-ĭ scriŭ şi să-ĭ descriŭ călĕtoria noastră călăreaţă şi episoadele eĭ, dar vremea îmĭ lipsì. Rĕmâĭ dator a o face îndată ce voiŭ putea.

„De a venit Negri şi Alexandri acolo îmbrăţişează-ĭ din parte-mĭ, precum şi pe Filipescu.

„Salutare şi frăţie,

B.

„N'am putut să-ţĭ trimit această scrisoare d'alaltăieriĭ şi iată ţi-o trimit astădĭ prin Vol-

zeag, cu care ne întîmpinarăm aseară aci la Milanoviți, în dreptul Sviniței. Vom căuta, dacă vom putea, a trece p'aci. Bălăceanu s'a dus ieri la Orșova și deseară îl așteptăm.

„Am auḑit că frate-meŭ cel mic a trecut la Constantinopol. Mĕ rog să-l ți de aproape și să-l întrebuințezĭ, să nu-l lași oinar".

7.

„30 (18) Aprilie 1849.

„Iubite Ghica,

„Ți-am scris până acum de douĕ orĭ dela Lom și Negotin. Astăḑĭ de dimineață ți-am scris cea din urmă scrisoare prin D. Colsag. Sunt tot unde eram astăḑĭ dimineață, voiŭ ședea până mâne și apoĭ voiŭ vedea încotro voiŭ lua-o.

„Nu e anevoe a intra în hotar, dar Maghiarii sunt d'aci departe la 3 orĭ 4 ḑile și până a ajunge la eĭ e greŭ, *on sera forcé* vom [merge?] și la Patriarchul.

„Am auḑit că Pesta s'a luat de Unguri și că Bem cu Pertzel aŭ deblocat Comorn, făcênd un frumos marș și transportându-și oștile din Transilvania în cară. Ar fi bine ca, de se va putea, să porneștĭ d'acolo vre-o doĭ-treĭ din ofițerii ce aŭ venit de curênd pentru aceasta; însă ar

fi bine să aştepţi altă scrisoare dela mine saŭ de se va putea să-ĭ trimiţi la Belgrad să aştepte porunca mea. Am înţeles că frate-meŭ Barbu a venit acolo, ţi-am scris că doresc să-l ieĭ pe lângă tine şi să-l povăţuescĭ spre bine. Te rog să aĭ pentru fraţiĭ meĭ acelaşĭ prieteşug ce aĭ pentru mine.

„Iată această scrisoare, s'o daĭ la orĭ-care din fraţiĭ meĭ veĭ întâlnì maĭ înainte şi să le ţicĭ că, după ce o va citì unul să o comunice şi celuĭ-lalt.

„Adio, complimentele mele la Czaika.

„Al tĕŭ, *B.*

„De-mĭ va fi sosit acolo nisce hârtiĭ, ce scrisesem la Bucurescĭ să mi le trimiţă, mĕ rog să le ieĭ tu şi să le daĭ la M-me Ghica, pe care o rog a mi le păstra, precum şi lucrurile ce am lăsat acolo la plecarea mea.

„Între acele hârtiĭ poate or fi şi nisce ofisurĭ ale luĭ Ghica în privirea ţĕranilor, pe carĭ să le comunicĭ luĭ Ionescu, dar tot să mi le păstrezĭ.

„Alăturata scrisoare către D. Bobrick s'o daĭ luĭ Czaika".

8.

„Panciova, 10 Mai 1849.

„*Mon cher Ghyca*,

„Enfin j'ai rempli la première partie de mes souhaits, je suis depuis le soir parmi les Hongrois, qui nous ont reçu très bien. Le général Pertzel, que nous avons trouvé ici, a été très aimable pour nous. Nous avons été très heureux d'arriver sans aucun péril.

„Adieu, mes compliments à tous les amis. Le général Bem est très près d'ici et j'irai le voir avant d'aller à Pesth où doit se trouver le gouvernement hongrois".

„Salut et fraternité,

B. G.

„Je vous écris sur ce chiffon n'ayant pas pu trouver d'autre papier. A la guerre comme à la guerre".

9.

„Panciova, 12 Maiŭ 1849.

„Iubite Ghica, sunt de aseară aci, după cum te-am insciințat printr'un răvășel. Am fost silit

să şeḑ adĭ şi poate şi mâne aci, ca să aştept pe Giuvara, Manu şi Costiescu, care i-am lăsat să plece două ceasurĭ după pornirea mea, nefiind gata a mĕ însoţì, când am plecat. Mĕ mir cum n'aŭ maĭ venit. Creḑ că ploaia, care se varsă de ierĭ până astăḑĭ i-a oprit. Pe noĭ însă nu ne-a stânjinit şi am ajuns aci aseară noaptea pe o ploaie grozavă. Un minut ne-am socotit pierduţĭ. Luĭ Monti a vrut să-ĭ vie leşin. La cel d'intâĭ post când abordarăm (căcĭ am venit cu luntrea pe Dunăre) ne pomenirăm cu maĭ multe puscĭ ochite spre noĭ. Aceĭ ce ne ochiaŭ ne adresaŭ vorba sêrbesce, aceea ce ne făcù să credem un minut că avem kaiserlichiĭ înaintea noastră.

„Generalul Bem se află asediând Temeşvarul. Erĭ era venit la Weissenkirchen. Va să ḑică nu e departe d'aci. Se ḑice că peste 5 ḑile vine. Pe Puchner auḑ că l'a bătut Bem şi l'a gonit iarăşĭ în ţara Românească. Am aflat deḑa uniĭ agenţĭ Polonĭ şi Ungurĭ ce aŭ fost prin ţara noastră, că poporul e gata a se ridica; numaĭ ciocoiĭ marĭ şi micĭ sunt cu totul muscăliţĭ. Sileşte-te ca Turciĭ să nu facă vre-o mişelie cu acel protocol. Pentru noĭ creḑ că tot ce trebue să facem acum, este să ne silim a câştiga vreme şi a nu lăsa pe Turcĭ a se învoì cu Ruşiĭ, după

cum aceștia ar vrea acum, căcĭ chestia Ungarieĭ și a Polonieĭ ne va favoriza.

„Eŭ am rĕmas aci cu Skender. Monti împreună cu altul aŭ plecat la Debreczin și Pesta, unde va găsì guvernul unguresc. *Il va jeter dans la balance des destins de la Hongrie le poids de son épée italienne.* După cele ce am înțeles din conversația cu generalul Pertzel, Ungurĭi acordă naționalităților numaĭ cam aceea ce le acordează și Austria, adică administrație municipală cu exercițiul limbeĭ lor; nu sunt încă sigur de li se acordă și administrație cum și dietă provincială. Dar încolo limba ungurească ca limbă a guvernuluĭ Regatuluĭ și a Dieteĭ obștești. Eĭ reclamă integritatea Ungarieĭ; alt-fel dicênd, nu confederație de deosebite naționalităț egale în toate, ci o Ungarie unită, tot cu predominația limbeĭ saŭ a elementuluĭ Maghiar. Nu cred că aceasta va mulțumi pe Slavĭ. E adevĕr că acum Slavĭĭ s'aŭ învins, mais il ne suffit pas de conquérir, il faut pouvoir conserver. Apoĭ, de nu se vor mulțumì măcar o parte din cererile lor, Rusia și Austria lesne îĭ vor organisà și pune din noŭ în picioare. Este de sigur aci că Rusia va intervenì.

„Așteptăm manifestul Dieteĭ Maghiare pentru independință. Scrie-mĭ, mĕ rog, prin L. Lr. la

Belgrad, care mi-a făgăduit a găsi mijloace a-mĭ trimite scrisorile.

„Când veĭ putea, te rog să-mĭ maĭ trimiţĭ ceva parale.

„Fă bine de scrie la Paris ca Magheru şi ofiţeriĭ să vie încoace.

„Multe complimente la M-me Ghica, pe care o rog a nu uita că mi-a făgăduit a-mĭ scrie.

„Salutare şi frăţie,

„*N. Bălcescu.*

„Dembinski e în Galiţia, unde a bătut pe Nemţĭ şi a sculat pe Polonĭ. Eŭ dela tine n'am primit altă scrisoare decât cea trimisă prin Manu. Am aflat aci că Bem a trimis un Ungur agent în ţara Românească. Mi s'a spus numele dar l'am uitat. Cred că am făcut bine de am venit aci şi că voiŭ fi folositor. Mi se rupe inima când vĕd pe braviĭ Unguri şi entusiasmul lor şi când gândesc în ce apunere şi ce proastă rolă jucăm noĭ Românĭ până acum. Il n'y a pas d'humiliation plus profondément sentie que celle qui blesse l'amour propre national.

„Insciinţează pe Arăpilă despre mine şi cată a te înţelege în toate cu dînsul. Aşĭ dorĭ mult, pentru binele ţĕreĭ noastre, ca noĭ treĭ să fim

bine împreună și strîns legați unul lângă altul. Trimite aceasta luĭ Arăpilă."

---

10. „Panciova, 14 Maiŭ 1849.

„Iubite Ghica,

„Iată adĭ a 4-a ḑi de când sunt acì, așteptând pe Bălăceanu și ceĭ-lalți ca să vie. Când am plecat, am vrut să-ĭ iaŭ împreună cu mine și mi-aŭ ḑis că nu se pot gătì așa curênd, că n'aveam timp de perdut nicĭ un ceas. A rĕmas dar să plece peste douĕ ceasurĭ. Le-am lăsat toată înlesnirea, le-am tocmit și luntrea, n'aveaŭ decât să se îmbarce. Banĭ aveaŭ fie-care câte 20—30 #. Pentru ce n'aŭ venit încă nu pot pricepe. Am trimis de acilea un om, care a venit cu noĭ până aci, ca să-ĭ aducă și iată că tot n'aŭ venit. Am anunțat aci pe la avantposturĭ sosirea lor, ca să nu-ĭ oprească . . . . . Eŭ nu-ĭ maĭ pot aștepta, și plec peste 2 saŭ 3 ceasurĭ. Așĭ pleca îndată, dar Skender are puțină treabă. Iată o grămadă de ḑile, carĭ le-am perdut pentru tovarășiĭ meĭ. Maĭ mult de 14 ḑile perdute de geaba, ca să aștept pe ceĭ-lalți, când la Negotin, când la Milanovați, când aci. Are drept Italiannl când ḑice: „Me-

„glio solo che mal accompagniato.“ Imĭ pare rĕŭ că tînĕrul Magheru n'a venit. El mi-ar fi fost de folos . . . . . Aud acum că Bem e la Orşova. Entusiasmul Ungurilor este nespus. Luĭ Kossuth îĭ ḑic Dumneḑeul lor. Spun că la începutul rĕsboiuluĭ eĭ n'avea decât 15,000 ostaşĭ şi acum aŭ 150,000 şi alţĭ 50,000, carĭ încă nu sunt armaţĭ. Aŭ fabricĭ bune de arme şi acum fac arme pentru Polonezĭ! Fără îndoială că Polonia toată are să se ridice.

„Se ḑice că avantgarda rusească în numĕr de 8,000 a intrat în Silesia şi că alţĭ 32,000 vor venì ca să apere Viena şi să opereze în contra Ungurilor. Numaĭ de atât nu se sperie Unguriĭ, ci grija lor e că s'a rĕspândit vorba că Ruşiĭ vor trimite 300,000 în potrivă-le. Eĭ ḑic că nu vor emigra nicĭ o dată, ci se vor apĕra în Carpaţĭ, de le va merge rĕŭ. E vremea ca şi Turciĭ să se misce acum.

„Banatul e deşertat de Kaiserlichĭ. Generalul Pertzel a plecat să ia Semlinul, unde sunt prea puţinĭ vrăjmaşĭ, numaĭ 4 batalioane şi 2 escadroane. Eŭ cred că s'or retrage fără împotrivire. Soldaţiĭ ca şi ofiţeriĭ Unguri sunt ceĭ maĭ mulţĭ copiĭ dela 16—20 anĭ, dar aŭ entusiasm şi se bat bine. Generalul Pertzel era avocat şi în 7 lunĭ a a-

juns general. El este sub Bem, care e comandant peste Transilvania și Banat. Va să ḑică, că cu dînsul am de făcut.

„A ajuns seara și n'am plecat din pricina luĭ Skender. A rĕmas pe dimineața. Toate acestea zăbăvĭ mĕ supĕră grozav.

„Generalul Bem are numaĭ în Banat 30,000 oaste afară din ce are în Transilvania.

„Pertzel are 20,000. Aicea în oraș a venit cu 7—10,000.

„Dembinski a intrat în Galiția numaĭ cu 12,000 Polonĭ și a bătut pe Slick în treĭ rînduri".

---

11. „Aux bains de Mehadia 20 (8) Maiŭ.

„Je suis ici, mon cher ami, depuis avant hier soir. Ici j'ai trouvé Bem.

„Il m'a dit qu'il ne peut faire la légion sans l'autorisation du gouvernement, que je dois par conséquent aller à Debreczin et que si je reussis là, il me promet de me faire avoir en dix jours deux mille ou même plus *oamenĭ din prisonierĭ saŭ recruți romînĭ*. Je pars donc aujourd'hui. Balaceano avec les deux autres *ce sunt*

cu mine, j'ai obtenu qu'en attendant le succès mon projet *să intre într'un batalion român* que Bem forme maintenant. Vous savez que Puchner n'a pas attendu l'armée Hongroise à Orsova et qu'il est rentré en Valachie. Il avait pourtant 14,000 hommes et 56 canons, trois fois plus que les Hongrois. Le général Bem a envoyé faire dire aux Turcs de les désarmer.

„J'ai appris à Panciova, par le dernier bulletin de Czaika, le protocole qui a été fait à Constantinople et qui m'a fait une peine extrême. Le Sultan nous a trahi de nouveau et je crois qu'il continuera de le faire et que nous ne pouvons pas avoir aucune confiance dans lui et les siens. Toute notre action trebue acum *a fi* sur Unguri. Mĕ tem mult de orbirea acestora. Je tacherai pourtant de remplir mon devoir avec toute l'abilité, et toute l'activité dont je serai capable, afin que ma conscience ne me reproche rien.

„Adio.

„Al tĕŭ prieten,

„*B.*

„Multe complimente la M-me Ghica.

„Eŭ n'am primit altă scrisoare dela tine, decât cea adusă prin Zelinski (M).

„On ne croit pas ici que les Russes interviendront en Hongrie.

„Bem este numaĭ ostaș, și ḑice. că nu se ocupă cu politica. Când i-am ḑis que je m'offre pour la conciliation des Roumains, mi-a ḑis: „Că are oaste și tunurĭ.

„Les événements nous favoriseront en dépit des hommes.

„Par ce petit mot de Balaciano vous voyez qu'ils ont changé d'avis et ce qu'ils vont devenir. J'ai réussi à faire recevoir Costiesco qui était officier d'artillerie, avec le même grade. Le général Bem lui a demandé d'offrir des preuves qu'il est officer et comme il n'avait rien avec lui, pas même un passeport, alors il a été reçu sur mon assurance qu'il a été officier chez nous. Si je réussis à faire la légion ces MM-rs. pourront passer là.

„J'ai dit que les événements nous favoriseront, car Bem a la promesse des Hongrois ca îndată ce vor biruĭ pe Nemțĭ, să-ĭ dea 30 miĭ ca să treacă în Polonia.

„21 Mai.

„Je continue ma lettre pour vous raconter ce qui s'est passé hier soir.

„Bem a dit a ces MM. que les Roumains sunt foarte rĕŭ vĕḑuţĭ în armata luĭ *Bn* a luĭ *By* în Ardeal cu . . . . . qu'ils ne profiteront rien à servir comme simples individus dans des corps hongrois et qu'ils feront mieux s'aştepte isbânda mea. Quoiqu'ils doutent de cela car Ungurii în genere şi Kossuth sont exaspérés contre les Roumains qui ont de nouveau comencé la guerre. Il a très bien compris les grands avantages de notre projet et il en a convenu, et il parrait en souhaiter le succès, les MM. lui ont très bien repondu. Et ainsi tous les trois ils partent aujourd'hui à Sibiiŭ où ils attendront mon succès.

„Bem a l'air faux. Il a des petits yeux, et il sourit continuellement. Il dit toujours qu'il ne s'occupe pas de politique. Je suis sûr qu'il cache des grands projets. Il est d'une politesse froide. Il parrait qu'il déteste le parti de Czaika. Sa lettre et celle de Bisczanovski que j'ai eu à Beligrad ont fait mauvais effet sur Bem. Aussi Skender a été très mal reçu et il vient avec moi a Debretzin.

„Bal... a repris son petit moi qui n'avait plus d'importance, après ce qui s'est passé depuis.

„A côté d'autres tribulations nous sommes

aussi genés dans le point de vue pécuniaire. Moi j'ai dû donner encore de l'argent à ces MMrs. et il m'en reste à peine 50 #, avec cela je dois faire le voyage et un séjour prolongé peut-être d'après ce qu'on m'assure ici, ces MMrs. ont à eux tous 11 #. M. a eu la sotise de prendre en route son sac avec son linge et 25 #. Il faudra donc que j'en donne encore à ces MMrs.

„On a demandé a ces MMrs. s'ils ont des chevaux, et ils ont repondu négativement, mais en eux mêmes ils ont pensé que s'ils en avaient pour le moment ils les auraient mangé.

„Un allemand qui vient de Craiova me dit: que les paysans sont exaperés à un tel point, que trente mille russes ne sont pas assez pour les maintenir, qu'ils ne veulent plus travailler en disant qu'ils mouront de faim mais avec les *ciocoï* et qu'ils attendent Magheru.

„On dit que les Turcs en Valachie ont donné 5 jour à Puchner pour sortir du pays. Si vous pouviez m'envoyer une lettre de change qui me soit payée a Debretzin par l'agent Polonais qui est là vous ne feriez pas mal".

---

12. „Debreczin, 29 (17) Maiŭ.

„Iubite Ghica, sunt de treĭ ḑile aci. A doua

ḑi după sosirea mea am avut o conferinţă de două ceasurĭ cu preşedintele L. Kossuth. Am fost tare mulţumit de dînsul şi de primirea ce mi-a făcut. Mi-a părut nu numaĭ un om luminat şi foarte deosebit, dar încă *un homme de bien.* Nu-ţĭ pot povestì în deamĕrunt aceea ce am vorbit, căcĭ timpul îmĭ lipsesce. Destul că în ceea ce privesce pe noĭ intră cu totul în idee de o confederaţie, şi a primit bucuros d'a forma legiunea. Mâne voiŭ face o adresă către Raeff Effendi d'aci, cerêndu-ĭ formarea unuĭ batalion de infanterie, un division de cavalerie şi o jumĕtate baterie. Acum aceea ce mĕ îngrijesce este că cu ce voiŭ forma aceasta, căcĭ până acum n'am decât patru confraţĭ. Nu sciŭ dacă aĭ scris la Paris ca Magheru cum şi Tell şi toţĭ ceĭ-lalţĭ să vie aci, căcĭ este de trebuinţă să avem capĭ în această oştire din emigraţĭ. Trimite-mĭ dar de unde sciĭ asemenea emigraţĭ. Scrie-mĭ asemenea cu deamĕruntul starea lucrurilor în Constantinopol. Eŭ aci am fost prea cu reservă. *Je n'ai pas l'air d'aller au devant,* las ca s'o facă eĭ. Am ḑis luĭ Kossuth că nu voiŭ să intru acum în ţară pentru revoluţie. La aceasta s'a învoit şi el ḑicênd că, de ar privì numaĭ interesul lor, ar face-o, ca să ocupe pe Muscalĭ acolo, dar că e maĭ bine a aştepta puţin. După cum

ți-am scris în cea din urmă scrisoare, lupta iar a început în Transilvania, din nenorocire. Se vede că cu toate că Bem dedese amnestie generală, dar înverșunarea acelor popoare, cum și purtarea cea neomenoasă a comisarului trimis acolo Czany a adus pe Românî în desperare și într'o încruntare așa mare, în cât aŭ făcut grozăviĭ la Abrud, aŭ omorît pe un deputat Român Dragoș, trimis acolo de aci, spre a-ĭ împăciuĭ, aŭ bătut și aŭ potopit un corp de 1,800 Ungurĭ, după cum ḑic, și aŭ luat și 4 tunurĭ. Aŭ bună posiție la munțĭ și sunt vre-o 40 miĭ între carĭ 2 miĭ regulați, și toțĭ aŭ puscĭ cu baionetă. Iancu e peste dif (?). Imĭ pare bine că Româniĭ țin bine, căcĭ vor dobândì bune condițiĭ, căcĭ Unguriĭ sunt foarte îngrijați.

„Am vḕḑut astăḑĭ pe Ministrul din afară și a cerut intervenția mea. *Comme il y a défiance réciproque*, vor *que* noĭ să slujim către Românĭ de garant al drepturilor ce li se va da; asemenea și Serbia pentru Slavĭ. Veḑĭ că cu aceasta luăm o posiție minunată aci. Le gouvernement parait assez bien disposé pour les Valaques de la Transylvanie. Il leur accorde bien des choses et des droits. Tout ce qu'il veut, et c'est à quoi les Valaques ne se sont jamais opposé, à ce que je sache, c'est que la langue di-

plomatique du pays soit la langue hongroise, mais dans les affaires ale districtelor cum și în ale religiei, fie-care națiie să aibă limba sa. Asemenea guvernul doresce à maintenir integritatea regatului. J'espère que l'arrangement est possible, quoique un peu *difficile à cause du fanatisme et de l'excitation des deux parties.*

„Președintele îmĭ ḑicea: „eŭ nu pricep pe Românii din Transilvania; eĭ carĭ, o mărturisesc, aŭ suferit atâta în trecut de nobilimea ungară din Transilvania, eĭ carĭ aŭ suferit și de la Nemțĭ și aŭ tăcut, și acum, când le am dat libertate, se scoală în potriva noastră, se aliază cu Nemțiĭ și Ruși, vrăjmașiĭ d-voastre. Eŭ aș fi înțeles să se scoale pentru independința lor și unirea cu țara Românească, dar asta nu se arată a fi scopul lor. Asta ar fi încaĭ o idee pe care o înțeleg, deși nu o pot acorda, nefiindu-mĭ iertat a demembra statul". De aci a venit vorba că Ungurii ne prepun că am țintĭ a face Regatul Dacieĭ și că am îndemnat pe Românĭ la rescoală, întemeindu-se pe o scrisoare a luĭ A. Golescu către Laurian prinsă de dînsul. Nu am avut greutate a-ĭ dovedi și creḑ și a-l convinge de nedreptatea pâreĭ ce ni se face, că în loc de a despărți pe Transilvania de Ungaria, noĭ am vrut încă maĭ mult a o unĭ, și

încă a face mai mult pentru Ungaria; că în sfârșit că idea de Regatul Dacieĭ este născocită de Ruși spre a băga neunirea și vrajba între noĭ și Unguri.

„Kossuth are marĭ planurĭ, dar îĭ trebue puscĭ. Ar dorì să capete dela Sultan cu bună plată. I-am făgăduit că-țĭ voiŭ scrie ca să mijlocescĭ întru aceasta. Iți trimit această scrisoare prin agentul ce se trimite acolo și cu care veĭ fi în relațiĭ. Adio.

„Salutare și frăție,

B.

„Intimplarea reînceperei ostilităților între Românĭ și Unguri în Transilvania a fost așa, după cum audiĭ: că capiĭ Românilor împreunându-se în Abrud ca să facă pacea, și pe când era să jure în biserică credință Constituției Ungarieĭ, aŭ fost loviți fără veste și prin trădare de o ceată de Unguri. Iancu a scăpat în munți, iar Butian și Dobrea aŭ rămas, ḑicênd că nu vor să fugă, de vreme ce aŭ făcut pace, și luându-ĭ Ungurii i-aŭ spânzurat. Aceasta a adus întărîtarea Românilor sub Iancu și Axentie și prăpănirea Abrudului de dînșiĭ“.

13.

„Debreczin, 3 Iunie 1849.

„Iubite, aĭ vĕdut prin epistola No. 9 dela 29 ale trecuteĭ[1]), ce ţi-am trimis prin Andrassy (vedĭ alăturata listă de numirĭ pe care o veĭ adăoga la cea-laltă făcută de noĭ acolo), care vine agent al Ungarieĭ la Constantinopol, ceea ce s'a urmat până atuncĭ. Eŭ sunt foarte supĕrat, că încă n'am scrisoare dela tine. Nesciinţa în care sunt de ceea ce se petrece în Constantinopol mĕ paralisează în lucrările mele aci. Nu sciŭ de trebue a da angajamente anume saŭ a face tractat pentru un fel de confederaţie pentru ţara noastră. Am auḑit că Sultanul ne-a trădat iarăşi şi că Ştirbeĭ s'a numit Domn. Am auḑit încă că în Bucurescĭ s'a făcut o revoluţie. Tu ar fi trebuit să-mĭ daĭ instrucţiĭ lămurite de ceea ce trebue să fac. Aicĭ idea că Ungaria nu poate trăi decât prin confederaţia Românilor din Transilvania şi a Slavilor, este foarte mult rĕspândită. Dar guvernul nu vrea încă aceasta, dar ḑice mult că vor a face confederaţie cu Valachia mare şi Valachia mică, cu Moldavia şi cu Serbia. Despre aceasta mi-a vorbit mult Kossuth, Bathiani şi Semere, şi că pentru cea-laltă vor face concesiĭ şi

---

1) Maĭ sus, pag. 271.

asigurări pentru naționalitatea fie-căruĭ. Aci toți ceĭ drepți ḑic că Românii aŭ mare drept, dar că aŭ făcut rĕŭ, de aŭ unit causa lor cu Austria. Iancu și Moldovan spun că aŭ ca la 50 miĭ armați cu puscĭ și tunurĭ, aŭ ofițerĭ cu dinșiĭ, și aŭ bătut în aceste ḑile de douĕ orĭ pe Unguri. Bem s'a dus acum în contra lor; în cea din urmă dată aŭ perit maĭ mult de 1,000 din Unguri. Legioana dela Viena s'a stins cu totul. Iancu poartă numele poetic de Craiul Munților. Fanatismul și înverșunarea e mare. Eĭ daŭ groază mare în Unguri; aŭ tactică și comandă deosebită. Spun că îĭ aud strigând din munți: „Impingeți pe Uunguri la vale, măĭ". Nu sciŭ dacă s'aŭ deosebit de Austria. Așĭ dori-o mult, dupa cum așĭ dorì să maĭ bată odată pe Unguri, căcĭ cu aceasta s'ar înlesnì tractatul ce lucru acum. Intru aceasta iată ce am făcut. Am cerut de la deputați să-mĭ arate ce aŭ cerut Românii. Mi-aŭ dat eĭ acest proiect, ce în copie alătur aci; ḑic că cu aceste puține se mulțumesc Românii. Am dat'o ierĭ la Bathiani. I-am ḑis: vedeți că Românii acordă vouĕ ambele principiĭ ce voiți: integritatea Regatuluĭ și limba voastră de diplomație; cele-lalte să le dați. Veḑĭ dar, că din partea Românilor cererea nu e mare. Aceasta se va alege la Pesta, unde guvernul și eŭ plecăm mâne. Aceste pre-

tenţii reciproce mi se par mie nisce secăturĭ curate, căcĭ cu democraţia majoritatea Dieteĭ Ungarieĭ va fi Românii şi Slavii, şi că anevoinţele reciproce vor silĭ pe toţĭ a primĭ a trăĭ în confederaţie. Ce este de făcut acum, este a împăciuĭ(?) orĭ-cum pe Românĭ cu Ungurĭ, spre a-ĭ opune către Muscalĭ. Şi fiind-că Românii şi Iancu n'ar voĭ a depune puscile, cu idea de naţionalitate să caut a arunca toată această gloată în Valachia mare şi Moldova în contra Muscalilor. Această idee crede că, cu toată anevoinţa sa, tot s'ar putea esecuta dacă Ungurii şi guvernul ar fi cu minte. Altmintrelea vor fi perduţĭ. Dacă guvernul mĕ va asculta, atuncĭ eŭ şi cu deputaţii vom merge la Iancu şi vom căuta a-l convinge. Mi-e teamă că o fi târdiŭ. Eŭ am ḑis la guvern să caute a face o armistiţie cu Romanii de o cam dată, până a se înţelege. E rĕŭ numaĭ că Dieta s'a prorogat până la 2 Iulie. Guvernul asemenea se mută la Pesta. Mulţĭ critică aceasta. Görgyei a fost aci şi a căutat a o oprĭ; dar guvernul se teme poate ca Muscalii din Galiţia şi Românii din Transilvania să nu vie aci. Am uitat să-ţĭ ḑic că Iancu se află spre Abrud şi Moldovan în Banfi-Huniad.

„Görgyei e foarte ambiţios şi presumţios, deşi se arată mult republican. El a băgat intrigă

între Lechĭ și Unguri. Dembinski s'a supĕrat că nu-ĭ dau voie să meargă în Galiția, și a dat demisia. Visoski s'a pus în locul luĭ. Dembinski a scris la Visoski, care a scris ierĭ la guvern că 25 miĭ Muscalĭ aŭ trecut din Galiția pe la Duclas și 10 pe la Solnoc încoace. Aceasta a dat groaza în Unguri, carĭ se tem de Muscalĭ și nu credeaŭ că vor venì. Slovacii vin cu Ungurii, dar numaĭ fiind-că legioana Lehilor a garantisat că Ungurii le vor da naționalitatea.

„Semere m'a rugat ierĭ ca să scriŭ la agenții noștri la Londra și la Paris, „unde, ḑice, „sciŭ că sunteți mult iubiți", ca să apere și să ajute și pe Unguri. Cum veḑĭ tu eŭ joc aci rola de protector. *Agissez en conséquence.* Armata e foarte supĕrată că Dembinski s'a retras.

„Bisczanovski n'a sosit încă aci, de care îmĭ pare rĕŭ, căcĭ m'aș fi ajutat cu dînsul.

„Bathyani ți-a scris ție prin Andrassy, precum și luĭ Czaika.

„Să nu te superĭ, căcĭ ți-am scris Prince, căcĭ am făcut'o pentru că aci sunt Ungurii și maĭ cu seamă Bathyani aristo-democrați. Dar să sciĭ că altă dată n'oĭ face-o. Veḑĭ însă să nu mĕ daĭ de rușine, căcĭ o împrejurare lungă de spus m'a îndemnat la aceasta.

„Eŭ am scris luĭ Bathyani că la Constan-

tinopol tu şi Czaika puteţi mult şi că Andrassy să caute a fi bine cu voi. De aceea voi căutaţi a-l influenţa mult, căci lupta va ţine mult aci, căci Ungaria are mai mult de 200 mii ostaşi sdraveni şi mult entusiasm.

„Pentru legioană iată cum stăm. Eu am dat a doua zi, după ce ţi-am scris alăturata în copie sub No. 1 adresă la Ministru. A doua zi a venit acesta la mine şi mi-a zis că cererea mea e primită întocmai, dar puşci nu aŭ.

„Eŭ am zis să-mi dea măcar vre-o 200, ca să fac de o cam dată măcar o companie care va slujì de *noyeau*, şi când ei ori noi vom căpĕta puşci, vom completa legioana, că de voiŭ găsì eŭ puşci guvernul să le plătească. Aşa ne am învoit. Cât pentru cele-lalte condiţii ale tractatuluì, vom avea întocmai ca legioana Lehilor, adică foarte bune; între care e aceasta ca la sfârşitul resbeluluì să ne dea atâţi ostaşi d'aì lor ajutor cât vor fi aì noştri, cum şi câte 6 tunurì de o brigadă. Voiŭ umbla a scoate soldaţi şi oamenì cu puşci din Valachia mare şi mică, dar toată nădejdea mea este ca tu să facì a mi se trimite la Orşova măcar 2 saŭ 3 mii puşci carì se vor plătì de guvern. Dar acestea trebue să vie anume pentru mine ca să nu poată guvernul a le lua pe seama lor, căci guver-

nul are nevoie spre a arma ca la 50 mii recruți. Aci am element mare între Români și de aș avea puscĭ multe și un bun general Român, aș pune o armată cel puțin de 30 mii; căci Românii, când aŭ auḑit că voiŭ ridica un steag Român, cu toții vor alerga să se bată sub el, iar sub al luĭ Semere nu vor. Ca Archimed dar mĕ adresez la tine și-ți cer aceste douĕ lucruri, făgăduind cu dînsele a rĕsturna lumea. Caută dar a-mĭ trimite cât maĭ multe puscĭ. De-am dobîndì aceasta, apoĭ ar trebui să mijlocescĭ prin Czaika ca să capeți un bun general Leah, și de ceĭ vestiți, ca să-l punem în capul armateĭ noastre. Bine e să scriĭ la Paris, ca să vie aci toți câți sunt ostași aĭ noștri. Eŭ n'o pot face, căcĭ n'am comunicație deschisă. După cum veĭ vedea în copia cu No. 2 a Ministeruluĭ, tractatul pentru legion îl voiŭ face la Pesta.

„In scrisoarea către M-me Ghica, pe care te rog să o mustri că nu și-a ținut făgăduiala ce mi-a dat, veĭ vedea ce am pățit cu Bolliac. Afară de aceea trebue să sciĭ, că nu s'a mulțumit a ridica o contribuție pe orașe, ci voesce a o face și pe sate, și a venit să ceară voie dela guvern pentru o foaie de sate. Eŭ nu prea eram de această părere, ca să nu ostenim aci pe oamenĭ cu cererile; dar n'am avut ce-ĭ face.

Astădĭ a plecat îndărăt. Ce e drept jurnalul luĭ nu e rĕŭ, cu toate că e prea unguresc, şi după cum îmĭ spune bagă multe numere în ţară. I-am ḑis să se pue în corespondinţă cu tine prin mijlocul, prin care eram să-ţĭ scriŭ şi eŭ de mergeam în Transilvania, adică prin Bucurescĭ cu Paleologu, şi i-am dat cifra noastră cu acesta. Caută şi tu sĕ-ĭ scriĭ, că-ţĭ poate fi de folos. Ia-l cu binele, că aci l'am făcut de a înjurat pe Eliade, şi a ḑis că e de părerea noastră pentru Negri.

„Bolliac este aşezat la Braşov.

„Scrie-mĭ, mĕ rog, cât maĭ curênd şi, de nu eştĭ sigur că scrisoarea mĕ va găsì, trimete-mi-o cu un om espres. Numaĭ să-mĭ scriĭ lămurit despre toate câte ţi-am scris. Eŭ te ostenesc pe tine cu aşa lungĭ scrisorĭ cifrate, dar îmĭ închipuesc că şi tu aĭ puţină treabă ca mine şi prin urmare iţĭ daŭ de lucru. Toţĭ ceĭ ce aŭ fost cu mine din aĭ noştri s'aŭ dus la Sibiŭ, unde mĕ aşteaptă. Skender numaĭ e cu mine şi plecăm împreuună mâne la Pesta.

„Salutare şi frăţie,

„*B.*

„Să-mĭ daĭ voe să-ţĭ fac comision de un Moldovean, căcĭ doresc să am măcar unul de poftă în legion".

— —

14. „Pesta, 6 Iunie 1849.

„Sunt d'aseară în Pesta. N'am putut a-ți trimite scrisoarea de la Debreczin. Am plecat alaltăieri d'acolo, și am venit cu trăsura până la Solnoc, d'aci cu drumul de fer până în Pesta. Kossuth a avut o primire triumfală atât pe drum, cât și aicĭ. Am fost martor la toate, căcĭ am venit p'același *train*. Astădĭ n'am putut avea întâlnire cu Bathyani, căcĭ ne-am dat vorba pe mâne, Joĭ, a ne vedea. N'am ce face, mi-e urît, și de aceea îți maĭ scriŭ câte ceva.

„Kossuth are mare popularitate în popor, dar tot are mulți oposanți; acum sunt cu minte și tac. Kossuth este bun demagog, dar spun că are puțină capacitate de om de Stat. Se dice că Nyari și alții ce sunt cam opositie, se arată maĭ favoritorĭ causeĭ naționalităților celor-lalte; dar fiind-că acum aŭ puțină influență, n'am vrut să-ĭ vĕd, ca să nu mĕ compromit la guvernul maghiar. Un Român trebue a avea multă circonspecție aci, căcĭ Ungurii aŭ defiență de noĭ, maĭ cu seamă câți aŭ în cap că lucrăm pentru împĕrăția noastră. In 8 dile, cât am șĕdut în Debreczin, am vĕdut Rumânĭ(?) pe Kossuth, Bathyani, Semere. Acesta după Kossuth e cel maĭ popular. Generaliĭ Ungurĭ merg cam poncișĭ cu guvernul și cu ceĭ

Lehĭ. Görgey este frondeur şi a făcut marĭ miŞelĭĭ luĭ Dembinski. Pertzel asemenea n'a vrut să rĕmâe sub comanda luĭ Bem, şi a dat demisia. Sunt sigur că sfârşindu-se rĕsboiul vor începe a căuta să restoarne pe Kossuth, dar acum nu cred. Scrie-mĭ ce nădăjdueştĭ dela Sultanul; va face rĕsboiŭ? saŭ de nu, atuncĭ să căutăm a ne mântuĭ singurĭ cum vom putea, căcĭ când am ţis luĭ Kossuth că noĭ nu voim a face acum revoluţie, ci a maĭ aştepta, a ţis şi el că socotesce aşa, adăugând: „Mie mi-ar fi lesne a a„runca pe Pertzel în Valachia mare, ca să ocup pe „Muscalĭ acolo şi să-ĭ opresc a venĭ aci, dar s'ar „prăpădi Valachia mare". Dar împrejurările rĕsboiuluĭ şi invasia Muscalilor în Orşova, cum şi revoluţia Bem Lehia (?) ne pot da ocasie favorabilă; atuncĭ eŭ sunt de idee d'a nu ne oprì chiar daca Sultanul s'ar împotrivì. Se ţice că Austriacĭĭ ar fi bătut pe Ungurĭ de curênd la Edimburg.

„Dela Transilvania numaĭ sciŭ nimic. Tu poţĭ afla ceva despre aceasta maĭ bine dela Boliac, cu care să te puĭ în corespondinţa. Sciŭ că nu-l facĭ haz, şi aĭ cuvînt. Asemenea sunt şi eŭ, dar cred că oamenĭĭ politicĭ nu trebue să aibă patimĭ şi trebue a se povăţuì numaĭ de calculul raţieĭ şi a trage folos din orĭ-cine.

„Eŭ aci la Unguri mĕ ținu mândru, nu prea arat că nădăjduesc numaĭ la eĭ, și fac mare cas de buna înțelegere a noastră cu Sultanul, și aceasta ca să n'am aer de supliant și să nu le daŭ nas.

„Sunt tare sănătos și ce e maĭ mult, mĕ simț maĭ puternic și maĭ cu activitate decât altă dată.

„Eŭ cred că în viitor partidele, care vor sfâșia în Semere (?) vor fi ale naționalității Ungurescĭ chiar, se vor împărți între dînșiĭ, uniĭ țiind pentru naționalitatea a uneĭ națiĭ, după cum s'a și făcut în anul trecut, și alțiĭ pentru alta. Cela donnera à ce pays un caractère particulier. Ce sera pas certes en Europe lutte des clases mais des nations, până vor ajunge la o adevĕrată confederație, cu toate că și aceasta e de îndoit, de va fi cu putință, privind dorințele de unitate națională ce Românii și Slaviĭ visează a face cu frațiĭ lor din Turcia și care sunt foarte rĕspândite. Dans le monde moral comme dans le monde physique rien ne se fait par saut. Les nations devraient tâcher d'obtenir leur affranchissement en commun et après s'occuper de leur affranchissement partiel. Il n'y pas à dire que Ungaria e și material și moral maĭ ina-

inte decât Românii şi Slavii. De là une prépondérance toute naturelle, mais qui ne peut durer et ne doit pas. Mĕ rog să facĭ cunoscut ceea ce fac aci şi-ţĭ scriŭ luĭ Negri. Eŭ am ḑis şi ḑic Ungurilor: le différend între voĭ şi Românĭ vient de là. Vous dites: Transilvania şi Banatul est notre pays car nous l'avons conquis autre fois; eĭ ḑic sunt ale noastre şi suntem stăpânii ceĭ vechĭ şi acum nu maĭ vrem a fi conquis. Suntem 3 milioane şi voĭ 4 cel mult, dar nu tocmaĭ, şi vrem să fim naţie. V'aŭ propus astă vară unire frăţească şi condiţiĭ modeste pentru aceasta prin maĭ mulţĭ deputaţĭ din Transilvania şi Bănat, şi i-aţĭ nesocotit. Voĭ aţĭ ḑis că dreptul de naţionalitate cu sabie se ia, aŭ fost dar nevoiţĭ a face aceasta şi fiind slabĭ şi nearmaţĭ aŭ luat de ajutor şi puscĭ, de unde aŭ putut găsì, de aci a venit firesce alianţa cu Austria. Vous les avez provoqué et méprisé parceque vous saviez qu'ils sont faibles, et ils ont dû tâcher d'être puternicĭ. Acum iată ce trebue a face etc. etc. Trebue în orĭ-ce chip şi cu orĭ-ce jertfă a se împăciuì naţiile, căcĭ altmintrelea ele vor fi pentru Ungaria, precum Polonia şi Irlanda sunt pentru Rusia şi Englitera, şi Moscovitismul le va înhăţa curênd saŭ maĭ târḑiŭ. Libertatea individuală nu e destul. Les nations vor libertate naţională.

„Ungurii spun că aŭ la 200 mii armată, dar creḑ că aŭ nu mai mult de 120, adică 91 batalioane și 17 regimente de cavalerie, carĭ fac 108 miĭ+4 miĭ legioana leahă; afară de guarda națională care are puține puscĭ.

„Aci mĕ maĭ opresc, căcĭ sunt ostenit și creḑ că și tu te-aĭ ostenit descifrând, și m'aĭ dat draculuĭ pe mine și depeșile mele de maĭ multe orĭ.

„La Românĭ am ḑis să socotească că din robĭ ce eraŭ nu pot ajunge de o dată domnĭ, prin urmare trebue a rĕmânea lângă Unguri, chiar într'o poziție puțin maĭ de jos, și că viitorul va fi al lor; că garanția cea maĭ temeinică a naționalității lor este în libertatea Valachieĭ marĭ și micĭ și Moldavieĭ, și că aceasta nu se va dobândì decât prin ajutorul Ungurilor. On doit s'imposer des sacrifics dans le présent pour des avantages dans l'avenir.

„Așĭ vrea ca să păstrezĭ toate aceste scrisorĭ. Ele ne pot fi trebuincioase maĭ târḑiŭ, când patrioții ne-or acusa, că am vrut să vindem țara și națiа la Unguri în contra Locotenenței. Moi je pense toujours à mes ennemis politiques et je veux qu'ils me trouvent toujours armé et cuirassé contre leurs attaques. Decifrând să păstrezĭ copiile și originalul.

„Am auḑit astăḑi că Bem, care s'a dus la Transilvania în contra Românilor, că aŭ de gând a-ĭ împresura munţiĭ şi a le da foc şi prin gloate de Secuĭ a sterpì pe Românĭ, după cum aŭ făcut fără ispravă Muscaliĭ în contra Cerchezilor. Dacă rĕsboiul va lua un asemenea caracter de esterminaţie, apoĭ anevoe se va împăca. Aceasta m'a mâhnit şi m'a desperat. Sunt într'o poziţie echivocă. Iubesc pe Românĭ şi mi-ar părea rĕŭ să se stingă. Je sens qu'il est nécessaire pour tous ceux qui aiment la liberté de soutenir les Maghiares qui sont le seul peuple qui est armé et qui en même temps combat contre la Russie et ses aliés les despotes. Apoĭ pacea ce doresc, se face din ce în ce maĭ anevoie.

„8 Iunie.

„Astăḑi am vĕḑut pe Bathyani în pricina legioaneĭ; n'am sfârşit încă tot din pricina arĕtată maĭ sus, dar socotesc a sfârşì curênd. Am aflat la dînsul *Pressa* din 22 Maiŭ, unde am vĕḑut protocolul încheiat acolo. El a ḑis că Ungurii or fi prietenĭ cu Turcii şi tot deodată şi cu Românii, câtă vreme interesele ambelor neamurĭ or fi asemenea, că depărtându-se, eĭ pot

rĕmânea bine saŭ cu amândoĭ, saŭ cu unĭĭ saŭ cu alțiĭ. Pe urmă a ḑis că eĭ sper mult în noĭ, și că ar fi bine a lucra împreună a trage în confederația noastră în contra Austrieĭ pe Bosnia, Bulgaria, Albania. Înțelesul vorbelor luĭ celor din sus era ca o asigurare că Ungurii nu ne-or lăsa pentru Sultan. Mi s'a plâns foarte de Pertzel că s'a amestecat în treaba luĭ, legând relațiĭ cu Austriacii și numind pe Lenoir și pe Czaika agenți aĭ Ungurilor, cum și de Biscianowski căruia a scris să vie aci. — Acum veḑ că toată speranța noastră e aci. Eŭ socot că șederea ta în Constantinopol este de puțin folos și prin urmare aĭ putea venì măcar pentru puține ḑile aci; poțĭ venì cu mare înlesnire pe la Vidin la Orșova, cu atât maĭ mult că este de mare trebuință să avem un om sdravăn; și eŭ să-țĭ spuĭ drept și din fundul inimeĭ, ție Ghyco, ca unuĭ bun prieten al meŭ, doresc să mor și de aceea să merg să mĕ bat. Nu mĕ întreba pricina acesteĭ hotărîrĭ, căcĭ n'o sciŭ nicĭ eŭ. Voiŭ aștepta însă aci și hotărîrea ta, căcĭ maĭ înainte de toate voiŭ să fiŭ credincios îndatorireĭ ce am luat cu tine.

„Eŭ ar trebuì să mĕ duc în Transilvania spre a priveghia formarea legioaneĭ, dar nu sciŭ ce voiŭ face, atât că alte trebĭ ar cere să fiŭ aci, cât și din lipsa de banĭ. Tu aĭ putea să-mĭ

trimiţĭ o poliţă prin Andrassy. Eŭ trimiţ această scrisoare la Belgrad şi tu tot prin acest mijloc să-mĭ scriĭ. Dupe cum mi-a spus astădĭ Bathyani, Muscalii nu vin încă aci. De veĭ venì aci, îngrijesce maĭ întâĭ acolo de puscĭ.

„Skender încă n'are banĭ acum şi-ĭ daŭ eŭ, căcĭ Monti l'a înşelat şi nu i-a plătit cea ce era dator.

„Al teŭ prieten,

„*B.*

„Proiectul de lege s'a luat de guvernul Unguresc la cercetare, cer oare-care modificaţiĭ, dar m'oĭ silì să treacă aşa.

„Eŭ aşĭ socotì că n'ar trebui să vie mulţĭ din ceĭ vestiţĭ compatrioţi dela Paris, căcĭ maĭ rĕŭ ne vor încurca aci lucrarea. De poţĭ, trimite pe frate-meŭ Barbu aci pentru legiune.

„Cetăţile carĭ se maĭ ţin de Nemţĭ în Transilvania şi Banat sunt: Belgradu Arad şi Temeşvar.

„Skender te roagă să spuĭ luĭ Horvad să-ĭ trimiţă peceţile la Belgrad cum şi vre-o 4 fesurĭ.

„Tunes (?) a fost trecut, se vede, căcĭ a fost aci spre dus în moşie, nu l'am găsit noĭ.

„Ar trebuì să grăbiţĭ cu organisarea emigraţieĭ, dupe cum hotărîsem la Constantinopol."

(Anexă la pag. 280).

„*Monsieur le Ministre*,

„L'émigration Roumaine de la Moldo-Valachie désirant elle aussi s'associer à cette lutte glorieuse que la Hongrie soutient avec tant de bravoure contre les ennemis de la liberté des peuples, m'a chargé de prier l'honorable Gouvernement de la Hongrie de lui permettre de former une légion composée des troupes de trois armes sous son drapeau national. Cette légion se mettant en tout à la disposition de l'honorable Gouvernement Hongrois, j'espère qu'il voudra bien se charger de son équipement, armement et de son entretien.

„En vous priant, Monsieur le Ministre, de soumettre à l'honorable Gouvernement la demande que j'ai l'honneur de lui faire, j'ai l'honneur, etc.

„Debreczin, 30 Mai, 1849.

„*A Son Excellence C-te Bathyani, Ministre des Affaires Etrangères*".

(Anexă la pag. 281).

„*Monsieur*,

„Comme on a déjà emballé chez Mr. le Gouverneur les écrits, qui ont rapport à l'enrolement des légions étrangères, je suis faché de ne pas pouvoir vous soumettre les points en question jusqu'à ce que arriverons à Pesth. Je dois donc vous prier de vous y rendre comme il était d'ailleurs votre intention, à ce que je crois.

„Veuillez bien y passer à mon bureau dans le courant de la semaine prochaine et j'espère que nous nous entendrons à ce sujet.

„Agréez l'assurance des sentiments distingués avec lesquels j'ai l'honneur d'être

„votre dévoué serviteur,

„*Casimir Bathyani*

„Ministre des Affaires Etrangères.

„Debreczin, 2 Juin, 1849.

„*A Mr. Balcesco, envoyé du p. n. R.*

(Anexă la pag. 277.)

PROIECT DE LEGE

Art. I. Despre drepturile naţiuneĭ Romane civile şi judiciale.

§ 1. Incetând întrebuinţarea cuvîntuluĭ *Olah*, în locul luĭ se întemeiază cuvîntul *Roman*.

§ 2. Naţionalitatea Românilor se recunoasce şi pentru de apururea se asigurează.

§ 3. Românii se pot folosì cu limba lor liberĭ în biserică şi şcolĭ şi în exerciţiunea drepturilor civile.

§ 4. Statul e dator a ridica pentru Românĭ, după proporţia poporuluĭ, şcolĭ maĭ marĭ şi elementare, în carĭ limba maghiară va fi şi ea învĕţată, însă toate sciinţele se vor propune în limba română.

§ 5. La Universităţile Maghiare se va ridica câte o catedră de limba Română.

§ 6. In comunităţile (sic) cele Românescĭ, comanda guardieĭ naţionale stabile va fi românesce.

§ 7. In aceste comitaturĭ, scaune şi cetăţĭ, unde Românii fac mulţimea, limba consultăriĭ va fi Română. Protocolul se va încheia în limba Română şi Maghiară. Corespondinţele oficiale la Dietă, cu ocârmuirea şi cu juridicţiile (afară de acelea unde Românii formează majoritatea) se vor face în limba Maghiară.

§ 8. In privinţa dreptuluĭ petiţiuneĭ fie-căruia Român e liber a-şĭ aşterne causa sa înaintea ocârmuireĭ în limba Română.

§ 9. Ocârmuirea e îndatorată ca legile ţĕreĭ şi toate ordinele ce s'ating de toţĭ să se apliceze a le tipărĭ şi în limba Română.

§ 10. In comitaturile acelea unde Românii fac mulţimea trebue să se aplice ocârmuitorĭ supremĭ din naţiunea Română.

§ 11. In dregătoriile Statuluĭ, precum şi la scaunele de sus şi de jos, în ramurile de slujbe marĭ şi micĭ, dupe proporţie, trebue să se aplice şi Românĭ.

§ 12. In comunităţile (sic) Românescĭ, unde se vor întocmì Juriĭ, limba judecătoare va fi Română, iar judecata pentru împăciuirea ambelor părţĭ se va alcătuì în limba părţilor.

Art. II. Despre treburile bisericescĭ.

§ 13. Românii trebile sale cele bisericescĭ rezimate pe temeiul democratic liber le vor cârmuì în urmare:

§ 14. Stând sub un ocârmuitor bisericesc, liber ales, vor fi scoşĭ pentru d'apururea de sub ierarchia sêrbească.

§ 15. In tot anul să poată ţinea odată Sinod parţial şi general.

§ 16. La Ministeriul Cultuluĭ se va ridica pentru Românii de legea rĕsărituluĭ o ramură de slujbe deosebit, aĭ căreia membri să fie toţĭ Românĭ.

§ 17. Românii uniţĭ vor fi neatârnaţĭ de Mitropolia dela Strigon.

(Anexă la pag. 277).

„Extrait de la circularie du Ministre des Affaires Etrangères C-te Casimir Batthyany de Pest, le 10 Juin 1849, à tous les agents diplomatiques et comandants militaires des frontières.

„Art. 4. Il y a trois principes qui doivent servir de base avant tout à cette reconciliation,

et respectivement à toue aliance, sur lesquelles nous *ne céderons en rien et à aucune condition, car ce serait autant que nous suicider nous-mêmes.* Ces principes sont ceux qui suivent:

„*a)* L'unité de l'Etat.

„*b)* L'intégrité du territoire de l'Etat comme elle existe depuis des siècles.

„*c)* La suprématie de l'élement hongrois telle qu'il l'acquis depuis mille ans par *les armes à la main*, par laquelle il s'est constitué en état autonome, et qu'il s'est conservé en établissant l'usage de la langue hongroise comme langue diplomatique lorsqu'il partageat tous ces droits civils avec les nations des langues différentes qui habitent la Hongrie. La qualité diplomatique de la langue hongroise est définie par les lois dans les points suivants:

„*a)* Les consultations du corps législatif ainsi que les lois et tous les documents qui y ont rapport se font en langue hongroise.

„*b)* Dans l'administration intérieure c'est cette même langue dont on se sert, mais on correspond avec l'étranger dans la langue respective.

„*c)* Devant tous les tribunaux inférieurs et supérieurs.

„*d)* Dans les écoles supérieures le hongrois est la langue qu'on doit employer.

„*e)* Les matricules doivent être écrites en hongrois.

„*f)* Pour la correspondance entre les municipalités de la Hongrie et celles des parties intégrantes, celles-ci sont obligées d'accepter les lettres hongroises comme celles-là les latines.

„*Art.* 5. A part de ces trois principes la nation hongroise partagera non seulement tous les droits politiques sans distinction de langue ou de religion avec toutes les nations qui habitent le pays, mais elle garantie aussi cette égalité (!) du droit des nationalités qui bien que promise dans d'autres états ne fut nullement effectuée aussi sincèrement que chez nous (?), et qui servent de pretexte pour exciter la révolte contre la Hongrie ne fut en vérité qu'un moyen par lequel l'absolutisme cherche a se consolider.

„*Art.* 6. Cependant pour lever toute difficulté, le gouvernement Hongrois est prêt à accepter au nom de la nation toutes les conditions par lesquelles les nations de langues différentes de la Hongrie croient mieux garantir leurs nationalités, pourvu que ces conditions s'accordent avec les trois principes ci-dessus énoncés. Il est donc prêt à confier l'administration

des affaires éclésiastiques sous l'inspection suprème de l'Etat — uniquement aux fidèles de chaque religion, et dans laquelle, aussi bien que dans toutes leurs affaires particulières, qui regardent leurs écoles à eux, leurs familles, leurs communes, leurs procès aux tribunaux inférieurs et ceux qui se font de vive voix, ils se peuvent servir de leur propre langue".

15.

„Pesta, 14 Iunie 1849.

„Muscalii sunt la Presburg. Spun că numaĭ vr'o 14 miĭ. Görgey a bătut pe Austriacĭ la Anus (Neusatz). Bem, la propunerea de a primi a comanda *en chef* armia a răspuns că el cunoasce că Dembinski este maĭ bun şi că voesce a slujì sub dînsul. Ce va ḑice la aceasta Görgey, care primia a servì sub Bem iar nu sub Dembinski? Bem nu are de loc confienţă în Görgey şi ḑice că numaĭ Dembinski poate bate pe Muscalĭ. El ḑice: până acum aţĭ făcut numaĭ vînătoare, iar nu răsboiŭ. Pertzel s'a bătut la Titel (Timel?) pe Jelacicĭ, Nugent şi Puchner şi s'a tras la Varbas. Ungurii staŭ rĕŭ in Banat, căcĭ aceştia treĭ aŭ ca la 35 miĭ. In Transilvania Românii asemenea staŭ bine şi trebue multă oaste ca să-ĭ birue

măcar cu Bem. Din nenorocire guvernul maghiar lucrează încet ca guvernul nostru din timpul revoluțiuneĭ, și nu s'a grăbit a face concesiĭ la Austriacĭ și la Românĭ. Bathyani mi-a spus că Szemere lucrează întru aceasta o proclamație. Am fost ierĭ și astădĭ la dînsul, dar nu l'am putut vedé fiind bolnav. Szemere e președinte al Ministrilor.

„22 Iunie.

„A doua ḑi după ce începusem scrisoarea aceasta a sosit aci P. și am oprit'o ca să ți-o trimit printr'însul. Aducĕtorul îți va spune toate împrejurările d'aci și cum staŭ lucrurile. Pertzel a sosit aci, precum și Bisczanovski. Se gătesce o opositie strașnică contra luĭ Görgey. Mi s'a propus d'a lua și eŭ parte și d'a lucra ıntr'aceasta, dar am refusat, căcĭ voiŭ să aștept să nu m'amestec în partide și să-mĭ compromit positia aci, după cum creḑ că face Bisczanovski și ceĭ-lalțĭ. Atât voiŭ face: voiŭ sprijinì ca din partea Românilor, Bem să rĕmâe în Transilvania cu putere, unde poate face bine. Iți alătur aci o proclamație dată de Bem când s'a întors în Transilvania, în care înfruntă pe Unguri și de care aceștia s'a supĕrat foarte. Am pus pe un tînĕr

d'a tradus'o din unguresce. Caută s'o pricepĭ, căcĭ limba română, în care a tradus'o e cu totul ungarisată şi n'am avut vreme a o drege. Kossuth a fost la Varadin, de s'a întâlnit cu Bem, pricina ţi-o va spune P.

„Am primit aseară tocmaĭ scrisoarea ta No. 5, iar cele-lalte 4 dinainte încă nu le-am vĕdut. Aceasta e singura scrisoare ce am luat dela tine, de când am venit în Ungaria. Bem apĕră mult pe Românii din Transilvania şi Banat. Voiŭ vedea acum dacă işĭ va ţinea şi făgăduiala ce mi-a dat d'a ne da oamenĭ pentru legiune. Pentru legioana asta a trebuit să trimit un om într'adins ca să-mĭ aducă regulamentul aleĭ polone din tabăra eĭ spre Galiţia, şi aşa căpĕtându-l ierĭ mi-a ḑis Bathyani să fac un proiect de convenţie, pe care l'am şi făcut şi mâne îl duc. Fiind-că n'o să pot poate a-ţĭ trimite o copie după dînsul, neavênd ocasie sigură ca aceasta, îţĭ voiŭ însemna aci preliminarul şi conclusia. Sper că voiŭ face pe Bathyani a-l primì astfel cum e scris. Tot ce trebue să silescĭ este a-mĭ trimite cât maĭ curênd este puscĭ. Eŭ voiŭ căpĕta dela dînşiĭ vr'o 300. Pentru toate celel'alte m'am învoit: ca tot volontirul care va aduce una a i se plăti câte 16 florinţĭ argint; pe acest preţ dar socotind însă şi transportul,

poți a-mĭ trimite bune și multe, căcĭ face 48 sfanțihĭ una. Despre aceasta ți-am scris în numĕrul 10. Despre aceasta *pune-ți poalele în brâŭ*, cum ḑiceaŭ strămoșiĭ noștri, și lucrează iute. In scrisoarea ta am găsit multe vederĭ minunate. Am avut întâĭ idee ca dintr'însa să trag materia unuĭ memoar, dar apoĭ din cuvintul însemnat de tine ca Sultanul să nu afle poate aceasta (aceea ce nu e anevoe aci), am socotit că maĭ bine să citesc scrisoarea ta luĭ Bathyani și Szemere. Aceasta o voiŭ și face-o mâne.

„Görgey a fost deunăḑi aci vre-o douĕ ḑile ; am căutat să-l vĕd și ne dedesem ceas de întâlnire în Buda, dar întârḑiind el mult în Pesta după treburĭ, eŭ, după ce l'am așteptat vre-o treĭ ceasurĭ, m'am întors, și el îndată a plecat la oaste, și așa nu l'am vĕḑut. Imĭ pare rĕŭ, căcĭ poate oamenĭĭ sunt nedrepțĭ către dînsul și așĭ fi dorit a judeca singur despre el.

„Din ce am șeḑut maĭ mult aci, m'am asigurat și maĭ mult în opinia mea asupra oamenilor însemnațĭ d'aci, și care ți-am însemnat'o în deosebitele mele scrisorĭ.

„Iți trimiț vre-o câte-va numere din foaia luĭ Bolliac, din care un esemplar să trimiți la Paris.

„Aci s'a început o foaie română ; n'am vrut

să mĕ daŭ de faţă ca redactor, dar voiŭ căuta a o influenţa mult şi fără asta, cum şi a scrie câte odată. O să caut a-ţĭ trimite No. 1, ce trebue să fi eşit din tipar. Bisczanovski a fost acum la mine şi m'a rugat să-ĭ daŭ cererea ce am făcut eŭ pentru Românii din Transilvania şi Banat ca să ceară şi el aceea pentru Slavĭ. Aceea ce am făcut. Aristocraţiĭ Ungurĭ din Transilvania sunt împotrivitorĭ straşnicĭ maĭ cu seamă art. 7 şi 10. Poţĭ poate povestì o dispută, ce am avut cu maĭ mulţĭ dintr'înşiĭ.

„Eŭ, cum ţi-am ţis, doresc să mĕ bat; pentru aceea te rog să-mĭ trimiţĭ aci un ajutor, pe care să-l pot însărcina cu trebile aci, până când oiŭ face eŭ chief la bătaie. Doresc să fie un om de înţeles şi înţelegĕtor. De s'ar putea unul din Alexandri Vasile saŭ Iancu, cel d'intaĭ maĭ bine, cel d'al doilea ar fi bine să-ĭ daŭ o companie în legioană. Imĭ pare rĕŭ că n'am pe nimenĭ acum sub mână ca să las aci, căcĭ va fi neapĕrat ca eŭ să mĕ duc chiar acum în Transilvania pentru a priveghia organisarea legioaneĭ. Când aĭ fi putut tu a venì pentru câteva ţile, n'ar fi fost rĕŭ, cu atât maĭ mult că te doresc tare. Aşĭ dorì şi pe cocoana d-tale, dar sunt supĕrat pe d-eĭ că nu mi-a scris de loc; mĕ rog s'o pedepsescĭ straşnic, şi aceasta lăsând'o acolo

şi viind tu singur încoace. De mai nădăjduesci ceva încă, atunci rămâi acolo.

„In nisce gazete am vĕḑut că Englitera cere a se desfiinţa convenţia dela Balta-Liman. Nu sciŭ de e adevĕrat? Scrie-mi. Scrisorile să mi le trimiţi prin Bathyany.

„Vasile ar fi bun, că l'aşi pune să facă curte la una-două din damele ce aŭ influenţă, şi aşa am merge bine, căci din nenorocire eŭ sunt tare *gauche* în această materie. Banii i-am sfârşit, dar socotesc că e de prisos a-mi mai trimite, de se va face legiunea. Ar trebui însă ca să mijlocesci prin suscripţii a avea un căpitălaş, de care vom avea trebuinţă în alte ocasii şi pentru alte pricini. I. e în Transilvania, dar ceĭ-lalţi de carĭ mĕ întrebĭ nu sciŭ ce s'aŭ făcut. Despre frate-meŭ Barbu nu-mĭ scriĭ. Ţi-am scris să-l trimiţi aci adecă la Sibiŭ. Scrie luĭ Alecu la Paris de toate cele ce-ţi scriŭ, că eŭ nu-ĭ pot scrie.

„Când cifrezi mĕ rog s'o faci mai bine, adică fără greşeli şi să deosibesci cuvintele. Scrie-mi mult, desluşit şi mai des. Trebue să sciĭ că toţi Lehii din legiunea alor ce se află în Transilvania sunt cu totul în favorul Românilor d'acolo, şi o mărturisesce de faţă chiar şi p'aci prin capitală.

„L'opinion du gouvernement hongrois comme aussi celle des patriotes qui ont dirigé et qui dirigent encore le mouvement national et libéral Roumain est, que les deux nations Hongroise et Roumaine, par leur voisinage, par leur position topographique, par la similitude de leurs intérêts industriels et politiques, et surtout par le péril, dont toutes les deux nationalités sont menacées du côté du panslavisme, qui tend à s'élever sur leur ruine, sont destinées à ne former dans l'avenir qu'un seul et même état fédératif. Il est donc de leur devoir et de leur droit de s'entraider réciproquement et de combattre aujourd'hui sous le même drapeau contre le panslavisme pour la défense de la liberté, comme autre fois elles combattaient de même contre l'islamisme pour la défence de la Chrétienté. Ces considérations ont amené les patriotes Roumains de la Moldo-Valachie à proposer au Gouvernement hongrois de leur permettre de former une légion de volontaires Roumains pour s'associer à cette lutte sainte que la Hongrie soutient avec tant de courage et de gloire contre l'Autriche et la Russie, qui sont les ennemis de la liberté des peuples; et le Gouvernement hongrois a accepté avec plaisir cette proposition et la confirme par le présent acte, sous les

conditions ci-dessus mentionnées, dont il garantit l'exécution. (Urmează 19 articole tratând de oameni, lefile, armarea, îmbrăcămintea etc.). Apoi conclusia.

„La légion jure fidelité à la Romanie (Moldo-Valachie) et à la Hongrie, s'oblige de combattre pour la liberté, mais jamais contre la Hongrie. En cas de réels dangers pour sa patrie, la légion, avec la permission du gouvernement hongrois (lequel ne la lui refusera pas) se rendra au secours de sa patrie avec armes, munitions, artillerie et cavalerie et le gouvernement Hongrois promet de soutenir la Romanie autant que l'intérêt réciproque l'exigerait.

„Les Roumains peuvent être sûrs que la noble et magnanime nation Hongroise ne combattra que pour la cause de la liberté et jamais pour opprimer quelque nationalité que ce soit, le but du gouvernement Hongrois étant que toutes les nationalités de la Hongrie, aient dans l'avenir un libre et égal développement. Par conséquent il garantit la nationalité des Roumains habitant la Hongrie. Ce pour quoi la légion Roumaine combattra les ennemis de la Hongrie, qui sont en même temps ceux de la liberté.

„Les patriotes Roumains s'engagent de plus

à user de tous leurs moyens moraux pour agir sur leurs frères de la Transylvanie et les amener à cesser cette lutte fratricide qu'ils soutiennent encore contre la nation Hongroise et à se donner la main pour la défense de la liberté de la patrie commune.

„Szemere încă nu a sfârşit proiectul pentru concesiile ce vor a face naţionalităţilor. Batthyani mĭ-a ḑis că îndată ce s'a sfârşi, mi-l va înfăţişa ca să-l cercetăm şi să-l discutăm împreună. E adevĕr că aci se lucrează fórte încet. Au moştenit gleich-ul Nemţilor.

(Anexă la pag. 299).

Proclamaţia Generalului Bem către locuitorii Transilvaniei.

„Din oştirea mea cea din Banat, m'am întors îndărăt, dupĕ ce acest ţinut însemnător, care este între Dunăre, Tisa şi Mureş, ţăreĭ Ungureşti, l'am cuprins îndărăt. Numaĭ Timişóra maĭ este în mâna împrotivniculuĭ, dar întru atâta inconjurată, că în puţintică vreme trebue să se dea. Locuitoriĭ ceĭ apăsaţi plinĭ de bucurie s'aŭ dat pe sine subt ocârmuirea cea Maghiară,

și pentru că ĭ-am scos din jugul Austriacesc și din tirania Sêrbilor mĭ-aŭ mulțămit mie.

„Cu cât mĭ-e maĭ mare bucuria că învingerea împrotivniculuĭ cu foarte puține jertfe a armadieĭ mele cea viteză o am făcut, atât maĭ tare mĕ supĕră și mĕ înfioară jelbile cele multe, carĭ le-am audit dupĕ ce m'am întors, în cât că amnestia care prin mine s'a vestit locuitorilor Transilvanieĭ, prin uniĭ nu în tot locul se cinstesce, și maĭ vîrtos uniĭ dintre mădulările scaunelor judecătorescĭ straordinare, nicĭ ca cât nu o bagă în seamă.

„Fac cunoscut dar, cum că cu amnestia care o am dat, când am recuprins Transilvania locuitorilor țĕrĭĭ, și care însuși ocârmuirea încă o aŭ primit de bună, încât icĭ colea nu s'ar ține, dupĕ făgăduința mea, mĕ voiŭ sili a o ține în sus, dupĕ ce aceasta numaĭ în privința vêndătorilor patrieĭ, jefuitorilor și ucigătorilor își poate perde puterea sa.

„Prochem dar prin aceasta publice pe toți aceia carĭ în contra dateĭ mele amnestiale orînduele, mâcar cu ce s'ar fi vĕtămat, plângerile sale documentate să mi le aștearne mie, ca la ocârmuirea, care vrea numaĭ dreptate iar nu isbânde, să mijlocesc punerea pașilor celor de lipsă în contra acelora carĭ împotriva orîn-

dueleĭ mele amnestiale greşind, acea o aŭ vătămat. Plângerile nedocumentate nu se vor lua în samă.

„Ca dară toate excesurile, carĭ s'ar puté întâmpla prin cuprinderea şi licitaţia averilor, precum şi încuiarea şi judecarea statarială a persoanelor să se încunjure rênduesc; cum că lucrările judeţelor acestora până la alta rênduială a ocârmuireĭ interimaliter să înceté, luând afară investigaţiile cele legale carĭ sunt în curgere în contra ucigătorilor şi răpitorilor ceĭ carĭ sunt prinşĭ. Iar toţĭ aceia lângă chezăşie din prinsoare, numaĭ decât să se libereze, în contra cărora nu se dovedesce apriat cum că sunt vêndătorĭ de patrie saŭ sunt ucigaşĭ saŭ jefuitorĭ. In contra acestora investigaţia numaĭ până atunci înceată, până când se vor pune scaunele cele judecătoare, iară în curgerea sa cea de maĭ înainte, iară atuncea se va continua, ca fiind eĭ sloboḑĭ toate documentele ce sunt de lipsă spre a-şĭ adeveri nevinovaţia sa, maĭ lesne să le poată câştiga.

„Cu mare durere vedem, cum că şi aceia carĭ pentru căştigarea libertăţiĭ civile şi-aŭ vĕrsat sângele, libertatea cea adevĕrată rĕŭ înţelegênd'o asupresc şi terorisează şi prin aceasta înstrăină simpatia către ocărmuirea cea Maghiară.

„Drept acea eŭ tóte individele cele militare din carĭ staŭ maĭ virtos județele cele statariale, ci lipsesc de dregătorie, și de cum va fi lipsă și maĭ aspru îĭ voiŭ pedepsi, de cum va acesteĭ poruncĭ a mea nu s'or pleca; persoanele cele civile carĭ sunt la aceleașĭ scaune judiciare, de cum va vor îndrăzni a face asemenea excesurĭ îĭ voiŭ prinde și îĭ voiŭ pune înaintea judecățiĭ statariale, fiind că vreaŭ ca orînduiala mea cea amnestială, care și ocarmuirea până la un hotar mărginit o aŭ întărit și o aŭ cunoscut să remâe adevĕr, să nu se vatăme și micșoreze de amăgială. Eŭ voințeĭ acesteĭ voiŭ sci a-ĭ da și putere.

„Aceia carĭ vreaŭ să se îndulcească cu bunătatea orînduelelĭ mele amnestiale, dară până acum ca fugiți din țară se află în țară străină, cu întoarcerea înapoĭ să se silească a-și căstiga documente adeveritoare, cum că eĭ saŭ n'aŭ știut nemica din orînduiala mea amnestială saŭ cu puterea aŭ fost siliți a remâné acolo și pentru acea nu o aŭ sciut folosi spre binele sĕŭ.

„Preoților, măcar din ce neam saŭ religie, pre voĭ carĭ sunteți maĭ aproape de popul, vĕ îndatoresc ca să-mĭ arĕtați mie ce apasă pe popul maĭ tare și prin ce mijloace s'ar puté maĭ curênd și maĭ bine ajuta; că voesc subt ocâr-

muirea mea interimală cătănească nu numaĭ îndestularea fieşte-căruia concetăţean loyal a o temeia, dar vreaŭ ca şi încredinţarea şi dragostea către Ocârmuirea Maghiară din ḑi în ḑi să o întăresc, care este dorirea şi scopul însuşĭ a Ocârmuitoruluĭ President al ţĕreĭ."

16.

Circulaire à tous les agents diplomatiques de la Hongrie.

176—K. u.

„Après les actions terribles, dont la dynastie autrichienne s'est rendu coupable envers les peuples habitant ses pays, et surtout le royaume de Hongrie, on pouvait bien croire sa fureur sanglante rassasiée, pensant qu'il ne restait à marquer sur les pages historiques de notre malheureuse patrie, aucune nouvelle injustice, aucune cruauté non commise.

„Trahison, parjure, violation de sa parole donnée, cabales jouées, excitation à la révolte, alliance avec des bandes meurtrières qui ne faisaient que piller, incendier et tuer, arrestations des parlementaires, emprisonnement des patrio-

tes, leurs jugements et exécutions contre tout droit, contributions violentes, fabrication de fausses notes, insolence de tout genre, bombardement et incendies non motivés des capitales, destruction sauvage de biens des particuliers, ainsi que des trésors publics, souillure du droit des peuples et de la morale; tout ce qui soulève le coeur en effrayant l'âme, tout ce qui est horrible, lâche et blasphème fut commis contre ce pauvre pays.

„La Hongrie souffrit, mais jamais elle ne s'écarta de la voie de la justice, jamais elle ne se laissa emporter par un sentiment de vengeance, jamais elle n'usa de pareils moyens sous prétexte de repressailles. La nation Hongroise fut victorieuse en champs ouverts par l'héroisme de ses troupes et la justice de ses armes; le dernier de ses simples soldats ne versa son sang qu'en défense de sa propre personne, ménageant l'ennemi traître même au milieu du combat le plus furieux.

„Voilà ce qui explique la douleur profonde, que cette nation ressentit en voyant traités ignominieusement ses malheureux combattants, qui tombèrent prissonniers entre les mains de l'ennemi barbare. Il n'y a d'inhumanité qui ne fut commise par les mercenaires de l'Autriche

vis-à-vis de ces pauvres captifs. Être accablés de famine, trainés sans aucune raison d'un endroit à l'autre, atteints de paroles blessantes et d'injures personnelles, souvent même l'exécution à mort était leur sort ordinaire; pendant qu'au contraire au camp hongrois, la majorité des prisonniers autrichiens n'a eu qu'à se louer d'un traitement humain et généreux, et quelques uns en publièrent leur reconnaissance.

„Le Général en chef de l'armée Hongroise espérant faire finir de tels méfaits, adressa un écrit au maréchal de camp de l'armée autrichienne, et tout en lui reprochant le manque de noblesse de cette manière d'agir, il l'interpella à ne plus tâcher de cette manière le nom de l'armée autrichienne et celui de ses commandants. Encore lui fit-il observer que 6—8000 prisonniers autrichiens ainsi qu'un nombre à peu près égal de blessés et de malades se trouvent en nos mains, que ce nombre dépasse de beaucoup celui des notres *(sic)* captifs, et qu'entre les captifs autrichiens il y a des officiers de grades supérieurs hongrois de naissance et par conséquent coupables du crime de trahison envers leur patrie; qu'il ne dépendra donc que du premier signal pour que la tête d'un

Hongrois massacré soit vengée par une triple exécution.

„Mais cet appel du Général n'eut aucune suite.

„Au contraire, un nouveau crime fut commis.

„Le Baron Mednyánszky, défenseur héroique et commandant du fort de Leopoldstadt, ainsi que le capitaine d'artillerie Gruber tombèrent dans les mains ennemies, une partie de la garnison ayant capitulé. On les traina pendant plusieurs mois dans des cachots, puis leur fit un procès illégal, et malgré le dit appel de notre Général en chef, auquel on ne répondit pas même, ces deux officiers furent exécutés pour avoir selon leur devoir consciencieusement défendu la forteresse. Et pour que l'exécution fût plus dégradante encore, c'est la corde qui fut choisie comme moyen d'exécution.

„Cependant la Hongrie a toujours encore horreur de cruelles repressailles, elle estime beaucoup trop la vie de ses braves citoyens pour les livrer à de sauvages massacres, et c'est pour cette raison que le Gouvernement a décidé de ne s'éloigner pas même à l'avenir du chemin que l'humanité lui prescrivait jusqu'à présent.

„Mais en attendant là, le sort de nos malheureux prisonniers reste toujours plongé dans une cruelle incertitude; soit qu'ils fussent tombés dans les mains de l'ennemi comme prisonniers de guerre, soit comme victimes de la politique. C'est en ce sens que je vous charge d'établir et constater ces faits près du Gouvernement auquel vous êtes envoyé, au nom de l'humanité et de la civilisation, reclamer qu'il fasse finir ces cruautés inouïes.

„Si les puissances étrangères ne veulent nous secourir, qu'ils fassent valoir au moins la justice céleste et les droits sacrés des peuples, en faisant sentir à l'Autriche la honte des pareils procédés, qui ne sont dignes que des peuples sauvages, et qu'ils sauvent aussi la vie à plusieurs centaines d'hommes de tout parti, en soulageant au moins leurs souffrances.

„En autre, servez vous de la presse, afin que l'opinion publique soit le juge de ceux qui se sont souillé de pareils forfaits et que leur nom soit marqué à toute éternité par le mépris général. Enfin faites savoir, que le Gouvernement lui-même avec toute la bonne volonté de retenir le peuple et le soldat ne pourra à la fin plus être en état de maitriser l'exaspération, que des pareils forfaits font naître, et que rien

ne serait plus terrible qu'une guerre à mort, où chacun se rendrait justice à lui même.

„Pesth, le 18 Juin, 1849.

„Comte Casimir Batthyáni,
„Ministre des Affaires étrangères."

---

17. „Pest, 25 (13) Juin 1849.

„Ți-am scris alaltăieri prin Paleologu. Poate această scrisoare îți va ajunge înainte, dar tot pentru aceasta nu pot reveni asupra celor ce ți-am scris acolo și numaĭ continuez acea scrisoare. Am citit, după cum ți-am scris, scrisoarea ta luĭ Batthyani. Mĭ-a ḑis că sunt hotăriți la o luptă înverșunată și că nu vor primi nicĭ o condiție saŭ transacție. Kossuth s'a esprimat asemenea către Bisczanowski, care s'a presentat la dînsul alaltăieri. Bem s'a împăcat cu Guvernul Maghiar în conferința ce a avut cu Kossuth, dar n'a primit comanda în Banat. Lehiĭ sunt priviți aci *comme un mal nécéssaire.* Bem sciĭ că dedese demisia. Amnistia, micșorarea prețuluĭ sării făcută de el, cum și dorința d'a fi independent de Görgeyi a fost pricina. Dembinski s'a tras

cu totul, se aşteaptă aci. Starea militară şi poziţia ambelor părţi s'a însărcinat Skender a o scrie luĭ Czaika, căcĭ eŭ n'avuseĭ vreme acum a scrie mult. Te mân dar la scrisoarea alăturată. Veĭ vedé că stăm cam rĕŭ. În Guvernul Maghiar moliciune. Ne învoire în Generalĭ. Neîmpăcare a naţionalităţilor. Generalul Asunj (?) îmĭ ḑicea astăḑĭ că cele maĭ multe batalioane nu sunt complete; d'abia aŭ câte 300—400, şi în loc d'a-le completa fac altele nouĕ. Puşcĭ lipsesc, Austriacĭĭ şi Muscalĭĭ ne împresoară. După o aşteptare de douĕ ḑecĭ ḑile, astăḑĭ am primit dela Bathyani alăturata notă despre concesiile ce vor a face naţionalităţilor. Cum ţĭ-am scris de unăḑi, era vorba ca să discutăm împreună, şi mâine mĕ voiŭ duce la dînsul pentru aceasta. Cum poţĭ singur vedé comparând'o cu cea ce am cerut, nu mĕ poate mulţumi, căcĭ fără îndoială că cu aceasta nu se vor împăca Românĭĭ; căcĭ într'însa nu se dă decât acea ce aŭ avut totdeauna Românĭĭ, adică limba în bisericĭ şi în şcoalele lor. Acea ce li se dă maĭ mult, este limba lor în comune. Dar nu se vorbesce nimic

„1. de şcoalele superioare (acea ce a avut până acum);

„2. de organisarea naţională a comitatelor unde majoritatea sunt Români;

„3. de garda națională românească;

„4. de despărțirea Românilor în treburile religiei de Sêrbĭ și de Mitropolia de Strigonŭ;

„5. de limba românească în jury;

„6. de naționalitate nu pomenesce nicĭ un cuvînt.

„Apoĭ acestea era cererile cele principale. Cum să facĭ pe Român, care are armele în mână și căruia Austria prin constituție ĭ-a dat egalitate națională, administrație și dietă provincială și legiuitoare, cum să-l facĭ cu aceste concesiĭ a se mulțumi, a depune armele și a ține cu Ungurii. Eŭ desperez despre aceasta. Voiŭ căuta mâne a le vorbi și a le deschide ochiĭ. Le-am ḑis de maĭ multe orĭ: „Les révolutions actuelles se sont faites pour deux principes: *démocratie et nationalité.* Ce fait nul part ne s'est montré avec tant de force qu'en Hongrie. Vous devez compter avec lui dans l'intérêt de votre salut dans le présent et de votre sécurité dans l'avenir, etc. etc. De voiŭ socoti de trebuință, voiŭ face și un memoar. M'am silit și mĕ silesc să fac tot ce voiŭ puté ca să n'avem mustrare de cuget că nu ne-am făcut datoria noastră, aducênd o împăcare atât de dorită și atât de trebuincioasă între Românĭ și Unguri. Proiectul meŭ cum l'am dat, creḑ că era bun;

de o parte păstra tot acea ce vrea Ungurii a păstra mai mult, adică întegritatea ţării, limba lor diplomatică şi chiar şi centralisaţia ce ei o socotesc cu greşală de neapărată. Dintr'altă Românii dobândiau oare care garanţii naţionale, bune pentru dînşii şi cari ĭ-ar fi îndestulat acum. Din nenorocire timpul grăbesce; n'aĭ vreme a lumina oamenii saŭ a lucra asupra opiniei publice. Trebuesc fapte grabnice şi asta e anevoe de dobândit aci. Privesc viitorul cu multă îngrijire. Dacă Ungaria va cădé, apoĭ noĭ cădem cu totul şi pentru mult timp. Eŭ le-am ḑis adesea: „in politică eŭ nu creḑ mult la simpatii şi numaĭ la interesurĭ; vĕ mărturisesc dar că gonesc interesul naţieĭ mele, dar pe acela îl găsesc cu totul în al vostru, şi pentru acea sunt cu totul pentru voĭ şi doresc numaĭ ca aşa să simţiţĭ şi voĭ. Asemenea că Ungaria are douĕ căĭ, saŭ să fie aristocratică-monarchică şi în legătură cu Austria, saŭ democratică şi unită la olaltă cu Românii. Batthyáni mĭ-a spus că ambasadorul Sultanuluĭ la Viena a propus ca să dea şi el ajutor Austriacilor. De acea Batthyáni a scris luĭ Adrassy, ca să spue Sultanuluĭ, că de nu vor a le face ajutor saŭ a sta neutri, apoĭ Ungurii vor căuta a nu avé trebuinţă de el şi a-l supĕra în Valachia mare, mică şi Moldova. Sunt ostenit şi nu-ţĭ

pociŭ scrie maĭ multe. — Pentru legioană am dat actul alaltăieriĭ luĭ Batthyáni, era să-l arate Guvernuluĭ maghiar şi să mĕ înştiinţeze, dar până aḑĭ nu mĭ-a făcut nimic cunoscut. Ungurii sunt ca Turcii, lucră încet. *Bacalimul* şi aci domnesce. Mĭ-e témă că s'o sfârşi lucrul, când o fi prea târḑiŭ. Crede însĕ că nu e vina mea, că nerăbdarea m'a mistuit cu totul.

„Socotesc că ar trebui să maĭ aştepţĭ vr'o scrisoare de la mine până să te miscĭ de acolo, dupĕ cum îţĭ scrisesem. Să-mĭ trimiţĭ însĕ pe cine va, n'ar strica. Spune, te rog, la cucoana D-le, că mĭ-am făcut testamentul şi am lăsat cu sufletul acolo că o iert, căcĭ nu mĭ-a scris, după făgăduială.

„Al tĕŭ

„*B.*

„1. L'usage diplomatique de la langue Hongroise ne s'étendra que sur l'administration des affaires publiques et gouvernementales et en tant qu'elle est indispensablement nécessaire pour le maintien de l'unité de l'état de Hongrie.

„2. Le Gouvernement reconnait le principe que dans l'état de Hongrie, la langue dans l'ad-

ministration des communes sera celle de la majorité des habitants, excepté où la commune même à l'égard de la langue peut être divisée en deux communes séparées.

„3. La langue d'instruction dans les écoles élémentaires sera celle qui sera déterminée par l'administration de la commune.

„4. On se servira partout de la langue maternelle dans l'église et pour l'instruction religieuse ; les matricules seront aussi rédigées dans la même langue.

„5. Les croyants du rite oriental auront les mêmes droits dont les confesseurs des autres réligions jouissent à l'égard de l'administration autonome de leurs églises et à l'égard de l'administration de leurs écoles.

„6. Le Gouvernement consent à ce qu'ils donnent le titre de Patriarche à leur archi-prêtre (pontif), dont le pouvoir ecclésiastique ne pourrait jamais s'étendre au delà des frontières de l'Etat de Hongrie.

„7. On établira au Ministère de l'Instruction publique une section particulière pour les affaires des croyants du rite oriental.

„8. Les écoles et les églises du rite oriental participeront de tous les avantages qu'on accordera à celles de toute autre réligion.

„9. Comme jusqu'à présent, ils pourront aussi à l'avenir administer eux-mêmes les fondations de leurs églises et de leurs écoles.

„10. S'ils le désirent, on établira à l'Université de Bude-Pesth une faculté théologique à part pour eux.

„11. Ils seront admis à l'égal des autres citoyens à tous les emplois de l'Etat et le passé ne pourra jamais former un obstacle à cet égard pour ceux qui seront compris dans l'amnistie générale.

„12. On convoquera un synode général pour les croyants du rite oriental aussitôt que les circonstances de l'Etat le permettront.

„Outre ces concessions le Gouvernement Hongrois publie une amnistie générale pour toutes les comunes, qui séduites par les intrigues de la dynastie autrichienne, se sont levées les armes à la main contre le Gouvernement légal de la Hongrie, aussitôt qu'il déclarent de vouloir rester fidèles à la patrie commune, qu'ils rendent leurs armes à l'autorité militaire ou civile désignée à cela, et qu'ils déposent le serment sur l'indépendance de l'État Hongrois".

---

18. „Pesta, 27 (15) Iunie 1849.

„Starea lucrurilor e aceasta. 64 mii Muscali și Austriaci au intrat în Ungaria din Galiția. Wysoski, care avea 10 mii le-a stat în potrivă la Eperjes, Kassa, Enyitzke și Göntz (iți însemnez numele orașelor și satelor după o cartă ungurească că n'am alta, caută a le ghici pe cartele ce ai), dar a fost silit a se trage îndărăt până la Miskoltz, (20 mile de Pesta, 10 mile de Debreczin departe). Dintr' altă parte Jelacici, care are la 40 mii spun că a trecut Tissa vrînd să meargă la Temesvar. Wetter (?), care comanda acolo pe Unguri, spun că s'a tras la Teresiopol (?). Din sus Ungurii asemenea s'au tras în preajma Comornului; spun că acolo se află 80 mii Austriaci cu Muscali. In Transilvania au intrat 30 mii Muscali pe la Timeș ocupând Kronstadtul și din Bucovina pe la Bărgău. Bem, care se află la Bělgrad din Transilvania, s'a dus să-i bată; se ḑice că el are la 40 mii în tot Banatul și Transilvania. In sus Ungurii au 40 mii și vre-o 10 contra lui Jelacici. Vedi dar că armia Ungurilor d'abia trece peste 100 mii; poșiția e grea și mai desperată. Guvernul maghiar va fi nevoit a lăsa Pesta și a trăi în tabără. Asta e hotărît și se va face curênḑ, căci Muscalii pot fi aci în Pesta în 5

ḑile. Dembinski a venit erĭ plângêndu-se mult de Görgey. Astăḑĭ s'a intâlnit cu Kossuth, căruia a făgăduit să remâe în Ungaria. Görgey a primit să meargă astăḑĭ la dînsul să-ĭ facă escusurĭ. Eŭ am vĕḑut puțin astăḑĭ pe Dembinski, dar mâne de dimineață am vorbit să merg la dînsul ca să-l găsesc singur și să-ĭ vorbesc. Eŭ am ḑis ca să puĭ condițiĭ în garanțiĭ, căcĭ Unguriĭ sunt porcĭ de căĭnĭ. Inchipuește-ți că Batthyáni s'a înșelat a-mĭ spune astăḑĭ că dorința și scopul lor este să amalgamiseze pe Românĭ din Transilvania și Banat. Ils n'ont ni rien oublié, ni rien appris. I-am făcut observațiĭ asupra noteĭ ce ți-am trimis în privința concesiilor, și mĭ-a făgăduit oare care modificațiĭ. (Unguriĭ ḑic că vor să facă pe Românĭ Unguri, după cum Francezĭĭ aŭ franțozit pe Alsațienĭ). Mâine îĭ voiŭ da un memoar, despre ce modificațiĭ voiŭ. Numaĭ mĭ-e teamă c'or fi toate prea târḑiŭ. Despre legioană asemenea am vorbit și mi-a făgăduit că mâine se va înțelege cu Ministru de finance și răsboiŭ pentru aceasta. Mĭ-e teamă că din toate n'or ieși nimic. Din nenorocire banĭĭ am sfârșit de tot. Nu sciŭ ce m'oiŭ face. Nu creḑ că voiŭ maĭ eși din Ungaria. N'am nicĭ cum să mĕ duc în Transilvania. Dela Skender am să iaŭ 160 florinĭ de argint și nu are și el. Sunt hotărit însă să staŭ

până la urmă. Din mai multe pricini voiŭ fi nevoit póte a mĕ duce să mĕ bat. Póte această scrisoare e cea din urmă ce-ţi scriŭ, căci comunicaţiile s'or închide.

„B.

„Wisocki fait une retraite admirable. Il a battu et repoussé plusieurs fois les Russes. La dernière fois c'était à Szikso. Il n'a avec lui que 5 mille Polonais, les Hongrois ayant f. le c. — Despecetluĭ scrisoarea ca să-ţĭ ḑic că Görgey, în loc să mérgă ierĭ la Dembinski, a plecat la tabără. Szabo, locoţiitorul Ministruluĭ răsboiuluĭ, a fost aseară la Dembinski şi ĭ-a spus că este o nebunie să se bată cu Muscaliĭ şi Austriacii şi că eĭ vor se rendre aux Ruşĭ. Dembinski le-a răspuns: on vous donnera le pied au cu. Sic transit gloria mundi.

„Iţĭ alătur aci o copie după o scrisoare a luĭ Butianu, fostul prefect Român ce s'a spênzurat maĭ deunaḑi de Unguri. Această scrisoare adresată către Unguri a trimis'o la Maiorul Ciutac. Mie mi s'a împărtăşit ierĭ şi am pus'o de s'a tradus din unguresce, ca să ţĭ-o împărtăşesc, ca să veḑĭ ce ḑic şi Românii şi cum se apĕră şi eĭ".

*

„Din rîndurile, carĭ către Ladislaŭ Pop scriseşĭ, aşa vĕd cum că D-voastră lucraţĭ lângă principiile egalităţiĭ libertaţiĭ, şi a fraternităţiĭ. Foarte mĕ mir, căcĭ şi noĭ Româniĭ tot pentru acelaşĭ princip ne luptăm ; şi de când am început lupta aceasta tot adevĕrata libertate şi recunoscinţa existenţeĭ politicescĭ a naţiuneĭ Române o am strigat. Aceasta ne-a fost simbolul, pentru asta trăim şi murim. Dacă dar şi D-voastră pentru asta vĕ luptaţĭ, atuncĭ între noĭ nu este nicĭ o disclinire şi e pagubă a versa atâta sânge fără nicĭ un folos. Acésta nu o poftesce nicĭ nu o aduce cu sine principiul frăţietăţiĭ ; dar aşa vĕd că ce ziceţĭ despre noĭ Româniĭ, că noĭ ne luptăm lângă absolutism, acéĭa tocmaĭ se potrivesce pe sama voastră. N'am cercat noĭ cu voĭ a ne însoţi spre luptarea libertăţiĭ, numaĭ naţionalitatea să ne o cunoaşteţĭ ? N'am voit noĭ a întinde dreapta noastră voue, numaĭ principiul egalităţiĭ aşa să-l înţelegeţĭ, precum e înţelesul luĭ cel adevĕrat ? Credeţĭ, a trecut timpul d'a maĭ subjuga popor. In tot poporul ca şi în D-vóstră s'a trezit simţul naţionalităţiĭ. Nicĭ atâta nu v'aţĭ putut încă desmeţi, că de simpatia Românilor aveţĭ lipsă ? Nu vedeţĭ că şi noĭ şi voĭ, douĕ elemente isolate, stăm în mijlocul atâtor milioane de Slavĭ, carĭ se silesc a ne înghiţi.

Elementul Roman cu mult e mai compact dela Tisa până la Marea Neagră decât al vostru, și nu poate peri din firul popoarelor. Și ce bine ar fi aceasta, de v'ați gândi, v'ați lua la socoteală și v'ați sili a câștiga dragostea Românilor (pentru că ḑeŭ ! de aceasta aveți lipsă) iar nu a omorî oameni nearmați, a împușca femei și pruncĭ, a aprinde sate, a sărăci poporul, și toată țara a o preface în centirim (cimetierre). Aceasta se împotrivește cu drepturile omenirei, naturei și a popoarelor ; și de nu veți înceta de faptele acestea tirane, cari se cuvin numai popoarelor barbare și sălbatice, acuși veți da seama înaintea Europei celei culte, căci această grea apĕsare nu o aŭ ajuns numai subt jugul sălbaticilor Mongoli, Tătari și Turcĭ. Și ce e mai mult ? Vĕ spurcați în biserică, multe cele ce se țin de slujba besericească și de țeremonii, acelea le-ați prădat și le faceți nimic. Așa dară, fraților Maghiari, aceasta ve poruncesce vóue simbolul vostru ? Acésta e libertatea și fraternitatea, care ați proclamat voi ? Aceia cari se întorc la voi, așa îi primiți cât îi despuiați de toate averile și poporul îl faceți ca cerșetoriŭ, fugitoriŭ în lume, ca prin aceasta și moralicește apăsându-l, să-l puteți întrebuința ca un instrument. Aceasta nicĭ Dumneḑeŭ nicĭ oamenii nu o

pot răbda. Noĭ suntem gata saŭ a trăi saŭ a peri şi a ne susţiné omenia şi a ne oşti şi maĭ încolo pentru principiul nostru. Soartea va hotârî. Doară neamurile cele culte a Europeĭ vor privi aceasta; şi nădăjduim că de nu alţiĭ, neamurile carĭ sunt tot de acelaşĭ soiŭ, aceleaşĭ doară s'or grăbi a ne fi întru ajutor şi a ne scoate din legăturile sclavismuluĭ. Căcĭ doară neamurile carĭ iubesc libertatea vor grăbi să ne vie spre ajutor. Noĭ până atuncĭ ne vom bate până la moarte, ca să nu cadă pe noĭ blestemul nepoţilor noştri. Libertatea voastră sunt furcile, egalitatea drepturilor stă într'acea ca cele-lalte neamurĭ carĭ locuesc cu voĭ într'o ţeară să le topiţĭ în elementul maghiar. Treziţi-vĕ, maĭ este încă vreme, şi nu vĕ pătaţĭ caracterul naţional, căcĭ sunteţĭ făloşĭ, şi de multe orĭ fala cea proastă mult strică uneĭ naţiĭ, şi o politică rea şi smintită pe un neam îl poate răsturna în mormînt. La acésta fie-vĕ de esemplu neamurile cele glorioase, carĭ de mult s'aŭ stîns şi aŭ perit. Voĭ şi în timpul acesta al libertăţiĭ încă ţineţĭ în sus forma sistemeĭ sclavismuluĭ vechiŭ. Dregătoriĭ din *corpus juris* şi *Verbötzi* (legile fundamentale maghiare), adecă voĭ numaĭ la slugĭ poftiţĭ a fi ocârmuitorĭ, iar nu la cetăţenĭ liberĭ. Aşa este că libertatea

voastră e linguşitură, amăgitură şi vorbă seacă! Asta fie destul.

„În Aprilie.

„(Iscălit) *Butean*, prefect".

„(Mĕ rog să păstrezĭ aceasta, căcĭ o privesc ca un document istoric)".

---

19. „Pesta, 29 Iunie 1849.

„*Iubite*,

„Ungurii aŭ perdut o bătaie acum la Raab. Muscalii înaintează spre Pesta. Ungurii aŭ luat Aradul.

„Aicĭ se gătesc puternic de apĕrare. Aŭ convocat tot poporul la răsboiŭ sfânt şi naţional. Aŭ douĕ proiecte: unul d'a remâné în Pesta, să-şĭ retragă aci oştile şi să se apere ca la Roma; altul d'a merge Guvernul unguresc în tabără. Proclamaţia ce a eşit erĭ, declarând patria în primejdie, e minunată. Primejdia e mare, căcĭ landwer-ul tot rĕŭ a lucrat până acum aci, şi în el e nădejde.

„In Transilvania Românii s'aŭ resculat cu toţii în contra Ungurilor. Bem se află în poziţie critică.

Din nenorocire nu se grăbesc a da ce se cade naţionalităţilor. Batthyáni a răspuns luĭ Biszcanowski, care a cerut maĭ mult ceva decât eŭ pe seama Slavilor: qu'ils prefèrent périr plutôt que de se suicider. Protocolul făcut la Paris întru aceasta de Malali (?) şi Czartoriski nu s'a primit aci de Guvernul Maghiar. A seară a fost Dembinski şi cu Biszczanovski la mine şi cel dintâiŭ mĭ-a făgăduit a nu primi comanda, decât numaĭ de vor da naţionalitatea Românilor şi Slavilor. Astăseară el s'a dus la sfat la Kossuth. Aştept să se întoarcă ca să aflu ce s'a făcut. Se ḑice că Görgey se trage şi că totul va fi în mâna luĭ Dembinski. — Mĭ-ar păré bine, căcĭ este un om cum se cade şi-mĭ place mult.

„Am fost astăḑĭ la Batthyáni. I-am dat o notă despre modificaţiile ce trebue să facă la nota ce mĭ-a trimis'o, a căreĭ condiţiĭ ţi le-am însemnat. Modificaţiile ce voiŭ, asemenea ţi le-am însemnat în No. 12. — Mĭ-a primit toate afară de articoliĭ 6 şi 10 (veḑĭ din cel dintâiŭ proiect ce ţĭ-am dat). Pentru legioană mĭ-a ḑis, acea ce este cam adevĕrat, că e cam târḑiŭ, căcĭ acum, până a o face, lucru se hotăresce aci, adică Muscaliĭ vin în Pesta. Dar că dacă Ungurii or împinge ceva înapoĭ pe Muscalĭ acum, atunci lesne putem face. Nu mĕ mulţumesc pe atât şi

voiŭ să mĕ duc mâine să vĕd pe Kossuth şi să am cu dînsul o esplicaţie hotarîtă şi lămurită. Batthyáni este o secătură, om de lum (?) iar nu de treabă, şi din nenorocire cu dînsul am avut a face.

„Tu veḑĭ că puţină treabă am făcut. Dar, de aĭ primit scrisorile mele în care ţĭ-am lămurit starea lucrurilor şi a oamenilor aci, apoĭ nu mĕ veĭ învinovăţi. Ce puteam face eŭ când Dembinski, Bem şi alţiĭ încă n'aŭ putut scoate la cale cu Ungurii. Crede că sunt proştĭ şi ciocoĭ toţĭ, şi că de n'ar fi contra Muscalilor n'ar merita să-ĭ privească cineva. Eŭ nu creḑ că aci o eşi lucru bine. Spaĭma e mare. Lumea e ostenită la resbel. În capiĭ armateĭ daŭ puţină confienţă. Precum se arată spiritul lor prin vorba lui Szabo către Dembinski ce ţĭ-am însemnat'o în cea din urmă scrisoare, şi pe urmă a tăgăduit'o când acesta a întrebat pe Kossuth ; trebue dar a ne aştepta şi la trădărĭ.

„De mĕ voiŭ înţelege cu Kossuth, apoĭ mĕ duc în Banat şi acolo scol poporul Român sub steagul naţional. De nu, apoĭ staŭ aci şi fac ce o face toată lumea. Poate Muscaliĭ m'or prinde aci saŭ poate oiŭ muri. — Allah Kerim ! — Creḑ că e de datoria mea să staŭ aci cât voiŭ puté şi până îmĭ veĭ scrie ce să fac.

„Am primit ieri scrisoarea ta de la 11 Iunie. Tu de ce nu-mi scrii de scrisorele mele de le-ai primit pe toate?

„Longuard e aci de vr'o 4 ḑile. — Am fost ieri la dînsul cu Bisczanovski. Pe ceĭ de carĭ îmĭ scriĭ compatrioţi nu ĭ-am vĕḑut şi nu ştiŭ unde se află. Inchipueşte-ţi că de la Bălăceanu şi ceĭlalţi n'am primit încă nicĭ o scrisoare şi nu sciŭ ce s'aŭ făcut de când ne-am despărţit la Mehadia, sunt acum 5 septămâni. Nu puteam merge împreună la Debreczin şi aci din lipsa banilor. Aşĭ vrea să scriĭ luĭ Golescu Negru toate câte îţi scriŭ, să-ĭ spuĭ ce-am făcut şi ce n'am făcut, cum şi opiniile mele asupra oamenilor şi lucrurilor, şi să-ĭ împărtăşescĭ hârtiile şi actele ce ţĭ-am trimis. Ele vor sluji să arate într'o ḑi că în aceste momente critice pentru libertatea lumeĭ, noĭ n'am stat în nelucrare, şi că vina nu e a noastră nicĭ a Românilor. Batthyáni îmĭ ḑicea astăḑĭ că de ce Românii din Transilvania nu se unesc cu dînşiĭ în potriva Ruşilor, şi pe urmă iar or începe a se bate împreună pentru naţionalitate. La care pricepĭ că ĭ-am rĕspuns că de ce eĭ nu le dă drepturile lor, şi asta s'ar face; că eŭ aşĭ face-o, dar poporul aprins împotrivă-le nu resonează ca noĭ ş. c. l. Că eĭ propun asta, fiind siguri că pe urmă vor puté ecrasa pe Romănĭ ş. c. l.

„Fuseiŭ la Dembinski ca să vĕd de resultat şi încă nu s'a întors de la sfat. Sunt 11 ceasurĭ din noapte. Mâne dimineaţă voiŭ afla, şi voiŭ continua scrisoarea.

„Noapte bună.

„30 Iunie, 10 ceasurĭ dimineaţa.

„Viŭ de la Dembinski. Iată resultatul de aseară. El arată că Ungurii pot încă concentra 80 miĭ şi că e chip de împotrivire astfel. Toţi se trăseseră de părerea luĭ, afară de Kossuth, când primiră raporturĭ de la Görgey că armata luĭ e en déroute şi că se trage la munţi, cum a făcut astă iarnă lăsând drumul de Pesta deschis. Dembinski pleacă mâine. Muscalii sunt la Debreczin. Je ne sais encore ce que je dois faire. Am venit aci să mĕ bat şi nu pociŭ avé nicĭ acea mulţumire.

„Am scris astăzĭ luĭ Bălăceanu, ca să-ĭ arĕt ce-ĭ scriĭ şi să-l povăţuesc să se tragă d'acolo în Turcia.

„Socotesc să mĕ duc aĭ la Kossuth, cu toate că mulţi îmĭ zic că e de prisos. Apoĭ încă îmĭ zic că în aceste împrejurărĭ nu ar trebui a maĭ compromite pe Românĭ".

20. *Ion Ghica către N. Bălcescu.*

„Încă la 8 Iunie tu nu primiseşi nici o scrisoare de la mine, cu toate că afară de deosebitele ocasii, peste ₫ece ţi-am mai scris pe toată săptămâna prin leahul din Belgrad; în una din cele din urmă îţi vorbesc pe larg de cea ce s'a făcut la Paris între agentul Guvernului Maghiar Szarvady, Pulski, Czartorysky şi Rieger deputatul Ceh. În previsia că poate acea scrisoare să se fi perdut îţi trimit o altă copie. Tu să privesci acest protocol ca un fel de îndatorire luată de Guvernul Maghiar către naţia română. Cât pentru Români mi se pare mie că aceasta ar fi non plus ultra a celora ce ar putea pretinde dela Unguri, cum ₫ici prea cu cuvînt, că toate acestea sunt secături şi dovedesce că Românii nu aŭ avut oameni cari să-i povăţuiască, căci Românii şi Slavii ar forma majoritatea în Parlament, o dată ce s'ar uni în princip egalitatea de drepturi politice, şi ar impune ori ce ar voi. Mai mult decât ori când eŭ sunt de părere că este ₫e făcut aici; deşi s'a făcut tractalu(?) Grabe, deşi s'a numit Stirbey Domn, dar sunt de părere să lucrăm pentru confederaţie între Ungaria, Valachia mare, Valachia mică, Banat şi Transilvania, pe basa protocolului dela Paris şi

putem aduce pe Sultanul a *primi cu condiția* de a i se da Crimeia, încă Baronul Spleen mĭ-a ḑis că i-ar fi ḑis'o chiar un Turc; mĭ-a părut bine, căcĭ întâia dată, când i-am propus'o eŭ, atât Spleen cât şi Maior Braon s'aŭ speriat. Eraŭ amândoĭ oamenĭ cu mică capacitate. Andrassy nu mi se pare maĭ cu multă capacitate. Maior Braon are avantagiul de a fi maĭ conciliant. Îmĭ pare reŭ că se duce, cu atât maĭ mult că era singurul agent ce putea avé Guvernul Maghiar. Calitatea sa de Englez îl făcea inatacabil, în vreme ce Spleen a fost silit a-l ruga Vizirul să plece din pricina protestaţiilor şi acusaţiilor luĭ Titoff şi Sturmer. Ţi-am trimis în precedenta scrisoare că Sultanul a protéstat în potriva intrăreĭ Muscalilor în Transilvania prin România mare, în potriva intrăreĭ Austriacilor pe la Orşova, şi a refusat întrarea prin Serbia. Se ḑice că Generalul Malkowski, care a înlocuit pe Puchner, îndată ce a auḑit câteva puştĭ ale Ungurilor de pe lângă Orşova, a tulit'o d'a fuga îndărăt şi a intrat în Valachia la Cerneţĭ. Se ḑice că Lŭders cu 25,000 Muscalĭ ar fi intrat în Braşov şi că ar fi avut şi o isbire, dar acestea toate se vor lumina maĭ bine mâne saŭ poĭmâne. Aicĭ minciunile boncănesc şi este foarte anevoie a descurca care novită este de creḑut, când nu

este raport oficial, care se întîmplă foarte rar și chiar acela de multe orĭ se înșală, maĭ ales la Bucureștĭ, unde nu maĭ este scrupul de a minți. Păstrez toate scrisorile tale, dar voind să le comunic luĭ G. Negru și neavênd vreme a le copia le-am trimis la Paris cu condițiie ca să mi le trămită înapoĭ. Acum însĕ pot trimite copiĭ, fiind că am pe Ioran, care m'ajută la scris. Trebue să-țĭ vorbesc în trécăt de măgăria luĭ Eliad. A trimis o enciclică către emigrațiĭ ce sunt la Brusa; pe tine te face mincinos, necinstit, calomniator, căcĭ aĭ scris că nu ĭ a ales nimenĭ locotenenți în Transilvania. Te tratéză de hoț, că aĭ furat banĭ și nu te-aĭ supus a-ĭ trimite lor, când țĭ-aŭ cerut socoteala; te tratá de intrigant ș. al. Pe mine mĕ tratá de intrigant, că nu m'am băgat în revoluțiie, decât ca să-ĭ trădez Muscalilor și ca să fac interesul meŭ particular, precum mi l'am făcut și ca să fac pe Câmpineanu Domn ș. al. Poruncesce dar ca locotenent să nu se supue nimenĭ la sfătuirile noastre. Nădăjduesc să-țĭ pot trimite o copie.

„Româniĭ de la Brusa sunt secĭ de tot. Leam propus să contribue și mi-aŭ răspuns că maĭ întâiŭ să le spuiŭ ce am de gând să fac cu baniĭ ce se va da, dacă acea cheltuială e de folos; așă dar ĭ-am lăsat draculuĭ. Eŭ m'am în-

curcat foarte reŭ în privinţa pecuniară. Îţĭ trimit treĭ oficerĭ Cehĭ, ca să între în legionul român. Filipescu pornesce cu dînşiĭ.

„Ţĭ-am ḑis într'una din scrisorile precedente despre hotărîrea celor dela Brusa, póte pune în lucrare; cu toate acestea eŭ am ḑis luĭ Negri să ia cârma lucrărilor. Mĭ-a ḑis că va să se gândească două ḑile; mâne trebue să-mĭ dea rĕspuns. Va intra îndată în tratatţie cu Andrassy şi va scrie luĭ Batthyáni. Intrigele luĭ Eliade sunt nepomenite şi sunt pricina de nu-s Româniĭ încă organisaţĭ.

„Ştirile dela Paris sunt foarte rele. Ledru-Rollin a făcut interpelaţie în potriva feluluĭ de a interpreta votul Camereĭ în pricina spediţiuneĭ Romeĭ; resultatul a fost chemare la ordin din partea Preşedinteluĭ şi un vot al Camereĭ, că armia francesă a meritat dela patrie în lupta în potriva Romanilor. A doua ḑi grupe pe uliţe pentru o manifestaţie în favorul Ítalieĭ, întocmaĭ ca la manifestaţia în favorul Lehieĭ. La Cameră Muntenĭĭ propun punerea în acusaţie a Preşedintelui L. Bonaparte şi a miniştrilor ca siluitorĭ aĭ articoluluĭ 111 al Constituţieĭ, care ḑice că naţia francesă respectă toate naţionalităţile; pe urmă baricade, lovituri de puscĭ, câţĭ-va oamenĭ omoriţĭ. Parisul şi toată Franţa dechiarată în stare de asediu. Pe Ledru-Rollin şi pe

alți deputați de partida lui îi învinovățesc (?), căci aŭ voit să facă o convenție națională în sala St. Martin. Generalul Changarnier iar este comandant al garnisoanei militare și al gardei naționale. În seara de 14 Iunie Parisul era liniștit. In Baden și Palatinat țin, dar nu se întinde mișcarea în cele-lalte părți ale Germaniei. Aici se dice că Lüders cu 24 mii Muscali ar fi intrat in Hermannstadt și se îndreaptă spre Kronstadt. La Predeal a fost o întâlnire între Secleri și Muscali. Aceștia ar fi împins pe Secleri; la Orșova Secleriĭ aŭ împins trupele lui Puchner iar în Valachia mică, și caută să-i treacă pe unde să nu întâlnească oștire impotrivitoare. Se vede că sunt trupe foarte demoralisate. Se dice că Bem se afla la Tomos-Varos (?) aproape de Bucovina.

„Sultanul s'a compromis foarte către Muscali și Austriaci cu sistemul de neutralitate ce a adoptat, și fără îndoială că aceste două puteri, de vor isbuti, și-or răsbuna în potriva Turcilor, și poate că nu-i or lăsa fără răsboiŭ. Turcii aŭ luat puțin rĕŭ (nas?) decând unii alții aŭ lăudat armia lor de reservă. Pune în gând că ei n'o credeaŭ nici a treia parte, pe cât este. S'aŭ pomenit o dată că vin 150 mii de ostași de unde nu așteptaŭ decât 40 mii. Apoi, de vor mai bate

Ungurii o dată pe Muscali, apoi sunt la îndoială că Turcii vor cădea pe ei. Dacă mĕ voiŭ învoi cu pentru arme, apoi trimit pe Mărin Serghiescu ca să privegheze transportul lor în numele tĕŭ până unde vor putea trece dincolo. Am însărcinat pe Filipescu să caute a se înțelege cu Pașa de la Vidin. Când voiŭ găsi pe cine va, am de gând să organisez o propagandă sistematică în toată țara. Veĭ sci că eŭ sunt hotărît a nu intra în țară decât când voiŭ putea să intru cum sciŭ eŭ. Condițiile legioaneĭ sunt foarte bune și trebuesc primite; cât pentru cele-lalte tu trebue să tratezĭ pe basele următoare. Noĭ vrem să stăm uniți cu Turcia sub regimul capitulațiilor, carĭ ne permit a trata cu cele-lalte popoare și ne putem prea bine uni cu Românii de la Transilvania, și prin urmare cu Ungaria sub raportul comercial, industrial, sciințific etc. și chiar politic, căcĭ atlmintrelea capitulațiile noastre nu se opun ca să fim chiar uniți politicesce cu Transilvania și cu Ungaria îndestul(?), numaĭ să ne plătim tributul regulat în toți anii și după acea sunt pătruns că ne vom putea arangia cu Turcii; scopul ar fi ca toți Românii să fie reuniți cu noĭ și chiar federați cu altul după principiul egalității drepturilor; acolo trebue să vizăm. Filipescu a fost astădĭ dimineață

la Ministrul trebilor din afară; l'a întrebat unde se duce, Filipescu ĭ-a ḑis că se duce la Belgrad ca să treacă maĭ departe. Ministru turc ĭ-a făcut observaţia că nu va putea merge la Viena; Filipescu ĭ-a ḑis atuncĭ că se duce în Transilvania. Ministrul l'a întrebat dacă poate să treacă. Filipescu a profitat de asta, ca să-ĭ ceară scrisorĭ de recomandaţie către Paşiĭ dela Rusciuc, Vidin şi Belgrad. I-a dat aceste scrisorĭ. Filipescu a ḑis că se va sluji cu ele ca să cumpere arme pentru legioană. Pentru aceasta Andrassy îĭ va da o întreagă putere. Turciĭ nu se supĕră de a ne vedé armaţĭ, şi chiar dacă am lovi pe Ruşĭ din Valachia mare, Valachia mică şi Moldavia. Dar iată jocul ce vor juca dacă vor crede că Românĭĭ(?) sunt pentru Unguri, eĭ vor cădea pe Muscalĭ; în cas împotrivitor vor cădea pe noĭ şi pe Unguri. Bem a scris luĭ Fuad-Efendi o scrisoare, în care se plânge că Turciĭ nu păzesc neutralitatea şi lasă pe Austriacĭ să intre în Valachia, şi termină, ḑicênd, că daca va bate pe Ruşĭ, va merge să-şĭ facă datoria şi la Turcĭ şi să gonească pe astă canalie, vorbind de Ruşĭ. Astă scrisoare a fost trimisă aci, ea a făcut maĭ mult pe Vizir să rîdă. — Păstrez scrisorile tale, fă tot aceaşĭ cu ale-mele. Aicĭ în momentul ăsta Românĭĭ reacţionarĭ încep a fi în prea mare nu-

mĕr. Vin cu fie-care paquebot. Buzoiano a debarcat întâiŭ, pe urmă Rizo cu femeea sa, Ion Aleco Ghica şi femea sa. Aproposito de aceasta a venit o ceartă cu Madame Gosmann marşanda de mode. Ele s'aŭ disputat, era aprópe să se încaere la masă la ospelul Engliteriĭ, fiind de faţă oamenĭ de toate naţiile şi chiar Indienĭ; dar cea maĭ mare bătalie s'a dat la însula Prinţilor. A venit Doamna Bogdan, Moisachi; acesta a venit ca casier şi dragoman al lui Ion Ghica ce era însărcinat a cumpĕra principatul pentru A. Ghica. Căciulă mare a venit prea târdiŭ. Mâne se aşteaptă ex-Prinţul Bibescu. El vine să facă băĭ cu nevasta la insulele Prinţipuluĭ. Rusia l'a făcut Prinţ de Imperiu şi ĭ-a făgăduit să-ĭ plătească datoriile, precum şi o mare pensie pe viaţă. Stirbey şi Grigoriţă Ghica trebue să sosească curênd. Admiratoriĭ luĭ Eliade se gândesc să meargă a-l vedé.

„Luni 2 Iulie.

„Negri nu vrea să primească; ḑice că vrea maĭ întâiŭ să sondeze intenţiile luĭ Grigoriţă Ghica, căcĭ el crede că va aduce maĭ multe slujbe ţĕreĭ, intrând. La Paris I. Bratianu, Rusetachi, Melinescu şi Voinescu s'aŭ declarat comitet de-

mocratic. Ne-am fi putut uni cu dinşii, dacă nu ar fi luat un nume aşa pompos şi care o să le paraliseze orĭ ce lucrare ce este de făcut. Golescu Negru umblă şovăind cu curu în două luntri. Comitetul democratic a protestat în potriva convenţieĭ Grabe ; la aceasta a făcut bine. Frate-tĕŭ pornesce sĕptămâna viitoare. Maĭcă-ta nu mĭ-a trimis încă baniĭ. Dacă oiŭ putea scoate ceva de la ceĭ de la Brusa, ţĭ-oiŭ trimite îndată.

---

21. „Pesta, 31 Iunie 1849.

„Iubite,

„Aceasta e a 5-a scrisoare ce ţi-am scris de 10 ḑile. Nu sciŭ de le-ĭ primi pe toate, căcĭ trebuie să sciĭ că scrisorile mele se urmează aşa cât una se ţine şi completează pe cea-laltă. Astfel cât mi-e teamă că pierḑându-se una veĭ pierde firul, şi anevoie veĭ înţelege pe cea-laltă. Eŭ am primit de la tine aceste scrisorĭ numaĭ :

„Din 4 Iuniu supt No. 5 ;
11 „ fără numĕr ;
17 „ No. 7. Pe aceasta am primit'o aseară, după ce ţi-am trimis pe a mea No. 14. Tu ar fi trebuit să-mĭ însemnezĭ câte scrisorĭ dela mine anume aĭ primit, şi să-mĭ

respunḑĭ la toată scrisoarea şi la tot numĕrul anume, ca aşa să ne putem lămurì. Erĭ, dupe cum ţĭ-am spus în scrisoarea No. 14, m'am dus la 6 ceasurĭ dupe ameaḑĭ să ved pe Kossuth, dar nu m'a primit, pretextând că e bolnav. Batthyani a venit să-mĭ spuie aceasta escuḑându-l. Am ḑis atuncĭ acestuia, cea ce vream se ḑic celuĭ-lalt. I-am spus că nu e vreme de pierdut, că eŭ creḑ că încă este timp a cerca a dobîndi de nu cooperaţia măcar neutralitatea lui Iancu, şi pentru aceasta trebuie maĭ întâiŭ făcute concesiĭ largĭ. 2-a a trimite plenipotenţie luĭ Bem ca să trateze singur pentru aceasta cu Iancu, de vreme ce spun că Guvernul maghiar nu are timp a face acum aceasta; că din parte-mĭ voiŭ trimite şi eu un comisar la Iancu, ca împreună să lucreze pentru aceasta. El mĭ-a ḑis că nu pot a face concesiĭ astfel cum voiŭ eŭ, că nu pot a da plenipotenţie luĭ Bem, căcĭ este prea liberal; que du reste s'ils sont perdu, les Roumains nu-ĭ va mântui. La acestea înţelegĭ că m'am supĕrat şi m'am dus la Dembinski unde era Bisczanovski şi Longuard. Acestora le-am spus toate şi am ḑis că eŭ plec din Pesta, căcĭ nu pociŭ folosi şi mântui oameniĭ ce vor de bună voie a se perde, şi că toate acestea dovedescŭ că sunt tărâţĭ iar nu liberalĭ, şi că causa lor nu merită ca un om cinstit a se pierde

pentru eĭ. Dembinski mĭ-a ḑis să maĭ rĕmâiŭ căcĭ poate va fi numit cap al armieĭ. Acum avem elemente pentru o revoluție contra guvernuluĭ, dar timpul nu e priincios, căcĭ ar urma mare desorganisare. Astă noapte a venit un curier de la Bem, ḑicênd că nu poate disposa decât de 5 miĭ oamenĭ, avênd cu ceĭ-lalțĭ înconjurat munțiĭ luĭ Iancu și că trebuie cât maĭ curênd a face pace cu Românii. Nu putea veni maĭ *apropo* ca să dovedească adevĕrul vorbeĭ mele de erĭ. Peste o ḑi saŭ douĕ Guvernul maghiar și eŭ asemenea ne mutăm la Ketskemet, unde se va concentra oștile și apoĭ la nevoie la Segedin, și apoĭ Domnul scie unde (veḑĭ însе direcția). Tot ce e greŭ e că Ielacicĭ ne taie calea pe la spate. Aceia ce-mĭ ḑicĭ că trebuia ḑise lui Bem le-am ḑis în parte de atuncĭ, și am maĭ însărcinat pe Bolliac când l'am întâlnit în Debreczin, care e bine cu dînsul ca să-ĭ ḑică cu meșteșug mare, că noĭ l'am numi bucuros de Domn saŭ rege al nostu. Orĭ cum el e pe cât posiția îl iartă, în favorul Românilor. Lehiĭ din a lor legioană sunt cu totul pentru Românĭ, și aŭ cerut dela Bem ca eĭ să nu sĕ bată contra Românilor. Kossuth a cârmuit slab și rĕŭ, el mi-a dovedit și maĭ mult că nicĭ o dată un demagog nu poate fi un om de Stat. El a pierdut Ungaria. La aceasta iea mare parte

şi Görgey. Acesta vrea să fugă la munţi şi nu ascultă pe Guvernul unguresc. S'a trimis eri generalul Kis? ca să-l silească să se supuie saŭ să-i iea comanda. Tot un lucru încă supĕrător pentru mine este că n'am banĭ de loc. Astaḑi n'am banĭ (?) nicĭ cu ce să mănînc. Aĭ putea să-mĭ trimiţĭ un credit la Lenoir? saŭ Biscanovski de vre-o 40 #. — Eŭ, cum ţĭ-am spus, mĕ duc cu Guvernul maghiar şi oĭ sta aicĭ în Ungaria până la urmă. Serrez la main bien affectueusement de ma part à M-me Ghica que j'aime toujours beaucoup, malgré qu'elle m'a manqué de promesse.

„Am fost acum la Dembinski şi am aflat că Görgey a dat demisia de general şi a remas ministru de resbel. Dembinski mĭ-a ḑis: ils ont fait plus de fautes qu'il y a de cheveux sur la tête d'un homme crêpu. El înse se leagă să ţie resbelulŭ încă 6 lunĭ. Creḑ că va fi numit. Închipuesce-ţĭ cât aceste nehotărîrĭ aduc pierdere de vreme şi apasă posiţia. Dembinski vrea ca să iea ofensiva, prăpădind 1-iŭ corpul luĭ Ielacicĭ şi apoĭ contra Muscalilor. Vrea să eviteze o bătălie mare şi să poarte resbel defensiv în privinţa strategică, adecă a hărţuĭ pe duşman.

„Tu pricepĭ că multe din cele ce-ţĭ scriŭ, trebuie să le ţiĭ ascunse de Ungurii din Constantinopol, altele de alţiĭ tot din Constantinopol. Deosi-

besce singur, *cap aĭ bre*, ar ḑice un Osmanlîŭ. Nimic încă nu e hotărît, planurile se schimbă din ceas în ceas. Sunt prea bine cu Dembinski, mĕ va ajuta creḑ asemenea și Bisczanovski. Acesta este un peu *brouillon*, et une fois qu'il a quelque chose en tête, il y revient à chaque moment et à propos de toute chose. Maintenant il a toujours les Autrichiens dans la bouche. Je ne sais si c'est une qualité diplomatique, mais j'avoue que je ne la possède pas. En effet, je me crois très peu propre à faire un diplomate: je ne suis pas assez souple. Cu toate acestea nu creḑ că sunt de vină în neisprava d'aci. Dembinski avea un tractat cu Ungurĭi ca să-l ajute să intre în Galiția, și când tot fu gata fu oprit. Tot Lehiĭ ĭ-aŭ pus în picioare pe Unguri și eĭ nu-ĭ pot suferì. Bisczanovski e maĭ înapoĭ decât mine. De aci încheie că Ungurii sunt foarte de nimic. Aŭ pentru Românĭ o ură nespusă. Cu toate acestea tot nu desper și tot făceam acum dacă venirea Muscalilor nu întrerupea lucrarea, acum încă e vreme. Banĭ asemenea le lipsesc. Ḑi și noapte tipăresc la bancnote și nu pot isbutì a acoperì chieltuelile. Aŭ sosit astăḑĭ Murgu și alțĭ Deputațĭ din Banat și Transilvania și îmĭ spun că acolo Românii sunt foarte întărîtațĭ contra Ungurilor, căcĭ acestia îĭ maltratează foarte rĕŭ, și că nu maĭ

e chip d-aĭ opri a face revoluţie şi a se uni cu Muscaliĭ.

„Eŭ însumĭ desper şi nu maĭ creḑ că e chip a împăca aceste ambe naţiĭ. Nu poţĭ resona cu ura, resbunarea, fanatismul, mândria naţională şi înverşunarea amînduror; trebuie pentru aceasta vreme şi multă vreme. Cea maĭ mare vină e a Ungurilor. Acum e târḑiŭ. La fatalité s'accomplira. Ambele naţiĭ s'aŭ târît una pe alta în mormînt!

„1 Iulie 3 ceasurĭ dupe ameaḑĭ.

„Am fost la Dembinski. Görgey nu s'a supus. S'a dus aseară acolo Mesaros. Guvernul maghiar pleacă acuma. Aştept pasaportul şi o cartă pentru drumul de fier de la Batthyani ca să plec şi eŭ mâne. Pesta înfăţişează un spectacol trist. Pe uliţă nu întâlneştĭ de cât calabalicurĭ şi oamenĭ fugînd încotro pot.

„Muscaliĭ poimâne trebuie se fie aicĭ. Tot este în *débandade*. Kossuth s'a desceptat în sfârşit şi aseară a ḑis că se vede că Görgey vrea se *rendre* la Austriecĭ. Le sauve qui peut est général, şi socot că s'o opri în Turcia. Poate această scrisoare va sosi împreună cu mine la Constantinopol. Nu sciŭ de voiŭ putea a ţĭ-o

trimite înainte. Sunt îngrijat de Bălăceanu și c-nie cărora am scris la Sibiŭ de mai multe ori și n'am primit răspuns. I-am scris și ieri să se tragă spre Turcia. Nu mai este speranță. Prin această scrisoare vedi cum tot minutul schimbă și empirează situația. P'aici s'a respândit vorba că Ledru-Rolin e president al Republicei și că a declarat războiŭ Austriei, dar nu cred nimic. Il parait que Dieu s'est fait Cosaque et qu'il va refaire le monde à son image. — Helas! Proudhon avait bien raison de mettre ce mauvais Dieu à la porte en le honnissant. Am fost astădi de dimineață la Longvard. Prin două trei convorbiri ce am avut cu dînsul, l'am dispus cu totul pentru Români și îmi dicea că voește a merge la Kossuth să insisteze pentru aceasta. Tărdiŭ! — Consciința noastră poate fi liniștită, căci ne am făcut datoria. Ungurii nu pot dice așa. „Ungurii pier ca și noi și tot din acea causă. Ambele nații am avut în cap un general care nu concentră armia la vreme. Görgey poate da mâna cu Tell. Inchipuesce-ți că Ungurii, încă aŭ mai mult de 80 mii, dar împărțită și respândită nu înse departe; și cu toate acestea iată unde ne aflat *(sic)*. E probabil că cu toții om fi prinși de Muscali. Eŭ sunt hotărît a ședé și a pleca din Ungaria cu ceĭ mai din

urmă. Să n'aĭ norocirea nicĭ să morĭ cu cinste!! Nu cunosc nimic maĭ crud. Je suis né sous une mauvaise étoile. Scrisorile mele sunt maĭ mult jurnal.

„10 ceasurĭ seara.

„Fuseĭ la Dembinski să maĭ aflu ceva; e un foarte bun şi de treabă betrân şi-mĭ place mult. Se respândise vorba în oraş că Ruşiĭ aŭ fost batuţĭ la Capolna, dar el îmĭ spuse că e minciună. Mâne s'aşteaptă scire dela Metzaros. Kossuth şi Szemere aŭ plecat. Ceĭ-lalţĭ Miniştri sunt în permanenţă şi pleacă mâne la un ceas, când voiŭ pleca şi eŭ, precum şi Bisczanowski, Longward şi toţĭ ceilalţĭ. Dembinski mi-a ḑis că va remânea pâna va primì scire dela Mesaros; i-am ḑis să se păzească ca nu cumva Swarz-Gelbovicii, de carĭ se află mulţĭ între orăşenĭ, vĕḑênd lipsa Guvernuluĭ şi a oştireĭ din oraş să nu pue mâna pe dînsul să-l dea Ruşilor. M'a ascultat şi a poruncit să-ĭ aducă un corps de garde. Astă seară se făcuse oare care larmă prin oraş în potriva banquenotelor, căcĭ se ḑice că Ruşiĭ aŭ declarat că nu vor a le primi. C'est une ruse de guerre spre a paralisa Guvernul. Dupĕ toate probabilităţile Metzaros va fi arestuit de Görgey. Daca acesta îşĭ aducea şi se concentra

cu corpul luĭ Vetter şi a luĭ Vissotzky, se aduna ca la 80 miĭ oameni şi se putea întocmi o apĕrare. Aşa îmĭ ḑicea Dembinski. El acum porunceşte în lipsa luĭ Metzaros, care s'a numit *en chef* numaĭ cu numele, până va trage oastea dela Görgey.

„Nicĭ o scire din Transilvania. Regele Codrilor Iancu a maĭ bătut, se ḑice, pe Kemeny, care mersese să-l caute prin Munţi. Poate Görgey s'a supune, dar atuncĭ poate o fi prea târḑiŭ pentru concentrare. La bătălia de la Raab Ungurii aŭ pierdut 7 miĭ oameni.

„Dacă Ungurii s'ar fi împăcat cu Românii s'ar fi putut trage în Transilvania, unde ar fi putut ţine un resbel vecĭnic. Acum nu pot merge acolo.

„Bem se află paralisat în operaţiile sale, şi oastea luĭ e perdută pentru Ungaria, căcĭ Secuiĭ nu vor să iasă din Transilvania, unde şed. Deacea Bem nicĭ folosesce Ungarieĭ, nicĭ poate fi folosit. Cum pot fi oameni de stat aceia ce nu prevedea aceasta şi carĭ ḑic că Românii nu-ĭ poate mântuĭ. Apoĭ trebue să sciĭ că Românii se bat maĭ cu înfocare şi aŭ maĭ mult ensemble decât Ungurii, şi Munţiĭ sunt în mâna lor.

„Am trimes erĭ doĭ tineri la Iancu să-l povăţuiască din parte-mĭ să se ţie neutru între

Unguri şi Muscali, şi să nu iasă din munţi, cum şi să caute a se învoi cu Bem, îndemnând pe acesta a se pune în capul uneĭ mişcăriĭ maĭ mult română saŭ curat Transilvană, fără excepţie de naţionalităţi, căḑênd Guvernul maghiar. Asemenea am scris luĭ Bălăceanu. De voiŭ putea, însumĭ mĕ voiŭ duce în Transilvania.

„Il faut du temps pour les bonnes choses et malheureusement les événements marchent trop vite, les hommes ne sont pas assez ingénieux, pour avoir des bonnes et grandes inspirations. — Aussi je n'augure et n'attends rien de bon.

„Venisem aci cu credinţa că voiŭ murì saŭ voiŭ face vr'o faptă folositoare, şi ved că evenimente crude mĕ stavilesc; şi mĕ tem, şi privesc cu groază nevoia în care oiŭ fi a pleca de aicĭ şi a începe iarăşĭ tristă vieaţă de proscris.

„2 Iulie, 10 ceasurĭ.

„Metzaros a sosit. Görgey este blocat de vrăjmaşĭ şi nu l'a putut vedé. Corpul acela dar, care era de 45 miĭ, e perdut.

„3 Iulie, 11 ceasurĭ noaptea.

„Kossuth s'a întors astăḑĭ după prânz.

Aci a venit veste că la Comorn erĭ în 2 Iulie 50 miĭ vrăjmașĭ isbind corpul luĭ Görgey, acesta le-a tăiat aripa stângă și i-a împins până la Acs *(sic)*. Centrulŭ și aripa dreaptă a fost respinsă de Klapka. Se ḑice că Ungurĭĭ aŭ perdut 700 oamenĭ și Nemțiĭ 2000. Asemenea Ungurĭĭ ar fi luat 9 tunurĭ; dar sciĭ că și Austriacĭĭ aŭ luat 6 dela eĭ, de care tace buletinul de aci. Pour ménager les succeptibilités nationales Dembinsky n'a pas voulu être en chef și a lăsat pe Metzaroș, dar el va purta operațiile. Dembinsky se leagă că va ținе 6 lunĭ. Planul luĭ Dembinsky sciĭ că este să mute răsboiul în Ungaria de jos, în vreme ce Kossuth și Görgey vor a părăsì cu totul Ungaria și a merge la Viena. Acea ce Dembinsky ḑice că nu este cu putință acuma. Aradu s'a dat Ungurilor. Dacă se va da și Temeșvarul ce-l bombardează acum, apoĭ lucrul merge bine, căcĭ Unguri aŭ atuncĭ basă bună de operațiĭ. Se ḑice că Rușiĭ de la Miskoltz s'aŭ îndreptat spre Debreczin și aŭ lăsat drumul Pesteĭ, acea ce ne făcù să maĭ remânem puțin aci. Se dă cu socoteala căcĭ vor să taie Transilvania de Ungaria și se îndreptează în ajutorul Temeșvaruluĭ. Jelacicĭ s'a retras spre Titel. Nemțiĭ da la Comorn după bătaia de alaltăerĭ, s'aŭ retras, dar Dembinsky bănuia aseară

ca nu cumva să se fi luat după corpul luĭ Kmety ce se afiă la Stulveissemburg. La Debreczin poporul a omorît pe prisonierii ruşĭ şi nemţĭ ce eraŭ acolo, acum e temere mare ca Ruşiĭ să nu facă repressailles. Astăḑĭ poate plecăm spre Szegedin.

22.

„Pesta, 14 Juillet 1849, 6 ceasurĭ seara.

„Ţĭ-am trimes astăḑĭ o scrisoare, acum încep alta. Veḑĭ că scrisorile mele sunt un jurnal în care însemnez nuvelele de toată ḑioa şi de tot ceasul. Dacă Muscaliĭ urma a păşì înainte după cum începuse, până astăḑĭ se sfîrşia comedia în Ungaria, dar n'aŭ fost infaillibles niciĭ eĭ. Ploile şi drumul băltos a oprit apropierea Ruşilor. Mor mulţĭ de căldură şi holeră. Spun că ar fi la Polgar acum. Dembinsky a luat dispositiĭ şi câştigând vreme se câştigă viaţă. Iată 6 ḑile de când guvernul stă în învălmăşeală din pricina luĭ Görgey. S'a trimis eriĭ şi astăḑĭ curier la Görgey ca să-ĭ ceară 20 miĭ. Austriaciĭ s'a tras îndărăt de la Comorn. Dembinsky bănuesce că s'or fi pogorît în ajutor luĭ Jelacicĭ.

„Bisczanowsky a plecat eriĭ. I-am dat eriĭ o

poliță ca să plătescĭ luĭ Czaika 15 #. Și astădĭ alta ți-am trimes în scrisoarea mea ca să primescĭ 27 # tot dela Czaika.

„Am primit jurnalul celor de la Brusa ce mĭ-aĭ trimes. Sunt și eŭ de părere că trebue modificat. Mi-a părut bine vĕdênd că între legitimiștiĭ aceĭa (căcĭ Locotenenții și cu aĭ lor resonează tocmaĭ așa socotindu-se că *de droit divin* puterea revoluționară a Românilor este inerentă persoaneĭ lor, și că Românii și-aŭ alienat pentru tot-deauna dreptul de a avé alt guvern saŭ cap decât pe dumnea-lor) s'aŭ unit maĭ toțĭ pentru Negri, dar condițiile ce pun la aceasta trebuesc modificate, de nu se vor puté suprima. Tu ar trebuì să începĭ a face ca Czaika, la una saŭ douĕ septămânĭ câte un buletin, dând în cunoscință la toțĭ emigrațiĭ prin agenții starea lucrurilor și lucrările noastre. Cu voia fără voia celor-lalți, tu organisează acolo concentrare și dă direcție emigrațieĭ, eŭ te voiŭ secunda, și cine va vrea vie după noĭ. Când este anarchie trebue a lua în mână direcția lucrărilor fără a aștepta a o primì dela ceĭ-lalți. Caută încă isvoare bănescĭ, îngrijesce încă a-mĭ trimite puscĭ, căcĭ aceasta este o mare stavilă pentru legiune, fiind mare lipsă aci. Cum dracu să insistez ca să facă legiunea, când îți spun și e adevĕr că aŭ multe

batalioane în cari nici pe sfert oamenii n'au puscĭ. Acesta ar fi chipul cel mai bun spre a isbuti în planul nostru. Totul dar atârnă mai mult dela tine.

„Am lăsat pe guvernul maghiar în aceste dile în pace, fiind-că nu scia ce să-şi facă capului, dar je reviendrai à la charge bientôt. Este mare nenorocire, că Ungurii nu pricep foloasele ce ar dobândi de ar lua altă politică cu naţionalităţile şi mai cu seamă cu Românii. Ce se va întîmpla din aceasta? Iată ce cred: dacă Ungurii, cum eŭ doresc din suflet, vor birui pe Ruşi, apoi acea biruinţă va profita în viitor mai mult Românilor decât lor, căci isprava acestei biruinţe va fi *ipso facto* liberarea Polonilor şi a Principatelor cari aŭ o politică contrariă politicei de acum a guvernului maghiar. Aceasta o simt Ungurii şi pentru aceea cât va mâna acesta lucrurile nu va lega relaţii mai strînse cu Polonii şi Românii decât o alianţă defensivă şi ofensivă, şi aceasta încă nu se va puté poate face din deosebirea politicei, dar cu vremea încă firesce guvernul se va modifica şi alţi oameni mai puţin ostili naţionalităţilor vor lua cârma, căci de asemenea oameni tot se află şi între Unguri. Pentru Unguri chiar n'aŭ fără numai un mijloc a-şi păstra naţionalitatea lor, şi aceasta e federaţia, iar nu supremaţia;

altmintrelea vor avé soarta ce amerinţă pe Turcĭ. Intr'adevĕr Ungurii, viţă concherantă, este foarte mică la numĕr ca şi Turcii şi din ḑi în ḑi piere. Este observat că această viţă nu se înmulţesce ca Românii şi cele-lalte naţii; elle est frappée de stérilité et destinée à s'éteindre peu à peu ca şi Turcii. Crede că am alergat maĭ prin toată Ungaria şi n'am vĕḑut Unguri compacţi, afară de vre-o câte-va sate împrejurul Debreczinuluĭ şi pe lângă Tisa; în toate cele-lalte locurĭ sunt înnecaţi în noianul altor neamurĭ. Asemănarea lor cu Turcii este foarte mare, atât în caracter, în vitejia individuală, cât şi în trufia naţională. Soarta le va fi asemenea. Eŭ nu creḑ să fie nicĭ 4 milioane de Unguri adevĕraţi şi aceştia nu compacţi la un loc, ci rĕspândiţi în mijlocul uneĭ populaţiĭ de patru orĭ maĭ mare şi ostilă lor. Acum aŭ o armată, dar în acea armată dóue din treĭ părţi sunt străinĭ, între carĭ la 30 miĭ recrutaţi între Românĭ. Din aceste date singur poţi trage conclusia. Eŭ le-am ḑis; supremaţia şi democraţia nu se pot alia împreună şi eŭ creḑ că veţi pica tocmaĭ în groapa, ce vreţi a săpa naţionalităţilor. După părerea mea, Ungaria are douĕ căĭ înaintea sa: de voiesce a-şĭ păstra supremaţia ce a avut până acum, atunci trebue

a rĕmâné aristocrată şi despotică, saŭ într'alte cuvinte a rĕmâné cum a fost lângă Austria; de voesce a fi liberă şi democratică şi a încongiurà într'aceeaşĭ vreme şi temerea de Panslavism, trebue a da mâna la 9 milioane Românĭ, naţie înnăscută democratică, ce să stea împreună cu dînsa şi lângă dînsa; într'un cuvînt din douĕ una, saŭ o Ungarie Austriacă saŭ o Ungarie Română, altmintrelea nu se poate.

„Naţia română din toate naţiile Orientuluĭ are cel maĭ frumos viitor, este mare, creḑ maĭ la 10 milioane, este compactă şi cuprinde tot ţinutul din Tisa până la Marea Neagră şi din Carpaţi la Balcanĭ, căcĭ trebue să sciĭ că în Transilvania, afară de vre-o 400 miĭ Secuĭ şi Saşĭ, Ungurii sunt numai vre-o câte-va miĭ şi încolo tot Românĭ. Asemenea în Banat. Dincoace de Tisa sunt foarte puţinĭ Sêrbĭ. In Bulgaria m'a mirat încă foarte mult neîntâlnind din Balcanĭ şi până în Dunăre nicĭ un sat bulgăresc, şi numaĭ sate românescĭ. Unde sunt Bulgariĭ? In Bulgaria se află puţinĭ prin oraşe şi apoĭ între Vidin şi Niş şi dincolo de Balcanĭ; Românii se întind în toată Bulgaria proprie şi pe tot malul drept al Dunăreĭ până la Belgrad. In partea serbică, pe Dunăre, după cum mi s'a spus, sunt maĭ mult de 40,000 familiĭ române. Bulgaria proprie dar,

după locuitorii ei de astădĭ, este o ţară românească; veḑĭ dar că am drept să reculez hotarele patriei noastre până în Balcanĭ. O să moară Bolliac de necaz că n'a avut el întêiŭ această idee. Românismul nu se va puté desvolta şi scăpa de atâţi vrăjmaşĭ ce-l apasă, până când ambele Principate nu vor fi libere şi nu vor organisa puterea lor armată, astfel cum o visam acum vre-o 5 anĭ, şi cu care să-şĭ tragă cu sabia hotarele sale naţionale. Puterea publică a unuĭ stat organisat este singura garanţie a sa. Dumneḑeul meŭ politic de maĭ multă vreme este *puterea*, este *Iehova*, *Dumneḑeul armatelor*. Este de trebuinţă a popularisa între Românĭ aceste ideĭ şi a întoarce toată ţinta lor naţională către armă numaĭ, căcĭ numaĭ cu dînsa se vor mântuĭ şi vor fi marĭ şi puternicĭ. Eŭ simt cu atât maĭ mult această trebuinţă, căcĭ se află între noĭ o şcoală romantică, care despreţuesce puterea materială a unuĭ stat şi ne vorbesce numaĭ de puterea morală, puterea dreptuluĭ (veḑĭ d. ex. adresa guvernuluĭ provisoriŭ din Iulie anul trecut către Soliman-Paşa). Şcoala romantică în care iaŭ parte atât Russet, cât şi Eliad şi alţiĭ, a perdut revoluţia noastră. Sciŭ că şi tu aĭ ideile mele şi nesciind ce se va întîmpla cu mine aci,

aşĭ dorì să nu le păstrezĭ pentru tine, şi să cauţĭ a le popularisa.

„Iţĭ trimit No. 2 din fóaiea „Democraţiea", unde este un document al guvernuluĭ pentru Românіĭ din Transilvania. Iţĭ trimit încă şi acest estract, care arată opinia luĭ Kossuth şi hotărîrea nestrămutată întru aceasta. Acesta mi s'a dat în secret şi doresc ca şi tu să-l ţiĭ asemenea, căcĭ aflând guvernul maghiar că îl am, poate să-l compromită posiţia mea aci. Eŭ îţĭ împărtăşesc toate aceste documente, pe care te rog să le păstrezĭ împreună cu scrisorile mele, căcĭ doresc să scriŭ ceva pe urmă într'aceasta. De n'o voiŭ puté eŭ, apoĭ veĭ face-o tu, saŭ Golescu negru, căruia mĕ rog a-ĭ comunica toate. De poţĭ tu, fă acum ceva pentru jurnale.

„Posiţia Turcilor în Principate dă slăbiciune politiceĭ noastre aci, căcĭ Ungurіĭ şi Lehiĭ vor a menagea pe Turcĭ şi prin urmare se tem a face ceva ce nu le-ar plăcé, saŭ care ar trage bănuiala lor. Lucrează încă acolo asupra luĭ Andrassy. Nu e decât un mijloc pentru naţionalitatea naţiilor; a dobândì este a rĕsturna guvernul maghiar, dar acum e vreme. Apoĭ o s'o facă Muscalіĭ, căcĭ eŭ creḑ că isbânda e peste putinţă, afară numaĭ dacă lucrŭrile nu se vor preface în Paris, Londra şi Constantinopol.

„6 Iulie.

„Astădĭ am fost la Batthiany. Mi-a spus că Iancu a scris luĭ Kossuth că se unesce cu Ungurii contra Ruşilor de-ĭ va da naţionalitatea şi cele-lalte. I s'a rĕspuns îndată dupe basele hotărîte cu mine. Aceasta e de o mare importanţă maĭ cu seamă că Bem este silit a avé necurmat ca acum contra luĭ Iancu 10 miĭ. Bem se află acum într'o posiţie rea. Muscaliĭ aŭ venit în Transilvania cu 30 miĭ; el avea numaĭ 9, căcĭ armata ĭĭ era rĕspândită. De aceea Muscaliĭ aŭ înaintat până la Dej. Aceasta la 31 Maiŭ. Bem aşteaptă artilerie ca să-ĭ atace. El se află acum în Maros-Vasarhely, la Tecue (?).

„La Comorn astădĭ era să fie o bătaie. Dupe aceea armata era să se tragă încoace, lăsând o garnisoană bună. Toată puterea se concentrează spre Szegedin şi Banat. Dembinski speră că va strînge 100 miĭ. Vor să bată întĕiŭ pe Ielacicĭ şi apoĭ pe Muscalĭ.

„Din ticăloşia guvernuluĭ maghiar nu se scie încă unde e Muscaliĭ. Se ḑice că e la Tokai şi că încă nu e la Debreczin. Se ḑice că s'a despărţit în douĕ, uniĭ într'acolo, alţiĭ încoace spre Pesta. Acestea le-am aflat acum de la Dembinski. Avem bună nădejde. Pentru legioană

mi-a spus Batthyani ca să mai aştept vre-o trei patru ţile, până se va orênduì un ministru de răsboiŭ, căcĭ Görgey a dat demisia. Se ţice că se va orênduì Aulich. Metzaros s'a numit general en chef peste toate trupele şi Dembinski chef de l'état-major général, după cum era Chranovski la Piemont. Görgey păstrează comanda corpuluĭ luĭ.

„Batthyani mi-a spus că aŭ greutate din pricina banilor. Inchipuesce-ţĭ că aŭ nevoe acum a cumpĕra puscile care se află la Vidin, şi aceasta că din pricina acestor temerĭ şi mutărĭ teascurile n'a putut lucra. De va ţine, cum sper acum, răsboiul, apoĭ voiŭ face legiunea, căcĭ la aceasta ţi şi noapte gândesc. Monti încă n'a isbutit in legiunea lui până acum din lipsa puscilor. Bathyani îmĭ ţicea că vrea să trimită la Vidin lume ca să schimbe cu puscile. — Cum iţĭ pare?

„Eŭ tot mĕ ţin de idea ce ţi-am împărtăşit într'una din scrisorile mele (creţ No. 12), adică d'a mĕ duce cu un steag naţional în munţiĭ Transilvanieĭ la Iancu şi d'a pornì pe Românĭ contra Muscalilor prin ideia naţionalităţeĭ şi a-ĭ scula pe toţĭ. Am însărcinat astăţĭ pe Longvard a o propune luĭ Kossuth. El este cu totul de părerea mea şi are bune argumente a

da; a și fost astădĭ, dar neputênd găsi vreme prin-cioasă, a rĕmas pe mâne a se înțelege cu dînsul.

„Guvernul maghiar și maĭ cu seamă Kossuth a pățit o rușine ca și guvernul nostru luând fuga cum aŭ auḑit că vin Muscaliĭ. Jurnalele d'aci îl rîd acum. Cârtesc încă pentru destituția luĭ Görgey. Kossuth a venit astădĭ aci, Bisczanovski asemenea. Aseară mĕ aflam la Batthyani când fu chemat afară și îndată intră, aducêndu-mĭ pe Nenișor care a sosit alaltăieriĭ aci și venise să-l întrebe unde mĕ aflu. Mâne îl pornesc în Transilvania la ceĭ-lalțĭ, cărora am scris că de nu voiŭ puté isbutì curênd în treaba d'aci, apoĭ voiŭ umbla a-ĭ așeḑa pe toțĭ după gradul lor în oastea ungară. Sunt foarte îngrijat de dînșiĭ, căcĭ ĭĭ sciŭ fără mijloace, și în oare care chip noĭ amândoĭ suntem responsabilĭ, căcĭ i-am adus aci. Lui Nenișor, care a venit fără banĭ, i-am mijlocit de toate ca să se ducă în Transilvania. Se poate aceasta ca Negri și Alecsandri să fie acolo și nicĭ tu, nicĭ eĭ să nu-mĭ scrie nimĭc, eĭ pe carĭ ĭĭ iubesc atât? Tot aceasta așĭ ḑice și de M-me Catinca Negri, care am auḑit că a venit acolo, dar dumnea-eĭ are maĭ multă dreptate să mĕ fi uitat.

„Gândesc că om maĭ ședé aci vre-o treĭ

ḑile şi apoĭ om merge unde ţi-am însemnat. Ce voiŭ face după aceea, nu sciŭ. Aşĭ fi dorit să fiŭ aci liber fără însărcinare, ca să mĕ pot lăsa dorinţelor mele.

„Muscaliĭ sufere mult şi va suferì încă de climă şi boalele eĭ, cum şi de strugurii ce vor mânca la Tokai peste puţină vreme. Dembinski pune temeiŭ p'aceasta.

„In scrisoarea nevesteĭ sunt ceva hârtiĭ pentru tine.

„Nu plecăm astădĭ, şi maĭ rĕmânem până vom maĭ vedé starea văjmaşuluĭ (?).

„Ţi-am trimes prin Bisczanovski poliţa de 15 # care i-am primit de la dînsul ca s'o plătescĭ luĭ Czaica saŭ Lenoir.

„Iţĭ trimet acum una de 27 # ca să ieĭ dela Czaica.

„Imĭ rĕmâĭ dator dar cù 12 #, la care maĭ adăogênd ce veĭ putè, mĕ rog a mi-ĭ trimite cât maĭ curênd".

---

23. „Szegedin, 13 (1) Juillet 1849. Minuit.

„Je suis parti avec le gouvernement Hongrois le 8 du mois en hâte de Pest, où on disait que les Autrichiens vont entrer dans quel-

ques heures. Rien n'est arrivé pourtant et Pest est encore Hongrois. Je suis venu par Solnoc ici. Szegedin est actuellement la capitale du pays. Les choses ont varié ici et nous sommes en faveur. Pusesem în lucrare maĭ multe mine pentru aceasta: Dembinski şi Longward. Acesta mi-a spus că Canning s'a pronunţat pentru Românii din Transilvania. Aceasta a spus el guvernuluĭ maghiar, care acum într'acolo ţinteşte fără a aştepta mult. Batthyani m'a poftit la dînsul spre a ne înţelege. Eram cam supĕrat pe dînsul, căcĭ îl vedeam că-mĭ stă în cale ca să nu mĕ înţeleg d'adreptul cu Kossuth. In vremea aceasta a sosit aci Bolliac, Deivos, Manu şi Vernescu. Am ţis luĭ Bolliac să mearg㠠la Kossuth. L'am dăscălit ce să-ĭ ţică. Kossuth l'a primit bine şi i-a făgăduit că va împlinĭ toate. Seara am fost la Batthyani şi ne-am învoit în toate condiţiile acelea, afară de art. X. Adevĕrat că acel articol se reduce la puţin, de vreme ce sfaturile de administraţie precum şi subprefecţiĭ sunt aleşĭ, şi numaĭ prefectul comitatuluĭ e numit de guvern. Acestea s'a făcut ierĭ. Adĭ am fost la Kossuth cu Bolliac. I-am dus aceste condiţiĭ care le-a primit, cum şi tractatul pentru legioană, care asemenea a fost primit cu condiţie d'a face acum un batalion de o cam dată şi

peste puțin să complectez legioana. Mâne mĕ duc iar la dînsul ca să ieaŭ lucrul sfârșit și să plecăm cu toțiĭ în Transilvania, atât pentru legioană cât și ca să caut a împĕca pe Românĭ. Kossuth ne-a ḑis că el vrea să trimită pe Bem în Valachia mare ca să compromită pe Turcĭ și să-ĭ silească a se demasca. El e cam supĕrat pe eĭ. Ne-a întrebat ce credem noĭ pentru aceasta. La care am rĕspuns potrivit scrisorilor tale, că Turciĭ vor fi pentru Ungurĭ dacă vor bate pe Muscalĭ; că eĭ nu maĭ pot pretinde la neutralitatea Valachieĭ marĭ, unde maĭ cu seamă se află Muscalĭ, că eĭ pot a sta în Valachia mică. Mâne voiŭ intra în maĭ multă deslușire cu Kossuth.

„Bolliac, cum ți-am spus, e bine cu Bem și i-a ḑis într'o ḑi, că noĭ îĭ putem face o carieră maĭ strălucită decât i-a făcut Ungurii, daca se va da nouĕ și va gonì pe Muscalĭ din Valachia mare. Îmĭ asigură că nu i-a părut rĕŭ d'această isbire *à bout portant*. Se vede că aceasta o doresce și Bem. Se ḑice că el a bătut pe Muscalĭ afară din Transilvania și că a intrat în Bucovina. Nu se scie de e adevĕrat. La întîmplare când Bem va intra în Valachia mare, apoĭ voĭ d'acolo trebue să veniți în Valachia mare cu Negri, ca să-l puneți în capul trebilor. Pentru

Iancu i se făgăduesce un rang de sus în armata Ungarieĭ. Eŭ voiŭ să mĕ întâlnesc cu el în Transilvania. Kossuth mi-a spus că scrisoarea luĭ e foarte frumoasă, dar cam vagă în cereriĭ. Skender e la Panciova. Îĭ voiŭ scri să vie. Nous avons beaucoup de confiance dans l'action de nos armées ici. Nous espérons que l'ennemi sera battu. L'esprit du peuple est admirable; il se rassemble partout en landsturm. Görgey a rĕmas cu toată oştirea luĭ la Comorn, adică cu 50 miĭ. Muscaliĭ în numĕr de 45 miĭ s'a tras spre dînsul ca să se unească cu 30 miĭ Muscalĭ, ce sunt într'acolo şi cu Austriaciĭ. Dembinski operează acum în dosul Muscalilor cu 28 miĭ. 15 miĭ Muscalĭ ce eraŭ spre Debreczin nu se ştie ce s'a făcut, poate s'a dus spre Transilvania. Dembinski caută acum a degagia pe Görgey. Cum veḑĭ planul s'a schimbat de o cam dată din maĭ multe necesităţĭ, iar maĭ cu seamă din voinţa luĭ Görgey, şi Ungurii acum vor să ţie linia Tiseĭ. La nevoe se va face ce a voit Dembinski, adică a se concentra între Tisa, Mureş, Dunăre şi în Transilvania.

„Dar gloria? a cuĭ să fie? ḑicea Bolliac. Eŭ întâiŭ am avut idea. Eŭ acum m'am dus iarăşĭ

la Kossuth pentru aceasta. Ca să scap de dînsul, i-am făgăduit să-ĭ daŭ un rĕvaş la mână că e glorios şi l'am iscălit în tratatul legióneĭ, dându-ĭ titlul de *délégué spécial de l'émigration de la Transilvanie.* Voiŭ trimite pe Bolliac să şadă pe lângă Bem şi să-l dăscălească; îĭ voiŭ da plenipotenţie a şi încheia ceva.

„14 Iulie, 2 ceasurĭ după prânz.

„Ghica, iubite Ghica, îngenuche şi mulţumesce luĭ Dumneḑeŭ, patria noastră se va mântuì. Viŭ dela Kossuth. Aceea ce d'abia îndrăsneam a visa, se va împlinì. Bem a bătut Muscaliĭ la Bistriţa şi i-a gonit afară; acum s'a dus la Braşov şi apoĭ la Valachia mare. Am vĕḑut depeşele luĭ. Mi s'a arĕtat de Kossuth. Vor să câştige cu banĭ pe Omer-Paşa. — Şi se va face. Inchipuesce-ţĭ bucuria mea când Kossuth mĭ-a propus ca să ieaŭ pe Iancu cu toată armata luĭ în Valachia mare.

„Trebue, a ḑis, ca toţĭ Româniĭ din Transilvania şi Banat să meargă să mântuiască Principatele, unde e temeiul naţionalităţeĭ române. Aşa dar peste puţin, împreună cu Bem, voiŭ intra în Valachia mare c'o mare putere, şi 8 milioane Românĭ vor fi în picioare contra Muscalilor.

Kossuth îmĭ înlesnesce toate spre a lucra în Transilvania şi ne dă şi banĭ de cheltuială; el e în adevĕr un om mare. Acum cred că causa libertăţeĭ va isbutì. N'am fost nicĭ odată aşa fericit ca în acest minut.

„Astădĭ e treĭ lunĭ de când ne-am despărţit. Am suferit mult, am trecut prin multe momente crude, dar acum toate mi s'aŭ rĕsplătit cu prisos. Tu sciĭ ce-ţĭ rĕmâne să facĭ. Nu-ţĭ pot scrie maĭ mult. Am ḑis luĭ Kossuth că în proclamaţia ce va face Bem să ḑică că Ungurii vor să scape şi pe Valachia mare şi pe Turcĭ de Muscalĭ, care îĭ tîrĕsc într'o politică rea, că vor frăţie cu toţiĭ etc. etc.

„Mâne plec negreşit, acum sunt foarte *ému* şi am multă treabă ca să-ţĭ maĭ pot scrie. Ţi-am scris pe scurt. Tu completează cu gândul. Iţĭ trimit binecuvîntarea mea pentru idea ce-aĭ avut d'a mĕ trimite aci. Nu credeam că şi visurile se pot împlinì. Aştept o adresă dela Batthyani formală în privinţa concesiilor. Imĭ aduc aminte acea ce scriam luĭ Ion Brătianu când eram la Constantinopol, ḑicêndu-ĭ că acela va puté mântuì patria, care va ḑice: „dintru Ungaria am descălecat". Bolliac îmĭ este de mult folos. Kossuth intră cu totul în pro-

iectul din scrisoarea ta. Despre acesta am vorbit mult astădĭ. Bem e cu totul pentru noĭ.

„J'ai fait expédier les ordres du gouvernement à Skender à Panciova, où il se trouve, pour qu'il aille au plutôt en Transylvanie. Legiunea sera en avant-garde când s'o duce în Valachia. Kossuth a destituit le gouverneur de la Transylvanie, căcĭ s'a purtat rĕŭ cu Românii, după cum a arĕtat Bolliac".

*

„Creḑ că mi-aĭ vĕḑut jurnalul. M'am strecurat prin toate şi n'am părăsit graniţa, lucrând când pe ascuns, când de faţă. Am dobândit confienţa multor oameni trebuincioşĭ, şi de când m'am întâlnit cu Bălcescu la Debreczin, unde venisem pentru acelaşĭ scop, lucrăm împreună la toate. Scrie luĭ Grigorie Peretz, că şi daca nu va voĭ să vie aicĭ tovarăşul luĭ, care ar fi de mare trebuinţă, el să nu piarḑă o ḑi, să vie singur, căcĭ el e foarte trebuincios.

„Chesar Bolliac".

*

„Manu te roagă ca, găsind un ocazion, să-ĭ trimiţĭ geamantanul luĭ ce l'a lăsat la Vigoureux ca să-l dea ţie. Deivos îţĭ trimite passaportul.

Este de mare trebuinţă a trimite un agent în Bucovina. Trebuesc acolo pregătite duhurile la mişcare şi la unire cu Moldova şi Valachia mare. Eŭ o să caut a o face. Dar ar fi maĭ bine ca tu să trimiţĭ d'acolo pe Răşcanu orĭ pe Ionescu".

„15 Iulie.

„Oh! Bacalîmul şi apatia turcească. N'am putut a isbutì ca erĭ şi aḑĭ să se iscălească poruncile de Kossuth şi să plec, dar mâne nădăjduesc. M'am învoit cu Kossuth ca Iancu să facă cererile potrivit acestora şi atuncĭ el să le aprobeze, făgăduind a le face a se aproba şi de Dietă; cum şi tot el să ceară a merge în Valachia mare spre a ne mântuì de Muscalĭ. Am dictat însumĭ porunca către Bem în treaba noastră, prin care i se ḑice să lucreze în înţelegere cu noĭ şi se autorisează a intra în Valachia mare.

„Le général Guyon vient de frotter assez bien Jelacicĭ à Verbas. Bălăceanu se află la Vasarhey. Il voiŭ însărcina ca împreună cu Bolliac să meargă a se ocupa cu formarea legiuneĭ. Eŭ voiŭ rĕmâné la Iancu până a sfârşi cu dînsul şi a-l lua şi pe el cu armata luĭ şi să pregătim intrarea în Valachia mare. Această frumoasă idee despre Iancu am dat'o luĭ Kossuth prin

Longvard, şi astfel a venit dela dînsul propunerea. Acesta mi-a vorbit mult despre Lear (nu ştiŭ bine minte numele), care se află acolo pe lângă Canning şi care, cunoscênd aceste locurĭ, privesce cestia naţionalităţilor ca şi noĭ. De nu eştĭ în relaţie cu dînsul, ar trebuì să intri, căcĭ mi l'a lăudat mult. Longvard are duh. El îmĭ ḑicea: „Vous verrez que quand les Hongrois batteront les Russes, l'Europe interviendra pour sauver la Russie". Plecăm astăḑĭ, căcĭ am sfârşit toate. Banĭ să nu-mĭ maĭ trimiţĭ, dar să înlesnescĭ venirea frate-meŭ Barbu aci. Copia tratatuluĭ pentru legioană o veĭ primì prin Czaika, căruia o va trimite Bisczanovski. Acesta este un alarmiste; de acea spune luĭ Czaika, ca să nu iea *à la lettre* cele ce-ĭ va scrie, căcĭ lucrurile Ungurilor le merg maĭ bine de cât le crede el.

„Iată îţĭ trimit tractatul, fiindcă Kossuth nu se putea ocupa d'a cercetà amĕruntele chestieĭ ostăşescĭ, de care nu era nicĭ competent; de acea, cum veḑĭ, am lăsat'o în treaba luĭ Bem, ca să nu maĭ perdem timpul aci. A venit un ofiţer din Transilvania. Românii a maĭ făcut o isbire şi a luat douĕ tunurĭ. Legioana polonă, primind porunca a merge în contra lor, nu s'a supus de loc".

(Anexă la pag. 370).

Copie după adresul Minist. [277—K. ü.]

„*Messieurs,*

„Vous vous êtes offert comme intermédiaire espérant rétablir la paix entre le gouvernement hongrois et les insurgés Roumains de la Transylvanie. Vous m'avez proposé plusieurs articles formant le désir de vos compatriotes Transylvains. Je les ai communiqué avec Monsieur le gouverneur et MM. le Ministres, et j'ai l'honneur de vous les renvoyer avec très peu de modifications en même temps qu'une traduction en hongrois. Le gouvernement désire vivement la paix et le bonheur de tous les habitants de la Hongrie. Si vous pouvez exercer votre influence à ce que les Roumains mettent bas les armes, dans le temps fixé et qu'ils soumettent les dits articles au gouvernement en forme de demande, je puis vous garantir qu'ils seront acceptés de la part du gouvernement. Vous aurez rendu par là un grand service au pays et à vos compatriotes.

„Agréez, Messieurs, l'assurance de ma considération très distinguée.

„Szegedin le 14 Juillet 1849.

„Le Ministre des Affaires Etrangères,

„Comte *Casimir Bathyani.*

„*A Messieurs Balcesco, Agent de l'Emigration Roumaine et César Bolliac*".

(Anexă la pag. 370).

„*Projet de pacification.*

„1. Les Valaques faisant une nationalité à part seront désignés dorénavant dans les actes publics sous leur nom de Romans.

„2. Le gouvernement Hongrois désirant le libre développement de toutes les nationalités faisant partie de la Hongrie, accorde aux Romans les garanties nationales suivantes.

„3. L'usage diplomatique de la langue Hongroise ne devant s'étendre que sur la législation, l'administration des affaires publiques et gouvernementales et en tant qu'elle est indispensablement nécéssaire pour le maintien de l'unité de l'Etat de Hongrie. La langue dont on se servira

dans l'administration des communes sera par conséquant celle de la majorité des habitants.

„4. Dans les comitats ou autre juridiction exclusivement romane ou bien où la majorité est de cette nation on pourra se servir pour les discutions de la langue romane aussi bien que de la langue magyare. Le protocole se fera de même avec le texte dans ces deux langues.

„Les correspondances avec la diète, le gouvernement et les juridictions se feront en langue magyare, excepté toute fois la correspondance entre les juridictions où on se sert de deux langues. Dans ce cas on pourra correspondre en langue romane.

„5. Dans toutes les écoles, celles qui existent déjà aussi bien que celles que l'Etat fondera dans l'avenir pour les Romans, la langue de l'enseignement sera la langue romane.

„6. Dans les cas qu'on introduise le juri ou la procédure verbale dans les tribunaux inférieurs, le principe destiné dans l'article 4 s'étendre également à la procedure judiciaire pour les juridictions comprises dans ce même article.

„7. Tout Roman sera libre de donner des pétitions dans sa propre langue.

„8. Les Romans du rithe grec auront les

mêmes droits, dont les confesseurs des autres réligions jouissent à l'égard de l'administration autonome de leur église et de leurs écoles. Ils seront par conséquant indépendants de la hyerarchie serbe et pourront élire librement leurs évêques, dont le chef portera le titre de patriarche.

„9. On établira au Ministère de l'Instruction publique une section particulière pour les affaires des croyants du rithe grec, composée en totalité par des Romans de ce rithe.

„10. Les écoles et les églises de ce rithe participeront de tous les avantages qu'on accordera à celles de toutes autres religions.

„11. Comme jusqu'à présent, ils pourront aussi à l'avenir administrer eux-même les fondations de leurs églises et de leurs écoles.

„12. On établira à l'Université de Buda-Pesth une faculté théologique à part pour eux.

„13. Les Romans, après une notification préliminaire et une ordonance du gouvernement, pourront s'assembler annuellement en synodes particuliers et généraux pour leurs affaires de religion et d'école sous la surveillance d'un commissaire du gouvernement.

„14. Dans les communautés où la langue romane prévaut, le commandement de la garde nationale se fera en roman.

„15. Ils seront admis à l'égal des autres citoyens à tous les emplois de l'État, et le passé ne pourra jamais former un obstacle à cet égard pour personne.

„16. Les Romans insurgés contre la Hongrie déposeront dans deux semaines après la communication de la signature de ce traité, les armes à la plus proche autorité civile ou militaire.

„17. Il sera accordé par le gouvernement Hongrois une amnistie complète et générale pour tous le Romans compromis dans les derniers événements, qui remplissent la condition stipulée dans l'article précédant.

„18. Les Romans insurgés, après avoir déposé les armes, prêteront le serment à l'indépendance de la Hongrie. Quiconque ne prêtera pas ce serment deux semaines après la conclusion du traité de pacification, ou qui ne déposera pas les armes jusqu'au terme mentioné dans l'article 16, sera exclu de l'amnistie.

„Il serait de plus nécessaire d'ajouter en ce qui concerne les paysans que:

„1. Les corvés et autres prestations féodales sont abolies dans les sens de la loi complètement tant pour les paysans *civialista* que pour les *Hurubas*;

„2. les villages brûlés avec leur territoire qui a appartenu aux paysans seront rendu à ceux-ci pour qu'ils puissent s'établir chacun dans sa maison;

„3. les contrats forcés qu'on prétend que les seigneurs ont extorqués des paysans depuis que la Transylvanie a été reconquise, si le fait sera prouvé, seront déclarés nuls et non-avenus".

(Anexă la pag. 370).

„L'opinion du gouvernement Hongrois, comme aussi celle des patriotes, qui ont dirigé et dirigent même maintenant le mouvement libéral en Roumanie (Moldo-Valachie) est, que les deux nations Hongroise et Roumaine, par leur position topographique, par la similitude de leurs intérêts et surtout par le danger dont toutes les deux sont menacées du côté du Panslavisme, doivent s'entraider réciproquement et combattre aujourd'hui sous le même drapeau contre le Panslavisme pour la défense de la liberté, comme autrefois elles combattaient ensemble pour celle de la chrétienté. Ces considérations ont amené les patriotes Moldo-Valaques à proposer au gouvernement Hongrois de leur permettre de former une légion pour combattre en Hongrie con-

tre l'Autriche et la Russie qui menacent la liberté commune, et le gouvernement a accepté cette demande et la confirme par le présent acte sous les condition ci-dessous mentionnées.

„I. Une des villes sise sur la frontière de Valachie et Transylvanie sera désignée par le gouvernement Hongrois pour la réunion des volontaires Roumains et la formation de la légion. Il y aura sur la frontière des commissaires du gouvernement chargés de recevoir les volontaires et de les envoyer dans les villes de réunion. Le gouvernement Hongrois se charge maintenant de l'entretien et de l'armement d'un bataillon, — le reste de la légion devant être completé par la suite, dans les conditions ci-après.

„II. La solde de MM. les officiers, sous-officiers, et soldats sera la même que celle des officiers, sous-officiers et soldats de l'armée Hongroise. La durée de la légion sera pour tout le temps de la guerre. Elle sera toujours regardée comme étant vis-à-vis de l'ennemi et recevra le surplus de la solde de campagne.

„*Solde mensuelle d'Etat-Major.*

„Colonel — Lt. Colonel — Major — comme dans

l'armée Hongroise — ainsi que les rations pour les chevaux.

„Adjudant-major solde de capitaine, 2 rations pour cheval et 3 fl. argent par mois pour frais de bureau.

„Chirurgien-major solde de capitaine — 1 ration pour le cheval.

„1-er Aide-major solde de Lieutenant, 1 ration pour le cheval.

„2-e Aide, qui est aussi pharmacien — solde de Sous-lieutenant.

„Capitaine-rapporteur, solde de capitaine.

„Deux fourriers à 20 fl. argent par mois, 1 ration pain et de viande et l'uniforme de sergent.

„Solde de Capitaine — comme dans l'armée Hongroise. Les deux plus anciens Capitaines de chaque bataillon auront une ration pour le cheval. Les capitaines, qui seront détachés, auront une ration pour cheval.

„Solde de lieutenant et Sous-lieutenant la même que dans l'armée Hongroise.

„Solde des sergents-caporaux et soldats; le trompette et tambour recevront en surplus de la solde 2 krtz. argent par jour.

„Chaque comandant de compagnie recevra 1 krtz. argent par jour et par chaque tête pour

frais divers des compagnies; ils ne doivent donc pas avoir de prétention pour les frais d'éxpédition etc. En outre ils recevront 30 fl. argent chaque mois pour réparation des armes, fournitures, botes etc.

„*Etat du bataillon.*

„Le bataillon se compose de 6 compagnies de ligne et une de voltigeurs, et recevra 4 pièces de canons et une voiture de 4 chevaux pour la pharmacie. L'artillerie sera payée comme les volontaires.

„*Etat des compagnies.*

„Chaque compagnie se compose, outre les charges, d'un tambour, d'un menuisier, d'un tailleur, cordonnier etc. etc., de 150 à 200 volontaires, qui recevront la solde et la ration comme des volontaires. Le bataillon aura un tailleur — la solde est de 20 fl. argent par mois, 1 ration de pain, 1 de viande et uniforme de caporal. En campagne et dans les marches chaque compagnie aura deux voitures à 4 chevaux pour les hommes et officiers. Un armurier à 20 fl. argent par mois, 1 ration de pain et viande, uniforme.

„*Habillement d'infanterie.*

„Un attila en drap bleu avec les brandebours rouges et jaunes, pantalon garance avec un passepoil bleu sur la couture. Un petit Shakho, khépi rouge, sur le khépi l'aigle national couleur d'or et la cocarde nationale Hongroise. Au dessous du khépi une plume en crin noir. Les sacs et les courroies en cuir noir.

„*Catégorie.*

„Un manteau gris en drap pour trois ans; attila 2 ans; — pantalon 1 an; — bonnet de police rouge rond pour 1 an; — toile cirée pour le khépi 2 ans; trois chemises, deux caleçons pour 1 an; — 2 paires de souliers 1 an; — 1 blouse et 1 pantalon d'été 1 an; — plume de khépi 2 ans; — 1 cravate 1 an.

„Le malades seront reçus dans les hôpitaux civils et militaires et soignés au compte du gouvernement Hongrois.

„L'artillerie sera composée de Roumains.

„III. Chaque homme qui passera de l'ennemi pour entrer dans la légion aura droit aux conditions ci-dessus et ci-dessous mentionnées.

„IV. Pour différents achats, comme brosse,

gourde etc., chaque volontaire, en entrant au service, recevra 6 fl. argent.

„V. Les hommes blessés ou estropiés en service seront considérés comme les nationaux.

„VI. Les veuves et enfants des hommes morts sur le champs de bataille seront pensionnés par le gouvernement Hongrois en proportion des grades que les défunts occupaient, et comme ceux qui se sont particulièrement distingués dans la guerre.

„VII La légion sera sous les ordres du gouvernement national Hongrois.

„VIII. Le temps de service est pour la durée de la guerre.

„IX. Ceux qui ont servi au moins 3 mois dans la légion et qui après la guerre voudront rester au service Hongrois seront reçus dans l'armée avec le même grade qu'ils avaient dans la légion.

„X. Ceux qui voudront entrer au service civil recevront les emploits conformes à leurs grades militaires et à leurs capacités. Les soldats pourront recevoir des champs et autres secours pour devenir cultivateurs.

„XI. Tout homme qui a servi dans la légion est de droit citoyen Hongrois.

„XII. Le commandement sera en langue Roumaine.

„XIII. Les officiers jusqu'au grade de capitaine sont nommés par le commandant de la légion. Les officiers supérieurs sont proposés par le commandant de la légion et approuvés par le gouvernement Hongrois. Les sous-officiers et caporaux sont nommés par le commandant de la légion. Le commandant est proposé par l'Envoyé du parti national chargé de la formation de la légion et les délégués spéciaux de l'émigration.

„XIV. Les armes de la légion procurés par les volontaires seront payés par le gouvernement Hongrois à 16 fl. argent par fusil.

„XV. La cavallerie de la légion recevra la même solde que l'infanterie et l'artillerie, — recevra le fourrage pour les chevaux, 1 ration de pain, 1 de viande et 1 krtz. argent par jour par cheval pour fourrage. L'escadron aura un maréchal ferrand qui aura 20 fl. argent par mois, 1 ration de pain, 1 de viande par jour et l'uniforme. Les lances, sabres et 1 pistolet par homme seront donnés par le gouvernement Hongrois. Les chevaux seront au compte de la légion et ne couteront rien au gouvernement Hongrois.

„XVI. Les officiers ne peuvent être révoqués que d'après les lois militaires.

„XVII. On ne peut envoyer des officiers des autres corps pour entrer dans la légion sans le consentement du commandant de la légion, et il sera en droit de le refuser ou de le recevoir.

„XVIII. Les officiers de tous grades recevront un mois de solde pour entrer en campagne. Les sous-officiers qui seront nommés officiers recevront pour leur équipement 2 mois de solde de gratification.

„La légion s'engage pour la durée de la guerre. Quand l'intérêt de la patrie la réclamera, la légion pourra, avec le consentement du gouvernement (qui toutefois ne le refusera pas), se rendre dans sa patrie, avec armes, bagages et munitions.

„Le gouvernement promet dans ce cas d'aider les patriotes Roumains pour obtenir la liberté de leur patrie, autant que les intérêts communs le lui permettront.

„La légion jure fidélité à la Roumanie et à la Hongrie. Elle s'engage à combattre pour la liberté et l'indépendance, mais jamais contre la nationalité d'aucun peuple, principe qui lui

est aussi cher qu'à la brave et magnanime nation Hongroise.

„Fait en deux à Szegedin le 14 Juillet 1849.

„L'agent de l'émigration Nationale

„*N. Balcesco.*

„Le délégué spécial de l'émigration

„*C. Bolliac.*

„Approuvé en principe

„*L. Kossuth*

„Gouverneur de l'Etat Hongrois.

„Les détails seront règlés par Mr. le Lieutenant général Bem qui y est autorisé".

(Anexă la pag. 370). 1849.

„*Manifeste du gouvernement Hongrois.*

„Dans toute la lutte qui s'est engagée en Hongrie, depuis le commencement jusqu'aujourd'hui, les Hongrois ne sont jamais sortis de la voie légale. Ce problème démontré par les faits, devrait plaider en faveur de la cause Hongroise devant les cabinets Européens, qui respectent les droits politiques des nations et donne une garantie, que ce n'est point l'anarchie et le désordre qui les a poussé aux armes, mais qu'au contraire ils luttent pour la défense de l'ordre et du droit contre l'arbitraire et le désordre.

„Le royaume de la Hongrie, auquel appartenait déjà la Croatie, l'Illyrie, la Slavonie, la Serbie, la Transylvavie et la Slovaquie, n'a pas été conquis par l'Autriche, mais il s'y est réuni volontairement sous la condition, que ses droits et son intégrité seront respectés. *La Pragmatique Sanction* de la maison de Habsbourg lui assurait pleinement cette existence indépendante, même après sa réunion à l'Empire. Nous n'énumérerons pas combien de fois les Hongrois ont sauvé l'Empire d'Autriche; nous ne répéterons pas les sermens prêtés par chaque Empereur à son avènement à la couronne royale de Hongrie. Les pages de l'histoire sont ouvertes à tout le monde pour attester les faits des Hongrois et les serments de la maison de Habsbourg.

„Au commencement des commotions européennes en 1848, les Hongrois ont voulu procéder par des voies légales aux améliorations et aux réformes jugées indispensables. Le cabinet de Vienne, sans se déclarer contre les Hongrois, mettant en oeuvre sa maxime ordinaire de diviser pour régner, par ses agents illicites, a poussé les Croates, les Serbes et les autres Slaves, ainsi que les Roumans, à demander des constitutions et des institutions séparées de celles des Ma-

gyars. C'était une tentative à amener le démembrement du Royaume de la Hongrie et à annuler son existence. Le danger qui menaçait la Hongrie a été compris non seulement par les Maghyars, mais encore par beaucoup de Slaves, d'entre ceux qui composent ce Royaume. La preuve en est, que parmi les chefs du mouvement Hongrois et parmi les troupes Hongroises il se trouve aussi bien des Slaves que des Magyars. Les Hongrois ont protesté devant le cabinet de Vienne de cette atteinte portée à la Pragmatique Sanction. Le cabinet de Vienne semblait en apparence donner raison aux Hongrois, tandis qu'il poussait les Slaves à prendre les armes contre les Magyars, et faisait partir les troupes Hongroises pour l'Italie et les provinces éloignées de l'Empire d'Autriche afin de dégarnir la Hongrie des troupes nationales. Cette ruse du cabinet de Vienne a encouragé à prendre les armes les Slaves de la Croatie et de la Serbie, et la lutte inégale s'engagea, inégale, car les Hongrois, n'yant pas leurs troupes nationales, n'ont eu que leurs droits et leur patriotisme pour se défendre, tandisque les Croates ont reçu de l'argent et des armes de l'Autriche. Leurs régiments de frontière sont sortis sous le commandement du chef de la Croatie, et les Serbes,

outre les secours de l'Autriche, ont reçu des volontaires, de l'argent et des armes de la Principauté serbe, qui n'appartient guère à l'Autriche, mais fait partie intégrale de la Turquie; les Hongrois, forts de leurs droits et animés d'un patriotisme ardent et éclairé, ont su former des armées, et faire revenir une partie des troupes que l'Autriche avait sorti du pays.

„Toujours, cependant, modérés et se basant sur la légalité, ils combattaient ceux qui voulaient porter atteinte à la Pragmatique Sanction et demandaient au Cabinet de Vienne de revenir à des sentiments de justice et à la maison de Habsbourg de tenir les promesses de ses ancêtres. Les choses restèrent là jusqu'au moment...

24.

„*Etat de l'armée Hongroise.* [1849].

„Une lettre de Szegedin à la date du 17 Juillet nous donne le nombre de l'armée Hongroise ainsi que les indications des contrées dans lesquelles chaque corps d'armée agit.

24,000 h. Sous les ordres du général Wetter, après avoir battu le ban Jelacicĭ, ont

occupé Warbas et s'avancent vers la direction de Semlin.

12,000 h. Sous les ordres du général Guyam. Ces troupes ont débloqué et ravitaillé Waradin et il se dirigent sur Karlovatz.

12,000 h. Sous les ordres du général Wysoski se sont porté sur Gross-Wardein.

6,000 h. Sous les ordres du général Kemety, coupés par les Austro-Russes du corps d'armée du général Arthur Görgey sont allé rejoindre le corps d'armée du général Wysoski.

24,000 h. Sous le commandement du général Perczell. 6,000 de ces hommes se trouvent dans le Banat jusqu'à Panciova, les autres sont échelonnés entre Kecskemét et Czegled.

39,000 h. Sous les ordres du général Arthur Görgey. Il avait déjà l'ordre de laisser 10,000 hommes renforcer la garnison de Komorn et de rejoindre la grande armée avec 29,000 hommes, qui lui reste, ou si s'est lui possible de se porter au derrière de l'armée Russe dans la direction de Dukla.

30,000 h. Sous les ordres immédiats du géné-

ral Dembinski. Ces troupes sont échélonnés entre Czegled et Solnoc.

7,000 h. Devant Temesvar.

4,500 h. Devant Karlsbourg.

10,000 h. Pour surveiller les mouvements du partisan Ianco dans les Carpathes.

11,000 h. Occupant le Banat et la frontière Moldo-Valaque depuis Orsova jusqu'au delà de Hermannstadt.

17,500 h. Formant un corps mobile non loin de Bistritza. Toutes ces troupes se trouvent dans le Banat et dans la Transylvanie et sont commandées par le général Bem.

3,000 h. Sous les ordres du général Herman Görgey, se trouvent dans les Carpathes pour soutenir les nombreux corps des guerillas qui s'y sont formés.

20,000 h. Dans les places fortes.

220,000.

„Outre ces troupes on forme une nouvelle légion polonaise à Arad, une légion roumaine a Klausembourg et une légion slave à Szegedin.

25.

„*Bulletin de la guerre Hongroise. Bulletin d'armée.*

„Szegedin le 25 Juillet 1849.

„Le général Görgey ayant reçu les ordres de quitter sa position auprès de Comorn et de se porter sur Miscolcz pour opérer de là vers Pesth, conjointement avec le corps de Dembinski, est arrivé dans cette ville le 22 de ce mois avec 30,000 hommes, ayant laissé 15,000 pour renforcer la garnison de la forteresse de Comorn. Le général Görgey se mit en marche le 11 Juillet le long de la rive gauche du Danube. Ensuite de l'évacuation successive de Debreczin, Miskolcz, Szászberény etc., toutes les forces de l'ennemi étant concentrées dans les environs de Pest; il a du livrer quatre combats contre les forces combinées des armées de Haynan et Paskevich s'élevant presque au nombre de 200,000; il a battu l'ennemi à quatre reprises, à Waitzen, Rétság, Balassa-Gyarmat et Losoncz. La bataille de Waitzen surtout fut courronnée d'un succès complet, l'ennemi fut forcé de se retirer sur tous les points, laissant plus de 3000 morts sur le champ de bataille.

„Le lendemain le général Görgey ayant quitté Waitzen, les Russes pour se venger de

cet échec ont brûlé et détruit complètement la florissante ville de Waitzen, leur cruauté était telle, que d'après des renseignements positifs, les commissaires autrichiens eux-même ont protesté contre cet excès de barbarisme, mais en vain, *les Russes ont ôté leurs masques* et ne font plus grand cas de gouvernement autrichien.

„A l'occasion de la bataille livrée dans les montagnes de Rétság la perte des Russes n'était pas moindre à celle qu'ils ont subis à Waitzen; la vengeance fut la même, Rétság a subi le sort de cette ville, elle fut détruite.

„La dernière battaille a été livrée à Losoncz; l'ennemi fut mis hors d'état d'empêcher plus longtemps le général Görgey dans sa marche, qui ne fut plus attaqué depuis.

„D'après les dernières nouvelles la jonction entre le corps d'armée du général Dembinsky et Görgey vient d'être effectuée. Le quartier général du général Dembinsky se trouve à Zsámbok au delà de Ságszberény. Le 22 il y avait un combat d'avant-poste à O-Tura; un détachement de Dembinsky et un autre de Paskevich voulant faire simultanément une reconnaissance forcée s'y sont rencontré, il n'y avait pas des résultats d'importance.

„Le quartier général de l'armée du Bas-

Danube est à Peterwardein ; on attend des nouvelles de ses dernières opérations. Le Ban Jellachich s'est retiré à Kamenitz. On n'a pas des nouvelles de la Transylvanie".

26.

„*Proclamation du général Bem.*

„*Habitants de la Moldavie!*

„Les Russes viennent de faire une nouvelle invasion en Hongrie et dans la Transylvanie sans aucune déclaration de guerre. L'Europe se tait à cette infraction à tous les droits des nations! mais les Hongrois sont assez forts pour écraser leurs ennemis. En entrant avec les Russes dans une lutte à mort, les Hongrois veulent même en faire profiter les peuples limitrophes que l'oppression russe écrase.

„C'est dans ce but qu'une partie de mon armée est entrée en Moldavie.

„Peuple Moldave, si tu veux être libre et jouir d'un gouvernement constitutionnel sous la suzeraineté de la Haute Porte, lève-toi pour exterminer les hordes barbares qui infestent ton pays natal. Que tous les sommes capables de porter leurs armes se jettent sur l'ennemi commun; qu'ils interceptent toutes les communica-

tions, et bientôt avec le concours de l'armée Hongroise et de la population guerrière Valaque, qui se lèvera en même temps, la destruction de l'armée ennemie ne sera pas difficile.

„Le secours de la Haute Porte ne se fera pas attendre, car elle sentira que l'émancipation de la Moldavie et de la Valachie, qui veulent rester sous la Suzeraineté exclusive comme elles l'ont été autrefois, peut seule assurer son existence politique future sapée par le Czar de jour en jour d'avantage.

„Défilé d'Oïtuz en Transylvanie 19 (7) Juillet 1849.

„Le général en chef de l'armée Hongroise
en Transylvanie

„Bem“.

*

Astăḑĭ cu bucurie
Ungurilor veniţĭ
Pre Bem în câmpie
Cu toţĭ să însoţiţĭ.

Spălaţĭ armele voastre
De şolduri le legaţĭ
Din câmpurile noastre
Pre Pueĭ îĭ alungaţĭ

bis

Marte Ḑeule
Mare bravule,
Cu noĭ să fiĭ,
Tu însoţesce
Şi 'nsufleţesce
Pe aĭ teĭ fiĭ

Opt miĭ de oĭ despoaie
Şi în frigărĭ le pun,
De surle, de cimpoaie
Pădurile rĕsun.

Ungurĭĭ se aşează!
Pre lângă un mare foc,
Şi Bem ospĕtează
Cu dînşiĭ la un loc.

Marte Ḑeule, etc.

Staŭ gata acum cu toţiĭ
Să plece la isbândă,
Să gonească Ruşiĭ
Să capete dobândă.

Bem merge înainte
P'un cal cu ager curs
El peste 'nbrăcăminte
Poartă o piele de urs.
} bis

Iacă-ĭ că porniră
Ungurii mult voinicĭ,
Ca lanţurĭ se înşiră
P'a dealuluĭ poticĭ.

Femeile cu jale
Privindu-ĭ lăcrămând
Îĭ auḑiaŭ pe vale
Cum se duceaŭ cântând. } bis

Marte Ḑeule, etc.

27.

„Adresse du général Bem aux Autorités Moldaves.

„Către autoritatea civilă superioară a oraşuluĭ şi districtuluĭ Ocna.

„Aflând cum că avant-garda mea nu maĭ a fost îndestulă a bate trupele rusescĭ ce se aflaŭ la graniţa Transilvanieĭ, eŭ însumĭ am ajuns în Moldova ca să ajut naţia moldovană a goni de tot pe Ruşĭ.

„Toţĭ bărbaţiĭ şi tinerii carĭ voesc a contribuĭ la această faptă sfântă sunt chemaţĭ a venĭ îndată la cuartirul general al meŭ, unde vor fi organisaţĭ milităresce sub şefiĭ lor naţionalĭ. Fie-care să ia armele, carĭ vor fi avut, şi aceştĭ carĭ aŭ caĭ să vie călărĭ.

„Ești rugat, domnule, să vestești această noutate prin darabană la toate localitățile din ținutul dumitale și să împărtești această proclamație pe la toți locuitorii.

„Miliția care se află la Ocna pentru a păzi pe făptuitorii de rele să stea în pace, și astfel numai se va bucura de protecția mea și-și va păstra funcțiile sale.

„Onești, 12 Iulie [1849].

„General-cap al oștirilor din Transilvania
Feld-Mareșal Leitenant
„Bem“.

28.

„Procès verbal de la Conférence tenue à Paris par MM. le Prince Czartorysky, Szarvady, Pulsky, Teleki, etc.

„Dans une conférence qui eut lieu chez S. A. le Prince A. Czartorysky et à laquelle prirent part Mr. le comte Teleki envoyé du gouvernement Hongrois auprès la République Française, Mr. Szarvady secrétaire de la dite légation Hongroise, et Pulsky agent Hongrois en Angleterre, ainsi que Mr. Rieger député Tschech à la dernière diète générale de l'Empire d'Autriche, homme influent dans le parti national de son pays.

„On discuta et examina les arangements à prendre, les concessions mutuelles à faire tant de la part des Madjars, que de la part d'autres populations de la Hongrie, afin d'assurer la paix intérieure de ce pays, et réunir toutes ses forces contre les armées coallisées de l'Autriche et de la Russie.

„La question une fois posée, elle en fit naître une nouvelle, dont la solution préalable parut indispensable. La dite question préalable serait de savoir, *où devrait s'arrêter la guerre de la Hongrie contre la cour de Vienne*, ou pour mieux dire, que ferait-on de l'Empire d'Autriche après une victoire définitive? Cette même question fut oéjà posée par des personnes marquantes à Mr. Pulsky à Londres.

„Et il a été reconnu en principe:

„Atendu que—la Maison de Habsbourg a perdu la confiance et l'attachement des peuples soumis à son sceptre;

„attendu que—le prestige dont elle s'entourait et qui lui fournissait les moyens de gouverner, se trouve maintenant dissipé;

„attendu que—par cela même, la maison de Habsbourg ne saurait plus être qu'un danger constant pour les libertés et les droits sacrés

des différentes nations, qui composent encore la Monarchie Autrichienne, telle qu'elle existe;

„attendu que—le maintien d'une agglomération de peuples qu'aucun motif n'appelle à vivre sous un centre commun, ne saurait être maintenu sans léser les voeux, les influences, les intérêts et les droits de ces mêmes peuples.

„La déchéance de la Maison de Habsbourg et la dissolution de son Empire accomplies moralement par le fait seul de la désafection générale devient aujourd'hui une nécessité tant pour la Hongrie que pour les peuples soumis au sceptre de l'Autriche, ce serait donc le but de la guerre contre la cour de Vienne, que les Hongrois et leurs alliés devraient chercher à atteindre.

„Mais attendu que—l'intérêt général de l'Europe demande l'existence d'un état puissant et intermédiaire entre la Russie, la Turquie et l'Europe occidentale;

„attendu que—une partie des peuples composant aujourd'hui la Monarchie Autrichienne, tels que: les Bohèmes, Moraves, Silésiens, Illiriens et sauf réserve les Galiciens, seraient disposés et trouveraient leur intérêt à former conjointement avec la Hongrie reconstituée un état fédératif;

„attendu que—cet état constitué sur des bases d'équité et de justice pourrait réunir les élements de force et de puissance propres à repondre à l'intérêt Européen qu'il aurait à sauvegarder.

„Il a été reconnu en principe, que c'est à la Hongrie qui par sa lutte glorieuse contre l'Autriche, s'est déjà assuré le droit d'initiative dans toutes les combinaisons d'intérêt commun pour les dits peuples, qu'il appartient d'inviter par un acte solennel et dans un moment opportun les peuples de la Monarchie Autrichienne à former d'un commun accord une nouvelle fédération, laquelle sans toucher en quoique ce soit à l'autonomie des états fédérés, pourrait néansmoins assurer à cette nouvelle fédération le degré indispensable de force et de puissance.

„Il a été reconnu en outre, que les populations Italiennes et Allemandes de la Monarchie, dont les intérêts et les voeux sont nécéssairement différents de ceux des populations précitées devraient être laissées parfaitement libres de se constituer séparément de la nouvelle fédération et de se réunir chacune comme elles l'entendraient, les unes aux autres allemands de Francfort, les autres à un état Italien.

„Ces points ainsi resolus quant au prin-

cipe, on examina la question intérieure de la Hongrie.

„Les membres de la légation Hongroise ont témoigné qu'en autant que les dispositions de leurs compatriotes Madjiars et les intentions du gouvernement et de la Diète Hongroise leur étaient connues, ils croyaient pouvoir assurer, qu'on était prêt à reconnaître aux nationalités non Madgiares de la Hongrie tous les droits qu'en bonne justice elles seraient fondées à reclamer. D'après l'opinion de ces Messieurs les nationalités non Madgiares de la Hongrie présentaient deux catégories distinctes, savoir: les nationalités bien définies pour les limites des pays qu'elles occupent et par les traditions d'une existence à part, et les nationalités moins développées et non compactes. Dans la première catégorie se trouvent la Croatie, la Vajevodyna et les Roumains; dans la seconde les Slovaques et les Allemands.

„D'après le témoignage des Messieurs de la légation Hongroise les Madgiars seraient décidés à laisser aux peuples de la première catégorie toute leur autonomie et de ne les rattacher à la couronne de Hongrie que par un lien fédéral. Sauf toute fois les stipulations à faire pour l'entretenir d'une flotte commune, la con-

struction des voies de communication et les garanties d'un commerce libre.

„Ces points principaux en ce qui concerne les grandes fractions réglés resteraient à resoudre la question des frontières militaires. Messieurs de la légation Hongroise déclarent qu'on veut laisser aux frontières la liberté de rentrer sous la loi commune et de se réunir aux populations civiles de leurs pays respectifs, ou de continuer, si bon leur semble, le régime militaire — mais qu'on ne saurait le leur imposer sous aucun prétexte, ni par aucune raison quelleconque.

„Pour les populations comprises dans la seconde catégorie Messieurs de la légation Hongroise prétendent, qu'en leur assurant une administration propre, c'est-à-dire, dont le personnel serait composé de leurs nationaux, une justice rendue par les magistrats indigènes, le libre usage de leur langue dans les écoles, dans l'administration et dans les tribunaux, des institutions communales analogues à leurs habitudes et à leur état social, et le libre exercice de leur culte, on aura rempli à leur égard tout ce que la justice et l'équité la plus stricte peuvent exiger, et qu'en avançant au delà de cette limite on mettrait la perturbation et l'impuis-

sance au sein de l'état sans satisfaire aucun voeu légitime, aucun besoin réel.

„Ces assurances de la part de Mrs. de la légation Hongroise ont paru à S. A. le Prince A. Czartoryski et Mr. Rieger attaché aux intérêts des populations non Madgiars de la Hongrie, très satisfaisantes et conformes aux voeux connus de ces populations, par conséquent propres à les amener à des voies de conciliation.

„Et il a été convenu d'un commun accord:

„1. Que la Diète Hongroise devait formuler dans un acte officiel et sollennel les déclarations ci-dessus indiquées, et que les populations non Madgiars de la Hongrie devaient les accepter avec satisfaction et confiance et tourner dorénavant leurs armes et leurs efforts contre l'ennemi commun, c'est à dire contre la coalition Austro-Russe;

„2. Qu'il était par conséquent du devoir et de l'intérêt des vrais amis de la liberté dans cette partie de l'Europe et particulièrement de ceux dont les intérêts nationaux y sont engagés de redoubler d'efforts afin d'assurer ce résultat dans le plus bref délai.

„Paris le 18 Mai 1849."

29.

„Contrat avec l'agent du Prince Czartorinski pour l'entrée de quelques officiers Polonais dans la légion Roumaine en Transylvanie.

„Monsieur Ion Ghica agissant au nom du parti national Rouman, après s'être entendu avec Monsieur Michel Czaika Czaikovski l'agent de Son Altesse le Prince A. Czartorinsky à Constantinople, accepte Messieurs les officiers Polonais Jakubowski, Soulakowski et Wysoski au service de la légion Roumane qui se forme à Pesth.

„Les susdits officiers Polonais, d'après l'autorisation de l'agent de Son Altesse le Prince A. Czartorinski, acceptent le service dans la légion Roumane qui se forme à Pesth, jusqu'à ce qu'ils soient appelés par S. A. le Prince Czartorinski ou par son représentant à servir la cause de la Pologne d'une manière plus directe, cas dans lequel les susdits officiers seront libres de quitter la légion Roumane. Les susdits officiers Polonais occuperont dans la légion Roumane les grades que le gouvernement Hongrois jugera à propos de leur décerner.

„Constantinople le 1-er Juillet 1849.

„Ion Ghica

„Michel Czaika Czaikovski".

*

„M. Constantin Jakubowski lieutenant au régiment des lanciers de Karkow, démissioné en 1847; il a commandé un détachement de cavalerie en 1848 dans le grand Duché de Posen; il a servi en Italie dans la légion polone-lombarde en 1848 pendant la première campagne et dans la légion polone-romaine en 1849.

„M. Valerien Soulakowski sous-lieutenant du régiment d'infanterie autrichienne Koudelka; il a fait la campagne d'Italie de 1848 et 1849 dans la légion polone-lombarde et polone-romaine.

„M. Jean Wysoski élève de l'école militaire du général Chizanowski; il a servi à Venise dans l'artillerie dans le grade de sous-lieutenant".

---

30. „Orşova, 15 August, 1849.

„Iubite,

„În scrisoarea d'acum treĭ ḑile, ţĭ-am arĕtat în scurt cele urmate până atuncĭ. În seara acea chiar ducêndu-mĕ la Zamoiski şi Bisczanowski ca să le daŭ scrisoarea să ţĭ-o trimită. Aceştia mĕ asigurară că lucrurile merg aşa de rĕŭ, în cât

trebue a gândì la retragere, că eĭ precum şi chiar Kossuth pleacă îndată cu legionul Lehilor la Wysoski. Eŭ voiŭ, le-am ţis, să aştept până mâne pe Bem. Dar eĭ mĭ-a ţisĕră atâtea că mâne o fi prea târţiŭ, că m'aŭ făcut a ţice: „Voiŭ venì cu voĭ până la o staţie saŭ până la Caransebeş şi acolo voiŭ aştepta să vĕd ce face Bem; că dacă el va voì a se susţiné, apoĭ voiŭ fi cu dînsul şi mĕ voiŭ întoarce lângă el". În acea noapte am şi pornit. Până a nu ajunge la Caransebeş, Wysoski mĭ-a dat o însărcinare ca să merg înainte, şi aşa am venit aseară aci la Orşova.

„Aci am găsit pe Bolliac. Am aflat că ciocoiĭ din ţară aŭ dat poruncă, ca ambiĭ de vom intra între ceĭ-lalţĭ în ţară să fim arestaţĭ îndată. Nu sciam ce face şi încontro s'o apucăm? Aflarăm acum prin Zamoiski, care sosì astăţiĭ aci, că Bem trage în Transilvania cu tri ţeci miĭ şi că se ţine. Hotărîrăm dar să plecăm îndată spre Transilvania pe la Lugoş, pe unde e calea deschisă. Asta îţĭ spun ca să sciĭ. Ţĭ-am spus şi altă dată că voiŭ să mor saŭ să fac vre-o faptă mare. Socot că acum vom puté începe o mişcare română. De nu alt ceva, măcar o grozavă rĕsbunare ciocoilor.

„Am găsit aci la Bolliac maĭ multe scrisorĭ

de la tine. N'am avut timp a le decifra. Îți trimit epistola lui Golescu. Scrie-i să vie încoace".

31.

„Paris, 17 Octobre 1849.

„Cher Ghyca, je suis à Paris depuis hier soir. Je suis venu par Pesth et Vienne. Je n'ai pas le temps de te racconter la manière toute drôle et les différents déguisements avec lesquels j'ai traversé tous les états du Schwartz-Gelb. Je t'écrirai demain une lettre détaillée. *Mensonge* et *courage*, voilà ce qui m'a sauvé.

„Adieu. Mes compliments à M-me Ghyca.

„Tout à toi
„*N. Balcesco*".

*

„Mon cher vieux, Românul nu piere, dice o vorbă veche. C'est ce qui m'explique le miracle de l'évasion de Balcesco. J'en suis heureux comme si j'avais revu mon propre frère. Vivent ceux qui ne sont pas morts. Voillà mes opinions. Je t'ai envoyé par un certain Mr. Losth une lettre de recommandation. Ne la prends pas au serieux par la raison que moi-même je n'ai jamais vu mon recommandé. Agis en conséquence et portes toi bien. Je t'attends à

Paris et en attendant, je t'embrasse et te prie de présenter mes amitiés à M-me Ghyca.

„Salutare frățească „Salïam alekim
„*Ion Alexandri.* „*V. Alexandri*".

---

32. „Paris, 22 Octomvrie 1849.

„*Iubite Ghica,*

„Iată urmarea istorieĭ mele. Bolliac ți-o fi povestit'o până când ne-am despărțit lângă Caransebeș. Am intrat în acest oraș, cu toate că mi se spunea că pot găsi acolo pe dușman, fiind-că vream să merg la Bem și altă cale nu aveam. Nu era nicĭ imprudență, nicĭ ușurință, nicĭ esces de vitejie, ci numaĭ stăruința în a îndeplinì hotărîrea de a ajunge în sfîrșit pe Bem, după care alergam de vre-o treĭ săptămânĭ. După ce m'a lăsat Bolliac, eŭ am propus Ungurului ce ne insoția d'a intra ca mine în oraș, vrênd a espune pe Racoviță și pe Florescu. Ungurul a primit. Atuncĭ și băețiĭ n'aŭ vrut să mĕ lase a merge singur și s'aŭ rugat să le daŭ voe a venì și eĭ. Am avut norocire a nu găsi pe vrăjmaș în oraș și a apuca drumul Hațeguluĭ, unde după o cale de un ceas ajunserăm armata Ungurească ce să trăsese din oraș. Mĕ

întâlniĭ cu capul eĭ comtele Lazăr şi merserăm împreună până spre Poarta de fer, câmp vestit de glorie a luĭ Huniad cu Turcii. Mĕ silii în tot chipul să deştept puţină inimă în comtele Lazăr, care împreună cu armata luĭ eraŭ foarte demoralisaţĭ, îndemnându-l ca să ne oprim şi să dăm acolea în acea posiţie minunată o bătaie în cinstea luĭ Huniad. Dar în zadar îmĭ fu silinţa, atunci îĭ lăsaĭ şi plecaĭ cu soţiĭ meĭ spre Haţeg.

„Până a nu ajunge într'acest oraş întâlniĭ locuitoriĭ şi oştirea fugind şi strigând: *Istene Muszka*, acea ce vrea să ţică că Muscaliĭ sunt în oraş. Cu toate acestea nu ne întoarserăm îndărăt şi intrarăm în oraş. Muscaliĭ eraŭ la porţile oraşuluĭ pe deal şi comandantul oraşuluĭ se ocupa de a capitula. Şeduĭ în oraş până când am vĕdut pe Muscalĭ a pornì să intre, atunci mĕ trăseĭ în grabă înapoĭ până la un sat anume Grădiştea. Acolo lăsarăm trăsura şi încălicarăm pe caĭ, luând o călăuză ca să ne treacă peste munţĭ pe potecĭ spre Deva, unde ni se spune că e Bem. După o călătorie de o ţi prin munţĭ, după ce am fost primejduiţĭ d'a fi arestaţĭ şi ucişĭ de ţĕranĭ reacţionarĭ ce ne luà de Unguri, sosirăm seara la un sat Linjina, unde aflarăm că cu o ţi înainte armata luĭ Bem s'a desfăcut şi că el a pornit pe la Luncanĭ peste

munţi la Orşova. Nu-ţi pot descrie ce am suferit atunci, vĕdênd toate illusiile mele perdute pentru tot-deauna. Nu-mi mai rĕmânea atunci decât să vedem cum să ne scăpăm viaţa, căci ne aflam împresuraţi de vrăjmaşi. Drumurile spre Orşova îmi eraŭ închise şi Orşova cu depărtare. Puteam cu anevoinţă însă a intra în ţară la Vulcan, dar sciam că voiŭ fi arestuit îndată; am hotărît a trece printre Ruşi şi a mĕ arunca în munţii luĭ Iancu. Plecaĭ a doua ḑi cu Florescu şi Racoviţă spre Mureş, vrênd a trece acest riŭ printre Deva şi podul Simerieĭ (Piski), unde şi furăm prinşi de Cazaci şi iată cum: Aşteptam lângă Mureş pe un deal ca să înnopteze, să trecem rîul fără a ne vedé picheturile muscăleştĭ înşirate d'alungul rîuluĭ, când ne pomenirăm cu un escadron de Cozaci lângă noi. Pădurea era departe. Hotărîrăm atunci a-i înşela, şi plecarăm spre dînşiĭ, le ḑiserăm că suntem aĭ Ianculuĭ, etc. Eĭ ne luară cu dînşiĭ să ne ducă la Lüders ce era aproape cu tabăra. Sciam că acesta mĕ caută şi are pe lângă dînsul copoĭ cum Popescu, Bălăşescu şi alţiĭ din ţară. Pe drum ne împrietenirăm cu Cazaciĭ ce vorbiaŭ românesce, le deterăm tutun, îĭ înşelarăm cu vorba, astfel în cât ne deteră drumul şi ne întoarserăm spre Mureş, pe care îl trecusem a

doua ḑi dimineaţa. În douĕ ḑile de ostenitoare călătorie prin munţĭ ajunserăm la Câmpenĭ. Iancu, pe care îl însciinţasem de sosirea mea, îmĭ găsise o colibă într'o pădure în preajma Câmpenilor, unde şeḑuĭ ascuns o lună de ḑile. Ruşiĭ şi Nemţiĭ mĕ căutaŭ pe moarte şi Iancu a fost chemat de douĕ orĭ la Sibiŭ şi cercetat despre mine. Din norocire acturile carĭ ar fi putut compromite pe Iancu nu eraŭ cunoscute Nemţilor şi Ruşilor, şi el putù a se desvinovăţi şi a ḑice că nu scie unde sunt eŭ. Românii d'acolo mi-aŭ arĕtat multă dragoste şi jertfire. A fost peste putinţă să pociŭ capĕta un pasaport sub orĭ-ce nume. De acea am hotărît ântâiŭ să trec in Moldova pe ascuns pe la Toplitza peste munţĭ şi să mĕ predaŭ Moldovenilor ca să mĕ treacă în Turcia. Pe urmă am găsit ca maĭ sigur d'a merge la Semlin şi a trece la Belgrad. Industria Muntenilor, unde mĕ aflam, este a face şi a vinde doniţe şi ciubere, şi astfel eĭ pot călătorĭ în toată ţara Ungurească fără ca nimenĭ să-ĭ întrebe de pas. Hotărîĭ dar a mĕ face doniţar.

„Mĕ bolnăvisem în munţĭ de urît şi de nelucrare, mĕ apucase frigurile şi un junghiŭ. Plecaĭ bolnav şi osteneala drumuluĭ mĕ făcù sănătos. Am plecat împreună cu Racoviţă, Neni-

şor şi Dincă, eroul bătăliei dela Bucureşci cu Turcii, ce fusese lângă Iancu. Eŭ nu vream să-i iaŭ, dar ei aŭ insistat dorind să vie cu mine la Constantinopol. Am luat trei ţerani saŭ *moţi*, cum se numesc acolo; am încărcat trei care mari cu doniţe, ne-am spoit cât am putut şi ne-am îmbrăcat în zdrenţe ca să semănăm a moţi, şi am pornit la drum prin ţara Ungurească pe la Buteni la Arad. Luaserăm încă dela Iancu, afară de revaşurile de doniţari, nişte atestaturi sub nume schimbate că suntem din ţara Românească şi că ne-am bătut pentru Impĕratul împotriva rebelilor Maghiari şi că mergem pe la Semlin la Belgrad să ne căutăm familia. După o călătorie de trei ḑile făcurăm o întâlnire neplăcută. Un tist de gendarmerie ungur, cu mai mulţi gendarmi ne oprì în cale, începù a ne căuta prin care sub pretest d'a căuta arme (arine?), găsì nişte mantale şi nişte cisme, începu a ne suduì şi a ḑice că le avem de furat dela domni. Nu fu destul că ne luă hainele, dar din nenorocire se găsì un atestat d'acele ale luĭ Iancu, pe care Nenişor nu îl ascunsese bine; întrebă al cuĭ este. Dincă spuse că e al luĭ şi îndată îl arestuiră şi nouĕ ne dete voie a merge înainte. Se despărţì bietul Dincă de noi fără haine, fără bani, căci n'avuseì vreme a-i da, avênd

banii ascunşi. Mi-a părut tare rĕŭ de dînsul, căci e un zdravăn băiat şi mĕ îngrijia pe drum. Cred că o fi scăpat de vreme ce e cunoscut că s'a bătut pentru Schwarz-Gelbi, şi îl scia şi eĭ şi Ruşiĭ. Această întîmplare ne-a făcut a schimba drumul şi a merge la Lipova, d'acolo pe la Timişoara la Panciova şi Semlin.

„Am făcut această călătorie în 10 ḑile vîndênd la doniţĭ din sat în sat şi din oraş în oraş. Am trăit rĕŭ dormind tot mereŭ pe iarbă umedă, în ploaie, fără foc, hrănit rĕŭ. Viaţa asta câinească m'a făcut sănătos şi apoĭ potriveam lucrul avec ce fond de bonne humeur qui ne manque dans les temps ordinaires et que je trouve toujours en moi dans les grandes occasions. Aşa de esemplu la Panciova am petrecut o ḑi întreagă în piaţă pe o ploaie straşnică vînḑênd ciubere şi certându-mĕ cu babele câte un ceas pentru un crăiţar. Am lăsat căruţele cu marfă la Dunăre şi noĭ am intrat pe seară în Semlin. Am petrecut noaptea intr'o cârciumă, unde am fost primiţĭ de pomană. A doua ḑi des de dimineaţă am alergat pe la cunoscuţiĭ noştri, căutând mijloc d'a trece la Belgrad şi i-am găsit pe toţĭ speriaţĭ de tirania Nemţilor, ḑicêndu-ne să fugim cât maĭ curênd că e peste putinţă să trecem în Belgrad, ce e un loc bănuit. Am fost

în sfârşit la consulul engles Fontblanc, care mĭ-a spus tot acestea. I-am arĕtat că am un pas francès, dar că nu-l pot da de faţă, de vreme ce poartă un nume polon şi supus austriac (aveam pasul luĭ Deivos) şi că n'are nicĭ o viză nemţească şi astfel nu pociŭ esplica cum mĕ aflu acolea. El ĭmĭ făgăduì să meargă la Belgrad să-mĭ scoată un revaş dela Limperani ca să pociŭ trece, dar ĭmĭ ḑise că pentru ceĭ doĭ soţĭ aĭ meĭ nu se poate face nimic şi că să fiŭ mulţumit de voiŭ puté trece şi singur. Mĕ vĕḑuĭ atuncĭ silit să povăţuesc pe Racoviţă şi Nenişor să se întoarcă îndărăt în Ardeal, şi, fiind-că eĭ nu sunt compromitaţĭ, să caute a dobândì pasurĭ bune cu care să călătorească. Apoĭ trecuĭ Dunărea, mĕ îmbrăcaĭ în hainele mele şi mĕ întorseĭ în Semlin ca un om de treabă, trăgênd la un otel. A doua ḑi Fontblanc ĭmĭ aduse rĕspuns dela Limperani ca să-mĭ vizez pasul. Îĭ repetaĭ că e peste putinţă, că cum l'oiŭ arĕta la poliţie mĕ arestează. El ĭmĭ ḑise că el nu-mĭ poate face nimic, că Limperani are datorie a face şi nu vrea, şi mĕ lăsă în uliţă. Rĕmăseĭ în poziţie foarte ambarasantă. Mĕ aflam în Semlin fără nicĭ un pas regulat, fără să sciŭ ce nume să daŭ la otel, unde mi se cerea pasul. A mĕ întoarce înapoĭ nu se maĭ putea, căcĭ căruţele plecaseră cu soţiĭ meĭ.

Eram sigur că trebue să mĕ arestuiască. Într'o asemenea poziţie altul s'ar fi aruncat în Dunăre, eŭ hotărîĭ a mĕ arunca pe Dunăre şi a mĕ duce la Viena. Îmĭ luaĭ inima în dinţĭ şi atestatul luĭ Iancu în mână, şi mĕ duseĭ la General-Commando. Îĭ spuseĭ multe şi potrivite minciunĭ; că eram să merg la Belgrad, dar auḑind că rudenia mea nu se maĭ află acolo, voiŭ să mĕ duc la Viena să-mĭ continuez studiile. După maĭ multe cercetărĭ şi consultărĭ isbutiĭ a dobândi o viză pentru Viena. În pas aveam numele de Alexandru Ionescu.

„Speram că voiŭ puté evita Pesta şi a merge pe la Agram, dar vaporul de pe Sava plecase şi trebuia să aştept 10 ḑile; fuseĭ silit a nu perde vreme şi a pleca înainte pe Dunăre la Pesta. Mustăţile mele rase mĕ ajută de nu fuĭ cunoscut în Pesta, unde am fost silit a şedé o ḑi şi a umbla prin cancelariĭ spre a-mĭ viza pasul. Aceleaşĭ aŭ vrut să mĕ piarḑă la Viena, unde am fost asemenea foarte mult supĕrat de poliţie în douĕ ḑile ce-am şeḑut. Ca să iaŭ pas dela Mussurus pentru Berlin a trebuit să aduc un bilet dela baronul Deben, cap la poliţie, că sunt supus otoman. Acesta m'a speriat atât de mult cu chestiónele luĭ, în cât pierḑênd răbdarea supĕrat i-am ḑis: „cela valait

bien la peine de combattre pour votre Empereur pour être questionné par vous comme un criminel". Aceste vorbe mĭ-aŭ scos biletul. Astfel am scăpat de Schwarz-Gelbi. Ce e maĭ curios în toate aceste este că am scăpat cu baniĭ luĭ Lüders.

„Iancu primise 3 miĭ galbenĭ în banĭ de 5 ruble dela Lüders şi dintr'aceia mĭ-a dat şi mie 50 # cu carĭ am călătorit, căcĭ banĭ nu aveam. Trebue să sciĭ că afară din baniĭ ce am luat la plecarea mea din Constantinopol, despre a căror întrebuinţare ţi-am dat socoteala, am cheltuit încă dela mine pentru ţinerea mea şi a vr'o nouĕ compatrioţi 130 #. Sciĭ că am luat dela Kossuth, când m'am dus în munţĭ pentru cheltuiala drumuluĭ, ca la 150 #, şi din aceştia am cheltuit; baniĭ ce mi-aĭ trimis prin Zamoiski nu ĭ-am primit, căcĭ nu-mĭ trebuia. Tu mĭ-eştĭ dator cu 12 # din baniĭ luĭ Skender. Am să iaŭ vre-o 4 saŭ 5 # de la I. Ionescu şi alţĭ atâţia dela Zane; de veĭ puté să-ĭ scoţĭ şi să mi-ĭ trimiţĭ mĕ îndatorezĭ. De aĭ mijloc să maĭ adaugĭ vre-o 20 saŭ 30 # dela tine împrumut n'ar strica, că mĕ aflu tare strîmtorat aci, sosind fără parale multe şi fără haine.

„26 Octombrie.

„Alaltăerĭ a sosit şi I. Bălăceanu (al nostru) dela Viena. — Florescu, Caracaş aŭ fost in munţi şi d'aci s'aŭ dus la Sibiŭ, vrênd să se întoarcă în ţară. Deivos, Duilie şi alţiĭ rĕmăseseră în Cluş şi eraŭ să se tragă în munţi cu gen. Gal, apoĭ nu sciŭ ce s'aŭ făcut.

„În munţi trebue să sciĭ că pe Românĭ i-a desarmat şi a băgat garnisoane prin toate satele. Cererile ce aŭ făcut Românii prin deputaţiĭ lor la Viena n'aŭ fost primite. Laurianu şi Barnuţiŭ sunt în Transilvania. De se va declara resboiŭ, cum nu cred, apoĭ eŭ viŭ la Constantinopol, de nu apoĭ cred că tu veĭ veni aci. Aşĭ vrea, în această din urmă întîmplare, să ne apucăm aci a scrie o revistă Românească serioasă, care să ne desmeticească pe toţĭ Românii din ameţeala în carĭ suntem şi să ne îndrepteze pe o cale bună. Pentru aceasta ne trebue fonduri. Eŭ voiŭ scrie luĭ Negri în Moldova. Asemenea socot că, de n'aĭ întrebuinţat toţĭ banii, ce cred poate că i-aĭ primit acum dela mumă-mea, apoĭ îĭ putem întrebuinţa în treaba aceasta.

„Spune te rog luĭ Bolliac şi luĭ Bolintineanu complimente. Bietul Bolliac a avut noroc că n'a rĕmas cu mine, că se prăpădia. Ne-

vasta luĭ a fost la Cluş. Acum s'a dus, socot, în ţară.

„Eŭ aveam hotărîrea, viind la Constantinopol, d'a mĕ aşeda între Cuţovlahĭ, căcĭ socot de neapĕrat a developa naţionalitatea într'acest avantpost al Românismuluĭ. De aĭ putea trimite un om sdravĕn acolo, ca să ne facă un raport asupra stărĭĭ morale şi politice a lor, apoĭ am căuta o şcoală, şi să dăm de lucru la atâţia tinerĭ ce mor de foame. Ar trebuì ca trimisul tĕŭ să se ia acolo bine cu popiĭ şi episcopiĭ şi să-ĭ ? a căpĕta fonduri pentru deschiderea uneĭ şcolĭ.

„Eŭ aci am vĕdut pe toţĭ afară de doĭ locotenenţĭ, carĭ sunt părăsiţĭ de toţĭ compatrioţiĭ afară de fraţiĭ Goleştĭ şi Grădişteanu. Eŭ după toate semnele îĭ cred nebunĭ.

„Spune luĭ Bolliac că Locotenenţiĭ îl acusă că a vîndut şi el o bucată de ţară Ungurilor. Te rog să-mĭ scriĭ regulat prin toate poştiele şi di luĭ Bolliac şi Bolintineanu să-mĭ scrie. Dar Marin ce face? Spune-ĭ multă frăţie dela mine. Asemenea şi Skender-bey, căruia îĭ veĭ arĕta că îmĭ pare rĕŭ că nu l'am întâlnit ca să putem a esecuta planul nostru d'a rĕmâné tâlharĭ în Carpaţĭ. Adio.

„Al tĕŭ, *N. Bălcescu.*

„Iubite, n'ar fi mijloc a dobândi d'acolo un post pe lângă ambasada dela Londra, de pildă vre un attaché saŭ secretar? De ce nu facĭ tu ceva cerênd din parte-mĭ Ministeriuluĭ“.

33.

„6 Novemvrie 1849.

„Iubite Ghica, ce? iar ne batem? Jurnalele d'aci de vre-o două ţile ne face s'o credem. De e adevĕrat înscliinţéză-mĕ ca să viŭ îndată acolo. Bălăceanul e aci şi pleacă peste treĭ ţile spre Montpellier. Dar, de va fi răsboiŭ, apoĭ îndată ne întâlnim şi plecăm la Constantinopol. Aci ne avênd ce face, m'am apucat de capul Locotenenţiĭ, ca să le plătesc de calomniile ce a vĕrsat asupra ta şi a mea. Am poftit pe Tell să se bată la duel şi nu ĭ-a dat meşiĭ. I-a fost frică să nu-ĭ facă vre un glonţ bubă. Am de gând să-ĭ fac atât de ocară, în cât să-ĭ silesc să fugă din Paris. Am vĕţut pe Baron Spleny la Brown şi mĭ-a ţis că are să ceară satisfacţie luĭ Eliad pentru pricina ce sciĭ.

„Ce fac aĭ noştri p'acolo? Marin, frate-meŭ, Bolliac. Scrie-mĭ regulat şi spune multe complimente la M-me Ghica din parte-mĭ.

„Al tĕŭ

„*N. Bălcescu.*

„Spune luĭ Bolliac că am avut aci la Teleki o ceartă pentru dînsul cu Szemere, care pretindea că el n'a dat aceĭ nasturĭ de diamant luĭ Omer-Paşa. I-am spus curat şi în ochĭ, că e minciună“

---

34. „16 Novemvrie 1849.

„*Iubite Ghica,*

„Eŭ încă n'am primit scrisoare dela tine. Sper că cu paquebotul dela 19 voiŭ avé. Îţĭ trimit aci o scrisoare dela Ionescu mic către Ionescu mare.

„Ce faceţĭ, vĕ bateţĭ saŭ nu? Scrie-mĭ ca să sciŭ ce să fac. N'am a-ţĭ spune d'aci. Nu facem nimic. Eŭ mĕ gătesc pentru publicaţie. Aştept să-mĭ trimiţĭ şi tu ceva articole d'acolo d'ale tale şi d'ale luĭ Ionescu.

„Complimente la cocoana.

„Al tĕŭ

„*N. B*“.

35.

„Paris 6 Decemvrie [1849].

„Nu ţi-am scris pe de o parte, căcĭ aşteptam să aflu de eştĭ în Constantinopol saŭ aĭ plecat încoa, după cum îmĭ scriĭ în scrisoarea ta din 5 ale luĭ Noemvrie.

„Prin actele ce-ţĭ va trimite Voinescu, veĭ vedé ce am putut face aci. Nu e tocmaĭ bine, dar încaĭ să ne scăpăm de Locotenenţiĭ, să ne organisăm într'un chip ş'apoĭ lesne vom perfecţiona organisaţia. Caută dar a dobândì cât maĭ multe adesiĭ veĭ puté dintre emigranţiĭ din Constantinopol şi Brussa. Noĭ suntem aci 14, la carĭ adăogindu-se 2 dela Geneva şi 2 dela Viena, fac 18. Cu ceĭ d'acolo vom puté avé maioritate.

„Sciĭ că aci, spre a nimicnicì acusaţiile ce ne aruncă aceĭ blestemaţĭ, carĭ acusă ca să nu fie acusaţĭ, am numit o comisie pentru cercetarea de banĭ rĕmaşĭ pe la unĭĭ alţiĭ.

„Eŭ, după ce am arĕtat toată istoria banilor rĕmaşĭ la mine, am spus că plecând din Constantinopol am lăsat să primescĭ tu banĭĭ d'acasă şi să-ĭ ţiĭ până s'o organisa emigraţia, *comme nous étions alors en train de le faire.* Că la întîmplare, când nu vom isbutì a ne organisa, apoĭ tu poţĭ a-ĭ cheltuì în folosul causeĭ,

cum îĭ socotì maĭ bine. Eŭ acum nu sciŭ, primit'aĭ tu banĭ şi câţĭ? Ce-aĭ făcut cu dînşiĭ? Despre acestea mĕ rog să-mĭ daĭ lămurire curată, ca să sciŭ ce să fac aci.

„A sosit aci Biberstein, polon ce-aĭ cunoscut din Constantinopol. A venit din Ungaria, de unde a scăpat anevoe; mĭ-a spus că a fost cu Duilie câtă-va vreme, şi că acesta, dobândind un pas ca Român din Transilvania, a rĕmas acolo pe lângă Sibiŭ într'un sat. Tot acolo şi într'acest chip trebue să fie Nenişor, Manu şi Caracaş.

„Bălăceanu e la Geneva cu Mitică Cretzulescu.

„Ce s'a făcut Bolliac, frate-meŭ? N'am primit nicĭ o scrisoare dela eĭ.

„Dela tine asemenea numaĭ o scrisoare am, cea dela 5 Noemvrie.

„Al tĕŭ

„*N. Bălcescu.*“

---

36. „Paris 7 Decemvrie 1849.

„*Iubite Ghica,*

„Sefels venì la mine acum şi îmĭ aduse scrisoarea ta din 14 ale trecuteĭ. Tare îmĭ pare

rĕŭ că nu sosì cu o săptămână înainte. Ţi-am scris ierĭ ce-am fost silit a face aci. De când am venit aŭ căḑut toţĭ pe mine, aşteptând numaĭ dela mine a provoca o organisaţie, ḑicênd că sunt umiliaţĭ să vaḑă că Locotenenţiĭ îĭ reprezentéză cu destulă nevrednicie în toate părţile.

„Aŭ împinsără lucrul prea iute, căcĭ eŭ ceream maĭ înainte a mĕ înţelege cu tine şi Magheru. Simţiam şi simţ trebuinţa uneĭ organisaţiĭ, care să ne dea o posiţie nu atât către străinĭ cât către Românĭ, ca să putem avé oare care inacţie în părţile Române. Dar eram de opinie d'a forma o societate secretă. Tu veḑĭ dar câtă nenorocire, că scrisoarea ta imĭ venì târḑiŭ. Acum ce socoţĭ tu să facem?

„A strica şi această organisare este a ne perde cu totul în opinie şi a face mulţumire mare la Locotenenţĭ. Gândeşte-te curat şi spune-mĭ ce e de făcut, căcĭ eŭ voiŭ să lucrez maĭ înainte de toate în înţelegere şi împreună cu tine, căcĭ te iubesc şi te stim maĭ mult decât se poate că creḑĭ după arĕtarea d-luĭ Eliad. Gândesc că am trebuinţă să-ţĭ spun că n'am luat nicĭ odată pe Eliad de confident al simţimintelor mele către tine. Şi aceasta e o infamie ca atâtea altele, ce a născocit acest mârşav.

„Aştept cu nerăbdare o scrisoare a ta.

„In privința cestieï luï Bolliac, convincția mea morală este că Ungurïï sunt mișeï, că nu numaï n'aŭ nicï o dovadă, dar încă ï-am găsit curat mincinoșï intr'aceste 3 puncte, carï sunt destule ca să dovedească că în toate mint.

„1. Aŭ pretins maï întâiŭ, după cum și tu îmï arĕțï, că Bolliac a dat înapoï luï Kossuth pintenïï și garnitura nasturilor în Turcia, acea ce nu e adevĕrat.

„2. Szemere mï-a spus aci mie că aceasta e adevĕr că s'a făcut la Orșova, dar că atuncï brilianturile eraŭ încă la Bolliac și că Kossuth, în rĕvașul ce ï-a dat, ḑice că brilianturile rĕmân a se trimite la X Pașa, în vreme ce eŭ fiind față, când Kossuth a scris acest rĕvaș, țiŭ minte că a ḑis, după cum ï-a spus Bolliac, că brilianturile s'aŭ trimis. Despre aceasta poțï vedé acel rĕvaș ce trebue să fie la Bolliac.

„3. Eï spun că un negustor a mărturisit în ḑiua plecărïï luï Bolliac spre Caransebeș, că a vĕḑut acele brilianturï la dînsul. Apoï aceasta nu e adevĕrat, căcï eŭ am fost tot mereŭ atuncï cu Bolliac și n'am vĕḑut viind nicï un negustor, nicï n'am simțit că Bolliac ar fi avénd acele briliante.

„Despre banï Bolliac avea 200 # daț de Kossuth—atâta numaï—pe carï mi ï-a arĕtat.

Când am găsit pe Bolliac la Orşova, era încă plin de ilusiĭ şi gândea că toate or merge bine şi într'această poziţie; orĭ cât de stricat om să fi fost, n'ar fi putut să compromită el poziţia luĭ în Ungaria şi să se lapede de tot efectul ce aştepta din înţelegerea cu X Paşa, idee pentru care se nevoise atât de mult şi care plătia firesce în ochiĭ luĭ maĭ mult decât acele diamante.

„Toate aceste consideraţiĭ mĕ fac să creḑ, cum creḑĭ şi tu, că Bolliac e calomniat. Il faut chercher à les faire valoir. Dacă Bolliac va voĭ să-ĭ daŭ şi o atestare formală despre aceasta sunt gata a o face.

„Multe complimente la cocoana. Să-mĭ scrie.

„Luĭ Barbu n'avuseĭ vreme a scrie. Complimente luĭ Catargiu şi Marin.

„Al tĕŭ

„*N. Bălcescu*".

37.

„[Paris] 15 Decemvrie 1849.

„De când am primit scrisoarea ta din 14 Noemvrie, la care ţĭ-am rĕspuns îndată puţin, m'am socotit maĭ mult şi am vĕḑut că idea ta

e cea mai bună și cea mai practicabilă în poziția în care ne aflăm. Ea are încă meritul d'a ne scăpa de formele democratice, care în această împrejurare ne poate mai mult vătăma decât a ne ajuta. De acea eŭ am declarat luĭ Rosetti și D. Brătianu că tu, neprimind a fi în Comitet, eŭ după legăturile ce am cu tine, nu pot sta. Aceasta am scris'o și luĭ Magheru, arĕtând la toți cuvintele temeĭnice, pe carĭ te razimĭ tu a nu primì. Apoi retragerea mea aduce neapĕrat desființarea a tot ce s'a făcut aci. De acea așĭ fi fost tare mulțumit, dacă tu n'aĭ fi dat afară hârtiile ce ți s'a trimis de Voinescu într'aceasta. Am căutat și voiŭ căuta a trage pe Magheru în sfera noastră de lucrare, căci ne poate fi folositor cu numele și popularitatea luĭ, de nu prin capacitate.

„Eŭ socot că trebue a așeza lucrarea astfel: Tu să rĕmâĭ în Constantinopol orĭ cum veĭ sci și veĭ puté. Eŭ să rĕmâĭ aci în Paris și de n'om avé pe cine trimite la Londra, apoĭ să mĕ duc odată acolo să-mĭ deschid oare-care relațiĭ și apoĭ d'aci să-mĭ păstrez acele relațiĭ. Pe Arăpilă să-l trimetem mai la primăvară în Transilvania. Bolliac să meargă în Bulgaria și pe malul Dunăreĭ ca să fie în comunicație cu țara. Magheru să rĕmâe la Viena, care avênd pe Pe-

retz pe lângă dînsul ne poate ajuta. Nu sciŭ dacă Maiorescu este acolo, căcĭ l'am puté întrebuința. Eŭ acilea, afară de jurnalele francese, cu carĭ sunt în relație și le daŭ articole, voiŭ să încep o revistă română, care să apere revoluția noastră și să pregătească alta nouă. Am și început a lucra un articol întroducĕtor care va cuprinde aceasta:

„*Partea I.*—Idea progresuluĭ lege istorică. Aplicația acesteĭ legĭ în istoria noastră, adecă un tabloŭ despre istoria Românilor dela început pân'acum.

„*Partea II.*—Care este calea noastră d'aci inainte. Treĭ ținte deosebite, între carĭ aleargă națiile.

„1. Ținta națională cea maĭ principală, de unde chestia de unitate națională chestie de viață și putere atât înlăuntru cât și din afară și care ne poate pune în stare a ne împlinì misia noastră în omenire. Ce este acum practicabil în această privință. Unirea Principatelor de o cam dată, etc.

„2. Ținta socială care se rezumă în chestia proprietățiĭ, de care se leagă și chestia dăjdieĭ, a credituluĭ și a organisațieĭ luĭ.

„3. Ținta politică saŭ formele organisațieĭ din lăuntru saŭ libertatea și legalitatea individuală. Suveranitatea poporuluĭ. Tiparul. Asociațiĭ.

Camera. Domnul. Judecătoriile şi legile. Puterea armată. Educaţia şi instrucţia, etc.

„Principiurï generale şi în scurt voiŭ da asupra tuturor acestor puncte. Acest articol va slujì ca o tablă de materiï şi fie-care punct dintr'însele va forma în urmă obiectul unuï articol deosebit, tratat pe larg.

„Opinia mea e că cu încetul această revistă se va face *şeful* ce dorim, adecă că va concentra pe toţï în opinia şi lucrarea sa şi astfel vom putea a dobândì atât în ţară cât şi între emigraţï o centralisaţie neimpusă de nimenï.

„Acum trebue să ne chibzuim de mijloacele de banï, atât pentru tipărirea revisteï, cât şi pentru cele-lalte. Despre acestea caută d'a dobândì dela Turcï.

„Eŭ socot că aceasta e cu atât maï trebuincioasă, cu cât trebue să căutăm a influenţa ideile în ţară, unde se propun reforme şi se numesc comitete. Cu atât maï mult eŭ cred că, când aceste comitete vor sfârşì lucrarea lor, Ruşiï ca şi Turciï vor fi siliţï ca la 1831 a convoca o Adunare de revisie care să le desbată şi să le primească.

„Eŭ socot încă că acţia noastră maï cu seamă acum trebue să se concentreze în Moldova şi Transilvania, unde sunt oamenï d'aï

noştri în capul lucrurilor şi carĭ trebue îmboldiţĭ, căcĭ în ţară la noĭ puţin putem face noĭ. De acea eŭ voiŭ să ţiŭ de aproape pe Moldoveni şi am şi scris luĭ Negri ceva într'aceasta, cerêndu-ĭ a ne căpĕta banĭ pentru revistă. Acum cu plecarea luĭ Alexandri poĭmâne, îĭ voiŭ maĭ scri.

„Scrie-mĭ de poţĭ dobândì prin Moldova foaea din Bucovina, de nu, apoĭ ţĭ-o trimit eŭ d'aci, căcĭ o primim. Asemenea caută a-mĭ trimite [de] p'acolo jurnalele din Bucurescĭ şi Moldova, cum şi din Transilvania.

„Îmĭ scriĭ că-mĭ veĭ trimite socoteală de baniĭ carĭ ĭ-aĭ luat dela mumă-mea. Aşĭ fi dorit de s'ar puté ca în această socoteală să nu figureze baniĭ luaţĭ dela Marin pentru plecarea mea şi a luĭ Bălăceanu în Ungaria. Pricina e aceasta: că ceĭ blestemaţĭ d'aci aŭ început să ţică că acea ce m'a făcut a merge în Ungaria, a fost ca să am dreptul şi privilegiul a mânca aceştĭ banĭ. Aşa n'aşĭ vrea ca numele meŭ să figureze; poţĭ arĕta acea ce aĭ dat la ceĭ-lalţĭ. Eŭ aci am dat socoteală de banĭ şi le-am dovedit că din 400 # ce eraŭ asupră-mĭ n'am mâncat un galben, măcar deşi am fost strîmtorat. Pentru 300 # primiţĭ de tine am spus că pentru dînşiĭ tu aĭ să daĭ socoteală, căcĭ eŭ, plecând din Constantinopol, am lăsat să-ĭ

primescĭ tu pentru Casa emigrației d'acolo, și la întîmplare, când emigrația nu s'ar organisa, după cum eram în lucrare a o face, apoĭ să îngrijescĭ ca acești bani să se întrebuințeze în folosul causeĭ cum veĭ socoti maĭ bine. Aceasta e pentru interesul amânduror, ca să nu ḑică că ne-am învoit între noĭ să mâncăm baniĭ. Îți voiŭ trimite peste puțin copie de memoarul ce am dat Comisieĭ întru aceasta.

„Îmĭ trebue negreșit ca să-mĭ trimiți scrisorĭ de recomandație dela Divan către ambasadoriĭ turcescĭ d'aci și dela Londra, căcĭ altmintrelea nu pot face nimic aci.

„În privința instrucțiilor ce cerĭ a se trimite ambasadorilor de acolo, Sefels mĭ-a ḑis că cabineturile le-aŭ dat plenipotență și că totul atârnă de la purtarea lor acum. Tu caută a-ĭ lucra mereŭ și de orĭ-ce veĭ avé trebuință aci scrie-mĭ, dar numaĭ te rog pentru acele recomandațiĭ a mi-le înlesnì ca să pot cere dela Calimach a-mĭ deschide relațiĭ aci.

„Eŭ sufer mult aci din pricina climeĭ, care mĕ supĕră la pept.

„Am aflat că în Transilvania Schwarz-Gelbi, aŭ arestat pe Manu. Mĭ-e teamă de bietul băiat să nu sufere pentru noĭ toți. Avea inimă și mĭ-a fost de folos acolo.

„16 Decemvrie, minuit.

„Viŭ dela o soirée dela Czartoryski şi găsiĭ scrisoarea ta din 24 Noemvrie.

„În aceasta sunt douĕ puncte la carĭ voiŭ a-ţĭ rĕspunde:

„1. Este chestia de lucrare într'aceste împrejurărĭ. Eŭ socot şi am vorbit cu Arăpilă, ca să mĕ repez până la Londra să vĕd pe Palmerston. Poate baniĭ ce mi-aĭ trimis să-mĭ slujească la aceasta, dar nu-mĭ va fi de ajuns şi mĕ gândesc de unde să maĭ capĕt. Dintr'altă parte acilea om căuta a face ce se va puté. Este greŭ că Ministeriul s'a schimbat şi că tocmaĭ când un Ministru din afară învaţă niţică carte românească, îl dă afară şi vine altul nepricopsit. Apoĭ sciĭ că eĭ anevoe se pricopsesc.

„Tot ce e de făcut maĭ bine e d'a-ĭ pricopsi prin Palmerston; şi aceasta m'oĭ silì a face. In ḑilele astea voiŭ face un memoar simplu şi scurt. Îmĭ pare rĕŭ că nu-mĭ scriĭ nimic despre natura memoaruluĭ, căcĭ eŭ cred că trebue să cerem lucruri practice şi practicabile în împrejurările de faţă şi să maĭ lăsăm la o parte pe Mircea, Vlad şi ceĭ-lalţĭ. Trebue a presenta o soluţie care să se pară maĭ lesne. Altmintrelea n'o scoatem la căpĕtâiŭ.

„Îmĭ pare rĕŭ că nu mi-aĭ trimis recomandațiile dela Divan. Mĭ-ar fi fost de mare lipsă. Încă nu e vreme perdută, sileşte-te. Czartoryski mĭ-a spus astă seară că lucrul e cam pe răsboiŭ la primăvară. Din altă parte o scrisoare dela Galați ce am vĕḑut, spune că la Brăila aŭ venit 1500 pioneriĭ Ruşĭ, carĭ se esercitează a face pod pe Dunăre.

„Despre istoria banilor n'avuseĭ vreme a-ți trimite memoarul ce am dat la comisie, ce eŭ însu-mĭ am provocat d'a se face, vĕḑênd că blestemații aŭ îndrăsnit a mĕ acusa că nu leam dat baniĭ să-ĭ mănânce. Pricina în scurt e aşa:

„din 600 # ce mi se dedese spre a merge la Paris, şi carĭ prin ofisul Locotenenții s'a hotărît să fie pentru deputație la Constantinopol, s'aŭ întrebuințat astfel:

20 # opriți de la Visterie pentru cumpĕrarea aurului;
100 # dați luĭ Vasiliadi, casierul deputației;
40 # cheltuiți în călĕtoria şi întoarcerea dela Constantinopol cu deputația;
40 # cheltuiți pe ghimie în comun;
42 # luați de Peretz;
300 # primiți de tine.

542

„Rĕmân 58 # neplătiţĭ din suma care s'a luat din aceştĭ banĭ de frate-meŭ cel mic, când a fost isgonit din ţară şi nesciind natura acestor banĭ, a luat din eĭ dela mumă-mea neavênd banĭ, şi pe carĭ am ḑis că mĕ însărcinez a-ĭ plătì. Eŭ le-am arĕtat pe larg pentru ce nu ĭ-am dat în Transilvania şi la Locotenenţĭ; şi că din această se vede că eŭ, deşi în mare lipsă în toată această vreme, n'am întrebuinţat pe sămă-mĭ aceştĭ banĭ, nicĭ n'am trăit din banĭ publicĭ ca toţĭ ceĭ-lalţĭ. Acum vĕḑ că tu în socoteala ce-mĭ trimiţĭ trecĭ baniĭ ce mi s'aŭ dat mie şi luĭ Bălăceanu pe seama mea. C'est donner gain de cause à nos ennemis, ca să ḑică că ne-am înţeles împreună ca să oprim baniĭ pe seamă-ne. Tu sciĭ că, când am plecat în Ungaria, nu era vorba d'a se plătì aceştĭ banĭ din baniĭ ce era să vie dela mumă-mea. Posiţia aci e ciudată, căcĭ nu e drept ca nicĭ tu şi Marin să pierdeţĭ aceştĭ banĭ; şi eŭ aşĭ dorì să scap odată de orĭce prilej d'a fi hulit fără temeiŭ de blestemaţĭ. Gândeşte dar cum s'o potrivim, căcĭ eŭ socot că această comisie îţĭ va cere soceteală de întrebuinţarea banilor. Tu trebue să arĕţĭ că baniĭ aceştia s'aŭ depus în cassa emigraţieĭ d'acolo, şi că i-aĭ întrebuinţat cum aĭ socotit folositor, arĕtând maĭ pe larg întrebuinţarea lor. De nu

rĕmânea ca banii daţi mie să intre în această socoteală, apoi încai arată că aceasta nu era opinia noastră la plecare, dar că voința emigrației a fost d'a se despăgubì Marin din aceşti bani. Că aceşti bani nu s'aŭ dat numai pentru mine, dar aŭ slujit la 10 alţi compatrioţi; că pe lângă dînşii am cheltuit eŭ dela mine 130 # pentru ajutorul compatrioţilor din Ungaria mai mult. Numele celor ce am ajutat cu bani este: Bălăceanu, Manu, Costiescu, Deivos, Vernescu, Bozoiceanu, Florescu, Racoviță, Nenişor etc.

„Astfel te rog, când veĭ da socoteala s'o daĭ lămurit, ca să nu fie prepusurĭ de către blestemaţi, nicĭ asupra ta, nicĭ asupra mea.

„Chestia nu este ca să întorcĭ banii, căcĭ nimenĭ n'are drept a ţi-ĭ cere, fiind aĭ casseĭ emigrației d'acolo, şi fiind că eŭ i-am lăsat în dispoziția ta spre a-ĭ întrebuința în folosul causeĭ, dar să arĕţi că nu i-am mâncat eŭ, cum vinuesc uniĭ alţiĭ.

„In sfârşit tu gândeşte-te asupra tuturor acestora şi fă cum te veĭ pricepe mai bine.

„Despre jurnalurĭ aci putem tipărì în orĭ-care, numaĭ scrisul e cam anevoe. Ba încă maĭ mult se bat de pe noĭ, care maĭ de care, maĭ cu seamă după mine *parceque je blague sur la Hongrie.* Deunădĭ am avut nesce scene ciudate.

Ghica, Amintiri, 27,641.

Unii din vechii redactori ai *Tribunei populilor* vor să reînceapă acest jurnal. Vre-o câți-va deputați de opoziție și Colson vrea să facă un jurnal tot de asemenea fel și tendință. Apoi lupte, certe, hule între ambele redacții, cari să pue mâna pe concursul nostru și al Ungurilor. In sfârșit eŭ m'am declarat pentru cea din urmă redacție. Asemenea am luat oare-cari îndatoriri reciproce cu foaea *La Pologne* a lui *Cyprien Robert*, care se va modifica oare cum într'un sens mai general pentru toate naționalitățile iar nu numai pentru Slavi.

„Scrisoarea către Aupick, de n'o voiŭ puté face acum, o trimit prin curierul viitor.

„Pentru acești bani ce mi-ai trimis acum, trebue să-i arĕți că mi-ai trimis însărcinat fiind de emigrații d'acolo cu o misie la Londra. Eŭ cred că socoteala tu trebue s'o dai către emigrații din Constantinopol, și cerêndu-ți-se d'aci saŭ dintr'altă parte să le arĕți că le împărtășești pentru știință socoteală ce ai dat la ai tĕi acolo.

„Am arĕtat scrisoarea lui Sefels la Alexandri. El bănuește că Eliad saŭ Ștefan Golescu a spus că acele hârtii vin dela tine. Dar eŭ n'am fost întru nimic amestecat într'aceasta și am aflat'o tocmai mai deunădi.

„Imĭ pare rĕŭ că nu avuĭ vreme a rĕspunde la plăcuta scrisoare ce mĭ-a trimis M-me Ghica; la curierul viitor o voiŭ face.

„Multă sănătate luĭ Marin, Barbu, Bolliac, Catargiu.

„Adio.

„Al tĕŭ prieten

„*N. Bălcescu.*

„Te rog mult pentru ceĭ 15 #, ce ţĭ-am scris astă-vară din Ungaria că am împrumutat dela Bisczanowski, să-ĭ plătescĭ când ĭĭ va cere, el saŭ generalul Dembinski".

---

38. „Paris 26 Dechemvrie 1849.

„Am dat note luĭ Ubicini pentru ca să facă un memoar pentru Miniştriĭ d'aci şi Londra. Astăḑĭ e gata. Eram să plec mâne la Londra, dar mĕ stânjinesce lipsa a vre-o 200 fr., carĭ trebue a plăti aci la casa unde şeḑ, până a nu pleca. Nădăjduesc să pot căpĕta. La întîmplare înpotrivitoare, atuncĭ caut prin Czartoryski a trimite memoarul la Londra, ca să se dea luĭ Palmerston. Andrassy de vre-o câteva ḑile e aci şi astăḑĭ îl aştept să vie la mine să ne înţelegem asupra pricineĭ luĭ Bolliac.

„Dela Marghiloman n'am luat bani, după cum mi-a scris Marin, căci n'are.

„Aici nu se face nimic, nu se aşteaptă nimic, cu Ministeriul de aci nu e de vorbit, căci e de aşi până mâne. Tot ce e de făcut e la Londra, şi mi-o părea tare rău de voiu fi silit a nu merge, cu atât mai mult că acum aşi avea destule înlesniri spre a cunoasce lume p'acolo. Noi avem trebuinţă de un om care să şeadă statornic saŭ mai multă vreme acolo, căci chiar de voiu merge eŭ, nu voiu putea şedea mai mult de 10 şile, adecă până s'o sfârşi ceĭ 450 fr. De ce nu cauţi a dobândi ceva parale dela Turci? Astfel aşi puté şedé acolo vre-o 2 luni, căci eŭ cred că cearta aceasta cu Ruşii va ţine mult. Apoi nu e destul numai a vedé odată pe Palmerston şi a-i da un memoar, pe care poate nu l'ar citi, dar a câştiga pe toţi ceĭ ce-l împresoară şi a-i sili a-i aduce adesea aminte, precum şi pe jurnalişti, lucru care cere vreme. Stavila cea mare la toată lucrarea noastră e baniĭ. Acela care o căpĕta bani pentru causă ĭi va face cea mai mare slujbă. Noi aci ca şi tu acolo, nous sommes à bout des sacrifices pécuniaires. Trebue căutat într'altă parte. Eŭ am scris în Moldova prin Alexandri, care a plecat.

„Acea ce-mi scriĭ despre foaea *La Pologne*,

s'a şi făcut de mai multe ḑile, după cum ţi-am mai scris. Era vorba despre format de a-l mări, dar trebue bani, şi a remas de o cam dată.

„Despre revista noastră aştept bani spre a o începe. Spune luĭ Bolliac şi Ionescu să-mĭ trimiţă de lucru. Asemenea şi tu aşĭ dorĭ să lucrezĭ ceva asupra crediţuluĭ la noĭ etc.

„*N. B*".

---

39. „27 Dechemvrie [1849].

„Andrassy a venit la mine. I am spus pricina luĭ Bolliac dupe cum o sciŭ şi am arĕtat'o în scrisoarea mea de maĭ deunăḑi; el mĭ-a ḑis că a scris luĭ Kossuth, dar că n'are încă rĕspuns. Ar trebuĭ ca Bolliac să caute a dobândĭ o chitanţă de la Zaman, căruia ḑice că a dat scrisorile şi diamantele. Trebue să socotesc că aceasta interesează pe toată emigraţia şi maĭ cu seamă pe noĭ, carĭ am lucrat acolo împreună.

„Iţĭ trimit copie dupe memoar. Ubicini l'a făcut întocmaĭ după cum ĭ-am arĕtat în notele mele ca să-l redigeze. Eŭ cred că e bun. Că trebue să tratăm chestia politică actuală şi că, de ne vor cere un memoriŭ maĭ întins saŭ special

asupra cutăruĭ saŭ cutăruĭ punct saŭ părți a chestieĭ române, lesne îl putem face. Pentru acea mergênd la Londra voiŭ lua cu mine toate cele trebuincioase spre a puté la trebuință turna la memoaruri.

„Încă n'am găsit bani, dar plec acum să maĭ caut. De voiŭ găsi, apoĭ plec mâne seară cu Teleki şi Andrassy.

„Spune luĭ Barbu că n'avuseĭ vreme a-ĭ scrie, dar sunt sănătos.

„Complimente la Marin, Catargiu, Bolliac.

„Iți trimit şi scrisoarea către Aupick. De nu-ți va plăcé, scrie alta pentru mine şi mĕ iscăleşte şi o dă.

„Eŭ cred că ar trebuì să daĭ copie de pe memoarul acesta luĭ Canning, Aupick şi luĭ Ali-Paşa, arĕtând că s'a dat de mine la Ministerul d'aci şi de la Londra."

40.

„*Mémoire de Balcesco remis aux gouvernements de France et d'Angleterre par l'entremise du Comte Zamoyski.*

„Mémoire relatif à l'intervention Russe dans les Principautés Moldo-Valaques.

„Le manifeste de la Russie daté de 19 (31)

Juillet 1848 et qui précéda de deux mois environ l'occupation des Principautés, pose formellement ces deux principes:

„1. Que l'occupation sera temporaire et qu'elle cessera de plein droit, sur la simple demande de la Porte, aussitôt que l'ordre aura été rétabli dans les Principautés. [1]

„2. Que le statut organique qui régit les Principautés a besoin d'être revisé, et que des modifications peuvent y être jugées necessaires. [2]

„Comment la Russie a-t-elle tenu ces engagements, quelles reformes, qu'elles améliorations a-t-elle introduites dans le régime intérieur des Principautés?

„Le 30 Septembre 1848 le général Lüders, qui depuis quelques semaines déjà occupait la Moldavie, franchit la frontière de la Valachie à la tête de l'avant-garde Russe. Quatre mois s'écoulent jusqu'aux premiers jours de Février 1849. A cette époque il ne reste plus aucune trace de l'insurrection qui a motivé aux yeux de l'Eu-

1) Du moment qu'en Valachie l'ordre légal aura été rétabli, ou que la Porte croira avoir acquis une suffisante garantie du repos intérieur des deux provinces, nos troupes en seront retirés. (Manifeste du Comte Nesselrode du 19 (31) Juillet).

2) Il se peut que le régime administratif des Principautés soit susceptible d'améliorations, qu'il est besoin même d'être modifié en plus d'un point (ibid.).

rope l'entrée des troupes Russes sur le territoire Valaque. L'ordre légal, comme l'entend la Russie, est entièrement rétabli, c. à. d. que tous ceux qui ont pris part aux derniers événements sont emprisonnés ou exilés, tandis que le pays écrasé de contributions de guerre, obligé de nourrir et d'heberger cinquante mille Cosaques, au lieu que le gouvernement Turc entretient ses armées à ses frais, est ruiné de fond en comble. De reformes il n'en a pas été question. Une commission, il est vrai, a été nommée, mais c'est pour juger militairement tous les individus suspects d'hostilité à la Russie.

„C'est alors que la Turquie croyant avoir acquis toutes les garanties désirables de la tranquillité intérieure des Principautés, notifia au cabinet de St. Petersbourg son intention d'evacuer le pays, en invitant la Russie à suivre son exemple.

„La Russie refuse. Elle ne nie pas le droit de la Porte, mais elle déclare le moment inopportun se faisant seule arbitre à l'exclusion de la Cour Suzeraine, dans une question où celle-ci devait être seule à décider. Ce refus obligea la Porte à prolonger de son côté l'occupation afin de ne point laisser la Russie maîtresse ab-

solue du terrain; et la situation des Principautés continua à s'aggraver de jour en jour.

„Enfin le 1-er Mai 1849 intervint la convention de Balta-Liman. On sait quelle grave atteinte cette convention, qui, du reste, ne peut être considérée comme faissant partie du droit publique Européen, porte à la fois aux prérogatives de la Cour Suzeraine comme aux privilèges des Principautés, en reconnaissant à la Russie un droit qui lui avait toujours été contesté, celui d'occuper militairement les deux provinces et de s'immiscer dans leur administration intérieure. Toute fois elle maintint les deux principes ci-dessus.

„On nommera deux comités de revision du Statut organique, dont le travail sera soumis à l'examen du gouvernement Ottoman, qui après s'être entendu avec la Cour de Russie, le promulguera sous forme d'un hatti-schérif.

„(Art. 2 de la convention de Balta-Liman). Chacun des deux gouvernements entretiendra dans les Principautés de 20 à 30 mille hommes jusqu'à la pacification des pays limitrophes; après la pacification et jusqu'à l'achèvement de la Constitution des Principautés, il y aura 10 mille hommes de chaque côté; après quoi les

deux puissances évacueront complètement et simultanément les provinces".

„(Ibid.—art. 4). Mais en même temps que la Russie reconnait ces deux principes, elle se sert d'un pour se dispenser d'avoir égard à l'autre. Le Statut organique avait été rédigé et promulgué avec l'appui de 100 mille baïonnettes. Ce n'était pas trop pour reviser ce même Statut d'une armée d'occupation de 30 mille hommes, surtout quand l'insurrection triomphe aux frontières de la Hongrie? Seulement après la pacification des pays limitrophes, ce chiffre sera reduit à 10 mille hommes.

„Soit. Hé bien, aujourd'hui cette pacification a eu lieu, et la Turquie fidèle à ses engagements ayant évacué partiellement les Principautés, elle a droit de compter que la Russie suivra son exemple.

„Il n'en est rien. La Russie a toujours un prétexte à mettre en avant pour prolonger l'occupation; elle repond à la sommation de la Porte: „Que la Porte s'est trop hâtée de reduire à 10 mille hommes ses troupes en Valachie, que pour elle, ne pourra remplir à ce sujet les stipulations de la Convention de Balta-Liman, qu'autant que le différend au sujet des réfugiés sera vidé et que les relations seront reprises."

„Tel est du moins le contenu d'une note que M. de Titoff vient de communiquer officieusement à la Porte de la part de son gouvernement et qui a été apportée à Paris par les correspondances de Constantinople du 5 Décembre dernier.

„Quelle est donc cette nouvelle prétention de la Russie? Et qu'ont de commun les refugiés avec l'occupation des Principautés? Est-ce ainsi qu'elle tient ses engagements? Et ces paroles emphatiques du manifeste du 19 (21) Juillet, „que le passé pouvant repondre du présent, que plus d'une fois à des époques antérieures, la Russie avait occupé tout ou partie des Principautés, et que fidèle à la parole qu'elle en avait donnée d'avance, elle les avait toujours évacuées dès l'accomplissement des conditions qu'elle avait mises à la retraite" n'étaient-elles qu'un piège tendu à la bonne fois et à la crédulité de l'Europe?

„Mais si la Russie continue a entretenir 30 mille hommes dans les Principautés au mépris de ses engagements et malgré les reclamations incessantes de la Porte, voyons ce qu'elle a fait en vue de ces améliorations, dont elle même avait reconnu l'urgence.

„Elle commença par suspendre les assemblées

générales à qui seules appartient, en vertu des capitulations et du droit d'autonomie des Principautés, l'administration intérieure du pays.

„Elle nomma deux comités pour la revision du Statut organique; mais ces comités au lieu d'être la représentation légale et complète du pays, sont composés uniquement de boyards devoués à la Russie, et nommés d'office par elle comme cela c'était déjà pratiqué pour l'assemblée de 1831, et si ici encore le passé doit être pris pour gage du présent, on peut déjà prévoir que la nouvelle constitution qui se prepare sera pire que le Statut organique lui-même.

„En attendant, l'occupation Russe coûte à la Valachie un million de piastres par mois, et pendant l'année qui vient de s'écouler la dette s'est accrue de 20 millions de piastres (7 millions de francs).

„Le malaise du pays s'accroit de jour en jour sous le Hospodar actuel, qui au lieu de chercher à faire oublier l'illégalité de son élection aux yeux du parti national, semble avoir pris à tache d'attirer le mécontentement de toutes les parties de la population.

„Enfin le cabinet de St.-Petersbourg, dont la politique depuis la double occupation a toujours tendu à compromettre les Turcs vis-à-vis

des Valaques en rejetant sur eux le blâme apparent des mesures de repression qu'elle avait provoquées ou exigées en secret, commence a répandre le bruit que Sa M. l'Empereur est pret à exiger de la Porte l'union de deux Principautés et leur indépendance sous le protectorat de la Russie, projet que la Russie caresse depuis longtemps comme un moyen assuré de la conduire à son but et au sujet duquel ses agents furent chargés de sonder les dispositions des chefs du parti libéral en 1848, quelques jours avant le mouvement de Juin.

„Et pour se tenir prette à toute eventualité, elle organise des corps francs de Valaques commandés par des officiers russes et en langue russe.

„Il est temps que les cabinets de l'Europe ouvrent les yeux sur cette politique envahissante et ces sourdes menées de la Russie. Ce n'est plus un simple intérêt d'humanité qui est en jeu; il s'agit de l'existence même de l'Empire Ottoman. Il ne suffit pas d'avoir fermé les détroits, il faut encore, si l'on tient à la conservation de la Turquie, couvrir sa frontière septentrionale et contraindre le flot de l'innondation russe à rentrer dans son lit. Que si les puissances se décident enfin à intervenir, la der-

nière note remise au Divan par M. de Titoff leur en fournit les moyens par la connexité qu'elle établit entre deux questions jusqu'ici distinctes, le différend relatif aux refugiés et l'évacuation des Principautés. Par là l'Europe, qui s'est si vivement émue en faveur de la première, en demeurant comme étrangère à la seconde, est amenée comme malgré elle à entrer dans le débat, et son intervention en faveur des Principautés est non seulement justifiée aux yeux de la Russie, mais elle devient en quelque sorte nécessaire.

„Pour ce qui est d'eux personnellement, les Valaques dont les uns ont toujours tendu au maintien et au libre exercice de leurs droits, tels qu'ils resultent de leurs capitulations avec la Porte et des traités postérieurs [1]), à savoir l'inviolabilité de leur territoire et leur indépendance administrative et législative, les Valaques savent qu'ils n'ont pas de plus sûr garant de ces mêmes droits que la Turquie. Mais ils savent aussi que la Turquie abandonnée à elle même est hors d'état de lutter longtemps et victorieusement contre les exigences de la Russie,

1) Citer en note ici les articles du traité d'Andrianople, qui nous concernent.

et voilà pourquoi ils solicitent l'intervention directe des puissances à seule fin d'obtenir conformément aux principes reconnus par la Russie elle-même et à ses propres engagements :

„1. L'évacuation des Principautés ;

„2. La réunion immédiate d'une assemblée nationale, où tous les intérêts de la population soient représentés, qui soit chargée d'introduire dans le régime intérieur des Principautés les réformes et les améliorations nécessaires ;

„3. Enfin l'amnistie pour toute participation aux événements qui ont servi de prétexte à la double occupation des Principautés en Septembre 1848.

„Paris le 26 Décembre 1849."

---

41. „Londra 4 Ianuarie 1850.

„Sunt la Londra dela 1 ale acesteĭ luni. Am vĕḑut pe Mehemed Paşa, căruia am vorbit mult de tine. Erĭ a fost Lord Stuard la mine şi mĭ-a spus că Palmerston e la ţară şi se va întoarce peste vre-o 5 ḑile. Lord Stuard me asigură că voiŭ fi primit cu plăcere de Palmerston ; că acesta se căeşte că n'a protestat la

intrarea Ruşilor în ţara noastră la 1848, şi me face a spera mult. Am comunicat luĭ Stuard memoarul, de care ţĭ-am trimis copie. El pleacă mâne la ţară, unde se află Palmerston, ca să-ĭ anuncieze venirea mea şi să-l pregătească. Până atuncĭ caut a cunoasce pe alţĭ membri aĭ Parlamentuluĭ, carĭ ne pot ajuta. Voiŭ merge şi la Cobden. Toţĭ îmĭ ḑic aci că e foarte rĕŭ că nu avem un agent al nostru, care să şadă necurmat la Londra, că într'o săptămână nu se pot scoate trebile la cap; nicĭ nu se poate cine-va introduce în lume, care se face cu greŭ aci. De acea viŭ la propunerea ce ţĭ-am maĭ făcut, d'a căuta banĭ dela Turcĭ, ca să şedem unul din noĭ aci măcar vre-o 3 lunĭ, în această vreme, pe când durează tractaţiile diplomatice, carĭ vor maĭ dura încă. Eŭ mĕ aflu tare uşor de parale. D'abia maĭ am 200 fr., căcĭ aicĭ la birt plătesc 17 fr. mâncarea şi şederea pe ḑi, fiind neapĕrat a avé un apartament bun spre a primì lumea. Mâne însĕ voiŭ căuta a lua un apartament maĭ modest cu septămâna. Aşĭ vrea să maĭ pot şedé o septămână. Toată speranţa îmĭ este în 30 # ce aştept să-mĭ sosească d'acasă în ḑilele acestea. Din Paris am plecat cu 400 fr., lăsând datoriile neplătite. Elciŭ şi fără parale, merge rĕŭ. De veĭ căpĕta vre-o 2 saŭ 300 # dela Turcĭ,

apoĭ mĕ pot întoarce din Paris iarașĭ aci spre a continua lucrarea. Cu toate acestea firește că n'oiŭ pleca până a nu da ochĭ cu Palmerston.

„Maĭ iată ceva numaĭ pentru tine despre care să nu scoțĭ vorbă:

„Sciŭ de sigur că Ali-Paşa a scris luĭ Calimach la Paris, că este vreme a da capĕt chestieĭ Principatelor ce de 30 anĭ e o belea pentru Turcia, şi-ĭ cere povață asupra uneĭ soluțiĭ la această chestie spinoasă. Calimach a rĕspuns că, între alte împrejurărĭ, el ar fi povățuit a da Principatele în schimb Austrieĭ pentru provinciele adriatice, carĭ ar fi apropiat Turcia de Europa. Dar că acum aceasta nu se poate face, de vreme ce Austria e vasala Rusieĭ, şi apoĭ acea de care trebue a se ferì este apropierea Rușilor de Dunăre, care e perderea Impĕrățieĭ. Că chestia Principatelor se poate alege cu tunul saŭ cu tractațiile. Despre tunurĭ Divanul trebue să ştie maĭ bine de poate întrebuința acest argument. Despre tractațiĭ socoate că ar trebuì ca Divanul să ceară la Europa ca să facă din ambele Principate o altă Belgie, adecă un stat liber sub garanția tutulor Puterilor. Adecă Turcia să-şĭ lepede drepturile sale, etc. Moi je toucherai très adroitement ce point sans le demander, sans le donner comme un voeu des popu-

lations; dar cu un mijloc mai sigur d'a da o soluţie definitivă chestiei, căci orî ce altă ajurnează numaĭ chestia, iar nu o resolvează. Aceasta, ca nu cerênd mult să nu dobândim şi puţinul ce cer prin memoar şi ca să nu ne isolăm de Turcĭ, acea ce ne-ar vătăma în ochiĭ Englezilor.

„In numĕrul dela 2 genarie din *Times* este un articol, unde se vorbeşte despre Kossuth multe rele şi se pomeneşte şi de istoria luĭ Bolliac fără a-l numì pe nume, dar ḑicêndu-ĭ agentul român, acea ce mĕ pune pe mine poate în danţ. Pulsky şi Andrassy ce mi l'aŭ arĕtat, mĭ-aŭ ḑis că vor scrie contra.

„Poşta dela Constantinopol ce trebue să sosească la 29, nu sosise în Paris la plecarea mea în 31 seara şi până acum încă n'am primit scrisoare dela tine pe acel curier. Poate poimâne voiŭ primì-o dela Paris, de va fi sosit până aḑì.

„Ingrijeşte-te de banĭ şi pentru revistă, cum şi pune-te pe lucru acolo.

„Complimentele mele respectoase la Madame Ghica. Spune luĭ Barbu că sunt sănătos şi te rog nu-l lăsa fără treabă, dă-ĭ de lucru şi sileşte-l să citească cărţi.

„Al tĕŭ

„*N. Bălcescu.*

„Când veĭ avé un ocasion trimite-mĭ lucrurile ce am lăsat la tine la plecarea mea.

„Palmerston, cu toate ce ḑic şi lucrează Tories, a câştigat şi câştigă popularitate din ḑi în ḑi. De acea nu e temere d'a cădé".

42.

„London 13 (1) Ianuarie 1850.

„După cum ţĭ-am scris cu poşta din urmă me aflu de două septămânĭ la London şi sunt nevoit a maĭ şedé o septămână, din pricină că Lord Palmerston încă n'a sosit dela ţară. Am trimis pe Lord Stuard să-l previe de sosirea mea şi că doresc să-mĭ dea audienţă, şi mĭ-a adus rĕspuns că Palmerston doresce a me vedé şi că me va primì cu plăcere în orĭ-ce ḑi oiŭ trece la dînsul, după 16, ḑi când va venì în Londra.

„Aicĭ am fost mult prin lume şi am cunoscut mulţĭ din membriĭ Parlamentuluĭ.

„Astădĭ am avut o convorbire de două ceasurĭ cu *Cobden*, dela care însă puţin avem de aşteptat. El ḑice că viţa şi religia musulmană n'are vitalitate şi că Orientul nu se va putè scăpa, decât dacă Sultanul s'o creştina; că

cu laşitatea şi corupţia Turcilor nu e mijloc d'a trata serios; că Rusia cu bani totdeauna va câştiga. Apoi adaogă că Rusia în veci nu poate face războiŭ Engliterei saŭ Statelor-Unite, cari într'o plimbare îi prăpădeşte puţinele porturi ce are; că flota rusească, care a vĕdut'o la Kronstadt, e un lucru de nimic şi de rîs; el are o bună opinie de ţĕrile noastre şi numesce valea Dunărei *Valea Misisipiului Europei*. El dice că principiul luĭ e la *non-intervention*. I-am rĕspuns că asta e şi al nostru şi al tutulor popoarelor, dar nu e destul ca să-l profeseze o putere, dar să silească şi pe cele-lalte a-l păzi; apoi acum acest principiŭ e cu neputinţă, de vreme ce chiar Englitera a intervenit în Sicilia şi în Turcia, etc. Chestia noastră nu e pentru Englitera o chestie presentă de interese comerciale (poate în viitor), dar o chestie de umanitate şi echilibru politic. La aceasta el rĕspunde că echilibrul politic e o dobitocie a diplomaţilor; că chiar când Rusia ar lua Constantinopolul n'ar câştiga mult, căci Engleziĭ cu treĭ corăbiĭ de linie aşezate la eşirea Dardanelelor, îi închide de nu maĭ îndrăsnesc a eşi din cuibul lor. Cobden aşteaptă tot dela mişcarea industrială chiar şi reformarea Rusieĭ. Aceste însemnărĭ scurte vor fi destule spre a-ţi

arĕta cea ce putem aştepta dela acest partid, care are mare viitor aci.

„In scrisoarea ta dela 12 şi 13 Dechemvrie mĭ-aĭ scris multe cifrate, pe care în parte numaĭ le-am înţeles, din pricină că cifra ce aveam cu tine am ars'o în Transilvania, de acea să nu maĭ scriĭ decât numaĭ cu cifrul acesta: — ⌒ ⌓ — v ⌒ ⌓ etc., acesta numaĭ îl ţiŭ minte. Am aflat aci de sigur că peste o lună Italia toată se va revolta. Asemenea în Paris e hotărîtă ḑiua uneĭ revoluţiĭ. Nu lua aceste de vorbe, ci de lucru serios. Je le tiens de bonne source. Am mare temere că neisbutind o fi maĭ rĕŭ apoĭ. Nu scoate vorba, te rog.

„Sunt pricinĭ însemnate, pe carĭ n'am vreme a ţi-le însemna, carĭ necesitează ca peste o lună să me întorc la Londra, adecă pe la sfârşitul luĭ Fevruarie, ca să staŭ vr'o câtă-va vreme. Caută dar de veĭ puté a împrumuta vre-o 100 # pentru mine, îndatorîndu-mĕ către acel împrumutător a-ĭ plătì în 6 lunĭ de ḑile, căcĭ mumămea se ocupă a vinde ceva din acareturĭ spre a lua banĭ, după cum ĭ-am scris.

„Asemenea îmĭ scriĭ ca să fiŭ gata a venì acolo. Apoĭ trebue să sciĭ că a se gătì e lesne, dar a mĕ urnì din Paris fără a avé banĭ e anevoe. De acea, de va face trebuinţă să viŭ

acolo trebue să îngrijescĭ a-mĭ trimite vre-o 700 fr. cel puţin, ca să poţĭ pleca.

„Eŭ aci am sfârşit banii şi am scris la Paris, ca să capĕt vre-o 300 fr., altmintrelea rĕmâĭ zălog în Londra, căcĭ nu credeam că voiŭ întârdia maĭ mult de ḑece ḑile.

„Hotărîrea luĭ Ionescu e bună, dar ar trebuì să nu uiţĭ ce ţĭ-am scris şi pe Cuţovlahĭ. Despre idea d'a trimite pe Albu în Transilvania, e de prisos, c'o să-l lege de geaba. Românii aŭ făcut cererile d'a se unì cu ceĭ din Banat, Ungaria orientală şi Bucovina şi în maĭ multe rênduri, dar nu s'a ascultat. Jelbile Românilor date prin deputaţia colectivă a tutulor acestor province, s'a tipărit în românesce la Viena într'o broşură ce o am la Paris. Românii sunt foarte maltrataţi de Nemţi în favorul Saşilor şi sunt foarte nemulţumiţi.

„E de prisos dar a trimite pe Albu; trebue acolo un om maĭ serios. Trimite pe Albu la Cuţovlahĭ să-ĭ catihiseze şi să le ia parale. Banii sunt neapĕraţi. Caută cum veĭ sci a căpĕta de la Turcĭ, altmintrelea nu e mijloc de lucrare.

„Am făcut multe şi bune lucrărĭ aci. Sunt nerăbdător până oiŭ da ochĭ cu Palmerston. Despre carta eşită la Viena, nu cred să fie de vînḑare în Paris. Dar am vĕḑut una la M-me

Anica Ghica, nevasta luĭ Iorgu Ghica dela Galaţĭ, o frumoasă ce aveam la Paris de vre-o lună şi jumĕtate şi cu care sunt prieten. Iĭ voiŭ maĭ scrie ca să o dea luĭ Arăpilă şi să ţĭ-o trimită. In septămâna asta am fost tot în soirele. Lunĭ seara am fost la Mehemet-Paşa, care a fost foarte amabil cu mine şi m'a presentat însuşĭ la vre-o câte-va persoane. Joĭ seara am fost la *Cobden.* Mercurĭ la o lady frumoasă. Aseară am cunoscut pe Louis Blanc la o soirée la M-me Milner Gibson, o prietenă a luĭ Mazzini şi nevasta unuĭ membru din Parlament.

„Pentru generalul ce cauţĭ pentru noĭ, eŭ pot lua pe Klapka cu care sunt foarte legat aci.

„Veḑĭ că după multe încercărĭ îmĭ aduseĭ acum aminte şi cuvîntul de cheie a alteĭ cifre. Imĭ rĕmâne lista de nume ce am perdut'o, cum şi alfabetul.

„M-me Gibson mĭ-a spus şi ea aseară *en confidence* că acea ce a oprit pe Mazzini d'a venĭ aci, unde se aşteptă în luna aceasta, este mişcarea ce se pregăteşte a isbucni în Italia. Ea e sûre du fait et de la réussite. Dar aceasta o ştiam maĭ bine dintr'altă parte.“

„Pentru tine numaĭ.

43. „Paris, 26 Ianuarie 1850.

„Am primit scrisoarea ta din 25 Dechemvrie aci când m'am întors la 22 dela Londra.

„Intâĭ să-ţĭ spun ce am făcut la Londra.

„Am vĕḑut la 17 pe Palmerston, care m'a primit tare bine şi cu multă afabilitate. Mĭ-a făgăduit că va citì memoarul cu toată luarea aminte şi m'a lăsat a spera că ocupaţia nu va ţine mult. Eŭ cred pe Palmerston bine intenţionat *et assez tapageur* ca să vrea şi resbel, dar se află în faţa a două partide puternice, carĭ sunt în contra resbeluluĭ: *Tories*, ce sunt pentru Rusia ca toţĭ reacţionarĭĭ, şi *Cobden* cu *free trade*, carĭ sunt din Congresul Păcĭĭ. Când s'a pornit flota la Constantinopol, Palmerston n'a îndrăsnit a o face, până când Cobden nu a făgăduit a-l sprijinì. A fost anevoinţă a hotărì pe Cobden la aceasta, căcĭ eĭ se temeaŭ să nu iasă un resbel şi el e din Congresul păcĭĭ.

„Cobden are multă putere prin popularitatea şi partida luĭ. Ideile luĭ ţi le-am arĕtat prin scrisoarea trecută. Acea ce le îndreptează şi ne face nouĕ bine, este că el are o aşa mare idee de puterea Engliterei şi de inferioritatea Ruşilor, în cât crede că nicĭ odată aceştia nu vor în-

drăsnì a le face resbel, cu atât maĭ mult că banii le lipsesc, şi într'acel cas n'ar puté să se împrumute dela Englezi. Pe lângă aceasta el urăsce pe Ruşi, adecă pe despotismul guvernului, după cum poţi vedé din cuvintul ce a spus în meetingul asupra împrumutării ce a făcut Rusia în Englitera. Am fost poftit de Cobden de am asistat la acest meeting între membrii comitetului. Acestea toate îţi va dovedì că de va venì Cobden în putere va îndrăsnì mult în contra Rusieĭ, cu toate că e din congresul păcii. *Tories* îşi concentrează puterile şi vor avé ca la 240 membri în Parlament acum. Este temere ca să nu vie de o cam dată un minister cu totul *Tory*, adecă Sidney şi Aberdeen, până a ajunge la un Minister din *free trade*. Cobden însă îmì ḑicea că preferă un minister *Tory*, căcì atuncì toate partidele liberale se unesc în contra-ì şi-l silesc a lua o direcţie cu totul liberală şi a lucra în potriva ideilor luĭ. Aceasta s'a putut face cu Lord Peel, dar nu cred că va isbutì cu Aberdeen care nu e liberal ca Peel.

„Palmerston are să propue multe biluri liberale ca să tragă partidele de această nuanţă în parte-ì. Lord Stuard mì-a făgăduit că va face o moţiune în Camera Comunelor pentru Principate şi în sensul cererilor mele. Mì-a cerut numaì ca

să fac pe Cobden a-l sprijini. Am vorbit cu acesta şi sper că ne va ajuta. Lord Beaumont va face aceeaşĭ moţiune în Camera Lorḑilor. Lord Stuard sciĭ că este cu totul al luĭ Palmerston şi nu face nimic fără învoirea luĭ. Dovadă că acesta nu ne este ostil. E păcat că n'am putut să maĭ staŭ la Londra, ca să fiŭ acolo la deschiderea Parlamentuluĭ şi când s'o face moţiunea pentru noĭ. M'am legat însă să scriŭ luĭ Stuard. Asemenea am luat şi oare carĭ legăturĭ cu unele jurnale d'acolo.

„Am găsit în Londra pe Henigsen, care a fost la Belgrad şi Vidin, unde a cunoscut pe I. Filipescu şi Racoviţă. El a publicat multe articole interesante asupra Principatelor şi a Serbieĭ. Asemenea şi eŭ am dat la *Daily News* un articol după memoar făcut.

„Am şeḑut la Londra 3 septămânĭ şi am cheltuit 750 fr. Va să ḑică patria îmĭ rĕmâne datoare cu 300 fr. De vreme ce tu nu primescĭ a face parte din comitet, apoĭ nicĭ eŭ nu pot primi.

„Astăḑĭ am avut o adunare cu Rosetti şi D. Brătianu şi le-am spus că dorinţa mea este a desfiinţa comitetul; de vreme ce tu şi Magheru nu sunteţĭ, nicĭ eŭ nu pot fi şi să ne constituim în comitet secret. A rĕmas în sfârşit să

aştept o scrisoare dela tine prin poşta viitoare, să vedem ce mai ţici şi tu, căci eŭ nu voiŭ să me despart de tine şi să iaŭ parte acolo unde tu n'ai fi.

„Tu eştĭ tare gata şi foarte iubitor a face planurĭ fără a te gândi că spre esecuţia lor trebue *banĭ*. Aşĭ vrea să întrebuinţezĭ fertilitatea duhuluĭ tĕŭ spre resolvarea acesteĭ probleme: *cum să căpĕtăm banĭ*. Altmintrelea toate sunt de prisos şi de geaba a maĭ constitua comitete saŭ a se maĭ încerca a întreprinde ceva. Eŭ m'am gândit tare mult şi în zadar la aceasta. Am avut un minut idea de a negoţia o căsătorie în Moldova (de unde mi se deschisese oare care vorbe), ca luând o zestre bunicică să pot avé ce sacrifica pentru causă. Dar n'am avut curagiŭ a da urmare la o asemenea idee şi a arunca pe o carte necunoscută liniştea şi fericirea intimă a vieţeĭ mele. Une espèce de pudeur de coeur m'empêche de faire ce sacrifice.

„Pentru idea ta de o confederaţie orientală, sunt fericit că te-am prevenit şi m'am întâlnit cu tine în această idee.

„Am întocmit la Londra un comitet în care vor fi câte treĭ representanţĭ de aceste şase naţiĭ: Românĭ, Ungurĭ, Poloni, Ruşĭ, Bohemĭ şi Turcĭ; *Slavĭ Sudului*.

Ţinta este o confederaţie democratică a tutulor, mijloace revoluţionare, acord şi unitate şi solidaritate în mişcare. Acest comitet e secret. Până acuma membriĭ sunt: pentru 1-a naţie eŭ, şi am recomandat pe tine şi Arăpilă. De vom găsì un moldovean bun, apoĭ unul din noĭ îĭ va da locul; pentru a 2-a Generalul Klapka, Teleki, Pulsky; a 3-a Prinţul Lubomirski şi Contele Braniski (ambiĭ sunt foarte bogaţi şi a făgăduit banĭ. Pentru a 4-a Golovine. Nicĭ o resoluţie definitivă nu se poate lua de nu vor fi toate naţiile representate. Trebue să nu vorbescĭ la nimenĭ pe pămînt d'aceasta, nicĭ la Czaika. Dacă Kossuth când va scăpa va fi de idea noastră, atuncĭ unul d'aĭ luĭ îĭ va da locul.

„Pentru aceasta este necesitate ca unul din noĭ să se aşeze la Londra.

„Chestia română în general am câştigat'o deplin dela Unguri. Klapka, care e bine vĕdut în Londra, are ideĭ foarte largĭ. Socot că va publica o broşură asupra cum ar trebuì a se organisa Europa Orientală. El propune o dietă federală în care discuţiile să se facă în limbile nemţească şi francesă, etc. pentru înlesnirea tutulor, aceste limbĭ fiind cele maĭ generale în acele locurĭ. Eŭ aşĭ fi de opinie a substitua limba latină foarte întinsă în Polonia şi Ungaria

şi care ar fi favoritoare nouĕ deşi necunoscută.

„Fiĭ foarte discret, căcĭ te împuşc. Apoĭ ceĭ doĭ din a treia aŭ fost compromitaţĭ în complotul din urmă din Rusia, şi d'astă vară a emigrat.

„Golovine va începe la Londra o foaie franceză în acest sens.

„Idea trebue propagată, dar esistenţa comitetuluĭ şi numele membrilor trebue a remâné secrete.

„Spune, me rog, frate-meŭ, Catargiuluĭ şi luĭ Ionescu că sunt tare nenorocit că vremea mĕ opria a le rĕspunde cu această poşte, dar cu cea viitoare negreşit.

„Multe complimente la cocoana D-le, care m'a uitat cu totul.

„Sunt foarte grăbit, căcĭ trebue să daŭ îndată scrisoarea aceasta.

---

44. „Paris 6 Fevruarie 1850.

„*Iubite Ghica*,

„Am primit scrisoarea ta din 15 Ghenarie şi mĭ-a părut bine de multe ce-mĭ scrĭĭ. De aĭ hotărît să vĭĭ, apoĭ grăbeşte-te ca să poţĭ merge cel târdiŭ in luna viitoare la Londra, căcĭ ţĭ-am scris că am *rendez-vous* la 20 ale aceştia şi ne-

putênd merge eŭ, ar fi bine ca încaĭ în luna viitoare să mergĭ tu.

„Iată ce s'a făcut aci după primirea hârtieĭ dela Brussa. Eŭ mĭ-am dat demisia din comitet, pricinuind neînţelegerea în care se află emigranţiĭ, atât în privirea chestielor de principiĭ, cât şi de persoane, precum şi pentru că tu şi Magheru n'aţĭ primit. Apoĭ s'a hotărît d'a se propune celor dela Brussa o transacţie, adecă alegerea unuĭ comitet de treĭ, căcĭ numirea de cap efaruşează pe roşiĭ noştri.

„Eŭ am spus că nu cred la putinţa d'a se constitua un comitet, căcĭ chiar şi daca s'ar înţelege în principie, dar asupra persoanelor nu poate fi înţelegere. Dar că e bine a ne arĕta condescendenţĭ şi binevoitorĭ către junii din Brussa spre a nu-ĭ descuragia. Rosetti şi Voinescu oare cât voia încă ca să ne declarăm *en attendant en permanence* şi să ne constituăm cu toţiĭ aci în societate, lucrând de faţă împreună. Am avut o mare nevoe a face ca părerea luĭ să cadă după douĕ seanţe, substituind o adunare pe septămână de discuţie asupra chestielor politice şi sociale ce interesează causa noastră. Asemenea n'am aprobat redacţia rĕspunsuluĭ celor dela Brussa făcută de Rosetti, şi deşi am subscris'o, dar am spus tutulor reservele ce fac.

Rosetti este tot cam bătut cu leuca. Brătienii s'aŭ făcut mai raționabili. Eŭ nu cred că se poate constitua un comitet public, și am privit lucrul ca un mijloc d'a ajurna de o cam dată și pentru mai multă vreme această întocmire. Nu věd mari foloase dela întocmirea unui comitet public, și cred că e mai bine a face un comitet secret. I. Brătianu mi-a ḑis și el astăḑi că este de această părere. Eŭ am ḑis că trebue să așteptăm venirea ta aci, spre a întocmi ceva. Părerea lor e aci d'a întocmi un comitet revoluționar ca cel din țară, care să aleagă alt comitet de trei membri. Scrie-mi ce gândești și tu despre acestea. Eŭ voiŭ de o cam dată a sta de o parte și a me ocupa de a scrie. Cred că aceasta este tot ce putem face mai bine acum. Voiŭ să sfârșesc o scriere asupra lui Mihai Viteazul și să puiŭ piatra de temelie a unității naționale. Asemenea m'aș ocupa și de revistă de aș avé mijloace. Despre aceasta aștept făgăduiala ta. Dispositiile ce-ai făcut cu Marin sunt bune, dar vor întârḑia firește.

„In scrisoarea trecută ți-am tălmăcit pricina, care cere ca unul din noi să se afle la Londra și pentru ce ți-am scris despre bani, când me aflam în acel oraș.

„Eŭ am vorbit mult cu Ungurii despre idea

d'a se pune sub protecţia Turcilor şi ceĭ maĭ mulţĭ aŭ primit, deşi se tem ca aceasta să nu le facă *tort* în ochiĭ popoarelor europene din privinţa religieĭ.

„Klapka a şi vorbit mult în acest sens luĭ Mehemet-Paşa.

„Eŭ n'am vĕḑut încă pe Calimach, cu toate că sciŭ că are foarte bună opinie despre mine, dar compatrioţiĭ noştri s'aŭ pus cu el în poziţie foarte delicată, supĕrându-se căcĭ nu ĭ-a poftit pe la balurile ce a dat. Aceasta m'a oprit d'a merge la dînsul de o cam dată.

„Ţi-am scris pentru lucrurile ce am lăsat la tine a mi-le trimite. Scrie-mĭ dacă Alecu Manu e acolo".

---

45. „Paris 16 Fevruarie 1850.

„Am primit scrisoarea ta dela 24 Ianuarie.

„Socoteala o voiŭ înfăţişa mâne la *causaşiĭ* de aci, şi o voiŭ păstra până a ţĭ-o trimite cu poşta dela 26. Fiĭ fără grijă că nu va eşì din mâna mea. Am fost şi sunt contra ideeĭ de a tipări atâtea socotelĭ, cât şi istoriĭ şi acusaţiĭ despre revoluţie, căcĭ cu aceste nu putem decât a ne face rĕŭ nouĕ înşine făcêndu-ne de ocară uniĭ pe alţiĭ. M'am silit să opresc pe Rosetti

s'o facă și n'am putut isbuti. Am auḑit că el a autografiat un memoar asupra luĭ Eliad și Tell, cum și a dat seamă de cheltuelile comitetuluĭ revoluționar. Aseară l'am vĕḑut și mĭ-a spus că are să-mĭ aducă un esemplar pentru tine; ĭ-am ḑis maĭ bine să le oprească și să nu le dea afară decât maĭ târḑiŭ, dar nu a vrut a mĕ asculta. Eliad asemene a publicat în franțuzește o urmare a scrierĭĭ luĭ ce a anunțat. Este foarte ticăloasă și plină de minciunĭ și contraḑiceriĭ; ḑice de esemplu că opositia luĭ Câmpineanu dela 1837 era făcută de Rusia; că revoluția dela 1848 s'a lucrat de Mavru și asemenea îndemnată de Rusia; indirect eștĭ și tu cuprins între uneltele muscălești. Sistema luĭ Eliad este ca să supună intrigĭ marĭ ale Rusieĭ în toate părțile, ca să conclue că numaĭ el le-a putut pricepe, ca să-și dea laude nemĕsurate. După ce arată cu fel de fel de minciunĭ și calomniĭ intrigile Rusieĭ și acția eĭ în toată lucrarea patriotică făcută de 12 anĭ în țară, pune în gura consulilor muscălești și a luĭ Duhamel apropo de el (Eliad) această strigare de admirație: „*Quel „homme! Il est le seul qui nous a compris.* Il est dan„gereux". Tout cela fait pitié et cet écrit le perdra complètement. Il dit qu'il n'y a que *lui, le*

Ghica, Amintiri. 27,641.

diable et l'Empereur Nicolas qui connaissent la politique russe. Admirez cette trinité!!

„Bălăceanu e la Nice, unde se află şi sora-sa Sultana. De două luni aproape n'am scrisori dela dînsul. I-am scris de mai multe ori.

„Am nisce treburi aci, nisce lucrări de sfârşit în bibliotecă pentru o scriere ce am întreprins, care me va sili a amâna mergerea mea la Londra pentru vre-o câte-va septămâni, cu atât mai mult că, după cum veţi fi văḑut, interpelaţiile s'aŭ făcut în două rênduri în Parlament apropo de chestia noastră, fără să aducă vre un resultat deosebit. De ce merge văd că n'avem nimic a aştepta dela guverne, şi toată lucrarea noastră şi nădejdea trebue a fi în opoziţii. Cobden îmi ḑicea cu marę temeiŭ: „n'attendez rien des gouvernements; la force n'a d'attraction que pour la force, les faiblesses ou les oppositions doivent s'attirer les unes les autres et devenir force par leur alliance.“

„Acea ce mĕ sileşte a merge la Londra mai mult este treaba cea-laltă. Mai cu seamă că Mazzini va merge acolo în curênd. Apoi socot că trebue a ne înţelege şi cu dînsul şi Ledru Rollin, cum şi oare-cari Nemţi radicali şi a întocmi o mare solidaritate revoluţionară în toată Europa. Sciŭ că aceste sunt şi opiniile luĭ Maz-

zini. Sunt aci în raporturĭ cu unĭĭ din deputaţiĭ Muntenĭ şi mĭ-a propusĕră să me duc a întâlnì pe Ledru-Rollin. Voiam scrisorĭ de la dînşiĭ. Eŭ la Londra am cunoscut pe Louis Blanc mult, dar pe Ledru nu, fiind-că trăia prea retirat.

„Din ţară primesc scrisorĭ cam rar, dar din Moldova maĭ adesea de la Alexandri şi M-me Emmeline Raymond, care are mult prieteşug pentru mine. Sciĭ că acolo Balş şi-a dat demisia şi în locul luĭ s'a pus Mavrocordat. Emmelina îmĭ scrie că, le Ministère des travaux publics nouvellement créé, afin de veiller à l'embellissement de la ville a été offert au mari de M-me R. Rosnovano, qui l'a refusé parceque dit-il: „si ze dois embellir la ville, ze dois supprimer ma personne"; et il ne veut ni ne peut s'interdir la voie publique.

„Aceasta îţĭ arată că prietenele noastre, nu s'aŭ schimbat.

„Nu sciŭ de primescĭ acolo „Gazeta de Bucovina". De n'o poţĭ primì scrie-mĭ, ca să ţĭ-o trimit, căcĭ mie îmĭ vine. Asemenea me rog îngrijesce a ne trimite toate jurnalele din Bucurescĭ.

„Când aşĭ puté să trag pe Tudoriţă Balş încoa, l'aşĭ silì să ne fie de folos, cum şi a-l face a da banĭ, căcĭ am multă influenţă asupră-ĭ

şi asupra M-meĭ Balş. Voiŭ să-ĭ scriŭ peste curênd.

„Ar trebuì să scriĭ luĭ A. Golescu la Brussa, să-ĭ arĕţĭ să se lase de formarea unuĭ comitet de o cam dată, căcĭ opiniile sunt prea împărţite şi patimile prea aprinse; că toată lucrarea noastră publică acum este numaĭ scrisul prin jurnale streine şi românescĭ; că pentru aceasta e de prisos un comitet; în cât pentru lucrarea secretă, ce se poate face e învederat că nu se poate face printr'un asemenea comitet.

„Apoĭ tu nu primescĭ; eŭ asemenea nu; mulţĭ din ceĭ ce sunt în contra Locotenenţiĭ sunt şi în contra luĭ Roset şi Brătienĭĭ; cu ce şi cu cine să formăm un comitet? Această idee e simţită în sfârşit şi de ceĭ d'aci.

„Multe plecate închinăciunĭ la cucoana D-le, pe care s'o mustri, căcĭ de mult nu mĭ-a scris. Spune-mĭ ce semne dă Toto? Dacă are să iasă vr'o poamă bună. Frate-tĕŭ mĭ-a spus ce-ţĭ scrie. Din aceasta mi se adeverează că nu te-aĭ mulţumit numaĭ a trăda ţara la Muscalĭ şi Unguri, dar aĭ tradat şi aĭ călcat încă şi contractul ce aveaĭ cu frate-tĕŭ. Eŭ socot că era maĭ bine să-l daĭ pe mâna luĭ Ubicini. De eştĭ să viĭ acilea, apoĭ lasă-l luĭ Debain, până când veĭ venì şi veĭ vedé ce e de făcut cu dînsul. Mĭ-e

teamă că de-l veĭ lăsa slobod cum cere, să nu facĭ rĕŭ.

„Nicolas Golesco duquel tu me parles, est un homme inconséquent saŭ fleac, cum ḑice Românul. Il signe tout ce que Eliad veut lui faire signer contre nous, et après cela il ne manque jamais d'aucune de nos parties et de nos réunions. Il vient assez souvent me voir. Ce soir encore il viendra dîner ici. Je m'en vais lui laver bien la tête un de ces jours à propos de toi. L'autre jour il disait à Alexandre: „giaba vĕ căsniţĭ să ne doborîţĭ, tot noĭ avem să rĕmânem şi să cârmuim.“ —Te rog să nu vorbescĭ d'această vorbă, căcĭ fac o indiscreţie spuind'o, de vreme ce Alecu m'a oprit d'a o face. Spune luĭ Ionescu că va primì cu poşta viitoare nisce gazete dela frate-sĕŭ“.

---

46. „Paris 23 Fevruarie 1850.

„*Iubite Ghica*,

„Poşta pleacă mâne dimineaţa, căcĭ luna asta e maĭ mică, decât cele-lalte. Aflaĭ aceasta acum fiind la Sefels, unde îţĭ şi scriŭ.

„Curierul din urmă a ajuns astă seară, dar încă n'am primit scrisorile dela tine (îmĭ închipuesc că trebue să fie).

„Am scris la Londra ca să me însciinţeze despre ḑiua adunării cestiĭ. Mazzini trebue să fi trecut acolo. El a făcut un proiect despre o solidaritate revoluţionară a tutulor naţiilor Europeĭ. Propune o adunare a delegaţilor tutulor emigraţilor saŭ naţionalităţilor spre a se înţelege şi a adopta un plan de operaţiĭ. Eŭ cred că ar fi fost bine ca tu să maĭ viĭ încoa şi acolo să te ramplaseze Voinescu. N'ar trebuì însă să laşĭ locul până nu vei găsì pe cine-va care să fie bun d'a te ramplasa. Voinescu e cam leneş, dar nu sciŭ pe cine altul am puté numì. Apoĭ pe acesta îl aud că vrea să meargă acolo. Maĭ gândeşte-te şi tu.

„Pe Arăpilă voiŭ să-l pornesc până la Viena, ca să se întâlnească cu deputaţiile tutulor Românilor din părţile Transilvanieĭ, Banatuluĭ şi Ungarieĭ, ce se află acolo împreună cu Iancu, Axenti şi alţiĭ. Este o mare mişcare naţională între toţĭ Românii din Austria. Toţĭ cu un glas şi cu multă unire şi stăruire cer unirea a treĭ milioane şi jumĕtate Românĭ într'o *ţară Românească* cu guvernul, capul naţional şi instituţii deosebite: Senat, Cameră de representanţĭ, etc.

In toate părțile aŭ pe episcopi în cap; și jurnalul Bucovineĭ și al Transilvanieĭ, ce primesc aci, vorbesc cu multă înfocare într'aceasta. Arăpilă trebue să facă *o asociație mare între toți Românii*.

„Aicea s'a răspândit idea, cum că Rusia propune Franției și Engliterei independința și unirea țerilor sub protectoratul eĭ, și că Poarta cere un protectorat colectiv.

„Din țară îmĭ scrie că Ruși plec și că se ḑice că Duhamel va veni cu amnestie pentru ceĭ espatriați.

„Eŭ am scris la Moldova luĭ Panaioti Balș, ce se află lângă Galați, ca să fie în corespondență cu mine și să ne scrie despre ale țeriĭ. I-am ḑis să-mĭ trimiță scrisorile la tine sub numele meŭ *Conrad Albrecht*. Scrie-ĭ și tu, căcĭ îl cred maĭ bun decât Cogălniceanu. Apoĭ prin agentul Czaika dela Galați saŭ Tulcea poți trimite scrisorile la Balș saŭ la M-me Anica Ghica, care să le dea acestuia. Această doamnă a plecat și eĭ i-am dat scrisoarea către Panaioti Balș.

„Ingrijesce ca să avem jurnalele din Bucurescĭ și Iași, precum și buletinele. Aștept banĭ dela tine pentru revistă, ca s'o încep.

„Am scris luĭ Laurian în Transilvania ca să mĕ însciințeze despre putința d'a băga acolo

revista şi d'a-ĭ face mulţĭ abonaţĭ. Cred că cu oare-care mĕsură am puté s'o băgăm şi s'o ţinem cu abonaţiĭ d'acolo.

„Adio.

„Al tĕŭ
„*N. B*".

N. Bălcescu către Alexandru Golescu.

47.

„Paris le 4 Mars 1850.

„Je viens, mon cher Alexandre, de lire une longue lettre de toi qu'Etienne m'a communiquée.

„J'ai vu que tu t'es mis de bonne fois et en pleine sincérité à étudier notre révolution et nos révolutionnaires; à examiner ce qu'ils ont fait et ce qu'il leur reste à faire. Tu nous angages a faire la même étude. Dans l'état où nous sommes aujourd'hui cette étude ne ferait peut-être qu'animer les animosités personnelles, car tout en faisant abstraction des noms propres on ne pourrait s'empêcher de citer les nuances d'opinions qui divisaient les révolutionnaires et se baser sur elles pour expliquer le mal et le bien qui a été fait. Or dans ce cas il vaut mieux nommer qulqu'un et en faire le portrait que de se borner à l'indiquer sans le nommer.

Voilà pourquoi je me suis refusé, et je diffère d'écrire un historique de notre révolution malgré les prières et les provocations qu'on m'a faites surtout depuis les publications de M. Eliad. J'ai répondu que notre révolution n'est pas finie pour être jugée, elle n'est que commencée; la plupart des acteurs qui y ont figuré ne se sont pas assez fait connaître; ils n'ont pas dit leur dernier mot, pour qu'on puisse en toute conscience les juger et en faire un portrait exact et vrai. Il vaut mieux donc s'abstenir à defaut de pleine connaissance que d'écrire une histoire hypothétique et fausse. C'est là le devoir d'un historien consciencieux. Mais il est presque impossible et même nuisible d'écrire aujourd'hui une histoire de notre révolution; nous pouvons retirer un grand avantage en nous communiquant les uns aux autres nos opinions particulières sur les hommes de la révolution et sur la révolution elle-même, comme vous venez de nous en donner l'exemple, et par ce travail nos idées se rectifieront et nous nous préparerons à écrire ou à comprendre un jour notre histoire. Voilà pourquoi je m'empresse de vous communiquer mes observations sur tous les points que tu as traité dans ta lettre, en y mettant la même sincerité que toi.

„Je suis en train de finir un travail qui

me laisse très peu de temps disponible, c'est pourquoi je ne pourrai donner les développements que je voudrai à cette lettre. Je serai donc court et je ne ferai que te poser les jalons de notre histoire de la révolution, que tu completteras et developperas dans ta pensée. Je commence par le commencement.

„La révolution de Juin n'a pas été inventée ni fabriquée, ni par moi, ni par vous, ni par Mr. Eliad, ni par nul autre révolutionnaire. Elle n'est que le dévelloppement de ce travail incessant et providentiel, commencé dans notre société comme dans toutes les sociétés depuis son origine. Elle dérive surtout plus directement de la révolution de 1821. A cette époque opprimés par les Phanariotes et par les ciocoi au nom de l'état, nous fîmes contre ces deux partis unis une révolution nationale et démocratique. De plus, nous reclamâmes des Turcs le maintien de nos capitulations. Le résultat de cette révolution fut que nous gagnâmes notre cause vis-à-vis des Turcs; nous gagnâmes partout aussi la révolution nationale, c'est-à-dire que nous fûmes affranchis des Phanariotes. Mais nous perdîmes par la suite la révolution démocratique, parceque le Règlement organique, constitua même plus fortement l'aristocratie et le peuple au lieu

d'être opprimé seulement au nom de l'état, le fut encore plus au nom de la propriété. Quel devait être donc le programme de la révolution de 1848? C'était le développement progressif de la révolution de 1821. C'était d'organiser la démocratie et d'affranchir le paysan en le constituant propriétaire. En un mot *une révolution démocratique et sociale* était à faire. Tel fut notre but et le programme de 1848. Il est en tout le même que celui de 1821, moins les Phanariotes, plus la question sociale. Nous n'avons pas fait une révolution ni contre les Turcs, ni contre les Russes. Notre droit pour faire la révolution c'était notre droit d'autonomie, qui nous avait été reconnu par les deux puissances, quoique viole de temps en temps, et même dans le Règlement. Nous en reclamâmes l'observation sans vouloir nous affranchir des traités. Cette révolution réalisée, il nous restait deux autres révolutions à faire; une révolution *d'unité nationale* et plus tard *l'indépendance nationale* pour faire rentrer de cette manière la nation dans la plénitude de ses droits naturels. Il est donc évident pour tous ceux qui comprennent quelque chose au progrès et au développement historique que la révolution avenir ne se bornera pas à être démocratique et sociale, mais que,

selon les tendances actuelles des idées dans toute l'Europe et surtout parmi les Romans, elle se fera en une de l'unité nationale. La révolution démocratique et sociale servira plutôt de moyen que de but. Le question d'unité a fait des grands progrès et s'est très simplifiée. L'union de la Valachie et de la Moldavie est un fait acquis pour tout le monde, même aux yeux des Russes, et ne peut tarder a se réaliser. Les Valaques de l'Autriche, basés sur la constitution de 4 Mars et sur les promesses faites, demandent avec ensemble et beaucoup d'instances d'être constitués en un seul corps de nation de 3 millions et demi, et ils finiront par l'obtenir.

„Quand donc deux grands groupes de 4 millions et de 3 millions et demi des Romans seront constitués à côté [l'un] de l'autre, qui pourra l'empêcher de s'unir? *Notre Romanie donc existera.* J'en ai la foi intime. Aveugle qui ne le voit pas. Elle peut exister par et au profit ou de la Turquie ou de l'Autriche selon que l'une ou l'autre s'empressera de la favoriser. Elle peut exister malgré toutes les deux et contre elles, si elles font obstacle. Les Magyars éclairés ne s'y opposent plus et sont heureux à ce prix de vivre en confédération avec nous. Ils ne perdent rien;

ils gagnent au contraire. Il se peut donc que le cas se présente où la révolution d'unité nationale soit en même temps une révolution d'indépendance. Peut-être avant de voir notre nation rentrée dans tous ses droits se pasera-t-il un siècle? un siècle pendant lequel nous seront destinés à guerroyer contre les Russes, de même que nous avons passé dix siècles à guerroyer contre les barbares et quatre contre les Turcs. Mais qu'est ce qu'un siècle dans la vie d'une nation? Je crois pourtant que nous n'aurons pas longtemps à souffrir et attendre. Aujourd'hui le progrès marche d'un mouvement très acceléré, et je ne crains pas les Russes. Je crois au contraire que nous sommes plus près de les conquérir par nos idées que d'en être conquis.

„Maintenant venons à notre 11 Juin. Le comitet révolutionnaire ne fit pas la révolution, il s'en empara, la dirigeat, la régla. Il mit en programme le sentiment du peuple; il lui prêta l'idée révolutionnaire. Les idées malheureusement ont toujours été très peu nombreuses dans notre peuple. Ses révolutions ont été plutôt des révolutions de sentiment, une explosion de ses souffrances, que les résultat de convictions basées sur la pensée, sur un travail préalable de

l'intelligence. C'est pour cela qu'elles ont été toujours précaires et faibles en résultats.

„Je suis sur bien des points d'accord avec vous sur le jugement que vous portez sur nos révolutionnaires avec la seule différence que je ne crois pas comme vous Eliad propre à rediger un journal et à poser le programme d'une révolution avenir. Il manque de coeur et d'aspiration généreuse; il est trop préoccupé de sa personnalité, et son esprit est très étroit pour concevoir grandement. Rosetti et Bratiano sont tout aussi impropres à cela. Ce sont des gens de sentiment mais non de pensée. Le sens pratique leur manque. Ils n'ont pas de suite dans leurs idées et ils sont incapables d'étudier les questions avant d'en parler. Reste Ghica, A. Golesco, moi et Maioresco dont vous faites une catégorie. J'écarte ce dernier que je connais peu, mais que je crois comme vous capable, et je reviens aux trois premiers. L'opinion que vous avez sur nous est la même qu'on professait dans notre cercle révolutionnaire avant, pendant et après la révolution et qu'on a cherché faire partager au public; c'est qu'à côté de certaine capacité, d'un sens pratique et positif, nous réunissons beaucoup d'ambition et même de la mauvaise. Car il y a deux ambitions politiques : celle qui veut *le pouvoir pour le pouvoir* et celle qui

veut le pouvoir pour réaliser le bien. Mon opinion est toute différente. Je crois que nous avons donné très peu de preuves de notre capacité et malheureusement trop de notre ambition, d'indifférence pour le pouvoir, c'est pourquoi nous fûmes la cause de la chute de la révolution. Nous ne nous sommes pas fait révolutionnaires pour briguer le pouvoir; si telle était l'ambition de Ghica il pourrait mieux réussir en étant réactionnaire, Russe, Phanariote, qu'en se faisant révolutionnaire. Quant à moi j'étais fatalement en quelque sorte poussé à être révolutionnaire. J'avais commencé la vie en me faisant mettre en prison pour la révolution et prison oblige comme noblesse. Bolliac se trouvait dans la même position. Quand nous trois nous fûmes nommés, par vous tous, membres du comité qui devait organiser la révolution avec un discrétionnaire, nous sentîmes et beaucoup de vous nous le firent sentir: que nous avons été choisis comme un mal nécessaire, qu'on nous croyait les plus capables, mais qu'on se défiaient de nous, de notre ambition. Depuis ce moment cette défiance nous plaçât dans une fausse position. Pour établir la confiance, dont nous sentions le prix, nous fûmes forcés de nous occuper toujours de notre personnalité, des garanties à vous donner

contre notre ambition présupposée. Nous nous étudiâmes à nous effacer, et une fois la révolution faite, une fois notre mission accomplie de vous en laisser la direction et la responsabilité. Si nous étions ambitieux nous aurions tâché de conserver le pouvoir après la révolution exclusivement dans nos mains et peut-être nous aurions bien fait. Avant la révolution même Ghica part pour Constantinople et son action disparait complètement dans le pays. Pendant toute la révolution il n'a été en correspondence qu'avec moi, et comme je savais qu'on se défiait de lui, j'avais toujours soin d'ouvrir ses lettres devant tous les membres du gouvernement et de leur en donner connaissance. Alexandre part quelque temps après la révolution en Transylavanie et son action disparait aussi. Je reste seul. Qu'ai-je fait pour prouver mon ambition? Le 11 Juin, en mon absence, je suis nommé par le peuple ministre.

„J'arrive trois jours après à Bucarest. Je vois qu'on envie ma position, qu'on me soupçonne de nouveau et je donne ma démission. Je déclare que je ne veux pas me mêler en rien au gouvernement, que je me réserve de propager la révolution par la presse. Ce n'est qu'après des instances réitérées que j'acceptai à être quoi? Le secrétaire de M. Eliad et Compagnie.

„La révolution était alors dans nos mains et la plupart de ces MM. étaient en petite Valachie. J'aurai pu choisir et fixer ma place. Je ne l'ai pas fait. Si je suis resté comme secrétaire c'est dans l'intention de les forcer à faire le moindre mal possible. Quelle position nous avons donné aux autres, et j'ai le regret d'y avoir contribué pour la plus grande part, car Rosetti et Bratiano étaient hostiles. Nous fîmes Nicolas ministre de l'intérieur, Eliad membre du gouvernement et ministre, Tell membre du gouvernement et ministre de la guerre et général de l'armée régulière, Maghero membre du gouvernement, général de l'armée irrégulière, généralissime ou inspecteur de toutes les gardes nationales du pays, plus un pouvoir suprême dictatorial sur 7 districts du pays. Quel immense pouvoir! Toutes les resources du pays dans leurs mains! Qu'en ont-ils fait?

„Mes opinions révolutionnaires je les ai exposées à mes collègues et à plusieurs reprises. Il nous faut, ai-je dit, un gouvernement énergique et fort, sans sentimentalité dans sa politique, mais guidé par des principes de justice et de morale et sans s'embourber dans le sang. Il faut que la révolution ne transige pas avec ses ennemis; elle doit les vaincre ou en être

vaincue, et si elle tombe, qu'elle tombe du moins avec dignité, avec grandeur.

„La mission d'un gouvernement révolutionnaire est très simple: *propager et armer la révolution*, voilà son affaire. C'est à dire verser la révolution comme conviction dans l'âme du peuple et après cela lui mettre l'arme en main et lui dire: maintenant que tu as une croyance, sois prêt à mourir pour elle.

„Il n'y avait qu'Alexandre qui partageait cette manière de voir. Nicolas ne savait pas trop pourquoi il a fait la révolution et ce qu'il y a à faire. Rosetti séduit par les inspirations généreuses de son coeur, voulait faire de la révolution une epopée sentimentale et croyait qu'avec quelques discours et proclamations pathétiques toute la contradiction, l'opposition, la haine du parti vaincu se noyera dans un vaste baiser fraternel. Il ne comprenait la révolution, que comme une transaction, et il lui falait des Boyards partout. Aussi malgré l'opposition vive que je fis avec Alexandre, aidé par Voïnesco, Nicolas et Bratiano, il réussit à nommer au Ministère des finances Heresco, membre du Ministère de Bibesco, contre lequel nos avions fait la révolution. C'est ainsi que le lendemain de la révolution, nous la mîmes aux pieds d'un

stupide boyard qui la repoussa dédaigneusement du pied. Bratiano jeune avait des idées plus révolutionnaires que Rosetti; mais ce n'était pas un homme de gouvernement. C'est un homme qui aime l'agitation pour l'agitation. Quant à Eliad, Tell etc., ils n'avaient ni des idées, ni de l'initiative, ni de la volonté. Ils ne s'occupaient que de leur personnalité et de leur mesquine ambition. Je n'ai pas le temps de t'entretenir de toutes nos discutions, et de nos luttes parlementaires au sein du gouvernement, car, comme vous le savez bien ce n'était pas un gouvernement d'action, mais de discution. Les réactionnaires s'attaquèrent premièrement à la question sociale, et malgré toutes les concessions qu'on leur avait fait déjà et auxquelles je me suis constamment opposé, ils en vinrent le 19 Juin à un mouvement. Le peuple gagna la victoire et le gouvernement, qui avait été imprévoyant le matin, fut stupide pour ne pas dire infame et traître pendant la nuit du 19 au 20. Il y a quatre actes qu'il fit alors: 1. L'arrestation lâche de Solomon qu'on aurait pu arêter à la caserne, et auquel on a dressé un guet-à-pens indigne, en me faisant jouer à mon insu, moi leur collègue, un role triste dans cette déplorable affaire; 2. Un décret du gouvernement par lequel

l'art. 13 sur la propriété était abandonné, effacé et relegué à l'assemblée générale: c'était donner le fruit de la victoire à nos ennemis vaincus. Je suis, je crois, le seul qui n'a pas voulu signer cet acte; 3. Une proclamation par laquelle on excuse Odobesco; tout en refusant de la signer, j'ai forcé Rosetti à intercaler dans la proclamation que ces excuses sont du dire d'Odobesco et non pas l'opinion du gouvernement; 4. L'avancement que Tell fait aux officiers qui nous avaient garrotés le matin et qui avaient commandé le feu sur le peuple.

„On tourna de plus en dérision Alexandre et on l'accusa d'être un Robespierre, quand il proposa de faire passer Odobesco et Solomon devant un conseil de guerre. Mon frère vient nous dire que les négociants demandent la loi martiale; j'appuie cette opinion et on la rejette. Si on aurait puni sévèrement alors ; nous n'aurions pas été contraints de quitter Bucarest le 29 et le peuple forcé de refaire pour la troisième fois la révolution. La question sociale était donc tout à fait abadonnée par le gouvernement le 19 et par le peuple le 30. Eliad surtout ne voulait plus entendre parler; il en voulait aux paysans pour s'être soulevés contre nous dans notre fuite. Plus tard, lors de la discution pour la con-

vocation de la Constituante, j'ai trouvé moyen de revenir à la question sociale. Vous savez qu'Eliad, appuyé de Campiniano, Rosetti, Voïnesco, Nicolas, voulait composer l'assemblée de 100 Boyards, 100 négociants et 100 paysans. J'ai soutenu le vote universel et direct, et après une discution de quatre séances, ayant gagné les voix d'Etienne, Bratiano, le Métropolitain, Maghéro et Philipesco, j'ai emporté la victoire, et comme le principal argument de nos adversaires était que leur système est nécessaire comme une garantie à donner aux boyards pour la discution de l'art 13, j'ai proposé la formation de la commission et on l'a accepté sans savoir trop ce que cela sera.

„J'ai organisé alors aussi les commissaires contre la majorité du gouvernement qui était hostile à ce projet. En ai-je fait un moyen de popularité pour moi? Vous savez que je n'ai pas même voulu les nommer moi-même et que je les ai fait nommer par les Clubs. De même que j'ai decreté l'organisation d'une commission, dans laquelle j'avais nommé toi, Zane, Bolintineano, Roman, pour diriger les commissaires et la propagande. J'ai réorganisé la feuille des villages et j'ai aidé avec de l'argent la formation du journal *Le peuple souverain.* Me suis-je fait

proner dans ces journaux sur lesquels j'avais de l'autorité?! Ou bien ai-je comme d'autres proné mes amis et cherché à leur faire de la popularité!?

„Quand on allait nommer la Lieutenance, on vient me proposer d'y être nommé; on l'avait décidé dans un Club. Je m'y refuse et veux partir pour Paris où nous n'avions encore personne. Mais au moment de partir Bratiano vient m'empêcher. Il me déclare qu'il se défie de la Lieutenance, que comme j'ai de l'action sur ces MM. je dois rester pour les empêcher de mal faire, sans cela il est décidé à chercher à les renverser. Voilà ce qui me décida à rester et à écrire à Alexandre à Vienne de se rendre à Paris.

„Que n'avons pas fait et moi et Bratiano et Bolliac et Rosetti pour engager le gouvernement à concentrer les troupes, à armer le pays? Tout a été inutile.

„*La Lieutenance inaugura son avenement en sacrifiant par un acte public remis à Soliman l'autonomie du pays, malgré l'opposition que nous lui fîmes.* Tes frères ont trempé aussi dans cette malheureuse action. Depuis lors la révolution politique fut sacrifiée et abandonnée comme l'avait été déjà la révolution sociale, car je vous l'ai dit, notre droit de faire la révolution n'était que

celui d'autonomie. Quelques jours après je me trouvai à Constantinople et parlant avec *Cor* j'ai prononcé le mot de révolution. „Vous ne pouvez „plus rien reclamer, me-dit-il, au nom de la „révolution. *Maintenant vous vous êtes soumis;* „vous ne pouvez plus parler au nom du droit „révolutionnaire. Vous devez tout attendre, se- „lon la déclaration de votre gouvernement, de „la bonne volonté du Sultan". Il avait raison. *Ainsi c'est Soliman-Paşa, c'est la Lieutenance, ce n'est pas Fuat qui a renversé la révolution. Celui-ci n'a fait que substituer un Caïmacam aux trois Lieutenants. La révolution n'existait plus.* La Lieutenance le savait bien quand elle n'a pas voulu convoquer la Constituante avant d'obtenir l'autorisation de Constantinople. La révolution était à recommencer. C'était là mon opinion et celle de Ghica. Celui-ci, qu'on représente comme un homme avide de pouvoir, un nouveau Pisistrate, m'engagea alors à nous mettre d'accord à Bucarest pour donner la Dictature a Maghéro, qu'il n'avait jamais connu. Arrivé à Bucarest j'ai fait tout mon possible pour engager Tell à préparer une défense qui aurait pu pour le moins nous mettre à même de faire une capitulation honorable et avantageuse au pays. Je n'ai pas pu réussir. Chercher à renverser la

Lieutenance c'était trop tard et je craignais d'offrir un prétexte plausible pour l'entrée des Turcs à Bucarest; je me suis borné à faire envoyer à Maghéro l'artillerie et la cavalerie de Bucarest et à l'engager à se déclarer dictateur et à se maintenir dans les cas où la Lieutenance serait renversée par les Turcs. Vous savez le reste.

„Maintenant n'ai-je pas raison de dire que si nous trois, qui avions dirigé la révolution jusqu'au 11 Juin, nous aurions été plus capables pour prévoir l'avenir qui nous attendait ou plus ambitieux, nous aurions mieux agi, nous ne nous serions pas dispersés, et moi je n'aurais pas borné mon action à maintenir l'harmonie entre MM. Eliad, Tell, Rosetti et Bratiano. Et au lieu de ne rien faire et de leur crier toujours comme Cassandre qu'ils font mal, n'aurai-je pas mieux fait d'agir même malgré eux et contre eux? Il n'y a qu'une chose qui peut m'excuser, *c'est que je n'étais pas soutenu, que je n'avais pas assez de popularité; et que de plus j'étais trop fier pour la mendier comme les autres et pas assez comédien pour l'obtenir.*

„Cet historique de la révolution, la défiance qu'on nous a portée et qu'on a la mauvaise foi de nous porter encore vous explique pourquoi nous sommes peu propres et pour ma part

très peu disposés à diriger l'émigration. On ne peut pas comploter et nous sommes dans cette position sans une pleine confiance. Je sais qu'elle ne s'impose pas et qu'elle s'obtient par le mérite. Chercher à la mériter, tel est mon désir. Pour cela il nous faut du temps; il faut laisser les animosités s'effacer, les passions s'éteindre pour que nos émigrés puissent jouir de l'exercice de toutes leurs facultés et raisonner juste. En attendant il ne faut pas se croiser les bras. Que ceux qui ont une pleine confiance les uns dans les autres s'entendent entre eux et travaillent ensemble. Je n'ai pas cessé un seul instant de le faire depuis plus d'une année. Je ne suis pas encore de ton opinion pour diviser notre action. Je crois que les mêmes hommes peuvent agir près des cabinets pour retirer quelque avantage de la situation actuelle de notre patrie, en même temps qu'en secret ils peuvent travailler et préparer les éléments pour une révolution nationale dans l'avenir et telle que nous la rêvons.

„Il nous faut donc renoncer pour le moment à concentrer l'Émigration. Combien d'essais sans résultat n'avons nous pas fait? Mais cela n'empêche pas une entente et une action secrète ou particulière entre tous ceux qui ont pleine

et entière confiance entre eux. Et voilà ce dont je m'occupe. Je serai heureux si je pourai parvenir à gagner la tienne comme tu possèdes toute la mienne.

„Salut cordial

„*N. Bălcesco.*

„Mes amitiés à tous nos amis de Brusse. Ma lettre se ressent de la précipitation que j'ai mise à l'écrire. Je n'ai eu ni le temps de la revoir, de la corriger et de la copier. Tâche de la déchiffrer".

---

48. „[Paris] 6 Marte 1850.

„Am primit scrisoarea ta de la 14 Fevruarie precum şi 800 fr. Iţĭ alătur aci chitanţa de 300 francĭ ce am dat la croitorul care mĭ-aĭ ţis.

„Dacă novelile despre Transilvania vor fi adevĕrate, apoĭ e foarte rĕŭ, căcĭ nu e mijloc d'a isbutì fără arme în contra Austriacilor şi Muscalilor. „Gazeta Transilvanieĭ" din 6 Fevruarie nu pomenesce nimic nicĭ de arestarea Ianculuĭ, nicĭ de agitaţia poporuluĭ. In numerile tre-

cute din Ianuarie era că pe Iancu la un tîrg în munți îl arestuiseră nisce soldați, dar că poporul se resculase armându-se cu parî și căpitanul fu silit a-l libera, rugându-l să liniștească poporul, căcî greșeală s'a făcut. In alt numĕr spune că Iancu cu Axentie aŭ prânzit la Volgemut în Sibiŭ și că vor pornì la Viena. In urma acestora am hotărit să trimit pe Arăpilă acolo. Era să-l pornesc, dar maĭ aștept vre-o 3—4 ḑile să vedem ce se maĭ aude.

„Me măgulesc a crede că e o minciună scornită în Bucurescĭ, de unde es multe. Nisce scrisorĭ sosite aci maĭ deunăḑi vesteaŭ că pe Bolliac l'a închis și pe tine te-a exilat în Siria.

„In *Gazeta Transilvanieĭ* asemenea nu se vorbesce de *guerila* din Carpați.

„La 9 ale acesteĭ ese la Londra o foaie franțuzească de Golovine sub titlul *Le fédéral*. Mĭ-a scris să-ĭ trimit articole. Eŭ socot să me duc acolo pe la sfârșitul luneĭ. Am scris să întreb dacă Mazzini a sosit acolo. Cred că cu dînsul, cu Ledru Rollin, cu Manin, pe care l'am cunoscut maĭ deunăḑĭ aci, și alțiĭ de fie-care nație câte unu să facem un comitet revoluționar european, conservând tot de odată comitetul Europeĭ orientale. Mĭ-am închipuit un șir de comitete supuse unul altuia, începênd gradat: 1. dela....(?) 2. la

cele cinci țeri române. 3. unul central în Paris pentru toată românimea; și apoi acele două pentru chestiile internaționale și europene.

„Scrisorile din țară vorbesc mult de o amnestie pentru espatriații, din care se va esclua numai Locotenenții, Magheru și tu, ḑic unele, iar altele pun pe Bolliac în locu-ți. Spune-mi, la un asemenea cas, ce gândesci că e de făcut. Eŭ cred că unii din noi măcar să nu intrăm în țară, unde nu putem face nimic; afară numai de casul când am puté fi aleși de deputați la Adunarea pentru revizia Regulamentului.

„Nu ți-am trimis încă socoteală subscrisă din pricină că, când am arĕtat'o întâi eraŭ și puțini causași, și D. Brătianu ridică oare-cari obiecții seci, și de atunci nu i-am putut aduna; dar o voiŭ face în ḑilele astea. Hârtia însă nu a eșit din mâna mea. Dar ce folos că causașii de la Brussa aŭ trimes aci numai o copie întărită după cea furată de dînșii, adăugând și un teanc grozav de acusații în potrivă-ți și în potriva noastră tutulor. Locotenenții ne-aŭ împărtășit oficialmente acele acte. Dar eŭ am spus în Adunare că n'am dorință să aflu mișeliile și înjurăturile a ast-fel de oameni, și citirea hârtielor se oprì înapoindu-se D. Locotenenți.

„Intîmplările din Grecia aŭ dat prilej celor

albĭ de aci saŭ *aux réac* ca să se apropie de Rusia, vinuind că Palmerston umblă să-ĭ încurce într'un resbel.

„Spune-mĭ ce aĭ de gând să facĭ? Rĕmâĭ acolo saŭ viĭ încoacĭ? Spune-ĭ cocoaneĭ să me ierte că nu ĭ-am putut scrie şi că aceasta n'o escusează că îmĭ scrie aşa rar.

„Negri este să vină în primăvara asta aci. Asemenea şi Bălăceanu se întoarce la Maiŭ în Paris.

„Ar trebui să îngrijescĭ că să arzĭ acele scrisorĭ ale mele care vorbesc de comitetul dela Londra.

„Bolliac mi s'a plâns că tu nu-ĭ încredinţezĭ nimic; el îmĭ spune că e mândru de lucrările tale şi de activitatea ta. Spune-ĭ câte odată ce e de spus. E curios ca o femee. Vĕd că resonează drept şi îl sciŭ că nu e indiscret. Eŭ îĭ voiŭ scrie că me puiŭ în relaţiĭ cu revoluţionariĭ Europeĭ, dar nu-ĭ vorbi de comitet."

---

49. „Paris 16 Martie 1850.

„Am tare puţin a-ţĭ scrie şi vreme aseme-

nea puţină. Isbânda electorală a socialiştilor schimbă starea lucrurilor aci. Ministeriul cade. F. Barrot a şi dat demisia.

„Din ţară îmĭ scrie că boeriĭ s'aŭ spăimântat că o să ne dea amnistie şi să ne întoarcem. „*Gazeta Transilvanieĭ* s'a oprit. Iancu e dus la Viena, dar nu arestat.

„Golescu va pleca septămâna asta la Viena.

„El a făcut un memoar asupra stăriĭ politice a ţăreĭ, pe care îl vom da aci şi la Londra. Cu poşta viitoare îţĭ voiŭ trimite o copie.

„Iţĭ trimit deschisă această scrisoare către Albu ca să citeşcĭ respunsul meŭ la scrisoarea luĭ către Ştefan. O poţĭ citì şi la alţiĭ, de veĭ găsì de cuviinţă.

„Cărţile de visită le-am dat să le facă, de voiŭ puté ţi le voiŭ trimite cu acest curier, adecă de le va primì Sefels. Acesta îmĭ dă zor ca să ajutăm şi noĭ publicaţiile preseĭ. Spune-mĭ cu cât aĭ puté ajuta *Polonia* saŭ alt jurnal, după cum aĭ ḑis. Voiŭ să fac o broşură franţuzească asupra chestieĭ sociale la noĭ.

„Complimente respectoase la leneşa D-tale cocoană, care nu maĭ îmĭ scrie.

„*N. B.*“

50. „Paris 26 Martie 1850.

„Am primit scrisoarea ta dela 6 Martie împreună cu toate documentele despre chestia proprietăţii, şi me şi ocup a lucra o broşură franceză de vre o 4 coli de tipar asupra acesteĭ chestiĭ, cea maĭ importantă a revoluţieĭ noastre.

„Aşĭ vrea să sciŭ dacă reformele promise se vor mărginì în aceste lucrărĭ ale comisiilor despre proprietate. Dacă nu se va face reforme generale a Regulamentuluĭ.

„In privinţa amnestieĭ am auḑit şi noĭ. Ca să ne hotărîm la ceva, aşteptăm s'o vedem eşită. Eŭ scrisesem în ţară la familie, de sunt douĕ — (?), că n'am de gând să me întorc. Sora mea îmĭ scrie că boerii sunt spăimântaţi de întoarcerea noastră; că unul spuindu-ĭ că crede că poate n'om vrea noĭ să venim şi anume de mine, ea i-a respuns că într'adevĕr că nu ne-om grăbì a venì, căcĭ o să ne doară inima să vedem ţara în starea în care aŭ adus'o boeriĭ cu Muscaliĭ. Eŭ cred însă că uniĭ din noĭ, carĭ nu fac nimic, nicĭ aŭ a face aci, maĭ bine e a se întoarce în ţară, maĭ cu seamă în casul când s'ar face reforme saŭ s'ar deschide o *Adunare Naţională;* atunci ne-am puté duce toţĭ, măcar

vremelnicește în țară. Ar trebuì să împingĭ acolo la deschiderea uneĭ Adunărĭ, fiind numaĭ acesta mijlocul de a face ceva îmbunătățirĭ în țară. Dar ar trebuì ca să nu fie numaĭ o Adunare de boerĭ. Nu sunt însă de idea ta, d'a te lăsa să te trimiță la Alep. Aĭ puté fi mult maĭ folositor aci decât acolo.

„Alecu Golescu încă n'a putut pleca din pricina banilor. Eŭ ĭĭ fac vre-o 130 fr., dar nu-ĭ ajunge. Cred că o căpĕta încă vre-o 170 și așa va puté pleca până în treĭ ḑile.

„Iancu trebue să fie tot la Viena. *Gazeta Transilvanieĭ* s'a oprit, iar *Bucovina* ese de douĕ orĭ pe septămână. Gazeta luĭ Carcalechi și Buletinul le primesce Rosetti aci prin Winterhalder care e în țară.

„Sefels mĭ-a făgăduit a-țĭ trimite prin D. Arzunenu, ce pleacă d'aci pentru Constantinopol, cartele de visită și niște broșurĭ ce-țĭ trimit pentru tine și altele dela Bolintineanu pentru Catargiu.

„Apropo de broșurĭ. La 1848 toamna A. Golescu dedese luĭ Biberstein (Buginski) niște broșurĭ ca să mi le aducă în țară, unde me aflam atuncĭ. El spune că ți le-a dat ție la Constantinopol. Adevĕr este?

„Poesia alăturată pentru cocoana d-tale.

„Pentru ce esclusia luĭ Eliad şi Tell din amnistie? Li se face o posiţie escepţională ce nu merită. Eliad a şi protestat într'un articol în *Semaine*, plângêndu-se că Poarta tocmaĭ pe ceĭ credincioşĭ aĭ eĭ nu-ĭ iartă.

„Multă frăţie la toţĭ acolo.

„*N. B.*“

---

51. „Paris 6 Aprile [1850].

„Imĭ părù tare rĕŭ că aflaĭ că eştĭ bolnav.

„Imĭ pare bine că Bolliac a scăpat de toate belelele şi că Caracaşĭ a eşit la lume; eŭ îl credeam închis. Nu sciŭ nimic de Manu, Duilie şi Dincă. Iţĭ trimit trei esemplare din memoarul făcut de Golescu ca să dai la Aupick, Canning şi Ali-Paşa. Am ţis luĭ Sefels să trimiţă unul luĭ Ahmet-Effendi. Eŭ am scris luĭ Stuard şi luĭ Palmerston şi le-am trimes câte unul. Am însărcinat pe cel dintâiŭ să-l dea la cel d'al doilea. De aĭ vreme pune de scoate o copie după memoar şi împărtăşesce-o la camaraḑiĭ dela Brussa.

„Memoarul teŭ ce aĭ trimis luĭ Kossuth e bun, dar aşĭ fi vrut să fie maĭ lămurit. Eŭ cred

că cu Kossuth e puțin de făcut, căci e foarte entêté în ideile lui.

„Iți voiu trimite un proiect de confederație ce voiu să fac pe aceste base:

„1. Trei naționalități deosebite cu teritoriul și administrația lor: Ungurii, Românii și Jugo-Slavii.

„2. In privința despărțirei teritoriului se va socoti majoritatea locuitorilor județului sau a Comitatului. Minoritatea, de va fi mare, va dobândi garanții naționale de limbă, de religie și de administrație comunală, iar va fi lipită de teritoriul maiorității.

„Statul federal se va numi *Staturile unite ale Dunărei* și vor cuprinde, afară din tot regatul Ungariei, Bucovina, Moldova, Valachia, Serbia și Basarabia, când om lua-o.

„3. Adunare centrală federală de 150 deputați, câte 50 de fie-care din trei naționalități, se va aduna în tot anul în capitala fie-cărei naționalități pe rând. Ea va hotărî și limba discuțiilor sale (franțuzească și nemțească sau alta).

„Adunarea va numi pe un an un guvern federal de trei membri, din cari unul va fi ministru de războiu, altul al pricinilor din afară, și al treilea al comerciului și comunicațiilor.

„Aceste Ministeriurĭ numaĭ şi cu treburile lor sunt treburile federale.

„Adunarea va hotărî şi partea dăjdiĭ ce trebue a da fie-care naţionalitate după populaţia şi veniturile sale pentru federaţie. Insă strîngerea dăjdiilor va fi făcută de guvernul deosebit al naţionalităţilor.

„Completează aceste principiĭ din capul teŭ, până când îţĭ voiŭ trimite proiectul ce voiŭ să fac, şi care cred că va fi primit de Teleky şi Klapka, şi-ĭ vom da un caracter semi-oficial. Gândesc să puiŭ pe Czartoryski să representeze pe Sêrbĭ cu Jugo-Slavĭ.

„Eŭ pun sub tipar în ḑilele astea o broşură în franţuzesce asupra chestieĭ proprietăţiĭ la noĭ. După acea apoĭ me apuc de publicarea Revisteĭ românescĭ. Nu uità că mĭ-aĭ făgăduit a ajuta această întreprindere şi te grăbeşte.

„Golescu a plecat a-seară.

„Al teŭ

„*N. B.*

„N'avuseĭ vreme a scrie nicĭ frate-meŭ, nicĭ la nimenĭ altul. Spune-le la toţĭ multă sănătate.

„Ţĭ-am trimis prin Sefels harta dela Artaria dela Viena, cărţile de visită şi nisce broşure".

52.

„Paris, 16 Aprilie 1850.

„N'am ce-ţĭ scrie maĭ deosebit de aci. Sciriĭ din ţară iar n'avem, nicĭ dela Golescu ce trebue să fie tot la Viena.

„Vreme încă n'am să-ţĭ scriŭ mult, că me aflu mutându-mĕ. St. Dominique St. Germain, 18, este adresa mea acum.

„Am vĕḑut aci pe Bisczanowski, iar Zamoyski n'a sosit încă.

„Complimentele mele la Caracaşĭ şi la toţi prieteniĭ.

„*N. B.*

„In jurnalul *La Semaine* este un articol lung despre noĭ, corespondenţă din Moldova trasă din foaea *Bucovineĭ*.

„N'am avut încă vreme a vedé *Concordia*. In septămâna asta pun sub tipar scrierea mea de care ţĭ-am vorbit. Cred că te va interesa. Aşĭ dorì mult că să n'apuce Turciĭ a primì lucrările comisiilor, până a nu eşì lucrarea mea.

*

„Am trimes ierĭ rĕspuns luĭ Eliad prin N. Golescu ca să nu maĭ poarte grija luĭ Bolliac că a furat diamantele Ungarieĭ, căcĭ a scăpat

de toate. Eliad îĭ poartă grija tot în sensul care i-o poartă și M-me *Eliad*, adecă îl hulesce. El ḑice că dovadă că Bolliac este unealtă muscălească, e prieteșugul luĭ cu Katov și Mavru, etc.

---

53. „Paris 26 Aprilie 1850.

„Scrisoarea ta din 2 Aprilie am primit'o.

„Baniĭ ce spuĭ că o să-mĭ trimiți vin foarte la vreme ca să pociŭ plăti cu o parte dintr'înșiĭ (la 300 fr.) tipărirea scriereĭ mele ce nădăjduesc a ți-o trimite cu poșta viitoare.

„Astăḑĭ am pus'o sub tipar.

„Din 500 fr. ce mĭ-aĭ trimis, am plătit 300 fr. datoria pentru șederea la Londra și 100 am dat luĭ Arăpilă.

„Aștept la sfîrșitul luneĭ baniĭ d'acasă, cu carĭ să me reped pe la Londra, de va fi trebuință. Pricina că nu m'am dus până acum a fost, că atât Klapka cât și ceĭ-lalți m'aŭ înșciințat că sunt să vie aci.

„Din Moldova îmĭ scrie dela 8 Aprilie Balș Teodor și nevasta luĭ că a eșit amnistia, și me poftesc împreună cu toți prieteniĭ meĭ să merg p'acolo, să trăiesc vre-o câtă-va vreme cu dînșiĭ. De-o fi adevĕrat că s'a dat amnistia, apoĭ me

duc pentru câte-va ḑile p'acolo, fiind-că doresc să vĕḑ pe mumă-mea, şi ĭ-am scris să vie la Focşanĭ orĭ Galaţĭ ca s'o întâlnesc. Voiŭ să vedem ce maĭ putem face cu Moldovenii, şi de le putem scoate ceva banĭ, căcĭ toate planurile rĕmân în nelucrare din această pricină.

„Starea de astăḑĭ a lucrurilor nu poate întârḑia mult a se preface. Nicĭ *albiĭ* nicĭ *roşiĭ* nu vor puté să aştepte până la 1852. Partida care va simţì că are să fie biruită atuncĭ prin vot, va îngrijì maĭ din vreme a face o mişcare, *un appel à la force*. Ceĭ albĭ sunt foarte descurajaţĭ împreună cu *Burgraviĭ* şi *Margraviĭ* lor.

„Sunt sigur că înainte de un an vom avé de lucru şi mult. Trebue dar să ne gătim în tot chipul.

„*Sociala* în Franţa va aduce *forcément* resbelul general.

„Dela Arăpilă n'am nicĭ o scrisoare până acum.

„Articolul luĭ Noguez este incomplet şi conclusia proastă; nu poate a-mĭ slujì nimic. Veĭ vedé în articolul meŭ greşalele.

„Articolul făcut de Ionescu asemenea e mult greşit, precum şi chipul de despăgubire ce arată şi pe care sunt silit a-l refuta.

„Am căutat la un cabinet de lectură nume-

rile din *Concordia*, dar n'am găsit pe acele trecute, unde trebue să fie articolul tĕŭ. Era maĭ bine să mi le trimiți.

„Sper că peste puțin să ne putem împărți, cum dicĭ, dar încet, au fur et à mesure ce poate fie-care potrivit mijloacelor bănești.

„N'am vreme a-ți scrie maĭ mult. Complimente la cocoana.

„Al tĕŭ

„*N. Bălcescu.*

„Barbu de ce nu-mĭ scrie?

„M-me Rosnovano a venit aci".

---

54. „[Paris] 6 Maiŭ 1850.

„Prin scrisoarea din 5 Aprilie îmĭ spuĭ că o să-mĭ trimiți cu poșta viitoare banĭ și nu mĭ-aĭ trimis, dar îmĭ daĭ comisioane pe carĭ cu părere de rĕŭ nu le pot face până a nu primì banĭ dela tine saŭ d'acasă, căcĭ acum me aflu fără parà. Din 500 fr. ce mĭ-aĭ trimis luna trecută am dat 100 fr. luĭ Golescu și 300 spre a plătì datoria dela Londra, încă 8 fr. pentru cărțile de visită etc. Aștept banĭĭ aceștĭ făgă-

duiţi ca să plătesc tiparul broşureĭ mele care ese în septămâna asta. Golescu şi Laurianu mi aŭ scris dela Viena. Muscaliĭ aŭ trimes cavalerĭi la 3 prefecţi, Iancu, Axentie şi Balint şi la alţi Românĭ din Transilvania. Golescu lucrează ca Românii să nu le primească. Românii din Austria n'aŭ dobândit încă nimic din cererile lor; de acea sunt foarte nemulţumiţi. Se aşteaptă să ese constituţia provincială a Transilvanieĭ. In Transilvania s'a întrodus în toate trebile oficiale limba germană şi biurocraţia austriacă. „Lanţurĭ nouĕ, scrie Lauriani, se pregătesc, iar libertăţi de loc; eĭ se tot escuză cu starea provisorie, însă pasurile ce fac şi ca provisoriĭ sunt rele". *Gazeta Transilvanieĭ* are să iasă din noŭ sub redacţia luĭ Mureşanu. Ministeriul austriac a compus la Viena o comisie pentru formarea uneĭ terminologiĭ juridice române, în care se află numiţi Laurianu, Maiorescu şi Aron Florian. Atât este tot ce aŭ dobândit positiv Românii dela Austriacĭ.

„Golescu me povăţuesce să nu cum-va să calc cu piciorul pe la Viena.

„Românii noştri din Transilvania (Manu etc.) s'aŭ tras în Serbia.

„Notele istorice ce-mĭ cerĭ voiŭ căuta a ţi le trimite prin poşta viitoare.

„Imĭ pare rĕŭ că tu şi Golescu v'aţĭ pus să turburaţĭ pe morţĭ zăcênd în cimitirul lor. Kossuth e mort şi nu ne maĭ poate slujì; lăsaţi-l în pace. Am făcut cu dînsul tot ce era cu putinţă. L'am silit a dà un démenti à sa vie et à son principe, acordând acele concesiĭ incomplete Românilor. C'était un acte de suicide. Il ne peut plus aller au delà. Kossuth e representantul a Ungarieĭ trecutuluĭ, a unuĭ trecut îngropat pentru totdeauna. Ne trebue a ne adresa la un representant al Ungarieĭ viitoruluĭ, al Ungarieĭ putincioase. L'action de Kossuth sur les destinées de la Hongrie est finie pour toujours.

„Noutăţile de aci le-aĭ primit prin gazete.

„Ahmet-Effendi a scris aci că se află şi în ţară o triadă ca a luĭ Pierre Leroux, aceasta este: „Protectoratul, hospodaratul şi boiaratul".

„De amnistie îmĭ pare rĕŭ că nu se maĭ aude nimic, căcĭ aşĭ dorì să me reped în Moldova.

„De ce Barbu nu-mĭ maĭ scrie?

„La M-me Ghica, me rog, să nu spuĭ nicĭ complimente nicĭ că o doresc, căcĭ sunt supĕrat pe D-eĭ, că nu mĭ-a rĕspuns la maĭ multe scrisorĭ.

„Adio.

„*N. B.*

„Iţĭ întorc scrisoarea luĭ Golescu şi cea către Melic, carĭ am auḑit că s'aŭ întors acolo".

55.

„[Paris] 16 Maiŭ 1850

„Aicĭ este o neodihnă mare şi o turburare în toate spiritele, produsă prin reformarea legeĭ electorale. E mare minune de s'o petrece lucrul cu linişte. Poporul vrea să iasă la uliţă şi la harţă. Capiĭ şi jurnalele roşiĭ se silesc cât pot a-l oprì. O parte din soldaţĭ sunt cu poporul, dar povăţuesc a nu se bate acum, ci a aştepta vre-o douĕ lunĭ în care vreme toată armata se va *roşì*. Maĭ mult de 150 miĭ de iscălituri vor protesta în Paris în contra legeĭ ce se propune. Idea Roşilor d'a întinde lupta în toată Franţa şi a nu o concentra numaĭ în Paris, e bună. Fără îndoială că această lege va aduce un lung răsboiŭ civil, de nu acum dar peste puţin. Patimele sunt aprinse în cel maĭ mare grad. Ambele partide nu respiră decât măcelărirea partideĭ contrare. Ç'est une guerre d'extermination sans exemple dans les annales du monde. Ce va eşì din acestea toate?

„Poate de o cam dată un folos mare pen-

tru Rusia. Trebue să prevedem tot şi să ne ţinem gata la toate eventualităţile.

„Din cartea mea d'abia s'a tipărit treĭ coliĭ, maĭ este încă treĭ, prin urmare d'abia cu poşta viitoare la 26 ţĭ-o voiŭ trimite. Gândesc că am sleit chestia şi am dat lovituri de bardă Regulamentuluĭ şi boerilor.

„Eŭ îngrijesc şi povăţuesc pe frate-tĕŭ aci cât pociŭ, fă te rog şi tu asemenea cu frate-meŭ acolo. Iată îĭ scriseĭ. Dă-ĭ de lucru şi pune-l să citească la cărţĭ, să nu şĭ piardă vremea.

„Nu mĭ-aĭ trimis baniĭ de carĭ mĭ-aĭ vorbit. Lipsa banilor m'a oprit d'a zorì tipărirea cărţeĭ.

„Aştept d'acasă. Poate m'oĭ repeḑì pentru câtă-va vreme la Londra, de mĭ-o venì. Arăpilă asemenea îmĭ scrie dela Viena să-ĭ trimiţ vre-o sută francĭ.

„Adio.

„*N. B.*

---

56. „Paris 26 Maiŭ 1850

„Despre istoria de la Belgrad mĭ-a spus şi Bisczanowski. Am ispitit pe Teleky şi am vĕḑut că el nu scie nimic. Ceĭ dela Londra aĭ meĭ cunoscuţĭ s'aŭ dus în Elveţiea pentru treabă.

„N'am avut încă vreme a-ţi trimite notele, dar cred că cu poşta viitoare. Cred că e de prisos: 1. Că n'oiŭ puté a-ţi trimite note lungi şi deslușite; 2. că Poujade pleacă din ţară peste curênd en congé. Este aci unul ce a fost consul la Odesa, care va pornì peste puţin spre a-l ramplasa. A cerut Rusuluĭ (Moldovanu) să-l facă cunoscut cu noĭ, şi aştept să mi-l aducă astădĭ la mine.

„Aştept să-mĭ aducă dela tipografie vre-o câte-va esemplare din broşura mea spre a-ţi trimite. Am dat zor ca să pot avé vre-o 10 măcar, ca să-ţi trimet, şi cu poşta viitoare voiŭ trimite maĭ multe. Să cauţi a o pune în mâna Turcilor şi ambasadorilor, cum şi a trimite în ţară luĭ Ahmet-Effendi şi la toţi prieteniĭ. P'acolo aĭ maĭ multe mijloace. Am fost d'o dignitate aspră către Turcĭ în broşură fără însă a-ĭ ataca. Sunt curios să sciŭ opinia ta despre scriere.

„N'am pus numele socotind de prisos, de vreme ce toţi aĭ noştri din ţară vor pricepe că eŭ am scris'o. De acea cred că e de prisos a face aci mister către Turcĭ despre numele autoruluĭ.

„Aci discuţia legeĭ electorale tot se urmează. O parte mare din popor vrea să iasă la

maidan la trântă, dar Munteniĭ îĭ opresc. Emigraţiĭ Francesĭ din Londra şi Elveţia îĭ îndeamnă a se bate. Eŭ n'aşĭ vrea acum bătae, căcĭ cred că n'or isbutì şi apoĭ şi isbutirea o cred intempestivă din cuvintele ce foarte bine aĭ developat în scrisoarea ta luĭ Ruset.

„Golescu e la Viena şi-mĭ scrie că Românii din Transilvania sunt foarte întăriţaţĭ.

„*N. B.*

„Ţĭ-am trimes 5 esemplare din broşura mea prin poşte adresate la „Hôtel d'Angleterre“. Să bagĭ de seamă a îndrepta aceste greşelĭ: 1. pagina 72 linia 37, a şterge cuvintele „divisé en séries“; 2. p. 81 linia 23 a pune „*ses firmans*“ în loc de „*les fermiers*“.

„Aceste greşelĭ aŭ trecut din vedere-mĭ, căcĭ me grăbiam erĭ, ca să pot a ţi-le trimite astăzĭ. Voiŭ căuta a-ţĭ maĭ trimite şi prin Sefels.

„Nu mĭ-aĭ spus dacă memoarul făcut de Golescu l'aĭ dat acolo şi ce efect a făcut“.

57.

„Paris, 6 Iunie 1850.

„*Iubite Ghica*,

„Sunt bolnav puţin; de acea puţin îţi voiŭ scrie. Ţi-am trimis prin comisionarul ce mĭ-aĭ însemnat la *Belhomme*, neguţătorul d'acolo, 50 esemplare din broşura mea. Trimite dar la acesta de le cere, căcĭ le-am trimis pe numele luĭ. Caută a le băga în ţĕrile noastre. Spune-mĭ ce impresie a făcut broşura la Turcĭ. Ar trebuì să facĭ o notă şi s'o daĭ atât luĭ Ali-Paşa, cât şi s'o trimiţĭ luĭ Ahmet-Effendi, în care să ḑicĭ, acea ce mĭ-a scăpat din vedere, că la 1831 boerĭĭ se împotriveaŭ la desfiinţarea *poslugnicilor* tot cu aceleaşĭ cuvinte ce daŭ astăḑĭ împotriva libertăţiĭ munceĭ, ḑicênd, că nu vor avé cu ce se slujì în casă şi în curţile lor, şi a cultiva viile lor cele numeroase (veḑĭ pentru aceasta mucalita scrisoare a luĭ Dudescu către Villara tipărită în *Poporul Suveran* din August 1848, pe care ar fi bine s'o traducĭ şi s'o arĕţĭ Turcilor); că cu toate aceste, desfiinţându-se posluşniciĭ nu din vrerea boerilor, dar prin ucaz rusesc, boerĭĭ se putură slujì maĭ bine cu slugĭ simbriaşe şi toate viile se cultivă aḑĭ maĭ bine

cu munca liberă à la journée et à la tâche; fără ca aceasta să fie prea scumpă saŭ se lipsească. Ar trebuì încă să daĭ oare-care desvoltărĭ despre renta care este încă foarte îngreoiată socotită 5 p.$^0/_0$, de vreme ce în Franţa nu este decât 2 saŭ $2\,^1/_2{}^0/_0$.

„Comuniştiĭ noştri aci sunt nemulţumiţĭ că n'am cerut aboliţia proprietăţeĭ, a renteĭ, etc. Noĭ, carĭ am atacat privilegiul şi monopolul proprietăţeĭ, vom fi nevoiţĭ a ne lupta odată spre a apĕrà proprietatea de comunism.

„Am primit o scrisoare dela T. Balş, prin care îmĭ anunciază cu părere de rĕŭ că amnistia este o minciună de o cam dată. Eŭ sciŭ ilusiile după carĭ aspiră Balş; dar cred că candidaţiĭ de acest fel tocmaĭ ne sunt folositorĭ şi trebuincioşĭ, pentru acea ţin relaţiĭ cu dînsul. C'est un assez brave homme du reste et il parait avoir beaucoup d'affection pour moi. Aşa nu e de sperat să merg în Moldova. Era să vie Negri aci, dar nu cred că va venì. Mavrogheni şi Alex. Mavrocordat sunt să vie la Ems cu nevestele lor şi apoĭ aci. Ce fel de oamenĭ sunt aceştia, pe carĭ tu ĭ-aĭ cunoscut? Eŭ nu sciŭ ce o să fac? Ce-o să mĕ maĭ fac? Mijloacele nu me iartă a maĭ şedé în Paris, şi me tot uit încontro s'o apuc ca să găsesc *la vie à bon marché*. Poate m'oiŭ duce-a me

aşeza în vre un orăşel al Spanieĭ, căcĭ a venì la Constantinopol nu câştig nimic în eftinătate.

„*N. B.*

„Iţĭ trimit nisce articole eşite în *National*, să le trimiţĭ la Brussanĭ. Iţĭ trimit alăturata scrisoare dela D. Fernez. El m'a rugat ca să-ĭ deschidĭ creditul astfel, adecă să autorisezĭ pe Pillet et Wille bancherul a plătì ses bordereaux.

„2. Să-ĭ rĕspundĭ dacă primescĭ ca frate-tĕŭ să mănânce la masa familieĭ luĭ, după cum ḑice că a găsit doctorul de cuviinţă.

„3. Eŭ l'am autorisat ca să ia un repetitor de matematică. Asemenea are un profesor de arme şi de piano după hotărîrea luĭ Golescu.

„4. Să regulezĭ îmbrăcămintea luĭ. Fratetĕŭ mi s'a plâns că n'are cisme. Eŭ am rugat erĭ pe D. Fernez să-ĭ facă, până veĭ scrie tu. Despre toate aceste puncte, me rog să daĭ deslușirĭ cum vreĭ să se urmeze.“

58. „Paris, 16 Iunie 1850.

„*Iubite Ghica,*

„M'aĭ pus în mare nevoe cu întârdierea acelor banĭ, dar în sfârșit cred că peste treĭ ḑile îĭ voiŭ primì, după cum îmĭ scriĭ.

„Iṭĭ trimit aci alăturĭ un *certificat* al doctoruluĭ și un răvaș a luĭ Fernez, după care am fost silit a autorisa pe frate-tĕŭ să mănânce la masa luĭ Fernez numaĭ până în 6 septămânĭ, timp necesar până să vie rĕspunsul tĕŭ și hotărîrea cum vreĭ să se urmeze într'aceasta. De acea scrie-mĭ îndată. Frate-tĕŭ asemenea se plânge că n'are haine, că tu nu i-aĭ hotârît de unde să iea și cine să-ĭ facă. A venit la mine de i-am dat o pereche de cisme, că n'avea; și m'am dus de am rugat pe D. Fernez să-ĭ cumpere o pereche de cisme.

„Așĭ vrea să-mĭ trimiṭĭ raportul luĭ Ionescu.

„Prin Mocanĭ s'ar puté face propagandă și în Principate.

„Iṭĭ trimit aci un articol tipărit de o foaie mensuală, ce ese la începutul fie-căreĭ lunĭ sub numirea de *Ligue des peuples*. Redactorul eĭ este unul Carpentier ce fusese colaboratorul *à la Tribune des peuples* și bănuit că are relaṭiĭ d'aproape

cu poliţia. Acum este prieten cu Eliad şi veĭ vedé ce scrie vestitul Locotenent în potriva ta.

„Iţĭ trimit o scrisoare către Zane spre răspuns la cea ce mĭ-a trimis, citeşte-o şi tu.

„Mĕ rog îngrijeşte de frate-meŭ cevaşĭ, chiamă-l şi fă-l să înţeleagă de nebunia ce am auḑit că voesce a face, a se însura şi cu o fată săracă, când şi el este sărac. Eŭ sunt aşa de supĕrat asupra-ĭ în cât nu-ĭ pot scrie; să se gândească la biata mumă-mea atât de necăjită, şi cât o să sufere când va afla.

„Caută a trimite din broşurĭ în ţară şi în Moldova; trimite cu vaporul vre-o douĕ treĭ la M-me Anica Ghica la Galaţĭ şi la Negri.

„Al tĕŭ

„*N. B.*

„Cauzaşiĭ d'aci urlă că în „Buletinul“ din urmă vinḑĭ ţara Turcilor; veḑĭ scrisoarea către Zane. Trimite la Brussa articolul luĭ Eliad“.

---

59. „Paris 26 Iunie 1850.

„N'am nimic a-ţĭ scrie. Sunt încă supĕrat

puţin pe tine, că asigurându-mĕ că aĭ să-mĭ trimiţĭ 577 fr. curênd, m'aĭ făcut a lua angajamente cu uniĭ alţiĭ şi nu numaĭ m'aĭ dat de ruşine, dar m'aĭ pus şi în poziţie foarte critică.

„Cred că diseară voiŭ afla că Ministerul englez a scăpat de criza în care era.

„Marghiloman cel tînĕr se întoarce în ţară. O să te rog să-ĭ trimiţĭ acolo o scrisoare de recomandaţie către Ahmet Effendi. Am trebuinţă ca să poată fi cunoscut şi ocrotit de Ahmet".

60.

Lettre de N. Bălcescu au Comte Zamoyski.

„Monsieur le Comte,

„J'ai lu attentivement la relation que vous m'avez fait l'honneur de me communiquer et je me conforme à votre invitation en vous faisant part de mon opinion sur une question, dont l'importance est aussi grande, aussi vitale pour nous autres Roumains que pour les Magyars et les Polonais.

„Vous me permettrez, Monsieur le Comte, de ne pas m'étendre sur les dispositions géné-

rales du plan, étant occupé en ce moment-ci de traiter le sujet dans un écrit à part avec tous les développements qu'il comporte et de me tenir strictement aux points qui concernent les Roumains.

„Les organes intelligents des différentes émigrations, qui se sont trouvés l'hiver passé en Turquie ont tous senti que la fédération seule était la voie de salut des nations opprimées; en conséquence ils admettent logiquement dans ce pacte la Hongrie, la Pologne, la Croatie, la Serbie et les Pays Roumains. Qui dit fédération, dit solidalité d'intérêts, de droits, de charges et de bénéfices; en ceci l'expérience nous a fait faire un pas immense. La similitude de l'histoire et des destinées de la Pologne, de la Hongrie, de l'Italie et des Pays Roumains prouve supérieurement que la solidarité seule peut garantir leur existence à venir, car ce sont les querelles de voisinage, la confusion des races, les guerres d'ambition qui nous ont tous affaiblis puis livrés successivement aux Turcs, aux Autrichiens et aux Russes.

„Cependant, Monsieur le Comte, je crains que la leçon du passé ne soit pas prise dans toute la considération qu'elle mérite, malgré sa gravité et dès les premières lignes de la rela-

tion, que vous m'avez fait l'honneur de m'envoyer, je suis obligé de m'arreter et de vous prier de m'éclairer sur cette incertitude: Qu'entend-on par Pays Roumains? Sont-ce les Principautés seulement, ou bien les Principautés, les contrées du Sud de la Hongrie peuplées exclusivement ou en majorité par les Roumains? Je penche à croire d'après vos réserves à l'égard de la Voyvodine Serbe que les mêmes réserves s'appliquent aux Pays Roumains en général, c'est-à-dire aux Principautés et aux contrées peuplées de Roumains comprises dans les limites actuelles de la Hongrie et de la Transylvanie; mais un peu plus loin l'énumération des nationalités de la Hongrie me fait présumer par l'omission du nom Roumain, que l'émigration Hongroise entendrait par Pays Roumains les Principautés seulement. J'insiste sur ce point, Monsieur le Comte, d'abord parceque je suis Roumain, et qu'à ce titre il m'intéresse particulièrement; mais je serais étranger à la question que j'insisterais également. Je crois que dans l'intérêt du grand but que se proposent les différentes émigrations, les difficultés doivent être aplanies d'avance, les objections prévues et resolues, les droits constatés, le vague déterminé et le principe nettement exposé, afin que cha-

cun sache en vertu du quoi il agit et pourquoi il combat. Hommes de la liberté, n'évitons pas la lumière, et faisons la part de chacun avant la bataille pour ne pas donner prise aux querelles et à la confusion, et pour ne pas nous déchirer après avoir conquis la liberté de nos nationalités, faute de nous être entendus à temps.

„À part cette incertitude que soulève la question Roumaine, la *confédération* ou plutôt *la ligue* est possible, nécessaire, conséquente avec l'histoire et j'ajouterai le seul et unique moyen pour nos nationalités de s'affranchir et dans l'avenir de se garantir contre les menaces envahissantes du moscovitisme et du germanisme. Ceci est de la politique générale et j'y adhère parcequ'elle est large, bien entendue et que sa raison n'a pas besoin d'être démontrée pour être comprise. La Suzeraineté de la Turquie que l'émigration Hongroise semble vouloir appeler à son secours ne peut pas être défavorablement accueillie par les Roumains et en définitif ce n'est qu'en un cas.

„La *Bande* orientale ne peut donc trouver de difficultés sérieuses de la part des intéressés. L'idée s'est révélée depuis longtemps; elle est constituée déjà puisqu'elle est l'aspiration générale. Cependant, l'existence matérielle de la *Bande*

rencontre une difficulté de mise en exécution, et cette difficulté est suscitée par le *pays* qui y a le plus d'intérêt, par la Hongrie. Monsieur Kossuth dit: „Qu'il est avant tout Maghyare, que c'est pour la Hongrie Magyare qu'il se dévoue; qu'il veut absolument tout ce qu'il croit indispensable pour l'existence de l'état Hongrois, tel qu'il le concoit dans son unité historique et politique. Hormis ces conditions indispensables il veut concéder aux différentes races et langues répandues en Hongrie tout ce que peut leur donner une égalité complète des droits civils et politiques avec les Magyares et même tout le développement national, toute la part que peut valoir à leurs langues respectives dans les administrations locales la proportion numérique des différentes populations. Mais il veut comme langue politique et diplomatique pour la Hongrie entière et comme lien d'unité entre toutes les parties du pays, la langue Magyare". Cette profession de foi de Monsieur Kossuth me jette dans une profonde perplexité; car elle me semble être la conclusion du système si malheureusement pratiqué de 1848 à 1849. Certes personne ne rend plus de justice que moi à Monsieur Kossuth et à la brave nation, dont il a dirigé les destinées en ces derniers temps; mais

plus les qualités de M. Kossuth sont éminentes, plus nous devons raisonner avec calme et résister à l'entrainement. Cette profession de foi affaiblit la *bande* de 15 millions d'âmes Hongrois, Roumains et Slaves, et d'un appoint de six autres millions de Roumains des Principautés y comprises les deux provinces de race Roumaine (la Bucovine et la Bassarabie) enclavées aujourd'hui dans les Empires d'Autriche et de Russie. Et voici pourquoi.

„Selon nous l'unité politique de la Hongrie au moyen d'une administration, d'une langue, et d'un état Magyare est une impossibilité, et cette impossibilité, Monsieur le Comte, ressort de la statistique, de la géographie et de l'histoire, des moeurs, des traditions opposées et des habitudes des différentes races. Les Magyares en tant que Magyares auront une place distinguée dans la ligue orientale, mais les Magyares, corps politique dirigeant et absorbant l'individualité Roumaine et Slave, ne peuvent que ressusciter les conflits de races et perpétuer la guerre civile. Supposons la Bande orientale d'après Monsieur Kossuth... Il est hors de doute que la Croatie voudra y rentrer comme état à part, et refusera les armes à la main comme en 1848 de reconnaître la suprématie politique d'une

autre langue et d'une autre race. Il y aurait donc lutte ou dérogation au principe Magyare, et en même temps un affaiblissement de la Bande. Refusera-t-on aux Roumains, aux Serbes et aux Illiriens ce que l'on sera obligé de gré ou de force de reconnaître aux Croates? Vous voyez, Monsieur le Comte, que les Magyares seront forcés d'errer dans un cercle vicieux violent, dont le moindre defaut sera de léser le principe fondamental de l'association générale, *respect et reconnaissance des nationalités.* Et si l'influence de la Pologne, qui ne saurait être que grande dans la confédération, ne pourrait parvenir à dénouer les difficultés en litige, qu'arriverait-il? Il arriverait que la nation magyare, par raison suprême de salut, détruira en elle même tout germe de liberté et courbera sa propre tête sous une autorité dictatoriale pour étouffer par la terreur les dissidences de races, car autrement avec un régime tant soit peu libéral, un principe d'élection, quelque mince qu'il puisse être, la majorité slave et roumaine étoufferait l'état légal c. à. d. l'état magyare. Admettre l'unité politique et historique d'un état magyare c'est poser en principe le suicide de la race magyare, et c'est ce que nous ne voudrions jamais nous autres Roumains dont l'existence est plus étroi-

tement liée à celle des Magyares. À côté de ce danger permanent existent d'autres dangers non moins graves. Les haines de race à race au lieu de s'éteindre se raviveraient plus animées que jamais, les Slaves pactiseront de coeur et de main avec tout espèce de libérateurs, s'appelassent-ils Russes ou Allemands, les Roumains les suivraient ou tourneraient leurs regards vers leurs frères des Principautés, la Hongrie serait chaque jour un problème, et la prospérité, la force, l'existence de la confédération entière sans cesse en jeu. 1848 a été l'explosion de la guerre des races couvant depuis mille ans, et c'est parceque l'on a sauté pieds joints par dessus le principe des nationalités que nous avons tous été englouti dans un commun naufrage, Serbes, Croates, Roumains, Magyares. A ce sujet, Monsieur, nous ne saurions assez louer les Galliciens d'avoir compris la foi nouvelle en n'insistant pas sur l'incorporation de la Bucovine à la Galicie et d'avoir fait le sacrifice encore plus rigoureux des Ruthéniens.

„Une étude sérieuse et la connaissance de l'antagonisme profond des diverses races de la Hongrie m'a convaincu de l'impossibilité d'un état Hongrois dans les proportions d'unité politique et historique comme l'entrevoit Monsieur

Kossuth. Je ne serais pas Roumain, que je n'en penserais autrement; relier à la ligue des peuples la Hongrie avec sa complication actuelle et en vertu du principe magyare seulement c'est se préparer des maux incalculables. La ligue des peuples, dont nous nous occupons procède du sentiment de l'injustice, qui a été commise à leur égard et de l'iniquité politique du parquetage des nationalités sans afinité et sans liens entre elles. La force des gouvernements Autrichien et Russe se trouve dans l'antagonisme des différentes races qui composent leurs empires. Diviser c'est régner. Aussi, Monsieur le Comte, je pense que le droit historique est un mauvais droit à invoquer, car c'est le droit de la force, de l'invasion et de la conquête et nous cherchons à nous affranchir par le droit immuable: *la justice*. Or, se qui est juste pour le Magyare, pour le Polonais, pour l'Italien, doit être juste pour le Slave et le Roumain et réciproquement pour tous; la justice ne peut avoir deux mesures. Aujourd'hui la justice pour les peuples est contenue dans la question stricte des nationalités; c'est par elles et pour elles qu'ils se meuvent.

„Mais enfin voyons ce qu'est en Hongrie le droit historique; le droit est incontestablement

la conquête. Il y a mille ans de cela, les Magyares envahissent les pays occupés par les Slaves et les Roumains, et s'établissent au milieu d'eux. Mais ces populations disparaissent-elles? La conquête subit-elle les mêmes phases que dans la Gaule, en Italie, en Espagne et ailleurs? Les Slaves et les Roumains perdent-ils le souvenir de leur origine et de leur importance; abdiquent-ils leurs moeurs, leurs costumes, leurs idiomes? Non, ils cèdent à la force envahissante sans l'accepter, les trois races campent dans les mêmes positions morales et matérielles et au bout de mille ans elles se retrouvent face à face comme aux jours d'Arpad et les armes à la main. Si la conquête est parvenue a prendre racine sur quelques points du territoire, elle est cependant restée toujours à l'état d'agression, mais elle a échoué dans la dénationalisation, et c'est la seule conquête réelle et qui puisse justifier le titre historique. Pendant le moyen âge, non seulement l'amalgame ne s'effectue pas malgré les lois féroces de l'époque, mais les races s'éloignent d'avantage les unes des autres, et se haïssent de plus en plus dans leur déchéance politique et l'isolement où les place la diversité des langues, des traditions et des religions. Durant cette longue période les peuples de la Hongrie

passent à se haïr et à se battre entre eux, sauf quelques efforts communs contre les Turcs; leurs guerres intestines ouvrent la Hongrie aux Turcs et finalement la livrent à l'Autriche.

„Parmi les nationalités opprimées de la Hongrie aucune ne fut plus maltraitée, mais aussi aucune plus tenace à tenter l'affranchissement que la race Roumaine. Dès 1438 les Saxons, les Hongrois et les Sicules de la Transylvanie forment une ligue contre les Roumains; on leur enlève les droits civils et politiques; ainsi que M. Kossuth lui même l'a rappelé en 1848 à la tribune et dans ses circulaires, leur nom même était flétri par les lois du pays. Les Roumains par repressailles et instinct de race prennent part à toutes les guerres des Principautés contre la Hongrie, et fomentent sans cesse des soulèvements. En 1784 il fallut les efforts combinés de la noblesse Transylvaine et des impériaux pour étouffer la révolution doublement politique et sociale tentée par Hora. En 1791 les Roumains réclament de l'Empereur Léopold leur émancipation; la diète Transylvaine s'y refusa. Cependant malgré repression légale, malgré la sévérité des édits, malgré l'incertitude et l'avenir, la foi de la nationalité survit à tout; la race mise hors la loi se revèle par sa persistance à de-

mander l'affranchissement. Vint 1848. Les Magyares proclamèrent ce que M. Kossuth appelle l'égalité des droits. La diète Transylvaine, non obstant les nouveaux droits politiques et civils, conclut l'acte d'annexion de la Transylvanie à la Hongrie sans consulter ou plutôt malgré la population Roumaine. Cet inqualifiable et impolitique mepris de la diète et le régime de terreur auquel on soumit les Roumains, donna le signal de cette guerre néfaste, qui a plongé la Transylvanie dans la ruine et la misère. Les Roumains comme les Slaves ne purent et ne dûrent pas se contenter de l'égalité devant la loi, qui d'ailleurs ne leur arrivait pas par un effet de la bonne volonté des Magyares, mais par effet providentiel et absolu de la révolution de Mars; l'égalité des droits les faisait Magyares et ils voulaient rester Roumains et Slaves. Cette égalité pour être vraie devait provenir de l'égalité des nationalités. Egalité des nationalités fut donc le voeu et la demande générale d'un bout de la Hongrie à l'autre.

„Vous connaissez, Monsieur le Comte, le succès de ces demandes; elles rencontrèrent une résistance à laquelle certes on ne devait pas s'attendre après une révolution faite au nom de la liberté, de l'égalité et de la fraternité. Cette

résistance fatale et en quelque sorte aveugle, sonna le toxin de la guerre civile au Nord, au Sud, partout, et amena les Autrichiens et les Russes. Je suis intimement convaincu que les destinées de la Hongrie eussent été toutes autres si le gouvernement révolutionnaire de Pesth avait transigé avec les Slaves et les Roumains et voulu revenir de son système de tout par et pour le Magyarisme. Le gouvernement révolutionnaire de Pest à peine institué a eu le tort de se poser en gouvernement légitime. Au lieu d'être un intermédiaire et un conciliateur entre les inimitiés, les intérêts des races, il est resté parti hostile, puisqu'il n'était aux yeux des Roumains et des Slaves que le gouverment Magyare, aclamé et soutenu par les Magyares seuls. Ce n'est pas par sympathie pour le despotisme que les Roumains ont fait la guerre en Transylvanie et dans le Banat; comme les Croates et les Serbes, ils ont été forcément amenés à soutenir l'Autriche pour ne pas mentir à la foi de la nationalité qui les a fait vivre depuis dix siècles. L'Autriche a parfaitement et depuis longtemps compris ce que la foi nationale avait de force, d'énergie et de puissance; et pendant que le gouvernement Magyare refusait catégoriquement, l'Autriche promettait et donnait; ce fut l'appât.

Les populations trompées par l'Autriche crient encore aujourd'hui ce qu'elles criaient après Mars 1848: *égalité des nationalités et fédération.* Ces quelques mots contiennent l'avenir des peuples, la destruction de l'Autriche et la garantie réelle d'existence pour les Magyares en tant que race. Penser a dénationaliser aujourd'hui, après l'expérience de dix siècles et l'expérience sanglante de deux dernières années, les races de la Hongrie et les plier à une suprématie quelconque, est une chimère pleine de désastres et de décombres. Il est incontestable que six millions de Slaves, trois millions et demie de Roumains, dont les efforts tendent au nom de la fédération à détruire l'Autriche, ne voudront jamais subir la suprématie de cinq millions de Magyares contre lesquels ils protestent depuis qu'ils se connaissent. Cela tombe sous le sens. Le droit historique nous ramène donc droit au point du départ: la force, l'invasion et la conquête. Ce droit n'est pas une solution admissible, car il est la question même. Du reste, vous avez vu plus haut, Monsieur le Comte, que les Roumains comme les Slaves ont aussi un droit historique à faire valoir, droit bien antérieur à celui de Magyares. Voilà donc deux droits historiques en présence; lequel est le plus juste?

Les nationalités de la Hongrie, au lieu de s'entredéchirer éternellement l'histoire à la main, ne feraient-elles pas mieux de s'en rapporter au droit naturel, seul droit imprescriptible, et de tacher de vivre comme soeurs dans leur patrie commune? Je le repète, Monsieur le Comte, non seulement le droit historique n'est ni une preuve, ni un droit, et ne peut favoriser l'unité d'un état purement Magyare, mais la statistique et la géographie s'y opposent également. Aucune des trois races, dont les forces numériques se balansent à peu près, ne saurait s'imposer aux deux autres avec ses moeurs, ses aptitudes, ses tendances et ses souvenirs historiques, sa littérature et sa langue, sans encourir l'accusation d'ambition et par conséquent sans provoquer la résistance. Et considérez qu'en 1848 les Roumains et les Slaves ont hautement dit: maîtres pour maîtres, nous choisissons les Autrichiens parcequ'ils promettent l'égalité des nationalités. Ce cri n'est pas parti des meneurs et des chefs, il est parti des masses; de 1848 à 1849 il s'est trouvé des hommes parmi les Slaves et les Roumains qui ont abondé dans le sens de la politique Magyare, se réservant de la combattre plus tard. Malgré leur popularité ils n'ont pu detourner leurs nations de la pensée éternelle: Pas de

suprématie, nationalité intacte. Ces hommes ont fini tous par être rejetés et considérés comme transfuges. La géographie vient au secours des chiffres; en effet, on dirait que la Providence, dans la prévision de ce qui se passe aujourd'hui, a pris soin pour faciliter la solution de la question des nationalités, de grouper à part les forces de chacune d'elles et de marquer chaque contrée du caractère indélible du peuple qui l'habite; les Hongrois vivant parmi les Roumains, les Slaves parmi les Hongrois et vice-versa ne sont que des cas privés ou des colonies étiolées qui dégenèrent et se dénationalisent rapidement.

„La Hongrie ne peut donc pas entrer comme état Magyare dans la ligue sans subir une transformation intérieure. Cette transformation selon les Roumains n'attenuerait en rien le rang, la force et l'influence que la Hongrie occuperait dans la ligue, et aurait pour effet d'agrandir même son territoire, en attirant les Roumains des Principautés; la transformation consisterait en une démarcation des races d'après les lois d'une majorité bien constatée; chaque nationalité s'organiserait elle-même selon ses propres besoins et ses aptitudes, et toutes auraient entre elles un lien fédéral à l'instar de la Suisse, lequel servirait a rattacher une Hongrie abstraite

à la grande bande ou ligue orientale. Voilà, Monsieur le Comte, la pensée générale des Roumains; les développements et les conséquences sont faciles à entrevoir. Si Monsieur Kossuth veut assurer l'existence et le développement de la nation Magyare et concourir à l'affranchissement des nations subjuguées et enchaînées, il peut compter sur dix millions de Roumains et sur les Slaves probablement aussi, mais à titre d'alliés, de fédérés et de frères. Notre principe politique est simple: respect, reconnaissance, égalité et solidarité des nationalités; dix siècles de luttes et de souffrances ont agrandi ce principe. Quelque inconvénient que peut avoir la réalisation de ce principe pour les illusions historiques des quelqu'uns des Magyares, nous croyons, et en cela nous sommes d'accord avec la majorité des Magyares éclairés, qu'il est seul capable d'unir nos efforts et de nous faire trouver des sécurités mutuelles contre toute éventualité intérieure ou extérieure; l'unité politique de la Hongrie, autre que par un pacte fédéral, serait la perte de la nation Magyare; car elle se heurterait dans ses essais de développement contre une majorité hostile.

„En vous envoyant, Monsieur le Comte, cet exposé rapide qui est le résumé de l'opinion gé-

nérale des Roumains de la Hongrie, je ne puis assez vous remercier de l'honneur que vous m'avez fait de vous adresser à moi plutôt qu'à d'autres.

„Je profite de l'occasion, M. le Comte, pour vous prier de faire parvenir à Monsieur le Prince Czartoryski l'expression de la reconnaissance que les Roumains lui doivent pour le rôle conciliateur de sa politique, pour les nobles efforts qu'il a tenté en faveur de leurs droits pendant les deux dernières années et pour l'appui diplomatique qu'il n'a cessé depuis à accorder à l'émigration Roumaine.

„Agréez, je vous en prie, M. le Comte, l'expression de ma très haute considération.

„Votre très devoué serviteur

„*N. Balcesco.*

„Paris ce 1-er Juillet 1850.

„18, Rue St. Dominique, St. Germain".

---

61. „Paris 6 Iulie 1850.

„Ce mai umblaţi după comiteturi, când nu sunt bani? Cu ce să facĭ propagandă, să tri-

miți agenți? Sciĭ că e cu neputință a strînge contribuțiĭ din țară. Apoĭ sciĭ că ceĭ maĭ mulți din noĭ, nu maĭ aŭ mijloace de trăit aci, și sunt siliți a se împrăștia. Eŭ însumĭ nu sciŭ încotro să plec, ca să pot trăĭ. Mi s'aŭ sleit toate mijloacele și trăesc pe datoriĭ de atâta vreme. De când sunt aci, mumă-mea nu mĭ-a putut trimite decât 600 fr. In țară nu se găsesc banĭ, nicĭ ca să se împrumute cine-va cu ipotecă, nicĭ ca să vîndă. Vroiam să vindem moșia cea maĭ mică, niște viĭ și niște locurĭ de casă din Bucurescĭ și mumă-mea îmĭ scrie că nu poate căpĕta muștériĭ.

„Țĭ-am spus de maĭ multe orĭ, că alt mijloc ca să trăim n'avem, decât dela Turcĭ să căpĕtăm cu împrumutare de nu altmintrelea.

„Goleștiĭ aŭ făcut propunere la guvernul turcesc și nu le-a dat încă nicĭ un respuns. Ar trebui ca să cauți tu, ca saŭ guvernul, saŭ vre un particular saŭ bancher d'acolo să primească a ne face o împrumutare de câte-va miĭ de galbenĭ pe ipotecă de moșiĭ și cu o dobîndă maĭ omenească. Golesciĭ, Brătienĭĭ, precum și noĭ suntem gata a pune ipotecă moșiile noastre, carĭ fac maĭ multe miĭ de galbenĭ. Gândește-te la aceasta și vedĭ de nu poțĭ face treabă prin Alléon saŭ alt cineva, de nu poțĭ prin guvern. Altmintrelea nu

putem nici a mai trăi. Eŭ trăesc ca vaĭ de om; de aşĭ fi putut încaĭ să maĭ rĕmâĭ vre-o câteva luni până să sfârşesc lucrarea istorică ce am început. Mĕ gândesc să me duc să me fac dascăl în vre un orăşel din ţara turcească.

„Gândeşte-te serios şi caută a ne scoate din nevoie, altmintrelea toate planurile sunt zadarnice, căcĭ judecă că subscripţiĭ nu putem aştepta. Moldoveniĭ aŭ făgăduit şi n'aŭ făcut nimic.

„Fă bine, me rog, de chiamă pe Barbu şi-l povăţuesce să se întoarcă în ţară, ca să caute de casă, că biată mumă-mea e singură şi ĭ-a scris şi ea ca să meargă în ţară.

„Îţĭ trimit aci o scrisoare, ce am adresat luĭ Zamoyski după cererea luĭ şi în urma uneĭ comunicaţiĭ ce mĭ-a făcut. Păstreaz'o pentru tine şi n'o arĕta la nimenĭ. Intr'însa se cuprind maĭ toate notele ce-mĭ cereaĭ.

„De s'ar numì comisia, ar trebuì să se numească Brătianul cel mare, Alecu saŭ Ştefan Golescu cu mine; dar încă odată fără chip de banĭ nu maĭ încercaţĭ nimic.

„Complimente multe la M-me Ghica."

62. „Paris 16 Iulie 1850.

„In alăturata scrisoare către Alecu Golescu dela mine veĭ vedé rĕspunsul meŭ la propunerea celor dela Brussa.

„Scrie-mĭ, me rog, ce impresie a făcut pe la Turcĭ broşura mea, precum şi în ţară. Peste puţine ḑile îţĭ voiŭ maĭ trimite vre-o câte-va exemplare. Am scris luĭ Barbu ca să se ducă în ţară. Fă bine de-l veḑĭ şi-l îndeamnă să plece în ţară, după cum voesce şi mumă-mea. De nu va fi mijloc ca să meargă în ţară, apoĭ pornesce-l în Moldova. Me rog tare să te ocupĭ de aceasta. N'am să-ţĭ spun nimic alta. Arăpilă e la Carlsbad cu mumă-sa şi apoĭ va merge în Transilvania peste vre-o douĕ lunĭ.

„Nu sciŭ nimic nicĭ din Transilvania, nicĭ din ţară şi Moldova.

„Fiind-că te rog să îngrijescĭ pentru fratemeŭ, iată şi eŭ îngrijesc pentru al tĕŭ. Am auḑit că face haine pe credit la croitor şi am ḑis croitoruluĭ să nu-ĭ maĭ facă fără scirea ta şi să-mĭ trimiţă nota ca să ţĭ-o trimit ţie, ca să o plătescĭ. Frate-tĕŭ a cerut banĭ la M-me Câmpineanu (ex-Otteteleşiano), ce a fost câte-va ḑile aci. Ea nu a vrut să-ĭ dea şi mĭ-a spus. I-am ḑis şi eŭ că bine a făcut, de nu ĭ-a dat, că poate

îĭ cheltuia. Pentru acea maĭ bine am găsit cu cale ca să-ţĭ trimit nota şi tu să îngrijeştĭ pentru plată fără a-ĭ trimite baniĭ luĭ. Iĭ poţĭ trimite saŭ mie saŭ d-luĭ Fernez. Aştept încă respuns despre câte ţĭ-am scris în privinţa frate-teŭ.

„Adu aminte la M-me Ghica că-mĭ este datoare două răspunsurĭ. Văd că iar s'a dat leneĭ.

„Am trimis pe Marghiloman cel mic în ţeară. Mĕ rog maĭ întâiŭ să-ĭ trimiţĭ o recomandaţie către Ahmed-Effendi. Scrisoarea s'o adresezĭ subt numele *Mihaescu* la Bucurescĭ, şi s'o trimiţĭ luĭ Grent, ţicându-ĭ ca s'o dea în mâna luĭ Marghiloman Mihalache. Asemenea veĭ urma cu toate ce-ţĭ voiŭ trimite sub acel nume şi i le veĭ trimite şi tu. El o să-mĭ scrie sub numele Albert Smith la Constantinopol dând scrisoarea tot luĭ Grent, la mine şi apoĭ prin tine la Savie(?) aci. Acea ce-ţĭ ţic să facĭ e neapărat, pentru că la o trebuinţă să aibă protecţia Turculuĭ, cum şi ca să pue pe junimea din ţeară în raport cu dînsul.“

---

63. „Paris 26 Iulie 1850.

„Iubite Ghica, scrisorile luĭ Ionescu m'aŭ interesat foarte. P'acolo ni se deschide un câmp felurit şi bogat, în care putem mult semăna şi

mult secera. Trebue să ne ocupăm cu tot dinadinsul. In loc de canal la Chiustenge n'ar fi mai bine d'a face un drum de fier?

„Spune luĭ Ionescu să-mĭ capete şi mie un ciflac, căcĭ am de gând ca cel mult de primăvară să merg să me aşez în Dobrogea; poate frate-meŭ Costache o merge înainte. Aşĭ vrea să am maĭ multe amĕnunturĭ despre aceasta. Ar fi bine ca Ionescu să facă o relaţie lămurită despre toate într'un memoar şi să mi-l împărtăşească, ca să ne putem folosĭ de dînsul.

„Scrisorile luĭ ţi le voiŭ trimite pe poşta viitoare.

„Sunt treĭ lunĭ de ḑile de când în toate scrisorile tale citesc această frasă: „ĭţĭ trimit banĭ prin Pillet-Will & Co. etc.“ Adese facĭ această variantă: „Cu poşta viitoare ĭţĭ trimit banĭ etc.“ Efectul acestuĭ fras stereotip este, ca în toate ḑilele de poştă să me pornesc tocmaĭ în cel-lalt cap al Parisuluĭ la numitul bancher şi să me întorc cu buzele umflate. Cât va maĭ ţine această mistificaţie?

„Fă bine de ocăresce pe Bolliac că nu mĭ-a respuns la scrisoarea ce i-am scris pentru frateseŭ; nu-ĭ maĭ scriŭ, de vreme ce nu-mĭ respunde. Am intrat în platcă de 250 fr., căcĭ am trebuit să iaŭ o datorie a luĭ pe seama mea şi să daŭ

poliță ca să nu-l închidă. Dacă până în 10 ḑile nu voiŭ primì baniĭ dela Bolliac, apoĭ me închide pe mine. Russet încă a plătit o sumă și maĭ mare. Chiar dacă n'avea baniĭ Bolliac putea să ne scrie, ca să scim ce să facem și să nu ne lăsăm în nădejdea luĭ.

„Cărțile ce-mĭ cerĭ, cum și tot ce mĭ-aĭ maĭ cerut, cum cisme ș. a. l., nu pociŭ a ți le trimite acuma, neavênd nicĭ baniĭ, nicĭ credit, căcĭ la librarul meŭ am maĭ luat cărțĭ pe credit pentru Golescu albul și nu mĭ-aŭ trimis baniĭ nimenĭ.

„Scrie-mĭ dacă este mijloc d'a-și căpĕta cineva viața prin Bulgaria muncind, căcĭ aș vrea mult să merg a me așeza acolo, mijloacele nu me iartă a maĭ ședé aci.

„Scrierea luĭ Deprez se alcătuesce de deosebite articole ce a scris în *Revue des deux mondes*.

„Frate-teŭ cere să-ĭ daĭ 10 fr. pe septămână pour *menus plaisirs*.

„Gândesc că articolul ce ți-am trimis, adică epistola mea la Z[amoyski], cuprinde toate notițele ce vreaĭ; de voescĭ maĭ mult, scrie-mĭ.“

64. „Paris 6 August 1850.

„Vĕd că aĭ arțag, și când îți vine pofta de gâlceavă, cadĭ pe cine îți ese înainte, și ast-fel picĭ în greșală d'a fi nedrept și d'a te îndoì de ceĭ maĭ bunĭ aĭ tĕĭ prietenĭ. Ce-ți venì să dicĭ că eŭ și Arăpilă avem defiență de tine? Până a nu pleca acesta la Viena, nu ți-am scris că pleacă și pentru ce? El se plânge asemenea de tine că nu i-aĭ scris și nu i-aĭ trimis baniĭ ce a dat la pension pentru frate-tĕŭ, pentru care a dat poliță că le va plătì la luna luĭ Iulie. Sorocul a trecut și baniĭ nu sunt plătiți. El se află acum la Marienbad. Sunt cam supĕrat pe dînsul. Il trimisesem ca să maĭ roșească pe Româniĭ din partea loculuĭ, și mĭ-e teamă că în loc să facă el ceva, pe dînsul l'aŭ prefăcut din negru în negru-galben. E cam moale și fără îndrăsneală.

„In pricina banilor ce era să-mĭ trimiți, ar fi fost de dorit ca să aștepți până veĭ avé și ĭĭ veĭ trimite, și apoĭ să-mĭ scriĭ că i-aĭ trimis. Mi-aĭ fi cruțat ast-fel multe supĕrărĭ. In scrisoarea din urmă încă scriĭ că i-aĭ trimis, me duc la bancher și es rușinat. Fiĭ maĭ serios la vorbă.

„Imĭ scriĭ la 14 Iulie că-mĭ trimiţĭ cu acel curier două proiecte pentru gendarmĭ şi coordonezĭ şi nu mi-le trimiţĭ, trimiţêndu-mĭ însĕ altul pe care îmĭ scriĭ că o să-l trimiţĭ în septămâna viitoare. Ce va să ḑică încurcătura asta?

„Scrisoarea luĭ Achmet ţĭ-o trimeseĭ.

„Nu-mĭ scriĭ dacă aĭ trimis în ţară ceva broşurĭ; de vreĭ, să-ţĭ maĭ trimit. Un librar dela Petersburg a făcut comision la librarul meŭ pentru vre-o câte-va esemplare, carĭ i s'aŭ trimis. Aicĭ s'a umplut Parisul de Moldo-Romînĭ. Vin pe toate ḑilele.

„Luĭ Barbu am scris în maĭ multe rênduri. Fă bine de stăruesce de dînsul să plece. Despre frate-tĕŭ, afară de nota croitoruluĭ ce ţĭ-am trimis, mĭ-a maĭ venit alt croitor cu o poliţă a luĭ de vre-o 300 fr. ca să o plătesc eŭ. Nu sciŭ cum a putut să cheltuiască maĭ bine de 700 fr. pe haine într'un an. L'am mustrat pentru asta. Se vede că a făcut haine şi le-a vîndut. Teulescu se plânge că i-a luat un palton împrumut şi i l'a vîndut. Mĭ-a ḑis să-ţĭ scriŭ să i-l plătescĭ.

„Me rog să-mĭ trimiţĭ cu cel dintaĭ ocasion şahul şi cutia de pălărie ce o am acolo. D. Florescu am auḑit că este să vie; trimite prin el.

„Magheru e în Transilvania și n'a venit de loc la Paris. Ion Brătianu s'a dus asemenea în Transilvania".

---

65. „Paris 16 August 1850.

„*Iubite Ghica*,

„Sunt bolnav, de acea nu-ți pot scrie mult. Iți trimit tot prin Belhomme alte 50 esemplare din *Question économique*; cată a le băga în țară.

„Am scris la Londra pentru *stylographie* și am ḑis ca să ți-o trimiță de a dreptul la Constantinopol.

„Nu sciŭ de oiŭ puté a-ți împlini toate comisioanele din lipsa de bani. Mi-ai trimis 600 fr., din carĭ după o scrisoare a ta trecută 577 sunt pentru mine, rĕmâne dar 23 fr. ai tĕi.

„Voiŭ pune septămâna asta sub tipar o revistă. Voiŭ scoate un numĕr și de se va puté, adică de se va găsì banĭ, apoĭ om continua. Un numĕr de 4 coale 8° costisesce la 300 fr.

„Acea ce-mĭ spuĭ despre Maghiarĭ nu e adevĕrat. Am ispitit pe Teleky. Klapka a fost pe aicĭ douĕ ḑile și a venit să mĕ vadă.

„Spune complimente la T. Balș și caută a

trage vre un folos de şederea luĭ acolo. Nu uita a-mĭ trimite şahul şi cutia de pălărie ce am acolo, cum şi ceva tutun şi tumbechì maĭ cu seamă.

„In *Semaine* veĭ vedé un articol al luĭ Eliad, în care spune comploturile tale rusescĭ cu ceĭ dela Brussa, din Paris şi din Bucurescĭ.

„Nevoe cu compatrioţiĭ avem şi aci. Auḑ că Peretz a fugit aseară şi me lasă pe mine în platcă de 250 fr., pentru care am dat rĕvaş eŭ ca să nu-l las să-l închidă. Sorocul de plătit e peste o septămână şi nu sciŭ cum să fac. Spune-ĭ frate-sĕŭ să îngrijească el a mi-ĭ trimite îndată.

„Iţĭ alătur aci o hârtie care mĭ-a dat'o doĭ agronomĭ, ce ar voì să vie acolo. Condiţiile nu sunt absolute şi cu observaţiile ce le-am făcut, vĕd că vor lăsa mult dintr'însele. Cred că te veĭ puté folosì de dînşiĭ la moşia ta. Scrie-mĭ, de aĭ trebuinţă şi ce condiţiĭ le daĭ.

„*N. B.*“

66. „Paris 26 August 1850.

„*Iubite Ghica*,

„N'am vreme a-ți scrie mult, și puțin am să-ți dic.

„Mĕ întrebĭ cum m'am înșelat cu Golescĭi, și pe ce temeiurĭ. Eĭ singurĭ aŭ venit și mĭ-aŭ dis, că sunt gata să intre în orĭ-ce fel de organisație și se pun la dispositiunea noastră. Sunt tare mulțămit de dînșiĭ și fără să se fi bătut saŭ certat cu Eliad, se învoesc că este un mișel. Sunt oamenĭ sinceri și cred că vor fi de mare folos causeĭ.

„Sunt lesne de înșelat și pentru acea Eliad i-a esploatat; dar acum, că sunt desabuzațĭ, cred că ne vor fi de folos.

„Despre Magheru asemenea, A. Golescu i-a vorbit mult și creḑ că și el va fi cu noĭ. Cât despre Tell, e tot cu Eliad; sciĭ că se află în Grecia și nădăjduește că Turciĭ îl va interna cu Eliad la Chio, făcêndu-le leafă, după cum se ḑice că le-a propus.

„Mĭ-ar părĕ bine, căcĭ sunt mult strîmtoraț și aŭ copiĭ și neveste.

„Veḑĭ dar că toțĭ revoluționariĭ ceĭ maĭ în-

semnaţi sunt cu noi, adecă cu opinia şi partida ce cred că e mai sinceră şi mai pricepută.

„Eŭ încep peste puţin revista, scoţind un numĕr de vre-o cinci coale. Îngrijasce şi tu să-ţi ţii făgăduiala dată de a ajuta publicaţia, cum şi d'a găsi mijloc d'a o băga în ţară.

„Ar fi neapĕrat d'a me repeţi până la Londra, unde sciĭ că se află şi Mazzini. Voiŭ vedé ce voiŭ puté face.

„Pentru ce M-me Ghica nu mai vrea să-mĭ scrie?

„Ahmet-Effendi scrie luĭ Sefels acestea: „Les Valaques, qui désirent rentrer dans le pays, „n'ont qu'à dresser une lettre à Stirbey sans au„cune protestation, mais seulement pour prendre „l'angagement de ne rien entreprendre contre „l'ordre des choses établi. Le pays leur sera „ouvert".

„Am pus pe Sefels să ceară deslușirile următoare:

„1. Dacă aceasta cuprinde şi pe ceĭ espatriaţi cu firman?

„2. Dacă vre unul din noĭ, mergênd în Moldova, poate fi îndatorat a face cererea cerută către Stirbeĭ saŭ Ghica, de vreme ce, când merge în Constantinopol saŭ într'altă parte a Turcieĭ, nu ni se cere nicĭ o declaraţie.

„Aștept răspunsul precum și curierul viitor, prin care îmi făgăduești a-mi spune despre amnistie. In *Ligue des peuples* am auḑit că a mai eșit un articol în care Eliad te înjură anume. Cred că nu merită o refutație, căci ar fi a da importanță acesteĭ foĭ, ce ese odată pe lună și pe care n'o citește nimenĭ, nicĭ nu e cunoscută. Aud încă că a și încetat. Eŭ am trimis răspuns redactoruluĭ, făcêndu-l să înțeleagă necuviința unor asemenea articole. Cred că e destul.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

„Cu poșta viitoare spune luĭ Barbu că voiŭ răspunde la scrisoarea luĭ.

„M-me Emmeline Raymond se află aci de douĕ ḑile și mi-a spus să-ți scriŭ complimente.“

67.

„Paris 6 Septembrie 1850.

„Iubite Ghica, Iți scriŭ pe scurt, căcĭ vremea îmĭ lipsesce. Maĭ întâiŭ, spre a rĕspunde la cea ce îmĭ scriĭ în scrisoarea ta din 14 August despre mișcarea ce se pregătesce în țară, cu toate că se potrivesce cu scrisorile ce primim din țară, dar nu cred că s'o face nimic. Când o fi să se scoale țara, tot noĭ om scula-o. Dintr'o parte îmĭ pare bine de aceste vorbe eșite în țară, căcĭ dă de hrană și întreține viața în popor. Dar a crede că se va face o mișcare, nu pot. *C'est trop absurde.* Astădĭ am fost adunați Golescĭi, Brătianu, Voinescu, Russet, Mălinescu, frate-meŭ și eŭ. Vorba era ca să trimitem pe cine-va la Londra ca să fraterniseze cu emigrații organisați acolo, adecă Mazzini, Ledru-Rollin, redactorii *Proscrisuluĭ.* Am fost ales eŭ ca să mĕ duc, dar n'am primit din pricină că declarându-mĕ pe față, cum se cere, nu mĕ voiŭ maĭ puté întoarce în Franța, nicĭ în nicĭ un loc pe continent. Apoĭ am nevoe să staŭ în Paris până în primăvară, ca să sfârșesc scrierea istorică ce lucrez, care cred că va fi maĭ folositoare națieĭ decât conlucrarea mea la Londra în redacția *Proscrisuluĭ.* A remas dar lucrul baltă până se va găsì un homme de bonne volonté.

„Revista care începe aci am hotărît a o începe cu un apel saŭ proclamaţie iscălită de toţi de aicĭ, care să arate că suntem uniţi. Golescii vor iscăli. Atuncĭ se va vedé că Eliad a rĕmas singur. Scrie-mĭ maĭ lămurit despre pămîntul ce veţĭ lua in Dobrogea. Am trebuinţă să găsesc mijloace d'a trăi şi încă şi d'a face banĭ, căcĭ sunt ruinat şi n'o maĭ pociŭ duce în străinătate.

„I. Brătianu a scris dela Sibiŭ şi e tare mulţumit de duhul Românilor d'acolo, cum şi de ţĕranĭ. El ḑice că în ţară toate partidele se plec spre noĭ şi ne stimează.

„*N. B*".

---

68. „Paris, 16 Septembre 1850.

„*Iubite Ghica*,

„N'am ce-ţĭ scri de aicĭ. Tell a scris dela Atena luĭ Ştefan Golescu, cum că tu mergênd la Brussa, aĭ ḑis către Magheru şi alţiĭ, ca să ne unim cu Ruşiĭ în contra Turcilor. Aceste vorbe ḑice că Magheru le-a spus la altul căruia am uitat numele, care i le-a scris.

„Dintr'altă parte ḑice că Bolliac i-a ḑis ca să facă revoluţie, şi i-a lăudat mult pe Mavru. De unde închee că tu eştĭ în înţelegere cu Mavru şi Cămpineanu şi că aruncĭ vina că el (Tell) vrea să facă revoluţie. I-am spus că e mişel şi i-am arĕtat scrisoarea ta.

„In pricina adreseĭ Golesculuĭ am hotărît a face o comisiune de propagandă numaĭ, iar nu cum cere el.

„Am ḑis la espeditorul meŭ să scrie comisionaruluĭ de la Marsilia, ca să scrie la Constantinopol la D. Belhomme ca să-ţĭ dea broşurele ţie. Mĕ mir cum nu le-aĭ luat, de vreme ce tu chiar mi-aĭ ḑis să ţi le trimiţ printr'însul.

„Adio, n'am vreme a-ţĭ scri maĭ mult.

„Al tĕŭ

„*N. B.*"

---

69. „Paris 27 Septembrie 1850.

„*Iubite Ghica,*

„In pricina organisaţieĭ emigraţieĭ sciĭ maĭ dinainte ideile mele. N'am putut primì organisarea propusă de Golescu de un comitet de faţă cu societate secretă, pentru cuvintele ce-am arĕtat

maï dinainte într'o scrisoare trimisă luï Golescu prin tine. Dar am propus emigraţilor d'aci ca să numim o comisie de propagandă a ideilor naţionale curat românescï, şi fiind-că causaşiï d'aci ascultă acum cea ce le ţic, s'aŭ şi învoit şi s'a ales cu majoritatea glasurilor eŭ, D. Brătianu şi Mălinescu Moldovan. Am hotărît să cerem adesia voastră d'acolo şi a celor dela Brussa. Acea ce am făcut cred că e ce era maï bine şi maï putincios, ca să avem un centru recunoscut şi fără pretenţie de guvern şi organisaţie. Nimenï nu ne opresce acum să organisăm şi societate secretă saŭ orï-ce alt, de vreme ce câmpul e deschis. Dar cu aceasta scăpăm de statute, de controlurï publice şi multe alte anevoinţe ale uneï organisaţiï publice a emigraţieï. Cu poşta viitoare vĕ voiŭ trimite o adresă din partea celor d'aci, cerêndu-vĕ adesia şi arĕtând pricinile, pentru carï n'am primit proiectul luï Golescu. Căutaţï dar prin o adesie fără condiţiï ca să sfârşim odată cu această chestie ce ne frământă de doï anï. Golescïï aŭ fost cu noï şi lucrăm împreună.

„Ţï-am spus că am hotărît să trântim cu toţiï un manifest care să arate că suntem uniţï ceï d'aci, toţï, lăsând numaï pe Eliad singur d'o parte. L'am şi făcut şi iscălit, după cum îl veţï

vedé. Dar acum s'a ivit o greutate, că mulți din căuzași, cărora nu le spusesem d'aceasta, s'aŭ plâns că nu am vrut să iscălească și eĭ; acum mâne fac o Adunare la mine de ceĭ ce aŭ iscălit, ca să-ĭ îndemn să primească și pe alțiĭ să iscălească. Pentru acea cred că vom fi nevoiți a amâna scoaterea luĭ și a-l retipări din noŭ. Acest manifest se va tipări și în revista ce e sub tipar sub titlul de *România viitoare*. Cred că veĭ fi mulțumit de dînsa și în vre-o ḑece ḑile ți-o voiŭ trimite acolo. Numaĭ să îngrijescĭ maĭ bine a o băga în țară decât n'aĭ făcut pentru *Question économique*.

„Venirea M-me Sturza acolo este ca să capete decorație, de nu un portret al Sultanuluĭ pe seamă-ĭ.

„Așĭ dorì să-mĭ scriĭ lămurit despre proiectele de colonisare în Bulgaria. Am nevoe ca să las Parisul de primăvară și așĭ voì să pot câștiga banĭ cât de mulțĭ. Fă bine de me povățuesce ce e de făcut acolo; și dă-mĭ amĕrunturĭ despre mijloacele și baniĭ trebuincioșĭ ca să întreprind esploatarea unuĭ ciflic. Insărcinează pe Ionescu a me lămurì despre toate scriindu-mĭ. Am nevoe să me îmbogățesc și eŭ în acea Californie descoperită de dînsul.“

70.

„*D-luĭ Alexandru Golescu la Brussa*

Dreptate, frăție.

„Iubite frate,

„Însărcinarea ce aĭ pus asupră-ne prin adresa ta am primit'o cu plăcere și socotindu-ne onoraţĭ printr'însa ne-am gândit a convoca pe toţĭ fraţiĭ Românĭ emigraţĭ și revoluţionarĭ d'aci și a le-o comunica.

„Hotărîrea Adunăreĭ vi s'a făcut cunoscută prin deosebită adresă. Pricinile, carĭ aŭ oprit pe adunare a primì propunerea ta, sunt în scurt acestea:

„1. Anevoinţele și piedicele de tot felul ce puteam întîmpina, atât între noĭ, cât și de din afară, de ne vom constitua public într'o societate cu un guvern saŭ cap al emigraţieĭ. Aceste anevoinţe aŭ nimicit până acum toate proiectele de organisaţie.

„2. Proiectul tĕŭ de a face un comitet de faţă cu o societate secretă înfăţișează încă maĭ multe neîndemânărĭ, căcĭ la o societate secretă acea ce e neapĕrat a fi maĭ secret este tocmaĭ comitetul diregător.

„Spre a înconjura dar cunoscutele între noĭ anevoinţe şi piedicĭ şi tot de odată să dăm satisfacţie dorinţeĭ de obşte simţită de o centralisaţie a lucrărilor noastre, luând în privinţă că lucrarea cea maĭ urgentă acum e propaganda principiilor revoluţieĭ şi a României viitoare, se hotărî numirea uneĭ comisiĭ de propagandă.

„Salutare şi frăţie

„*N. Bălcescu, S. Golescu, D. Brătianu.*

„Paris 6 Octomvrie 1850.“

71.

„*Iubite Ghica,*

„N'am vreme a-ţĭ scrie.

„Iată îţĭ trimit nişte acte aci şi proclamaţia, din carĭ să cauţĭ a băga şi în ţară. Iţĭ voiŭ maĭ trimite.

„Caută îndată la *poste-restante* o scrisoare ce-ţĭ trimit mâne dimineaţă pe numele tĕŭ.

„Sănătate.

„6 Octomvrie. „*N. B.*

„Trimite şi la Brussa o proclamaţie“.

---

72. „Paris 16 Octomvrie 1850.

„Dintr'atâtea scrisorĭ adresate de un an de ḑile către tine și către ceĭ dela Brussa aĭ putut vedé lămurit ideile mele asupra lucrurilor oamenilor noștri și asupra viitoruluĭ nostru, și de cea ce ar trebuĭ să facem. Sciĭ încă starea tutulor celor de aci, că sunt turco-fobĭ. Trebuind a face ceva cu dinșiĭ, iar după propunerile voastre de acolo, a trebuit să caut a-ĭ modera puindu-ĭ pe o cale maĭ serioasă și solidă. Le-am ḑis dar că nu e treaba noastră de a face propagandă nicĭ pentru nicĭ în contra Turcilor, ci o propagandă curat românească, națională; să lăsăm de o cam dată de laturĭ toate chestiile sociale și să ne apucăm de a ne crea o nație, după cum și tu aĭ scris'o în maĭ multe rênduri luĭ Russet și mie. Dar spre acest sfârșit trebuia oare a nu ne ocupa decât de Principate, adăogând, cum ḑicĭ tu, numaĭ Basarabia, pe care s'o reclamăm dela Muscalĭ? Trebuia oare să punem ca condiție suzeranitatea Porțeĭ? Trebuia să arĕtăm că nădejdea noastră este numaĭ în guverne și în lucrarea diplomatică?

„Asupra celeĭ d'intâiŭ întrebărĭ cred că ne ar fi rĕspuns fie-care, că pentru ce să cerem o

unitate care şi ea să fie o fracţie foarte slabă ca să poată trăi singură; că mărginind chestia în crearea a două Românii, una austriacă şi alta turcă nu putem înşela pe nimeni să creadă că gândul nostru este de a ne opri acolo, cu atât mai mult că de multă vreme ni se impută aceasta, în cât chiar împărăţiile acele precum şi Rusia găsesc prea natural şi nu are a se mai mira acum de cererea noastră, ori cât nu le place. Tu însuţi mi-ai spus că Austria şi cu boerii fac propagandă pan-română. Acum lăsăm câmp slobod partideĭ austriace, cum şi ceĭ turcescĭ, ca să îndemne pe acele puteri a se folosi de dorinţa de unire a Românilor, spre a constitua o Românie în folosul şi sub suzeranitatea lor. Singura greutate ce găsesc în panromânism este că vom avé anevoinţă a ne înţelege cu Ungurii, carĭ ţin mereŭ ca Românii din Austria să facă parte din statul lor şi nu primesc federaţia pe temeiurile propuse de mine în scrisoarea către Zamoyski. Dar vom lucra a-ĭ aduce acolo. In sfârşit aceasta e o chestie de viitor şi nevoile poate ne or sili a ne face concesii reciproce noi şi Ungurii. Toată treaba noastră este să ne facem putere şi apoi putem trata cu orĭ-cine. Politica noastră să fie la o nevoe mare a nu sacrifica libertatea făcêndu-ne ultra-Români, pre-

cum aŭ făcut'o Ungurii făcêndu-se ultra-Maghiarï. Posiţiile reciproce, în carï ne vom afla în minutul de lucrare, puterea care va puté desfăşura orï-ce naţie, va face că cea maï puternică va câştiga maï mult şi cred că noï putem avé maï multe elemente de putere, şi aşa Ungurii vor fi siliţi a ne face concesii.

„Pentru a doua chestie veḑï singur că nu ne puteam pronunţa curat şi trebuia s'o lăsăm *dans le vague*. Nu este îndoială că astăḑi să se hotărască Turcia a ne ajuta în contra Ruşilor cu condiţie ca să primim suzeranitatea eï, că nu o vom face. Dar trebue oare să ne apucăm a tot face o propagandă turcească, şi a ne tot tîrî la picioarele eï, când ea ne dă cu piciorul? Facă-şï datoria către noï şi noï ne vom face către ea. Tu aï acum un câmp deschis a dăscălì pe Turcï, arĕtându-le că purtarea lor ne-a făcut să pierdem nădejdile ce pusesem în eï şi ne-a recit inimele către dînşiï, şi că trebue să se grăbească a face ceva pentru ţĕrï, dacă nu vor ca în desperarea lor să se arunce la orï-ce sfânt le-o eşì înainte. Multe lucrurï, de carï se va plânge de noï le poţï arunca *sur les impatiences et le désespoir de l'exil*. Pe lângă asta ştiï încă că mulţï Turcï nu prea ţin la noï şi ar vré bucuros, să se scape de noï, numaï să nu ne vaḑă

Ruşi. Cred dar că ţicênd noĭ că dacă Turcii ne înşală şi nu voesce a ne scăpa, trebue să căutăm a ne scăpa noĭ înşi-ne; dacă eĭ vor să-şĭ piardă împĕrăţia şi pe dînşiĭ, noĭ nu vrem să ne perdem; că noĭ cunoascem nevoia d'a fi aliaţi cu dînşiĭ şi cu Ungurii în contra Panslavismuluĭ; nu putem să-ĭ supĕrăm mult. Poţĭ arĕta încă că o dovadă că ceĭ dela Paris nu le sunt vrăjmaşĭ, este că eŭ şi Golesciĭ suntem cu eĭ.

„In cât pentru a treia chestie, este nu numaĭ opinia generală între emigraţiĭ noştri, dar şi în toată Europa, ba încă şi la Turcĭ, că numaĭ o catastrofă europeană ne poate hotărî soarta a ne mântuĭ. Nimenĭ nu maĭ crede acum că Impĕrăţiile vor puté face pentru noĭ, ci numaĭ revoluţia generală. *Au risque* dar de a fi priviţi ca anarchiştĭ de cabinete trebuia să arĕtăm că ele ne-aŭ dovedit că nu maĭ putem aştepta nimic dela dînsele, ci din revoluţie numaĭ. Cum oare până acum nu ne-aŭ privit toţĭ ca revoluţionarĭ, şi nu ne-aŭ tratat ast-fel chiar şi Poarta? Trebue oare a maĭ tot înşela poporul ca la 1848, ţicênd că Poarta primesce revoluţia şi ne dă constituţia, când a fost din potrivă?

„Nu e maĭ bine a vorbì curat şi a spune poporuluĭ că *le roi ne lâche que ce que le peuple arrache.* Să nu credem că putem înşela pe di-

plomați și că ei nu sciu curat ce suntem și ce vrem. Trebue numai ca în lucrările noastre să punem dignitate, tact, mĕsură, să ne mărginim a ne pregăti poporul, fără a căuta a ne trîmbița prin jurnalele străine înainte de vreme, nici a ne asocia cu comitetul dela Londra, Mazzini, Ledru-Rollin etc.

„Vedi că și Eliad, cu tot turcismul lui, așteaptă tot dela revoluția generală. Proclamația lui a tipărit'o în *Evènement*. Bolintineanu mi-a spus că a trimes'o lui Catargiu. Ne atacă foarte pe noi, iar mai în deosebi pe Ionescu. Arată-i-o. Eŭ m'am opus aci ca să se tipărească în franțuzesce proclamația noastră și am dis la conproscrișii mei, că de vor, s'o tipărească fără iscălitura mea.

„Pe temeiurile ce îți expusei și am redijat acea proclamație ce ți-am trimis, care cred că în termenii mĕsurați în care e scrisă îți va fi plăcută. N'a prea plăcut la ai noștri aci, găsind'o prea rece și vagă, cu toate acestea aŭ fost nevoiți a o primi. Apoi am tratat istoricesce ca un articol simplu chestia națională, ca un comentariŭ al proclamațiunei; acest articol ce va eși în revistă sub titlul *Mersul revoluției în Istoria Românilor*, este cam asemenea unei scrisori ce trimisesem lui Golescu la Brussa, în

care hotărîm însemnarea revoluţiilor trecute şi calea ce va lua revoluţia în viitor. Astfel tractată nu prea bate la ochĭ şi nu sperie cam mult.

„N'aĭ cuvînt să te plîngĭ de mine că m'am înţeles cu N. Golescu. Ţĭ-am scris d'atuncĭ că Golescĭĭ aŭ venit la mine şi s'aŭ pus la dispoziţia mea. Am primit, căcĭ am socotit că este de mare folos a-ĭ desface de Eliad căruia ĭĭ slujia de instrument şi ĭĭ da multă putere în opinie.

„Nu sciam pănă la ce punct tu eştĭ supĕrat pe dînşiĭ. Credeam că eştĭ şi tu ca mine, indiferent la chestiĭ personale, cînd socotescĭ că e o chestie a ţĕrĭĭ în mijloc. La 1848 eŭ aveam tare a me plînge de N. Golescu, care sciĭ cum s'a purtat către mine şi ceĭ-lalţĭ la 1840. Cu toate acestea, cînd v'am vĕḑut pe voĭ cu dînsul, nu am fost împotrivitor a intra în relaţiĭ cu dînsul şi n'am cerut esclusia luĭ saŭ a mea şi am uitat cele trecute. Creḑ că aşa veĭ face şi tu. *C'est beaucoup plus digne du reste.* Cînd ve-vrea ca să-ĭ trag o bătae saŭ să-l fac să se căĭ iască de ce a scris, sunt gata a o face. Ţi-am spus de atîtea orĭ că voiŭ să fiŭ în acord cu tine, nu numaĭ fiind-că te ştim, te cred maĭ serios şi maĭ capabil decît toţĭ ceĭ-lalţĭ, dar

fiind-că te iubesc mai mult decât pe toți. Așî dorî numaî ca atât pentru tine cât și pentru mine să nu te arĕți la emigrați că ești pentru Turcî *sine qua non*. Că acilea ceî ce nu-ți vor bine îți impută aceasta și îți face *tort* în opinie.

„Apoî voiŭ să aî opinia pentru tine și eŭ te apĕr mereŭ aci, căcî nădejdile mele sunt în tine la o întîmplare favorabilă, căcî ceî de aicî nu sunt buni mai de nimic. Ți-am trimis încă ₫ece esemplare din *Question économique* prin doctorul *Bronzau* care pleacă aḑî.

„Ḑi luî Drozt, cu care e prietin, să ceară pachetul dat de Sefels pentru tine.

„Alecu Golescu n'a sosit încă. Imî pare tare rĕŭ că s'a purtat moale în treaba ce-l însărcinasem. Era ca să meargă în Transilvania și n'a îndrăznit, se vede, ₫icênd că nu-l lasă Nemții și că e peste putință pentru noî a răsbî acolo. Apoî Iancu Brătianu se află de douĕ lunî la Sibiŭ de față și ne supĕrat de nimenî, făcênd propagandă, avênd relații în țară. Imî pare rĕŭ că aceasta va desconsidera pe Arăpilă în ochiî oamenilor de aci. Prea e moale, negru și fricos.

„Trimite această scrisoare luî Albu la Brussa.

„Al tĕŭ

„*N. B.*

„Te rog, când veĭ avé ocasiune, trimite-mĭ şahul şi cutia de pălărie, în care am niştе hârtiĭ ce-mĭ trebue.

„Eŭ cred să-ţĭ trimit peste puţin cărţile ce mi-aĭ cerut, deodată cu revista.

„Spune luĭ Peretz că are o scrisoare..... la *poste-restante* la Constantinopol.

„Ţĭ-aşĭ fi trimis proclamaţia luĭ Eliad, dar o am acasă şi-ţĭ scriŭ de la Voinescu, căcĭ pe mine mĕ mută acum într'altă casă, *63 rue du Bac*. La adresa aceasta să-mĭ scriĭ d'aci înainte.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

73.

„Paris, 6 Noemvrie 1850.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

„Alecu n'a sosit aci încă, şi am trimis pe frate-seŭ Tache să primească banii în locul luĭ.

„Cu proiectul de esploatație n'am sfârşit încă, din pricină că am însărcinat pe un prietin ca să-l dea în cercetare unuĭ inspector de agricultură dela ministerul comerțuluĭ şi încă nu mi l'a adus, dar cu poşta viitoare ți-l înapoiez. Atuncĭ îțĭ voiŭ trimite şi regulamentele şi formularele institutuluĭ agricol dela Versailles şi a tuturor *Fermes-écoles* din Franța, ce mi s'a dat dela ministerul de comerț.

„Te plângĭ că scrisorile mele sunt fără savoare etc. E adevĕr, dar cum poțĭ socotì că pricina este că mĕ defiez de tine, etc.? Când ar fi una ca acea ți-aşĭ spune-o saŭ ți-aşĭ cere esplicațiĭ. Pricina e că, saŭ n'am vreme une-orĭ, saŭ n'am ce-ți scrie; saŭ am câte o țandără, câte o supĕrare în cap, când trebue a-ți scrie şi care-mĭ tae pofta de vorbă.

„Imĭ pare bine că viĭ. Grăbesce a venì cât maĭ curênd; ar fi de trebuință să fiĭ aci, am maĭ pune minte în capetele cele secĭ de p'aci. I. Bălăceanu a venit ierĭ cu nevasta luĭ. Nu l'am vĕdut încă. O să petreacă iarna aci.

„Broşura-revistă nu a eşit încă, dar peste

treĭ ḑile se sfârşesc de tipărit şi ţĭ-o trimit cu poşta viitoare.

„N'am ce-ţĭ maĭ scrie d'aci şi sfârşesc, deşi supĕrându-te.

„*N. B.*

„Imĭ scrie dela Iaşĭ că M-me Hélène Stourdza este tot la Constantinopol, că lucrează pentru N. Sutzo a-l face Domn, căcĭ vrea să-l ia de bărbat. Şahul l'am primit, dar lipsesc treĭ pioni, doĭ roşi şi unul alb, cum şi jumĕtate de eşichier. Aşĭ vrea să-mĭ scriĭ, de nu cum-va aŭ rĕmas la tine, ca să nu maĭ fac altele din noŭ aci. Asemenea te rog a-mĭ trimite cutia de pălărie, unde am nişte hârtiĭ ce-mĭ sunt trebuincioase."

---

74. „Paris 16 Noemvrie 1850.

„Iubite Ghica, Sciŭ că aĭ să te plângĭ şi acum de mine că-ţĭ scriŭ puţin şi fără *savoare*, espresia ta, dar tot am să-ţĭ scriŭ şi de astă dată puţin, căcĭ vremea îmĭ lipsesce.

„Memoarul tĕŭ despre esploataţia Dobrogeĭ

îl dedesem la ministerul comerţuluï, ca să-l dea în cercetarea unuï agronom, căcï eŭ nu cunosc ast-fel de lighioane, dar după ce mi l'a ţinut vre-o câte-va ḑile, mi-l aduse prietenul meŭ înapoï fără ispravă. Eŭ desesperat de causă m'am dus ierï la Versailles ş'acolo m'am îndreptat către directorul institutuluï agronomic şi i-am lăsat memoarul să-l cerceteze. Nu-l pot avé până mâne seară, de acea tocmaï cu poşta viitoare ţi-l trimit. Atuncï îţï voiŭ trimite şi statutele des *Fermes-écoles*, de carï ţï-am vorbit în scrisoarea trecută. Acum am ḑis să-ţï trimită prin poştă vre-o câte-va esemplare din revista, ce a eşit de câte-va ḑile.

„Nemţiï, cum se vede, nu se maï bat. Imï pare rĕŭ, că ne-ar fi dat de lucru. Alecu Golescu a venit din Germania. El ne-a adus aci numaï convincţia intimă ce a dobândit despre neputinţa de traï a Austrieï, toate popoarele fiind acum în contra eï. I. Brătianu, care e tot la Sibiŭ, ne scrie că vestea de resbel aţiţase nădejdile Ungurilor, carï lucrează foarte bine acolo; spun că aŭ şi arme şi tunurï încă ascunse. Româniï inteligenţï sunt cu Impĕratul. Poporul se apropie de Unguri şi e de temut că ar sacrifica naţionalitatea pentru libertate.

„Viŭ dela adunarea căuzaşilor, unde i-am

făcut să înţeleagă trebuinţa d'a nu fi ultra-Romînĭ separatiştĭ, şi că noĭ trebue să profesăm respectul naţionalităţilor şi egalitatea lor şi federaţia cu Ungurii şi Iugo-slavii. Am isbutit foarte bine, şi m'aŭ însărcinat a scrie în treaba aceasta şi a face propagandă în felul acesta, adecă în felul scrisoreĭ mele către Zamoyski.

„Adio. De Poujade încă n'am aflat de a venit, de acea păstrez plicul luĭ la mine.

„Complimente la cocoană.

„Al tĕŭ
„*N. Băl.*

„Caută să bagĭ în ţară ceva broşure din „România", căcĭ cu poşta nu maĭ putem trimite acolo. Caută-le la poştă".

---

75. „Paris 26 Noemvrie 1850.

„Cu poşta din urmă dela 19, n'am primit nimic dela tine. Cu poşta trecută îţĭ scrisesem că ţĭ-am trimis broşurele eşite, dar nu ţi s'aŭ trimis din neîngrijirea Mălinesculuĭ care se însărcinase. Acum ţi-am trimis 40 tot prin comisionarul Belhomme,

prin care ți-am trimes și *Question économique*. Am dis să-ți trimită și cu poșta vre-o două, ca să le aĭ maĭ curênd. In pachetul cu care îți trimit acele 40 broșure, ți-am adăogat: 1. Cartea însemnată în răvașul alăturat ce mi s'a dat de la ministerul comerțuluĭ; 2. Formularele *fermelor-școale* tot d'acolo; și 3. Două plicurĭ în carĭ sunt scrisorile luĭ Ionescu câte mĭ-aĭ trimis.

„Iți înapoiez proiectul cu scrisoarea aceasta, ca să vedĭ observațiile ce a făcut aci directorul institutuluĭ de la Versailles. Am audit astădĭ că Poujade a sosit și mâne îĭ duc pachetul tĕŭ.

„Nu sciŭ nimic a-ți spune. Comitetul de propagandă a reposat ierĭ și iată cum. De maĭ multă vreme am băgat de seamă, că o seamă de oamenĭ cum Russet, Ionescu, Voinescu și alțiĭ, se cam ofuscă de mine, temêndu-se de popularitatea mea. Incă dela numirea mea în comisie aŭ început fel de fel de intrigĭ tălmăcind și răstălmăcind misia comisieĭ, și tot cerênd la socotelĭ și programurĭ, la carĭ m'am tot refusat; aŭ început a ne înjura de față și pe delaturĭ. In sfârșit, după maĭ multe dispute, fiind adunațĭ vre-o câțĭ-va la Russet alaltăierĭ aŭ hotărît a organisa emigrația și aŭ, convocat pe toțĭ ierĭ la bibliotecă. Acolo fiind și eŭ, am luat act, dicênd că de vreme ce 10 din 19 inșĭ, ce ne-aŭ

ales, propun o organisaţie nouă, privesc comisia de propagandă ca desfiinţată *ipso facto* şi fiind că nu mai am ilusie în lucrările d-lor şi nu-i socotesc oameni serioşi, me trag cu totul din orice amestec şi adunări cu d-lor. Asemenea a făcut şi Mălinescu. S'aŭ certat toată ḑiua acea şi a rĕmas să se mai certe şi Dumineca viitoare. Eŭ vĕd că e peste putinţă a organisa cevaşi şi a face cevaşi cu atâţia oameni pătimaşi şi invidioşi în mediocritatea lor. Necazul lor pe mine vine şi d'acolo că nu i-am lăsat să meargă la Londra. Eraŭ unii cari aveaŭ dorinţa de călătorie şi în lipsa de bani puseseră ochii pe 4000 lei trimişi dela Brussa cu o destinaţie specială şi pe cari nu-i puteam întrebuinţa. Eŭ le-am ḑis că n'avem zor d'aceasta, că mai întâiŭ să esistăm într'un fel şi să luăm rădăcină în ţară ca să nu mergem fără să avem nici un temeiŭ, nici o putere, să înşelăm şi pe Mazzini şi pe noi. Trebue înainte de toate să representăm cevaşi, ca să putem sci ce ajutor putem face celor-lalte popoare şi ce lucrare proprie putem avé la o vreme de mişcare. Apoi trebue încă bani spre a depune la cassa centrală, şi nu sunt. Mijloc de lucrare nu-ţi dă, şi îmi poruncesc să le gonesc pe Muscali din ţară în soroc hotărit. Incercarea care făcusem a fost cea din urmă, creḑênd că făcênd

o organisaţie pe un picior mai modest şi mai puţin pretenţios şi fără a fi guvern, cum o făcusem, va puté mai puţin supĕra pe partisanii statuluĭ-anarchic, dar vĕd că şi aşa nu se poate.

„Al tĕu prieten

„N. Bălcescu“.

---

76. „Paris 6 Decemvrie 1850.

„Eŭ nu pricep ce vreĭ tu, Ghica. N'aĭ fost cel d'intâiŭ care într'atâtea buletinurĭ publice aĭ propagat uniunea tutulor Românilor? N'aĭ născocit însuşĭ cuvîntul de pan-românism? Credĭ oare că ne vom puté mântuĭ numaĭ pre calea diplomatică, iar nu prin revoluţie? Ţi-e teamă ca cabinetele să nu ne iea de revoluţionarĭ? Apoĭ cum ne-aŭ privit oare până acum chiar şi Turcii şi cum ne-aŭ tratat decât ca revoluţionarĭ şi anarchiştĭ? Ţĭ-e teamă încă de supĕrarea Austrieĭ pe noĭ, par'că nu sciĭ că această ostilitate a eĭ ne-o arată cam de mult? Austria, după cum ţĭ-o spune Arăpilă, care s'a dus acolo Schwarz-Gelb şi a venit cu convingerea că ea nu mai poate trăi, că toate popoarele sunt îm-

potrivă-ĭ şi că va fi desmădulată peste puţin. Eŭ creḑ că mijloacele noastre de lucrare, punctul de reazăm este în Transilvania; numaĭ cu Româniĭ d'acolo vom puté odată pune ţĕrile în picioare, printr'înşiĭ chestia noastră se leagă cu a Europeĭ, fără dînşiĭ suntem isolaţĭ. E nevoe dar a nu declara că voim douĕ Româniĭ, una austriacă şi alta turcă. Greşala ta este că crediĭ pe diplomaţĭ proştĭ de tot şi că lesne se pot înşela. Apoĭ şi Austriaciĭ ne-aŭ dovedit'o încă maĭ de mult, arĕtând că ţintirea noastră este a întemeia Regatul Dacieĭ. Un partid politic trebue să-şĭ aibă steagul sĕŭ şi să-l aşeze ouvertement et franchement. Mijloacele de lucrare numaĭ cer secretul.

„Aicĭ s'aŭ adunat Duminecă căuzaşiĭ, s'aŭ înjurat şi s'aŭ despărţit maĭ înviersunaţĭ, cum n'aŭ fost nicĭ odată. Bolintineanu însuşĭ s'a purtat foarte mişelesce. Intriga desunireĭ aceştia a venit dela Bolliac, Russet, Voinescu, Teulescu şi Ionescu. Acum mĕ înjură pe mine că de ce mĭ-am dat demisia. Eŭ m'am tras cu totul de d-lor toţĭ şi sunt hotărît a nu me maĭ amesteca întru nimic.

„In cutia de pălărie lăsasem douĕ portrete în daguerotip şi vre-o câte-va hârtiĭ şi scrisoriĭ intime foarte trebuitoare. Cutia era închisă cu

lacat și cheia la mine. Cum dar a sosit la tine deschisă și goală? Eŭ am ḑis fecioruluĭ tĕŭ chiar atuncĭ s'o ducă la tine. Cutia goală nu-mĭ trebue. Cea ce îmĭ trebue sunt lucrurile ce eraŭ acolo. Doresc mult, de veĭ puté, a le găsì și îmĭ veĭ face o mare slujbă. Nu sciĭ cât m'am supĕrat când am vĕḑut că îmĭ scriĭ de perderea lor. Ocupă-te și cercetează, te rog, despre aceasta prin Marin și alțiĭ. Orĭ ce veĭ găsì trimite-mĭ.

„Al tĕŭ

„*N. B.*

„Nu-mĭ [spuĭ] când aĭ să viĭ încoacĭ.

„Cu poșta de aḑĭ Bolliac trimite la poste restante o scrisoare luĭ Grigorie Peretz; ḑi-ĭ s'o caute.

„Din alăturatul revers ce-mĭ scrie Sefels, veĭ vedé că frate-tĕŭ l'a pus la mână cu 50 fr., pe carĭ nu vrea să-ĭ dea și pe carĭ se cuvine să-ĭ plătescĭ tu.

„Pe când tu te plângĭ de mine, căuzașiĭ me înjură și me învinovățesc aci că lucrez ca să te facĭ Domn. *Il y a de quoi se dégouter de l'humanité*".

77. „Paris 17 Decemvrie 1850.

„Iubite Ghica,

„De la tine n'am primit scrisorĭ prin două poşte. Pentru ce?

„N'am multe să-ţĭ scriŭ, căcĭ nu sciŭ nimic, nicĭ fac nimic. Erĭ a fost aci un duel între Mălinescu şi Bolintineanu. Acest din urmă dedese de faţă un angajament secret luat între vre-o câţĭ-va de aci, de sunt acum maĭ multe lunĭ. Era o faptă necinstită, şi Mălinescu a calificat'o ast-fel. D'aci duel. Bolintineanu n'a nimerit. Mălinescu a slobozit în vînt, ţicênd luĭ Bolintineanu că numaĭ cu o purtare cinstită va şterge pata ce şĭ-a făcut. Ast-fel nu s'a vĕrsat sânge.

„M-me Marie Cantacuzène e aci; o vĕd adesea şi m'a rugat aseară să-ţĭ scriŭ din parte-ĭ că aĭ face bine să viĭ aci şi i-aĭ face mare mulţumire.

„Din ţară se aude aci, că ar fi maĭ venit trupe. Adio.

„Al tĕŭ
„*N. B*".

78. „Paris 17 Ianuarie 1851.

„Credeam că nu te mai afli în Constantinopol, ne primind atâta vreme scrisorĭ dela tine, de acea nu ţĭ-am scris şi eŭ vre-o câtă-va vreme.

„Fiind-că doresc mult să me veḑĭ şi să ne luăm la trânteală, apoĭ scoală-te şi vino aicĭ şi cred că veĭ avé mulţumirea a te certa cu mine, cât veĭ vrea, ḑi şi noapte. In scrisorile mele trecute ţĭ-am esplicat cum înţeleg eŭ lucrurile. Facă Turcii acea ce ḑicĭ, adecă să unească ţĕrile, să dea constituţie etc. şi o voiŭ primì bucuros ca un pas înainte, dar tot tinḑênd maĭ la vale. Dar dacă suntem părăsiţĭ de Turcĭ, cum cred, şi va trebuì să căutăm a ne scăpa iar făcênd revoluţiĭ, atuncĭ e de datoria noastră să căutăm a trage din acea revoluţie tot folosul putincios şi să-ĭ dăm aliaţĭ naturalĭ, adecă pe popoare, iar nu pe guvernurĭ.

„Am prea bună idee de mintea ta, ca să creḑ că înţelegĭ alt-fel lucrul acesta.

„Alaltăseară eram la Czartoryski. Toţĭ acolo se arĕt supĕraţĭ de conversia luĭ Czaika.

„Pachetul tĕŭ l'am dat luĭ Poujade.

„Aicea nu facem nimic. Eŭ i-am dat dra-

culuĭ pe compatrioţĭ şi nu maĭ am amestec cu dînşiĭ.

„M-me Cantacuzène m'a însărcinat ieriĭ să-ţĭ trimit complimente din parte-ĭ şi te roagă să-ĭ trimiţĭ cât-va tutun turcesc, adăugênd că aĭ îndatora-o când l'aĭ aduce singur.

„Iţĭ trimit această scrisoare prin poşte, căcĭ cu istoria luĭ Czaika s'a desorganisat de o cam dată espediţia, prin care trimiteam.

„Din ţară n'avem nimic noŭ.

„Trimite-mĭ, te rog, ceva deslușiriĭ asupra constituţieĭ propuse de Turcĭ.

„Al teŭ
„*N. B.*"

---

79. „Paris 26 Ianuarie 1851.

„Mĕ poftescĭ prin scrisoarea ta dela 5 Genarie d'a venì la Constantinopol. Aceasta nu o pot face acum din lipsa mijloacelor una şi al doilea că am de lucru cu bibliotecele şi până n'oiŭ sfârşi lucrarea începută nu fac nicĭ un pas din Paris. Apoĭ ce o să fac acolo? Carĭ sunt acele lucruri importante, de carĭ îmĭ vorbescĭ? Tu, de socoţĭ că aĭ de treabă acolo, stăĭ şi drege

şi lucrează cum te pricepi. In pricina lui Bolliac nu sciu ce să cred. Eu îl vĕd aci că se arată strîmtorat şi fără bani. Mi se pare însă că acele lucruri n'au mers la destinaţia lor. Ce s'au făcut dar?

„Din ţară am primit ieri o scrisoare, unde vĕd că atât revoluţionarii noştri cât şi Turcii sunt foarte supĕraţi de scrierile noastre aci. Doresc ca şi unii şi alţii să isbutească a ne scoate de minciună, mântuind ţara. Mie mi s'a acrit de tot de politică şi doresc a me ocupa numai de istorie.

„Nu-mi scrii nimic de ce s'a făcut acolo. Ce e acea adresă la Magheru, de care am auḑit? Ce ḑic şi ce fac căuzaşii dela Brussa şi Constantinopol? Ce s'a urmat cu proclamaţia noastră, de care vorbesc aci căuzaşii şi cari ḑiceau că tu ai presentat'o Turcilor, foarte reu. Eu le-am ḑis că eu ţi-am scris s'o arĕţi la Turci. Scrie-mi deslușit, te rog, într'acestea. Spune-mi ce aştepţi dela Turci. Era un mijloc ca Turcii să aibă dreptate în contră-ne, trebuia să ne rĕspunḑă când le-am ḑis: *faceţi*, făcênd ceva. Apoi eu cred că n'or face nimic.

„Scrie-mi regulat. Pentru ce te dai leneĭ?

„P'aici s'a auḑit că Ştirbeĭ îşi dă demisia.

Ce este adevĕr în vorba că Muscalii es de primăvară, că se dă amnistie etc?

„Complimente la M-me Ghica.

„Al tĕŭ prieten
„*N. B*“.

---

80. „Paris 6 Fevruarie 1851.

„Nicĭ nu me tem de tine, nicĭ lene îmĭ este, încă maĭ puţin e adevĕr că sunt amoresat. Pricina de nu ţĭ-am scris maĭ mult a fost de o parte vremea, care mĭ-a lipsit, fiind acum până în urechĭ îngropat în nişte in-folio grozave, de unde culeg vitejiile strămoşilor, de vreme ce pe contimporaniĭ mişeĭ ĭ-am dat draculuĭ. Despre ţară, apoĭ puţin auḑim noĭ şi de acea, sciind că tu sciĭ mult maĭ multe şi maĭ bune, nu-ţĭ scriŭ nimic. De cele d'aci pricinĭ căuzăşeştĭ, asemenea puţine sunt, căcĭ aŭ încetat. Noutatea ḑileĭ este treĭ marĭ scrierĭ ale luĭ Bolliac, carĭ, după spusa luĭ în secret la toată lumea, sunt sub tipar. Un volum de poesiĭ, idem de prosă şi un jurnal *Populul Suveran* într'un format ceva maĭ mare decât *Débats*. Mie îmĭ vine să cred că secretul

acesta e lipsit de realitate. Astădĭ l'am întâlnit pe uliță și mĭ-a spus că a primit scrisoare din țară, care îĭ vestește că Muscaliĭ nu es și că Turciĭ aŭ pus secuestru pe stare-ĭ.

„Dacă eŭ în lipsă de materie sunt silit a-ți trimite scrisorĭ uscate și slabe, tu, care aĭ, cum dicĭ, multe de spus, pentru ce facĭ așa ?

„Poujade, care îl vĕd câte odată, mĭ-a dis că o să dea un memoar la minister, arĕtând nevoia de a da o constituție Principatelor după eșirea trupelor.

„Spune-mĭ când aĭ de gând să viĭ încoace. Dacă este de nădăjduit saŭ de sigur eșirea trupelor, darea uneĭ constituțiĭ, și cum și ce fel ? Oare amnistie are să se dea ?

„Poujade mĭ-a spus că el e de opinie să se cârmuiască țĕrile de o comisie, și să lipsească Domnia și că tu nu vreĭ, și vreĭ Domnie. Aceasta mĕ bagă în marĭ bănuelĭ și mĭ-e teamă că căuzașiĭ aŭ dreptate, zicênd că umbli să te facĭ Domn.

„Tot ce-mĭ pare rĕŭ este că vĕd că nu te adresezĭ la mine pentru ca să te fac Domn. Find dar că te porți ast-fel, apoĭ am de gând să fac pe altul Domn. Am și declarat căuzașilor că am să fac pe Bălăceanul, și că te depărtez pe tine de pe scaun.

„M-me Cantacuzène m'a însărcinat să-ţi spui multe complimente şi să-ţi aduc aminte să-i aducĭ tutun. Asemenea te rog să-mĭ aducĭ puţin *tumbesai.*

„Iţĭ trimit aceste scrisorĭ să le daĭ, te rog, după adres.

„Dumneḑeŭ să te păzească şi să te ajute şi să-ţĭ insufle maĭ multă dragoste pentru prietinul tĕŭ.

„*N. Băl.*

„Negri, V. Alexandri şi alţiĭ vin la Maiŭ aci."

81.

„Paris 17 Fevruarie 1851.

„Pentru ce nu-mĭ scriĭ regulat? Pe curierul trecut n'am primit nimic dela tine. Aud că se fac multe p'acolo. Nu sciŭ de e adevĕr. Am vĕḑut o scrisoare dela Iaşĭ, în care se vorbesce de un firman, făcênd însemnate scăderĭ în sarcinele ţĕranilor. Apoĭ spune că Ghica-Vodă a vorbit de faţă cu maĭ mulţĭ, ḑicênd că la Constantinopol s'a hotărit ca să facă din Principate o crăie, etc.

„Mi se par toate acestea basme. Dar așĭ dorì să-mĭ scrĭĭ ce se aude p'acolo. Asemenea te-așĭ ruga să-mĭ trimițĭ memoarul luĭ Arsachi asupra broșureĭ mele și asupra drepturilor ce dă la boerĭĭ ceĭ micĭ.

„Cred că le aĭ saŭ le poțĭ căpĕta. De aicĭ n'am ce spune. Multă lume din țară va venì în vara asta pentru esposiție. Scrie-mĭ tu când aĭ de gând să viĭ. Aștept sosirea luĭ Brătianu din Transilvania ca să-ți scriŭ despre starea Românilor d'acolo. Pe Br. aŭ vrut Nemțiĭ în cele din urmă să-l închidă pentru broșurele ce a băgat în țară. Emigrația ungurească d'aci s'a organisat printr'un comitet de 5 membri. Aceștia sunt Teleky president; membri generalul Klapka și Czez, Szemere și Vucovitz, ambiĭ foștĭ miniștri. Acest comitet s'a adresat la mine ca să-ĭ daŭ un memoar despre chipul d'a împăca pe Românĭ cu Ungurĭĭ. Am și lucrat ceva în ideile ce-mĭ sciĭ și le voiŭ da peste câte-va ḑile. Ar fi foarte folositor să apucăm a ne înțelege cu dînșiĭ până a nu eșì Kossuth, care va fi împotrivitor. Klapka și Teleky se apropie mult în ideĭ cu mine. Te voiŭ înștiința la vreme de resultat.

„Iți trimit alăturata scrisoare a luĭ Ubicini, care mĕ însărcinează a te ruga și eŭ, ca să-ĭ facĭ ce-ți cere.

„Multe închinăciuni prea plecate la uitătoarea de prietenĭ a dumi-tale cucoană.

„*N. Bălc.*“

---

82. „Paris 27 Fevruarie 1851.

„Spuĭ că Muscaliĭ se duc la Martie, şi în *Gazeta* luĭ Carcalechi se vede că-şĭ fac aprovisionarea şi pe lunile luĭ Maiŭ şi Iunie. Broşura luĭ Cor mĭ-a ḑis Poujade că are să ţĭ-o trimiţă. Pe cele-lalte pân'acum nu le-am vĕḑut. Am ḑis luĭ Poujade să te pue în relaţie cu noul ambasador francez acolo. Poate l'oiŭ vedé şi eŭ.

„Eŭ, iubite Ghica, sufer mult de pept şi poate oiŭ da ortul popeĭ. Doctoriĭ me asigură că am numaĭ plămânul stâng atacat şi că cu îngrijirĭ multe me pot doftorì. Am intrat într'o cură. Domnul scie ce resultat o eşì.

„Madame Cantacuzène mĭ-a spus să-ţĭ mulţămesc pentru tutun şi că are să-ţĭ scrie.

„Te felicitez că ţi s'a înmulţit familia şi te rog să spuĭ multe închinăciuni plecate la M-me Ghica.

„Când dracul aveţĭ să veniţĭ încoa? Mĭ-e dor tare să vĕ vĕḑ.

„N'am ce-ţĭ scrie maĭ mult.

„Trimite această scrisoare către Alecu; mĭ-a dat'o frate-seŭ Ştefan.

„N. Băl.“

---

83. „Paris 7 Martie [1851].

„Am fost rĕŭ bolnav câteva ḑile în casă. Generalul Dembinsky a fost maĭ alaltăieriĭ la mine şi mi s'a arĕtat foarte încântat de tine.

„Poujade pleacă poĭmâne în ţară.

„Din ţară nu scim nimic, decât că se aşteaptă să vie de esposiţie mulţime de lume.

„Te rog să daĭ scrisorile acestea după adresă.

„Când aĭ să viĭ aci? Te aştept cu nerăbdare. Tutunul ce făgăduiseşĭ a trimite la M-me Cantacuzène încă n'a sosit.

„Al tĕŭ

„N. Băl.“

---

84. „Paris, 26 Martie [1851].

„Ca să mĕ duc la Londra, n'am nicĭ bani, nicĭ sănătate, nicĭ poftă, dar D. Brătianu aud că voesce să meargă peste câtă-va vreme. Atunci l'oiŭ sfătui să caute a vedé pe Palmerston. Ar trebui ca Turciĭ să ia inițiativa acesteĭ cereriĭ și eĭ n'o fac. De acea sunt de nimic și pentru noĭ maĭ mult un embaras.

„Proiectul teŭ de constituție l'am citit. Aș vrea să sciŭ ce aĭ vrut să facĭ cu dinsul; l'aĭ dat la Turcĭ saŭ așa numaĭ l'aĭ făcut. Orĭ-ce constituție, cât de strînsă să fie, numaĭ să ne dea mijlóce de a lucra asupra țĕriĭ și de a da țĕriĭ o legalitate, aș socoti-o acuma o fericire.

„In această privință aprobez foarte mult proiectul teŭ, care are multe lucruri foarte bune și de adoptat chiar în constituția republicană de aci, cum descentralisarea puteriĭ care e un bine și o garanție a libertățiĭ publice și individuale. Iți trimit aci alt memoar ce am dat Ungurilor și respunsul ce mi-aŭ trimis eĭ prin Teleky. Eŭ cred că eĭ aŭ să se adreseze la Kossuth spre a afla și părerea luĭ. Ar trebui lucrat asupră-ĭ spre a fi adus în aceste ideĭ. Ingrijesce despre aceasta.

„Te rog trimite îndată acest memoar și respunsul luĭ Teleky luĭ A. Golescu la Brussa, căcĭ i l'am făgăduit și i-am scris că i-l trimit prin tine. Asemenea te rog d'a da toate aceste scrisorĭ după adresă.

„Mălinescu trebue să se afle la Brussa, după cum am aflat. Trimite-ĭ scrisoarea ce mĭ-a dat'o Negri. Caută a fi bine cu Mălinescu, căcĭ este om sdravăn și serios. E maĭ bun decât toțĭ ceĭ-lalțĭ Moldovenĭ și Munteni împreună.

„Al teŭ
„*N. Bălc.*

„Multe complimente la cocoana și spune-mĭ când aĭ de gând să viĭ aci".

---

85. „Paris, 16 Aprilie [1851].

„*Iubite Ghica,*

„Sunt de treĭ ḑile din noŭ bolnav în pat. Iți voiŭ scrie dar maĭ puțin decât altă dată, de se poate.

„Așĭ fi fost tare mulțumit să aĭ tu drep-

tate şi doctorii d'aci să fie nişte mişei. Dar vĕd că sufer greŭ şi primăvara în loc să-mĭ facă bine, cum nădăjduiam, me aruncă de douĕ orĭ în pat până acum. Asemenea nu cred că a merge la Constantinopol poate să-mĭ facă vre-un bine. E oraş prea sĕlbatic şi e prea mare lipsă de comodităţile vieţeĭ, ca să pot trăĭ şi a-mĭ căuta de sănătate. Cât de a face şi a lucra, nicĭ că me maĭ gândesc acum; voiŭ să me ocup de sănătatea mea şi de nimic alt.

„Poujade a plecat şi scrisoarea către dînsul ce am primit'o cu cel din urmă curier i-o voiŭ trimite la Bucurescĭ, iar suita Regulamentuluĭ nu-ĭ o pot trimite. Caută a i-o trimite tu.

„Aşĭ vrea să sciŭ ce aĭ făcut şi ce aĭ de gând să facĭ cu acest proiect? Descentralisaţia administrativă şi instituţiile provinciale şi comunale mi-aŭ plăcut, dar nu pot pricepe pe Domn şi cu Caimacamiĭ. Saŭ cel d'intâiŭ saŭ ceĭ de al doilea sunt de prisos.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

„Pricina de ţi-am trimes unele scrisorĭ prin

poştă a fost că Sefels nu mi le-a primit în cele d'intâiŭ ḑile ale schimbăriĭ luĭ Czaika.

„De vre-o douĕ orĭ, precum cu poşta trecută, am ajuns târḑiŭ cu plicul meŭ, pe când se închisese curierul şi aşa am fost anevoit a le trimite cu poşta.

„Acum nu s'o maĭ întîmpla, şi eŭ am plătit vre-o câte-va scrisorĭ d'ale tale.

„Prietin
„*N. B.*"

---

86. „Paris, 26 Aprilie 1851.

„*Iubite Ghica,*

„Nimenĭ aci n'a aflat întîmplarea dela şcoala de medicină de acolo, despre care îmĭ vorbescĭ în scrisoarea ta sosită prin cel din urmă curier. Aşĭ dorì dar să-mĭ desluşescĭ acea întîmplare. Cât pentru pânea ce-mĭ propun, scrisorile mele trecute îţĭ vor fi desluşit că nu pociŭ primì. Sunt hotărît a nu me ocupa decât de sănătatea mea. Pentru acea ţi-am spus că las peste câteva septămânĭ Parisul. Cred că m'oiŭ duce la ape în Pirineĭ (Eaux bonnes) şi apoĭ de acolo

me voiŭ duce a me aşeza în vr'un oraş al Italieĭ, unde am să petrec până în primăvara viitoare. Veḑĭ dar că nu pot merge la Constantinopol, unde nu mi s'ar cuvenì a trăì nicĭ pentru sănătate, nicĭ pentru viaţa urîtă şi lipsită de tóte comodităţile vieţeĭ. Aşĭ dorì însă să-mĭ desluşească, daca postul de care îmĭ vorbescĭ are leafă şi ce însemnătate poate avé şi ce folos poate aduce; căcĭ la casul când mi-ar plăcé, te-aşĭ ruga să recomanḑĭ pe frate-meŭ Costache, care n'are nicĭ o treabă aci şi se află cam în lipsă. In vreme ce acolo şi-ar găsì şi ocupaţie şi ţi-ar fi şi ţie de ajutor în ceva. De aĭ puté face aceasta, m'aĭ îndatora foarte.

„Nu sciŭ de ţi-am scris că D. Brătianu a plecat la Londra. Mi-a făgăduit că are să umble mult ca să îndemne pe Palmerston să silească pe Turcĭ să facă oare-care reforme şi concesiĭ în ţară, după cum îmĭ spuneaĭ tu. I-am arĕtat scrisórea ta, în care me îndemnĭ a face aceasta. Aşĭ vrea să sciŭ de aĭ de gând să viĭ pentru exposiţia dela Londra şi când. Aşĭ dorì să te vĕḑ până a nu mĕ depărta din Paris. Eŭ n'oiŭ pleca până pe la 15 Iunie.

„Din ţară aci nu scim nimic.

„Al teŭ
„*N. B*".

87. „Paris, 26 Maiŭ 1851.

„Sunt de câte-va ḑile aşezat la ţară la Ville d'Avray (Sentier des Vignes Grand Chalet e adresa mea). Am venit ierĭ de am dormit la Paris, căcĭ am avut un banchet pentru aniversarea revoluţieĭ Transilvanieĭ din 15 (3) Maiŭ 1848. Am făcut un spiţiu *(speech)* bătăios. Iată pentru ce îţĭ scriŭ din Paris şi ne avênd la mine scrisoarea ta din urmă voiŭ respunde numaĭ la câte îmĭ aduc aminte că-mĭ scriĭ. Pricepĭ bine că afară de cuvintele de sănătate carĭ me opresc d'a me ocupa de altceva şi atât maĭ puţin de posiţia ce vor Turcii tĕĭ a-mĭ face, gândesc că me cunoscĭ îndestul ca să creḑĭ că nu pociŭ a primì nimic de la Turcĭ, când iĭ vĕd nu numaĭ nefolositorĭ ţĕreĭ, dar încă ostilĭ; când iĭ vĕd că s'aŭ purtat ca nişte c.... cu noĭ. Sciĭ că nu sunt turcofob, şi-ţĭ voiŭ ḑice şi ţie acea ce am ḑis luĭ Poujade, când a plecat de aci şi mi-a vorbit de steagul ce trebue să ţinem în ţĕră, că e autonomia şi suzeranitatea. C'est bien, i-am ḑis, mais il faut que ce drapeau soit pris au sérieux des deux côtés et vous voyez par tout ce qui s'est passé et se passe que nous ne pouvons pas prendre les Turcs au sérieux. Am avut şi

eŭ ca tine ilusiĭ în eĭ, cu atâta maĭ mult că sciĭ că am fost din aceĭ ce i-a inventat. Credeam că până a venì o a doua epocă revoluţionară, vom puté progresa şi reforma multe şi a ne pregătì şi a combate influenţa rusească prin protecţia turcească. Dar istoria acestor din urmă treĭ anì e de ajuns spre a stinge orì-ce ilusie. Iaŭ o pildă.... ce-mĭ dedeşĭ tu în scrisoarea ta din urmă. Vorbesc despre proiectul despre proprietate, pe care îl primì Divanul, ast-fel cum îl făcură boeriĭ, după ce făcură un an de ţile nazurì că nu-l primesc. Apoĭ nimenì nu poate ţice că de acest proiect se ţinea vre-o cestie de politică internaţională cu Rusia şi că Poarta n'ar fi putut face alt-fel.

„Mie ìmĭ pare reŭ că în vreme ce toţĭ trag într'o parte, tu te obstinezĭ a rĕmâné singur, isolat într'o tabără părăsită şi fără a aduce vre un folos. Imĭ pare reŭ că prin esaltaţia ta turcească îţĭ alienezĭ simpatiile tutulor. Te puĭ de scriĭ ast-fel pe la maĭ mulţĭ pe aicĭ, carĭ profită de scrisorile tale în contra ta. Cum se face că o copie după memoarul ce aĭ trimes luĭ Poujade pentru ca să-l dea la ministru se află în mânile Grădişteanuluĭ, care l'a căpĕtat dela Constantinopol. Apoĭ iată că veniră maĭ mulţĭ supĕraţĭ la mine, arĕtându-mĭ acest fras din me-

moarul teŭ: „Le Gouvernement révolutionnaire devait par conséquent tomber nécessairement entre le mains de ces théoriciens incapables et exagérés dans leur tendance, et prêter par là le flanc aux attaques dirigés contre lui". Teoriile revoluţieĭ, îmĭ ḑic, nu le-aĭ aprobat, nu le-aĭ iscălit însuţi? oamenii revoluţieĭ, nu aĭ fost însoţit cu dînşiĭ? Pentru ce daĭ cu piatra într'aceĭ oameni şi acele teoriĭ? Frasul acela îl văd o inutilitate care îţĭ face reŭ în ochiĭ oamenilor; apoĭ pentru ce scoţĭ afară acte, carĭ sunt, ca să ḑic aşa, diplomatice. In sfârşit conclusiĭ din toate acestea, că e numaĭ un mijloc pentru Turcĭ, ca să maĭ aĭbă ceva influenţă în ţară şi între noĭ: este să se apuce cu bărbăţie să facă bine ţăreĭ, iar să nu ne maĭ poarte din *bacalîm* în *bacalîm*.

„Că doresc să te văḑ, căcĭ te iubesc şi voiŭ să ne certăm o-dată bine, să-ţĭ maĭ frec ridichia şi apoĭ să ne înţelegem. Te poftesc dar să viĭ încoace. Pe la sfârşitul luĭ August poate me întorc şi eŭ la Paris dela apele minerale. Iţĭ trimit douĕ exemplare dintr'o broşură a luĭ Ruset, din care veĭ trimite una la Brussa. Asemenea din această foae ce scot *plevuşcariĭ* de aci, între care cel maĭ bătrân redactor en chef este Creţianu, să daĭ douĕ luĭ Zane şi una luĭ Ionescu şi una pentru tine.

„Aicĭ nimic deosebit. Până la sfârşitul luneĭ aşteptăm pe Negri şi B. Alecsandri ce sunt pe drum.

„Complimente multe la cocoana D-tale, ce m'a uitat cu totul.

„Al teŭ
„*N. B.*"

---

88. „Ville d'Avray, 26 Maiŭ 1851.

„*Iubite Ghica*,

„Curierul din urmă nu mi-a adus nimic de la tine. Eŭ n'am multe încă a-ţĭ spune, fiind cu totul lipsit de veştĭ din ţară. Se aşteaptă în Paris o droaie de Bucureştenĭ. Sunt mulţumit că trăesc la ţară, ca să nu-ĭ văd. Este de minune cum ceĭ maĭ împeliţaţĭ reacţionarĭ se jură viind aci că sunt revoluţionarĭ.

„Ca să viŭ la cele ce mi-aĭ scris în scrisorile trecute şi la propunerea ce mi-aĭ făcut din partea Turcilor, îţĭ voiŭ maĭ adăoga că nu e decât un mijloc ca să facă pe Românĭ a avé confienţă şi nădejde în Turcĭ, şi a-ĭ sprijinĭ, şi acesta este ca Turciĭ să înceapă odată a dovedì prin

fapte simpatiile lor pentru noĭ. Până acum dela 48 însuşĭ pot mărturisĭ, că alta ne-aŭ vorbit şi ne-aŭ făgăduit şi alta aŭ lucrat. Faptele lor aŭ arĕtat mişelia lor şi aŭ scos de minciună toate vorbele lor. Acum creḑ că eĭ ar vrea să se plătească de făgăduelile făcute revoluţieĭ noastre, făcênd posiţie saŭ dând pilaf la câţi-va revoluţionarĭ. Iată pentru ce creḑ acum că nu e bine pentru noĭ chiar şi pentru ceĭ ce aŭ mare confienţă în Turcia, d'a primĭ nimic dela eĭ acum, până n'or începe a ajuta curat şi prin fapte învederate ţĕrile. Eŭ ţi-am scris de mult că creḑ, că posiţia ce aŭ luat Românĭĭ de aci poate aduce acel efect d'a împinge pe Turcĭ a face ceva pentru ţĕrĭ din temere d'a-şĭ perde popularitatea. Este cunoscut: qu'on compte plutôt avec celui qui nous brave qu'avec celui qui se prosterne à nos pieds. Ţi-am scris că tu poţĭ folosĭ mult în această ocasie acolo, ḑicând Turcilor: iată urmarea purtărĭĭ voastre, grăbiţĭ la fapte, că sunteţĭ perduţĭ. Intr'adevĕr când Românĭĭ or favorisa saŭ s'or pune în capul uneĭ mişcărĭ revoluţionare în *Turcia*, fără îndoială că va fi cel maĭ mare pericol pentru *Poartă*.

„Este lesne să ḑicĭ tu ca şi o corespondinţă din Constantinopol de maĭ alaltă erĭ din *Pressă*, că Românĭĭ nu pot a-şĭ desvolta şi ocrotĭ na-

ţionalitatea decât subt steagul turcesc. Trebue să dovedescĭ tot de o-dată că steagul turcesc într'adevĕr voesce a ne ocrotì.

„In sfârşit încheiŭ cu o vorbă foarte cu minte a luĭ *Cobden,* ce mi-o ḑicea la Londra şi pe care spune-o Turcilor: „Toute la difficulté (à propos de l'existence de l'Empire Ottoman et des Principautés) n'est ni dans les Russes, ni dans la France, ni dans l'Angleterre, mais dans les Turcs. On ne peut suivre une politique constante avec eux, parce qu'ils n'ont pas de patriotisme et se laissent gagner par l'argent des Russes, etc".

„Iţĭ ḑic să spuĭ aceasta Turcilor, căcĭ *Cobden* mâne poate ajunge la Minister şi să scie ce opinie aŭ de dînşiĭ oamenìĭ viitoruluĭ chiar în Englitera.

„Sunt sigur că dacă Turcìĭ aḑĭ ar da o constituţie şi o legalitate în ţară, toţĭ de aci ar primi-o cu bucurie şi cel puţin pentru câtă-va vreme duhurile s'ar împĕca.

„Al teŭ

„*N. B.*

„Eŭ sunt tot bolnav şi foarte îngrijat. Doctoriĭ me omoară cu doctoriĭ.

„Scrie-ĭ, me rog, luĭ Alecu Golescu pentru o carte a mea „Istoria Valachieĭ a luĭ Cogălniceanu“ (în franțuzesce); se află rătăcită pe la Brussa, să ți-o trimită ție, ca să mi-o trimiți cu cea d'întâiŭ ocasiune. Așĭ dorì să te hotărescĭ a venì aci, căcĭ apoĭ multă vreme nu ne maĭ vedem, căcĭ, cum ți-am spus, trebue să me duc a me așeza în Italia.“

---

89. „Paris, 5 Iunie 1851.

„Sunt douĕ poște saŭ douĕ-decĭ ḑile de când n'am primit nicĭ o scrisoare dela tine. Ce? iar te-aĭ mâniat? Șeḑ tot la țară la Ville d'Avray, aḑĭ numaĭ am venit în Paris de unde îți scriŭ. Sunt tot șubred și creḑ c'oiŭ pleca la băĭ. Nu sciŭ de mĕ voiŭ puté întoarce la Paris, poate pentru puține ḑile, și apoĭ mĕ așez pentru maĭ multe lunĭ în Italia. Cu toți doctoriĭ și doctoriile nu simt nicĭ o ușurare la boala mea. Imĭ pare rĕŭ că nu facĭ nimic ca să ne vedem, că te doresc. Incaĭ vino să petrecĭ iarna în Italia. Ne vom da rendez-vous la Pisa orĭ la Roma.

„Iți trimit aci o adresă la Romànĭ făcută de noĭ. Eŭ m'am împotrivit cât am putut, fiind cu to-

tul săturat de proclamaţiĭ şi protesturĭ, dar toţĭ fraţiĭ căuzaşĭ aŭ fost de părere că împrejurarea eşireĭ Muscalilor şi noul ofis al luĭ Ştirbeĭ, în care ne înjură şi ne ocăresce cu numele de *malfaiteurs* cere un rĕspuns. Am îndreptat dar această proclamaţie făcută de Roset, ast-fel cum este. Iată, după opinia mea, tot ce a scris Ruset de maĭ cu minte. Creḑ că nu veĭ avé ce ḑice în contra.

„Din ţară nu se vorbesce nimic de amnistie, se vede că acea ce-mĭ scriaĭ a eşit de minciună. Spune-mĭ, mĕ rog, ce se maĭ ḑice p'acolo. Ce aşteptaţĭ şi ce nădăjduescĭ dela Turcĭ? Eŭ mĕ încredinţez din ḑi în ḑi că sunt blestemaţĭ şi că n'aŭ făcut decât să ne minţă. De aĭ o opinie contrarie dovedesce-mĭ prin fapte şi argumente serióse, dar nu prin declaraţiile sentimentale ale unor Turcĭ numaĭ, că n'am cuvînt. Resultatul ce voiŭ a trage dintr'aceasta este că, creḑ că tu îţĭ perḑĭ vremea şi pe tine, stând fără nicĭ o ispravă ca să asculţĭ palavrele turcescĭ, şi că aĭ fi foarte folositor să viĭ aci să lucrăm cu toţiĭ şi să vedem ce putem face. Gândesce-te serios despre aceasta, cu atât maĭ mult că eŭ o să mĕ depărtez din Paris şi sciĭ opinia mea despre chipul de a lucra şi a înţelege a tovarăşilor noştri. Tu aĭ fi dar de mare folos aci.

„Spune multe închinăciuni plecate la M-me Ghica și întreab'o de ce m'a pus la urgie.

„Al tĕŭ
„*N. B.*

„Trimite una din aceste adrese la Brussa".

---

90. „Ville d'Avray, 15 Iunie 1851.

„Credeam încaĭ că, spre recunoscință pentru prieteșugul ce am pentru tine, când ți-o abate să te lepedĭ de mine, mĕ veĭ însciința după cuviință, și-mĭ veĭ arĕta care e pricina de fugĭ de mine. E maĭ mult de o lună de când n'am primit nicĭ o scrisoare dela tine. Aceasta e dovadă că fugĭ de mine. Așĭ vrea să sciŭ pentru ce mi te-aĭ supĕrat.

„Iată îțĭ trimit multe scrisorĭ dela băețĭ. Veĭ vedé acolo un *speech* ce am făcut acum o lună și-mĭ veĭ scrie daca ți-a plăcut.

„Trimit aci o scrisoare ce mi-a dat'o A. Golescu, fiindu-ĭ trimisă dela tatăl Mălinesculuĭ. Nu sciŭ acesta unde se află. De e tot p'acolo saŭ la Brussa, fă bine de i-o dă. Saŭ de nu, dă-o Albuluĭ.

„N'am ce-ţĭ scrie şi nicĭ voiŭ a-ţĭ scrie maĭ multe, până nu mi-ĭ face cinste a-mĭ spune pentru ce nu-mĭ scriĭ de loc.

„Vasile Alecsandri se află în Paris. Încă o mulţime de reacţionarĭ, I. Bibescu, I. Florescu, Ştirboaica etc. C. Cantacuzino face la visite pe la revoluţionarĭ, ḑicênd că el tot cu noĭ şi pentru noĭ a lucrat până acum şi de aci înainte tot cu noĭ vrea să fie. Părerea mea ar fi să le dăm cu piciorul unde-va la aşa mişeĭ ciocoĭ.

„Al tĕŭ
„*N. B.*“

---

91. „Ville d'Avray, 16 Iulie 1851.

„*Iubite Ghica,*

„Nu ţi-am scris de mult, că am fost şi eŭ tot bolnav. Mi-a părut tare rĕŭ, că şi tu aĭ fost bolnav. Când aĭ să viĭ încoaci? Eŭ nu m'am putut duce la băĭ, şi la Septemvrie tocmaĭ mĕ pogor spre Italia. Voiŭ petrece câte-va ḑile la Nice cu Bălăceanul, apoĭ nu sciŭ unde mĕ voiŭ aşeza pentru iarnă. Pentru ce nu viĭ şi tu într'acolo ?

„N'am ce-ți spune d'aci. Parisul e plin de reacționarĭ Românĭ; dar toți spun că sunt revoluționarĭ. Eŭ am dat comision la Paris, că de se va găsì între dinșiĭ unul care să mărturisească că e reacționar să mi-l aducă să-l vĕd, căcĭ mi s'a grețuit foarte atât de revoluționariĭ-revoluționarĭ(?) cât și de reacționariĭ-revoluționarĭ.

„Negri cu soră-sa e aci. Negri se întoarce peste câte-va ḑile fiind numit pârcălab la Galați, iar soră-sa Catinca rĕmâne.

„Te-am rugat, sunt câte-va lunĭ, să scriĭ la Brussa la Alecu Golescu să-ți trimită o carte a mea (Istoria Valachieĭ de Cogălniceanu, în franțuzesce) ce se află rătăcită p'acolo și de care am nevoe.

„Te rog și acum pentru acea carte pe care să mi-o trimiți cât maĭ curênd. Asemenea te rog ca să găsescĭ pe cine-va care să-mĭ traducă aceste date turcescĭ în date creștinescĭ. Imĭ sunt de mare trebuință, fiind privitoare la istoria anuluĭ 1595 despre faptele luĭ Mihaĭ-Vodă.

„*Année 1003* (parte din anul 1595):

„le 12 et le 21 de la lune de Schaban,

„le 5 de la lune de Ramazan,

„le 3 de la lune de Zihkaadeh,

„le 19, 17 et 22 de la même lune,

„le dernier jour ibid.,

„le 14, 18, 20, 22 et 25 de la lune de Zi-lkigeh.

„*Année 1004* (altă parte din anul 1595):

„le 8 de la lune de Muharem,

„le 12 et 14 de la lune de Safar.

„Trebue să găsesc vre un turc saŭ un creştin învĕţat, care să scie a calcula lunile lunare, ca să nemerească drept. Veḑĭ, te rog, a-mĭ trimite acestea maĭ curênd.

„Scrie-mĭ maĭ des şi spune-mĭ ce se maĭ povestesce p'acolo.

„Al tĕŭ
„*N. Băl.*"

---

92. „Paris, 26 Iulie 1851.

„*Iubite Ghica,*

„Pentru ce aĭ a te plânge de mine? Ţi-am tălmăcit maĭ de mult, că am perdut toate nădejdile despre Turcĭ. Ţi-am spus că doresc să-mĭ spuĭ ce aşteptţĭ tu dela dînşiĭ, de vreĭ să rĕmâĭ înhămat în jugul lor. Nu mi-aĭ rĕspuns nimic positiv. Creḑ că ţi-ar fi şi anevoe a-mĭ dovedì cu acte că Turciĭ sunt pentru noĭ. Din minutul

dar că Turcia se declară singură, cum am auḑit însumĭ din gurile a maĭ multor Turcĭ marĭ şi în maĭ multe rênḑurĭ, precum şi de la ambasade de aci, că nu poate face nimic pentru noĭ şi că ne trimite la un viitor nesigur, când va puté fi ajutată de Europa în răsboĭ cu Muscaliĭ, spre a ne da mulţumire. Era firesce să facem ca dînsa şi să vedem că, neputênd nimic aştepta din présent, trebue să cătăm la viitor. Şi fiind că, precum mult înainte de 48, aşteptam împreună o revoluţie generală şi căutam a ne pregătĭ din vreme, cum o începusem la 1843, aşa şi acum creḑ că are să vie o revoluţie maĭ înfricoşată şi socot că e bine să ne pregătim, şi pentru aceasta a desvolta simţimîntul naţionalităţiĭ şi credinţa Românuluĭ în el maĭ mult decât în streinĭ, de unde firesce curge idea panromânismuluĭ, pe care tu aĭ început a o propaga maĭ întâiŭ prin buletinele tale carĭ mergeaŭ firesce şi în mâna reacţionarilor ca şi în a noastră.

„Pentru ce dar ḑicĭ că am dat o altă linie de politică?

„Pe Turcĭ veḑĭ bine că-ĭ trec cu vederea. N'am nimic a împărţi cu dînşiĭ. Fiind-că nu ne pot ajuta, caută să ne ajutăm însuşĭ, căcĭ noĭ nu vrem să perim. Când o venĭ revoluţia, om căuta să venim la învoială, să ne înţelegem frăţesce.

Car ils sont en embaras pour nous, et leur suzeraineté par les traités rend légitime et nécessaire le protectorat russe. Nu ne vom puté scăpa de acesta, până nu ne vom scăpa de acelalalt.

„In proclamaţia acea scrisă de Russet, pe care am iscălit'o de silă mare, căcĭ m'aŭ rugat maĭ mult de o septămână compatrioţiĭ, nu se vorbesce nimic de Turcĭ, şi creḑ că e destul cu minte şi moderată. Dar despre acestea cât şi despre N. Golescu ţi-am scris de maĭ multe orĭ. Imĭ vorbescĭ încă de legalitate, la care vreĭ să fiĭ înjugat. Ce înţelegĭ prin legalitate? şi care? Legalitatea Regulamentuluĭ şi a firmanelor? Legalitatea Conventieĭ dela Balta-Liman. Aceasta este astăḑĭ legalitatea dinăuntru şi dinafară a ţĕreĭ noastre.

„Eŭ te-aşĭ sfătuĭ să te laşĭ de dobitoacele bacalîmurĭ şi minciunĭ turcescĭ, afară numaĭ dacă nu creḑĭ la o revoluţie viitoare, atuncĭ înţeleg că, neavênd nicĭ un steag, să staĭ cu Turciĭ fără a te măgulĭ însă că veĭ dobândì ceva; cât pentru mine, când voiŭ perde nădejdea într'o revoluţie viitoare, apoĭ mĕ daŭ delăturĭ fără a mĕ maĭ ocupa de nimic.

„Sunt tot bolnav din ḑi în ḑi maĭ mult. Aştept pe soră-mea să vie să mĕ vaḑă în ḑi-

lele astea; apoĭ pe la sfârșitul luneĭ viitoare voiŭ căuta a pleca spre Italia. Alăturata scrisoare a luĭ Ionescu d'aci, dă-o mĕ rog frate-seŭ d'acolo.

„Nu uita d'a spune luĭ A. Golescu să caute un mijloc spre a-mĭ trimite Istoria luĭ Cogălniceanu, de care ți-am scris.

„Al tĕŭ
„*N. B.*

„Și eŭ, iubite, aflându-mĕ aicĭ însă gata de a pornì mâine la Moldova, te îmbrățișez din tot sufletul, alăturând pentru dama ta respectele mele. Spre revedere — dar unde?

„*K. N*(egri)".

---

93. „Toulon, 7 Octomvrie 1851.

„Iubite Ghica, m'aĭ uitat cu totul. Sunt atâtea lunĭ de când nu mi-aĭ scris. Adevĕr că și eŭ nu ți-am scris cam de mult; dar apoĭ sciĭ poate că am fost tot bolnav și destul de rĕŭ. Vărsăturĭ dese de sânge m'aŭ slăbit cu totul, deosebit de tuse ce tot mereŭ cresce. Sănăta-

tea mea s'a dus cu totul şi nu creḑ să o maĭ redobîndesc. Am plecat dela 1 Oct. dela Paris, ca să daŭ de căldură. Incă nu sciŭ unde să mĕ aşez pentru a petrece iarna. Doctoriĭ mi-aŭ vorbit de aste treĭ locurĭ: Pisa, Roma şi Hyères. Apoĭ la Pisa nu mĕ pot duce, căcĭ voiŭ găsi acolo Austriacĭ. La Roma, unde doream tare să merg, îmĭ scrie Manu şi Racoviţă dela Turin ca nu cumva să mĕ duc, căcĭ sunt compromitat cu numele de Andreescu, a căruĭ întîmplare la Roma o veĭ fi aflat. Rĕmâne Hyères, care este, spun, un loc cam trist, fiind plin numaĭ de bolnavĭ. Acest orăşel este aproape de Toulon, douĕ ceasurĭ numaĭ, astăḑĭ mĕ duc să-l vĕḑ. Doriam să mĕ duc a petrece câte-va ḑile la Nice, dar sunt atât de sdrobit de drum şi am şi răcit alaltăieriĭ seara la Marsilia, în cât nu creḑ să pot merge acum. Cum veḑĭ, încă nu sunt hotărît unde voiŭ petrece iarna. Când eram hotărit a merge la Roma nădăjduiam că poate veĭ puté şi tu venì a petrece iarna acolo. Era să vie şi M-me Cantacuzino şi ne înţelesesem ca să-ţĭ scriem să viĭ şi tu. De voiŭ fi să merg la Roma îţĭ voiŭ scrie, căcĭ doresc să te vĕḑ să maĭ vorbim.

„De voiŭ rĕmâné la Hyères, fiind-că nu sunt departe de Nice, de ce nu viĭ acolo. Veĭ găsì

atâți prieteni: Bălăceanu, surorile lui, apoi eŭ, Marie Cantacuzène și alții; poate eŭ am pe soră-mea cu mine. In ori-ce cas scrie-mi mai curênd la Nice la Bălăceanu. De politică n'am ce-ți spune.

„Eŭ de mai mult de 6 luni nu mai mĕ ocup de nimic. Până a nu pleca din Paris, mĕ asiguraŭ roșii francezi și ai noștri, precum și D. Brătianu dela Londra că va fi negreșit o revoluție la primăvară.

„Am auŭit încă în Paris că tu te faci negreșit *Domn*, de acea iată îți scriŭ: *ca să nu mĕ uiți și pe mine Doamne, când veĭ veni întru împărăția ta.*

„Al tĕŭ prieten

„*N. Băl.*"

---

94. „Hyères, 16 Oct. 1851.

„*Iubite Ghica,*

„Am primit douĕ scrisori dela tine trimise prin Bălăceanul. Iți mulțumesc pentru datele ce mi-ai trimis și nuvelele ce-mi dai. Imi pare rĕŭ de bănuiala ce ai asupră-mi că m'am răcit saŭ

m'am depărtat de prieteşugul tĕŭ. Chiar când am sta maĭ multă vreme în tabere diferite, dar nu vrăjmaşe, nu e un cuvînt ca să încetăm d'a ne iubì, câtă vreme ne stimăm. Vina este a ta că stăruescĭ a apĕra o causă moartă. Ce pot face Turcii pentru noĭ? Chiar să vrea, acea ce aŭ dovedit din contră, reacţia Europeană le va lega mânile. Apoĭ revoluţia Europeană firesce că nu-ĭ va băga în seamă, ba încă ĭĭ va pune poate şi în primejdie, căcĭ fără îndoială mişcarea revoluţionară viitoare va fi maĭ serioasă şi maĭ generală şi nu se va oprì numaĭ la Dunăre. Dacă credĭ dar la o revoluţie viitoare, ar trebuì maĭ bine să-ţĭ întrebuinţezĭ tóte facultăţile cu carĭ te-a împodobit Dumnedeŭ spre a pregătì şi conduce la bine acea revoluţie. Când m'am temut şi eŭ de iminenţa uneĭ asemenea revoluţiĭ, am socotit că e bine d'a nu-ĭ lăsa nicĭ pregătirea, nicĭ direcţia în mânĭ nedestoinice, şi pentru acea m'am unit, cum ţicĭ, cu noĭ prietinĭ. Acum boala m'a mis tout à fait hors de service et je me considère comme mort à toute réactive(?). Intr'această împrejurare credŗ că facĭ şi maĭ rĕŭ ţinêndu-te delăturĭ, te perdĭ fără nicĭ un folos şi laşĭ soarta naţieĭ în mâinĭ ce pot s'o maĭ piardă iarăşĭ. Gândeşte-te serios la aceasta şi ìmĭ rĕspunde. Te-am provocat să-mĭ arĕţĭ

ideile tale şi ce nădăjduescĭ dela Turcĭ şi din lucrările diplomatice numaĭ. Opinia mea ca şi a celor-lalţĭ nu e ca noĭ să ne apucăm de bătae cu Turcii, dar că datoria noastră e că acum trebue să pregătim ţara d'a lua parte şi ea la mişcarea ce se aşteaptă, fără a ne îngrijì de opinia Turcilor într'aceasta şi fără a ne perde vremea stând în genuchĕ înainte-le, şi cerêndu-le în zadar să ne dea de pomană drepturile noastre.

„Te-am rugat să-mĭ trimiţĭ istoria luĭ Cogălniceanu ce ţi s'a dat ca să mi-o trimiţĭ. Te rog încă trimite-mi-o cât maĭ în grabă. Eŭ voiŭ petrece iarna toată aci la Hyères, este un frumos şi împodobit de natură orăşel, douĕ ceasurĭ departe de Toulon.

„Când aĭ fi un om cum se cade şi cum te voiŭ, te-aĭ repedì până aci şi am vorbì multe, carĭ nu pot a ţi le spune prin scris.

„Orĭ-cum, crede că te iubesc şi puĭ maĭ mult preţ pe tine decât pe mulţĭ alţiĭ.

„Multe plecate închinăciunĭ la M-me Ghica. De ce nu maĭ vrea a-mĭ scrie?

„Al tĕŭ

„*N Băl.*

„Adresa mea: à Hyères (Depart. du Var). „Château Denis en France".

95. „Paris, 26 Octomvrie 1850.

„Iubite Ghica,

„Pachetul tĕŭ din urmă dela 5 Octomvrie l'am primit târdiŭ, tocmaĭ la 24; nu sciŭ din ce pricină şi prin cine l'aĭ trimis. De acea nu avuseĭ vreme a căuta îndată un agronom, pentru a-ĭ da în cercetare proiectul tĕŭ. Diseară mĕ voiŭ duce la un prieten ce am la Ministerul de comerciŭ să-ĭ ḑic să-mĭ caute un asemenea om.

„Bolliac a sosit aci şi i-am arĕtat cele ce-mĭ scriĭ, care le-a mărturisit de adevĕrate. Aşa dar lucru e sfârşit.

„Nu mi-aĭ trimis articolul luĭ Arsache prin care refutează scrierea mea.

„N'am nimic a-ţĭ scrie. Cu poşta viitoare îţĭ trimit negreşit revista. Sunt articole bune într'însa, dar cam apilpisite şi prea daŭ cu barda în Dumneḑeŭ. Le-am cam pilit puţin, dar nu am putut de ajuns.

„Nu mi-aĭ rĕspuns la cea ce-ţĭ scrisesem despre cum aşĭ puté trăi şi face banĭ mulţĭ muncind p'acolo saŭ în Dobrogea. Scrie-mĭ lămurit, interesându-te de aceasta, căcĭ ţi-am a-

rĕtat starea mea financiară. Aşĭ vrea să maĭ şez până la primăvară aci, ca să sfârşesc o scriere şi toată nădejdea de traiŭ se mărginesce în vre-o 500 fr., ce mi s'aŭ făgăduit de mumămea. Apoĭ baniĭ ăştia d'abia să-mĭ ajungă douĕ lunĭ.

„Iţĭ trimit voturile celor dela Brussa, pe carĭ mĕ rog să le trimiţĭ luĭ Zane, care mi le-a cerut înapoĭ. Ale voastre le păstrez pecetluite până să-mĭ spuĭ ce se fac cu ele.

„Aicea avem în toate Sâmbetile adunărĭ între căuzaşĭ pentru discuţia principiilor sociale şi revoluţionare. Sâmbăta trecută era discuţia asupra cestieĭ proprietăţiĭ. Russet m'a atacat de reacţionar şi el şi-a spus sistema luĭ care e aboliţia de proprietatea individuală a pămîntuluĭ, ḑicênd că aşa vrea Prudhon. Ionescu i-a dovedit cu Prudhon în mână că nu l'a înţeles şi că Prudhon nu vrea aboliţia proprietăţiĭ. Russet a rĕmas singur de părerea luĭ şi eŭ i-am dovedit, după mulţumirea tutulor, că el e reacţionar cu asemenea ideĭ.“

96.

„Hyères le 27 Nov. [1851].

„*Iubite Ghica,*

„Ți-am scris de două ori de când sunt așezat aci. Mă mir cum de nu mi-ai răspuns. Dacă nu politicesce măcar prietenesce cred că meritam un respuns.

„Eŭ nu mai sciŭ nimic de politică, nu sunt în corespondență, adecă nimeni din politici nu mi-a mai scris de mult. Mă ocup căutându-mi de boală, la care tu nu crezi, cum îmi spune Bălăceanu că-i scrii. Sunt cu toate acestea mult mai bine și aș vrea să ai dreptate. In primăvară, adecă în Aprilie aș vrea să însoțesc pe soră-mea până la hotarul țărei, ca să văd într'aceași vreme și pe mumă-mea și să fac și o călătorie pe mare, care mi-ar completa cura. Apoi am audit că Turcii sunt supărați foc pe mine, nu sciŭ pentru ce, aș vrea dar să sciŭ de pot avé trecere slobodă și nebântuită prin țara Padișahului. Tu, care te-ai făcut pilafciŭ cu totul, spune-mi de mi-o poți asigura. Intr'acest chip aș avé plăcere să te văd. Mai târdiŭ, pe la Maiŭ, voiŭ să mă pociŭ întoarce la Paris, spre a pune sub tipar istoria la care lucrez. Și apropo de această

istorie, fiind că te-aĭ arĕtat cu atâta bună-voinţă de mi-aĭ desluşit acele date, să-mĭ daĭ voe să te rog încă să cauţĭ pe la vre un filosof turc prieten d'aĭ tĕĭ această scriere : Tarischi-Selaniki saŭ Istoria Tesalonikuluĭ în turcesce, care începe dela ceĭ d'intâiŭ anĭ aĭ împărăţieĭ luĭ Soliman până la anul turcesc 1008 (1599).

„Găsind această istorie manuscrisă, de care se află multe copiĭ, veĭ căuta a-mĭ traduce întîmplările din aniĭ turcescĭ 1003 şi 1004 (1595 creştinesce) carĭ ne privesc, saŭ espediţia luĭ Sinan Vizirul în ţara Românească.

„Ocupă-te, te rog, cât maĭ curênd de aceasta, căcĭ făgăduesc a te trece la nemurire.

„Te-am rugat pentru istoria luĭ Cogălniceanu, ce o am la tine, să mi-o trimiţĭ. Nu uita.

„Scrie-mĭ, te rog, maĭ des şi mĕ iubesce, pe cât te iubesc eŭ. Mi-e destul.

„Al tĕŭ
„*N. B.*

„Complimente la M-me Ghica.
„Adresa mea: Hyères Depart. du Var.
„Château Denis. France".

97.

„Hyères, 17 Martie 1852.

„Scrisoarea ta dela 25 Fevruarie m'a găsit într'adevĕr sculat din pat, unde am zăcut două luni şi jumĕtate, dar încă foarte neputincios, de acea puţin îţi voiŭ scrie.

„Eŭ n'oiŭ puté pleca d'aci, înainte de 29 ale luneĭ viitoare. Doresc tare mult să-mĭ fie iertat a mĕ aşeza în Moldova pe vară încaĭ, căcĭ ernele trebue să le petrec într'o climă maĭ caldă. In ţară nu ţiŭ să intru. In Banat va fi foarte anevoe. Pe marginea Dunăreĭ nu sunt comodităţile trebuincioase la un om de sănătatea mea. Rĕmâne dar Moldova, unde am scris la cine-va să întrebe pe Vodă de-mĭ dă voie a merge să-mĭ vĕd familia câte-va ţile într'unul din oraşele Moldoveĭ precum Galaţul. De mi se va da o voie aşa mărginită poate voiŭ isbutì a o prelungì maĭ mult, adecă până în toamnă, când m'oiŭ întoarce a mĕ aşeza în Italia spre a petrece iarna.

„Nu am ilusiile tale asupra presidentuluĭ şi nu maĭ aştept nimic bine şi dela nimenĭ pe mulţĭ anĭ încă pentru ţara noastră.

„N'am sciră nicĭ din ţară, nicĭ maĭ sciŭ nimic despre căuzaşiĭ emigraţĭ. Ast-fel n'am aflat decât din scrisoarea ta esistenţa congresuluĭ Smirniot.

„M-me M. Cantacuzène mĕ însărcinează să-ţĭ scriŭ complimente din parte-ĭ. Nădăjduesc că va venì cu mine şi cu soră-mea până la Constantinopol.

„Te-aĭ ocupat a-mĭ lua note dupĕ istoricul turc Selaniki? Aşĭ dorì să le găsesc gata. Asemenea, de veĭ avé vreme, iea note tot despre acea epocă din *Fesliket Tewarich* a luĭ *Hagì Chalfa*, scriere istorică care începe dela anul 1000 (1591) până la 1065 (1654). Sciĭ că voiŭ evenimentele şi răsboaiele Turcilor în Ţara Românească dela 1594—1601, şi maĭ cu seamă ceĭ dintâĭ anĭ.

„Sunt ostenit.

„Complimente la cocoana D-le.

„Prieten
„*N. B.*“

---

98. „Hyères, 17 Aprilie [1852].

„*Iubite Ghica*,

„Te însciinţez că cu batelul viitor, adecă cel care de la sfârşitul acesteĭ lunĭ pleacă dela Marsilia nădăjduesc a mĕ îmbarca spre a venì la Constantinopol, unde oiŭ fi poate pe la 10 Maiŭ saŭ maĭ curênd. Te-am rugat să-mĭ cauţĭ

două odăi pentru mine şi soră-mea pe aproape de tine, care să le pot închiria cu septămâna, şi să am, de se poate, în casă mijloace de hrană, căci eŭ nu mai am puteri a umbla pe jos. Ingrijeşte-te, te rog, de acestea şi caută a mĕ înştiinţa îndată la sosirea mea, ca să sciŭ unde să mĕ duc, căci n'aşĭ vré sa mĕ aşez în Pera.

„M-me Cantacuzène se întoarce la Paris; mĕ însărcinează a-ţĭ spune multă prietenie. Golescu s'a întors la Paris de vre-o câte-va ḑile şi d'acolo pleacă îndată la Viena, unde va petrece vara împreună cu mă-sa şi cu sororile. El are de gând a se aşeza apoĭ în Elveţia.

„Din Moldova îmĭ scrie că nu se poate primì cererea ce am făcut.

„Au revoir.

„Al tĕŭ
„*N. B*".

99.

„Mercurĭ 22 Sept. [1852].

„Iubite Ghica, Astăḑĭ a venit doctorul la mine şi m'a povăţuit să nu maĭ staŭ aci, unde nu-mĭ prieşte aerul, şi să plec îndată în Italia, iar nu în Eghipet, unde e loc selbatic, şi apoĭ voiŭ fi şi singur. Pentru acea am hotărît a pleca ne-

greşit Sâmbăta viitóre în 25 pentru Roma. Sciĭ însă că în acest oraş mi-a compromis la poliţie numele Andreescu. Decĭ mĕ tem să nu am vre-o supĕrare, drept care pricină te rog să-mĭ capeţĭ ceva scrisorĭ de recomandaţie către vre unĭĭ din capiĭ oşteĭ franceze din Roma, cum şi către ceva Romanĭ influinţĭ, ca la întîmplare de a fi supĕrat de poliţia locală să am ceva cunoscuţĭ în carĭ să mĕ sprijin. Caută dar îndată a-mĭ căpĕta asemenea scrisorĭ dela Ambasada francesă, dela Techo saŭ alt cineva. Aĭ să le spuĭ că mĕ duc la Roma pentru sănătate şi voiŭ să am cunoscinţe plăcute şi folositoare la vre-o întîmplare de nevoe. Aleargă îndată după acele scrisorĭ, ca Vinerĭ să le am şi Sâmbătă să pot pleca, căcĭ altfel nu îndrăsnesc a pleca.

„Trimite-mĭ chronicele Moldovenescĭ, istoria luĭ Cogălniceanu şi scrisorile ce sunt la tine.

„Complimente la M-me Ghica. Spune-ĭ că nu prea sunt bine şi nu pot merge s'o vĕd; de nu va venì pe la Pera, apoĭ nu ne vedem.

„Fă-mĭ, te rog, treabă şi fiĭ maĭ cu noroc ca la Selaniki.

„Al tĕŭ
„*N. B*“.

100.

„Malta 1 Oct. 1852.

„*Iubite Ghica,*

„Sosiĭ astădĭ la amiadĭ la Malta. N'am suferit de loc de mare, dar de vre-o treĭ ḑile avem aşa de cald, în cât nu puteam nicĭ dormì, nicĭ resufla.

„Am băgat de seamă că între chronicele Moldoveĭ ce mĭ-aĭ întors, lipsesce a luĭ Ureche, şi apoĭ e tocmaĭ acea de care am maĭ mult trebuinţă. Te rog a mi-o trimite cum veĭ sci şi cât maĭ în grabă. Creḑ că n'aĭ uitat pentru scrisoarea la Roma şi că-ţĭ veĭ aduce aminte şi de Selaniki. Scrie-mĭ tot la Neapol *poste-restante.*

„Complimente la M-me Ghica şi la toţĭ fraţiĭ căuzaşĭ.

„Al tĕŭ prieten

„*N. B.*

„Eŭ scriŭ puţin, căcĭ puterile imĭ sunt slabe, tu nu aĭ dreptul a face ca mine.

„Trimite, te rog, alăturata cu mijloc sigur la soră-mea".

101. „Neapoli 11 Oct. 1852.

„Iubite Ghica,

„Ți-am scris dela Malta la 1 Oct. Aicĭ am sosit la 4 Oct. Nădăjduiam să pot ședé maĭ multe ḑile în Neapol, dar aerul nu-mĭ priesce de loc. Sunt silit să plec. Vream însĕ a aștepta sosirea luĭ Paleologu la 14, care poate a-mĭ aduce cevașĭ dela tine. Aicĭ doctoriĭ și mulțĭ din locuitoriĭ Romeĭ mĕ povățuesc a nu merge în acest oraș, căcĭ e foarte umed iarna și n'oiŭ fi bine. Aceasta m'a făcut a mĕ hotărî a trece la Palermo, a căreĭ climă e dovedită de cea maĭ bună din toată Italia pentru o boală ca a mea.

„Dar iată ce se maĭ ivì astăḑĭ. Poliția îmĭ cere, ca să pot sta aci, și maĭ ales a trece în Sicilia, o chezășie din partea vre uneĭ persoane cunoscute de aci că am mijloace de traiŭ și că nu mĕ voiŭ amesteca în politica lor. Apoĭ eŭ nu cunosc pe nimenĭ aci, nicĭ consul turc nu e, nicĭ la vre un bancher n'am recomandație, neîngrijind de acestea toate, căcĭ n'aveam de gând a mĕ oprì aci. Acestea le-am tălmăcit poliției, dar îmĭ respund că așa e regulamentul lor pentru streinĭ. Decĭ te rog să-mĭ capeți d'acolo vre-o

scrisoare de recomandaţie pentru cine-va la Neapol şi la Palermo, care să dovedească că nu sunt vagabund şi să pociŭ trăi în pace în crăia Neapoluluĭ. Aceste scrisorĭ să mi-le trimiţĭ, te rog, îndată cu vaporul ce pleacă d'acolo la 25, ca la 4 Noem. să le am aci, ca să pot trece cât maĭ curênd la Palermo, căcĭ şederea aci mĭ-e vătămătoare.

„Adio, iubite Ghica, nu te supĕra de aceste belele ce îţĭ aduc şi crede-mĕ al tĕŭ iubit prieten

„N. B.

„Complimente multe la M-me Ghica.

„Astădĭ 12 Oct. s'a dres treaba cu poliţia. Toată pricina era să mĕ pungească. Cu toate acestea tot capĕtă-mĭ vre-o scrisoare de recomandaţie. Mĕ tem că o să mor de urît singur în Sicilia.

„Scrie-mĭ la Palermo *poste-restante*, căcĭ plec la 15".

VII.

Aci îmĭ vine în minte că ḑece anĭ maĭ în urmă, la 1859, Ungurii aŭ încercat o acţiune identică.

Pe la începutul luĭ Martie al aceluĭ an Vodă Cuza, după ce venise în Bucurescĭ şi luase în mână frânele guvernuluĭ Principatuluĭ Muntenieĭ, se întorsese la Iaşĭ. Pe atuncĭ Austria, îmbătată de succesele luĭ Radetzki, care, în urma victorieĭ de la Novara din 1849, împinsese cutezanţa până a cere să ocupe cetatea Alexandria ca o garanţie de pace, acum guvernul Imperial începuse a cere nouluĭ şi cavaleresculuĭ Rege

Victor Emanuel asigurări şi mai îndrăsneţe, precum desarmarea, licenţiarea voluntarilor şi espulsiunea mai multor refugiţi Italieni din Lombardia şi din Toscana, şi acestea prin note ameninţătoare.

Intr'o convorbire ce am avut cu repausatul Beclard, agentul diplomatic al Franţiei, despre dificultăţile ce întîmpina la Constantinopol recunoascerea îndoiteĭ alegeri a Domnului Principatelor Unite, eŭ esprimându-mĭ ideile mele, i-am ţis că această împotrivire a Porţeĭ şi a unora din Puterile semnătoare în tractatul de Paris, nu va puté ţiné mult, căcĭ în curênd diplomaţia europeană va fi ocupată cu o cestiune mult maĭ gravă şi maĭ importantă; căcĭ Impĕratul Napoleon III aşteaptă cu nerăbdare să vaţă pe Austriacĭ trecênd Ticinu, ca să aibă cuvînt de a trece şi el Varu, nu numaĭ în ajutorul Piemonteluĭ, dar pentru liberarea a toateĭ Italiĭ; şi că dacă Cuza şi-ar înţelege poziţia ar forma un lagăr de câteva miĭ de oamenĭ la Oituz, ceea ce ar obliga pe Austria a sustrage 100,000 de soldaţĭ din armata sa din Italia, ca să conţie Transilvania şi ar da poate luĭ Cuza-Vodă dreptul de a revendica mult maĭ mult decât sancţiunea celor douĕ alegeri.

Nu aŭ trecut treĭ ţile după această între-

vorbire cu Beclard, când I. Bălăceanu, care era prefect al Bucureşciuluĭ, îmĭ remite o telegramă cifrată prin care Vodă-Cuza mĕ chema la Iaşĭ, propuindu-mĭ Ministeriul de interne cu preşedinţa cabinetuluĭ în locul luĭ Vasile Sturdza.

Cea d'întâĭ recomandaţie a luĭ Vodă Cuza, după îndeplinirea formalităţilor instalăreĭ mele ca ministru, i-a fost să scriŭ luĭ Negri la Constantinopol să stăruiască pe lângă Poartă şi pe lângă ambasadorĭ pentru recunoascerea îndoiteĭ Domniĭ. I-am rĕspuns că mĕ voiŭ conforma dorinţeĭ M. S., dar că stăruinţa luĭ Negri nu va avé, în starea de atuncĭ a lucrurilor, nicĭ un efect, şi că formarea unuĭ lagăr la Oituz ar fi mijlocul cel maĭ nemerit.

Vodă s'a uitat lung la mine fără a înţelege şi fără a-mĭ cere vre-o esplicaţie, ca cum aşĭ fi ḑis o prostie.

După câte-va ḑile Cuza era la Bucurescĭ, de unde îmĭ telegrafia să-ĭ trimit un proiect pentru formarea unuĭ lagăr la Florescĭ. Cuza înţelesese de la sine cuvintele mele saŭ ele îĭ fusese esplicate de Beclard.

Puţin după intrarea mea la Ministeriul Moldoveĭ, servitorul hoteluluĭ Binder, unde eram în gazdă, îmĭ vesteşte visita unuĭ domn Roland, şi pe cine vĕḑ intrând în cameră ? pe generalul

Klapka, eroul de la Komorn. Generalul Klapka a fost presentat luĭ Vodă chiar într'acea ḑi şi a avut o lungă şi amicală întrevorbire. Klapka a comunicat Domnitoruluĭ nostru în mod confidenţial asigurările ce avea Kossuth de la Principele Napoleon despre participarea Ungurilor la resbelul italo-frances contra Austrieĭ. Inţelegerea între Cuza şi Klapka a fost completă, dar fiind că Vodă se grăbea să plece la Bucurescĭ, a rĕmas să se redige o schiţă de protocol care să se discute maĭ îndelete la întoarcerea luĭ Vodă de la Bucurescĭ.

Nu sciŭ de s'a maĭ întors generalul Klapka la Iaşĭ, căcĭ era ocupat la Genova cu formarea legiuneĭ ungurescĭ, dar la 20 Maiŭ 1859, pe când eŭ nu maĭ eram ministru, s'a încheiat prin Klapka saŭ prin Berzentze douĕ convenţiunĭ între Vodă Cuza şi Kossuth. Şi d-luĭ Vasile Alexandri i s'a dat ordin să urmeze pe Impĕratul Napoleon la cuartierul general de la Villa-franca şi Vallenzia.

Dl Lascar Catargiu, care m'a înlocuit ca prim-ministru, ne poate spune de ce în textul publicat de Kossuth nu se află nicĭ un cuvînt despre garanţiile în favoarea Transilvanieĭ şi a Banatuluĭ precum nicĭ vorbirea ce se făcea de-

spre Bucovina în schița de proiect de protocol ce am lăsat în mânile luĭ Vodă Cuza.

Daŭ aci textul tractatuluĭ de la 20 Maiŭ 1859, așa cum a fost publicat de Kossuth:

„*Convention A.*

„Le Prince Couza autorise les patriotes hongrois à établir des dépôts d'armes dans la vallée du Seret, à Bacău, à Roman où dans des communes plus proches encore des frontières de la Transylvanie, telles que Ocna et Piatra.

„Le Prince demandera à S. M. l'Empereur des Français 30,000 fusils, dont 10,000 seront destinés au forces militaires Moldo-Valaques, et 20,000 seront mis à la disposition des chefs de l'insurrection en Hongrie et en Transylvanie. Il demandera ces armes sans délai, vu l'urgence et le temps qu'éxige le transport des armes des ports de la Méditerranée jusqu'à destination.

„On s'entendra ensuite sur l'envoi ultérieur des approvisionnements de guerre, qui devront être répartis entre la Hongrie et les Principautés suivant leurs besoins.

„Outre les armes demandées aux puis-

sances alliées, on requerra du gouvernement serbe un certain nombre de canons, dont une partie sera remise par le gouvernement Moldo-Valaque aux Hongrois.

„D'autre part, le général Klapka fera, à Paris et à Londres, les plus grands efforts pour l'envoi immédiat des armes, des munitions de guerre et de tout le matériel d'équipement nécessaire aux armées Moldo-Valaque et Hongroise pour leur entrée en campagne.

„Il s'occupera également d'enroler à Paris ou ailleurs un personnel médical ainsi que quelques officiers du génie et de l'artillerie pour organiser ces deux corps dans les Principautés.

„Le général s'entendra pour toutes ces questions avec les agents du Prince à Paris.

„On enverra des agents hongrois à Bucarest, à Yassy et à Galatz pour établir des relations continues avec le gouvernement du Prince.

„Les agents de Belgrade auront soin de tenir le gouvernement Moldo-Valaque au courant de tout ce qui s'y passera.

„Dès que la guerre éclatera en Italie, le gouvernement Moldo-Valaque mettra à la disposition du chef militaire hongrois tous les moyens nécessaires au transport des armes, des munitions de guerre etc., jusqu'à la frontière.

„Quant aux Magyars, ils promettent leur plus actif secours au gouvernement Moldo-Valaque, pour l'occupation de la Bucovine et pour l'éloignement des difficultés que les événements et les complications éventuelles pourraient lui susciter par suite de cette occupation.“

„*Convention B.*

„Pour le succès de l'insurrection hongroise, il importe beaucoup que les nationalités hongroise, roumaine et serbe habitant la Hongrie, abandonnent tout esprit de parti, toute idée de séparation et s'abstiennent de tous les actes d'hostilité qui ont causé de si grands malheurs en 1848 et 1849.

„Ils ne doivent pas oublier que l'Autriche pourrait, cette fois encore, recourrir aux moyens iniques par lesquels, à cette époque, elle a excité l'une contre l'autre ces notionalités rivales pour les assujetir les unes à l'aide des autres.

„La nation hongroise est convaincue d'avance qu'elle peut compter sur la sympathie des patriotes Valaques. A Paris on espère que le gouvernement des Principautés, inspiré par ses propres intérêts, emploiera son influence auprès

de ses nationaux habitant la Hongrie et la Transylvanie dans le sens de la conciliation.

„D'autre part, les patriotes hongrois, dès le commencement de la lutte, proclameront les principes suivants, qui devront être insérés dans la Constitution de la Hongrie.

„1. Oubli des anciennes discussions, et reconciliation pleine et entière entre les Serbes, les Valaques et les Hongrois.

„2. Mêmes droits, mêmes libertés pour tous les habitants de la Hongrie sans distinction de race ni de religion.

„3. Autonomie des communes et des comitats. Les habitants des Comitats à population mixte s'entendront amicalement entre eux sur la langue officielle à adopter (magyare, serbe ou roumaine).

„4. Indépendance complète pour chaque confession et chaque nationalité de l'administration des cultes et de l'instruction publique.

„5. Les troupes serbes et valaques seront organisées séparément et commandées dans leur langue nationale. Egalité complète dans toute l'armée pour l'accession à tous les emplois, titres et dignités.

„6. Après la guerre, une assemblée sera convoquée en Transylvanie pour délibérer sur

l'union administrative de cette province avec la Hongrie ; et si la majorité décide que l'ancienne administration autonome de la Transylvanie doive être rétablie, les Magyars ne s'y opposeront pas.

„7. Nous devons tous nous inspirer des principes de la fraternité. Ces principes seuls pourront nous conduir à notre but, qui est la confédération des trois Etats danubiens: Hongrie, Serbie et Moldo-Valachie."

In ḑiua de 29 Aprilie generalul austriac Gyulai trece Ticinu, ṣi nimenĭ nu maĭ putea fi la îndoială, maĭ ales în urma cuvintelor rostite de Impĕratul Napoleon la primirea corpuluĭ diplomatic în ḑiua de anul noŭ 1859, că Impĕratul Francieĭ o să treacă cu oṣtire în Italia ca aliatul luĭ Victor Emanuel.

Răsboiul nu a avut resultatul la care se aṣteptaŭ maĭ ales Italienĭi ṣi Ungurĭi, ṣi decepṭiunea le-a fost mare când aŭ aflat că la 8 Iulie 1859 a fost iscălit la Villa-franca armistiṭiul, care a avut ca încheere tractatul de la Zürich.

VIII.

Afacerea Bolliac.

O împrejurare care a ocupat pe emigraţiĭ noştri din Constantinopol şi din Brussa precum şi pe emigraţiĭ Ungaro-Poloni a fost acusaţiunea căḑută asupra luĭ Bolliac că ar fi ţinut în profitul sĕŭ nouĕ pietre de diamant de la nasturiĭ uniformeĭ Comiteluĭ Zichy, celuĭ esecutat de Unguri prin spânzurătoare, acusare pentru care Bolliac a fost arestat în Constantinopol şi care s'a terminat prin misiunea Comiteluĭ Leiningen, Poarta primind a despăgubì pe familia Comiteluĭ Zichy cu 2500 galbenĭ, valoarea acelor pietre.

După plecarea luĭ Eliad şi Tell din Tran-

silvania, Cesar Bolliac a rĕmas în Braşov şi s'a alăturat pe lângă generalul Bem, căruia îĭ câştigase încrederea şi dobândise asupra luĭ oarecare influenţă, făcêndu-ĭ maĭ multe serviciĭ.

Când generalul Bem s'a hotărît să atace pe Ruşĭ în Moldova pe la Oituz luând'o pe valea Trotuşuluĭ, a voit să-şĭ asigure neutralitatea saŭ chiar concursul armateĭ Otomane, care era sub comanda luĭ Omer-Paşa, şi a trimes pe Bolliac la Pesta cu scrisorĭ către Kossuth, propuindu-ĭ să însărcineze pe Bolliac să facă să parvie în mânile comandiruluĭ armateĭ turceştĭ un dar de valoare.

Kossuth, aprobând idea luĭ Bem, a autorisat pe conservatorul tesauruluĭ să permită luĭ Bolliac să aleagă şi să ia un obiect de valoare. Bolliac a ales o garnitură cu pietre scumpe care aparţinea îmbrăcămînteĭ de paradă a esecutatuluĭ de Unguri Comite Zichy, nasturĭ de diamant şi o pereche de pintenĭ, pentru care Bolliac a dat tesauruluĭ adeverinţă de primire.

Viind în Constantinopol maĭ mulţĭ emigraţĭ Unguri, a eşit vorba că acele scule nu fusese predate la destinaţia lor şi că prin abus de încredere fusese ţinute de Bolliac în profitul sĕŭ.

Puţine ḑile după trecerea Ungurilor în Turcia sosesce şi Bolliac şi trage drept la mine în Boĭa-

Ghica, Amintirĭ, 27,641.

gikĭoĭ; îndată ce-l vĕd, îĭ vorbesc de bănuelile şi acusările ce eraŭ asupra luĭ pentru diamantele Comiteluĭ Zichy; el îmĭ spune că cu adevĕrat luase acele obiecte, dar că la Orşova le dedese înapoĭ luĭ Kossuth, arĕtându-mĭ o hârtie iscălită de Kossuth în care se ḑicea că primise pintenii de diamant şi garnitura bumbilor. Eŭ mulţumindu-mĕ pe atâta, am continuat relaţiile mele cu Bolliac, apĕrându-l în contra tutulor acelor carĭ îl acusaŭ. Maĭ târḑiŭ însă am auḑit ḑicêndu-se că într'acea hârtie de descărcare pe care Bolliac nu mi-o citise toată s'ar fi aflat frasa următoare ca postscript: „rĕmâind asupra d-luĭ „Bolliac numaĭ pietrile de diamant dela bumbĭ," frasă pe care nu mi-o arĕtase.

Intr'o ḑi, pe la începutul luĭ Decembrie 1849, Aali-Paşa chiamă pe d. Alecu Catargiu, care era împiegat la Tergiman Odasi, biuroul traducătorilor) şi-l însărcinează să caute pe Bolliac şi să-ĭ transmită dorinţa ministruluĭ de a-l vedé.

A doua ḑi, presentându-se Bolliac în camera ministruluĭ, fu trimis sub pază de cavas la Seraskerat (ministeru de resbel) şi remis luĭ Tefyk Bey, Kehaiaoa (Directorul) ministeruluĭ care l'a trimis la închisoare.

Causa arestăriĭ luĭ Bolliac era că generalul Bem, îmbrăţişând Islamismul şi devenit Murat

Paşa, prin urmare camarad de arme cu Omer Paşa, scrisese acestuia o epistolă prin care îl întreba dacă primise nişte obiecte de valoare ce-i trimisese prin Bolliac. Omer Paşa, nevoind să fie bănuit că ar fi fost mituit, a trimis acea scrisoare luĭ Mehemet Aali Paşa Seraskeru, cerênd să se cerceteze Bolliac ca să nu rĕmâe asupra sa bănuială de mituire.

Se întîmplase că tocmaĭ atunci Ahmet Wefyk Efendi fusese numit comisar în Principate în locul luĭ Fuad Efendi, şi însărcinat ca în trecerea pe la Vumla, unde se afla deţinuţĭ emigraţiĭ Ungurĭ şi Poloni, să reguleze transferarea lor la Kutaia; luĭ i se maĭ impunea şi casul reclamaţiuneĭ luĭ Omer Paşa, dându-i-se toate hârtiile privitoare la cestiunea Bolliac.

A doua ḑi după arestarea luĭ Bolliac am primit o învitare de la Wefyk, care îndată ce am ajuns a trimis la Seraskerat d'a chemat pe Tefyk Bey, care a venit aducênd cu dînsul pe Bolliac, pe care l'a liberat pe garanţia mea şi a luĭ Marin Serghiescu, că nu va dosi şi că va fi la dispoşiţiunea guvernuluĭ otoman la orĭ-ce chemare.

Daŭ aci hârtiile aferente la această afacere.

No. LXXVIII. — *Act de garanție dat luĭ Ahmed Wefyk Efendi.*

„Nous soussignés déclarons garantir que Sr. Bolliac ne quittera pas Constantinople sans une permission spéciale du gouvernement et qu'il se tiendra à la disposition de qui de droit à la première réquisition.

„Constantinople le 24 Décembre 1849.

„Ion Ghica, Marin Serghiesco“.

No. LXXIX. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„Domnul meŭ,

„Eram prea umilit și n'am putut astădĭ să-ți mărturisesc prin graiŭ toată recunoscința mea. Nevasta mea mĕ silește să-ți scriŭ, și eŭ sunt încă în vêrtejul arestuluĭ de unde m'aĭ scos. Primesce dăr mărturisirea recunoscinței noastre, și crede că ne vom socotì norociți, când vom puté să-ți plătim măcar în parte astă mare facere de bine.

„Supusul D-le

„849, Dec. 24. Constantinopol“. *„Chesar Bolliac.*

No. LXXX. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„Domnul meŭ,

„Cunoaşteţĭ zelul cu care am îmbrăţişat causa Ungarieĭ: jurnalul ce redigeam în Transilvania şi-l împărţiam gratis în 1500 exemplare în toate părţile unde se aflaŭ Românĭ, cu misiile cele grele ce primeam dela guvern, pentru care fuĭ proscris pentru a treia oară de Ţar, — pot fi dovadă. Serveam causa maghiară pentru că într'însa priveam causa română la care am sacrifiat tot, făcênd din viaţa mea un şir de închisorĭ, exiluri, espatriărĭ şi proscrierĭ. De n'am perit în tot timpul cât am propagat idea de unirea Românilor cu Ungurĭĭ între Saşĭ, Sêrbĭ şi Românĭ revoltaţĭ, şi de câte orĭ am traversat capitale inemice, trimes de generalul Bem la guvernatorul, şi de guvernator la Bem, de câte orĭ am intrat pe tĕrîmul unde eram proscris, a fost numaĭ un capriţiŭ al întîmplăriĭ.

„Eŭ, Domnul meŭ, am stat în Ungaria până la sfârşitul sfârşituluĭ, şi la 16 August, aflându-mĕ în Orşova cu o misie foarte importantă şi periculoasă, acreditat de generalul Bem către toţĭ capiĭ militarĭ, aflând că d-l guvernator trece Dunărea în ḑiua acea chiar incognito, am stă-

ruit foarte mult ca să-l vĕd, şi i-am dat aci socoteală de toate misiile cu care fusesem însărcinat de către Excelenţa Sa, şi ne-am desfăcut între noĭ ca doĭ oamenĭ de onoare ce aŭ de gând să se maĭ întâlnească.

„Printr'o scrisoare a d-luĭ Bem, trimisă cu curier într'adins, eram chemat cu orĭ-ce preţ lângă dînsul în Transilvania. Am plecat în aceeaşĭ ḑi, nesocotind toată primejdia, cu mirarea chiar a bărbaţilor de arme ce fugea fie-care în cotro vedea cu ochiĭ. Am putut străbate până noaptea în Caransebeş, dar aci mi s'a tăiat drumul de vrăjmaşĭ şi, lăsându-mĭ trăsura cu tot ce avusesem lîngă mine, scăpaĭ numaĭ cu trupul în trăsura d-luĭ Filip, cu care am venit până la Mehadia; căutând însă orĭ-ce mijloc ca să mĕ pociŭ întoarce unde eram chemat. Aci am găsit şi pe d-l Szemere, cu care avuĭ o lungă vorbire, căcĭ era străin maĭ la toate câte se trecuse între mine şi Bem, între mine şi Kossuth. Bănuind că poate va afla la mine ceva care să-ĭ prinḑă bine în ruşinoasa-ĭ fugă, imĭ spuse că el este acum guvernatorul, că Kossuth s'a gonit din Ungaria şi că trebue să-ĭ daŭ luĭ socoteală de cele ce am lucrat cu Bem şi Kossuth. Pentru că nu am vrut să-l cred guvernator, a luat cu mine un ton ce se poate lua numaĭ

într'un timp de anarchie ca acela şi pentru care cred că va fi silit să-mĭ dea socoteală când ne vom întâlnì. Ruşinat de aceasta saŭ nu sciŭ de ce, a plecat îndată, şi eŭ am rĕmas căutând neîncetat cum să mĕ duc la Bem. Un căpitan desgustat foarte, ce căuta să-şĭ facă drum prin România în ţara sa, dar care voia să intre în România cu Bem şi d'acolo să plece, proiecta să apuce munţiĭ ce ḑicea că cunoaşte. Acestuia, faţă cu d-l K. Batyani, i-am făgăduit că, dacă va puté să mĕ ducă şi pe mine până în tabăra luĭ Bem, eŭ îĭ voiŭ da paşaportul meŭ şi o sută galbenĭ ca să se ducă unde va voì. Eram în punct de plecare, când aflarăm că şi munţiĭ aceia eraŭ coprinşĭ de vrăjmaşĭ, atuncĭ furăm siliţĭ să venim la Orşova. Am intrat până la schela Cladovi, m'am întors înapoĭ, m'am întâlnit cu Szemere foarte rece; omora Unguriĭ pe Polonĭ în uliţă, şi după cum am aflat din pricina luĭ Szemere, care ḑicea că din pricina Polonilor aŭ venit Muscaliĭ în Ungaria şi s'a perdut causa. Am fost la d-l Visoţki, am şeḑut şi împreună cu Poloniĭ am trecut Dunărea.

„Viind la Constantinopol aflaiŭ că şi aci ar fi rĕspândit împotrivă-mĭ dl Szemere veninul calomnieĭ, dar dumnea-luĭ nu maĭ era aci. M'am întâlnit cu dl Filip, faţă şi cu alţiĭ; ne-am bu-

curat amândoĭ de astă întâlnire, a criticat şi dumnea-luĭ destul purtarea luĭ Szemere. Mi-a spus că am tot cuvîntul să-ĭ cer o satisfacţie, şi s'a arĕtat că simpatisează mult cu mine, pentru un înscris foarte păgubitor pentru mine, pe care l'am dat într'un exces de zel faţă cu dumnea-luĭ ministruluĭ de finance care s'a predat Austriacilor.

„Staŭ de treĭ luni în Constantinopol aşteptând o consecuenţă a ameninţărilor luĭ Szemere, şi ca să daŭ o dovadă de probitatea mea. Nu se arată nimenĭ care să-mĭ ceară socoteală; dar ce folos, că-mĭ vine din când în când câte o suflare din veninul ce a vĕrsat Szemere.

„Vĕ rog, Domnul meŭ, arĕtaţĭ d-luĭ Conte Andrassy, că-l rog să bine-voiască a-mĭ da un sfat de cea ce trebue să fac. Spune-ĭ că am voit să mĕ duc însu-mĭ pe marginea Dunărĭĭ ca să pot întâlni pe domniĭ Kosuth şi Bem, spre a puté cu aceasta să astup gurile celor rĕĭ, dar că împrejurările ce ştiţĭ m'a oprit, când era să mĕ îmbarc. Aşĭ fi voit să mĕ duc eŭ la Dumnea-luĭ ca să-l rog a se interesa la această pricină, dar m'am temut să nu mĕ espuĭ la vre-o primire ce nu o merit.

„Al d-vóstre devotat

1849, 9-bre, 20, Brussa. *Cesar Bolliac.*

„*P. S.* Bine-voiţi, Domnule, a trimite această scrisoare către nevasta mea şi rugaţi pe cine veţi socoti să vĕ trimită o sciinţă positivă despre dînsa, căcĭ sunt patru lunĭ de când am lăsat'o în mijlocul Săcuimeĭ, şi tóte mijloacele ce am întrebuinţat până acum aŭ fost zadarnice, căcĭ încă n'am putut afla nimic despre soarta eĭ.

„*C. B.*“

No. LXXXbis. — *C. Bolliac către Nicolae Alexandrescu.*

„*Domnul meŭ*,

„Când am trimis feciorul meŭ în ţară ca să-mĭ aducă nevasta ţi-am dat un amanet în puterea căruia să-mĭ găsescĭ 5000 leĭ cu soroc de treĭ lunĭ. Fă bine de arată aducĕtoruluĭ acestuia acel amanet, căcĭ voiŭ să-l vînd.

„*Chesar Bolliac.*

„849, 10-bre, 25“.

No. LXXXI. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„*Domnul meŭ*,

„Eŭ sunt bine încredinţat că Magheru nu

primesce să lucreze cu oamenii carĭ aŭ protestat de faţă că el nu e bun de nimic alt decât de sabie, şi l'a depărtat din guvern, ba încă aŭ şi voit să-l lege. Acestea sunt chiar espresiile luĭ, într'o scrisoare către mine. El se înduplecase să vie aci să lucreze cu d-ta şi cu mine. Ce trebue dar să-ĭ scriŭ acum ?

„De Brătianu te poate încredinţa şi Bălcescu, că Ungurii aŭ proastă idee. I'a rĕmas numele *dacicul ambasador* între dînşiĭ. Eŭ sunt de idee că, daca nu se poate forma un comitet de D-ta, Bălcescu şi Arăpilă, să rĕmâe lucru tot cum aĭ ḑis întâĭ afară numaĭ dacă aĭ acum alte cuvinte ; până astăḑĭ eŭ am lucrat în sensul acela. Aĭ ocasie să trimiţĭ articole în Bucovina? Eŭ trebue să scriŭ luĭ Magheru.

Supusul d-tale,
Bolliac.

„849, 10-bre, 27".

No. LXXXII. — *Dragomanul poliţieĭ către Ion Ghica.*

„*Monsieur*,

„Par ordre de S. E. le Ministre de la police, j'ai le plaisir de vous prévenir, que si

vous voulez être garant comme autrefois pour Mr. Bolliac lequel se trouve au Ministère de la police, il faut que vous veniez rester garant pour être délivré ce soir, si non il restera comme prisonnier.

„Tout à vous,

„*Stamatello Volgo.*

„1-er interprète de la police.

„Zaptié, 15 (27) Avril 1850".

No. LXXXIII. —*Ion Ghica către şeful poliţieĭ.*

„Je soussigné déclare me porter garant que Mr. C. Bolliac mon compatriote se tiendra à la disposition du Gouvernement et qu'il ne quittera Constantinople sans une autorisation spéciale. Le présent écrit je le déclare valable pour dix jours, après lequel terme je serai libre de retirer mon cautionnement, ayant à m'absenter de Constantinople pour un petit voyage.

„Constantinople, le 28 Avril, 1850.

„*Ion Ghica*".

No. LXXXIV. — „Je soussigné garantis à

Monsieur Stamatello interprète du Ministère de la police que Mr. Bolliac se présentera à lui, à son bureau à la police, avant vingt-quatre heures.

„Constantinople, le 7 Mai, 1850.

„*Ion Ghica*".

No. LXXXV. — *Bolliac către Ion Ghica.*

„*Domnul meŭ*,

„Iată hârtia ce voiŭ să daŭ Ministruluĭ. Fă bine a o îndrepta pe unde nu va fi bună şi tradu-o în franţuzesce spre a puté să o prescriŭ şi să o daŭ mâne. Fiĭ şi astă dată bun cât aĭ fost până acum.

„Al d-tale plecat,

„*Chesar*".

No. LXXXVI. — „*Excelenţie*,

„Proscris din ţara mea, m'am vĕḑut silit a-mĭ căuta un asil în străinătate. M'am adresat la guvernul unguresc, şi prin slujbele şi devotamentul meŭ, am ajuns a-ĭ avé încrederea până la cel din urmă moment al sĕŭ.

„După rĕsturnarea luĭ, calomnia, care se

pune tot-deauna pe tot ce cade, a trebuit să-mĭ dea şi mie lovitura eĭ, şi din nenorocire în fabula ce a creat a amestecat şi numele unuĭ dignitar al Inalteĭ Porţĭ.

„Când mi-a venit vestea asteĭ acusaţiĭ, eŭ perdusem tot ce avusesem cu mine în Ungaria şi isbutisem a-mĭ scăpa viaţa în Serbia. M'am gândit la mijloacele prin care aşĭ puté da un demantit calomniatorilor şi mi-am impus ca datorie de onoare a veni în Constantinopol. După ce am stat o lună de ḑile, vĕḑênd că aci nu-mĭ pociŭ găsi o ocupaţie şi că cheltuelile sunt marĭ, am hotărît să plec, şi m'am adresat la Excelenţa Voastră, cu cerere a mi se da un pasport spre a mĕ duce cu familia mea în Franţa. Aceasta a fost în Octomvrie. Nu numaĭ că nu mi s'a dat atuncĭ pasportul, dar am şi fost oprit a eşi din oraş şi altele care rĕspundeaŭ foarte crud curtoazieĭ mele.

„După maĭ multe cererĭ, la Martie 12, 1850, mi s'a dat pasportul, şi mĕ credeam norocit în idee că voiŭ puté pleca fără să supĕr guvernul cu vre-o cerere de care sciam că are destule de la alţiĭ, cu toate că mijloacele mele şi atuncĭ chiar eraŭ foarte micĭ.

„Când eram gata să plec poliţia m'a căŭ-

tat din nou şi am păţit toate acelea ce Excelenţa Voastră le cunoasce.

„Excelenţă, dacă în adevĕr oprirea mea în Constantinopol este numaĭ din pricina unor cereriĭ vage fără nume de acusător pentru nişte neînsemnate lucruriĭ perdute chiar în Ungaria, împreună cu tot ce am avut şi al meŭ, după destoĭnicile dovezĭ ce am dat; dacă voinţa Porţeĭ va fi să plătesc eŭ aste lucruriĭ aceluia ce-mĭ va aduce înscrisul ce am dat pentru primirea lor, atuncĭ am onoare să vĕ repet, că cu toate că starea ce maĭ am în ţara mea este mică pe lângă stările obicĭnuite acolo, dar tot poate fi d'o valoare ca de o ḑecime de orĭ maĭ mare decât a acelor lucruriĭ. Această stare a mea e nemişcătoare şi într'o ţară a căruĭ legiuitul protector este Maiestatea Sa Sultanul. Nu vĕḑ dar pentru ce ar trebui ca eŭ să fiŭ osândit a sta aci spre a tîrî o viaţă inactivă şi în miserie.

„Mĕ adresez la Excelenţa Voastră şi vĕ rog să bine-voiţĭ a-mĭ da cât maĭ curênd voe să plec, pentru că suferinţele morale ce am avut în ast curs de ḑece lunĭ mi-aŭ atacat sănătatea atât mie cât şi nevesteĭ mele; şi tot de odată îndrăsnesc a mĕ ruga să porunciţĭ a mi se înlesni şi mijloacele neapĕrate spre a mĕ puté duce cu familia până la Paris, pentru că nu

numaĭ c'am cheltuit şi am vêndut în aste ḑece luni tot ce am putut avé cu mine, dar sunt şi dator, şi nu mi se dă voe să vênd nimic din cele ce maĭ am în patrie.

„Această înlesnire, Excelenţă, nu o cer ca pensie saŭ gratificaţie din partea unuĭ guvern căruia nu am avut nicĭ odată prilejul a sluji; mişcarea noastră a fost rĕŭ vĕḑută de Inalta Poartă, şi în vreme ce sunt sub osînda vineĭ mele, nu pociŭ avé şi rĕsplătire tot odată pentru aceiaşĭ faptă. Slabul temeiŭ ce socotesc că-mĭ poate da dreptul a cere un ajutor este, că fiind împilat a sta aci nouĕ luni fără nicĭ o ocupaţie a trebuit să cheltuesc tot acea ce putea să-mĭ ajungă în altă parte a Europeĭ până să încep a-mĭ puté produce trebuincioasele cu osteneala mea. Plin de speranţă aştept de la Excelenţa Voastră curmarea acesteĭ vieţĭ nesuferite în care aŭ putut isbuti să mĕ arunce vrăjmaşiĭ meĭ.

„Al Excelenţeĭ Voastre plecată slugă.“

IX.

După sosirea luĭ Eliad şi a luĭ Tell în Transilvania ni se trimetea din timp în timp la Constantinopol o publicaţiune numită *Caru-iute*, care, sub formă de corespondenţă apocrifă din Bucurescĭ, conţinea maĭ cu deosebire denigrărĭ şi invective în contra maĭ multora din oamenĭĭ revoluţiuneĭ; pe mine încaĭ din trădător şi din spion muscălesc nu mĕ maĭ scotea; atâta numaĭ consolaţie, că eram în bună companie pe un rênd cu Nicu Bălcescu, C. A. Rosetti, fraţiĭ Brătienĭĭ şi maĭ mulţĭ alţiĭ, carĭ nu eraŭ maĭ bine trataţĭ decât mine. Numaĭ Eliad era apoteosat în acele scrisorĭ: el era incarnaţiunea

deşteptăreĭ naţionale; era o fiinţă legendară; era Heliad ἡλιάδης (fiul soareluĭ), precum Achileus Pilides era fiul luĭ Peleŭ; saŭ şi maĭ frumos şi maĭ nimerit, numele iĭ venia dela hebraicul Eli saŭ cel puţin dela prorocul Elie, care şi astăḑĭ tot se plimbă din când în când cu căruţa prin norĭ, tunând şi fulgerând; iar porecla de Rădulescu iĭ venea dela feodaliĭ noştri baronĭ Raḑi, Ilari saŭ Glaḑi dinaintea luĭ Radu Negru şi Dragoş, şi câte şi maĭ câte.

Pe când eram tratat de trădător şi de spion muscălesc în elucubraţiunile luĭ Eliad, primesc o scrisoare din Sibiŭ cu data de 29 Septembrie 1848, scrisoare foarte amicală iscălită Nicolae Gheorghiadi, nume cu totul necunoscut mie; iată cuprinsul aceleĭ epistole:

No. XXVII. — *Nicolae Gheorghiadi luĭ Ion Ghica la Constantinopol.*

„Iubitul meŭ domn,

„Nu sciŭ încă dacă N. Golescul e pe drumul Constantinopoli unde a plecat, saŭ arestat dimpreună cu ceĭ-lalţĭ fraţĭ aĭ sĕĭ, ce sunt la un loc cu Bălceştiĭ, Bolliac, Grig. Grădişteanu, Vasiliade, Zanea, Bolintineanul, părint. Ioan, etc.

în număr de 14. Unii ḑic că sunt trimiși la Brussa, alții la Orșova a li se da drumul în Bănat.

„Noi suntem la Sibii, eŭ și fratele Tell. Magheru ține încă România mică sub Constituție, a protestat. Vin oștiri turcesci asupra lui. Nu sciŭ de se va isbi. Eŭ i-am scris să fie prudent, să nu dea revoluției caracter de rebelie.

„Fuad Efendi s'a purtat foarte crud și amăgitor către Români, și cred că a eșit din instrucțiile adevărate ale guvernului sĕŭ. Oștirea turcească a făcut, prin inspirația, creḑ, a lui Duhamel, cele mai mari cruḑimi în capitală. Soldaților români din casarmă, ce eșiseră cu puscele goale a le face onori, a le presenta armele în sunetul musicei, le-a rĕspuns cu mitralie, i-a silit a-și preda armele și i-a ucis apoi desarmați; mahalale aŭ jefuit, femei și copii aŭ omorît; și acestea toate s'aŭ făcut ca să sature pe Români de Turci, să cheme ajutorul Muscalilor, să vie ei să se poarte mai bine, să câștige inimele și să facă ce vor voi. De nu va lua mĕsuri cabinetul turcesc, causa noastră e perdută și cu dînsa poate va fi rĕŭ și de imperiul turcesc.

„Fuad-Efendi n'a vrut nici de cum să combine interesele guvernului sĕŭ cu ale noastre, care era atât de bine unite; n'a vrut să pĕ-

trundă în duhul Românilor. Pe nicĭ unul din guvernul nostru n'a vrut să primească la Giurgiu nicĭ la Giuleștĭ, unde tabăra sa era plină de ciocoĭ reacționarĭ muscălițĭ. N'a chemat dintre ceĭ credincioșĭ Porțeĭ decât la Cotrocenĭ în tabără, unde a proclamat pe Cantacuzino de Caimacam, și unde a închis foarte crud pe toțĭ deputațiĭ capitaleĭ.

„S'a scris o relație pe larg despre cele întîmplate dela 13 până la 19 Sept. în Bucurescĭ de un martor ocular, și de se va tipări ți-o voiŭ trimite cu prima postă, iar de nu, va maĭ întârdia până se va prescrie, căcĭ eŭ nu o am, și am dis să tragă o copie care e de câte-va coale bune.

„Maiorescul scrie de la Fracfort că acolo dieta se ocupă de a băga chestiunea Principatelor în tractarea despre Italia; adică la întimplare de a perde Austria Italia, să se despăgubească cu Principatele noastre, îndemnisând pe Poartă. Principatelor să se dea Constituția Austrieĭ ce e numaĭ cu o Cameră și cu votul fără cens; să aibă Principatele un Prinț saŭ Rege din familia Austrieĭ etc. De unde a venit idea aceasta nu sciŭ. Combină, judecă și fiĭ pe cât prevederea, naționalitatea, nevoia te va povățuĭ a fi *pur* saŭ contra eĭ. Cât pentru mine am do-

rit şi doresc a fi alăturaţi de Poartă după vechile noastre drepturi basate pe tractate.

„Arată, mĕ rog, închinăciunile mele doamneĭ Ghica.

„A revedere vrednicul meŭ amic.

„Salutare şi frăţie.

„Adresa mea este Nicolae Gheorghiade la Paris.

„1848 Sept. 29, Sibiĭ".

De şi, citind acea epistolă, icoana, stilul şi tonul îmĭ aducea în minte numele luĭ Eliad, dar nu puteam admite ca omul care mĕ trata de trădător, putea tot într'o vreme să-mĭ scrie o epistolă amicală şi de încredere frăţească. Până într'o ḑi, se presintă în camera mea un tînĕr care, adresându-se în limba grecească, îmĭ ḑice că voia să vorbească cu d-l Ghica. Spuindu-ĭ că d-l Ghica eram eŭ, tînĕrul, continuând tot pe limba luĭ Demosten, îşĭ cere scuse, ḑicând că creḑuse să găsească pe Iancu Ghica, amicul şi camaradul sĕŭ de arme, dar se felicita că acea eroare îĭ procurase cunoscinţa unuĭ compatriot. După ce îmĭ ḑice acestea, îşĭ declină numele: Oficerul Zalic, fiul doamneĭ Eliad.

Mi-a povestit multe, între care că făcuse maĭ multe fapte eroice în timpul revoluţiuneĭ,

că fusese alungat din Sibiŭ, că călătorise cu Eliad şi cu Tell şi că venise cu scrisorĭ către Soleiman-Paşa ca să intre în armata turcească.

Intrebându-l eŭ dacă cunoscuse la Sibiŭ pe un Nicolae Gheorghiad, îmĭ spune că acesta era numele ce adoptase Eliad, dar că d'aci încolo se va numì Eliad Rădulescu.

Pe la finele anuluĭ 1848 Eliad şi Tell, sosind în Paris, ca uniĭ ce cu Nicolae Golescu fusese proclamaţĭ la Sibiŭ de câţĭ-va ca şefĭ aĭ emigraţiuneĭ, aveaŭ pretenţia d'a domina asupra tutulor Românilor şi a nu permite niměnuĭ nicĭ o acţiune, nicĭ o scriere fără scirea şi încuviinţarea lor treĭ.

Acea pretenţiune a provocat o adunare generală a emigraţilor din Paris, in care, după o lungă discuţiune, maioritatea s'a rostit că recunoscea alegerea dela Sibiŭ, însă numaĭ în mod provisoriŭ, până când se vor puté rosti şi emigraţiĭ aflătorĭ în alte oraşe.

Nicu Bălcescu, Brătienĭĭ, C. A. Rosetti eŭ şi câţĭ-va alţĭ, câţĭ eram trataţĭ de Eliad în scrierile sale de rĕĭ patrioţĭ, ne retrăsesem din colectivitate şi căutam a avé fie-care acţiunea noastră individuală, lucrând cu condeiul şi cu cuvîntul, cum ne pricepeam maĭ bine, cea ce nu

ne oprea d'a comunica unii cu alții, a ne înțelege și a ne consulta în multe din lucrările noastre.

Care nu fù mirarea mea, când pe la începutul anului 1849, m'am pomenit cu o adresă din Paris, subsemnată Tell, N. Golescu și Eliad, cu data de 8 (20) Fevruarie 1849, prin care acei trei domni constituiți în guvern, mĕ numeaŭ representantul saŭ agentul lor la Constantinopol.

Am respins onorul ce-mi făceaŭ, rĕspunzêndu-le că dacă Eliad credea adevĕrate cele ce scria unora și altora în contra mea și tipărea în pamfletele sale, apoi făcea act de rĕŭ român și o crimă de lese-patrie încredințând un post atât de important unui intrigant, trădător și spion muscălesc; iar dacă infamiile și calomniile ce scriea în contra mea și în contra mai multor alți Români, eraŭ zămisliri ale imaginațiunei sale, nu puteam decât a-i deplânge starea mintală ca și pe cea morală.

Daŭ aci circulara prin care Eliad, Tell și N. Golescu făceaŭ cunoscut emigraților avenimentul lor ca șefi și adresa prin care mĕ numeaŭ representantul lor pe lângă înalta Poartă.

No. L.—*Circulara lui Eliad, Tell şi N. Golescu ca şefi ai emigraţiuneĭ.*

„Dreptate, frăţie,

„Luni la 24 Ianuarie s. v. s'a făcut adunanţă de emigraţi români din Paris la care s'aŭ înfăţişat d-niĭ Eliad şi Tell ca trimişi plenipotenţi din partea emigraţilor din Transilvania şi recunoscuţi Locotenenţi, spre a lucra, în numele Românilor, dimpreună cu colegul D-lor d-l N. Golescu.

„Numĕrul celor de faţă emigraţi în această şedinţă a fost de 18 şi anume:

„D-niĭ Ştefan, Nicolae şi Al. G. Golesci, I. Voinescu, Eliad, Tell, Gr. Grădişteanu, Pleşoianu, Christofi, Rosetti, N. Creţulescu, Paleologu, Teulescu, Petri, N. Ionescu, G. Creţeanu, Magheru (cel june) şi I. I. Filipescu.

„După maĭ multe desbateri s'aŭ făcut două propoşiţiĭ: una de D-niĭ Rosetti şi Creţulescu şi cea-laltă de d-niĭ St. Golescu şi I. Voinescu.

„Cea d'intâĭ coprinde cele următoare:

„Noĭ nu recunoascem de şefi cârmuitori aĭ „emigraţieĭ şi aĭ causeĭ române pe ceĭ treĭ Ro„mâni aleşi de emigraţia din Transilvania, ci voim „a se face altă alegere".

„Cea din urmă precum urmează :

„Noĭ nu putem face altfelŭ decât a recu-„noasce alegerea făcută de un maĭ mare numĕr „de emigraţĭ decât acela al emigraţilor de aicĭ „din Paris. D'aceea recunoascem pe persoanele „alese, însă provisoriŭ, până ne vom înţelege cu „emigraţiĭ din Transilvania, căcĭ am socotit de „cuviinţă că ar fi maĭ bine să avem un guvern „compus numaĭ d'o singură persoană cu un con-„siliŭ de alţĭ patru saŭ cincĭ".

„In urmă aceste propoşiţiĭ s'aŭ pus la balotare, şi cea d'întêĭ a avut numaĭ voturile celor ce aŭ propus'o, iar cea d'a doua a unit maioritatea.

„Prin urmare s'aŭ primit de capĭ aĭ emigraţieĭ române D-niĭ N. Golescu, I. Eliad şi Ch. Tell, care vor lucra în causa română. Această numire se face d-tale cunoscută spre a recunoasce în viitor de guvern al emigraţieĭ, până la a doua punere la cale, pe aceste treĭ persoane, către care şi numaĭ te veĭ îndrepta la orĭ-ce împrejurare ce ar cere deslegare.

„*I. Eliade, N. Golescu, Chr. Tell*".

No. XLV. — Adresa prin care Tell, N. Golescu şi Eliad numesc pe Ion Ghica representantul lor la Constantinopol.

„*Dreptate, frăţie.*

„*Domnule,*

„Ca să se poată pune pe un drum cât ar sta prin putinţă mai energic şi să se apere la diferentele cabinete drepturile Românilor călcate în picioare, emigraţii români din Austria au aflat cu cale şi au investit cu deplină putere neprecurmată pe subînsemnaţii, iar ceĭ din Franţa provisoriu ca să lucreze în causa română spre a se da o soluţiune conformă cu drepturile ce ne consacră tratatele şi vechile noastre datine exprimate prin proclamaţiunea revoluţiuneĭ.

„Dar ca jos însemnaţii să poată da curs însărcinăreĭ ce li s'a pus, văd necesitatea de a consulta şi lucrările ce veĭ fi făcut D-ta lângă cabinetul unde aĭ fost acreditat. Prin urmare te invităm să binevoescĭ a ne comunica cât maĭ fără întârdiere toate actele ce formă lucrările D-tale acolo.

„Credem de prisos, domnule, a adăoga, că gravitatea împrejurărilor nu suferă cea maĭ puţină amânare la răspunsul ce se aşteaptă de la D-ta, şi încă că deslușirile şi amănuntele ce ne

veĭ da într'aceasta vor coprinde şi o relaţie maĭ întinsă asupra cabinetuluĭ d'acolo, ca să ne putem orienta în calea pe care voim a pune lucrările noastre.

„Tot de odată, cunoscênd credinţa, zelul şi stăruinţa ce aĭ pus în trebile patrieĭ în tot cursul de timp de când te afli pe lângă acel cabinet, te rugăm a primi ca şi de acum înainte să fiĭ representantul drepturilor Românilor acolea, păstrându-ţĭ aceiaşĭ misiune. Insă ţi se face cunoscut, că politica jos însemnaţilor este tot acea ce aŭ avut adevĕraţiĭ Românĭ de la început şi în tot cursul revoluţiuneĭ, d'a reînnoi adică vechile noastre legăturĭ cu Inalta Poartă şi d'a o convinge, în toate lucrările ce vom face, despre a noastră sinceritate şi credinţă.

„Acesta este drumul ce ne-am tras şi o abatere dintr'însul din partea D-tale va fi nu numaĭ desavuată, ci supusă la rĕspundere înaintea tutulor Românilor cărora mântuirea ţĕreĭ le este atât de scumpă.

„Salutare şi frăţie!

„Chr. Tell, N. Golescu, I. Eliad.

„No. 8. — 1849, 8 (20) Fevruarie, Paris".

Cestiunea care preocupa maĭ mult pe şefiĭ emigraţiuneĭ era cestiunea banilor; gâlcevurile

şi acusaţiunile începură încă din ţilele d'întâĭ, decum Eliad şi Tell sosise la Sibiŭ. Aceştĭ doĭ şefĭ recunoscuţĭ de emigraţiĭ din Transilvania aŭ cerut şi aŭ adunat toţĭ baniĭ publicĭ carĭ se aflaŭ asupra unora din emigraţĭ, între carĭ vre-o 3000 de galbenĭ ce se aflaŭ la C. Bălcescu. Dar N. Bălcescu, refusând a da luĭ Eliade şi luĭ Tell suma de 500 saŭ 600 de galbenĭ ce i se încredinţase de guvernul provisoriŭ pentru o misiune specială cu care fusese însărcinat, ţicêndu-le că aceĭ banĭ îĭ reserva a-ĭ cheltui pentru patrie, iar nu pentru patrioţĭ, această opunere deduse loc la vorbe grele şi ofensătoare şi chiar la provocărĭ. Acum Locotenenţiĭ, creţêndu-se omnipotenţĭ aŭ adresat luĭ N. Bălcescu o notă cu caracter oficial, cerêndu-ĭ aceĭ banĭ, notă care a provocat din partea luĭ Bălcescu rĕspunsul următor. —Transcriŭ tot odată şi alte conturĭ câte am putut găsi între hârtiile mele.

No. LXI. — *N. Bălcescu către Eliad, Tell şi N. Golescu la Paris.*

„*Domnilor*,

„Am primit cu cel din urmă paquebot o hârtie a d-voastră, prin care îmĭ cereţĭ cu multă

stăruință socoteală de banii ce s'aŭ lăsat la mine în Bucureșcĭ, cum și d'a vĕ trimite suma ce va fi maĭ esistând.

„L'aceasta am onoare a vĕ respunde : că maĭ întâiŭ, vĕd cu mirare că d-voastră îmĭ maĭ cereți o socoteală care v'am dat'o de atâtea orĭ la toți Românii în deobște și la fie-care din d-voastră în parte. Dacă însă aveți plăcere a o maĭ afla odată, puteți a cere această sciință de la d. A. G. Golescu, la care am trimis'o de maĭ multă vreme, spre a o face cunoscut la toți ceĭ ce vor avé curiositatea ca să o afle.

„In cât pentru cea ce se atinge de a vĕ trimite aceștĭ banĭ, n'o pociŭ, d-lor, face, și din această pricină :

„D-voastră sciți, d-lor, că aceștĭ banĭ rĕmașĭ la mine din călĕtoria mea la Țarigrad când i-am adus înaintea d-voastră ca să vi-ĭ întorc, mi s'a ḑis de către comitetul revoluționar (singura autoritate ce am cunoscut, câtă vreme a esistat) ca să-ĭ păstrez până la a doua poruncă. Când am fost în Transilvania, după povața d-luĭ St. Golescu, plecând din țară i-am lăsat acolo, temêndu-mĕ să-ĭ iaŭ cu mine, nesciind unde merg. Ca să-ĭ iaŭ am așteptat porunca comitetuluĭ. Pentru acea am și refusat a-ĭ da în Transilvania

la direcţia orênduită pentru strângerea de asemenea bani.

„Maioritatea comitetului revoluţionar aflându-se la Paris, am scris de atunci acolo prin d. A. G. Golescu, însărcinându-l ca să arate comitetului socoteala de banii ce se află la mine şi că aştept să trimită a mi-i cere, adăogând numai că, ca membru al comitetului, aşi dori ca aceşti bani să se cheltuiască în folosul patriei, iar nu al patrioţilor.

„După adresele de mai deunădi ce primisem aci, vĕdui că comitetul revoluţionar s'a desfiinţat, după voinţa majorităţii ce se afla acolo, şi că d-voastră treĭ v'aţi ales provisoriŭ de capi ai emigraţieĭ.

„Această alegere nu s'a părut regulată atât mie cât şi la toată emigraţia română d'aci, fiindcă emigraţia din Paris v'aŭ dat votul (după cum se lămureşte din jurnalul ce ne-aţi trimes) presupunênd că d-voastră aţi fost aleşi de emigraţii din Transilvania de capi, acea ce nu e adevĕrat.

„Comitetul revoluţionar desfăcêndu-se fără a-mi trimite nici o hotărîre a sa asupra acestor bani, m'am crĕdut, d-lor, liber a disposa de dinşii în chipul ce voiŭ socoti mai folositor.

„Pentru acea am primit propunerea ce mi-a

făcut'o mie d. A. G. Golescu, prin scrisoarea sa din 17 Fevruarie, d'a întemeia o foaie publică la Paris cu aceşti bani, care să apere causa română; şi i-am şi scris că poate lua îndatorire pentru această sumă ce se află la mine.

„Daţi voie, mĕ rog, d-lor, ca secretar al emigraţieĭ române d'aci, a vĕ arĕta, că sunt însărcinat a vĕ cere sciinţele următoare:

„1. Ce s'a făcut cu suma de bani depusă de d. N. Golescu în păstrarea d-luĭ Colqhoun?

„2. Ce s'a făcut cu sumele date de d. C. Bălcescu în păstrarea d-lor Tell şi Eliad?

„Emigraţia d'aci a aflat că d-lor aŭ depus o parte din aceste sume în păstrarea direcţieĭ numite pentru aceasta în Transilvania, dar că peste puţin le-aŭ luat în tot saŭ în parte (nu scim?) sub pricinuire că merg în misiune în occident.

„Emigraţia din Constantinopol nu privesce de regulată această lucrare, de vreme ce direcţia din Transilvania nu era cap al emigraţieĭ şi n'a fost autorisată de emigraţiĭ care aŭ numit'o de a da asemenea misiune şi d'a disposa fără scirea lor de sume însemnate de bani.

„De acea emigraţia din Constantinopol arată d-voastră dorinţa d'a vedé reîntregite toate aceste sume ce s'aŭ rĕspândit, sume de care va

avé mare trebuință capul emigrației ce se va numi.

„3. Ce s'a făcut cu suma ce a remas în păstrare la d. C. Bălcescu?

„Despre aceste puncturi subtinsemnatul roagă pe d-voastră a-l onora cu răspuns.

„Constantinopol, 24 (12) Martie 1849".

(Minut-autograf al lui *N. Bălcescu*).

No. XLIII. — *„Cu împrumutare :*

D-eĭ Alexandrina Florescu	# 30
D-l Maior Teologu	„ 30
„ Chesar Bolliac	„ 15
„ Nicolae Alexandrescu	„ 15
„ Zătreanu	„ 10
„ Nic. Apollonie	„ 12
„ Grigorie Zosima	„ 20
„ Iscovescu	„ 10
„ Băjescu	„ 6
„ Livaditi	„ 6
„ Vernescu	„ 6
„ Giurescu	„ 4
„ Baronzi	„ 5
„ Fălcoianu	„ 5
„ Lăzureanu	„ 3
„ Sergie Căpitanu	„ 4
„ Giuvara	„ 2
„ Șoimescu	„ 1
„ Duilie	„ 2

Gratis :

Znagoveanului	# 10
D-l Aristia	„ 10
„ Bolintineanu prin d-l Teulescu	„ 10
„ Devus	„ 10
„ Pădeanu	„ 10
„ Toma Constandin	„ 3
„ Zanea	„ 4
	# 253

„Adică galbenĭ doue sute cinci-zecĭ şi treĭ sunt a se primi de la ceĭ de sus arĕtaţĭ, anume sub dispoşiţiile coprinse, şi daca vreunul din D-lor va tăgăduì că nu a primit suma arĕtată la numele sĕŭ, atuncĭ pe de o parte va da înscris, iar pe de alta cel ce va fi rênduit cu strîngerea acestor banĭ îmĭ va face cunoscut ca să-ĭ daŭ doveḑĭ care acum, atât pentru boala mea, cât şi pentru neîndemânarea timpuluĭ nu le putuĭ da d'împreună cu aceasta.

G. Nitzescu.

„1849, Fevr. 10, Sibiŭ."

Banĭ daţĭ :

Daţĭ luĭ Marin, împrumut făcut luĭ N. Bălcescu, când a plecat cu Bălăceanu în Transilvania	10428
Daţĭ luĭ N. Bălcescu când a plecat	10428
Trimişĭ Bălcesculuĭ Nicu la Paris	2142
Daţĭ luĭ Duilie când a plecat în Transilvania	1000
Daţĭ luĭ Zalic	640
Daţĭ luĭ Andronic	180
Daţĭ luĭ Nenişor	704

Daţi lui Deivos 1500
Daţi lui Alex. Manu 1605
Daţi lui Filipescu 2000
Daţi lui Barbu Bălcescu. 1300
Daţi lui Czaika pentru Filipescu 2860
Paşapoartele 120
Daţi de Grant lui Groppler la Bucuresci 1240
Cheltuiţi . . 36147

Comptul banilor primiţi:

Imprumutaţi dela Marin Serghiescu şi daţi lui Bălcescu Nicu 10428
Daţi de Nicolae Golescu 350
Daţi de D-na Zoe Golescu 400
Daţi de emigraţii de la Brussa 212
Lăsaţi la mine pentru călătoria lui Alex. Manu de la Constantinopol la Brussa 600
Primiţi de Marin Sergiescu pentru Nenişor 805
Primiţi dela Bucureşti pentru Manu 755
Dela Constantin Florescu 150
Dela Costache Negri prin Marin 250
Dela Nicu Catargiu prin Marin 300
Dela Răducanu Ruset . . . .
Dela V. Alexandri prin Marin 250
Rămaşi la Marin din contribuţia veche 600
Dela D-na Zinca Bălcescu # 299 15398
30498
Daţi de mine 5649
Total 36147
Cheltuiţi 36147

No. LXIV. — *Listă de baniĭ ce s'aŭ adunat din contribuţie:*

Leĭ	
400	Cocoana Zinca Goleasca
250	d. Costache Negri
300	d. Nicu Catargiu
300	d. Răducanu Rozet
250	d. Vasile Alexandri
180	d. Costache Polihronie
150	d. Costache Florescul
1830	
1500	d. Ion Ghica
655	d. — Ghica
755	Primiţĭ pentru Manu
805	Primiţĭ pentru Nenişor
2000	d. Ghica
324	d. Ghica
212	Dela Brusa
690	Contribuţie veche
350	N. Golescu
600	Banĭ daţĭ de Turcĭ
9021	
1300	d. Ghica
10321	adică ḑece miĭ treĭ sute douęḑecĭ şi unul daţĭ de persónele jos însemnate.
5000	primiţĭ dela d. Ghica.—Septembre 19.
15321	adică cincispreḑece miĭ treĭ sute dóuęḑecĭ şi unul.

M. Sergiescu.

No. LXV. — *Listă de baniĭ ce s'aŭ cheltuit:*

Leĭ	
10428	d. Nicu Bălcescu
1000	d. Duilie

640 d. Zalic
180 d. Androne
704 d. Nenişor
1500 d. Deivos
1605 d. Manu
2000 d. Filipescu
120 3 paşapoarte
1300 Barbuluĭ Bălcescu
19477
950
20427

„Adecă Leĭ doue ḑecĭ de miĭ patru sute douеḑecĭ şi şépte cheltuiţĭ.

M. Sergiescu.

„Suma de leĭ cincispreḑece miĭ No. 1500 venită (dela) DD. Goleştĭ am primit'o, care s'a întrebuinţat cum la vale se arată, adecă:

Leĭ 540 daţĭ d-luĭ Racoviţă.
4536 popriţĭ de mine.
1080 aĭ Ioranuluĭ.
3000 trimişĭ în poliţă la Brusa.
3245 în galbenĭ se află la mine spre a-ĭ trimite la Brusa.
2600 asupra d-luĭ Ghica.
15000 suma.

„Şi spre dovadă am dat aceasta în numĕr îndoit.

„Costantinopole la 25 Fevruarie 1851.

M. Serghiescu.

No. XXX. — *Procesul-verbal încheiat de adunarea emigraţilor în cestiunea banilor remaşi asupra luĭ N. Bălcescu.*

„Paris 1849. Noemvrie 13 (25.)

„*Domnul meŭ*,

„Insărcinat de adunarea emigraţilor românĭ din Paris, ţinută la 12 (24) ale acesteia, viŭ a vĕ comunica a eĭ decisie. Maĭ întâĭ sunteţĭ poftit ca Mercurĭ la 16 (28) Noemvrie să binevoiţĭ a vĕ afla făţă la adunarea ce este a se ţine în locul bibliotecеĭ române; şi al doilea vi se alătură aci în copie jurnalul încheat în adunarea de aḑĭ, ca după dînsul să vĕ convingeţĭ de necesitatea a vĕ afla faţă la adunarea viitoare.

„Salutare şi frăţie,

„(Subtînsemnat) *Paleologu.*

„Adresată d-lor Tell şi N. Pleşoianu.

„Astăḑĭ 24 Noemvrie, adunându-ne chemaţĭ de d. Bălcescu, auḑirăm socoteala ce ne dete de banĭĭ rĕmaşĭ asupră-ĭ şi declarăm că acum ca şi maĭ înainte suntem convinşĭ că d. Bălcescu este cu adevĕrat onest.

„Auḑind apoĭ hârtiile ce ne-a comunicat d. Gr. Marghiloman atingătoare de diferendul ce este între d. Bălcescu şi d. Tell, declarăm că adunarea nu este competentă la aceasta.“

No. XXXII. — *Rĕspunsul lui Tell, Eliad şi Pleşoianu la învitarea de a veni la adunarea emigraţilor ca să asiste la citirea procesului-verbal privitor la banii rĕmaşĭ asupra luĭ N. Bălcescu.*

„Adresa către d. Paleologu făcută de subt-însemnaţiĭ.

„In prepusul ce este asupra d-luĭ N. Bălcescu că şi-a însuşit banĭ publicĭ pe care încă îĭ ţine asupră-şĭ, a fost cestiunea de a hotărî de o cam dată emigraţia română, dacă purtarea d-luĭ a fost onestă saŭ nu, ca să se pótă apoĭ pune provisoriŭ în posiţie a se mĕsura cu oameniĭ de la care cere satisfacţie.

„Ce va hotărî maĭ târdiŭ ţara despre baniĭ propriĭ aĭ sĕĭ, aceasta este altă socoteală, şi cea ce scie în convincţia sa d. Tell, căruia d. N. Bălcescu în douĕ rênduriĭ-a propus a împărţi cu d-luĭ baniĭ ce rĕŭ avea asupră-şĭ şi despre care d. Tell l'a reîmpins, şi aceasta este altă socoteală.

„Aci este vorba de a-şĭ da fie-care emigrat părerea în consciinţa sa după moralitatea de care este capabil şi după esperienţa ce are, în puncturile următoare:

„1. Dacă meritĕ mişcarea română şi maĭ vîrtos toată emigraţia de a fi pătată cu sfeterisirea de banĭ publicĭ numaĭ pentru doue treĭ

miserabile condee, ce catastrofa repede nu a iertat a se regula şi a rĕmas asupra vre-o doĭ treĭ indiviziĭ?

„2. Dacă aceste individe se cuvenea a ţine banĭ asupră-le şi a-ĭ cheltui după ale lor dorinţe saŭ a le da în socoteala emigraţieĭ întregĭ saŭ a majorităţiĭ, orĭ unde s'a aflat, care emigraţie poartă întreagă ponosul acestor banĭ?

„3. Dacă d. N. Bălcescu, unul din ceĭ ce aŭ avut asemenea banĭ, luând banĭ din visterie să plece cu o misie şi neplecând, trebuia să-ĭ ţie asupră-şĭ, saŭ să-ĭ desfacă îndată, când avea timpul a-ĭ întoarce?

„4. Dacă, după ce nu ĭ-a întors şi când o majoritate însemnătoare a emigraţieĭ l'a îndemnat să-şĭ dea socoteala şi să se uşureze de acestĭ banĭ ce îl vătăma foarte de a-ĭ ţine asupră-şĭ, se cuvinea să rĕspundă categoric şi positiv saŭ nu?

„5. Dacă supuindu-se în Braşov să-şĭ dea socoteala şi arĕtând că nu are banĭ asupră-şĭ, şi promitênd a-ĭ trimite din Semlin a fost onest să promită şi să nu-ĭ trimiţă şi să-ĭ ţie până astădĭ asupră-şĭ saŭ să-ĭ cheltuiască după voinţa sa arbitrară?

„6. După ce i-a scris comitetul numit de emigraţia din Transilvania şi recunoscut pro-

visoriŭ şi de cea din Paris, ca să dea socoteală acelor banĭ ce era la dumnea-luĭ, se cuvine cel puţin a da socoteală, dacă nu spre îndestularea emigraţieĭ, încaĭ în avantagiul sĕŭ de a scutura după sine o bănuială ce-ĭ făcea atâta rĕŭ. Dacă se cuvenea să întârdie atâta şi să însemneze în parte când cu unul când cu altul prin scrisorĭ particulare şi cu vorbe la ureche, ca cu d. Tell şi alţiĭ, în sarcina onoareĭ sale şi în parte a emigraţieĭ întregĭ?

„7. Şi în fine dacă nişte banĭ ce nu sunt proprietatea cuĭ-va, după ce se ţine afară din forme asupră-şĭ şi după ce se codesce cine-va şi de a-ĭ rĕspunde şi de a-şĭ da socoteala către ceĭ ce sufere ruşinea şi sarcina lor; dacă în cele dupe urmă se poate cine-va plăti de dînşiĭ numaĭ cu vorba că s'a cheltuit, saŭ dacă, rĕspundêndu-ĭ în cele din urmă cu atâta silă şi nu de bună-voie; ce? poate fi scăpat de vina saŭ cel puţin de pata de secfestruire, pentru că tot hoţul prins întoarce în fine cele furate saŭ în natură saŭ în pielea sa, cu întoarcerea însă nu se spală şi de numele ce-l merită?

„Acestea sunt întrebările şi asupra lor este învitat fie-care a-şĭ da categoric opiniunea sub a sa susemnătură.

„Aceasta a fost cestiunea şi pentru aceasta

s'a întrebat opinia celor *maturĭ* şi competenţĭ Românĭ şi din Paris, iar nu pentru a se aduna cu loc fără loc, cu timp fără timp, cu competinţă saŭ necompetinţă, spre a forma la comitete din care esperienţa a învederat că nu ese nimic esenţial serios saŭ cel puţin agreabil.

„Insă, în loc de a se pronunţa asupra acestor maĭ sus punturĭ şi a-şĭ da fie-care opinia orĭ-care va avé despre d. N. Bălcescu, se vĕdù un jurnal şi o invitaţie subscrisă de doĭspredece inşĭ ce nu formează nicĭ majoritatea emigraţieĭ din Paris şi din care ceĭ maĭ mulţĭ sunt necompetenţĭ de a face asemenea învitărĭ, maĭ vîrtos josînsemnaţiĭ.

„Vĕdêndu-se josînsemnaţiĭ chemaţĭ spre a ne aduna spre formarea unuĭ noŭ comitet şi a-şĭ da socoteala şi vĕdênd pe ceĭ ce figurează ca învitatorĭ, se simt nevoiţĭ odată pentru totdeauna a se esprima cu această ocasie curat şi limpede, ca să înceteze de aĕĭ înainte către dînşiĭ orĭ-ce fel de învitărĭ de asemenea natură şi a nu se maĭ vedé espuşĭ, după cum aŭ maĭ fost odată; josînsemnaţiĭ, atât către d-niĭ învitatorĭ cât şi către toţĭ emigraţiĭ competenţĭ din Paris, fac cunoscut că în vêrsta în care se află, în principiul pe care aŭ jurat odată şi însărcinarea ce aŭ dela o mare parte a emigraţieĭ nu pot

nicĭ primi invitărĭ nicĭ asista la adunărĭ formale, unde se află faţă mădularĭ de aceste patru categoriĭ:

„1. Unde sunt bărbaţiĭ ce aŭ eşit din principiile programeĭ mişcărieĭ Românilor şi s'aŭ declarat prin publicărĭ de ostilĭ şi neplăcuţĭ Turcilor, cărora Românii s'aŭ declarat a fi prietenĭ.

„2. Unde se află oamenii asupra cărora este o murmură surdă şi gravă de un atentat oarecare asupra fostuluĭ domn al ţĕreĭ, faptă saŭ pată în contra programeĭ naţieĭ. Până când aceştĭ junĭ nu se vor disculpa saŭ scutura de năpastea ce este asupră-le, cu toată buna-voinţă şi consideraţia despre trecutul d-lor, josînsemnaţiĭ nu pot primì învitaţiĭ pentru trebĭ comune ale emigraţieĭ nicĭ a se afla faţă cu d-lor a delibera despre dînsele.

„3. Unde se află faţă oamenĭ carĭ s'aŭ înfruntat în faţă la Rucăl de trădătorĭ, carĭ s'aŭ pus de din dos în categoria de a fi în relaţiĭ cu vrăjmaşiĭ causeĭ şi acum îşĭ cerşesc unul altuia opinia şi ajutorul; orĭ ceĭ ce aŭ scos asemenea vorbe grave aŭ fost în drept să le scoată şi atunci adunările se cuvine a fi prudente, saŭ că ceĭ ce le-aŭ suferit aŭ fost victime şi atunci nicĭ într'o limbă nicĭ într'o mo-

rală nu se chiamă onest. Aicĭ e o dilemă de *trădător şi calomniator*, şi nicĭ unii nicĭ alţii nu-şĭ aŭ locul în chibsuirĭ de oamenĭ maturĭ şi păţiţĭ.

„4. Unde, ca să se înmulţească numĕrul votanţilor uneĭ fracţiuniĭ, se chiamă şi junĭ nevirstnicĭ, necompetenţĭ a delibera, cu toată curăţia, demnitatea şi onestitatea d-lor.

„Maĭ toate subsemnăturile celor doĭ-spre-ţece învitatorĭ sunt de una saŭ de alta dintr'aceste patru categoriĭ, şi prin urmare josînsemnaţiĭ spre sciinţă fac cunoscut că nu pot veni la chemare şi nicĭ că vor maĭ primi învitărĭ orĭ corespondenţiĭ formale cu asemenea persoane, orĭ care le vor fi relaţiile personale cu dînsele ca oamenĭ privaţĭ.

„Cât însă pentru darea socoteleĭ ce ar puté să ni se ceară, fac cunoscut toateĭ emigraţieĭ că şĭ-aŭ dat'o odată în pragul ţĕriĭ înaintea uneĭ majorităţĭ însemnate în Transilvania şi, de va cere trebuinţa, o vor maĭ da orĭ când la ceĭ ce sunt competinţĭ a le o cere spre sciinţa şi însuşĭ a vrăşmaşilor lor.

„I. Eliade, Chr. Tell, N. Pleşoianu.

„Anul 1849 Noemvrie. Paris."

Cu toate observaţiunile ce li s'aŭ făcut şi cu toate apelurile la concordie, clevetirile şi calomniile n'aŭ putut înceta; din contra ura şi discordia semĕnată de foştiĭ noştri Locotenenţĭ mergea tot crescênd. Daŭ aci ca specimen o epistolă politico-filosofică a luĭ Eliad adresată emigraţilor dela Brusa[1], carĭ plăteaŭ prin contribuţiunĭ generoase tipărirea elucubraţiunilor unuĭ spirit bolnav şi fantast, precum scrierea următoare:

No. XXVI.

„ . . . . . .

„Je me suis retiré de mon pays, je me suis séparé de mes enfants. Aux pieds des Carpathes je me suis arreté pour reposer ma tête sur le seuil de ma patrie.

„Je vis mes frères livrés à la fureur des Cosaks, fouetés et mis aux fers. J'entendis les lamentations des justes, les cris et les pleurs des paysans.

„Hommes et femmes, vieillards et enfants, bétail, vivres et champs la proie de l'ennemi;

1) Manuscrisul trimis la Brusa diferă în câte-va locurĭ de cea ce a tipărit maĭ în urmă în „Souvenirs et impressions d'un proscrit par J. Héliade Radulesco", Paris 1850, p. 5—11, dar sensul şi stilul este acelaşĭ.

la prière et la malédiction, les pleurs et les gémissements se mêlant aux mugissements des taureaux.

„L'intelligence étouffée ou banie, la matière détruite ou usurpée, les droits violés, la patrie trahie et agonisante.

„Rien n'effraya mon âme comme le spectacle de la debauche: les filles de la corruption fêtant l'arrivée de l'ennemi de Dieu et des hommes.

„Les femmes qui professaient la vertu et le patriotisme forcées par leurs maris d'ouvrir les premières leurs salons à la joie, et comme des bacantes danser sur le tombeau de la nationalité. Mon âme recula et mes yeux n'eurent plus des larmes.

„Je pris la fuite et la terre fuyait sous mes pas; jour et nuit je marchais et au bout de quinze jours j'étais encore sur les frontières de mon pays natal.

„A la St. Nicolas j'étais à Orsova. Hélas! non loin de moi j'entendis célébrer dans ma patrie le jour onomastique du Czar.

„On chantait peut-être le Te-Deum. Blasphème! je me suis écrié. Mon âme fit un bond et m'abandonna en cherchant la vengence.

„Insensé! je cherchais... la foudre, j'invo-

quais tous les désastres, j'avais besoin d'un cataclisme, car j'étais dévoré par le besoin d'écraser le tyran, d'annéantir son armée.

„Ah! si la terre pouvait s'ouvrir et engloutir à la fois Cosaks et hommes, le tyran et moi!

„Et je ne me suis senti fatigué, épuisé, que lorsque j'ai vu ma faiblesse... Je ris de douleur; et mon desespoir fut longtemps muet.

„On chante encore peut être, me suis-je dit, chante toi aussi, mon âme et j'invoquais les chérubins vengeurs, les génies des anathémes bibliques.

„Il me fallait cette harpe sur laquelle David entonna le psaume qui prédit l'extermination de la race de l'impie et de l'injuste.

„Pauvre proscrit et fugitif! tu n'as que ta voix.

„Et mon âme dans son ardeur se maria aux âmes de tous mes frères qui gémissaient en Roumanie, des toutes les victimes qui sont tombées sous les coups de ce bourreau.

„Ma voix emprunta toutes leurs voix et entonna le chant des imprécations. Si le tyran eut été capable de remords, j'aurais invoqué ce génie vengeur de Dieu et des hommes.

I. — „Pleure ma patrie, je pleure avec toi;

chante et je t'accompagne ; nos accents sont ceux de la douleur.

J'entends tes coursiers... ils ne précèdent pas les noces de tes enfants ; leurs hénissements accompagnent le chant funèbre.

„Tes cloches annoncent une mort: les assassins et leurs complices dansent sur ton corps sanglant.

„Célèbre ma patrie, chante ton Te-Deum; le ris du malheur est plus lugubre que les cris des mourants.

„Ton chant ressemble au mien. Adresse toi à Dieu, je m'adresse au Czar. C'est le jour de son nom. L'année prochaine ses enfants hurleront ou danseront sur sa tombe.

„Il est plein de joie aujourd'hui; il remplit la coupe qui écume a ses lèvres; la musique lui annonce les toasts de ses flatteurs.

„Chante ma patrie, je chante avec toi.

II.—„Hourra! Cosak... je me présente aussi festin. Je viens porter aussi un toast: A la république moscovite, Cosaks, buvez, rejouissez vous!

„Hé bien! Czar, pourquoi t'arrêtes tu?.... Puissant imposteur, profanateur de la croix, bourreau couronné, c'est à toi que je m'adresse.

„C'est la St. Nicolas aujourd'hui. C'est le saint dont tu profanes le nom qui m'a envoyé, car, vois tu, il y a quinze jours que je ne puis pas m'éloigner de ma patrie pour être témoin de cette solennité.

„Tu étais bien gai. Pourquoi es tu devenu pâle? quelle est cette rage qui t'étouffe?

„Je porte à la posterité de ta nation, à la délivrance de ton peuple, je porte à sa liberté.

III.—„Au nom du Dieu qui m'inspire je t'arrache de ton pouvoir, je te dépouille de ta grandeur mensongère, et dans toute ta misérable nudité, je te jette à la face du monde, aux pieds de ce Dieu que tu profanes.

„Je te livre à la malédiction des générations futures, de ton peuple, ta victime et de ta posterité même.

„Je te livre aux anathèmes de ce clergé même qui est devenu l'organe de ta volonté impie.

„Satan a fait de toi son fils bien aimé, son esprit est devenu ton âme.

„Antichriste des dernièrs temps! Ce n'est pas ma colère sacrée qui te désigne par ton véritable nom; c'est la vérité, la justice divine, ce sont tes oeuvres.

IV. — „Ma patrie et ma famille sont devenues la proie de ta rage. Vampire incarné dans le bâtard des Romanows! Tu as déchiré la chaire de mes frères, tu as sucé leur sang, tu as desséché la moelle de leurs os.

„Tu prépares des fers à l'humanité entière, tu viens comme un cataclisme engloutir dans les vagues de tes hordes, dans la mort morale, toutes les âmes, en les préparant par l'esclavage au service de ton véritable père.

V. — „Tes enfants te maudiront comme tes frères, excepté toi, ont maudit tous ces tyrans et toutes ces femmes adultères qui ont régné sur le même trône d'où tu combats aujourd'hui Christ et ses Evangiles.

„A chacun selon ses oeuvres, et voilà de ma part ton salaire. C'est le gage de ma haine que je lègue à ma postérité contre la tienne.

„Oui, tu trembles, tyran, car ton règne est passé, ton heure a sonné: le milieu de ce siècle verra ta chute. Je reviendrai l'année prochaine prier sur ta tombe, prier pour ton âme et saluer la liberté de la Pologne. La Musique a cessé... Continuez malheureux... Hourra! Vive la liberté moscovite."

X.

În vara anuluĭ 1849 foştiĭ noştri locotenenţĭ întorcêndu-se la Paris din călĕtoria ce făcuse până la Constantinopol şi îndărăt, începură o lucrare de acţiune şi influenţă sistematică asupra emigraţilor, maĭ ales asupra celor deţinuţĭ la Brussa, la care pare că se interesa maĭ mult Eliad. Daŭ aci ca specimen câte-va scrierĭ şi epistole colective şi private carĭ mi s'aŭ dat la 1854 de Dumitrache Florescu, care a fost archivarul emigraţilor din Brussa, şi la care aŭ remas tóte acele hârtiĭ, când aceĭ emigraţĭ unul câte unul s'aŭ împrăştiat. La pornirea luĭ D. Florescu din Constantinopol, întovărăşindu-l eŭ pe avisul frances Le Narval, comandat de amiralul Egelmans atuncĭ locotenent de vassel (lieutenant

de vaisseau), care a avut gentileţa d'a-l lua până la Marsilia pe vaporul ce comanda, D. Florescu mi-a remis mie un pachet care conţinea corespondenţe scrise cele maĭ multe chiar de mâna autorilor.

Din alăturata corespondenţă se póte vedé cât de mare era iubirea şi încrederea acelor tineri în Eliad.

Epistola cu care încep este o lecţie de morală politică şi socială cu care voesce să lumineze pe tinerii români şi să-ĭ iniţieze în viaţa politică.

No. XXXVIII. — *Eliad către deţinuţiĭ de la Brussa.* (1)

„Dreptate, Frăţie !
„Fraţilor din Brussa !

I.

„Câtă bucurie mĭ-aduse scrisoarea D-vóstră din 1 (13) Octomvrie, prin care se vede şi unirea şi patriotismul D-voastră al tutulor la formarea unuĭ fond necesar a susţine causa prin

1) În broşura tipărită „Epistole şi acte“ textul este schimbat p. 27–41.

tipar, pe atâta m'aŭ întristat scrisorile din urmă din 27 ale maĭ multora din D-voastră care coprind desbaterile tempestuoase ce discordia întărîtă între D-voastră.

„Resultatul acestor desbateri nu fù, după cum se vede, decât o desbinare fatală şi o pronunţare curată a două câmpurĭ.

„Până când emigraţia curată, nepătată nicĭ de ambiţiĭ trecute, nicĭ de prepusurĭ, nicĭ de încercărĭ fatale causeĭ, acéstă emigraţie ḑic, până când avea un singur cuget de a profesa şi a susţine acele 22 de articole decretate şi proclamate de Poporul român ce ne făcù pe toţĭ a ne glorifica cu acest nume, până atuncĭ nimenĭ nu putea ḑice că sunt două câmpurĭ, pentru că cealaltă parte a emigraţieĭ nu era decât de nisce depărtaţĭ óre-cum pentru felurimĭ de cuvinte bine-cuvîntate.

„În cele 22 articole nu se ḑice a ierta şi a delibera cu oamenĭ ce se întind a pune mână sacrilege pe banĭ publicĭ, pentru că asemenea iertărĭ de faţă nu se făcea nicĭ în timpiĭ trecuţĭ.

„În cele 22 articole nu se ḑice că ceĭ prepuşĭ cu dreptul saŭ nedreptul de atentat se poată figura de alegătorĭ orĭ aleşĭ până nu se vor disculpa. Asemenea legĭ, nu le pot priimi nicĭ barbariĭ. Ţéra şi mişcarea eĭ n'a fost solidară

la un asemenea atentat (de va fi fost), şi oamenii mişcării a delibera cu prepuşii este ca şi când s'ar încărca mişcarea cu respunderea.

„Cele 22 articole nu ţic că ceĭ ce aŭ intreprins mişcarea să poată face causă comună cu reacţionariĭ, să conspire a o aresta şi a lega pe fraţiĭ lor. O asemenea morală, un asemenea caracter nu este iertat nicĭ între tâlharĭ, şi nu creţ să'l iertaţĭ şi D-vóstră fraţilor, bărbaţĭ ce v'aţĭ sculat a reforma o societate şi vĕ puteţĭ ţice apostolĭ şi martirĭ aĭ uneĭ cause sacre!

„Aşa dar, ca să încheiŭ, până când o mică facţiune se compunea numaĭ de asemenea individe, aceea nu se putea numi câmp. Când însă acest mic numĕr se poate îndoi cu Românĭ de care Patria se putù onora pentru curăţia, zelul şi abnegaţia lor, cu ómeniĭ ce şi-aŭ păstrat viaţa pură; atuncĭ numaĭ aceĭ oameni singurĭ compun un câmp, care unit cu facţiunea sus ţisă face un câmp considerabil de victime.

„Acum avem douĕ câmpurĭ, cum se vede: unul constituţional şi altul cu un cuget mare mare, ce datează de la Mihaĭ Bravul, rechiemat de P. Jorgovicĭ, P. Maior, S. Clain, G. Lazăr etc. etc. şi pe care nicĭ Transilvăneniĭ, nicĭ Moldoveniĭ, nicĭ Românii nu creţură de înţelept a-l manifesta, fiind un obiect nematur deşi desiderabil, fiind

un obiect la a căruia realisare numaĭ timpul şi împrejurările pot lucra cu resultat.

„Ca să ne arate nebunĭ, capiĭ, visătorĭ de neposibil, şi prin urmare turburătorĭ în vanit (?) de ordine şi pace, manifestul din Petersburg din Iulie 1848 ne calomnia de visătorĭ şi întreprinzĕtorĭ a realisa acest cuget. Ca să întărîte asupra noastră Austria, Turcia şi însuşĭ rivalitatea Ungarieĭ; spre a respinge şi persecuta orĭce element român, şi spre a face a se închide poarta orĭ căruĭ Român ce va veni la vre-una din puterile ce aŭ garantat integritatea Imperiuluĭ Otoman. Ţeara întreagă, guvernul eĭ aŭ protestat asupra acesteĭ infernale calomniĭ şi astădĭ, cine vine să învedereze Turcieĭ şi Europeĭ că nu Rusia a minţit, ci Româniĭ minţeaŭ când făceaŭ pe prudenţiĭ, pe positiviĭ, pe adevĕraţiĭ politicĭ? Cine vine, fraţilor, să mărturisească aceasta, făcêndu-vĕ a vĕ amăgì după doctrinele lor cele perfide?

„Complicĭĭ Odobesculuĭ şi Solomon, rudele luĭ Mavru, cu care fac parte redactorĭĭ şi autorĭĭ articoluluĭ învitător Românilor să cadă cu inima şi cu capul a primi pe Muscalĭ, subsemnătorĭĭ comitetuluĭ ḑis democratic etc. etc. Cercetaţĭ pe toţĭ, luaţi-le şirul relaţiilor, rudeniĭ, al doctrinelor, al faptelor din ţĕră şi în emigraţie; şi vedeţĭ apoĭ şi reserva lor nu se exprimă eĭ

d'a dreptul cu asemenea cugete, nu scrie eĭ, ci pe D-voastră vĕ pune a vĕ exprima; şi când fac câte o neconsecuenţă gravă, pe D-voastră vĕ pun a-ĭ apĕra; se pronunţă din nenorocire două câmpurĭ şi se despart de principiile autonomieĭ şi suzeranităţiĭ, se fac partisanĭ celor ce s'aŭ cercat a ne despărţi de Turcia, aceia pe carĭi Turcia, după ce i-a ţinut cu pensiĭ, este dispusă a-ĭ trimite spre învĕţătură aiurea. Nu fraţilor! nu vĕ faceţi victime involontare, ajutând planurilor şi calomnielor inimicilor frumoaseĭ şi legaleĭ noastre cause.

„Să ţicem că din fatalitate s'aŭ despărţit aste două câmpurĭ. Eŭ firesce nu pot fi decât cu ceĭ ce aŭ profesat principiele mele şi eŭ pe ale lor. Sunt cu cea ce aŭ profesat ţeara şi emigraţia română, matură şi curată, ce aţĭ profesat cu toţiĭ, fraţilor, până maĭ deunăţi.

„Dv. mi-aţĭ trimis nisce banĭ, despre a cărora primire v'am rĕspuns cu poşta trecută; destinată lor este spre a pleda causa prin tipar; însă care causă să pledez? Acea ce aŭ proclamat Românii în ţĕră, saŭ pe a ajutătorilor calomniilor muscălescĭ? De va fi cea d'a doua, eŭ nu sunt omul; de va fi cea d'ântêiŭ, cum daţĭ baniĭ uniĭ pentru o causă, şi apoĭ susţineţĭ pe ceĭ ce vĕ îmbrâncesc a vĕ compromite chiar causa.

II.

„Să venim şi la expresiile ce mi-aŭ făcut şi la cugetările ce deşteptară în mine scrisorile din urmă ce primisem de la D-voastră şi punturile desbaterilor ce avurăţĭ.

„Până să vĕ spuiŭ de altele, voiŭ să mĕ încerc a vĕ vorbi despre politica, în care uniĭ dintre Românĭ trec atât de eminenţĭ şi necesariĭ „cutare şi cutare, ţic uniĭ dintre D-voastre, sunt „cu adevĕrat ast-fel şi ast-fel, însă ce să le facĭ? „Sunt capete politice, sunt capabilĭ, aŭ ener„gie etc. etc.“

„Intrebatu-v'aţĭ vre odată fraţilor ce este politica? este ea o ştiinţă, o artă, un talent, o deprindere? o sciinţă numai saŭ resultatul altor sciinţe, al unuĭ studiŭ profund şi filosofic al individelor, popolilor, al istorieĭ şi al naţieĭ maĭ virtos în care se dă cine-va de politic şi d'a politic voesce a-ĭ servi?

„Până nu ne dăm definiţia despre un obiect, este semn că prea puţin cunoascem acel obiect şi oameniĭ ce-l profesă.

„Politic vine de la *polis*, cetate, saŭ maĭ bine stat. Omul sĕlbatic bine vedeţĭ că nu e un politic, nu e adecă om de cetate, saŭ maĭ vîr-

tos bărbat de stat. Când însă începe a cugeta d'a se uni pe sine şi pe alţiĭ în societate şi a forma un stat, sciinţa politică se începe atuncea într'însul şi se desvoltă gradual după meditaţiile, studiile şi experienţele sale.

„Cu cât politicul cunoasce maĭ bine nevoile şi necesităţile omuluĭ ca individ şi ca om colectiv, ca societate; cu cât cunoasce maĭ bine posiţia, costumele, deprinderile, moravurile, caracterul, gustul popoluluĭ, pe care voesce a-l conduce, cu atâta este un politic maĭ luminat.

„Cu cât cine-va este politic maĭ luminat, cu atât întreprinderile sale în folosul comun reies la capĕt maĭ ferice, faptele sale aŭ resultate maĭ folositoare, legile sale sunt maĭ suportabile, maĭ durabile, pentru că sunt maĭ conforme cu natura omuluĭ şi posiţia fisică orĭ morală, orĭ geografică a popoluluĭ sĕŭ.

„Licurg fu maĭ politic decât contimporaniĭ sĕĭ, concetăţenĭ (ce cunoascem); Solon maĭ politic decât aĭ sĕĭ; Numa decât amîndoĭ poate; Brutu şi Colatin soţul sĕŭ maĭ politicĭ decât câte treĭ ceĭ de sus, pentru că statul lor fuse maĭ bine primit de popul şi maĭ susţinut; constituţia lor dură maĭ mult decât ale celor de sus, şi pentru că sciinţa politică în părinţiĭ Republiceĭ Romeĭ fù crescută cu bunele celor dinaintea lor şi

însuşĭ cu cunoscinţa relelor acelora. Din doĭ Regĭ aĭ Sparteĭ eşirĕ doĭ consulĭ aĭ Romeĭ, fără însă a fi pe viaţă; din primiĭ magistraţĭ electivĭ aĭ Ateneĭ eşi alegerea consulilor, şi se făcù Republica Romeĭ să fie maĭ puţin supusă tiranieĭ acelorașĭ persoane şi să dure maĭ mult decât a Sparteĭ şi a Ateneĭ. Din Patriciĭ şi Plebeiĭ luĭ Romulŭ şi Numa, ceĭ ce maĭ remaserĕ născurĕ iar atâtea calamităţĭ civile, şi până în urmă venì şi căderea Republiceĭ; căcĭ aceasta fù o instituţie de privilegiĭ născătoare, de rivalităţĭ şi ure juste, instituţie antinaturală, iată debilitatea saŭ purinătatea politiceĭ brutană şi Republica luĭ căḑù, căcĭ purtă în sînul sĕŭ, un princip de moartea ce o rodea: o aristocraţie. Moisi fù maĭ politic decât ceĭ de sus, şi legile luĭ durară prin toate persecuţiile atâtea miĭ de anĭ; ele produseră Christianismul; şi Luther, cu cât se apropia maĭ mult de Moisi, cu atât fù maĭ mare politic decât toţĭ.

„Crist fù şi maĭ politic decât toţĭ. Legile luĭ fură şi maĭ uşoare. El nu venì a distruge, ci a împlini ale luĭ Moisi şi lăsă câmpul a maĭ împlinì şi alţiĭ, căcĭ cunoscea natura progresivă a omuluĭ; împlinătoriĭ nu fură uniĭ consideraţĭ de dînsul ca apostaţĭ ci ca fraţĭ aĭ sĕĭ. Să venim la timpĭ maĭ aproape de noì. Petru cel mare al Rusieĭ

şi Frederic al Prusieĭ fură iar politicĭ, pentru că maĭ întêiŭ îşĭ studiaseră populiĭ pe cariĭ ajunseră a-ĭ cunoasce ca pe degete; studiară istoria şi populiĭ Europeĭ, şi intrevĕdură şi un viitor. Să maĭ vorbim în general: pentru tot timpul şi pentru tot locul a face un stat, o cetate, o *polis*, saŭ a lucra d'a politic, este a forma individe, familiĭ, maĭ întêiŭ grupe micĭ; a le organisa după principiele în care voesce cine-va a le forma.

„Dın familiĭ saŭ grupe bine formate se închee societate bine formată şi durabilă după legile ce o îmbină saŭ o desbină. Aşa se formează o societate din cetăţĭ, familiĭ şi individe, ca şi o armată în regimente, companiĭ şi soldaţĭ.

„Societatea maĭ întêiŭ e locală, parţială de cetate, de sat; apoĭ sat cu sat, cetate cu cetate, provincie cu provincie până facĭ o naţie, şi apoi naţie cu naţie până se face o umanitate.

„Asta e lucrul secolilor, timpul, cel d'întêiŭ ministru al luĭ Dumneḑeŭ, şi aceĭ oamenĭ sunt politicĭ marĭ carĭ calculă, mĕsoară, cumpănesc şi administră timpul şi predestină ca tot lucrul să se facă la timp şi la locul sĕŭ.

„Individ, familie, grupă saŭ seminţie, sat

saŭ cetate, provincie, naţie, umanitate sunt ideĭ vechĭ antice, şi aŭ intrat în domeniul sciinţeĭ colective şi universale. Cine ese cu aceste ideĭ nu ne spune nimica noŭ, când le combină însă bine şi le predestină ordinea ne face să credem, că are un metod, o manieră de a procede în sistema sa. Cine vĕ spune că poate organisa oaste până nu va învĕţa soldaţiĭ şi va organisa companiĭ şi regimente, acela orĭ e amăgitor orĭ va să amăgească. Cine vĕ spune că poate astădĭ forma umanitate, până nu se vor prepara naţiĭ şi până nu vor eşi acestea din întunericul în care le-aŭ adus tiraniĭ lor, acela orĭ e amăgit saŭ vrea să amăgească. Cine vĕ spune că poate iar astădĭ forma o naţie până nu va prepara, curăţi, lumina şi organisa părţile eĭ, începênd de la provinţialismu, acela saŭ e amăgit saŭ vrea să amăgească.

„Cine vĕ spune că poate forma o provincie, o cetate, o familie încaĭ armonică, până nu va prepara şi lumina, moralisa individele, acela orĭ e amăgit orĭ va să amăgească.

„Pentru aceasta, printr'o lege providenţială ce nu sufere salt, popoliĭ încep maĭ întêiŭ dela luminare orĭ învĕţătură particulară a individelor prin apostolat, prin şcoale, prin tipar, prin teatru, prin biserică etc. etc.; şi încep maĭ întêiŭ de

la limbă, căcĭ ea este organul prin care se comunică ideile, căcĭ ea e cea d'întêiŭ legătură ce leagă o naţie maĭ mult decât religia. Uitaţi-vĕ la Unguriĭ, eĭ profesă treĭ şi patru religiĭ, şi dacă o limbă, o naţie formează.

„Eliniĭ avură maĭ întêiŭ Orfeĭ, Rapsoḑĭ şi Aeḑĭ ce prepara individele, şi apoĭ Licurgiĭ şi Soloniĭ formară societăţĭ. Italia avù asemenea maĭ întêiŭ şi apoĭ un Numa ce formă o Romă, şi apoĭ un Brutu a căruia Republică da o naţie.

„Lazăr Gheorghe ar fi fost un nebun, un copil, dacă doritor cum era de o Românie tare şi unită, şĭ-ar fi perdut timpul ca un cavaler vănturător a proclama o Dacie, şi nu ar fi venit într'un colţ, într'o vizuină, după cum era atuncĭ covăcieria din S-tu Sava, ca să forme câţĭ-va dăscălaşĭ, căror să le dea misiune a prepara oare-cum Bucurescĭĭ şi ţeara, maĭ apoĭ, prin adepţiĭ lor însciinţind-o pe toată ḑiua cu vorba şi cu tiparul a realisa o provincie, doue pe aceleaşĭ base şi legĭ liberale.

„Poate cine-va din Românĭ ḑice că după atâtea sacrificiurĭ se formă încaĭ o provincie undeva? La ce pot astăḑĭ a se bucura Munteniĭ? Cu ce Moldoveniĭ? la ce Transilvaniĭ?.

„Nu e Român, fraţilor, care să nu arḑă în sufletul sĕŭ a se realisa odată o Românie tare

și unită, precum nu era Israelit acela ce nu dorea realisarea aceluĭ Ierusalim ideal. Această dorință patriotică nu e o crimă ca s'o ascundă un Român ci este un cuget, o credință ; și nicĭ o lege nu pedepsesce cugetul orĭ-care va fi, necum un cuget lăudabil. Fapta se pedepsesce, când merită a fi pedepsită pentru paguba ce aduce.

„Acest cuget l-a avut toțĭ antenațiĭ noștri ce ne-aŭ lăsat de moștenire ideile și misiunea lor. Această dorință am avut-o și noĭ, însă realisarea eĭ, depinde de la legile eterne ale Provedinței ce unesce atom cu atom a forma abur, abur cu abur a forma picătură, picătură cu picătură a forma ploae orĭ sorgente, sorgintă cu sorgintă a forma riurel, apoĭ rîurĭ, apoĭ fluviĭ, apoĭ mare și iar d'a capo. Turcul aspiră la binele sĕŭ comun, și cu cât aspiră cu atât e maĭ lăudabil. Grecul, Italianul, Germanul, asemenea ; și Românuluĭ adică de ce să nu-ĭ fie iertat să aspire ca să dea și el o parte nobilă și liberă aceleĭ umanităț̆ĭ la care astăd̆ĭ visează toate popoarele.

„Nu e cugetul, iar o d̆ic, crimă, ci fapta când se face cu paguba cuiva, și ca prematură seamănă o încercare de neposibil.

„Popoarele toate se sculară la 1848 și se sculară și Românii. Tronurile tremuraŭ și șovăeaŭ, pentru că noĭ toțĭ nu proclamaserăm atuncĭ de-

cât posibilul şi dreptul, după legĭ şi tractate! Nu cum-va atuncĭ nu sciam toţĭ visele de aur ale antinaţilor noştri? Pentru ce, fraţilor? Pentru ce salt în natură nu se face? Pentru că cu dreptul am fi întărîtat asupra noastră şi Turcii şi Austriacii şi chiar Ungurii şi cabinetele Europeĭ, şi pentru că tot Românul înţelept n'ar fi cutezat să iea parte într'o mişcare ce ar fi aridicat stindardul revolteĭ şi ar fi cugetat a se bate pe uscat şi pe apă cu atâtea puterĭ.

„Avem autonomia? Putem reforma legile, şi nu ne poate nimenĭ împedica decât cu violaţia. Suntem sub umbra suzeranităţeĭ? Engles, Frances, Neamţ, cată să respecteze integritatea Imperiuluĭ Otoman, şi Muscaliĭ cată să se tragă la locul lor.

„Aste douĕ principiĭ am proclamat, şi pentru aceasta poporul venì ca la nuntă, pentru aceasta Turcia nu ne tratâ ca inamicĭ, pentru aceasta putem striga în tot-deauna că invazia rusă este o violare, pentru aceasta şi de ne vom perde noĭ, causa noastră nu e perdută şi dreptul este în partea noastră orĭ la ce *judecată* va venì odată timpul a ne înfăţişà.

„Noĭ cu toţiĭ întreprinserăm mişcarea, luarăm de basă principiele eĭ. Jurarăm pe dînsele bune saŭ rele să facem o manifestaţie domestică,

ca să ḑic aşa, provincială, fără a amesteca pe alţiĭ compromitându-ĭ pe eĭ şi pe noĭ. Cum aţĭ fi numit oare, fraţilor, când saŭ toţĭ saŭ unii din noĭ, ar fi dat pe faţă cugetul saŭ principiele noastre maĭ 'nainte de timp şi de resuflarea mişcăriĭ? De am fi făcut una ca aceasta, cu toţiĭ s'ar fi numit impolitic, imprudent, copilăresc. De ar fi făcut o parte saŭ unul din noĭ, s'ar fi numit trădare.

„Să punem acum o supositie, un ipotes. *Nota bene.* Să punem că s'ar fi organisat o provincie Română, saŭ e aproape de a se organisa. Să punem că visul de aur începe a se arĕta des fie-căruia: „mişcă-te băete, cearcă Române, vor-„besce, lucrează, expune-te, căcĭ visul tĕŭ se apro-„pie de a se realisa.“ Să punem că maĭ întĕiŭ începe unul (care numaĭ împins de Muscal să nu fie), încep maĭ mulţĭ a cugeta la mijloacele întreprinderiĭ, a cerca minţile, a le prepara, a le aduce până întru a se organisa într'un comitet, spre a pune pe drum fapta, a face propaganda necesarie şi predestina timpul resuflăriĭ.

„Cum aţĭ numì, fraţilor, atuncĭ când aceĭ oameni s'ar da pe faţă cugetul maĭ 'nainte şi chiar d'a se constitua un comitet oare-care? fără îndoială, că numaĭ politicĭ nu i-aţĭ numì, ba nicĭ oameni de rênd cu sensul comun.

„Să venim la aplicaţie. Unii din noi se îndatorară solemnel cu toţi a realisa în anul trecut o mişcare domestică, provincială, legală saŭ legitimă, după limbagiul diplomatic; primiră principiele mişcăriĭ şi jurară pe biata onoare a lor, cât avură, a fi discreţi, sinceri, fideli unul altuia, fideli şi amici Turcilor şi a fugi pe cât se poate şi la începutul faptiĭ şi în timpul saŭ în mijlocul eĭ de orĭ-ce pată de sânge şi desordine.

„Apoĭ aceĭ unii, fac causă comună dela prima ḑi a mişcăriĭ cu Odobescul şi Solomon a aresta şi lega guvernul proclamat de popol din sînul aceluiaşĭ comitet. Aceĭ unii fac pe demagogi, învitând poporul în contra principielor a se bate cu Turcii, când poporul n'avea nicĭ de unele. Aceĭ unii critică şi sfâşie pe ceĭ-lalţi, pentru ce să fie următori principielor în care s'aŭ îndatorat, pentru că n'aŭ pus îndată cu voe, cu forţa mâna pe banĭ publicĭ şi particularĭ, cu violaţie chiar, şi să aibă apoĭ mijloace de a se bate ; şi când fac această critică ? când vĕd că Ungurii, ce avură şi banĭ şi arme pe care să poată da banĭ şi braţe maĭ deprinse la resbel şi cetăţi fortificate şi numĕr maĭ mare, şi capacităţi maĭ multe şi maĭ varie, şi o instrucţie maĭ veche, şi ciocoĭ maĭ puţinĭ, căcĭ toţi se lepădaseră maĭ dinainte de dreptul iabăcieĭ, Ungurii, ḑic, căḑură până în

cele din urmă prada inimiculuĭ multiplicat și Georgeilor. Apoĭ tot aceștĭ unii publică broșure asupra Turcilor, protestă copilăresce după tărîm ilegal, propun să schimbe la stăpânĭ și să cadă din suzeranitate.

„Apoĭ tot aceștĭ unii și cu alțiĭ, declară astădĭ principiele cu care ne calomnia politica moscovită :

„Politicĭ, numițĭ Dv. asemenea fapte și neconsecințe ?

„Una din primele calități după dreptate ale unuĭ politic adevĕrat, este de a fi consecuent și atuncĭ aceștĭ unii se vor puté oare-cum a se numì politicĭ, ba maĭ bine diplomaticĭ, când din nenorocire va venì odată o ḑi fatală, (care creḑ că se grăbesc s'o aducă) când eĭ vor puté să ne ḑică în față: „oamenĭ simpli și credulĭ, proștilor, eŭ maĭ 'nainte de causa voastră, m'am fost îndatorat altă causă a servì, și nu mi-am pus toate puterile. Nu am investit toate formele ca să mĕ pot strecura și intra în rerunchiĭ comitetuluĭ vostru revoluționar, decât ca să vĕ sciŭ mișcările și să vĕ paralis faptele în folosul causeĭ căreĭ serveam fidel; nu m'am pus în Constantinopoli, de unde să mĕ înțeleg cu aĭ meĭ, decât ca să vĕ am cheia în mâna mea. Nu mi-am ḑis până astădĭ că sunt d'aĭ voștri, decât ca

orĭ-ce voiŭ face în contra interesurilor turceşti şi ale voastre, să cadă în rĕspunderea toată a voastră şi să vĕ compromit causa. Acum când n'aveţĭ ce maĭ lucra, nicĭ ce maĭ spera, când causa care serveam e în triumful sĕŭ, când eŭ mi-am luat plata pe larg dela Domnul meŭ cel maĭ adevĕrat, şi când vĕ vĕd atât de căduţĭ în cât vĕ pot insulta fără teamă şi a vĕ spune în faţă curat cine sunt şi cum v'am îmbrobodit şi v'am jucat ; acum spuneţi-mĭ, n'am fost un diplomat, un politic ?" — „Aşa Escelenţă orĭ Măria ta, politic aĭ fost, însă nu politic infernal, şi noĭ n'avem de ce să te numim Iuda căcĭ numele cel bun ţĭ-e destul ca să ajungĭ foarte popular cu dînsul, în ura şi blestemul Românilor."

„Cu astă condiţie, fraţilor, aceĭ uniĭ pot fi cu adevĕrat, capete, cum se ḑic ele, politice orĭ diplomatice, după înţelesul lor (eŭ însă am un alt înţeles pe care 'l voiŭ desvolta maĭ jos) iar alt-fel creḑêndu-ĭ de curaţĭ, cum mi-ar plăcé şi mie să-ĭ creḑ, sunt tot ce a scos România vre odată maĭ copilăresc, maĭ neconsecuent, maĭ compromitător, maĭ bădăran boerit în politică, adică... însă veţĭ vedé maĭ la vale expresia.

„Este politica luĭ Bourgeois Gentilhomme. El abia se vĕḑuse ceva, orĭ credea că e ceva şi vrea să facă, să crape dracu, pe fie-sa com-

tesă, saŭ cine ştie ce, că am uitat şi eŭ ca om.

„— Frate, iĭ zicea nevasta, lasă s'o dăm după un om de potriva noastră. Eŭ n'am maĭ fost comtesă şi am ţinut casă.

„— Tacĭ proasto, zicea bădăranu, nu mĕ necăjiţĭ maĭ mult, c'apoĭ îndată o fac marchisă, princesă, regină.... Până se pomenì bietul om, el, un curat Mamamuşì de sus până jos, şi apoĭ arra arra bastonara etc. etc.

„Norocire că nevasta şi fata ce nu visa la d'al de alea, se căpuiseră d'un ginere pe potriva lor.

„Româniĭ vrură să realiseze o provincie, douĕ, bine organisate, pe potriva lor, sub umbra Turcieĭ. Nu politiciĭ noştri ceĭ marĭ, nu bătaia pe uscat şi pe apă, nu, apoĭ democraţiĭ şi maĭ multe nu vor dumnealor, şi o democraţie preparată de un comitet de calitate lămurit din cantitatea animală, brutală; cât le făcură uniĭ alţiĭ observaţiĭ se necăjiră oameniĭ foc, şi numaĭ decât deteră din picior şi scoaseră un Imperiŭ Daco-Roman dintr'un cap maĭ mare decât coafura bietuluĭ Mamamuşì.

„Asta e starea deplorabilă a politicilor noştri de eĭ consideraţĭ de curaţĭ şi neînpinşĭ de părghiĭ streine. Noĭ însă ne avem convicţiile şi nu plângem decât causa şi pe ceĭ care din Dv. vor

cădé victime credule şi inocente, servind altă causă decât aceea ce cred a servì.

„Să venim iar la politică.... Insă poşta mĕ grăbesce şi cu viitorul batel, vĕ voiŭ vorbì ca să încheiŭ, şi vĕ voiŭ alătura o întrevorbire ce am avut la Londra, ce vĕ va lumina pe toţĭ. Nu vĕ grăbiţĭ.

„Salutare şi frăţie!

I. Eliade.

„17 Decembrie 1849.

„Copie fidelă după original D. Florescu.

IV.

„Să venim iar la politică. Ea este o sciinţă ce şi-a făcut progresele, pe cât filosofia făcù pe ale sale şi se popolarisă maĭ mult spre a lumina massele, pe cât istoria saŭ experienţa secolilor devenì maĭ înavuţită, pe cât dreptatea divină începù a scăpa din aceea ce se ḑice *dreptul Roman*. Este o sciinţă care poate face bine saŭ rĕŭ ca şi matematica, mecanica, chimia etc. Cu matematica şi mecanica se ardică edificiurĭ, se apropie popolĭ, prin facilitarea comunicaţieĭ, se apĕră naţionalitatea şi drepturile oamenilor. Tot cu matematica însă şi mecanica se derapĕnă maĭ

repede edificiurĭ, cetățĭ și drepturĭ și naționalităților. Așa e și cu chimia, fisica și altele.

„Politica e ca filosofia ce luminează Socraților, Platonĭ și care ascute și pe sofiștĭ.

„Filosofia are numele acesta când este amor de înțelepciune și caută adevĕrul, se numesce însă sofistică când încurcă și ascunde adevĕrul.

„Politica merită numele ce i l'aŭ dat dela *polis* saŭ stat, când se ocupă de ale statuluĭ pe principiĭ oare care, și susține acele principiĭ cu demnitatea de față și maĭ vîrtos când are de basă umanitatea, dreptatea; însă și cu orĭ-ce preț. Căcĭ se află oamenĭ ce aŭ de basă un princip saŭ maĭ multe, un cuget oare-care și ca să ajungă la împlinirea lor, sub nume de *suveranitatea scopuluĭ* își iartă toate mijloacele: cruḑime, amenințare, rugăminte, minciunĭ, adulare, basețe, calomniĭ, toată arta amăgitoare, toată infamia; atuncĭ politica e degenerată, parodiată, decăzută, mincinoasă; politica devine *diplomație*, fățărie, ipocrisie ce ia toate culorile, se investe toate formele sacre și profane, e un cameleon cugetător, perfid, e șarpele antic ce se strecură în mijlocul paradisuluĭ, și se adresă la partea cea maĭ debilă a omenirĭĭ, la femee, la junime, și promite tot, eternitatea, divinitatea însușĭ.

„Diplomaţia nu mai e sciinţă a căreia sorgente şi scop e adevĕrul, e o artă infamă ce provine dela minciune, se serve cu minciunea şi cresce din deprindere după un talent infernalemente particular. Provedinţa, spre a se ferì oamenii, i-a pus sigiliul şi a însemnat'o ca pe guşter cu coloarea şi forma sa hidoasă, ca pe şearpele sunător cu clopoţeï. Capabilul de a se face un diplomatic e însemnat încă din nascere, chipu-ï te rempinge, te desgustă orì te înfiorează; trupu-ï rachitic orì desvoltat îţi rechiamă o fiară orì tîrîtoare saŭ vicleană saŭ carnivoră; ochiï îï joacă ca aï vulpeï saŭ se aţintă ca aï viperei, surisul îï e o rînjire, glasul strident orì rauc, vorbele-ï orì prea tărdiï orì prea răpedì, rĕspunsurile-ï cotitoare, pline de reservă, provocătoare, monosilabice; gesturile-ï nicì odată majestoase orì simple, ci saŭ emfatice saŭ deplorabil burlescì. O răceală, un îngheţ îï are tot aerul. Vĕdêndu-l nu te poţi ţine d'a ḑice: îmì displace, ce antipatică figură e stîrpitură asta!

„Politica o repet, se degeneră după oamenì şi după sisteme în diplomaţie ca filosofia în sofistică, ca retorica în *avocatlîc*; ca economia în sgârcenie, ca religiositatea în superstiţie, ca angelul în demon.

„Insă şi unul şi altul, saŭ şi una şi alta e

o putere: una a adevĕruluĭ şi alta a minciunĭĭ, una cerească şi alta infernală.

„Maĭ e încă un rĕŭ asemenea de infernal şi fatal ca însuşĭ diavolul; asta e inoranţa de bine şi de rĕŭ, neînvĕţătura.

„Veḑĭ pe unĭĭ oamenĭ profesând nisce sciinţe saŭ arte ce nu le cunosc, fac pe medicul, pe filosoful, pe literatul, pe meşterul cutare fără a cunoasce medicina, filosofia, literatura, măestria cutare. Ăştia se numesc *şarlatanĭ*. Asemenea fac unĭĭ pe politicul saŭ diplomatul şi sunt şarlatanĭ şi în una şi în alta, ceĭ care nicĭ o dată nu s'aŭ întrebat: „ce e politica şi diplomaţia?“ Amestecă pe una cu alta, şi în loc de a'şĭ aduna cunoscinţele necesarĭĭ, a cunoasce limba, moravurile şi trebuinţele popoluluĭ, posiţia luĭ politică şi geografică, ordinea timpuluĭ şi păşirea luĭ, toată viaţa şi-o pierd întru a amăgĭ, amăgindu-se maĭ crud pe sine; orĭ-ce întreprind nu scot la capĕt, ci din contra compromit; cu cine îşĭ daŭ mâna, cugetă să'l amăgească; neconsecuenţĭ în toate încurcă tot; fanfaronĭ, ambiţioşĭ în căderea cea deplorabilă a vorbeĭ, se întrec întru a fi importanţĭ *fac-totum*, sufletul fapteĭ; nesciinţa însă nu'ĭ ajută, filarchia îĭ face nesuferiţĭ, şi turbarea că îĭ cunoasce lumea îĭ face a distruge pentru că nu pot crea; atuncĭ întrigĭ,

calomniĭ base ; ca ciuma, ca o fatalitate sunt pe unde trec saŭ se amestică, şi blestemul ce e asupra lor, aŭ tristul curagiŭ a'l numì politic, în marea mirare a credulilor şi a victimelor lor.

„Nu e mirare ca şarlataniĭ să aibă soţĭ cuscri (comperi) şi oare-cum şi partid orĭ maĭ bine *taraf*, pentru că şi tâlhariĭ aŭ companionĭ şi gasde ; însă şarlataniĭ între sine se cunosc, unul de altul se feresce, şi unirea lor nu ţine decât atâta pe cât ţine interesul lor infam. Nu e de mirare ca şarlataniĭ să aibă şi proseliţĭ saŭ victime, căcĭ şi acele mueri coruptoare ce Turcii le numesc pe numele lor adevĕrat, atrag la sine spre a le da brâncĭ în orgiĭ, nu matroane esperimentate, ci creaturele cele maĭ fragile, cele maĭ virginale şi cele maĭ neavute.

V.

„Fraţilor, să venim iar la principiele noastre, să vĕ comunic o întrevorbire ce am avut la Londra. Nu că doară era destinată de a fi secretă, ci s'a tăcut pentru discreţia ce eram dator către persoana cu care am vorbit ; şi acea persoană era necesară şi folositoare causeĭ noastre. Mĕ determinaiŭ însă, a trece de indescret spre a vĕ puté lumina. Vĕ aduceţĭ aminte că Pavel ţice că ar primì martirul etern, şĭ-ar închina el

sufletul foculuĭ Geenei, când ar puté cu aceasta să facă ca nația să înbrățișeze doctrina luĭ Christ.

„Iată întrevorbirea :

„— Aveți Dumnea-voastră vre-un cuget de independință ? mĕ întrebă cu un ochiŭ scrutător acea persoană.

„Intârdiai a respunde. Mĕ uitaiŭ la dênsul ca un om tentat, pus într'o dilemă saŭ d'a compromite causa, eșind din principiele eĭ, saŭ d'a trece ca un om saŭ nație ce nu poate fără stăpân.

„— Mĕ iartă, ĭĭ ḑisei, a crede că întrebarea e o tentație ; când m'am exprimat odată în destul de chiar despre principiile mișcăriĭ patrieĭ noastre. Mĕ întrebĭ ca pe representant al acestor principiĭ ? Nu am și nicĭ nu pot să am alte dorințe acum decât conservarea și întregimea acestor principiĭ. Mĕ întrebĭ ca pe un Român simplu ce n'aș avé nicĭ o îndatorire ? Doresc cel maĭ înalt bine națieĭ mele ; doresc ceea-ce doresc și D-ta națieĭ Englese. Ca prudent însă doresc posibilul. Pentru ce mĕ întrebĭ despre imposibil în timpiĭ și în politica de astăḑĭ ?

„— Pentru ce sunt unii din D-v. carĭ aspiră la independință și vor să lucreze ?

„— Cine sunt ăștia ?

„— Câmpineanu s'a arĕtat de ast-fel, când

a venit p'acì, şi Ştirbeiŭ, fiind în Londra, acum în urmă (1848), a aruncat o vorbă ḑicĕnd că de va consimţì Englitera, se încearcă el a vorbì ambasadoruluĭ rus şi a se duce însuşĭ la Petreburg a tracta despre independinţa Principatelor, şi adaose că crede că va putea îndupleca cabinetul rus. — Sunteţĭ şi D-v. de acel... partid... saŭ de această opinie?

„— Nu sciŭ ce relaţiĭ avea Câmpinenu, respunseĭ eŭ, când a venit p'acì, şi de unde îĭ era inspirată acea idee, de unde îĭ provenia sinceritatea a'şĭ arĕta dorinţa. Cât pentru Ştirbeiŭ însă, creḑĭ D-ta că ar fi cutezat el să propue o asemenea părere saŭ enormitate daca nu ar fi fost împins de Ruşĭ să o propue?... Noĭ nu suntem de partidul rus, şi cu atâta maĭ puţin înplinitorĭ orĭ organe ale planurilor Moscovite.

„— Pentru ce adică nu vreţĭ independinţa? mĕ întreabă iară cu un ochiŭ observator.

„— Maĭ 'nainte de a rĕspunde, iartă-mĭ să te întreb: Maĭ vrer'ar puterile Europeĭ să se încarce în ḑiua de astăḑĭ cu garanţiĭ, când vor să se scuture de cele în care sunt îndatorate?

„— Nu, rĕspunse, aceasta e d'o politică veche, e o îndatorire cu multe sarcine; a garantà va să ḑică a susţine, şi a susţine va să ḑică

a declara și a și face resbel când va cere trebuința.

„— Cine dar ne garantesce independința ca să o dorim și să o cerem, și de ne o va garantì Englitera orĭ Franța pe unde să vie a ne apĕra la timp? Austria singură la o invazie rusă ar fi putut să ne dea un repede ajutor. Austria astădĭ sub protecția Rusieĭ; maĭ târdiŭ va fi poate vasala eĭ. Apoĭ a cere independința, fără garanție, fără mijloace de a fi apĕrați la nevoe, fără a avé vecinĭ să'ĭ doară în inimă intrarea Rușilor în mijlocul Românilor, este curat a ne face organe prin sciința saŭ prin nesciința Rușilor, a ne deslipì adică de Turcia ca independinții, a rĕmâné în soarta noastră și la cel maĭ mic pretest să poată Rusia declara resbel Românilor. La o asemenea împrejurare pentru Românĭ, pentru o mână de pămînt nimenĭ nu declară resbel Rusieĭ ca să ne susție; nimenĭ pentru atâta nu'și strică relațiile și interesele cu Rusia. Pentru Turcia, pentru integritatea eĭ se face resbel general, iar pentru România nu. Așa dară, pentru că nu e putința de garanție și prin urmare și de resbel, noĭ nu vrem să perim, și sub protecția Turcieĭ putem esista cu autonomia noastră.

„Pricepĭ D-ta acum, adăogaĭ eŭ, pentru ce

Ruşiĭ, prin uniĭ ca Ştirbeiŭ, ar dorì independinţa noastră, ca să ne poată adică înghiţì ast-fel cum în cele de acum nu le vine aşa facil; căcĭ Turcul nu ne lasă, şi pe Turcu nu 'l abandonă Europa saŭ interesele eĭ; şi noĭ graţie acesteĭ armoniĭ de interese putem esista. Daca Ruşiĭ voesc binele Românilor şi cu adevĕrat independinţa lor, ar face maĭ întêiŭ ca să esiste eĭ: ar da înapoĭ Moldoveĭ Basarabia, ar îndatora pe Austria să-ĭ întoarcă Bucovina, ar face să se unească cu Moldova şi Ţéra română, Transilvania şi Banatul, şi ar face a se compune o putere de vre-o 11 milioane Românĭ, la care cred că Turcia n'ar face de cât bucuros să aplaude, căcĭ se scapă de un vecin ca Rusul şi se pune coaste la coaste cu un vecin amic şi nepretenţios ca Românul. Insă unde? Muscalul nu numaĭ că nu va una ca aceasta, ci încă inventă şi fabula Imperiuluĭ Daco-Roman şi încrimină cu dînsul mişcarea Românilor prin manifestul sĕŭ din Iulie 1848. El curat astădĭ va să ne deslipească de la Turcĭ cu orĭ-ce titlu, să rĕmânem în voia întêmplăreĭ sub a luĭ d'a dreptul influenţă fatală.

„Nu vĕ maĭ spuĭ incuviinţarea cu care fură lăudate principiele noastre de autonomie şi de suzeranitate, prudenţa mişcărilĭ noastre şi curăţia

acestuĭ partid saŭ totalităţĭ de Românĭ pe care eŭ îl numiam *naţional.*

„— Imĭ pare bine, termină, că vĕ cunoaşteţĭ interesele, Domnilor.“

„Rĕmâne, fraţilor, a judeca din această întrevorbire, machinaţiile Rusieĭ, a vedé cine sunt oamenĭĭ ce vor să ve legene cu asemenea ilusiĭ, ce relaţiĭ şi ce simpatiĭ aŭ eĭ, care le e viaţa trecută şi asupra căror sunt antipatiile lor? Cerneţĭ şi discerneţĭ bine şi apoĭ determinaţi-vĕ. Eŭ mi-am făcut datoria.

„De maĭ aşĭ fi avut a maĭ urma cu însărcinarea ce mĭ-aţĭ fost dat, nu v'aşĭ fi comunicat încă această întrevorbire. Fiind-că mĕ trag însă cu hotărîre a nu maĭ lucra în numele nimuluĭ de cât al meŭ însumĭ, şi fiind-că rĕmâneţĭ singurĭ solidarĭ de orĭ-ce veţĭ face, creduĭ de ultima'mĭ datorie a vĕ lumina. Comparaţĭ întrevorbirea aceasta dela Martie 1849, cu manifestul rus ce circulă astădĭ prin Moldo-Valachia, Bulgaria şi Serbia, ce promite Muscalul la împregiurare de resbel; *unirea Moldoveĭ cu ţara Română sub guvernul naţional, despărţite de Turcia şi sub protecţia d'a dreptul a Rusieĭ!!!*

„Salutare şi frăţie

„*I. Eliade.*

„1849 Decembrie 5 (17).
Paris.

„P. S. Cu tragerea noastră, fraţilor, cred că vĕ veţĭ învoĭ, dacă vĕ despărţia numaĭ persoanele iar nu principiele, saŭ dacă veţĭ fi bărbaţĭ de învoit. Nu luaţĭ, vĕ rog, de insultă această trăsură repede, căcĭ cugetul eĭ este spre a vĕ atinge amorul propriŭ ca să arĕtaţĭ că ştiţĭ a vĕ unĭ şi a vĕ înţelege în onoarea şi mântuirea causeĭ ce înfăţişaţĭ. Noĭ puţiniĭ am sciut a ne învoĭ şi ne vom învoĭ şi de acĭ înainte ; şi vĕ vom lăuda faptele orĭ când vor merita laude.

„Fiind-că încetez de astă-dĭ orĭ-ce corespondinţă în general către D-v. şi rĕmâĭ în relaţiĭ particulare numaĭ cu ceĭ ce mĕ vor onora cu amicia D-lor, mĕ simţ dator a vĕ mulţumì la toţĭ de încrederea cu care m'aţĭ onorat şi a mĕ disculpa de douĕ grele împucinărĭ saŭ patime ce mi le inculpară maĭ mulţĭ fără dreptate.

„Una este rancoarea ce 'mĭ daţĭ maĭ toţĭ, fără cuvînt, saŭ *patime personale* şi alta graba de a ve însciinţa despre D. Ghica care o daţĭ că s'ar nasce din aceeaşĭ rancoare, vĕ amăgiţĭ însă.

„Eŭ am avut cu adevĕrat ura asupra unor oameni ce m'aŭ păgubit în parte, m'aŭ alungat, m'aŭ persecutat, m'aŭ ruinat, pot ḑice şi material şi moral, şi i-am uitat. Nu m'a auḑit nimenĭ vorbind de dînşiĭ. Mi s'a întêmplat dela mişcare încoa să mĕ insulte mulţĭ din fraţĭ în

față și am răbdat; am ținut poate socoteală pentru ce se atingea de mine; n'am amestecat însă simpatia personală cu causa. Dacă ĭ-am vĕdut că sunt de aceleași principiĭ și consecuenți nu m'am despărțit de dînșiĭ. In timpul mișcăriĭ vrură reacționariĭ și organele ruse să mĕ lege și să mĕ ucidă; cu eĭ făcură causă comună chiar de aĭ noștri, și i-am uitat.

„D. Ghica nicĭ nu m'a păgubit, nicĭ judecată am avut vre-o dată cu D-luĭ, nicĭ n'am venit în față la vorbe grele, nicĭ a fost în țară ca să conspire să mĕ ucidă, nicĭ a fost considerat de mine în rêndul nebunilor și esaltaților; și vĕ spuiŭ că d'ar fi fost fratele meŭ consânge orĭ tatăl meŭ și l'aș fi vĕdut arbitrariŭ eșind din principie, l'aș fi tractat maĭ aspru. A susține cine-va fără părtinire principiele, a se unì cu ceĭ ce l'aŭ supĕrat în persoană și a combate pe cel ce se abate dintr'însele, fie amic, fie indiferent, fie inamic, asta nu se chiamă rancoare, dacă știți ce e rancoarea și patima personală.

„Eŭ politicesce nu urĕsc decât pe ceĭ ce stăruesc a fi abătuți din principiele politiceĭ noastre, și D-v. rancoare o numiți aceasta? Svânturată Patrie, dacă fiiĭ tĕĭ judică ast-fel! Ura, rancoarea orbesce și vedeți că inventă și cele neexistate, calomniază, și eŭ cum putuiŭ tăcé

peste două luni de marşa inconsecuentă şi compromitătoare, şi ţinută a nu se divulga mărginindu-mă numai a face să i se observeze de către amicii sĕi, apoi această tăcere de 80 dile aproape, şi nevoia de a rĕspunde, când mi s'a pus sula în coaste, grabă o numiţi? Aşa e graba, aşa e rancoarea în inimele D-v., că nu puteţi nici discussi pentru persoane altele de ale D-v. să le ţineţi cu pace şi cu consideraţie? Intre D-voastră cu adevĕrat în mare durere a mea a ajuns ure personale, care, de ar fi alinate după cât este de rece inima mea şi indiferentă pentru D. Ghica, crede-mĕ că v'aţi învoi şi înţelege.

„Imi pare bine că disculpându-mĕ aflu ocasie a ve lovi şi aşi dorì să ve usture, să mĕ uriţi, să mĕ daţi reilor, numai să ve uniţi D-v. Uniţi-vĕ încai în ura asupra mea, căci adesea face şi ura minuni de unire. Sfatul Iudeilor nici odată n'a fost mai unit ca în judecata ce condamnă pe Christ şi liberă pe Barabas. Daţi o probă de unire, şi fie şi în ură, numai fiţi strînşi. Insă vai, pe cine nu-i unesce Dumneḑeŭ adică sinceritatea, inima curată, cugetul sacru, abnegarea de ale sale şi de sine, discordia curênd îi desunesce. Uitaţi-vĕ în emigraţie şi vedeţi câţi sunt uniţi? Aceia ce cu inima pe inimă aŭ intrat în mişcare şi aŭ luat crucea şi s'aŭ le-

pădat de sine. Dacă jumătate emigrația se compune de asemenea oameni, ce minune ! ce tesaur pentru Patrie !

„Ia să numĕrăm pe ceĭ uniți în principie și în stimă reciprocă, de vor fi după cum aŭ fost până acum :

2 Golescĭ, Nicolae și Ștefan,
Tell,
Maghieru G.,
Gr. Grădișteanul,
Aristia,
Pleșoianul,
Christofi,
Nigulicĭ,
Zosima,
Russo,
Serurie,
Părintele Ioan,
Părintele Șapcă,

Eliade și cu toți ceĭ-lalți maĭ tinerĭ cumnați aĭ luĭ și amicĭ pe carĭ i-a avut ca pe nisce fiĭ. Nu le rechiem numele, căcĭ inimile lor le spune. De vor fi ăștia uniți, ce maĭ frumoasă unire ! și cât e de durabilă, căcĭ e vechie, curată, fără interes, fără precugetare. Uniĭ aŭ moștenit'o dela părinți, alțiĭ aŭ supt'o cu laptele, alțiĭ aŭ sanctifiat'o cu stima și cu afecția candidă

şi entusiastă. Vie peste voĭ toţĭ, fraţilor, această stimă, încredere şi unire de care noĭ ne putem încălḑi, căcĭ vine dela spiritul consolaţieĭ, al adevĕruluĭ, dela spiritul acela ce în limbĭ de foc se revarsă peste tot omul ce-l adoară şi-l cultivă.

„Salutare şi frăţie.

„Incă o vorbă despre rancoare şi patimĭ personale. Vreţĭ să vĕ spuiŭ curat. Acum sunt tras, şi ca om ce nu înfăţişez nicĭ o causă, de voiŭ considera pe D. Ghica iar ca om de nicĭ un partid, de îl voiŭ scoate din politică şi din stăruinţa ce câte o dată avù a se amesteca în lucrurĭ ce nu le cunoscea, credeţi-mĕ că îl consider cu mult maĭ mult decât pe mulţĭ Romănĭ din Paris şi de aci dintre D-voastră. La mine nu e rancóre ci consecuenţă de principie.

„Să vĕ spuiŭ ce face neunire: Dragostea şi ura oarbă şi fanatică ce aŭ oamenii pentru unele individe. Asemenea afecţiĭ sunt iertate în familiĭ, care şi ele strică câte o dată, că mâncă educaţia; nu sunt iertate însă în marea familie a societăţiĭ. Asemenea nicĭ urele oarbe şi fanatice cu atâta maĭ mult nu sunt iertate; pentru că cu cât sunt de fatale cu atâta sunt şi ridicole, sunt ure Don-Chişionescĭ. Ariosto are nisce eroĭ maĭ mult imaginarĭ, şi Napolitenii şi în ḑiua de astăḑĭ, unii ţin

cu un eroŭ şi alţiĭ cu altul, şi ajung de schimbă la stilete; injurele, tîrnuirile, trântelile şi bastonadele nu se maĭ ţin în socoteală. Nu faceţĭ aşa, dacă sunteţĭ bărbaţĭ. Fiţĭ scumpĭ la laude, ţineţi-ve afacţiile pentru relaţiĭ particulare, iar nu în cele publice; şi când sunt neînvoirĭ între indivíde, nu le faceţĭ neînvoirĭ publice. Judecaţile rece, lin, fără părtinire şi condamnaţĭ ca bărbaţiĭ iar nu ca selbaticiĭ. Fugiţĭ de adunărĭ unde se uită questiile şi se ocupă de personalităţĭ; saŭ maĭ bine, de puteţĭ, daţi-le o direcţie utilă şi abateţi-le cât puteţĭ de a se ţine cu cheltuiala celor ce nu sunt de faţă. Ast-fel de adunărĭ astădĭ în lumea înaintată nu se ţine nicĭ între muierĭ."

No. XLV. — *Nicolae Golescu către Ion Ghica la Constantinopol.*

«Paris le 5 (17) Fevrier 1849.

„*Cher ami*,

„Je m'empresse de vous envoyer les papiers ci-joints, qui vous feront comprendre la resolution que nous avons prise. Ubicini est chargé de vous faire voir le mémoire que nous voulons donner a la Porte; s'il se trouve être de votre goût signez le aussi avec les autres Valaques qui se trouvent là bas et donner le vous même

en le distribuant ensuite a toutes les autorités tant Turques qu'étrangères. Mon départ pour Constantinople a été encore renvoyé manque d'argent. Nous sommes dans une pauvreté complète. Pas moyen de pouvoir emprunter ici un seul sou. Il nous faut donc attendre que l'argent nous vienne de chez vous. Si ces M.M. les Turcs voulaient nous aider pour le moment en nous prêtant quelques milliers de piastres pour pouvoir nous transporter d'ici, ils seraient bien charmants et nous leur serions bien plus reconnaissants. Tâchez, cher ami, de toucher un peu cette corde et nous faire savoir le plutôt l'issue de cette négociation. Mes amitiés sincères à tous les Moldovalaques particulièrement à Balcesco et Balatzeano. N'oubliez pas de me mettre aux pieds de Madame votre épouse. Adieu cher ami."

N. Golesco.

No. LI. — *N. Golescu luĭ Ion Ghica la Constantinopol.*

«Paris le 7 Mars 1849.

„Mon cher Ghica, c'est pour vous rappeler que nous n'avons point de l'argent que je m'em-

presse de vous écrire la présente. Dites le à ces M.M. et faites tout votre possible de nous envoyer, car autrement nous serons obligés de déménager à Clichy. On dit que les Hongrois commencent à faire des merveilles. Dieu veuille qu'ils réussissent, alors seulement nous pouront nous débarrasser des Russes en nous unissant avec les Croates et les Transylvains. Il me reste maintenant a vous prier de faire mes amitiés sincères à Balcesco et mes baise mains à M-me votre épouse."

Votre devoué

N. Golesco.

No. LIX. — *Proces verbal al emigraţilor dela Constantinopol.*

„Astăḑĭ 8 Martie (stil noŭ) anul 1849 adunându-ne noĭ, sub-iscăliţĭ emigraţĭ Moldo-Românĭ din Constantinopol am chibzuit:

„Că interesul naţional cere ca ambele emigraţiĭ Române din Moldavia şi ţéra Românească să se împreune sub o singură direcţie, care să lucreze pe lângă cabinetele şi popoarele Europene pentru unirea ambelor Principate într'un singur Stat, sub suzeranitatea Turcieĭ, şi dobân-

direa dreptuluĭ de a provoca, pe temeiul dreptuluĭ de autonomie a ţerilor, o reformă potrivită cu trebuinţele societăţiĭ noastre.

„Că pentru a puté lega relaţiĭ intime cu cabinetele şi a trage confiienţa lor, este neapĕrat a încredinţa această direcţie, căreia i se va supune toată emigraţia, unuĭ singur individ.

„Această chibzuire a noastră se va face cunoscut tutulor fraţilor emigraţĭ din cele-lalte locurĭ prin DD. Răducanu Rosetti şi N. Bălcescu, ce s'a numit secretarĭ.

„Iscăliţi: Theodor Raşcanu, I. Bălăceanu, Ion Ghica, G. Zalic, K. Alexandrescu, M. Marghiloman, N. Catargiu, D. Gherghel, N. Bălcescu, Rad. Rosetti, M. Serghiescu, Nicolae Ipătescu, I. Ionesco."

No. LIV. — *Diurnal.*

„Astăḑĭ $^{2}/_{14}$ Maiŭ anul 1849, sub-semnaţiĭ Emigraţĭ Românĭ din Brussa, luând in băgare de seamă punerea la cale făcută de către fraţiĭ Emigraţĭ din Constantinopole, că pentru interesul naţional, ambele emigraţiĭ Române din Moldavia şi ţeara Românească să se împreune sub o singură direcţie, care să lucre pe lângă cabinetele şi popoarele Europeene pentru uniunea

ambelor Principate într'un singur stat tot sub suzeranitatea Turcieĭ, şi pentru recunoascerea reformelor cerute de trebuinţele societăţiĭ noastre, pe temeiul dreptuluĭ de autonomie a ţerilor; şi că tot o dată, spre a puté lega relaţiĭ intime cu cabinetele şi atrage confienţa lor, este neapĕrat a încredinţa această direcţie unuĭ singur individ; — noĭ, adunându-ne şi deliberând, ne unim atât pentru uniunea ambelor Principate, cât şi pentru încredinţarea acesteĭ direcţiĭ unuĭ singur individ. Tot o dată însă, luând în băgare de seamă că este neapĕrată trebuinţă ca acest cap al emigraţilor să fie însoţit şi de un comitet, am găsit cu cale cele următoare:

„1). Acest comitet să fie compus din cincĭ membri.

„2). Daca capul emigraţilor, după majoritatea glasurilor se va alege dintre Românii din Moldavia, atuncĭ comitetul să fie compus de doĭ din Moldavia şi treĭ din ţeara Românească; iar dacă capul se va alege dintre Românii din ţeara Românească, atuncĭ în comitet să fie treĭ membri din Moldavia şi doĭ din ţeara Românească.

„3). Capul Emigraţilor va avé în deliberaţiile comitetuluĭ numaĭ părere consultativă iar nicĭ o dată vot.

„4). Capul Emigraților nu va puté nicĭ o dată să trateze chestiĭ nedesbătute și nedecise de comitet, și într'un cuvînt nu va puté lucra nimic fără cunoscința acestuĭ comitet.

„5). Toate lucrările comitetuluĭ se vor urma printr'un jurnal, care se va pune în lucrare când va fi subsemnat de majoritate.

„Pe aceste base dar păsind întru alegerea atât a capuluĭ Emigraților cât și a membrilor comitetuluĭ prin votație, a eșit resultatul următor:

Pentru cap al emigraților

D. Constantin Negri cu voturĭ. 15
„ Nicolae Golescu „ „ 5

Pentru membrĭi comitetuluĭ

D. Ioan Eliad cu voturĭ 19
„ Nicolae Golescu „ 1
„ Stefan Golescu „ 3
„ Alexandru Georgie Golescu cu voturĭ. 19
„ Christache Tell cu voturĭ 10
„ Vasilie Alexandri „ 20
„ Nicolae Bălcescu „ 7
„ Ioan Majorescu „ 1

„Această găsire cu cale și alegere se va face cunoscută fraților Emigrați din Constantinopole,

care o vor comunica și celor-lalți emigrați din ambele Principate ce se mai află prin alte locuri. Tot o dată însă vor cunoasce toți frații Emigrați că această alegere va fi recunoscută de noi, dacă și de dênșiĭ se vor priimi articolele sus alegate."

Subscrișĭ: C. Zossima, D. Florescu, C. Sergiad, G. Lăzureanu, Radu Golescu, A. Zane, P. Cernătescu, N. Russu, Negulicĭ, Al. Muller, D. Duțulescu, Alexandre Golesco, C. Filipescu, Ioan Maghiero, Iorgu Giurescu, G. Valleanu, K. Pădeanu, I. Șimoni, Gr. Ipătescu, G. Serurie.

No. LIII. — *Emigrațiĭ dela Brussa către Ion Ghica.*

„Domnule Ioan Ghica,

„Vi se trimite cu aceasta resultatul deliberațiilor și votației emigraților din Brussa asupra formeĭ și numiriĭ direcțieĭ emigraților Români din ambele principate, și sunteți învitați ca, comunicând acestea și celor-lalți emigrați din alte locuri, să ne împărtășiți de resultatul general al votațiilor.

„Vĕ rugăm asemenea, să ne recomandați și

câţi-va fraţi Moldoveni din care să alegem pe al cincilea membru în comitet.

„Salutare şi frăţie.

pentru emigraţiĭ din Brussa

C. Zossima, A. Golesco, Radu Golescu, A. Zané."

„Brussa, 13 (26) Maiŭ 1849."

No. XLVI. — *I. Eliade către Negulicĭ.*

„*Frate Negulicĭ,*

„Am priimit scrisoarea D-tale. Am respuns la toţi fraţiĭ în general şi Dv. căror mi-aţi scris în particular. Vĕ sunt foarte recunoscător la toţi pentru încrederea ce ne daţi.

„Sunt, frate, foarte mângâiat, scrisorile în parte ale D-voastră mi-aŭ făcut mult bine. Nu sciŭ nimic despre familia mea dela Fevr. Eram toţi fără nicĭ un soldiŭ, eŭ maĭ vîrtos ajunsesem să nu maĭ am nicĭ hârtie pe ce să-mĭ cumpĕr, şi seara mĕ culcam fără lumînare. Asta mĕ uluia de tot şi mĕ făcea să pierd şi singura mângâere a scrisuluĭ.

„Nu pociŭ să-ţĭ spun până la câtă baseţă

ajunsese intrigile şi corespondenţele din Constantinopol: pâra, calomnia, ridicolul, toate s'aŭ cercat.

„Sunt martorĭ peste 10 francesĭ cu care am călătorit dela Marsilia în Constantinopol. Eĭ sunt încă în Constantinopole, şi maĭ vîrtos D. Dufour, pe care îl cunoasce Cocoana Zinca. De veĭ merge în Constantinopol, fă cunoscinţă cu dînsul, întreabă-l cât ne iubea toţĭ francesiĭ pe batel, cum era representată naţia cu noĭ treĭ, şi cum era cu D. Creţulescu; în ce fel de chip simţimentele noastre şi purtarea ne recomanda şi până unde conversaţia în diferente materiĭ îĭ făcea să se apropie de noĭ. Heĭ bine, s'a coborît D. Creţulescu a scrie şi aceasta că îĭ crăpa obrazul de noĭ pe batel, că intram în discusiĭ, cum ne rĕmânea francesiĭ, că scoteam cordelele Nişamuluĭ, şi alte lucrurĭ neadevĕrate. Ca să pricepĭ cât nu se sfiesc oamenĭĭ ăştia de a-şĭ degrada fiinţa şi a inventa minciunĭ, întreabă, aşa te rog, pe departe, spre convincţia D-tale, când veĭ merge în Constantinopole, pe orĭ-care din francesiĭ ce aŭ venit cu noĭ. Prin Dufour poţĭ face cunoscinţă cu toţiĭ. Veḑĭ asta nu e pâră ci apĕrare, şi de aşĭ fi să mĕ apĕr pe mine aş tăcé: sunt şi alţĭ doĭ sfăşiaţĭ.

„Frate Negulicĭ, fraţilor Zossima şi Russo,

dacă mĕ iubiţĭ cum vĕ stim şi vĕ iubesc, vĕ rog arĕtaţi-mĭ acelaşĭ semn de dragoste, toţĭ scriţi-mĭ cum vĕ scriŭ *frate* iar nu *Domnule*, căcĭ fraţiĭ ce am avut dela mama i-a luat Dumneḑeŭ ; şi mama ca să mi-ĭ dea n'a simţit atâtea dureri la nascere, cât a simţit şi simte mama noastră Patrie ca să ne înfrăţească şi să ne dea fie-căruia atâţia fraţĭ. Durerile patrieĭ ne-a înfrăţit, fraţilor, şi nu ne maĭ poate despărţi de cât numaĭ infamia în care am avé nenorocirea să cadem vre unul din noĭ.

„Nu sciţĭ cu câtă căldură vĕ daŭ numele de frate, şi câtă mângâiere îmĭ va face când îmĭ veţĭ da şi D-voastră acest nume. La revedere.

„Salutare şi frăţie.

I. Eliad.

«20 (1) Jul. 1849.

„P. S. Dela Unguri se aud minuni.

„P. S. Nu sciĭ un lucru, ţĭ-aducĭ aminte la Braşov, când cu nicĭ un chip nu puteam să mĕ despart de copiĭ şi să-ĭ las în foc ca să mĕ încarc cu însărcinarea ce mi-aţĭ dat'o. Iţĭ aducĭ aminte când îţĭ spuneam că fac douĕ rele cu primirea mea, întâĭ că-mĭ părăsesc copiĭ şi al doilea că mulţĭ în loc să o iea ca un sacrificiŭ din partea unuĭ tată a-şĭ abandona copiiĭ, or să mĕ urască şi maĭ mult şi or să mĕ sfâşie. Predicerea mea

s'a împlinit, pentru că era vedere curată iar nu prevedere.

„Îți aducĭ aminte iară că vĕ spuneam că calea e lungă, nevoile marĭ, depărtarea de familiĭ îndelungată, și e un mare rĕŭ a se aventura cineva în strĕinătate. Mijloace n'avem, banĭ nu sunt etc.

„Atuncĭ D-ta cu alțiĭ, nu-mĭ aduc aminte bine daca era D. Duilie și Rucăreanul, îmĭ ziserăți că vorba este să faceți ce puteți și fiind că nu sunt alți banĭ, să meargă unul în loc de doĭ și prin urmare să merg eŭ și să-mĭ dați mie aceĭ cincĭ sute galbenĭ.

„Daca aveți suflet spuneți ce v'am rĕspuns : Astă propunere mi s'a părut o nenorocire ; n'am putut să primesc, v'am spus că numaĭ audirea eĭ o să răcească pe D. Tell, și cu dreptul o să se simtă rănit ; v'am rugat să n'o maĭ repetați. „Heĭ bine, D. Tell mi-a imputat că am intrigat eŭ și că mi-ați primit-o D-voastră ; alte atâtea. I-am spus cu toată răceala că nu e adevĕrat și că timpul va descoperi adevĕrul, că pot să-ĭ aduc probe ; mi-a ziș că și D-luĭ are probe, căcĭ i-a spus o N. Bălcescu.

„Acum nimenĭ nu poate sci adevĕrul maĭ bine decât D-ta și câțĭ erați de față. D-voastră sciți de unde a eșit această vorbă și acea părere.

Singurĭ puteţĭ vedé că duhul acestor oameni nu e de împăcare ci tot de desbinare. Nu se ruşinează a asuprì şi a spune minciunĭ, numaĭ să vadă că pot desbina.

„Arată, te rog, îmbrăţişările mele la toţĭ fraţiĭ. A le scrie la toţĭ n'am putut, pe rênd însă le voiŭ arĕta dragostea şi stima mea. Fraţilor Zanea, Ipătescĭ, Serghie, Serghiade, Florescu, Filipescul, Mano, Giurescu şi ceĭ-lalţĭ, spune-le toate simpatiile mele. A revedere.“

No. XLVII. — *I. Eliad către Russo.*

„Frate Russo,

„Îţĭ daŭ numele acesta, căcĭ câtă carte sciĭ, aĭ învĕţat-o singur ca şi Rousseau, şi apoĭ până nu va muri tiranul, şi sistema despotică ce apasă pe Ruşĭ nu va pieri, Rusul e un sclav. Atuncĭ când va fi liber, n'am de ce să-l urăsc, e şi el om şi Creştin ; până atuncĭ însă mi se pare că te profanez numindu-te Rusu. Primesce dela mine această schimbare şi fie ca o profeţie, daca nu ca să ajungĭ pe marele filosof în geniŭ, cel puţin în spiritul şi simţimentul de egalitate, de omenire şi de onóre.

„Îmĭ place şi mĕ stim norocit a-ţĭ strânge

mâna și a te numi frate. Scrisoarea D-tale îți onoară caracterul, a plăcut tutulor fraților cărora am citit'o.

„Scriĭ de unire și stimă reciprocă. Ea singură ne mângâie în streinătate, ceĭ uniți suntem și vom fi uniți d'aceleași principie. Frații Golescĭ, Grig. Grădișteanu, Pleșoianu, Hristofi, Aristia Teologul, ne vedem maĭ tot-deauna; se înțelege că și cu noĭ treĭ N. Golescu, Tell și Eliade; ceilalți s'aŭ despărțit; după ce aŭ fost destulă vreme constituționalĭ, acum s'aŭ ales cu calitatea să fie democrați, desprețuind o biată cantitate ca noĭ de vre-o sută de emigrați și de o țéră întreagă ce geme.

„Ce frumoasă simțire și ferbinte mi-a deșteptat espresia D-tale când vorbescĭ de D-na Goleasca și te esprimĭ cu vorbele „Mama D-lor Golescĭ și a noastră *a tutulor*." Dar, fraților, bună și mare mumă aveți, Romană și la chip și la inimă. Ea a făcut și a inspirat aceștĭ patru voinicĭ, și rabdă ca o spartană dorul de mumă cu cea maĭ mare resignație. Să vĕ trăească mama asta. Și respectul ce îĭ sunteți datorĭ să-l arătați prin dragostea copiilor dumnea-eĭ.

„Din Transilvania am priimit câte-va numere ale foaieĭ „Espatriatul." D. Boliac redactorul eĭ și Părt. Ion ne servesc causa foarte bine prin

acea foae, însă sciĭ ce? şi pentru dênsa n'aŭ putut tăcea. D. Ghica scrie în Paris, luând'o în bătae de joc, ridiculând pe Boliac cu batalionul sacru şi arătându-l că a furat idea luĭ Bălăcescu (?) Adică trebuia să stea ceĭ din Transilvania, să nu scrie nimic, să nu facă nimic până nu va cere voiea saŭ nu vor veni aceĭ ce aŭ luat în monopol şi patria şi corespondenţa şi lucrările. In loc să le mulţumim căror se ostenesc şi ne servesc causa cu atâta curaj şi demnitate, ĭĭ iea în rîs! Ce micşorime! Să dea Dumneḑeŭ să fie numaĭ invidie şi micşorime de suflet, iar nu şi trădare.

„Salutare şi frăţie!

I. Eliade.

«20 (1) Iul. 1849.«

XI.

Ali Nead Efendi întovărăşise pe tinerii Români la Brussa şi remăsese cu ei acolo ca comisar însărcinat cu supravegherea şi întreţinerea lor pe comptul statului. Se închiriase mai multe case în cari locuiaŭ câte şése şi şépte sub un acelaşi acoperiş, unde aveaŭ masă şi îngrijire. Mai târziŭ deţinuţii, cerênd a li se da fiecăruia individual partea ce costa întreţinerea lor, şi cererea încuviinţându-se, primeaŭ fie-care câte o mie de lei pe lună chiar daca părăsea Brussa şi se ducea de se aşeza la Constantinopol saŭ la Smirna.

La Brussa viaţa era ieftină şi trăind chiar ca nisce Beizadele, cum le ziceaŭ toţi acolo, puteaŭ pune de o parte din mia de lei ce li se da

pe fie-care lună. Şi, în devotamentul lor pentru ţéră, hotărîse ca acele economiĭ să le trimită regulat luĭ Eliad la Paris pentru a scrie şi a tipări pentru susţinerea şi apĕrarea drepturilor Patrieĭ, cea ce a urmat până la regularea pensieĭ ce făcuse Poarta luĭ Eliad şi luĭ Tell, când s'aŭ stabilit la Chio, până la întoarcerea lor în ţéră.

Iată aci câte-va din epistolele urmate între Eliad cu tineriĭ dela Brussa, între care recita discuţiunele neplăcute, şi bănuelile ajunsese până a pismui, a se iscodi şi a-şĭ intercepta scrisorile, dând un trist şi dureros spectacol streinilor şi consulilor dela Brussa. Din nenorocire însă ceĭ maĭ mulţĭ prin sentimentele, învĕţătura şi purtarea lor eraŭ căutaţĭ şi bine primiţĭ în tóte casele.

No. XLIX. — *Eliad către deţinuţiĭ dela Brussa.*

«Paris 1849 Iul. 20 (1).

„*Fraţilor din Brussa,*

„Scrisorile Dumnea-voastră aŭ făcut o serbătoare pentru toţĭ Românii nerătăciţĭ din Paris. Este maĭ o septămână de când le-am primit, şi orĭ-când ne întâlnim, fie-care nu se poate ţine încă de a nu esclama fără veste câte un fras de bucurie, de mirare, de entusiasm: „Ce bu-

„curie!—braviĭ Românĭ!—generoșĭ băeți!—nu „piere patria noastră cu ast-fel de fiĭ!“ și alte asemenea.

„Sunt plin de mulțumire și de recunoscință că scrisorile mele s'aŭ primit de Dumnea-voastră și s'aŭ simțit în adevĕratul lor sens; căcĭ cu copiile lor schimonosite poate, umblaseră uniĭ a face mare rĕŭ, rĕŭ de desbinare, făcêndu-le fel de fel de restălmăcirĭ.

„Fraților, eŭ cuget că eram datorĭ să vĕ scriem pe toată expediția, dându-vĕ socoteală de ce facem, arĕtându-vĕ cugetările și părerile noastre, luminându-vĕ asupra orĭ-căreĭ curse ce ni se întinde, povățuindu-ne uniĭ pe alțiĭ cu blândețe și cu inimă curată. In loc să fiŭ încriminat că nu am urmat așa, că nu v'am scris în totdeauna; mĕ încrimina din contra pentru acele puține și douĕ scrisorĭ, de ce să le scriŭ. Eĭ vor să aibă monopolul tutulor, eĭ singurĭ să cugete și sa facă și să lucreze orĭ cât de rĕŭ și copilăresce; eĭ singurĭ să scrie și să ție corespondențe cu cine vor, fără să dea socoteală nimănuĭ. Calomnia fie monopolul lor, iar consiliul și luminarea, darea părerilor este un drept al fie-căruia. Pe toată espediția vin felurimĭ de scrisorĭ din Constantinopol, când cu o idee când cu alta, când cu o pără, când cu alta, când

pline de batjocure şi ridicole, al cărora scop nu e decât să ne desbine şi să ne facă a eşi din programa mişcăriĭ şi abjura principiele constituţieĭ, compromitându-ne în ochiĭ naţieĭ ce a jurat pe dînsa şi sufere pentru dînsa, în ochiĭ Europeĭ şi în ochiĭ Turcieĭ. Aceste scrisorĭ sunt iertate, necriticate, pentru că Dumnea-lor şi-aŭ arogat monopolul de a scrie. Eŭ însă pentru douĕ scrisorĭ fuĭ condemnat de Dumnea-lor; şi pentru ce? căcĭ v'am dat părerile mele care le aveţĭ şi D-voastră? căcĭ v'am mărturisit profesia mea de credinţă? căcĭ v'am spus şi pe vapor şi într'aceste scrisorĭ că capĭ n'am avut decât Patria saŭ popolul şi că nu ne trebue capĭ? căcĭ mi-am luat o datorie inspirată de dragostea către D-voastră, şi de vîrsta mea a crede că vĕ daŭ oare-care consiliurĭ?

„Pe autonomia ţĕreĭ şi pe suzeranitatea Porţiĭ am jurat. Oare ce va zice lumea, când dintre emigraţĭ, ce broşure ca cea dela Londra, în care se atacă Pórta? Când dintre emigraţĭ ce protesturĭ ca cel care s'a vĕzut din partea unuĭ *comitet democratic?* Numele nu fac faptele; daca chiamă pe cineva Aristid orĭ Caton, orĭ Achille orĭ Petru va să zică oare că şi este însuşi Aristide, orĭ Caton, orĭ Achille al antichităţeĭ, orĭ Apostolul Petru? Saŭ că virtuţile acestor băr-

bați aŭ trecut în omonimul lor? Franța astădĭ se zice democratică și nicĭ o dată libertatea n'a fost maĭ înnecată într'însa ca astădĭ. Pentru ce cu un nume atât de profanat de impostoriĭ contimporanĭ, cu un nume atât de batjocorit în Franța să abjurăm principiele sânteĭ noastre constituțiĭ bazată pe datinele țĕriĭ care fac ceva maĭ sacru decât o demonstrație și să ne perdem causa cu copilăriĭ? însă acestea nu vin de la copiĭ, că sunt destul de măriceĭ.

„Acum în urmă se maĭ făcù o hârtie în Constantinopol maĭ oleoleo. Cine a auzit de dînsa, a remas în uimire de atâta imprudență. Ungurii se plâng și prepun că a fost o cursă pentru dînșiĭ a-ĭ compromite cu Turcia. Ungurilor, cărora li s'a propus s'o primească, aŭ refuzat, zicênd că e nebună. De vi se va propune să subscriți o asemenea hârtie, feriți-vĕ, nu e curat lucru. Singurĭ scriți să se ție autonomia și suzeranitatea; prin urmare nu eșiți nicĭ o dată din aceste douĕ principiĭ. Aci stă mântuirea noastră. Cel puțin de vor fi călcate, violate, să nu vie din partea noastră. Cuprinsul și sensul acesteĭ hârtiĭ îl cunosc, însă nu pot să vi-l scriŭ acum. Atâta vĕ rog: feriți-vĕ de a pune subsemnătura pe orĭ-ce act în contra autonomieĭ și suzeranității; orĭ-ce act care ne degradă în starea sclavilor,

ce schimbă stăpânii saŭ de bună voe, saŭ daţi de zestre, saŭ în schimb, saŭ vînduţi. Pricepeţi, fraţilor, o ast-fel de hârtie cutezară unii să facă. Este lucru curat asta?

Aceiaşi oameni ce în Bucuresci făcură atâtea rele în înţelegere cu Odobescu, mişcaţi din pârghie în pârghie prin relaţii, orî de rudenie, orî amicie, să-î vadă cineva despărţiţi de maî întregimea emigraţieî şi să ţie ne'ncetat un drum cu totul altul de al constituţieî, când înapoind cu *calitatea*, când prefăcêndu-se că înaintează cu democraţii, când în dreapta cu o hârtie, când în stânga cu un act; şi tóte faptele, tóte greşalele să se grămădească şi să facă un tot ce ne vatămă causa, ast-fel că inimicii noştri nu ne ar fi putut vătăma. Astea toate o repet şi o voiŭ repeta că nu se pot mişca decât de pârghiî necurate inemice, şi credulii se fac victime. — Sunt plin de mângâere şi aplaud simţimîntul de a vĕ ţine dreptul de oameni liberî cu aceeaşi misiune fie care fără capî şi fără vătafî. Fapta D-voastră de a scoate din neavere şi a ne trimite una mie francî, e o probă vie că nu vĕ trebue capî ci însărcinaţi, avocaţi, servitorî. Pe tot Românul să-l întărească Dumneḑeŭ tot-deauna de a plăti iar nu de a fi plătit! Când plătiţi cereţi socoteală. Ce aţi făcut D-voastră vĕ onoră şi noî

primim cu bucurie *însărcinarea*. Se va da și celor de aci hârtia D-voastră.

„Eram hotărîți, v'am scris câte treĭ că nu ne maĭ amestecăm în nimica ca capĭ saŭ coade, decât numaĭ ca Românĭ. Pe condiția asta însă de a fi plătiți primim tot. Nu o mie de francĭ ci și chiar un franc de ne-ați fi trimis din neaverea D-voastră, se schimbă și rolul și langagiul. Nu maĭ suntem capĭ ci slugĭ. Pricepeți voĭ? Aceasta să o cereți dela alții și dela voĭ înși-ve, daca v'ați luat crucea care o purtați, a esiluluĭ și a proscripției.

„Feriți-vĕ de ambițioșĭ; și daca ați vĕzut și în mine altă ambiție decât a mĕ sacrifica servind, fugiți de mine, că nu vĕ sunt omul. Atâtea scrisorĭ nebune staŭ de față de pe la toți eștia ce umblă să vĕ amăgească cu capacități, ce zic că aŭ marĭ, cu minte diplomatică, alergărĭ în sus și în jos ca să desbine prin pîre și minciunĭ; heĭ bine, acești oameni în țară, în timpul constituției, n'apucaserăm să fim recunoscuți, și mirosea mucĭ la Domnie, scria scrisorĭ pe la comisarĭ să facă a fi aleși de Domnĭ; vĕ poate spune și fratele Scarlat Filipescul. Apoĭ să creadă cine-va pe ast-fel de oameni, copilăroși și ambițioși fără timp și fără loc?

„Ce fac astădĭ decât intrigĭ? cine-ĭ pune

să le facă ? Cu ce le-aţĭ greşit saŭ le-am greşit? Pentru ce maĭ toată emigraţia să aibă aceleaşĭ principiĭ pe care aŭ jurat, şi numaĭ eĭ nu? Va să zică este că suntem despărţiţĭ în douĕ câmpurĭ ? Nu, un câmp suntem toţĭ, şi inimicul ce sugrumă ţeara, ca să ne facă rĕŭ, afară recrută pe aceia din emigraţĭ câţĭ sunt lepădaţĭ din sînul emigraţieĭ pentru pete de banĭ. Ce a făcut C. Bălcescul peste o mie de galbenĭ publicĭ? Ce a făcut frate-so Nicu şease sute alţiĭ ? Nu zic să-ĭ dea altora, cum i-am dat noĭ comitetuluĭ ales de D-voastră, ci nicĭ să voiască a da socoteală nimuluĭ, zicênd că nu cunoasce pe nimenĭ ! Ce v'am socotit noĭ când v'am dat socoteala şi banii, şi ce ne-am socotit pe noĭ ? Asta va să zică frăţie, a ne stima uniĭ pe alţiĭ, şi a stima ceĭ maĭ puţinĭ pe ceĭ maĭ mulţĭ; iar nu să eşim cu calitate şi cu cantitate, şi apoĭ ca să facem rĕŭ să iscălim la comitete democratice şi să voim a schimba oameniĭ şi naţiile ca vitele.

In Londra astăḑĭ se fac minunĭ pentru Unguri, şi noĭ stăm cu jind că nu ne putem duce a maĭ cerca întru a se mişca cestiunea în favoarea Turcilor, şi prin urmare şi într'a noastră. Pentru ce? pentru că banii publicĭ s'aŭ mâncat de ceĭ ce umblă cu democraţii, par'că noĭ şi voĭ n'am fi ceva [maĭ] mult decât democraţĭ, daca ne

nevoim a fi creștinĭ. Noĭ aristocraţĭ şi voĭ, carĭ dăm socoteala unul altuia? Noĭ aristocraţĭ, carĭ n'aveam cu ce să cumpĕrăm seara lumînare şi ḑioa hârtie, daca nu ne trimiteaţĭ voĭ banĭ? Voĭ aristocraţĭ, care nu suferiţi vătafĭ şi care scoateţĭ cel după urmă obol ca să ajutaţĭ pe fraţiĭ voştri? Voĭ aristocraţĭ ce v'aţĭ pus cu toţiĭ în egalitatea proscripţieĭ şi esiluluĭ, şi v'aţĭ perdut libertatea?

„Să vĕ dăm socoteală. In urma protestuluĭ fără chibzuinţă, n'am pornit mişcare în contra ca să-l anulăm în public, socotind că nu e bine să ne scie lumea că suntem unii în dreapta şi alţiĭ în stânga. Am făcut alt protest, ca şi când nicĭ n'ar fi esistat al lor. L'am dat la Ministeriul frances şi am tipărit vre-o sută de copiĭ, nu ca să se publice, ci ca să le împărţim pe la aĭ noştri, dându-le socoteala.

„Îl vom trimite şi la Londra; nu l'am trimis, căcĭ nu aveam cum să ne ducem; dacă nu ne trimiteaţĭ banĭ nu aveam nicĭ cu ce tipări aceste esemplare ca să vĕ trimitem şi D-voastră.

„Eŭ am scris o broşură în care arĕt: Constituţia ţĕreĭ dela Radu Negru până la Mihaiŭ. — Drepturile şi datinele eĭ. — Schimbarea principielor constituţieĭ la Mihaiŭ. — Reforma luĭ Mavrocordat. — Regimul fanariot. — Intrigile Rusieĭ dela Petru până

la 1828. — Autonomia ţĕreĭ până aci. — Intrigile Rusieĭ dela 1828—48. — Impunerea regulamentuluĭ, perderea autonomieĭ. — Causele ce aŭ adus pe Românĭ să facă mişcarea şi în fine preparaţia mişcăriĭ; revoluţia, partea dramatică a eĭ, am lăsat'o pe seama altora saŭ pentru alţĭ timpĭ. Această broşură, de voiŭ afla un editor, crez că aşĭ puté să v'o trimit cu expediţia viitoare; iar de nu, va maĭ întârzia până voiŭ afla mijloace a o tipărì. Este lucrată franţuzesce

„Am lucrat iar o scriere intitulată „Impresiile unuĭ Român după ajungere în Franţa". Am aflat să le tipăresc şi vi le voiŭ trimite. Nu puţin va recomanda scrierea aceasta România, pe fiiĭ eĭ şi instituţiile eĭ. Simpatiĭ vom dobêndi. Intr'însa figura şi traducţia uneĭ poesiĭ ce am făcut la Orşova unde mĕ aflam la Sf. Nicolae trecut 1848 Dec. 6; vĕ trimit copie şi D-voastră. Mĕ ocup şi cu Evangheliile a le comenta, cum este Tatăl nostru. Acestea le voiŭ da în formă de jurnal sub titlu *Hristianismul*, ca să luăm arma din mâna Iesuiţilor. Evangheliele la începutul lor era jurnalul epoceĭ, căcĭ chiar numele *Ev-αγγελεία* va să zică *nuvelă bună*.

„Salutare şi frăţie

I. Eliade.

No. LVIII. — *Locotenenții către deținuții dela Brussa.*

«Paris 26 Iulie (7 August) 1849.

„*Dreptate, frăție.*

„*Fraților,*

„Adresa D-voastre dela 26 Iunie îndreptată către emigrații Români ce se află în Paris am primit'o prin curierul dela 20 Iulie s. n. Daca prin aceasta nu vĕ putem da relație lămurită despre ceea ce am fi făcut in urma primireĭ adreseĭ D-voastre, causa este că până acuma nu s'a putut aduna la o laltă toți frații de aicĭ ca să li se comunice aflarea cu cale a D-voastre: Credem însă că cu viitorul curier vom puté să vĕ dăm amănuntele ce așteptați despre opinia celor d'aicĭ frați.

„Până atuncĭ vĕ putem încredința că, pe cât se atinge de datoria orĭ-căruĭ Român adevĕrat, că maĭ presus de toate se cuvine a prețui interesele patrieĭ sale atât de bine lămurite în proclamația in care popolul nostru făcu revoluția sa la $^{11}/_{23}$ Iunie 1848, nu vom cruța nimic ca nicĭ unul din acele principiĭ, ce foarte cu cuvînt D-voastră le reduceți la dreptul de autonomie a țĕreĭ și de suzeranitate al Porțeĭ, să nu se vateme, nicĭ să se preschimbe.

„Cât pentru însărcinarea ce ne puneți ca să protestăm în contra actului unora din frați de aicĭ prin care ziceți că s'ar fi atacând ambele acele principiĭ, vĕ rĕspundem că, pe cât ne-a putut erta starea lucrului și cuviința de a nu ne discredita unii pe alții și a ne refuta prin jurnale, cea ce ar fi fost o nouă nefericire pentru emigrație, am făcut'o îndată ce am crezut timpul priincios și în modul cel mai bun.

„A protesta în contra celor în urmă supravenite în Constantinopole a fost părerea tutulora emigraților; greutatea și atingerea ce se face drepturilor țĕreĭ și acelor două principiĭ sunt fórte mari și nu se putea trece sub tăcere. De s'a protestat însă, precum cunoasceți mai 'nainte de a lua noĭ inițiativa, dați-ne voie a vĕ mărturisi că aceasta a mijlocit numai pentru că luându-se de d'asupra noastră încrederea ce speram că va avé tot-deauna în noĭ emigrația, nu se putea face în alt-fel decât prin consultare cu toți frații emigrați de aicĭ, și dintr'această causă împărțindu-se opiniile, ceĭ ce aŭ fost de contra părere aŭ crezut că fac bine, protestând în aceĭ termenĭ. Ca să declinăm însă orĭ-ce respundere și să împlinim în același timp și datoria de Românĭ către țeară, am făcut din parte-ne protes-

taţia ce alăturăm aci în copie; am dat'o încă de la 28 Iunie trecut st. n. Ministruluĭ celor din afară şi apoĭ am făcut'o cunoscută şi ambasadeĭ înalteĭ Porţĭ.

„Nu putem afla, fraţilor, îndestule cuvinte a vĕ mărturisi deplina noastră recunoscinţă pentru încrederea ce ne arĕtaţĭ şi maĭ cu prisos pentru subscripţia ce făcuraţĭ în favoarea noastră, care cu atât maĭ mult ne-a umplut de mulţumire cu cât ne dă o nouă probă de a D-v. dragoste, de care vĕ rugăm să credeţĭ că a cătat să simţim cea maĭ profundă durere vĕzêndu-ne un minut lipsiţĭ, pentru că nicĭ unul din noĭ nu se cunoscea culpabil în consciinţa sa. Precum în ţeară aşa şi afară şi orĭ în ce posiţie ne vom afla, n'am voit nicĭ voim a fi alt decât sclaviĭ Românilor şi aĭ causeĭ lor. Singura noastră recompensă nu dorim a fi alt, nicĭ am dorit a fi, decât a ne bucura tot-deauna de o deplină încredere din partea Românilor ca să putem avé ocasia să-ĭ încredinţăm cât ne-aŭ fost şi ne sunt de scumpe interesele patrieĭ. Primiţĭ dar cele maĭ viĭ mulţumirĭ ale noastre şi, de ne este iertat, vom maĭ adăoga încă şi lauda pentru ajutorul ce uniĭ din D-voastră ne scriŭ că cugetaţĭ a face şi fratelui nostru Maiorescu care merită toată

recunoscința Românilor și se află în starea cea mai din urmă și chiar despre ale vieței.

„Salutare și frăție !

„Chr. Tell, N. Golescu, I. Eliad.“

No. XLVIII. — *Eliad către Costache Alexandrescu.*

„Iubite Costache,

„Scrisoarea ta din $^{12}/_{24}$ Iulie am primit'o, însă despecetluită. Nu-mĭ mai trimite scrisorĭ prin ocasiune. Eŭ ți-am rĕspuns la toate scrisorile și ți-am arĕtat D-tale adresa mea „rue Notre Dame des victoires. Hôtel national“; daca aĭ trimite-mĭ și mie lista poscrișilor. Baniĭ dela fraților din Brussa i-am primit și le-am și trimis rĕspuns.

„Îmĭ pare bine de Niculache că poate să meargă în țeară să-și vadă copilașul și familia.

„Abia alaltăierĭ am primit scrisoare dela copiĭ, de când m'am despărțit. Nu sciam unde se află și cum trăesc. Îmĭ scriŭ din Vidin, unde s'aŭ tras acum după evenimentele din urmă. Fă cum veĭ sci să meargă această scrisoare sigur acolo. Adresa Mariți este: à Madame Marie Alexandrino à Vidin, par Mr. le capitaine et consul Marco.

„Am scris o scrisoare către Ec. S. Ali Paşa în pricina ajutoruluĭ. Am întârziat ca s'o trimit căcĭ voiam să meargă prin ambasadorul nostru d'aicĭ D. Kalimachi şi acesta lipsea la băĭ.

„Aicĭ nebuniĭ de demagogĭ şi esaltaţiĭ făcuseră un comitet democratic şi aŭ dat un protest în care ating dreptul de suzeranitate al Turcieĭ, ca să compromită toată mişcarea; deatuncĭ am rupt'o cu dînşiĭ şi, ca să nu ne scie lumea, n'am maĭ dat prin gazete articole ca să-ĭ refutăm. Am făcut noĭ foasta Locotenenţă un alt protest, conform cu dreptul de suzeranitate al Porţiĭ şi de autonomie al nostru, respectând dignitatea Turcieĭ şi ţiindu-ne de dînsa ca de singura noastră speranţă de mântuire.

„In ḑilele acestea iar se vĕḑù prin gazete că intrarea Ungurilor în Moldova s'a făcut prin înţelegere cu Golescu şi Eliade! De unde să ne înţelegem? noĭ în Paris şi Bem în Transilvania; şi apoĭ ce treabă avem noĭ să ne amestecăm ca Bem să intre în Moldova? Nicĭ încaĭ în ţeara noastră. Ş'apoĭ ce ajutor putem noĭ să le dăm Ungurilor? Suntem în ţeară? avem puterea în mână? saŭ să le dăm ceva cărţĭ de recomandaţie? Astă nuvelă falşă respândită iar se vede o cursă însă neroadă, căcĭ n'a avut creḑĕmînt. N'am avut trebuinţă nicĭ să o refutăm. Toată lu-

mea doresce isbutirea Ungurilor şi împilarea vrăşmaşilor lor, şi nu pot şi eŭ decât să fac urări fierbinţi pentru victoria lor ; însă să mĕ mişc maĭ mult din duhul constituţieĭ noastre, şi să es din făgaşul care mi l'am tras a nu merge decât în spiritul voinţeĭ Turcilor, aceasta nu voiŭ face-o nicĭ o dată. Eŭ sunt stăruitor şi pismătariţ în convicţiile mele, şi chiar de m'ar strivi Poarta, eŭ tot îĭ voiŭ fi credincios şi tot-deauna voiŭ ḑice Românilor de dînsa să se ţie.

„Daca poţĭ şi daca aĭ cu ce, te rog trimite-mĭ ceva tutun prin ambasada Turcească. De ni se va face vr'o leafă, trimite şi vr'o imamea până la o sută doue-ḑecĭ leĭ.

„Scrie şi tu Mariţi şi daca veḑĭ că poate fi primită şi ajutată, îndeamn'o să vie în Constantinopole; fă cum veĭ sci să meargă sigur scrisorile la dînsa.

„Arată amicilor complimenturĭ, à revedere.

„De nu va fi plecat Niculache, arată-ĭ îmbrăţişările mele şi urările de toată fericirea.

„I. Eliad.

«1849 Aug. 3 (15)

«Paris. Notre Dame des Victoires. Hôtel National.»

No. XXXIII. — *Eliad lui Grigorie Zosima.*

„Frate Zosima,

„Am primit scrisoarea D-tale şi poţi vedea şi din cele ce scriŭ în general şi fie-căruia în particular, câtă bucurie ne-a adus întocmirea D-v. şi ajutorul ce ne faceţi, cât mai virtos simţirea ce vĕ înfrumuseţează pe toţi de a nu voi capi ca oameni liberi, ci însărcinaţi servitori pe care îi supuneţi sub plată. Asta e Roman, fraţilor, e frumos, e nobil.

„Eŭ până aci nu v'am scris mult ca să nu fiŭ în gura inimicilor; când însă mĕ vĕd însărcinat şi am primit însărcinarea, vĕ sunt dator a vĕ ţine în relaţie; şi voiŭ combate de aci înainte orĭ-ce părere, orĭ-ce intrigă, orĭ-ce mişcare în contra autonomieĭ noastre şi a suzeranităţeĭ Porţi; voiŭ demasca pe toţi.

„N'am alţi fraţi şi amicĭ decât pe amicii causeĭ noastre, aşa cum o înţelege proclamaţia din 9 Iunie 1848; şi n'am alţi inimicĭ decât pe inimicii eĭ.

„Mie, oamenii broşureĭ din Londra, protestul democratic şi hârtia din Constantinopol nu mi-aŭ făcut nimic, decât neconsecinţa lor m'a făcut

mai întâi a-i tracta de copilăroşi şi mai în urmă de..... Dumneţeŭ să mĕ ierte.

„Eŭ voiŭ oamenii să aibă vorbele a corespunde cu faptele, şi mai bine faptele cu vorbele. Pentru ce am fost nedespărţit de Golescĭ? Pentru că privilegiurile lor aŭ fost mai marĭ şi s'aŭ desbrăcat de dînsele; pentru că înaintea mişcăreĭ s'aŭ dus şi şĭ-aŭ deslegat de clacă sătenii; pentru că în timpul constituţieĭ aŭ fost consecuenţĭ în fapte după vorbe; pentru că în tot-deauna n'aŭ vorbit şi n'aŭ făcut decât ce se cuvine; pentru că s'aŭ silit a împăca mințile iar nu a le desbina; pentru că tot-deauna aŭ avut înainte principiele causeĭ; pentru că mama lor avù în tot-deauna şi în Sibiŭ şi pretutindeni pe toţĭ refugiaţiĭ ca fiiĭ sĕĭ, şi-ĭ adună pe lângă sine ca mumă aripată pe micii sĕĭ puĭ sub aripile sale; cine e ast-fel e fratele, muma şi domnul meŭ. Ce am vĕḑut dela ceştĭ-lalţĭ? Toate câte ştiţĭ D-voastră în esiliŭ şi eĭ în Constinopole şi uniĭ şi în slujbe.

„Cine îĭ ḑice? Şi pentru ce sunteţĭ persecutaţĭ mai mult? aŭ doară sunteţĭ mai compromişi de cât eĭ? saŭ că pentru că n'aveţĭ socri generalĭ şi soţiĭ ruse şi fraţi ce aŭ servit Ruşilor, saŭ poate pentru că nu v'aţĭ luat educaţia în Odesa?

„Ţineţĭ minte, Domnilor, scrisorile astea ale mele: datează din 20 Iulie 1849 şi de va mai fi în

ființă altă scrisoare a mea de felul acesteia să fiu criticat. Eĭ însă ne'ncetat de 9 luni scriu cum să ne calomnieze și să ne desbine, și daca am hotărit să-ĭ demasc o dată să nu fie vorba, să nu se ḑică maĭ târḑiu că eŭ am început: iată data scrisoriĭ mele; eĭ aŭ uitat odată să ne apere și să-ĭ demasc.

„Salutare și frăție.

„*I. Eliad.*“

*

După defecțiunea luĭ Györgey și perderea bătălieĭ dela Temeșoara, Kossuth și Casimir Batyany, întovărășițĭ de generalii Dembinsky, Bem, Kmety, Gyon și de o mulțime de ofițerĭ de toate gradele, sosesc la Mehadia, trec Dunărea la Orșova și se predaŭ în mâna garnizoaneĭ turcescĭ, care ĭĭ primesce ca mosafirĭ aĭ Sultanuluĭ, iar generalii Unguri și Poloni, carĭ nu aŭ apucat să treacă în țara Turcească și aŭ căḑut pe mâna Austriacilor, aŭ fost judecațĭ milităresce și esecutațĭ; și acum Austria, într'o glăsuire cu Rusia, cerea estradarea refugiaților în virtutea tractatuluĭ dela Belgrad. Cestiunea era delicată, căcĭ se scia că, de căḑea pe mânile autorității Austriace, era din partea Sultanuluĭ o violare a datoriilor ospitalității; note aspre începuse a se schimba și tonul notelor și ultimatelor rusescĭ

și austriace luase un ton cominatoriŭ, în cât puțin lipsea de a ajunge la o declarațiune de resbel. Pe de o parte Austria și Rusia cerea pe refugiții Unguri și Poloni în puterea tractatuluĭ, pe de alta Sultanul făcuse din împotrivirea de a-ĭ preda o cestiune de onor personal. In acele împrejurărĭ care trebuia să fie dorința noastră a emigraților Romănĭ? Negreșit resbelul în contra Rusieĭ, singura chee care ne putea deschide porțile țĕreĭ, din care eram proscrișĭ.

Procurându-mĭ eŭ corespondența politică dintre Poartă și ceĭ patru ambasadorĭ, le-am trimis șir, una după alta, ḑiaruluĭ *des Débats*.

Publicarea acelor hârtiĭ făcênd mare larmă, Principele Calimach, ambasadorul Otoman dela Paris, aflând că acele documente fusese trimise dela Constantinopol, unul din Romănĭ care visita adesea pe Pr. Calimach, îĭ spune că acele hârtiĭ trebue să fi fost trimise de mine, care negreșit trebue să mi le fi procurat prin Alecu St. Catargiu, atuncĭ împiegat al Ministeruluĭ Afacerilor streine, în cât supĕrarea luĭ Aali Pașa cade asupra aceluĭ tênĕr împiegat, pe care îl dojenesce și îl amenință cu pedeapsă și destituire. Tinĕrul, care nu scie de unde luĭ aceasta, vine îngrijat la mine și-mĭ relatează cele petrecute. A doua ḑi îl iaŭ cu mine și mergem îm-

preună la Aali Paşa căruia i-am declarat că eŭ publicasem acele hârtiĭ; dar, ca unul ce nu eram în serviciul turcesc, nicĭ pensionat, nu eram dator nicĭ discreţiune, nicĭ a-ĭ spune cum şi ce fel mi le-am procurat; dar că credeam o datorie de onor, de vreme ce o bănuială nedreaptă căduse asupra unuĭ nevinovat, a-ĭ declara că nu prin Alecu Catargiu, nicĭ prin vre-un alt împiegat al Porţeĭ mi le-am procurat. Aali Paşa ne-a concediat ḑicêndu-mĭ: „aucun soupçon ne plane plus „sur Mr. Catargi, car je devine comment vous „vous les êtes procurés.“

Tot p'atuncĭ Locotenenţa a trimis la Brussa o circulară către emigraţĭ, pe care o transcriŭ maĭ la vale.

Această circulară a foştilor noştri locotenenţĭ precum şi epistolele luĭ Eliad, era o acusare în bună formă de înaltă trădare. Ḑice că voisem să vênd ţéra la Unguri prin mijlocirea luĭ Baron Spleny, care, după spusele luĭ Eliad, ĭĭ arĕtase chiar scrisorile şi memoriile mele privitoare la această tratație. Dar cine era şi ce era acest Baron Spleny?

Baronul Spleny fusese cel maĭ elegant şi maĭ lucitor tênĕr magnat în tot felul de sport. Nemeş călăreţ, vênător de urşĭ şi de lupĭ, călare şi pe jos, era prin sora sa cumnat luĭ Generalul

engles Guyon învingătorul faimosului General austriac Shlik. In timpul guvernului lui Kossuth fusese trimis în subordine la Constantinopol, împreună cu viteazul Maior Engles Brown.

La Constantinopol Baronul Spleny, făcênd cunoștință cu mai mulți dervișĭ Boharalii, a căḑut la patima haşişului.

Intâiaşĭ dată când l'am vĕḑut, l'am găsit foarte trist, era preocupat, după cum ne spunea el, de idea că i se lungea nasul, că ajunsese până la casa de peste uliță, că trecătorii nu treceaŭ peste acea punte cu destulă precauțiune, şi că guvernul turcesc îĭ propunea să-ĭ cumpere nasul ca să-l pue pod peste Cornu de aur între Tersană şi Fanar.

Aceasta era starea de halucinațiunĭ bizare în care trăia bietul tînĕr, când catastrofa dela Temeşoara a adus pe soru-sa D-na Guyon, care, cum l'a vĕḑut într'o asemenea stare, l'a pornit la Paris ca să se caute. Acolo a făcut Eliad cunoştința Baronului Spleny, prin aşa numita Comiteasa del Caretto, veche cunoştință a Baronului dela Pesta, din timpurile splendoriĭ sale.

Puțin timp a stat Spleny la Paris şi s'a întors iar la Constantinopol la amiciĭ sĕĭ haşişarĭ. Cine n'a vĕḑut pe stradele Stambulului şi ale Pereĭ un om desculț cu hainele sdrențe ca

de cerşetor, în cap cu un fes soios mestecând din gură necontenit, spuind că stomacul sĕŭ nu maĭ poate mistui altă mâncare decât ziduri, temeliĭ de casteluri?...

No. XXIX. — *Locotenenţiĭ către emigraţiĭ dela Brussa.*

„*Dreptate! frăţie!*

„*Fraţilor emigraţĭ din Brussa şi Constantinopole,*

„Curierul dela 10 ale curgĕtoareĭ aduse din Constantinopole treĭ scrisorĭ particulare, una de la D. Constantin Alexandrescu către D. Eliad, alta dela D. N. Opran către D. Pleşoianu şi a treia dela D. Ion Ghica către D. A. Golescu.

„Cea d'ântêĭ cuprinde că: „am auḑit că D-ta „singur aĭ fi făcut un protest către ambasadorul „Turc din Paris, în care declarĭ pe D. Ghica „dimpreună cu emigraţiĭ din Constantinopole de „trădătorĭ; că eĭ lucră în favoarea Ungarieĭ, adică „că ţéra să fie ataşată eĭ. Acest protest ḑic că „ar fi venit la Poartă, şi că Poarta ar fi chemat „pre D. Ghica şi i-ar fi făcut observaţie. Sermaniĭ „emigraţĭ eraŭ acum consternaţĭ nesciind ce o să „fie; se ḑice că daca nu era D. Ghica, era să fie

„şi în lanţurĭ din pricina dumi-sale şi încă până „acuma nu sunt scăpaţi."

„Cea d'a doua către D. Pleşoianu cuprinde că: se vorbesce de sigur că D. Eliade a vîndut pe compatrioţiĭ sĕĭ, arĕtând ambasadeĭ Turceştĭ de acolo că Româniĭ aŭ făcut complot cu Unguriĭ ca să iea armele în potriva Porţiĭ spre neatârnarea Principatelor.

„Domnul Ghica, după ce ḑice că D. Eliade a făcut o asemenea acusaţie formală către ambasada d'aicĭ, apoĭ promite cu venitorul curier şi copie după acea protestaţie.

„In urma acestor scrisorĭ, D. Eliade ne dete aci alăturatul în copie adres, prin care cere în numele direptăţiĭ, spre liniştea D-voastră, atât celor din Constantinopole cât şi celor din Brussa, să vĕ înştiinţăm despre orĭ-ce cunoaştem în această împrejurare despre demarşa şi calomnia D-luĭ Ghica, saŭ şi despre orĭ-ce vom descoperi despre Dumnea-luĭ.

„Prin urmare ne socotim datorĭ a vĕ face cunoscut maĭ întâĭ cum s'a aflat aci demarşa făcută de către D. Ghica şi pe care, dorind a nu eşi din principiĭ mişcarea ţĕreĭ şi împuternicireĭ ce ne-aţĭ dat toţĭ ceĭ din Brussa şi o parte din ceĭ din Constantinopole d'a protesta tot-deauna orĭ când vre unul din Românĭ şi Emigraţĭ se

va abate din acele principiĭ și va voi să lucre în contra dreptuluĭ țĕreĭ de autonomie și de suzeranitate a Inalteĭ Porțĭ n'am putut'o califica alt-fel de cât de copilărească și neconsequență. Apoĭ a vĕ arĕta și cercetările ce am făcut ca să aflăm dacă în adevĕr esistă o asemenea hârtie dată către ambasada de aicĭ saŭ înțelegere prin graiŭ cu ambasadorul, și în fine să vĕ arĕtăm că suntem moralicește convinșĭ că D. Eliade n'a putut sevîrși o asemenea faptă ce i se impută.

„Eacă dar începutul acesteĭ împrejurărĭ:

„D. Eliade ne arată în una din ḑile că, ducêndu-se să dea o scrisoare către familia D-sale ce o știa în Transilvania, s'a întâlnit cu D. Baron Spleny, carele între altele i-a spus că D. Ion Ghica, când se afla Baronul la Constantinopole, a venit cu o hârtie, propuindu-ĭ că s'o îndrepte din partea sa și a unor Românĭ către guvernul Ungarieĭ. Această hârtie cuprindea: că se anexeze țéra Românească lângă Ungaria; că D. Baronul n'a putut să primească o asemenea hârtie, arĕtând că a venit pentru trebuințele națieĭ sale și a aflat ospitalitate în Turcia și că ar fi contra orĭ-căreia cuveninţ̦e nu numaĭ d'a primĭ din partea vasalilor o asemenea hârtie ci nicĭ a intra cu dinșiĭ în asemenea vorbe; că D. Ghica i-a rĕspuns că, spre a nu supĕra pe Turcia, să pro-

pună a-ĭ da în schimb Croația, la care D. Baronul i-a adaos că acesta nu este sentiment de oameni progresivĭ, căcĭ astădĭ nu se face schimburĭ de națiĭ ca de vite, și altele asemenea, precum le arată D. Eliade în scrisoarea către D. Alexandrescu, ni le-a spus nouĕ.

„Acestea audindu-le și pentru cuvintele ce maĭ sus am spus, vĕdênd că sunt cu totul contra celor de căpetenie principiĭ ale mișcăreĭ noastre, ale țĕrĭĭ și ale emigraților, ni s'a părut de necredut și am hotărît a ne duce din noĭ câțĭ-va spre a ne încredința chiar dela Baronul Spleny.

„După câte-va dile dar s'aŭ dus DD. Stefan, Nicolae și Alexandru Golesci, și întrebându-l, le-a repetit asemenea; afară numaĭ că hârtia nu era subsemnată de nimenĭ ci numaĭ ca o părere a D-luĭ Ghica. Iar despre critica ce a făcut D. Ghica oamenilor mișcărĭĭ, că adică n'aŭ știut a se folosĭ de ocasie spre a stoarce dela boerĭ și dela ceĭ bogațĭ ver-un milion de galbenĭ și despre întrevorbirea ce a urmat despre aceasta, fiind-că n'am întrebat pe D. Spleny, nu putem arĕta nimic. D. Baron a maĭ adaos încheind că el a rĕmas mult în mirare despre demarșa D-luĭ Ghica care, daca nu alt-fel, cel puțin se poate socoti făcută fără gândire.

„Cât despre cercetările ce am făcut ca să

aflăm de esistă vre o hârtie dată din partea D-luĭ Eliade, saŭ vre o înțelegere cu ambasadorul, am rugat pe D. Stefan Golescu a căuta să afle cu scumpĕtate adevĕrul, și ne rĕspunse că însuși D. Scheffels, secretarul ambasadeĭ, l'a încredințat că nu numaĭ hârtia nu esistă, ci încă nicĭ s'a înțeles în asemenea împrejurare D. Eliade cu ambasadorul; căcĭ, de ar fi fost dat din parte-ĭ un ast-fel de act, saŭ de ar fi mijlocit înțelegere, fără îndoială ar fi știut, ca unul ce însuși urma să scrie într'aceasta Ministeruluĭ.

„Din toate acestea dar, convingêndu-ne că imputarea ce se face D-luĭ Eliad este numaĭ o calomnie nemeritată și ne basată pe nicĭ un cuvînt valabil, și spre a da curs cereriĭ D-sale, ne facem o datorie a vi le da și D-voastră în cunoscință; însă fiind-că D. Ghica promite că va trimite copie de acusația ce dice că a făcut D. Eliade prin ambasada de aicĭ, spre a ne puté pronunța și legalmente, așteptăm venirea curieruluĭ dela 20 ale curgĕtoareĭ, și despre cele ce vom maĭ afla vĕ vom face iarăși cunoscut și al doilea; căcĭ este timp, fraților, a ne cunoasce și a prețuĭ pe fie-care după faptele sale. Și fiind-că poate că cu acel curier din întêmplare oare-care să nu ne vină acea copie, și credem că și D-voastră nu maĭ puțin decât noĭ sunteți în neastîmpĕr

d'a cunoasce mai curênd adevĕrul, veţi stărui ca D. Ghica să trimită negreşit o asemenea copie, de va fi esistând acusaţia din partea D luĭ Eliade; saŭ nefiind, să vĕ rĕspundă fără întârdiere, ca să ştim ce opinie să ne formăm şi uniĭ şi alţiĭ despre fie-care.

„Salutare şi frăţie.

„*Ch. Tell, N. Golescu.*

«Paris, 4 (16) Sept. 1849.»

No. LXVII. — *A. G. Golescu către Ion Ghica la Constantinopol.*

«Fontenay aux Roses 17 Août 1849.

„*Mon cher Ghica,*

„Cette fois-ci je n'ai pas eu de lettre de toi. J'attendais cependant avec impatience des nouvelles de nos affaires en Transylvanie. Les journaux parlent de nouveau d'une réconciliation entre Roumains et Maghiars. La Diète Maghiare, disent-ils, avant de se proroger, a proclamé les droits imprescriptibles de la nationalité Roumaine. Voilà donc que vos démarches et vos sacrifices à toi et à Balcesco ont abouti à quelque chose. Vous pouvez maintenant regarder avec pitié ceux qui tournaient en ridicule votre

entreprise, parcequ'ils n'y figuraient eux ni d'esprit ni de cœur. Je considère la chose comme très importante, parceque quelle que soit l'issue de la lutte, les Roumains tiendront bon pour les libertés qui de toutes parts leur ont été promises. Il fallait absolument cet acte de la part du parlement Maghiar pour ôter de leur importance aux promesses faites par la cour de Vienne, que vous réussissiez ou non à former la légion en question, vous n'en aurez pas moins contribué à cet acte important et c'est beaucoup. C'est assez aussi pour faire rougir les envieux. Quant à ce que vous pouvez faire pour les Maghiars, cela ne se réduit pas non plus à zéro, car supposons même que vous ne réunissiez pas seulement 300 hommes dans votre légion; n'est-il pas évident, que vous vous serez employés à ramener les Roumains de Transylvanie dans la bonne voie? à les tirer du camp russe en leur montrant les Maghiars plus libéraux que la cour de Vienne et de St. Pétersbourg? N'eussiez vous réussi qu'à ramener un petit nombre de Roumains dans la bonne voie, qu'à faciliter un tant soit peu l'œuvre réconciliatrice entreprise par Bem, que vous aurez toujours fait quelque chose pour la cause Maghiare. Vos ef-

forts n'auront donc pas abouti au vide, et ce sera l'éternel remord des envieux.

„Je ne sais pas si dans ma dernière lettre je me suis bien expliqué à l'égard des machinations des envieux. Je voulais te dire que tous les griefs d'accusation qu'on avait à porter contre toi se résumaient en ceci : *tu es ambitieux, habile, proche parent des Russolatres.* Je vais au devant des désirs des accusateurs et j'affirme, en effet, comme je l'ai toujours dit, que tu es *très ambitieux, très habile* et *proche parent* des Campineano etc. Mais ne peut-on pas être ambitieux pour le bien ? habile pour le bien ? oui, sans doute ; dès lors c'est à savoir comment tu te sers de ton habileté et de tes parents et en quoi tu places ton ambition que gît toute la question. Toutes ces circonstances font de toi un homme dangereux et donnent à tout citoyen (commes elles imposent à tout vrai Jacobin) le devoir de surveiller tes actions de près, d'être continuellement sur ta piste. Le jacobinisme a ses préjugés que j'ai partagés dans le temps ; il a ses soupçons nuageux qui interviennent dans tout ; tu ne dois donc pas t'étonner ni te formaliser de ce que plus que tout autre tu appèles sur toi les regards scrutateurs de tout ce qui a une pensée politique. Maintenant

que je suis assez éloigné de toutes sortes de préjugés, je m'apperçois que ce n'est ni raisonnable ni prudent, de repousser les hommes d'action, par cela même qu'ils sont puissants ; de les mettre en suspicion, par cela même que leur ambition et leur puissance peut les étourdir. Je vois au contraire que quand on veut renverser un ordre de choses très puissant, c'est à l'homme le plus ambitieux et le plus capable qu'il faut avoir recours pour peu qu'il soit honnête et ferré sur les principes, sans aller présupposer qu'il abusera de la puissance qu'il trouvera sur la première ligne. Que si plus tard, il trahit la véritable cause, c'est alors seulement qu'il faut songer à l'écarter, et cela sera d'autant plus facile, que plus confiants jusque là en lui, nos paroles ne pourront pas être mal interprétées et attribuées à la basse envie. Vailà quelle doit être la ligne de conduite de tout homme de bien ; et quant à moi, tu peux être sûr que si j'avais quelque raison de douter de ta sincérité dans les principes que tu professes, ce n'est que lorsque je te verrai au sommet de l'échelle politique, sur le trône par exemple, que je commencerai a dire : *il est trop puissant par l'ambition, par l'esprit, par ses parents.* Oui, mais encore une fois tout le monde n'en est pas là. Je

comprends très bien les préjugés du jacobinisme et tu dois aussi comprendre qu'avoir l'œil fixé sur les hommes politiques, surveiller leurs actes avec vigilance, est du droit de tout le monde, et ne point te fâcher de ce que tu es l'objet de quelque prévention ou de quelque méfiance. J'ai eu des préventions contre toi, et je ne puis pas dire encore, que je sois passé à une confiance aveugle à ton égard (a quoi servirait de nous tromper par des mots ?), et cependant je t'estime et je te placerai toujours en avant quand il s'agira de faire quelque bien, sauf à prendre mes précautions en jacobin, quand il le faudra. Tu es sans doute bien persuadé que si je n'ai pas encore en toi cette confiance aveugle qu'il serait si désirable que nous eussions entre nous tous, Eliade de son côté est persuadé que j'ai des intelligences avec toi et Balcesco et que j'ai conspiré avec vous autres pour faire échouer leur nomination ! Tâchez d'accorder ces soupçons qui se contredisent l'un l'autre ! moi je les accorde par l'aveuglement des uns et des autres qui est la seule logique des partis.

„Voilà trop parlé pour un simple différend, mais, comme c'est pour la dernière fois que je t'en parle, j'ai tenu à placer les points sur les i, afin qu'il ne survienne plus un nouveau ma-

entendu à propos de cette explication. Je n'ai pas le temps d'écrire à Crezzulesco ; dis lui seulement qu'il saura que je ne lui ai pas menti, quand je lui ai affirmé que depuis que tu m'as fait part de la manière dont ces Messieurs seraient reçus à Constantinople, je n'ai engagé aucun d'entre eux de s'y rendre.

„Ce qu'il y a de plus sérieux que tout cela, c'est que nous comptons faire ici une protestation solennelle contre la nouvelle violation de nos droits. On a nommé un comité pour s'en occuper. C'est Bratiano, Rosetti et moi qui avons été nommés pour cela. Nous verrons si nous pourrons nous entendre. L'esprit de cette protestation sera de reclamer contre des concessions que la Turquie n'avait pas le droit de faire, et contre les gouvernements de France et d'Angleterre qui nous ont indignement trompés. La protestation sera présentée seulement à l'Assemblée législative de Paris. Par le prochain paquebot je pourrai t'en envoyer une copie, ou bien te donner de nouveaux détails sur la chose, si nous ne parvenons pas à nous entendre.

„Il ne faudrait pas trop t'effrayer de l'attitude que nous comptons prendre désormais. La guerre est bien décidément déclarée entre les

Rois coalisés et les peuples non encore ligués. Que nous fassions des sacrifices à notre honneur ou que nous n'en fassions point, les rois ne nous en tiendront aucun compte. Nous serons toujours livrés au double despotisme de la Turquie et de la Russie, si non exclusivement à ce dernier. Que si au contraire, les peuples triomphent ils ne tiendront compte que des sacrifices que nous aurons fait pour la cause de la liberté et de la fermeté avec laquelle nous aurons défendu notre honneur national et repoussé les outrages des tyrans. La politique change du tout au tout. Elle se simplifie singulièrement. De l'argent et des armes et que chacun de nous se rende en Transylvanie pour y continuer le mouvement Roumain, de concert avec les Maghiars qui se plient parfaitement aujourd'hui à cette politique. Demain il serait peut être trop tard. Remarquons bien que le Roumanisme ne fera parler et s'occuper de lui, que quand il luttera *comme Roumanisme* sous le drapeau national; que chacun de nous se mette donc à la tête d'une légion de la levée en masse, le drapeau roumain en tête, et tout le monde sera obligé alors de tenir compte de nos efforts et de compter avec nous; cela veut dire: fais en sorte de nous avoir au plutôt quelqu'ar-

gent du ministère Turc. Des 120 ducats, que j'ai reçus de chez moi, il ne reste plus un sou dans ma poche".

A. G. Golescu.

No. XLIV. — *A. G. Golescu către Ion Ghica la Constantinopol.*

„Cher ami,

„Il y a un génie malfaisant, une fatalité cruelle vindicative qui nous persécute tous les deux. Imagine toi que le paquet qui renfermait ton compte-rendu et la lettre dans laquelle tu me recommandais le plus grand secret, que ce paquet même est tombé dans la main des misérables Negoulitz, Zossima, Ipatesco etc. Voici comment cela est arrivé et comment nous l'avons appris. Avant notre querelle avec ces Messieurs nous logions, Rodolphe et moi, dans la même maison que Zossima. Mr. Crepin à plusieurs reprises vint nous faire visite, de plus son garçon, toutes les fois que les jours de poste nous n'allions pas nous mêmes recevoir les lettres, avait l'habitude de nous les apporter lui-même. Depuis notre rupture, ayant déménagé, mais n'ayant

pas en même temps mis Mr. Crepin au courant de toutes nos misères, nous allions régulièrement nous mêmes ou nous envoyons un d'entre les notres chercher les lettres chez Mr. Crepin. Ce jour là je ne sais pas par quel oubli ou plutôt par quel malheur nous oubliâmes tous de le faire (à moins que tu ne les ai expédié par la voie de terre) et Mr. Crepin, ignorant notre déménagement de nous envoyer aussitôt le paquet comme par le passé; Mrs Zossima et Negulitz, qui continuent à loger dans la même maison, en ont aussitôt profité, l'ont ouvert et ont tiré copie tant de ta lettre qu'en même temps ils ont retenu un des deux comptes que tu m'as envoyé. À la réception du paquet j'ai été tout étonné et à cause de l'heure avancée et du jour inusité, c'était un samedi la veille de notre nouvelle année et puis vers deux heures du soir, toutes choses qui ne nous étaient encore jamais arrivé, mais enfin j'ouvre le paquet et lis ta lettre et puis le compte (il n'y avait qu'un seul) puis encore la lettre; j'avoue que je m'arrêtais un instant sur les passages où tu disais au pluriel: „les comptes ne pas les exposer", „les envoyer" qui ne s'accordait pas trop avec l'unique compte que je trouvais dans le paquet; mais, comme dans ce compte il y avait les reçus et les

dépenses, j'en ai supposé tout naturellement que tu faisais allusion par ces „les“ au double compte et je passai outre. Ce soir même nous devions faire entre nous le reveillon pour enterrer l'ancienne année et fêter la nouvelle. Je profitais de cette circonstance et je prévins mes camarades que le lendemain j'avais à leur communiquer un papier, et comme auparavant plusieures indiscrétions avaient été commises je les priais d'être plus circonspects, plus parolistes à l'avenir, ce que tous me promirent de faire. Les jours suivants tout se passa dans l'ordre. et le quatrième jour de la réception de la lettre, la poste devant partir, j'expediai le compte avec le reste sans que rien transpira à l'oreil des opposants. Ce n'est que deux trois jours après que nous reçûmes, Rodolph et moi, un billet signé Negulici et Zossima dans lequel ces Mrs nous invitaient à leur donner un rendez-vous, ayant à nous faire communication de choses d'intérêt publique, mais qui toute fois nous intéressaient nous plus que tous les autres. Nous prîmes cette démarche comme des avances à une reconciliation, d'autant plus qu'ils venaient d'apprendre la démission des trois membres de l'ancienne ex-lieutenance, et notre démarche vis-à-vis des émigrés pour les engager à une nouvelle

réorganisation. Ne voulant plus avoir aucune relation avec ces Mrs nous repondimes seulement à Negulici que, si ce qu'il voulait nous communiquer était d'un intérêt général, il n'avait qu'à s'adresser à tous et ceux d'entre nous qui voudraient les entendre les entendraient, mais que si cela ne concernait que nous deux, nous les remercions d'avance, mais nous ne pouvons plus, pour le moment, être en relation &c. &c... Le lendemain nous eûmes la visite de Mr. Giuresco, espéce de rapporteur, de mouchard; il nous avertit, mais s'adressant plutôt aux autres qu'à moi, qu'un de ces jours nous recevrons d'eux un papier qui decilera les yeux à bien de monde, qui prouvera qu'entre nous mêmes il n'y a pas de bonne foi, que quelques uns qui s'entendent entre eux (toi et moi) menent et trompent les autres, car dans la lettre me recommandant le secret, les misérables ont cru que j'en ferai même un aux notres; puis, en s'en allant, il fit le fin, l'habile et ajouta qu'il ne serait pas mal qu'un d'entre nous se rendît en Transylvanie, moi par exemple. Ces dernières paroles me frappèrent comme un coup de foudre. Comment, par qui en ont ils pu être informés? Il y a donc parmi nous des misérables, me suis-je dit, comme parmi eux...; et mille autres dou-

tes et mille colères, mille indignations, mille imprécations. Enfin avant-hier soir Rus accompagné de Giuresco se présenta chez nous avec une liasse de papiers ; on lit d'abord la définition d'Eliad: qu'est-ce que la politique? où il ment comme un arracheur de dents et bat la campagne comme un présomptueux ; puis la démission des membres du Comité de l'ex-lieutenance, par encore un éloge d'Eliad sur le vrai patriotisme des Mrs Zossima, Ipatesco, Negulici &c. &c...; puis enfin le papier qui, suivant leur dire et leur espérance devait mettre au grand jour notre infamie à nous deux et faire éclater la zizanie et la discorde parmi les autres. Je ne te relaterai le contenu; il est plein d'injures pour les cinq qui l'ont signé, pour nous tous; leur bruler la cervelle ou plutôt les souffleter, n'est pas le moment; leur scélératesse est grande, ils sont capables de tout, nous comparaitrions de nouveau devant le tribunal du Pasha, et cette fois-ci cela irait plus loin, cella irrait jusqu'à Constantinople; dans leur infamie il n'y a pas de terme, ils nous l'ont assuré d'avance et ils en ont donné des preuves. Descendre dans la boue avec eux, les égaler, en user des mêmes moyens, cela ne nous est pas possible, il faut donc souffrir et souffrir jusqu'à ce que la chaîne qui nous

rive à des scélérats aussi accomplis, qui noue indissolublement la vie, les actes des hommes honnêtes avec la vie, les actes des hommes méchants, malhonnêtes, se brise une fois... Ah! quel moment de bonheur, de félicité que sera ce jour là. Mon dieu, quelle vie que la notre, quelle dechéance, quelle désolation, quel enfer. Serait il vrai que nous aurons passé par tous ces égouts sans nous en salir, nous souiller nous mêmes ? — Leur désappointement fut grand lorsqu'ils apprirent de la bouche des autres qu'entre nous il n'y avait pas de mystère, qu'ils en avaient pris connaissance de tes comptes, qu'ils les approuvaient, les justifiaient et honoraient ta conduite. Mais tout cela, cher ami, ne peut être qu'une fiche de consolation pour toi, et je sens tout le mal qu'involontairement je t'ai fait; ton compte est entre leurs mains, ils peuvent se venger de toi, te compromettre par devant la Porte; ils peuvent plus, ils peuvent l'envoyer à Bucarest où tu ne manque d'ennemis, tant s'en faut. Dis moi maintenant qu'y a-t-il à faire? car leur arracher le papier des mains cela n'est pas possible, il ne faut pas même y penser. Pour ma consolation je voudrai savoir si par hasard tu ne m'as pas envoyé le

paquet par la poste de terre, en ce cas tu serais de moitié dans ma faute, car ce n'est que les jours de bateau à vapeur que tu nous avais habitué à recevoir de tes lettres, et c'est alors aussi que nous allions d'ordinaire chez Mr Crepin ; qu'à l'avenir du moins il soit convenu entre nous de ne nous expédier tes lettres que par bateau à vapeur; de plus j'ai prié Mr Crepin de ne plus remettre les paquets qu'à moi ou en cas d'indisposition qu'à ceux qui viendraient de ma part ; ainsi j'espère qu'à l'avenir pareil malheur ne se renouvelera plus. Encore une fois, cher ami, pardonne ce qui ne peut être attribué qu'à un fatal accident. Je suis bien faché que ce soit moi, justement ton ami, qui l'occasionne, qui soit peut-être le plus grand mal qui puisse t'arriver.

„Je te disais dans ma dernière lettre que j'avais des observations à te faire au sujet de ton idée de me rendre en Transylvanie. Après mure reflection je me suis apperçu que toutes les objections que je me proposais de me faire se reduisaient à des considérations toutes personnelles, au besoin de réparer mes forces physiques, ma santé délabrée, aux bains de Louèche en Suisse, au désir de retramper un peu mon

moral énervé, abruti par un séjour de quelques mois dans le foyer de la vie sociale, dans Paris; mais tout cela, comme tu vois, ne sont que des considérations d'intérêt privé, en d'autres mots que de l'égoisme; et nous en avons assez fait depuis bientôt un an; il est temps maintenent que nous en fassions aussi un peu d'abnégation. Malheureusement avec cette histoire tout est ébruité et je crois pas qu'il serait prudent de remettre ce projet au moins pour quelques semaines. Si tu ne partages pas les mêmes apréhensions, dis le moi; je serai sur ce point toujours de ton avis; la seule véritable difficulté c'est l'argent. Ma mère m'écrit qu'il ne faut rien espérer... Ma pétition est prête, je n'ai qu'à la transcrire et à te l'envoyer. Je t'ai prié pour m'acheter l'histoire de la révolution de l'année 1848 par Lamartine, envoie la moi si tu es en fond; tu nous rendras un grand service, ce sera une consolation au milieu de tant de dégoût, tant d'amertume. Dans ton compte-rendu j'ai remarqué bien des contrastes pour ne pas dire d'avantage; pour une mission aussi importante et pour des rentiers aussi gros et gras des centaines de piastres cela fait pitié; votre patriotisme est bien nain; ce n'est pas ainsi que l'on sauve une cause. Pourtant Ionesco

m'avait beaucoup loué les intentions généreuses des Moldaves ; peut-être que je me trompe.

„Adieu.

„Ton ami,

Alexandre.

„Écris-moi sans faute par la prochain expédition."

No. XLII. — *Unii din Emigrații de la Brussa către Locotenența de la Paris.*

„Dreptate, frăție.

„Domnilor membri ai Comitetului numit de o parte din emigrațiunea română,

„Am audit cu destulă întristare rancoarea deplorabilă dintre DD. I. Eliad și I. Ghica, și ne doare inima vĕdĕnd doi oameni scumpi patriei comune pentru cunoscințele cele întinse, talentele și zelul de a-i servi, că acum când patria geme și cu ochii fipți asupră-ne se îndoiesce dacă debe să ne bine ori rĕu cuvinte, sunt atât de mult preocupați a se înegri, în cât se acusă unul pre altul : tristă soartă pentru D-lor și mare disgrație pentru noi!....

„Cuvintele raportate de D. Baron Spleny în privința D-lui Ghica, despre planul dat ca părere, ce se ḑice că i s'ar fi comunicat, noi le

considerăm ca folie din partea D-luĭ Spleny, pentru că nu se poate ca D. Ghica să-ĭ propună un plan atât de înapoiat, de oară-ce maĭ mult saŭ maĭ puțin toțĭ scim pe ce principiĭ și base aŭ fost toate lucrările D-luĭ Ghica ca să pótă ajunge la scopul ce tot românul bun debe să-și propună și să-l sanctifice; ne mirăm cum D-tră aț̦ĭ putut da credĕmînt unuĭ maghiar, când sciaț̦ĭ că cu puțin maĭ nainte Maghiariĭ, după toate actele lor, aŭ vrut să intrepună zizania în toț̦ĭ Româniĭ! și că de și maĭ pre urmă deciseră a fi maĭ drepț̦ĭ, a uni causa lor cu a Românilor și a celor-l-alte naț̦iunĭ din Ungaria, eraŭ însă mulț̦ĭ din eĭ contrariĭ la aceste ideĭ, și poate că D. Spleny fu unul din numĕrul acelora.

„Cât pentru defăĭmarea făcută de D. Ghica D-luĭ Eliad, dacă D. Ghica nu va putea produce argumente convingătoare, noĭ cu părere de rĕŭ îl vom preț̦ui ca pe unul care confundă pasiunea în sănătoasa cugetare ce debe să caracterise pre un om ca bărbat, când îșĭ propune a se ocupa cu lucrurile cele maĭ serioase precum: liberarea și venitoriul patrieĭ.

„Noĭ însă, orĭ care ar fi inculpaț̦iunile, calomniile ce aceștĭ doĭ indivizĭ atât de importanț̦ĭ causeĭ comune îșĭ imput unul altuia, suntem convinș̦ĭ și credem fermamente că nicĭ unul din eĭ

a făcut saŭ ar face în consciința sa verĭ un act contra interesuluĭ națiuneĭ române. Suntem convinși că fie care din eĭ țintesce maĭ mult saŭ maĭ puțin la o patrie liberă, la o Românie ast-fel cum tot Românul bun și raționabil doresce; ma că între unul și altul este diversitate d'opiniune asupra mijloacelor, celor prin carĭ s'ar putea ajunge la scop, aceasta poate fi fără a se atribui verĭ unuia din eĭ macula de nesinceritate, de rea cugetare în causa națională. Nu putem exprima durerea ce simțim, și tot-odată îndemnațiunea noastră că nisce ure personale, nesce intrigĭ nedemne, a cuĭ origină precede cu mult revoluțiunea din Iunie, ajunseră a se substitui deliberațiunilor causeĭ naționale care se află, să nu-șĭ ocupe mintea decât de nișce particularităț despre carĭ am dori să nu maĭ audim nicĭ odată. Vedem că prin exces de disgrație aceste intrigĭ, aceste ure și certurĭ între doĭ saŭ maĭ mulțĭ oamenĭ, aduseră desunirea în toată emigrațiunea; cause particulare luară locul causeĭ naționale; ceĭ maĭ mulțĭ din emigrațiĭ noștri în loc de a se gândi la mijloace salutariĭ rĕuluĭ comun, în loc de a păși pre calea prin care s'ar putea aduce un remediŭ la suferințele patrieĭ, nu se ocupă decât d'a susține, d'a apĕra unĭĭ pe o persoană, alțiĭ pe alta, adică d'a se

declara oare cum ca partisan de persoane, iar nu de principiu, pentru că despre principiŭ ne fiind nicĭ o dată cestiune, desbatere, noĭ credem că este tot unul.

„Noĭ dar, după toate aceste miseriĭ ce se par a nu maĭ avea termen, declarăm că nu suntem partisanĭ a nicĭ uneĭ persoane, că suntem partisanĭ aĭ unor idei, aĭ unuĭ principiŭ. Această idee, acest principiŭ este superfluŭ a spune în detail care sunt; ele sunt cunoscute de tot românul inteligent, sunt acelea carĭ după cugetarea noastră credem că ar putea realisa odată liberarea naţiuneĭ noastre. Orĭ carĭ persoane dar ar esprime maĭ mult, maĭ bine aceste ideĭ, acest principiŭ, ar procede maĭ cu energie prin fapte la realisarea lor, sunt persoanele ce noĭ căutăm, sunt acelea cu care ne vom uni maĭ strîns, pre carĭ vom apăra, vom susţine din toate puterile noastre în lucrările lor. Pîn'acum noĭ (afară de oare carĭ mişcărĭ în Ungaria cu ocasiunea revoluţiuneĭ d'acolo) n'auḑirăm decât vorbe de tot felul, de multe orĭ şi frumoase; d'aceste vorbe noĭ suntem maĭ mult decât sătuĭ; noĭ cerem fapte carĭ să corespundă cu ele, şi fapte n'am prea vĕḑut.

„De la expatriarea noastră pân'acum, într'un spaţiŭ de timp maĭ mult d'un an, nicĭ o orga-

nisaţiune în emigraţiunea noastră, nicĭ un proiect, nicĭ o procedere pentru patrie, tot timpul se consumă în intrigĭ, în desbaterĭ personale, vane, şi toate aceste calamităţĭ nu se pot atribui decât desunireĭ principalilor Emigraţiuneĭ. Ca să eşim dar din această miserie ajunsă în culmine, care înfloresce foarte mult asupra soarteĭ patrieĭ comune, decidem d'a nu ne maĭ mesteca în particularităţĭ, de a respinge de la audirea noastră orĭ ce certe, orĭ ce discuţiunĭ de cause personale. Sunt multe locurĭ, unde tiparul e liber; dacă de acolo aceĭ oamenĭ dintre aĭ noştri carĭ se acusă unul pre altul de rĕĭ patrioţĭ, publice-şĭ ideile lor, nu acelea de personalitate, nu acelea ce fie-care din eĭ are pentru adversarul sĕŭ; atuncĭ timpul s'ar perde în van, urele, inimiciţiile ar cresce maĭ mult cu sacrificarea interesuluĭ comun; publice, dicem, acele ideĭ, aceĭ principiĭ ce fie-care din eĭ are în cestiunea interesuluĭ naţional; pună-se în relaţiune a lucra cu persoanele altor naţiunĭ care sunt de principiul nostru, care sunt convenabile interesuluĭ comun naţiuneĭ noastre. Noĭ credem că acest mijloc, care ar fi o concurenţă de fapte în profitul naţiuneĭ noastre şi în derăpănarea nicĭ uneĭ persoane de acel principiŭ, este cel maĭ bun prin care s'ar putea cunoasce caracterul fiecuĭ, prin care s'ar descoperi pre cât fie-care

este înaintat saŭ nu pre calea realisăriĭ scopuluĭ comun, precât fie-care are patriotism saŭ nu.

„DD. Tell şi N. Golescu sunt rugaţĭ a comunica această hârtie şi celor-lalţĭ compatrioţĭ aĭ noştri din Paris.

„Salutare şi frăţie.

„Redactor, *Adrian.*

(Subsemnaţĭ 16) A. Golescu, R. Golescu, G. Adrian, D. Florescu, P. Cernătescu, C. Bolliac, Marin Serghiescu, G. Vălleanu, A. Iane, C. Serghiad, C. Podeanu, Gr. Joranu, A. Mano, I. Magheru, I. Simon. (în Const. Deivos).

„Brussa, 1849 Oct.“

XII.

No. XXXV. — *Locotenenţii din Paris către emigraţii dela Brussa.*

„*Fraţilor despărţiţi : Bolliac, Golescii, Zanea, etc.*

„*Dreptate, Frăţie.*

„*Fraţilor,*

„Divulgarea diversităţii opiniilor politice între emigraţii români şi a abaterii din principiele muvmentului general al ţării din zi în zi vedem că se face fatală causei comune. Faptele şi vorbele şi purtările particulare ale unora aduc din zi în zi resposabili pe toţi emigraţii şi însuşi pe acei ce până astăzi fură consecuenţi, constanţi şi fideli principiilor proclamate de popolul întreg.

„Până aci am crezut că este o discreţie şi o prudenţă a tăcé şi a ne sci numai noi, aco-

perindu-ne și întîmpinând nisce fapte ce credeam că sunt efect numaĭ al uneĭ inconsecuențe indirecte.

„Fapta însă ca broșura publicată la Londra, ca protestul numit democratic, ca întrevorbirea D-luĭ Ghica cu D-nul Baronul Spleni, fără scirea emigrațieĭ și fără să aibă nicĭ o însărcinare orĭ împuternicire de la nimenĭ, vorbele indiscrete ce es în tóte adunările, atât în Paris cât și în Brussa din partea celor ce și-aŭ uĭtat programa mișcăriĭ, hârtiĭ colective ca și cea din urmă a D-voastre din ale trecuteĭ lunĭ către jos însemnațiĭ; tóte acestea s'aŭ făcut în destul de cunoscute prin neastâmpĕrul celor ce profeséză principiĭ streine muvmentuluĭ român și a majorităților emigrațieĭ, în cât spre a mântui causa generală, fie-care e dator a-și deschide ochiĭ și a vedé bine de unde provin aceste intrigĭ și diversități fatale.

„Fraților, iar vĕ repetăm că, după însărcinarea ce ne-aț dat a representa și a susține în contra orĭ-cuĭ cele douĕ salutariĭ principie ale autonomieĭ și ale suzeranității, o mare mirare ne a cuprins când am auĝit demarșa D-luĭ Ghica atât de cutezătóre și înapoitóre, după cum o numiț și D-voastră, când aț fi convinși că a făcut'o. Apoĭ și maĭ mult ne-aŭ indignat cutezarea

D-luĭ de a nu-şĭ cunoasce greşala şi de a se încerca să o acopere cu alta, de şi nu maĭ gravă dar maĭ micşorătoare împrăştiind şi cu vorbe şi prin înscris o calomnie curată asupra colegului nostru inculpându-l de o necuviinţă ce, maĭ înainte de noĭ şi D-voastră, D. Ghica avea toată convicţia că o asemenea acusare era o asuprire învederată.

„V'am însciinţat despre aceasta nu ca despre o causă între D-nul Eliad şi D-nul Ghica, pentru că nicĭ un emigrant nu e dator să ţie socoteală de câtă simpatie saŭ antipatie esistă între individe ca particularĭ; v'am însciinţat *ex oficium (sic)*, după însărcinarea ce ne-aţĭ dat despre abaterea D-luĭ Ghica din principie, ca să scim fiecare unde ne aflăm şi cu cine avem a face.

„Aci a fost întrebarea: avut'a D-nul Ghica inconsecuenţa de a face o asemenea demarşă saŭ nu? din vîrsta sa cea fragetă i-a venit această copilărie, saŭ din calcul, saŭ nu cumva de alt unde-va? pentru că trebuea, o maĭ ţicem, să scim unde ne aflăm.

„A meritat D-nul Eliad să fie atât de calomniat pentru c'a simţit datoria a ne spune cele ce a auḑit?

„Acestea vi le-am scris după datorie, şi după datorie am căutat să ne convingem despre adevĕr. Scopul nostru n'a fost ca să apĕsăm pe

unul saŭ să ajutăm pe altul, ci în folosul şi apĕrarea causeĭ să ne convingem cu toţiĭ cine e fie-care.

„Nimenĭ din Românĭ n'are bucurie când causa maĭ perde un om, şi noĭ dorim ca tot emigratul să fie demn de numele *Exilat pentru Patrie*. Când însă din nenorocire îĭ este vătămător, atunci nu e trebuinţă a se mulţi numĕrul persecutării şi cu oamenĭ ce ne daŭ de rîpă, atunci departe de acela orĭ cine va fi, orĭ cum îl va chema: între victime persecutorul este o calamitate.

„A fost întrebarea: cine e victimă D-l Ghica orĭ D-nul Eliad, nu pentru persoana D-lor ci pentru causă.

„D-voastră însă ne respundeţĭ într'un chip foarte întunecat, confundaţĭ causa cu personalităţĭ; cercetaţĭ atât de uşor adevĕrul: de a fost abatere din principie, de putea să ne compromită acea abatere, de este iertat cuĭ-va a se abate aşa de arbitrarŭ şi imprudent; în toate acestea vĕ apĕraţĭ a vĕ exprima categoric; şi chiar şi din nenorocire, de şi acoperit, însă vĕ declaraţĭ destul de lămurit că aveţĭ un cuget, un princip, care cu cât un vis ce l'aŭ avut toţĭ Românii adevĕraţĭ încă de la Mihaiŭ Bravu, cu atâta s'a socotit de fatal la împrejurărĭ încă maĭ propicii a se încerca să-l esecute orĭ ce Român înţelept şi cu adevĕrat doritor de binele comun.

„Acest principiŭ, fraţilor, nu l'a încuviinţat comitetul ce a organisat mişcarea în care aţi figurat şi unii din D-voastră, nu l'a proclamat ţara; şi când manifestul din Petersburg din Iulie 1848 ne încrimină cu dînsul, ţara, Guvernul eĭ şi emigraţiĭ aŭ protestat asupra uneĭ asemenea perfide şi infernal îndemănatice calomniĭ. Nimic nu e maĭ fatal causeĭ noastre ce am început'o cu toţiĭ, decât a servi cu asemenea indiscrete declaraţiĭ pe însuşĭ inimiciĭ noştri, dându-le armă şi cuvinte a arĕta că acusaţia lor n'a fost calomnie.

„Diversitatea principielor, abaterea din principiele muvmentuluĭ legal al popoluluĭ român, sunt causele despărţireĭ între emigraţi, iar nu ure personale, cum vĕ exprimaţi D-voastră.

„Noĭ înaintea mişcăriĭ ne-am tras un văgaş, şi naţia apoĭ ne-a îndatorat a nu maĭ eşi dintr'însul *până în căpĕtâiŭ*. Cine urméză pe acestvăgaş, acela este amicul şi fratele nostru naţional, cine ese dintr'însul simţim cu toţiĭ o datorie a-ĭ face observaţiĭ, şi devine inimic general daca persistă în abaterea sa; ura, de va fi ură, nu e răncoare personală ci o parte din ura generală în care facem şi noĭ parte. A întîmpina greşala unuĭ frate abătut, a-ĭ combate apostasia, când va fi, a-ĭ desaproba purtarea şi faptele, nu e micşorime de resbunare ci o datorie sacră? căcĭ pentru

aceasta ne-a ales popolul odată, și pentru aceasta ne-ați însărcinat o majoritate din emigrație cu atâta stăruință, unde figurați și D-voastră, frații lor.

„Unii din D-voastră sunteți amicii noștri intimi, frați alții, consingi; și ce ură personală între noi când vă facem observațiile de sus și vă aducem aminte că seamănă că ați uitat programa mișcării când lăsați să vă scape asemenea idei și principii ce ați socotit de prudent a le ține ascunse în nobila comoară a inimei D-voastră, chiar atunci când victoria popoarelor era atât de radioasă.

„Nu vă rătăciți, fraților, cu ilusii. Nu scim și nu sciți însă de unde vine; sciți însă curat că inimicii noștri ne-au calomniat cu dînsele.

„Ne pare rău să vă vedem cu cinci luni înainte dându-ne o însărcinare în termeni chiari a înfățișa și apăra principiele autonomiei și suzeranității; și cu cinci luni mai în urmă a vă exprima atât de întunecat, atât de cotind, atât de deplorabilemente diplomatic. Cine v'a împrumutat langagiul ăsta atât de strein nouă și părței celalte dintre D-voastră, și D-voastră înși-vă nu sciți cum să vă exprimați cu dînsul, și vă faceți atât de obscuri unde sunteți frumoși, și atât de luminați și cleri acolo unde ar fi în stare să compromită causa căreia suntem cu toții martiri?

„Ne pare rĕŭ să vedem această neconstanță în ideĭ și în opiniĭ la D-voastră doĭ-spre-ḑece, și altă îndoită inconstanță și nedeterminare a doĭ dintre D-voastră ce figurează suscrișĭ la douĕ opiniĭ atât de contrariĭ.

„Sperăm că Dumneḑeŭ, în numele căruia ne am sculat cu toțiĭ, am lucrat treĭ luni și suferim maĭ mult de un an, acel Dumneḑeŭ ne va uni a ne cunoasce adevĕratele foloase și a despărți din mijlocul nostru pe ceĭ ce ne vom convinge că umblă a ne desbina.

„Salutare, frăție!

„N. Golescu, Chr. Tell, I. Eliade.

„1849 Decembre 4 (16) Paris."

Adaus de mâna luĭ Eliade: „In cât pentru principie, cât pentru ce se atinge de mine, judece alțiĭ."

Emigrațiĭ dela Brussa cătră D-niĭ Eliad, N. Golescu și Tell.

«Brussa 5 (17) Decembre 1849.

„Dreptate, frăție.

„D-lor I. Eliad, N. Golescu și Chr. Tell.

„De când suntem afară din patrie, din disgrație, nu ne-am putut organisa și D-voastră, ca

membri aĭ ex-locotenenței domnescĭ, aŭ representat până acum cu drept causa noastră. Pentru acest cuvînt și subscrișiĭ v'aŭ însărcinat odată d'a protesta în contra orĭ cuĭ va ataca principiele de suzeranitate a Inalteĭ Porți și de autonomia țĕriĭ, și vĕ mulțumim de tot ce aŭ făcut în interesul patrieĭ.

„Acum credem, D-lor, că e timp de a ne organisa; și subsemnațiĭ, făcênd un apel către toată emigrația, datorie imperioasă pentru orĭ-care patriot, vĕ rog ca să concurați și D-voastră pentru această organisare.

„Salutare și frăție.

„Al. Zane, R. Golescu, D. Florescu, Al. Golescu, P. Cernătescu, I. Deivos, Al. Manu, Podeanu, C. Serghiad, I. Simon."

No. XXXIV. — *Emigrațiĭ dela Brussa cătră ceĭ dela Constantinopole și dela Paris.*

«Brussa 5 (17) Decembrie 1849.

„Dreptate, frăție.

„Fraților espatriațĭ și emigrațĭ!

„Suferințele cele marĭ ale poporuluĭ român, demoralisarea introdusă în toate clasele societățiĭ prin despotismul Regulamentuluĭ și corupțiunea

Guvernuluï, tristul rol ce jucà principiï noştri sub influenţe inimice în numele naţiuneï române, şi în fine precipiţiul ce stă deschis înainte-ne ca să ne înghită etc., ne făcea ca să dorim cu toţiï din inimă reforme radicale. Pe lângă aceasta popoliï care suspinaŭ după libertate n'avură niciï o dată ocasiune maï favorabilă, maï frumoasă de a scutura jugul despotismuluï ca în anul 1848, când toată Europa cultă, toţï popoliï care înţelegeaŭ şi apreciaŭ libertatea ca binele suprem, alungaŭ despotismul şi în triumful lor se constitueaŭ pe principiï, base democratice, proclamând dreptatea şi frăţia de devisă între dînşiï şi ceï-lalţï popolï.

„Ast-fel popolul român, condus de ranele cele sângerânde ale patrieï, încurajat de esemple atât de marï, atât de frumoase şi basat pe autonomia patrieï, s'a sculat şi cu o strigare a fost destul ca să ḍerîme despotismul adus prin Regulament şi să fundeze libertatea prin revoluţiunea din 9 şi 11 Iunie. Popolul român, în sinceritatea sa, spre a asigura pe înalta Poartă de devotamentul sĕŭ şi de legalitatea sentimentelor sale, a recurs la augustul sĕŭ suzeran a-ï întări constituţia proclamată, protestând atât înalteï Porţï cât şi în fine Europeï în contra usurpăreï, abusuluï şi ilegalităţiï Protectoratuluï Rus.

„Treĭ luniĭ, cât durâ revoluția noastră pe basele constituțiuneĭ în armonie cu demna politică a înalteĭ Porțĭ, popolul român, de și administrațiunea interioară n'avusese timp să-și ia cursul sĕŭ regulat, de și nouele legĭ nu se sancționaseră prin adunarea constituantă și nu luaseră puterea și activitatea lor, totuși a dat probe de maturitate, seriositate și moralitate; și căderea constituțiuneĭ noastre nu e cășunată de precocitatea reformelor proclamate, de abusul uneĭ libertățĭ neînțelese, ci numaĭ de prepónderența spiritului reacționar ce încă de atuncĭ începuse a domni în politica Europeĭ. Argumentele contrariĭ libertățiĭ patrieĭ ale inimicilor eĭ interiorĭ și exteriorĭ sunt curate calomniĭ.

„Toate acestea, fraților, legitimâ revoluțiunea noastră și ne făcu demnĭ de constituțiunea proclamată; însă nu se cuvine a ne mărgini aci și să stăm cu mânele în sîn, așteptând, după cum ḑice proverbul „pică pară să te îmbuc", ci să propășim cu demnitate pe calea ce ne-am preînsemnat, pentru că nu scim când va suna ora salvăriĭ patrieĭ noastre! In timpurĭ bune și favorabile fie cuĭ ĭĭ e dat de a lucra bine, dar în cele grele și adverse numaĭ celor cu principiĭ, tărie și inimă mare.

„Să lăsăm acum, fraților, la o parte orĭ-ce

simțiri particulare, ori-ce pasiuni personale ce aduc demoralisarea; și, aridicându-ne mai presus de noi înșine, să aruncăm o căutătură asupra posițiuneĭ de acum a patrieĭ și asupra datoriilor celor neapărate ale noastre. Fraților, țara zace sub jugul aceleĭ puteri de a cării fatală influență am cercat să o scăpăm! Poporul geme sub baionetele ruse!.... cu atât mai mult cu atât mai amar cu cât așteptă ca în moderațiunea, legalitatea, moralitatea, dreptatea și demnitatea sa în cursul revoluțiuneĭ, să fie ușurat de barbarele nedreptăți ce i se făcea și considerat ca basă a societății! Ce am făcut noi de la espatrierea și emigrarea noastră până acum ca acest popor cel puțin să se console să-și îndulcească amărita și trista sa viață cu speranța, care singură poate menține în vigóre puterea morală a unuĭ popor?! Ce am făcut noi de când suntem afară din patrie, ca să tragem încrederea, simpatia și estimea atât a Augustuluĭ nostru Suzeran cât și a cabinetelor populilor de la care așteptăm a fi sprijiniți în binele și fericirea patrieĭ? Ce am făcut noi ca să fixăm atențiunea Occidentuluĭ asupra causeĭ suferindeĭ noastre patrii, ca să nu se confunde cu causele provocătoare de desordine, de anarchie, și să o facem causă europeană? Ce am făcut noi ca să tragem

luarea aminte a Occidentului asupra tractatelor călcătoare dintre colosul nordului și Înalta Poartă, și mai cu seamă asupra celui din urmă de la Balta-Liman, care amenință nu numai existența patriei noastre dar și Orientul întreg, și ale căruia triste consecințe mintea se spăimântă de a le reculege, cuprinde și enumerà? Făcut'am noi ceva de cinci-spre-dece luni, de când rătăcim din loc în loc, ca să se poată justifica emigrarea noastră înaintea compatrioților ce suferă în țară și înaintea Europei ce ne privește? Nu, nu!... și causele aŭ fost discordia, partidele și neorganisarea în care ne aflăm, ale cărora efecte urmează a fi neactivitatea, paralisarea etc.

„Acum, după o pierdere de timp atât de îndelung, ce aduse rele atât de mari, credem că o organisațiune e simțită de tot românul bine cugetător, și noi împlinim o datorie imperioasă, făcênd apel la patriotismul tutulor emigraților, conjurându-i ca să concure într'o umanitate *(sic!* unanimitate?) la înființarea ei.

„Noi subscrișii, pentru această organisațiune opinăm astfel: Emigrațiunea să aleagă prin majoritatea voturilor cinci persoane cu încredere patriotică națională și mai cu seamă capacitate politică, fiind-că aceste trei calități se cer neapĕrat de la ori-care represintă o causă politică.

Aceștia eară prin majoritatea voturilor să aleagă pe unul dintr'înșiï de cap al emigrației, și capul îșï va asocia doï din ceï cinci ca să conlucre ca comitet responsabil, și numaï capul să aïbă executarea proiectelor, a lucrărilor politice și a tot ce se atinge de binele causeï noastre sub responsabilitatea sa de executare conform jurnalelor încheiate de majoritatea comitetuluï.

„Pentru acest plan noï argumentăm așa:

„Este necesitate de a fi un cap representant al causeï și emigrațiuneï, pentru că o unitate în toate lucrurile va puté fi numaï când va executa unul, apoï chiar și cabinetele nu vor voï să tracteze nicï o dată cu maï mulțï inși, pentru că în politică tactul, consecuența și secretul țin întâiul loc și numaï de unul pot fi bine împlinite. Adăogirea a doï membri pe lângă un cap e oportună pentru o maï matură și maï serioasă lucrare, de óre ce unul singur de multe orï se poate înșela; și să fie numaï doï fiind-că din disgrație nu avem mulțï oamenï cu capacitate politică, și aceï puținï câțï avem sunt necesarï de a se trimite pe lângă cabinetele cele maï influitoare, pentru redigere de jurnale în limbele francesă, germană etc.; în fine că capul debe a-șï asocia, după alegerea sa, pe ceilalțï doï membri,

e neapĕrată pentru o armonioasă înțelegere în lucrărĭ, desbaterĭ etc. etc.

„Singurele principiĭ care se pun de basă lucrărilor comitetuluĭ sunt suzeranitatea Înalteĭ Porțĭ și autonomia patrieĭ.

„Sunt invitațĭ toțĭ confrațiĭ emigrațĭ ca să binevoiască, de vor avé ceva obiecțiunĭ a face asupra acesteĭ propunerĭ a le comunica la Paris cât maĭ curênd DD. membri aĭ comisiuneĭ însărcinate cu strîngerea voturilor și tragerea scrutinuluĭ pentru alegerea comitetuluĭ saŭ capuluĭ emigrațiuneĭ, care vor fi aleșĭ după votul ce fie-care emigrat va trimite de o dată cu obiecțiunile ce va fi făcut. Acele voturĭ se înțelege că se vor trimite închise și se vor deschide în ḑiua determinată pentru aceasta de față cu emigrațiĭ din Paris.

„Termenul trimitereĭ voturilor de numirea comitetuluĭ saŭ capuluĭ emigrațiuneĭ credem să fie la $^{1}/_{13}$ aprilie 1850, care vor fi asemenea închise ca și cele-lalte.

„Noĭ subsemnațiĭ am trimis această hârtie d-luĭ D. Golescu și l'am rugat ca s'o arate tutulor fraților emigrațĭ din Paris.

„Salutare și frăție!

„D. Florescu, C. Florescu, G. Adrian, C. Racoviță, A. Golescu, R. Golescu, A. Zane, C. Ser-

ghiad, C. Pădeanu, Gr. Joranu, A. Mano, Simon, I. Deivos.

„Pentru membri aĭ comisiuneĭ însărcinată cu tragerea scrutinuluĭ s'aŭ votat St. Golescu, D. Brătianu, saŭ în lipsa sa D. Bolintineanu și D. Golescu.

„Pentru Constanti(nopole).

„Subsemnații invită pe d. I. Ionescu a arĕta această hârtie tutulor fraților emigrați din Constantinopol, și obiecțiunile ce vor fi avênd a face să le trimită atât aicĭ către noĭ cât și la Paris și către d-l. D. G. Golescu, care este invitat de noĭ ca să comunice acest apel confraților d'acolo.

„Redactor, *P. Cernătescu.*"

*

Alexandru Golescu către Ion Ghica.

„Cher Jean! Voici la volumineuse lettre que j'adresse à mes frères et à Alexandre, lis la, puis expédies la par le prochain bateau à vapeur; je ne pense pas que son contenu te satisfasse tout à fait, peut-être même pas du tout; mais voilà, mon cher ami, le résultat profond et consciencieux, où nous a amené l'examen impartial de cette affaire, du moins d'après les

données connues jusqu'à présent de nous. Au reste la semaine prochaine nous enverrons à ces messieurs un papier formel, signé d'une dixaine d'entre nous, où, sans entrer dans tous les détails du procès, nous les avertissons une fois pour toutes, avertissement au surplus qui va aussi à ton adresse ainsi qu'à tous les autres qui aspirent à la prépondérance, que nous en avons assez avec les querelles personnelles, qu'à l'avenir nous voulons des actes, des principes, des œuvres patriotiques et plus des accusations, des paroles; que l'émigration devient de plus en plus sérieuse, et comme telle veut aussi de la part de ceux qui sont chargés de servir la cause, de conduire, de diriger l'émigration, veut de leur part du sérieux, de l'abnégation, l'oubli complet de leur personnalité; ce papier, je suis sur, te plaira davantage. — J'apprends par l'arrivée de Bolliac, Théophil et les autres que je n'ai pas encore vus, que Maïoresco est parti pour la Transilvanie; malgré cela ne manque pas de lui envoyer les 47 ducats, si tu as un moyen sûr de le faire; les 1415 piastres, que dans ma dernière lettre je te faisais savoir que tu les toucheras chez le frère de Mr. Crépin, je les retiens ici, la contribution d'Eliad ayant mis nos bourses à sec; tu les prendras donc, ainsi

que les 1172 autres piastres de l'argent que ma mère t'a laissé; en tout tu prendras 2587 piastres. Jean ! mets toi en relation avec Maïoresco, Lauriano, Baritz, Barnoutz etc., faisons quelque chose pour l'avenir; nous aurons bientôt besoin d'un comité roumain à Paris, composé au moins de cinq membres, un pour chacune des provinces; tout cela demande du temps, une correspondance suivie. Si vous autres vous ne faites pas votre devoir, qui avez toutes facilités en main, qui donc le fera? Pour mieux comprendre ce que je veux entendre par tout cela, lis ma lettre à Alexandre et à mes frères, laisses là ta mauvaise humeur, tes bouderies? Oublies tes projets individuels et mets toi à l'œuvre pour pouvoir faire quelque chose de solide, de bien pensé avec et par tous les intelligents des cinq provinces; autrement le beau rêve d'une grande Roumanie s'évanouira comme tout s'évanouit, lorsque les hommes ne sont pas unis, en accord, dans une parfaite entente. Tu ne me réponds pas à mes lettres, à mes ébauches d'idées. C'est mal de ta part; si tu repousses ceux que tu appèles tes amis, si tu gardes avec eux le silence, avec qui donc agiras-tu ? T'entenderas tu avec toi même ? Je t'ai déja repondu sur cette manière de vouloir agir, c'est un égare-

ment, mon ami; c'est faire le petit bien, lorsqu'on peut faire le grand; c'est se refuser au grand pour le petit, c'est faire du mal a ta patrie que tu aimes, qui a besoin de toi. Renonce à ce système, il est nuisible à tous, aussi à toi plus qu'à tous les autres. En voilà assez avec les conseils, pardonne les moi. C'est parceque je t'aime, que j'aime aussi mon pays, que je me permets de te les faire, autrement pourquoi te les dirai-je. Adieu. Ton ami.

„*Alexandre.*

„Qu'y a-t-il a espérer pour nous? Envoie moi les passeports de Maghieru et de Djouresco; ils me mangent les oreilles, surtout Djouresco ou autrement Amali. Dis moi s'il y a un moyen pour correspondre sûrement avec la Transilvanie. La lettre de Ion Maïoresco retiens la, et n'envoie que celle de Vasile Major.“

No. LXXIII.—*Eliad către emigrații dela Brussa.*

«Paris 1849. Decemv. 6. Rue Notre Dame des Victoires. Hôtel National.

„*Fraților din Brussa!*

„Am primit scrisoarea D-voastre din $^{1}/_{13}$

Octombrie dimpreună cu 2200 fr. D. Perdikides, care îmĭ trimite aceştĭ banĭ prin poştă, îmĭ scrie că în adevĕr i-aţĭ trimis 2400 fr., însă 200 fr. i-a oprit el pentru cheltuelĭ, şi mĕ îndatorează prin scrisoarea sa să vĕ însciinţez despre aceasta.

„Vĕ face onoare, Domniĭ meĭ şi fraţĭ, această credinţă şi devotament pentru ale patrieĭ, când pe ceĭ maĭ mulţĭ din emigraţĭ sventurile şi suferinţele i-aŭ făcut sceptiĉĭ, materialĭ şi poate pe uniĭ şi brutalĭ. (Resultat prea firesc). Omul e întreit: fisic, intelectual şi moral. Când nu e în starea normală, când e gonit după urmă, când îl obosesce, fatica, foamea şi setea, când n'are unde să-şĭ maĭ plece capul, când n'are cu ce să-şĭ aline foamea şi să-şĭ încălzească trupul, credeţĭ oare că acel om, în asemenea stare, maĭ se gândeşte la arte, la ştiinţă şi la armonia ce ese din amândoĭ? Nu, fraţilor, atunciĭ încetează omul intelectual şi moral; numaĭ omul material maĭ esistă, şi pasiunile tóte într'însul sunt aşa de tarĭ şi viĭ, ca ale fereĭ flămânde ce caută să mănânce.

„De maĭ are putere în D-voastră glasul patrieĭ, de se simte încă în D-voastră omul moral şi intelectual, este orĭ că din viaţa trecută aţĭ cultivat şi aţĭ întărit inima şi mintea D-v.

cât să nu cadă curênd, saŭ că neaverea şi persecuţiile v'aŭ fost maĭ puţine aci, saŭ că amândouĕ aceste împrejurărĭ v'aŭ ajutat să staţi tarĭ şi neînvinşĭ. Aci în Paris a fost şi e mare neavere şi strîmtorare, şi când sărăcia intră pe uşe, dragostea ese pe fereastră. De aci cererĭ de socoteală, acusaţiĭ, imputărĭ, ure, întăritărĭ, neînvoire, pentru că nu maĭ esistă decât omul material.

„Vĕ mulţumesc, fraţilor, de onoarea ce-mĭ faceţĭ a vĕ încrede să-mĭ trimiteţĭ aceştĭ banĭ, şi va fi nu un pĕcat, ci o crimă de a nu se arĕta Eliad demn de frumoasa şi nobila voastră încredere. Observaţiile ce-mĭ faceţĭ m'aŭ bucurat maĭ mult decât sacrificiul ce faceţĭ, pentru că a sacrifica unde se cuvine, acea este înţelept. Eŭ vĕd că am a face cu bărbaţĭ păţiţĭ şi maturĭ, iar nu cu credulĭ entusiastĭ ce se lasă a fi jucăria impostorilor. Eŭ vĕ vĕd că, deşi departe, însă vedeţĭ lucrurile ca de aci din Paris, şi mĕ întrebaţĭ de ce *Positivul* şi nu alt jurnal? Aşa aşĭ fi întrebat şi eŭ.

„Eată causa. Eŭ v'am scris în August, când în Paris maĭ nu maĭ esista jurnal liberal saŭ progresiv; *Popolul*, *Democraţia* etc. etc., eraŭ desfiinţate; redactorĭĭ închişĭ şi gazetele ce maĭ vorbeaŭ, eraŭ orĭ reacţionare, orĭ bastarde, orĭ fri-

coase. Unul din proprietarii și redactorii *Representantului Poporului* (fosta gazetă), D. Fauvety, ca să nu lase a muri glasul progresului, cutează atunci a pune de la sine 10 mii franci, altul 5 mii, altul 5 mii..... până adunară o sumă de 25 mii franci și începură *Positiful*, singura gazetă ce mai aridica capul a vorbi în favoarea popoarelor în stare de *état de siège*. No. I al acestei foi vederează data ei. Umblăm cu căciula în mână pe la redactori cu câte un articol, și nu se uită la mine nici ca la un cerșetor. La *Positif* aflaiu priimire fără interes, căci redactorii nu știu încă că aș fi doritor să iau act la un jurnal așa de cutezător și adevărat positif. V'am scris și iată causa. De atunci până acum sunt patru luni; lucrurile s'au schimbat. Tiparul și-a mai luat avêntul. Causa popoarelor dobêndi mai multe guri și mai potente. Și astădi cred că s'ar pune banii D-voastre și mai bine; iată cum:

„Voiu încerca la *Reforme*, al cărei redactor *en chef* este Abatele Lamennais, și care a primit câte-va articole în causa noastră; vom cerca a lua ceva parte în acții; voiu da și la *Positif* o parte, căci e cu inimă și înțelept și se poate înainta a se face, daca nu quotidian, cel puțin ebdomaderiu, și căci toți din partea Progesului

sunt astădĭ săracĭ şi proletarĭ, voiŭ dispune dar vreo 600 francĭ spre tipărirea istorieĭ drepturilor noastre şi a causeĭ, la care tipărire ajută şi D. Gr. Grădişteanul cu 200 francĭ.

„Vĕ miraţĭ, cum ceĭ din Paris nu concurară la păşirea mea. Iată de ce : 1) că toţĭ sunt neavuţĭ şi datorĭ ; 2) că şi de ar avé banĭ, credeţĭ D-voastră că copiĭ nevîrstnicĭ dimpreună cu ceĭ ce s'aŭ despărţit de noĭ, declarându-se asupra Turcilor, vor fi vre-o dată a concura acolo unde se unesc Golescĭĭ, Tell, Eliade, Pleşoianu, Grădişteanu şi Aristia ? Oamenĭĭ aceştia vor cum a ne compromite pe toţĭ, după cum maĭ ne aŭ şi compromis.

„Broşura dela Londra asupra Turcilor, protestul comitetuluĭ democratic, compus de copiĭ, murmura vagă a purtărĭĭ luĭ Ghica, care el a scornit'o în neastâmpĕrul sĕŭ, publicarea corespondenţiĭ din *Temps*, ce cădea pe secretarul ambasadeĭ Otomane şi care se descoperĭ de acesta (ca să scape de respundere), că este eşită dela Românĭ, toate contribuiră a mâhni pe Turcĭ asupra noastră, şi a ne pune pe toţĭ într'o categorie de ingraţĭ, de vicleni, de nebunĭ etc.

„Eĭ nu ştiŭ că suntem despărţiţĭ, şi crede, saŭ îĭ fac să creadă, că toate neconsecuenţele

astea, purced d'intr'un cuĭb, că mișcarea noastră n'a fost sinceră, și altele.

„Acum în urmă, cu venirea D-luĭ N. Bălcescu, duelurile ne maĭ remânea. Și între cine? De o cam dată Tell cu Bălcescu, și maĭ târdiŭ Eliade cu alțiĭ, și maĭ târdiŭ Golesciĭ, adică oamenii pe care ĭ-a recunoscut Poarta..... Pricepeți și cuvintele și origina și consecuențele.

„Se începură comitete, adunărĭ, când în Paris toate partidele aŭ poliție și spionĭ, ne pomenirăm învitați la adunare. Subsemnații la învitare eraŭ:

„1) Brătienii, Voinescul și alții ce aŭ figurat la protestul asupra Turcilor;

„2) Crețulescu, Paleologu, asupra cărora este acea murmură de atentat asupra Bibesculuĭ, despre care țeara, mișcarea eĭ și oamenii mișcăriĭ nu sunt respundĕtorĭ, căcĭ nu aŭ fost părtași;

„3) Copiĭ nevîrstnicĭ, ce aŭ venit să învețe, ca Berindeĭ, Crețeanu și alțiĭ.

„Ne am vĕdut nevoiți a respunde și a ne lămuri odată, maĭ vîrtos că D-voastră ne ațĭ dat o misiune, și nu ne putem aduna formal cu oameniĭ ale cărora părerĭ și fapte vĕ compromite și care es din principiile Autonomieĭ și Suzeranității ce de atâtea orĭ ni le-ațĭ repetat a le susține în numele D-voastre.

„Vi se trimite respunsul în copie, (N. B. plecând poşta, nu s'a putut copia, şi remâne cu curierul următor). Pe urma luĭ n'am avut nicĭ un respuns, căcĭ am fost declarat că nu maĭ primim nicĭ o corespondenţă. Însă D. Tell, luâ o scrisoare dela D. Paleologu, astfel cum nicĭ cel maĭ ticălos scelerat şi criminal n'ar fi meritat să aibă. Cum s'a coborît junele ăsta până acolo, şi cine l'a făcut a cădé atâta, nu pociŭ înţelege. D. Tell este proprietarul aceleĭ scrisorĭ şi singur v'o poate împărtăşi.

„De vĕ ţineţĭ de principiile pe care am jurat cu toţiĭ, de voiţĭ să nu vĕ pue Turciĭ în categoria acelor ce s'aŭ abătut dintr'însele, este timpul, după cum m'am informat alaltăerĭ, a vĕ face profesia de credinţă. Vreţĭ să faceţĭ causă comună cu copiĭ, cu renegaţiĭ la principiile Autonomieĭ şi Suzeranităţiĭ şi cu bănuiţiĭ de asasinĭ? Sunteţĭ liberĭ. Noĭ însă, şi chiar de vom remâné numaĭ singurĭ, vom remâné până în cele după urmă fidelĭ aĭ principielor ce am proclamat şi am profesat şi nu vom abandona credinţa noastră către Turcĭ, şi chiar de ne vor cufunda eĭ între ceĭ vicleni. Nu vom schimba principiile decât după ce se vor slei de tot, şi nu va maĭ fi speranţă, adică când ne vor abandona ele ca sleite, ca perite.

„Această copie este subscrisă de DD. Tell, Pleșoianu și mine numaĭ, pentru că DD. Golescĭi și Grădișteanul aŭ ḑis că vor respunde maĭ în urmă. Mi se pare că nu se învoesc la unu saŭ doue din cele patru punturĭ. Așteaptă să vadă ce maĭ fac ceĭ ce se adună și ce le vor maĭ scrie ca să respundă.

„Fraților, credințele politice sunt ca și cele religióse. Eșĭ christianismul întâiŭ unul și pur, apoĭ se despărțiră oamenii în oare-care articole, arienĭ, catolicĭ, protestanțĭ, calvinĭ etc. etc. certe, resbele, vĕrsărĭ de sânge, și fie-care ține pentru sine, numele general de *Creștin*.

„Venĭ anul 1848. Se sculară popoarele, liberalĭ, constituționalĭ, republicanĭ, democrațĭ, socialiștĭ, monarchiștĭ, legitimiștĭ, reacționarĭ, de tot felul. Deteră și Românii semn de viață, se sculară cu toțiĭ; întâiŭ se despărțiră Domneștii, apoĭ ciocoeștiĭ, apoĭ se întrevĕḑură muscăliții, apoĭ esaltațiĭ, apoĭ invidioșiĭ, apoĭ nemțeștiĭ, apoĭ ungureștiĭ, apoĭ cine maĭ știe carĭ. Unii remaseră credincioșĭ întreg celor 22 articole ale creḑuluĭ politic. Fie-care partidă însă nu se leapădă de numele de Român.

„Bine nu intru în cercetare, cine e renegat saŭ eretic politic saŭ schismatic. Fie cum va fi fie-care, numaĭ să-șĭ dea pe față profesia sa de

credinţă în câte articole va voi. Noĭ am dat'o o dată. Are 22 de articole, în faţa lumeĭ şi a naţieĭ. S'aŭ despărţit sectele politice între Românĭ, ca sectele religióse între Creştinĭ. Fiecare sectă are însă adunarea sa formală, care se chiamă eclesie saŭ biserică. In biserica ortodoxă nu intră ca actor catolicul şi protestantul şi vice versa. Afară însă pot fi amicĭ, tovarăşĭ de negoţ, pot a se încuscri şi altele.

„Să venim la noĭ. Avem noĭ toţĭ aceaşĭ credinţă politică? Putem face causă comună în adunărĭ formale saŭ în lucrărĭ pentru ţară. Dacă nu avem, dacă unĭĭ din noĭ s'aŭ abătut din făgaşul celor 22 articole, cată să ne despărţim bisericile saŭ adunările, maĭ vîrtos, când această taĭnă de a ne ascunde că suntem despărţiţĭ ne face reŭ în ochiĭ Turcilor, pentru că ne face respunzĕtorĭ pe unĭĭ de faptele altora. Cine e de credinţa noastră politică să se arate, căcĭ noĭ o să ne arĕtăm Turcilor ce opiniĭ avem şi ce principiĭ.

„Salutare şi frăţie.

„*I. Eliade.*“

No. XXXVII.—*Emigrații dela Paris către cei dela Brussa.*

«Paris 6 Decembre 1849.

„Fraților emigrați din Brussa.

„Fraților,

„Cinci-spre-ḑece luni aŭ trecut de când fatala lovire ce vrăşmaşii aŭ dat patrieĭ noastre, şi emigrația română, respândită în toate părțile Europeĭ până şi în Asia-mică, a încetat de a da vre un semn de viață, astfel în cât înaintea patrieĭ cât şi în afară ar ḑice cineva că Românul s'a lepădat de principiele în numele cărora a făcut una din cele maĭ frumoase revoluțiĭ, prin care s'a însemnat anul 1848. Datoria, cu toate acestea, a fie-căruĭ patriot era ca nicĭ un minut să nu înceteze din lucrărĭ, care de natura lor să fie ca o protestație energică, eternă a sentimentelor sale, a religieĭ sale politice, a indignației sale împotriva siluireĭ pămîntuluĭ sĕŭ de naştere. Această nelucrare, această apatie, acest, ca să ḑicem aşa, sinucid moral cu mult maĭ fatal decât orĭ ce pornire vrăşmăşească a acelor ce aŭ jurat perzania țĕreĭ noastre, nu se poate atribui numaĭ la nenorocirea că emigrația n'a fost nicĭ odată adunată la un singur

loc, nu se póte atribui numaĭ la greutatea de a se înțelege unul cu altul tot românul emigrat prin corespondență, ci maĭ cu seamă la lipsa uneĭ organisațiĭ regulate și la efectul unor intrigĭ oculte, cu atât maĭ nemerit urzite cu cât ele aŭ isbutit a învrăjbi cu totul între dînșiĭ pe toțĭ aceia ce cu puțin înainte se uniseră într'un singur sentiment al iubireĭ de patrie și își făcuseră o datorie, ca evitând orĭ-ce precedent, orĭ-ce sentiment de simpatie saŭ antipatie, să-șĭ jure unul altuia prieteșug și sinceritate, pentru ca să ducă la un capĕt fericit întreprinderea regenerațieĭ patrieĭ române.

„Pentru aceste considerațiĭ, emigrațiĭ ședătorĭ în Paris, chibzuind că e vremea a lepăda din cestiile de princip orĭ-ce cestie de personalitate, ca c'o neapĕrată trebuință a face să reînvieze spiritul de unire și dorința de lucrare,— după maĭ multe desbateri în seanța de la 2 Decembrie, a găsit de cuviință a se constitua într'o societate sub titlu de *Asociație română* și a alege un comitet esecutif al voințelor eĭ, alcătuind niște statute prin care tot de odată lasă în parte fiecăruia o largă parte de lucrare prin inițiativa ce i se acordează.

„Pe lângă aceasta maĭ multe acusațiĭ asupra unora dintre emigrațiĭ Românĭ, că ar fi în-

trebuințat rĕŭ banii publicĭ ce li s'aŭ fost încredințat în cursul revoluției, aŭ îndemnat pe toți a se orîndui o comisiune care să ceară socoteală de la toți aceia ce aŭ fost luat bani și să o cerceteze.

„Această comisie compusă din DD. Gr. Marghiloman, Bolintineanu, I. Voinescu, a și intrat în lucrare și a și primit socoteală de la DD. A. G. Golescu, frații Bălcești și Rosetti, și îndată ce va sfârși, va cere și de la ceĭ-lalți, precum DD. Eliad, Tell, N. Golescu etc. etc.; pentru aceasta se cere asemenea și adesia D-voastră.

„Adunarea, neîndoindu-se nicĭ de cum de patrioticele D-voastre sentimente, a socotit de netăgăduită datorie, în numele suferințelor patrieĭ, ajutorul și cooperația D-voastră.

„Membriĭ comitetuluĭ sunt: DD. I. Ghica, Magheru (tată), N. Bălcescu, Rosetti, D. Brătianu.

„Pentru adunare

„I. Voinescu II.“

Asociația Română.

„Art. I. — Scopul asociațieĭ este de a pregăti Românieĭ un viitor fericit.

„Art. II. — Sunt membri aĭ acesteĭ asociații

toți Românii șeḑători în ori-ce parte de loc, care vor adera la statutele acestea.

„Art. III. — Ori-ce strein prietin al Românieĭ, care ar voi a face parte din această asociație, de va fi propus de treĭ din membriĭ, se va supune unuĭ vot al adunăriĭ membrilor asociațieĭ și se va priimi, de va dobêndi majoritate absolută a membrilor aflați față la seanță.

„Art. IV. — Asociația, pentru îndeplinirea voturilor eĭ, numește un comitet esecutif.

„Art. V. — Comitetul se compune din cinci membri aleși, din numĕrul membrilor asociați, pe un an de ḑile.

„La alegerea comitetului în anul 1850 vor lua parte toți aderenții șeḑĕtorĭ în ori-ce parte de loc care vor trimite voturile lor la residența comitetuluĭ. Aceste voturĭ vor veni pecetluite la comitet și comitetul este dator a le aduce tot ast-fel în adunare, unde se vor deschide de către presidentul adunăriĭ și de secretar, odată cu voturile celor aflați de față.

„Alegerea se va face tot-deauna la 1 ale luneĭ luĭ Ianuarie.

„Art. VI. — Comitetul este îndatorat și deplin împuternicit a întrebuința toate mijloacele spre îndeplinirea scopuluĭ societățiĭ.

„Art. VII. — Toate fondurile destinate ale societăţii vor fi adresate comitetuluĭ.

„Art. VIII. — Lucrările comitetuluĭ nu vor fi valabile de nu vor fi subscrise de treĭ din membriĭ luĭ, iar residenţa luĭ va fi acolo unde după împrejurărĭ se vor afla faţă adunaţĭ în acest numĕr.

„Art. IX. — Comitetul va convoca adunarea membrilor de câte orĭ va cere trebuinţa.

„Art. X. — Orĭ-ce membru are dreptul a interpela pe comitet în adunare.

„Art. XI. — Orĭ-ce membru are dreptul de iniţiativă, pentru aceasta însă se cere ca propunerea să fie sprijinită prin subscrierile a altor doĭ membri şi adresate către comitet. Comitetul de va găsi bună propunerea, o va pune în lucrare, iar de nu, este dator să convoace o adunare a membrilor şi să le-o facă cunoscută. Hotărîrea adunărĭĭ, de nu va fi fost faţă autorul propunereĭ, comitetul este îndatorat a i-o comunica.

„Art. XII. — Comitetul, la sfârşitul anuluĭ, va da socoteală de lucrăriile sale şi de întrebuinţarea sumelor ce va fi avut.

„Art. XIII. — Comitetul se poate destitua în parte saŭ în total, când va perde încrederea asociaţieĭ. Pentru aceasta trebue ca propunerea să

fie sprijinită de treĭ membriĭ și adresată către comitet. Comitetul convoacă atunci adunarea care hotărește dacă propunerea trebue luată în băgare de seamă; după ce se va desbate, va face cunoscut resultatul la toți aderenții care vor trimite opinia lor în scris, după modul hotărît la art. V.

„Art. XIV. — Aceste statute nu se vor puté revisui decât la 1 Decembre 1850. Pentru această revisie se cere a se consulta toți membriĭ atât de față cât și ceĭ ce lipsesc în alte locurĭ; iar adoptarea modificațiilor, se va face cu majoritatea de două a treia a membrilor aflați față în adunare. Părerile membrilor lipsă, se vor lua în băgare de seamă ca propunerĭ.

„Art. XV. — Cu două lunĭ înaintea seanței anuale, Comitetul este îndatorat d'a încunoștiința tutulor membrilor asociațĭ, în orĭ-ce parte de loc se vor fi aflând, locul în care are a se ține seanța anuală.

„Adoptat în seanța membrilor la 2 Decembrie 1849, Paris.

„I. Voinescu, I. Brătianu, K. B. Bălcescu, Gr. Marghiloman, T. Paleologu, A. G. Golescu, Cozadini, D. Bolintineanu, C. A. Rosetti, N. Bălcescu, M. Marghiloman, D. Berendei, G. Ma-

gheru, Kinezu, A. Paleologu, Teulescu, G. Crețianu, Leca, D. Brătianu.

«Subscris, ca unul ce am presidat seanța în această adunare.

„*I. Voinescu.*“

No. XXXIX. — *Locotenenții N. Golescu, Tell și Eliade către emigrații dela Brussa.*

„*Dreptate, frăție.*

„*Relație.*

„Dela însărcinarea ce ne-ați dat în Transilvania la câte trei, a lucra în numele D-voastre, n'am fost despărțiți decât până la ajungerea a doi în Paris, și un an se apropie de când câte trei însărcinații D-voastre sunt neîncetat împreună. Prin urmare această relație se dă, nu în parte de la fie-care, ci în numele triumviratului ales de D-voastră.

„La departul nostru din Transilvania, emigrația ne-a dat la doi din noi câte 300 galbeni și apoi la câte trei câte 333 $^1/_3$ fr., trimiși din Brussa.

„Făcurăm o călătorie prin toate dificultățile resbelului civil și al iernei, mai mult de 40 ḑile, până în Francfort, aci întârḑiarăm vr'o ḑece ḑile; aflând cele lucrate de mai înainte de D. Maiorescu, înfățișarăm causa noastră din punctul său

adevĕrat de vedere, în interesul Germanieĭ, la minister; apoĭ asemine către Archiduca Ioan, adăogând cele ce se ating de interesul Austrieĭ în Principate, ca vecină; arĕtarăm situaţia astfel cum Germania şi Austria sub orĭ-ce formă stabilă le vor alina să nu fie streine la mişcarea noastră şi la cât poate ea folosi interesurile lor, în contra ambiţieĭ şi predominăriĭ moscovite.

„După întrunirea noastră în Paris, s'a făcut a se discuta, în câte-va seanţe, memoriul justificativ al mişcăriĭ şi a se publica cu din banii ce se aflaŭ la D. St. Golescu şi cu ce a maĭ adaos de la sine DD. Pleşoianul şi Christofi.

„Acest memoriŭ s'a îndreptat prin hârtiĭ în parte formale saŭ petiţiĭ către înalta Poartă, către cabinetele Engliterieĭ, Francieĭ, Austrieĭ şi Prusieĭ; apoĭ la membriĭ assembleeĭ Francieĭ şi parlamentelor Engliterieĭ, apoĭ pe la redacţiile jurnalelor.

„In acest memoriŭ, după ce se arată mişcarea română, causele şi cuvintele eĭ, se protestă cu energie şi se combate calomnia prin care cabinetul moscovit inculpă fără ruşine mişcarea noastră, se maĭ protestă apoĭ maĭ dinainte în contra orĭ-căruĭ act ce se va maĭ arĕta orĭ de unde atentatoriu autonomieĭ noastre şi Suzeranităţeĭ înalteĭ Porţĭ.

„La Londra furăm singurĭ a da acel memoriŭ şi a înfăţişa reclamaţiile Românilor, ce în proclamaţia muvementuluĭ lor, apela la justiţia britanică, francesă şi germană. Pledarăm causa unde s'a cuvenit, după cum ştiţĭ şi din cele ce vi s'aŭ scris şi ţis, cele ce vi s'aŭ spus pe batel în portul Constantinopoleĭ şi din cele ce s'aŭ publicat. Intîmpinarăm spre a face la timp pe D-l D. Brătianu a-şĭ retracta cele publicate în contra Turcilor în broşura sa ; făcurăm a se publica în limba englesă broşura ce v'am arĕtat în portul Constantinopoleĭ, cuprinzĕtoare de situaţia română, de politica rusă, de o chartă a Moldo-Valachieĭ, de un tabloŭ comparativ de comerciŭ, spre a interesa minţile englese. Aceasta se împărţi în maĭ multe miĭ de esemplare prin Londra şi cetăţile cele maĭ comerciante ale Engliterei ; scopul fu spre a prepara opinia şi a face ca parlamentul să fie nevoit a interpela ministeriul despre invasia Ruşilor în ţĕrile noastre. Această interpelaţie, precum ştiţĭ, s'a făcut în 21 Martie 1849, şi după expresia unuĭ bărbat din Londra, cu dînsa s'a bătut un piron în pereţiĭ parlamentuluĭ britanic, şi causa noastră a remas în etern înscrisă în protocoalele parlamentare ale Mareĭ Britanie.

„Venind înapoĭ în Paris, pentru primirea ce

avurăm în Londra, ni se oferì d'a fi asemenea primiţi de ministrul frances, unde pledarăm causa cu destulă energie, după cum în parte aţi vĕḑut şi publicat. Apoi plecarăm la Constantinopole spre a încheia programa ce ne-am fost tras la plecarea noastră din Cronstadt, după cum ştiţi ceĭ cărora v'am comunicat'o.

„In Constantinopole vĕ sunt apoi cunoscute pedicile ce avurăm ; apoi naufragiul ce cercarăm la înturnare ; apoi privaţiile în care furăm de la Maiŭ, şi în care, dacă simţiam durere, era pentru că n'aveam mijloace a da mişcare lucrărilor noastre.

„După încheerea tractatuluĭ de la Balta-Liman văḑendu-se dreptul autonomieĭ noastre violat, o parte din Romănĭ se formă în comitet democratic şi protestă brusc şi de pe tărîm ilegal în contra acestiĭ violaţiĭ. Ca să nu perdem situaţia propice şi legală în care ne-am fost pus, ne făcurăm datoria a protesta pe de o parte asupra aceluĭ pact atentatoriŭ drepturilor noastre şi a anula pe de altă demarşa ilegală şi compromiţĕtoare a acelor ce subînsemnaseră memoriul justificativ şi profesa apoi alte principiĭ d'ale D-voastre şi d'ale ţĕriĭ.

„D'atunci încoa, pe cât puturăm, ţinurăm în oare-care chip tiparul, ocupându-l la timp cu

causa noastră şi cu scrierĭ care, deşi afară oare cum de cestiunea română, foarte d'aproape însă în cestiunile ce frămîntă aḑĭ Europa, şi de care depinde şi a noastră, scrierĭ prin care s'a înve-derat că Românĭĭ nu sunt nicĭ streinĭ, nicĭ înapoiaţĭ în spiritul secoluluĭ.

„S'a lucrat apoĭ istoria drepturilor Românilor şi a protectoratuluĭ moscovit, care se dete publicităţeĭ, — Istoria muvmentuluĭ român, — Suveniriĭ şi impresiĭ ale unuĭ proscris, ce le cunoaşteţĭ.

„S'a lucrat, cu un cuvînt, materie maĭ multă de 800 coale, cu scrierĭ şi prescrierĭ, şi toate ar fi fost astăḑĭ publicate întru lămurirea causeĭ noastre şi formarea opinieĭ, dacă n'ar fi lipsit mijloacele pecuniare.

„Fraţilor, în timp de un an, peste 140 ḑile, furăm neîncetat în călĕtoriĭ, adică :

50 ḑile din Cronstadt în Paris,

30 ḑile din Paris la Londra, şederea acolo şi înturnarea,

40 ḑile din Paris la Constantinopole, şederea în port, întârḑierea, naufragiul şi venirea înapoĭ în Paris.

„Vĕ este cunoscut că călĕtoria, şi maĭ vârtos pe mare, costă maĭ mult de 2 # pe ḑi la al doilea loc, şi prin urmare numaĭ în călĕtorie ni se duseră peste 300 # de unul. Pună-se apoĭ

domestică de piață, neîncetați la comisiuni către bărbați de Stat, visite neapărate la locuri unde nu se poate duce cineva pe jos, dacă voește a fi primit, apoi alte cheltueli, publicări, prescrieri, întrebuințări de oameni, plăți particulare spre revisia și corigerea celor scrise; apoi nutrimentul, îmbrăcămintea, chiriĭ, focul, lumina, ajunseră cu toate a trece suma de alți 300 #, cari nu se făcură decât de la familiile noastre, de la gurele copiilor noștri și din bursele adevărat de comun ale D-lor Pleșoianu și Christofi, până le desecară cu totul, dându-ne numai nouĕ peste 100 # afară de ceea ce deteră mai pe la toți emigrații. De credeți că v'am servit cu atâtea mijloace modeste, asta ne este toată consolația și recompensa ce așteptam de la D-voastre. De credeți din contra, iarăși faceți bine, pentru că noi nu ne-am făcut decât datoria, și locul nostru cel adevărat nu se va însemna decât în domeniul istoriei și al nepărtinitoarei dreptăți, unde nu vom avé nici amici părtinitori, nici inamici asupritori. Aci mai ades amicii ne strică lăudându-ne, și inamicii ne strivesc apăsându-ne.

„Dumnedeŭ însă prevĕdù ca să dea omului inteligența a profita adesea din observațiile mult

vĕdĕtoare ale invidiosuluĭ decât din amorul cel orb al amiculuĭ.

„Salutare și frăție.

„N. Golescu, Chr. Tell, I. Eliade.

«Paris 1849, Decembre 15 (27).»

No. XL. — *Locotenenții N. Golescu, Tell și Eliade către emigrații dela Brussa și din Turcia.*

„Dreptate, frăție.

„Fraților din Brussa și toată Turcia,

„Soluția chestiuneĭ române depinde de împrejurările Europeĭ.

„Fie ce Român în emigrație a făcut cât a putut și cât s'a priceput pentru causa generală; suntem ca siguri că asemenea va face și de aci înainte.

„Incercările de a se organisa emigrația în comitet, din nenorocire nu aduseră decât neînvoiri, ure și deplorabile desbinări.

„Insărcinați de cea mai mare parte din D-v. a înfățișa și a susține în numele D-voastre principiele mișcăriĭ române, ori pe unde ne vom afla, o altă parte refusă a ne recunoasce, și, după cum s'a priceput, și-a luat voea adesea a

eşi din făgaşul ce ni l-a tras ţara. Dumneḑeŭ ştie şi timpul va descoperi, dacă prin ştiinţă saŭ neştiinţă, daca ca complicĭ saŭ ca rătăciţĭ se sforţară atât a compromite causa şi pe confraţiĭ lor consequenţĭ.

„Din observaţiile ce am creḑut de datorie a le face şi a vĕ comunica la timp cele întîmplate, eşiră atâtea discuţiĭ, şicane şi sofisme şi se produseră desbinărĭ şi maĭ pronunţate, in cât unde noĭ, în însărcinarea noastră, am uĭtat în tot-deauna orĭ-ce afecţie şi orĭ-ce antipatiĭ, căutând numaĭ datoria, în emigraţie vedem că cu adevĕrat se născură ure personale şi Româniĭ în esiliŭ unul pe altul se sfâşie, urându-se fanatic.

„Fraţilor, când era o ţară şi o Europă ce căuta la dînsa şi un popol ce avea instinctul adevĕratelor sale interese, ce ardica glasul colectiv şi imposant şi impunea tăcere la orĭ-ce patime şi invidie, atunci capiĭ aleşĭ aveaŭ o sarcină respectabilă a împlini, şi cu toate că în adevĕr eĭ nu eraŭ decât ceĭ maĭ din urmă şi ceĭ maĭ nepregetătorĭ servĭ aĭ popoluluĭ, însă importanţa împrejurărilor, gravitatea serviriĭ, realitatea magistratureĭ, putea oare cum să aţiţe dorinţe vane, invidiĭ şi însuşĭ binecuvîntate critice. Cu toate aceste, toate acele patime tăceaŭ atunci şi era maĭ multă unire şi pace, căcĭ era

temerea de opinia a maĭ mult de douĕ milioane de popol. Acum când vorbele vane şi vage de căpeteniĭ şi sub-căpeteniĭ n'aŭ nicĭ o autoritate, nicĭ un prestigiŭ ; când Europa nu numaĭ că nu se uĭtă la noĭ, ci încă ne a şi uĭtat; şi dacă o facem să-şĭ aducă aminte de noĭ, nu vede decât neconsecinţe; acum când orĭ-ce organisare seamănă un joc de copiĭ, plus compromiterea, când copiiĭ seamănă nişte păpuşe saŭ nişte oameni ce-şĭ abandonă familiele spre a nu puté saŭ a nu fi lăsaţĭ a face nimic ; acum, când nu e o putere suverană a unuĭ popol maĭ presus de toate opiniile ca să puie la locul sĕŭ orĭ-ce capacitate şi orĭ-ce încercare turburătoare şi invidioasă ; când causa ţĕreĭ nu maĭ e priveghiată de maĭ mult de 4 milioane ochĭ, apĕrată de maĭ mult de 4 milioane braţe, şi ajunse prada unor capete târdiŭ ambiţioase şi a unor minţĭ credule; acum, când n'are de cine se maĭ teme o mână de emigraţie, iată urele pe faţă, ambiţiile fără ruşine, desbinările în amiaḑĭ şi ridicolul sarcastic flagelând atât de neomenos o întreprindere atât de nobilă şi dreaptă, o întreprindere a unuĭ popol întreg batjocorită, parodiată, degenerată de vre-o ḑece individe ce n'aŭ sciut nimic crea în viaţa lor!!!!

„Şi causa urelor şi a desbinărilor, vedem că nu este alta decât afecţia şi stima cu care uniĭ

ne onoară, încă şi antipatia şi dispreţul cu care alţiĭ află de cuviinţă a ne recompensa sacrificiurile şi vegherile.

„Fie care crede (din ceĭ curaţi şi credulĭ însă) că serveşte causa cu încrederea saŭ neîncrederea ce ne-o conservă. Unĭi cred saŭ se obstin a crede că fiinţa noastră în această jucărie de comitet e în paguba şi în perderea causeĭ; alţiĭ iară cred că, de vom lipsi noĭ dintr'însul, se perde lumea. Prin urmare disputele şi urele ajung la culme fără cuvînt şi dintr'o parte şi din tr'alta. Nu, fraţilor, nu credeţĭ că dacă ne-a deschis cineva uşa şi am fost ascultaţĭ, ne-aŭ ascultat ca pe niştе împuterniciţĭ aĭ emigraţieĭ.

„Ca să înceteze dar toate aceste certe nefolositoare şi să nu ajungem a ne face de rîs, venim la hotărîrea noastră ce-am avut'o încă de când am eşit din ţară, şi D-voastră din Transilvania nu ne-aţĭ lăsat a o ţine, îndatorându-ne a ne abandona familiile în mijlocul ororilor măceluluĭ civil ca să vĕ servim causa, — venim, dicem, la prima otărîre şi vĕ rugăm a ne ierta să scuturăm de pe noĭ această sarcină atât de apĕsătoare pentru noĭ şi atât de desbinătoare între D-voastră.

„Cu lepădarea saŭ tragerea noastră, simţim de datorie a vĕ da un *compte-rendu* despre cele

ce am putut lucra în curs de un an, pe care îl alăturăm aci, și dați-ne voie a vĕ face și însemnările noastre pe care, ca niște mai maturĭ, cutezăm a le numì și consiliurĭ.

„Fraților, de vĕ este scumpă patria și causa eĭ, care nu e numaĭ a D-voastră, nu o sacrificați fie care după părerea sa. Fiți uniți în principiurile proclamate de țară, dacă vreți să lucrați în numele țĕreĭ și să vĕ asculte lumea. Nu eșiți din linia celor două salutare principiĭ ale autonomieĭ naționale și suzeranității Otomane. Cine se abate din aceste două principiĭ, fără voea patrieĭ, poate fi abătut, însă pe seama sa, și glasul și opinia sa se isolează.

„De vĕ puteți unì cu toțiĭ în aceste principiĭ, și prin urmare în toate cele 22 articole; de credeți apoĭ că se cuvine a vĕ organisa în oare care comitet, alegeți-vĕ cu toțiĭ în unire bărbați cunoscuți de opiniile D-voastre de aceleași principiĭ; dați-le o programă și împuterniciți-ĭ a lucra după dînsa și a vĕ representa.

„De vedeți că vĕ desparte principiele, că profesează uniĭ altele de cele ce a profesat țara, atunci ceĭ care sunteți hotărîți a remâné consecinți și fideli Constituției despărțiți-vĕ, căcĭ spre mântuirea causeĭ și a D-voastră personal este nevoie a se face două câmpurĭ. Aleagă-și atunci

fie-care câmp oamenii săĭ să lucreze în numele sĕŭ. Pentru principie, iarăşĭ o maĭ ḑicem, vĕ puteţĭ despărţi; iar a vĕ împerechia şi a vĕ desbina pentru persoane, şi în *asemenea timp* a ajunge la ure, pentru că uniĭ vor pe uniĭ şi alţiĭ pe alţiĭ, aceasta nu vĕ este iertat, fraţilor, şi aveţĭ să daţĭ greŭ respuns. Nu distruge nimenĭ biserica, dacă nu îĭ place preotul.

„Arĕtaţĭ cu degetul pe ceĭ care vĕ desbină şi uniţi-vĕ cu toţiĭ în acelaşĭ *creḑ* politic al patrieĭ, dacă vreţĭ a fi aĭ patrieĭ; împrumutaţi-vĕ glasul eĭ colectiv dacă vreţĭ a vorbi în numele eĭ. Aveţĭ pacea şi unirea eĭ dacă vreţĭ să treceţĭ de adevĕraţiĭ eĭ fiĭ. Ea nu sufere nicĭ o schismă nicĭ un eres în cele 22 articole ale constituţiuneĭ sale.

„Orĭ cum vĕ veţĭ învoi şi orĭ cum vĕ veţĭ desbina, vĕ rugăm însă, ca la orĭ-ce fel de alegere să aveţĭ bunătatea a ne scoate pe noĭ treĭ; pentru că nu maĭ primim nicĭ o însărcinare dela nimenĭ, afară de aceea ce ne vom impune înşine după datoria ce avem ca Romănĭ, orĭ unde vom fi. Asupra acesteĭ salutarie hotărîrĭ ne vedem nevoiţĭ a vĕ repeta cu stăruire ca să nu vĕ maĭ faceţĭ nicĭ o ilusie şi să maĭ contaţĭ pe noĭ a maĭ primi vre o însărcinare; şi determinarea noastră, vĕ rugăm a crede, că

nu vine din indignaţie ci din dorinţa de a vedé o unire între D-voastră. Inchipuiţi-vĕ dară că nu maĭ esistăm şi alegeţi pe cine veţĭ afla de cuviinţă.

„Vĕ mărturisim cu toate acestea că, ca Romănĭ, ca uniĭ ce am fost odată de atâtea orĭ aleşĭ de popolul întreg a înfăţişa şi a susţine dorinţele şi drepturile luĭ, iar nu esageraţiĭ de esaltaţĭ; ca oamenĭ ce, după legalitatea drepturilor ţĕreĭ, am fost recunoscuţĭ de înalta Poartă a guverna această ţară, orĭ când vom vedé vre-un act atingător de principiul Autonomieĭ şi al Suzeranităţiĭ, îl vom combate în numele ţĕreĭ, ce astădĭ are glasul astupat şi care, când putea vorbì şi striga, şĭ-a pronunţat dorinţele şi drepturile sale şi şĭ-a făcut alegerea. In numele eĭ vom combate şi străin şi Român şi însuşĭ pe fratele nostru consînge, când vor cuteza a compromite, degenerând causa.

„Salutare—frăţie.

„N. Golescu, Chr. Tell, I. Eliade.

«Paris 15 (27) Decembrie 1849.»

No. XLI. — *Cesar Bolliac către Eliade.*

«Constantinopole 1849, Decembrie 30.

„*Domnul meŭ!*

„O calomnie nouă asupră-mĭ mĕ silesce să reclam o esplicaţie asupra uneĭ eroare ce urmează să fi fost izvorul asteĭ calomniĭ. D-nul Nicolae Alexandrescu, amicul dumi-tale şi al meŭ, imĭ spuse că într'o scrisoare a dumi-tale către D-na Eliad ar fi alusiĭ asupra unor intriganţi ce şĭ-ar fi propus să bage discordia în casa D-voastră, scriind rĕŭ de soţie către soţ, şi că aceĭ intriganţi aş fi eŭ. Domnul meŭ, dela despărţirea noastră şi până astăḑĭ nu am scris dumi-tale decât numaĭ o singură scrisoare, şi în care nu era nicĭ o vorbă despre D-na Eliad nicĭ în bine nicĭ în rĕŭ. După douĕ scrisorĭ ce am priimit dela D-ta, în Constantinopole, am vĕḑut că acea scrisoare a mea nu a ajuns până la D-ta. De unde vine dar astă eroare? Te rog, Domnul meŭ, dă o desluşire, nu mie ci D-neĭ Eliad. Familia Eliad şi Tell îmĭ sunt scumpe ca şi familia Perez, şi le doresc tot ceea ce pot dorì celeĭ din urmă. De alte protestaţiĭ nu am trebuinţă, căcĭ cu toate mititelele intrigĭ ale omuţilor

peste care mĕ uĭt ca un gigant peste pigmeĭ, sciŭ bine că amicul meŭ nu mĕ va găsì în memoria sa, de ar străbate-o cât de adânc, un minut măcar fals.

„Eŭ aşĭ fi norocit aci, căcĭ mi-am putut vedé nevasta, despre care patru lunĭ de ḑile nu am sciut nicĭ de maĭ trăesce, căcĭ o lăsasem în mijlocul anarchieĭ în Secuimea resculată în potriva revoluţionarilor şi într'un oraş înconjurat de tabere gata a-ĭ da foc ; dar o respundere morală de mare importenţă, căcĭ sunt în joc, onoarea mea şi a maĭ multor alte persoane atât ale Imperiuluĭ cât şi streine ; respundere care mĕ leagă moralicește de patru lunĭ în Constantinopole, mĕ apasă, frate, ca şi când ar fi tot Stambulul pe grumaziĭ meĭ. Maĭ adaogă la aceasta şi o respundere materială din care de aşĭ avé o stare de treĭ orĭ maĭ mare decât stăricica ce am, tot nu m'ar puté scăpa.

„Iartă, Domnul meŭ, dacă tocmaĭ acum rĕspund la scrisorile D-tale dela 16 Octombrie şi 16 Noembrie.

„Este maĭ bine de un an, de când ne-am despărţit şi numaĭ aste douĕ scrisorĭ am primit dela D-ta. Scrisoarea ce mi-aĭ trimis în Transilvania a intrat în mâna D-neĭ Eliad, care a deschis-o, şi după ce s'a citit de maĭ mulţĭ, s'a

găsit că prea este multă politică într'însa ca să mi se poată confia. Am auḑit vorbindu-se de astă scrisoare, dar nu am vĕḑut-o. Cu toate astea, după luarea Transilvanieĭ de Unguri şi după înţelegerea ce am avut cu Bem, v'am scris acolo o lungă scrisoare, în care vĕ dam relaţie de toate câte proiectam cu dînsul ; vĕ ceream o împuternicire a puté lucra lângă guvernul unguresc în numele emigraţieĭ noastre, şi conjuram tot ce este militar în emigraţia română să vie să-şĭ spele pata în ultima arenă în care se maĭ lupta libertatea cu tirania. Imĭ sângerà inima vĕḑênd cum se adun din toate părţile luptătorĭ de toată naţia, cum se formează legioane sub diferite stindarde şi numaĭ stindardul român, numaĭ revoluţia noastră uĭtată cu totul în astă cruciadă. Timpul nu mĕ iertà ca să aştept respunsul D-voastră. Am luat iniţiativa, am dat o gazetă spre a esprima dorinţele Românilor, şi am început a trata cu Guvernul pentru formarea uneĭ legioane române, şi pentru un ajutor serios spre a ne puté dobêndi cele proclamate cu atâta emfaz şi părăsite cu atâta slăbiciune. Venì şi Bălcescu cu câţĭ-va tinerĭ plinĭ de inimă, şi m'am socotit norocit când am vĕḑut că şi alţiĭ din aĭ noştri s'aŭ maĭ gândit ca mine. Am lucrat împreună şi am isbutit a unì pe Unguri

cu Românii ; cu recunoascerea naţionalităţii lor, şi toate acelea pentru care inima fie-căruia Român trebuea să tresară şi pentru care am meritat între fraţii noştri dela Paris numele de trădători de patrie. Actele autentice însă de lucrările noastre în Ungaria staŭ, şi ne vor disculpa, când vom socotì că trebue să ne dăm o socoteală.

„In ţara noastră hotărîrăm, că nu trebue să ne batem, după ce maĭ întâiŭ chemarăm la arme şi ne armarăm şi noĭ de sus până jos. In Italia găsirăm că prea este departe să mergem, că ni se răceşte cuĭbul, şi că n'avem treabă cu dînşiĭ, deşi în timp de pace îĭ numeam fraţĭ, deşi causa era aceeaşĭ ; în Ungaria, că este în potriva naţionalităţilor, politica nu iartă ; şi ne silirăm în sfârşit printr'o mie de sofisme şi pretexte să ne scuzăm chiar în ochiĭ noştri de o poltronerie continuă ce făcù să ne treacă toate prilejile cele frumoase, fără ca măcar o sabie română să poată lucì în vre-o luptă pentru libertate ; fără să vedem şi stindardul revoluţieĭ noastre fluturând într'un câmp ; fără ca un singur Român să dea un semn de credinţă în cele ce a jurat. Revoluţia noastră perì şi se şterse ca şi când n'ar fi fost, fără să ne lase un suvenir măcar glorios, fără să înfrumuseţeze o pagină a istorieĭ noastre ; fără să ne lase măcar un nume maĭ mult pe cerul

patriei. Cel puțin cât ne-a lăsat revoluția dela 1820, cu toate că biata țară plăti destul de scump și astă jucărie copilărească a noastră de an. Nu are dreptate Țarul în manifestul lui? N'aŭ dreptate Turcii și cele-lalte națiĭ să ne nesocotească? N'aŭ dreptate ciocoiĭ ca să rîdă de noĭ? Și de unde toate astea? Din slăbiciunea guvernului revoluționar.

«Auḑ vorbindu-se de emigrația polonă, italiană, germană; de emigrația română nicĭ o vorbă. Ḑece miĭ emigrați români rătăcesc pe marginile Dunării până în Marea neagră; nicĭ o organisație, nicĭ o chibzuire pentru o lume ce am împins'o în nenorociri. Toate emigrațiile se organisează, își daŭ mâna, se colonisează; emigrația română cerșește prin orașe și sate, și noĭ ne certăm, precum ḑicĭ și D-ta, *pe protiĭ la mir*, ne calomniăm prin circulare date peste emigrați ca bulele Papeĭ peste Catolicĭ și care nu fac decât să ne divize, să ne paralisezе și maĭ mult de cea ce suntem, și să ne facă uricioși și nouĕ și streinilor.

«Este un an de când sunteți în Paris, ați fost în Londra, care este partida ce ați făcut în Camere? ce jurnaluri ați interesat la causa noastră? Ce instrucțiĭ ați mijlocit ambasadorului engles și frances de aci pentru nenorocita noastră țară? In ce relațiĭ ne-ați pus cu emigrațiile cele-lalte?

Ce suntem pregătiți a face la o declarație de războiŭ? Sta-vom tot ca în războiul Ungarieĭ? Ce ați cerut dela Poartă pentru emigrații români? Când ne-am despărțit dela Cronstadt, am însemnat D. Tell și D-le patru lucruri ce erau atunci de făcut: unirea Ungurilor cu Românii, credit de bani, credit de arme, și nici unul din doi să nu meargă în Constantinopole. Despre nici una din trei nu am vĕḑut nimic și cea din urmă s'a făcut în contra, numai ca să ne feștelim și în emigrație înaintea ingraților ce ne prostitue la ori-ce capriciŭ al ciocoilor, la ori-ce cerere de muscălaș. Grizoti, emigratul grec, onorat aci, are numai pe persoana lui ḑece mii de lei pe lună. Bibescu are dăruite palate și milioane și poartă insemnele Domnieĭ la ori-ce ceremonie, pentru că a fost rus. Fratele sĕŭ, mai muscal decât dînsul, s'a bucurat aici nu numai de onoarea cerută la investitura Domnească, ci și de intimități și de toate semnele de stimă și de amicie. Cantacuzin, un biet caimacamaș, numit de Duhamel în ordia turcească fără nici o formă; pe lângă cea ce a furat în caimacamie, i-a mai făcut o gratificație de douĕḑeci și cinci mii galbeni; și D-voastră, cu toate titlurile ce ar fi trebuit să aveți la Poartă, nu vĕ lasă să puneți nici piciorul pe uscat și vĕ trimite

câte un biet bacşiş de slugă. Pentru ce toate astea ? Pentru că nu ştiţi să imposaţi.

«Nu gândi că aste adevĕruri aspre vin din vre o vrăşmăşie. Câmpul libertăţii, clubul regeneraţiei, popolul suveran şi espatriatul îţi aŭ dat dovedi de sentimentele mele, şi cred că causa de vrăşmăşie nu poate fi la mijloc. Despre intrigile ce-mi scrii nu-ţi respund nimic, căci mi se pare o copilărie lungă dela început şi până la sfârşit.

«Te am admirat în *tatăl nostru* şi sunt mândru de câte ori îmi arunc ochii pe broşura ce mi-ai trimis. Este toată prea bine, şi aştept cu nerăbdare continuaţia. Păzeşte-te să nu pui ceva pete peste emigraţi ; crede că nu este nimeni din ceĭ ce-ţi închipuesci trădători de patrie.

«Eŭ din parte-mi, ca Român emigrat, sunt foarte recunoscător lui Ghica : 1) pentru că a fost singurul român ce a mişcat din afară ca să ne folosim cu ceva din răsboiul Ungarieĭ ; 2) pentru că, prin meritele lui personale, cunoscinţe, capacitate şi stare, a putut să-şi creeze aci o poziţie, să se pue în relaţie cu tot ce este mai eminent şi joacă o rolă astădi în Constantinopole, şi să ţie o casă de emigrat român în care să se vadă adesea carta de visită a lui Canning, Aupick ş. c. l., şi al 3-lea pentru că lucrează ne-

contenit ḑi și noapte ; posiția și creditul ce și-a creat poate da o greutate lucrărilor luĭ, și toate aste lucrărĭ sunt pentru fericirea patrieĭ mele, pe care așĭ dori s'o vĕd, însă tot cu coloarea cu care am eșit dintr'însa și nu și cu chipul cu care am eșit, și mĕ mir cum și pe D-ta aceste calităȚi și merite ale luĭ, cum de nu te-a îndemnat la o prietenie și stimă. Nu crede că cu acestea voesc să neg talentele și meritele altora, dar este vorbă de oamenĭ ce pot lucra în circonstanȚele de astăḑi.

«Aștept cu nerăbdare minutul când să pociŭ venì a vĕ înbrățioșa acolo. Doresc pe Tell din suflet și așĭ dori să nu moară la duel ca să-l pociŭ avé eŭ secondant la o pricină ce o să am la Paris. Dar Ștefan, sfântul Ștefan, ce face? Mĕ gândesc cu drag la dînsul ; el a eșit ca un mărgăritar fără pată din toată revoluția. Ce sunt aste comiteturĭ și para-comiteturĭ, ce tot faceȚi pe acolo? comisiĭ ș. c. l. Să lucrăm cu toȚiĭ, frate, la cea ce putem, și să nu maĭ tot ambiționăm a ne face maĭ marĭ peste ceĭ maĭ micĭ și să ne maĭ facem de rîsul ciocoilor. Am fostără tarĭ și marĭ și tot nu am făcut nimic. Afară de N. Bălcescu și Ion Ghica, care și-a dat demisia, eŭ nu vĕd pe niciunul, din ceĭ ce s'aŭ ales acum, capabil a fi în-

tr'un comitet. Maghierul este bun, însă bun pentru altele; și Roset nu poate fi priimit în nimic, până mai întâiŭ nu-și va da socoteala: Cum ne a scăpat din mână portofoliul Bibesculuĭ? Cum s'a dat Bibesculuĭ *dela* acelor treĭ tineri calomniați că ar fi tras în el? ș. c. l. Se alcătuise și la Brussa un comitet în care eraĭ D-ta, Ghica, Bălcescu, Arapilă și eŭ. Eŭ însă nu am priimit pentru că nu mĕ simț capabil a fi acolo. Am propus în locu-mĭ pe Ștefan, cu toate că nu sunt nicĭ de cum de părere să fie un comitet după câte intrigĭ am vĕdut.

«Spune D-nuluĭ Tell, că am plătit din venitul moșieĭ mele, ḑece miĭ de leĭ marchitanuluĭ ce a adus oțelele. Nu este așa că astă pagubă mi s'a pricinuit din slăbiciunea Locotenenței? Iată pentru ce am cerut douĕ sute galbenĭ la Brașov, și D-voastră aț făcut așa cum să nu mi se dea nimic.

«Imbrățișează în locu-mĭ pe Pleșoianu și spune-i să învețe carte multă militară, ca să merite epoletele ce i-a pus revoluția. Acum nu o să mai fie vorba de cruce, o să fie de sabie, dacă o fi să maĭ fie.

«Te salut, căcĭ am vre o douĕ scrisorĭ pe masă care-mĭ crincină ca doĭ ghiḑĭ, tot rêndul reclamă sînge și aur. Scrie, te rog, Cocoani Ma-

riți cine a fost acei intriganți ce ți-aŭ scris rĕŭ de dumnea-ei.

«Salutare și frăție.

«*Cesar Bolliak.*»

No. LXXIV. — *Stefan Golescu către Ion Ghica.*

«Paris le 17 Janvier 1850.

«*Monsieur*,

«Votre lettre en date du 15 Décembre, je viens de la recevoir au moment même où j'allais fermer ma lettre pour mes frères de Broussa. Je m'empresse de vous exprimer ma reconnaissance pour l'obligeance que vous avez de me donner des détails circonstanciés sur le départ de ma mère de Constantinople. En effet j'étais très inquiet de son silence sur son départ de Constantinople, mais depuis j'ai reçu de ses nouvelles de Golesti et de Bucarest. D'abord, elle à été très bien reçue par Mr. Stirbey, grâce à la lettre de Rechid Pacha pour Omer Pacha ; mais plus tard Mr. Lüders, voulant probablement faire sentir qu'il était une autorité au dessus même du Ministère Ottoman, par une note adressée à Mr. Stirbey il à fait signifier à ma mère que dans trois jours

elle eut à quitter la capitale sans pouvoir y retourner. La Russie veut nous humilier, mais elle n'y parviendra jamais, car jamais nous ne consentirons à nous adresser à elle pour solliciter ni pardon ni faveur. Si ma mère avait rendu visite à Lüders, nul doute qu'elle aurait pu séjourner à Bucarest, ainsi que Mr. Stirbey le lui avait déclaré la première fois, quoique l'intention de ma mère ne fût pas de prolonger son séjour dans la capitale, qu'autant qu'elle aurait besoin pour arranger certaines affaires de famille. Je plains cependant Mr. Stirbey qui, dans sa pusilanimité, n'a pas cru pouvoir se servir du prétexte de la recommandation du Grand Vizir pour repondre à Mr. Lüders que les fils pouvaient être coupables de rebellion, sans que pour cela leur mère en fut complice et par conséquent passible des rigueurs qu'on ne saurait exercer raisonnablement que contre ses fils. Le paquet de mon frère Alexandre je l'ai reçu, et je vous en remercie en vous priant de vouloir bien lui envoyer la lettre ci incluse. Ici on a reçu des nouvelles de Moldavie qui annoncent qu'un grand nombre de troupes russes viennent de pénétrer en Moldavie; à ce qu'il parait décidément on veut en finir avec la guerre au printemps. Dieu veuille que cette éventualité se réalise, c'est tout ce qui peut nous ar-

river de plus heureux, si je ne me trompe ; car une paix avec de nouvelles concessions ne saurait que nous être fatale. *Le Napoléon*, journal de l'Elysée Bourbon, nouvellement créé, donne la nouvelle que la Porte, pour couper court à la question des provinces Moldo-Valaques, est décidée à les déclarer indépendantes, en les plaçant sous le protectorat immédiat de quatre Puissances de l'Europe. Y a-t-il quelque chose de vrai dans cette nouvelle?

«Veuillez présenter mes respects à M-me Ghica et agréer pour vous mes amitiés.

«Votre dévoué

«*Stephan Golesco.*»

XIII.

Intrigile şi calomniile luĭ Eliad şi ale colegilor sĕĭ, îndemnase pe unii din noĭ până a nu maĭ voĭ să se amestece în afacerile emigraţieĭ şi chiar a căuta a se apĕra cu condeiul. Daŭ aci estract de epistola deschisă adresată D-lor Eliad şi Tell de C. A. Rosetti, ca rĕspuns la acusările şi ponosurile ce i se aducea de aceştĭ doĭ Domnĭ. Această epistolă a fost autografiată chiar de mâna autoruluĭ eĭ.

In cât pentru mine, după ce alergasem îndestul pentru a face ca soartea deţinuţilor să fie cât maĭ puţin aspră, după ce am mijlocit eliberarea maĭ multora şi formarea corpuluĭ de ingineri de şosele aĭ vialetuluĭ Hudaverdighiaruluĭ, compus numaĭ de tineri români, le-am declarat că nu maĭ voesc să mĕ amestec saŭ să mĕ maĭ ocup cu afacerile lor, aceasta în speranţă că se va pune printr'aceasta o stavilă clevetirilor şi clevetitorilor.

No. LXII. — *C. A. Rosetti către Eliade şi Tell.*

«*Domnilor Eliade şi Tell.*

«*Domnilor*,

«Sunt 16 luni de când nu încetaţi ḑi şi noapte, prin graĭ şi prin scris, în faţă şi în spate, să m'atacaţi, să mĕ insultaţi, numindu-mĕ intrigant, perfid şi trădător, şi sciţi că mi-am învelit capul cu suferinţele patriei, cu curăţenia cugetului, cu dignitatea de om şi datoria mea de român, precum şi-l înveleşte arabu cu mantia sa până ce trece vîntul Simun, şi am aşteptat se vi s'aline mânia ca să vedeţi adevĕrul. Dar se vede că patimile omului sunt maĭ turbate decât chiar Simunu, căci în loc de pace, atacurile cresc din ḑi în ḑi, întinḑêndu-se mai peste toţi emigraţiĭ. . . . . .

Am tăcut în sfîrşit, pentru că apărându-mĕ începe lupta şi sunt silit se vĕ lovesc. D-tale, d-le Eliad, îţi vine lesne, fiind puţini, foarte puţini ceĭ ce, trecênd pe lângă d-ta, scăpară neatinşi în curs de 20 de anĭ, de când ţi-aĭ pus toată inima, toată activitatea, toată viaţa a te deprinde, a te perfecţiona întru aceasta. . . . . .

«M'acusaţi :

«1. De trădător al Patrieĭ;

«2. de satelit al Rusieĭ ;

«3. de inimic al Imperiuluĭ Otoman ;

«4. de rĕŭ-voitor al Guvernuluĭ ;

«5. că noĭ mâncarăm baniĭ Statuluĭ;

«6. că noĭ nu făcurăm şi nu facem nimic pentru Patrie, şi voĭ totul;

«7. că eşirăm din programa revoluţieĭ şi din voinţele poporuluĭ ;

«8. că compromitem şi ridiculăm causa noastră în străinătate. . . . . .

«Sciĭ bine (—D-le Tell—) că înaintea revoluţieĭ ţi-am ḑis că n'am încredere în D-l Eliade, bănuindu-l d'un caracter foarte slab şi şovăitor; şi D-ta aĭ încuragiat temerea mea, neapĕrându-l nicĭ cum. . . . . .

«Am protestat, fiind-că nu-ĭ ertat unuĭ Guvern să scoale în picioare oştirea şi să sperie lumea, pe o simplă parolă şoptită la urechie. V'am ḑis de multe orĭ că Guvernul ocolit de soldaţi este un Guvern de opresie, că armele noastre trebue să fie dreptatea şi populul; şi de câte orĭ vedeam pe D-l Eliade ocolit d'o guardie de Armenĭ (fiind-că la noĭ nu se găseaŭ Elveţianĭ), de câte orĭ mĕ urcam pe treptele Palatuluĭ şi vedeam soldaţiĭ ca în tabără de resbel, mi se închidea inima, căcĭ

vedeam un Guvern slab, fricos, ce se pregătea a bate poporul cu arme şi inimicii cu crucea, şi carele voia se deşarte armele soldaţilor români în inimile poporului român, ca să-l deprindă a tăcé de frică saŭ a face resbele civile; dovadă că îndată ce armia otomană veni la barieră aĭ gonit soldaţiĭ de lângă D-ta, rĕmâind singur în palat, când în capitală domneà şi prădà streinul; şi strălucitu-ţi confrate, D-l Eliade, licenţiind guardia sa şi desbrăcându-se de mantia Mihăileană, s'ascunse în casele străinilor. . . . . .

«Ş'apoĭ, Domnilor, de voiţi ca negreşit să ne condamnăm dupe amiciĭ noştri, de şi este foarte nedrept, eŭ unul primesc, fiind-că ceĭ ce mĕ onoară cu amiciţia lor, sunt dintre bărbaţiĭ ceĭ maĭ virtuoşi, dintre Românii ceĭ maĭ adevĕraţi. Dar ce veţi ḑice voĭ, ce până în vîrsta aceasta nu v'a ertat ceru s'aveţi *nicĭ unul?* Ce veĭ ḑice, D-le Eliad, când din întîmplare s'ar dovedì că vr'un corespondent intim, saŭ vre-o rudă d'aproape a dumi-tale, s'ar dovedì, unul că este spion şi cel-alalt fur de banĭ adunaţi cu nume străin! Ce veĭ ḑice, când îţi voĭ dovedì că până în vîrsta aceasta, în nicĭ o casă de muscal, maĭ la nicĭ una de boer, la nicĭ o visită nicĭ bal n'am intrat; şi nu numaĭ cugetul, dar nicĭ tălpile picioarelor mele nu sunt tăvălite de praful caselor

lor ; când D-ta, nu este nici un consul rusesc, nici un guvern, nici un boer, cu care n'ai fost în intimitate? Pentru aceasta eŭ nu te numesc trădător, dar te întreb cu ce drept D-ta, carele nu numai atât, ci încă ai luat gratificaţii, ranguri, slujbe, decoraţii dela toate guvernele . . . . fuşi în toate partidele, şi amicul tutulor prinţilor, eşti subt umbrar de orĭ-ce bănuială, şi eŭ, carele nu numaĭ c'am luat nimic, ci încă am refusat slujbe dela princele Bibescu, eŭ carele am refusat banii ce-mĭ da ca să viŭ în Paris, căcĭ ţi-aduci aminte? venişi singur D-ta la mine, vesel, vesel dela masa prinţuluĭ, unde, între noĭ vorbind, chemat fiind n'am venit, şi-mĭ făcuşi buna-vestire că «Măria «Sa doresce să mĕ cunoască şi să-mĭ dea banĭ a «merge la Paris». Eŭ, carele drept odă făcuĭ o plângere întitulată «Plapăma mea» sunt, suntem maĭ espuşi decât D-ta la orĭ-ce clefetire de sateliţi rusescĭ; când gratificaţiile noastre, ale D-lor Bălcescu, Ghica, şi-a altora, încă fură esiliurĭ, persecuţii şi închisorĭ? Pentru merite eŭ cu cel puţin ca ş'ale dumi-tale, şi lumea scie că princele Bibescu găsea versurile mele cele proaste maĭ frumoase decât poesiile dumi-tale. De ce numaĭ D-ta aveaĭ voie să publicĭ un jurnal şi eŭ nu? şi de ce ḑicĭ că sunt inimicul Turcilor, când nu eŭ ci D-ta aĭ făcut ode armiilor rusescĭ, şi aĭ ḑis

că Nicolae este părintele, liberatorul nostru creştin şi icoana lui Dumneḍeŭ ?

«Părinte al naţionalităţii, amic al Otomanilor şi inimicul Ruşilor, de ce aĭ făcut o odă la 2 Septembre? Şi fi-vom noĭ culpabilĭ de ne vom devua Rusieĭ şi vom striga cu învĕţătorul nostru :

«*Crucea iarăşĭ luminează*
«*Pe vechiul seŭ drag pămînt,*
«*Semiluna s'înfruntează*
«*Aproape d'al seŭ mormînt.*
«*Creştinul iarăşĭ trăeşte*
«*In locul cel pămîntesc*
«*Ismail fricos grăbeşte*
«*In pustiul arăpesc.*»

«Şi cred, Domnule, că mĕ veĭ erta de nu citez alte strofe mult maĭ frumoase, sciind că n'am nicĭ operile nicĭ sublimu-ţĭ *Curier*. Trimite-mi-le şi *mĕ îndatorez* a găsì pe toată foaea câte o odă pentru Muscalĭ saŭ pentru boeriĭ ceĭ maĭ trădătorĭ, în contra drepturilor noastre, şi defăĭmătoare pentru Imperiul Otoman. Trimite-mĭ *Curierul* şi voĭ *dovedì* că ne depravaĭ în toate felurile, şi adesea ne ḍiceaĭ, ca profesorul dumitale Machiavel, să adorăm stăpânirea căcĭ este foarte bună «fiind-că princele trebue să verse pe «populĭ tot reul de odată, lăsând să caḍă binele «picătură cu picătură».

«Mai spune-mi încă, apostol al libertății și al autonomiei noastre, de ce când te-ai certat cu censorul ai scris că a lăsat a se tipări poesiile D-lui Alexandrescu «ce atacă drepturile Curților suze-«rane și protectrice, ce aŭ drepturi *netăgăduite* «în țara noastră?»

«Și în sfîrșit, D-ta ce ḑici, fără cea mai mică dovadă, că complotam să te arunc dupe tron; când populul era adunat în curte cerênd Regulamentul să-l ardă *și nu voiai să-l dai*, spune-mi cum ți-ar fi mers de eșiam la fereastră și, arunc-când *Oda dumi-tale la Regulament*, ḑiceam:

«Reforma *dreaptă în vecĭ* trăiască»

. . . . . .

«Ca om privat ai binevoit a lua, în ajunul revoluției, din banii noștri, ca să-ți cumperi un poștalion și să plătești lucrătorilor tipografiei:

200 Galbeni

dela guvernul provisoriŭ . . 600 »

ca ministru al instrucției peste 200 »

«Afară din banii ce plătirăm pentru hrana voastră în Craiova și în Bucuresci, și peste 200 # pentru 2 trăsuri ce aveați pentru voi numai, afară din 20,000 de sfanțihi ce luarăți dela D. C. Bălcescu, afară și din 2,000 # ai mei, ai noștri, ce rĕmaseră la D. Tell. Ș'acum iată 15 luni de când

petreceţi în călătorii fără de *nici un scop*, *nici folos*, petreceri, teatre etc., cheltuind din banii aceştia şi din alte contribuţii indirecte. . . . . Vedi dar, că nu numai n'ai perdut nimic, ci pentru D-ta, pentru voi, revoluţia a fost o adevărată «chiverniseală», cheltuind şi acum chiar, pentru plăceri trupesci—ca se dănţuiţi, cum ḑice D-l Michelet, «pe mormintele Italiei, ale Ungariei şi ale «Românieî» economiile unor tineri patrioţi esilaţi, ce sunt *siliţi* să ţi le dea, pentru că le-aï ḑis: «*Eram hotărîţi să nu ne maï amestecăm în ni-*«*mic, dar pe condiţia d'a fi plătiţi, primim tot:* «*nu o mie de franci, ci chiar unul de ne aţi fi* «*trămis, se schimbă şi rolul şi langagiul.*»

«Astfel dar, patrioţi generoşi, de nu se găseaŭ aceî Români devuaţi, ca se vĕ plătească, eraţi gata se lăsaţi patria se piară fără se-ï daţi ajutor? Căcî negreşit, de primiţi sarcina şi dinariul unor prisonieri, vĕ simţiţi capabili. Pe ce legi, pe ce morală, vĕ rezemaţi, când ḑiceţi că p'un franc chiar se schimbă şi rolul şi langagiul unuî Român? Şi fi-vom noi culpabili de am ḑice p'acest temeiŭ, că rolul şi langagiul vostru a fost reacţionar, fiind-că nu vĕ lăsarăm se fiţi plătiţi cu lista civilă a princeluî? Pe ce legi, pe ce morală vĕ rezemaţi când ḑiceţi că numaî cu condiţia d'a fi plătiţi, primiţi tot? A! de vor fi esistând ase-

menea legi, cel puțin nu sunt române, căci Românul vĕ ḑice prin antica sa baladă, că voește:

«Voĭnicĭ groșĭ la ceafă
«Voĭnicĭ fără leafă.

. . . . . .

....«Incriminațiile cresc și se întind astfel, încât îmi vine a crede că ați hotărît a nu vĕ odinì până ce nu veți ucide pe toți cei ce nu voesc a vĕ crede de profeți. Și munca va fi grea, domnilor, căci vĕd că remaserăți numaĭ *cinci* în Paris (fiindcă cei din Paris aŭ durerea d'a vedea cum trăiți și ce faceți) și cealaltă lume — cu toate că vĕ numirăți «dătători de libertăți,» spuindu-ne că «*pi-*«*carăți* în mijlocul nostru cu libertatea, cu mâ-«nile și *veșmintele albe* ca însuși veșmintele li-«bertății române» ; cu toate că ḑiserăți să ne închinăm la voi, ascultând întru toate «pe cei ce «*Dumneḑeŭ îi însuflă*» și te numiși «Arhanghelu «Mihail»[1], persist a crede că sunteți oameni ca toți oamenii, ba încă cu multe slăbiciuni și patimi omenești.

«Și ca se vedem de aŭ saŭ nu dreptate, spune-mi, D-le Eliade, D-ta ce aĭ pretenția să te adorăm, D-ta ce ești acum gârbov de anì, de ști-

1) Veḑĭ *Monitorul.*

inţă şi de geniŭ, ce aĭ făcut şi ce aĭ organisat înaintea revoluţieĭ, maĭ cu seamă când D-ta nu maĭ aveaĭ glas, căcĭ aveaĭ un jurnal şi eraĭ cunoscut de tótă lumea cititoare? Până atunci însă dă-mĭ voie se-ţĭ maĭ spuĭ eŭ, că puţin înaintea revoluţieĭ aĭ făcut o odă censoruluĭ şi ministru K. Filipescu, care-le nu m'a lăsat se scriŭ nici că este zăpadă şi frig în Rusia, silindu-te să ne facĭ a crede că censura la noĭ este maĭ liberală decât în Franţa chiar. . . . . .

«Acum că-ţĭ vĕdurăm propaganda jurnaluluĭ, spune-mĭ care ţi-a fost propaganda prin graĭ şi acţie? Nu mĕ duc maĭ departe, pe când formarăm noĭ Societatea literară, căreia făcêndu-ĭ concurenţă te sileaĭ s'o sugrumĭ din faşă încă, ci se începem din anul din urmă. Unde eraĭ pe când toţĭ câţĭ ne sciĭ şi ne calomnieziĭ, ne adunam spre a forma o societate pentru teatru, alta pentru a plătì fiecare un tribut potrivit cu venitul seŭ, alta pentru a împroprietărì pe sătean? Şi dupe revoluţia Franţeĭ, unde eraĭ pe când începurăm a forma proiectul pentru revoluţie? Unde eraĭ când îndată după revoluţia Vieneĭ eram gata să ne sculăm, şi numaĭ neunirea unora din confraţĭ fu pricina întârdierĭĭ? Unde eraĭ pe când D-niĭ Golesci, cu mergerea lor la moşie, cu propunerea ce făcură sătenilor, opunerea ce le făcù guvernul şi dispu-

tele lor cu Princele, semănaŭ ideile libertăţii şi ale revoluţieĭ? Unde eraĭ pe când casele noastre, ocolite de poliţie, strigaŭ popolului «scoală-te şi «ajută pe ceĭ ce veghiază poliţia, căcĭ eĭ negreşit «lucrează pentru tine?» Unde eraĭ pe când Vilara ḑicea luĭ Golescu şi N. Bălcescu, se nu maĭ vie la mine, şi eĭ respundeaŭ: «d'aci ne ducem d'a drep-«tul?» Unde eraĭ pe când discutam cu Princele revoluţia, şi mĕ amerinţa cu temniţa, ḑicêndu-mĭ «c'am «pus lumea în picioare şi spaima în inimile boeri-«lor»? Şi toate acestea într'o sală publică, de unde cuvintele revoluţie etc., intrară în urechile a una sută funcţionarĭ şi privitorĭ, ca se intre apoĭ prin-tr'ênşiĭ în inimile a altor sute de oameni; căci nimenĭ nu-mĭ va putea tăgăduĭ că într'o capitală, unde nu eraŭ profesorĭ, tribune şi jurnale, unde nu era nicĭ o societate secretă, o mare parte de propagandă s'a făcut prin adunările noastre ce se făcură publice şi puternice prin paza şi persecuţia poliţieĭ. Unde eraĭ pe când toţĭ se espuneaŭ întinḑênd propaganda? Unde eraĭ pe când D-l Boliac, ce este maĭ sărac decât D-ta, propunea mica sa argintărie, şi noĭ, vînḑênd şi amanetând stările noastre, hotărîrăm se facem revoluţia?

«Eŭ unul nu te-am vĕḑut, nu te-*am simţit* pe nicăirĭ; şi până îmĭ veĭ dovedĭ că făceaĭ ceva maĭ bine, dă-mĭ voe a-ţĭ spune că însuflaĭ spaima

în inimile unora, frica într'ale altora, şi te întoarceaĭ împrejurul unor ideĭ vage şi fără şir, în care, mulţumită caracteruluĭ celuĭ slab ce aĭ, te aĭ fi aflat încă încurcat, dacă D-niĭ Golesci şi Boliac nu te aruncaŭ în mijlocul nostru. . . . . .

«Spune-mĭ oare, ca membru al guvernuluĭ ce reformă făcuşĭ saŭ propuseşĭ? nimic, n'aĭ avut nicĭ un plan, nicĭ o idee limpede decât acea a fricеĭ ; şi prin urmare n'aĭ avut nicĭ amor, căcĭ amorul este maĭ tare şi maĭ durabil decât frica. N'aĭ fost nicĭ pentru resbel, nicĭ pentru pace, nicĭ pentru nicĭ contra revoluţieĭ, nicĭ Turc, nicĭ Muscal, nicĭ Român. Şi, ca se-ţĭ dovedesc că vorbesc numaĭ despre cele ce pot dovedì, te învit la discuţie. . . . . .

«Am voĭt reînvierea naţionalităţii, redobândind întreg mare şi neatins dreptul nostru de autonomie, ţinŧênd Sublimeĭ Porţi o mână frăţească şi primind a-ĭ plătì tributul de recunoscinţă pentru ajutorul ce va fi datoare se ni-l dea orĭ când îl vom cere; iar de nu va voì s'o silim se primească dreptele noastre cereri ce sunt în interesul eĭ ca şi într'al nostru; şi subt osânda de trădătorĭ către patrie şi către imperiul Otoman, chiar s'a ḑis că trebue se silim Turcia, sciind că de refusă, pricina este că nu se încrede în puterea noastră, nesciind câtă viaţă şi vigoare este în populu român. Şi

fiind-că toţi, cu D-ta împreună, voirăm astfel, hotărîrăm, de vom fi atacaţi de orî-cine se ne tragem pe munţi, 300 măcar de vom fi, şi se ţinem lupta până ce naţiile streine ne vor ajuta ; de nu se perim cu armele în mână ca se dăm naţiei întâia lecţie de libertate, şi lumeî întâia dovadă că tot maî esistăm, silind'o a adăoga o naţionalitate maî mult în călindarul european.

«Am voit se ne unim cu Moldavia, se fim un singur trup, precum suntem un singur suflet; şi se suflăm împregiuru-ne, cu toată puterea uneî naţiî june, spiritul revoluţionar, deschiḑênd braţele la orî-ce element naţional va învia prin suflarea noastră. . . . . .

«A Domnilor! în loc d'a judeca pe ceî-lalţi dupe faptele voastre şi a ḑice că nu facem nimic pentru patrie, n'ar fi maî demn pentru voî, capî şi dătătorî de libertate, ca cu faptele cele bune şi cuvintele voastre cele frăţeşti se aprindeţi în noî patriotismu, se ne îndemnaţi, se ne siliţi chiar a ne împlinî datoria, în loc d'a ne da tristul drept se vĕ ḑicem în gura mare, luând de martorî pe toţi emigraţii din Paris, că nu numaî n'aţi încercat'o *nicî odată*, şi că v'aţi şi îndărătnicit, de câte orî noî ereticii v'am chemat la frăţie, la conlucrare, fugind totdeauna numaî voî doî de orî-ce adunare de Românî, chiar şi literară, aşa ca

cum aerul ce respiraŭ compatrioţii voştri ar fi mai pernicios pentru sfinţenia voastră decât nu fu la Iafa pentru viaţa lui Napoleon suflarea cea ciumoasă a soldaţilor; n'ar fi fost mai bine şi nu eraţi datorĭ chiar ca toţi bărbaţiĭ ceĭ virtuoşi, se vĕ apropiaţi de noĭ ceĭ păcătoşi, se ne întindeţi mâna şi se ne ridicaţi până la voĭ? Căcĭ orĭ-cine poate mărturisĭ, că ceĭ cu desăvârşire perfecţi n'aŭ trebuinţă de nicĭ un ajutor, de nicĭ un preceptor, nicĭ chiar de locotenenţa de Domn. N'ar fi fost mai profitabil pentru noĭ şi pentru voĭ se nu mĕ siliţi prin calomniele voastre se ve dovedesc, că şi după ce junghiaraţi revoluţia şi plecaraţi din ţară, nu numaĭ că nu făcuraţi **nimic**, ci ca omul cel vechiŭ suflaraţi discordia în familia cea sacră a emigraţilor, silindu-ne a anula şi-a împedica orĭ-ce lucrare a noastră?

«Dar fiind-că nu voiţi a face cum e bine, veniţi, Domnilor, se vĕ dovedesc că dela $^{13}/_{25}$ Septembrie şi până acum, voĭ numaĭ nu lucraţi nimic, voĭ numaĭ furaţi inimiciĭ Imperiuluĭ Otoman, voĭ numaĭ eşiraţi din voinţele naţieĭ, voĭ numaĭ calomniaraţi revoluţia şi ridicularaţi emigraţia. . .

«Acum spuneţi şi voĭ în ce întrebuinţaraţi aceste 6 luni dela eşire-vĕ din ţară până la sosire-vĕ în Paris? In speculaţiĭ de banĭ, interese personale, intrigĭ, poltronerii şi calomniĭ, *cum*

spuneți voi singuri iar nu eu. Căci mi s'a dat tot mie s'arăt oamenilor că voi și numai voi singuri ați sciut se ne spuneți cine sunteți.

«Ḍi, D. Eliad, dă-ne socoteală de tot ce ai făcut ; om cu geniŭ, mare politic, inspirat al Domnuluĭ, primul și etern locotenent. Vorbesce, îți daŭ parola — D. Eliad : «*Vḍând că sunt mulți* «*din noĭ ce n'aveaŭ ce să mănânce, ne chibzuirăm* «*și făcurăm o subscripție care ne dete 220 # de* «*la ceĭ ce aveaŭ maĭ mult și-ĭ împărțirăm la* «*ceĭ ce n'aveaă,* **s'aci s'a mărginit lucrarea noastră,** «**nicĭ ne avênd ce lucra în Brașov.** *Apoĭ ceĭ de a-* «*colo, ne fiind în corespondență cu ceĭ de aicĭ,* «*ne-a ḍis : duceți-vĕ amêndoĭ, înțelegeți-vĕ și cu D.* «*N. Golescu, pentru că noĭ vrem să ținem șirul revoluției, și iată câte 250 # de om :* **lucrați cu** «**deplină putere** . . . . . «. . . . *Plecarăm dar și venirăm la Franc-* «*fort să vorbim cu Maiorescu,* **de unde aveam în** «**gând se luăm cărți de recomandație,** *se venim apoĭ* «*în Paris, din Paris la Londra, ș'apoĭ se mer-* «*gem în Țarigrad, căcĭ* **sciind Poarta slabă,** *voiam* «*maĭ întâiŭ ca din Paris saŭ din Londra se ne* «*asigurăm cel puțin de protecția unuĭ ambasador.* «*Găsirăm și pe Iablowski, și ne spuse că s'a făcut* «*douĕ partide: una Eliad, alta Golescu; una ca se* «*închine țara Austrieĭ și alta Turcieĭ, scire ce ne*

«*a desplăcut fórte mult, căci Czaïka scria că a-*
«*ceastă scire este respândită în Constantinopol.*
«*Noi dar voim s'arătăm opiniile noastre şi ḑicem*
«*saŭ să se continueze revoluţia, făcêndu-se cum a*
«*ḑis ceĭ din Braşov, orĭ să se facă un comitet*
«*central, cum vĕḑ că se cere, saŭ poate că unii*
«*sătuĭ fiind de noĭ saŭ avênd griefurĭ, socotesc*
«*că poate fie-care să fie slobod* orĭ se continueze
«**cu noĭ saŭ nu**».(1) . . . . . .

«A! de voiţi ca în adevĕr să vĕ priimim de oamenĭ cu geniŭ şi politicĭ eminenţi, de Românĭ chiar; apoĭ nicĭ o tortură nu este de ajuns se vĕ pedepsească că nu vĕḑurăţi resbelul ce se pregătea înaintea ochilor vostri, că nu arĕtarăţi Românilor calea pe care trebue se meargă, şi Ungurilor politica cea adevĕrată, publicând pe toată ḑiua un jurnal şi alte broşurĭ (ce le-aţi fi putut întroduce şi în ţară, cu miile de sfanţihi ce aveaţi), şi prin care de nu isbuteaţi a opri vărsările de sânge, măcelăriile, arderile şi peirea ce venĭ; de nu isbuteaţi a face o unire mare şi adevĕrată care ar fi scăpat şi Ungaria şi România, cel puţin arătând Românilor cine fură, cine sunt şi ce fel trebue se fie, arătându-le *misia lor* şi dovedindu-le că nu vom fi liberĭ până ce nu

1) Discurs ţinut în seanţa din Paris, 6 Fevruarie 1849.

vom fi uniţi şi solidari unii pentru alţii, vĕ făceaţi cel puţin datoria semănând semînţa libertăţii ş'a naţionalităţii, ce de nu ar fi dat îndată rodul dorit, n'ar fi perit însă nici odată asemenea cuvinte.....

«După ce dar vĕ împuserăţi cu sila dictatori a toatei emigraţii ce nu v'a numit, şi ne *goniraţi* din mijlocul vostru, spuneţi-mi ce făcuraţi, căci iată un an de ḑile de când domniţi fără piedică ?

. . . . . .

Spuneţi voi ce făcuraţi d'atunci şi pân'acum în London şi în Paris? Nimic. Şi, fiindcă paralisaraţi lucrările lui Ion Ghica în Constantinopole, spuneţi de ce vĕ duseraţi acolo şi ce făcuraţi ? Nimic. Acum că v'arĕtaiŭ o parte din rĕul ce făcuraţi Românilor, Turcilor şi emigraţiei, trebue oare să vĕ mai arĕt că tot voi eşiraţi din voinţele naţiunii ? . . . . . .

Dar spune D-ta singur, n'ai rîde dacă Mazzini, Manin saŭ Kossuth în întâia publicaţie, după căderea patriei lor, sub titlu cel pompos de «Suve«nire şi impresii ale unui proscris», ar vorbi, *ş'aşa de mult*, în felu jurnalului *Charivari*, despre felu cu care duanierii rescolirā în «*giberna* iar nu «şi în cismele lor» ; cum că dăruirā ţigarele «ne«voind ca Franţa să fie o prostituată dela care «cumpĕră cineva plăcerile sale» ; ş'ancadrând toate acestea în cuvinte tăvălite şi de rea educaţie, pe

care mĕ veĭ erta că nu le pot scrie aci ; despre baluri, teatre, plimbări pe bulevarde şi cămpurile Elisee, şi panglicile dela veşmintele oamenilor, mai cu seamă când a Domnieĭ tale, ce nu este română, ce nu este câştigată ci căpĕtată, e mult mai în vedere decât ale Francesilor. A ! nu găsişi în inima-ţi de Român şi de proscris nimic alt mai bun, mai nobil, mai folositor patriei şi mai potrivit cu geniul unuĭ şef al revoluţieĭ despre care să vorbesci naţieĭ celeĭ mai inteligente ?»

. . . . . .

Cele ce urmează, sunt estrase din «*Apel la oa-*«*meniĭ ceĭ liberĭ de C. A. Rosetti (Paris, 1849, De-*«*cembrie 2) — Domnilor membri aĭ comisiuneĭ pentru* «*luarea socotelilor*» Acest «Apel» este autografiat împreună cu scrisoarea deschisă adresată «D-lor Eliade şi Tell».

«In aceste ḑile, când, precum maĭ ḑiseiŭ, afară din ceĭ doĭ Locotenenţi, mai toţi Românii sunt acusaţi de către ceĭ doĭ foşti locotenenţi, sunt silit a face cunoscut c'atât înainte cât şi după revoluţie n'am luat dela Stat nicĭ o parà, nicĭ sub titlu de gratificaţie saŭ despăgubire, precum a luat D. Eliade dela guvernu provisoriŭ 600 #, nicĭ sub titlu de leafă a funcţieĭ mele. Căcĭ ştiţi că membrii guvernului provisoriŭ, de şi D. Eliad a propus ş'a stăruit în maĭ multe rênduri ca să iea pe seamă-le lista civilă a Prinţului, avênd nenorocirea d'a nu

isbuti propunerea sa, nu luarăm nici o plată. Am priimit însă pe drum vre-o 40 saŭ 50 de galbeni dela unul din ceĭ ce aveaŭ din baniĭ Statuluĭ pentru deosebite misiĭ. Maĭ în urmă am cheltuit şi eŭ pentru confraţiĭ meĭ arestaţi o sumă egală, de nu şi maĭ mare ; şi cu toate acestea, fiindcă sciam că mica sumă din baniĭ Statuluĭ, ce a remas la ceĭ ce fuseseră trimişi cu misiĭ secrete, nu trebue să fie cheltuite, cum ḑice D. N. Bălcescu, în folosul patrioţilor ci al patrieĭ, am scris formal DD. Golesci încă din luna luĭ Ianuarie, făcêndu-le cunoscut că voiŭ respunde foarte curênd acea sumă de baniĭ. Daţi-mĭ voie, Domnilor, să puĭ aci o parte din acea epistolă, fiind în raport cu întroducerea acesteĭ adrese. . . . . .

. . . . . «Vĕ iert calomniatoriĭ aĭ meĭ, Muscalĭ saŭ Locotenenţi, pentru toate durerile ce mi-aţi pricinuit ; dar nu vĕ voiŭ ierta nici odată de mĕ veţĭ maĭ silĭ să vorbesc de mine însumĭ, coborându-mĕ în arena neomenoasă şi anti-română în care de 16 lunĭ mĕ chemaţi neîncetat, şi Dumneḑeu îmĭ ajută să resist până acum.

«Acum să venim la cifre.

Primiţi dela D. C. A. Rosetti . .	galbeni	1000
« « « .....(Ion Ghica) . .	»	900
« « fraţiĭ Brătieni	»	400
Peste tot	»	2300

Daţi după ordinu comitetului:

D. X. X. X. (Telegescu dela Ploescĭ)	galbenĭ	315
« Ion Eliade.	»	180
« Tell	»	900
« D. Brătianu	»	200
« C. Bălcescu	»	50
« N. Bălcescu	»	100
« Negulicĭ.	»	30
« Eliad.	»	20
« Eliad şi St. Golescu ca să-ĭ dea D. Tell.	»	700
« Boliak (mi se pare).	»	30
O puşcă, căruţa şi bacşişurĭ la plecarea D-luĭ Eliade	»	20
Peste tot . . .	»	2545

«Vedeţi, Domnilor, că banii eşiţi din casă întrec pe ceĭ intraţi cu # 245, şi pricina este c'am depus maĭ mult decât anunţasem şi cu toată dobânda de 20 la sută ce am plătit şi plătesc, am depus încă maĭ mult şi decât aceştĭ 245 galbenĭ, dar nu pot da socoteală anume pe ce i-am cheltuit; şi cred că orĭ cine poate vedea că 'n momentele cele după urmă, când ne pregăteam pentru revoluţie şi poliţia mĕ 'ngrija şi mĕ urmărea, am putut cheltui vr'o 200 galbenĭ, fără ca să pot ţine o socoteală strictă; dar pen-

tru că trăim într'un timp când numai calomniatorii vorbesc şi sunt ascultaţi, şi prin urmare cei ce n'aŭ asemenea principii trebue să dovedească saŭ să tacă, iată c'acea sumă de bani nu figurează în cifre.

«Mĕ socot dator, Domnilor, a vĕ mai face cunoscut, ca membru al comitetului revoluţionar ş'al asociaţiei ştudenţilor români, că s'a mai dat D. general Tell, de către D. A. G. Golescu, încă 800 galbeni (de nu 850). Aceşti bani eraŭ adunaţi de către D-l A. C. Golescu, pentru asociaţia ştudenţilor români şi D-l A. C. Golescu întru început mi-a fost dat mie această sumă împrumut şi cu soroc de 3 saŭ 4 luni, ear eŭ, destinându-i pentru revoluţiă, îi lăsasem la D-l. A. G. Golescu. Mai în urmă D-l A. C. Golescu, dorind şi aci ca'n toate, să nu remâe mai în urmă, când este vorba d'a face un sacrificiŭ pentru patrie, mi-a făcut cunoscut c'acea sumă de bani, remâne pe respunderea sa. Dar ori şi cine va fi cel ce respunde Asociaţiei pentru dînşii, noi suntem în drept a face cunoscut c'aceşti bani s'aŭ dat D-luí general Tell, şi prin urmare suntem în drept a cere dela Domnia sa socoteală şi pentru suma aceasta. Şi fiindcă pe drumu ce ne-a pus D. Tell, suntem siliţi a spune tot ce ştim, am onoarea d'a face cunoscut comisiei, că după mine, din 2400

galbenĭ ce a priimit D-l Tell, înaintea revoluţieĭ, n'a putut cheltui, după cum adesea *ne-a spus însuşĭ*, mai mult de 150 galbenĭ şi precum orĭ-cine poate calcula că în călătoria D-lor dela Islas şi până la Romanaţi nu puteaŭ cheltuĭ maĭ mult cu o companie de soldaţi care îşĭ avea îndestularea dela căpitanul eĭ ; căcĭ pentru cele-lalte escursiĭ ce maĭ făcură dela Romanaţi la Craiova, s'a luat dela administraţiile acestor districte peste 30,000 leĭ, afară din plata ce a făcut magistratu pentru îndestularea membrilor guvernuluĭ de acolo, precum poate adeverĭ orĭ-cine a vĕḑut aceste socoteli înfăţişate la ministeru din întru ş'al finanţelor.

«Dacă earăşĭ va ḑice D-l general Tell c'a cheltuit din banii aceştia cu armia sa în retragere la munţĭ, protestez 1) fiindcă banii aceştia n'a fost daţĭ pentru asemenea expediţiĭ, şi al 2-lea fiindcă D-l Maghieru, carele în adevĕr purta toate cheltuelile, a 'nfăţişat socotelile şi s'a scăḑut din banii ce avea pentru formarea pandurilor cu 500 galbenĭ, şi cred că Statul a plătit destul de scump acea expediţie ca să nu maĭ fim siliţĭ s'o plătim şi noĭ D-luĭ general. Ast-fel dar D-l Tell a priimit peste tot # 2400.

cheltuiţĭ la Islas, să ḑicem	200
daţĭ în Bucureştĭ D-luĭ C. A. Rosetti .	200
peste tot . . .	400
remaşĭ la Domnia sa	2000

«Domnilor. Eŭ n'acuz pe nimenĭ ca dumnea-lor, şi dacă D-l Tell va fi cheltuit ceva banĭ în trebuinţe ale patrieĭ, voiŭ priimi cu bucurie socotelile sale. Dar, ca membru şi contribuitor al comitetuluĭ, sunt în drept a-ĭ cere şi socotelile şi banii remaşĭ, maĭ cu seamă când dumnea-luĭ ne-a dat această frumoasă pildă.

«Puindu-mĕ la dispoziţiile comisieĭ, am onoarea, Domnilor, d'a vĕ saluta frăţeşte.

«*C. A. Rosetti.*»

No. XXV. — *Emigraţiĭ dela Brussa cătră Ion Ghica.*

«*Dreptate — frăţie.*

«*Domnule Ione Ghica,*

«Dela începutul revoluţiunii noastre până acum am avut destul timp şi maĭ multe ocasiunĭ ca să putem cunoasce şi aprecia talentele şi tactul D-tale politic pe nemărginitul câmp de luptă al diplomaţieĭ, care din ce în ce se destinde înaintea noastră, şi de unde să putem culege laure pentru liberarea şi fericirea patrieĭ şi naţiuneĭ noastre.

«Acum, auḑind cu durere că Dumnea-ta, desgustat de marile pedice ce întîmpinĭ în frumoasa şi penibila carieră ce ţi-aĭ preînsemnat, te-aĭ fi de-

terminat a te retrage în locuri mai plăcute pentru o viaţă mai dulce. Noi, pentru că cu tot dreptul meriţi crederea şi recunoştinţa noastră, te rugăm a remâné tot în Constantinopol, aproape de augustul nostru Suzeran, cel mai natural, mai secur şi mai generos protector al nostru, până când această a noastră alegere se va aproba de majoritatea emigraţiunei.

«Salutare şi frăţie.

«G. Adrian, C. Serghiad, Cesar Boliak, Joranu, Alexandru Golescu, P. Cernătescu, D. Florescu, A. Zane, C. Padeanu, Radu Golescu, Ioan Deivos, M. Serghiescu, Ioan Maghieru, Ioan Şimon, B. Balcescu, N. Apoloni, I. Ionescu, Al. Mano.

«Brussa 26 Oct. 1849 (6 Noemv.)».

No. LXIX. — *A. G. Golescu către Ion Ghica la Constantinopole.*

«Paris 7 Novembre 1849.

«Mon cher Ghica, Je t'écris ces quelques mots de chez Balcesco. Je n'ai que le temps de te manifester ma surprise de me voir impliqué par toi dans l'affaire de la lettre signée par Tell et N. Golesco. J'apprends de Bolintineano que

tu as des griefs contre moi à ce sujet. Alexandri m'apprends la même chose et Catinca Rosetti m'écrit de Constantinople que tu es furieux contre moi à propos de cette affaire. Je ne comprends ni comment ni à propos de quoi je suis impliqué dans cette nouvelle affaire. Tout ce que je sais de cette affaire, c'est que je suis allé avec mes cousins chez Spleny et que celui-ci nous a déclaré n'avoir jamais reçu de toi un papier *signé* par un ou par plusieurs d'entre nos émigrés, ayant rapport à la situation des Principautés et à leurs relations avec la Hongrie, et que même il n'a jamais parlé à Eliade que d'une note *non signée* et n'ayant aucun caractère officiel ou seulement officieux. Or, comme au contraire Eliade avait soutenu que Spleny lui avait parlé de propositions *faites et signées* par toi et par plusieurs des nôtres, j'ai eu une forte dispute avec lui à ce sujet et je ne lui ai même plus parlé depuis. Voilà donc de quoi je suis coupable dans cette affaire ! Je ne comprends pas ce que tu as à me reprocher à ce sujet. Je pense avoir été assez franc avec toi, pour n'avoir plus à craindre d'être l'objet d'une suspicion aussi peu fondée.

«En tous cas, comme je suis au plus mal avec Tell et Eliade, je m'engage à ne plus t'en parler ; on ne peut parler avec impartialité de

ses ennemis, et je ne veux pas m'exposer à être injuste pas même avec mes ennemis. J'espère donc que de ton côté aussi tu ne m'en parleras plus. Tant que nos relations personnelles n'étaient pas arrivées à ce degré d'inimitié j'ai pu me permettre de t'en parler ; maintenant c'est fini. Je te prie seulement de croire, une fois pour toutes, que je ne me mêle plus en rien de ce qui regarde ces M-rs ; que pour moi c'est comme si ces Messieurs n'existaient pas et que par conséquent tu ne dois plus prêter foi à des intrigues indignes d'hommes qui se respectent.

«Je reviens à la charge pour t'engager à venir toi même à Paris, où j'espère bien que nous finirons par nous entendre sur ce qu'il y à faire, en dehors de tout esprit de parti.

«Ton ami

«*A. G. Golesco.*

«Mes respects à Madame Ghica. Si tu vois ma tante Golesco, dis lui, que si je ne lui ai pas écrit par ce courrier, c'est que je suis persuadé que ma lettre ne l'eut plus trouvée à Constantinople.»

No. LXXI. — *Emigrații dela Brussa către Eliade.*

«Brussa 6 Febru. (25 Ian.) 1850.

«*Dreptate, frăție.*

«*Domnule Eliade!*

«Toate scrisorile D-tale dela $^{4}/_{16}$ Dec. încoa, în cea ce ne privește pe noi, ne-aŭ atins foarte mult, căci era indemn de D-ta, și se vede că conesilații noștri, de carî ne-am despărțit numaĭ fiind-că aŭ comis fapte desoneste și misere, te-aŭ informat cu pasiune despre noi, saŭ mai bine vrênd ca să vindice depărtarea D-lor, ne-aŭ calomniat într'un mod de care numaĭ D-lor poate sunt capabilĭ.

«Cât pentru banii câți am putut să-ți trimitem pentru tractarea causeĭ noastre cu deschiderea unuĭ jurnal, noĭ ne repurtăm la scrisoarea trimisă una cu el și la apelul nostru din $^{5}/_{17}$ Decembrie 1849.

«Salutare și frăție.

«Radu Golescu, Alexandru Golescu, D. Florescu, P. Cernătescu, G. Vallianu, A. Zané, C. Padianu, I. Magheru, I. Simon, A. Mano. — *Red.* Cernătescu.»

No. LXXIV. — *Eliade către emigrații dela Brussa*

«*Domnilor*,

«Am priimit scrisoarea D-voastre din $^{18}/_{30}$ Aprilie. Am vĕḑut cele scrise și iar mi-aŭ părut rĕŭ de câte îmĭ scrieți că se urmează aci. Vĕḑ, fraților, că a ajuns maĭ mult ure personale între Românĭ, iar nu despărțire de principiĭ. Cine este cu un partid, e considerat de om de omenie și privilegiat a ḑice și a lucra orĭ-cum va voĭ; defectele nu i se vĕd decât dela cea-laltă partidă; tristă stare! Și pretindem a îndrepta și lumea.

«Nu știŭ, amațiĭ meĭ frați, dacă câte îmĭ scrieți pentru cei despărțiți de D-voastră sunt adevĕrate saŭ nu, căcĭ eŭ nu mĕ aflu cu D-voastră. Știŭ însă și vĕ asigur că acești despărțiți de D-voastră nicĭ o dată n'aŭ cutezat să scrie asupra D-voastre și să vĕ întineze. Tot dorul le-a fost și le este că sunteți prea *credulĭ*, și această calificație nu e nicĭ viție, nicĭ defect. Știŭ iară cu durere de suflet că-mĭ faceți o nedreptate scriindu-mĭ lucrurĭ ce nicĭ D-voastră nu credeți. Imĭ aruncați asupra-mĭ sarcina că *mi s'aŭ «trimis circa «4600 fr., carĭ adoperați cu conscĭință, putea să «producă mult»*. N'am priimit, Domnilor, decât 2200 fr., doue miĭ doue sute o dată și șapte sute

opt altă dată, a căror socoteală am trimis'o celor ce aŭ dat aceşti bani.

«Iată, fraţii mei, pentru ce n'am putut priimì baniĭ ce aţĭ suscris. Nu e drept, nicĭ cuviincios, nicĭ generos să-mĭ încărcaţi sume ca să-mĭ aduceţĭ aminte că nu s'aŭ adoperat cu conştiinţă. Vorbiţi de *onestitate*, *sinceritate*, *moralitate*; şi dacă este onest, sincer şi moral să încărcaţi pe un om ce vĕ chiamă la unire, la pace, la amorul între sine şi pentru patrie; dacă credeţi că şi acum lucrurile mele vĕ ating saŭ vĕ atacă, vĕ rog să mĕ ertaţi, saŭ nu mĕ veţi erta; nu maĭ ziceţi că mĕ maĭ respectaţi încă, fiţi sinceri. N'am ambiţionat respectul nimuluĭ, ci amorul care l'am dat şi eŭ. Amaţi-mĕ cum vĕ am, dacă se poate; şi atunci veţi zice albuluĭ albŭ, şi luĭ douĕ douĕ, iar nu patru.

«Pentru baniĭ ce-mĭ scrieţi să daŭ D-luĭ D. Brătianul, nu i-am priimit. De mi se vor trimite îmĭ voiŭ face o plăcere a vĕ servi. Am vorbit cu D. Brătianu, i-am respuns şi în scris asupra acestor bani. D-voastră bine ştiţi că nu sunt la mine (vorbim în convinçţie morală iar *nu* după forme judiciare); ştiţi în conştiinţă că n'am priimit acei bani şi mĕ însărcinaţi a-i respunde. Pentru ce? Pentru că din disgraţie nu vĕ învoiţi între D-voastră; aci sunt patimile care vorbesc acum, iar nu

rația și sufletele D-voastre ce le iubesc atât. Dar, Domnilor, îmi sunteți dragi, căci sunteți Români, sunteți esilați ; și esiliŭ îl suferiți pentru devotament, pentru adevĕr; ați luat crucea pentru a servi pe alții și a suferi martiriul, și în țară n'ați umblat nici după vodìe nici după părcălăbie. Imi sunteți dragi și vĕ rog, până nu se vor mai alina patimile, încetați de a-mi mai scrie, căci îmi face mare rĕŭ, și nu cred să fiți așa de cruzi ca să faceți a-mi veni durerile dela obiectele afecțiilor mele. Domnul cu D-voastră! Amorul și pacea lui în inimile D-voastră. A revedere, amații mei.

«Salutare și frăție.

«*I. Eliade.*

«1850 Maiŭ 17 (5),— Paris.

«D-lor Cernătescu, Sergiade, Văleanu, A. Golescu, R. Golescu, D. Florescu, I. Magheru, Pădeanu, Simon, Zanea, Mano».

No. XLII. — *Eliade către emigrații dela Brussa.*

«*Domnilor*,

«Am priimit scrisoarea D-voastre din 25 Ian. (6 Feb.). Am vĕdut declarația formală, prin care cu ȝece iscăliturĭ stigmatisați pe frații D-voastră

din esiliŭ pentru aceeaşi causă cu numele de făcătorĭ de fapte desoneste şi misere. Mult am plâns şi pe acusatorĭ şi pe acusaţĭ. Eŭ nu cunosc ce a curs între D-voastră astă diferinţă, însă vĕd că eĭ orĭ la cine s'aŭ plâns de D-voastră, nu v'aŭ calificat ast-fel, ci mult s'aŭ întins a vĕ ḑice că sunteţĭ abătuţĭ din principiele proclamate de naţie; şi vĕ plâng amăgirea căror sunteţĭ *dupe* şi mai târḑiŭ poate victime. Poate să n'aibă cuvinte la câte ḑic, îşĭ mărginesc şi îşĭ mĕsoară însă vorbele cum să şaḑă bine oamenilor ce represintă o causă. Nu fiţĭ, Domniĭ meĭ, orĭ de ce parte veţĭ fi, scumpĭ la dreptate şi frăţie şi ieftinĭ la injuriĭ şi asupririĭ. Nu suferiţĭ oamenii ce-şĭ daŭ prerogative şi privilege a calomnia, şi altora nu le iartă nici dreptul de a se disculpa.

«Cât pentru baniĭ ce-mĭ scrieţĭ că mi-aţĭ trimis spre tractarea causeĭ D-voastre cu deschiderea unuĭ jurnal, mĕ iertaţĭ, că nu-ĭ pociŭ primi:

«1. Pentru că nu ştiŭ care este causa D-voastre, pentru că nicĭ o dată nu v'aţĭ pronunţat. Ne daţĭ astă vară în luna luĭ Maiŭ împuternicire a susţine principiele Autonomieĭ şi Suzeranităţii, şi apoĭ vĕ puneţĭ sub steagul celuĭ ce a vrut să ne vînḑă ca pe vite la Unguriĭ, şi vĕ supĕraţĭ pe orĭ-cine, ca să se apere de calomniĭ, este nevoit a-l da pe faţă.

«2. Că și de ați fi cu toții de aceleași principii ale nației sau țărei noastre, cu 2200 franci nu se poate începe un jurnal al nostru.

«3. Că nu pot a mă încărca cu bani dela oamenii ce nu-i cunosc și nu ne cunosc bine. Experiența m'a făcut să văd multe și mai vîrtos în dilele acestea.

«Mă iertați, Domnilor, și vă rog nu mă mai înjurați, înjurându-vă între sine. Nu v'am făcut nimic. Nu v'am luat nimic. Cât am putut, v'am fost la toți, și d'a dreptul și indirect, învățător de limbă. V'am arătat drumul cum să vă scăpați mai întâiu limba de muscalism și nici aceea nu mi-o ierta amicii D-v. și inimicii mei. Cei care apără slovele și vorbele Muscalilor, nu vă fie teamă, sunt numai buni a servi Muscalilor cu paguba D-v. Când va fi târdiu îmi veți da dreptate, pentru că inimile nu vă sunt stricate ; dacă veți fi greșit, ați făcut-o din inocență.

«Ce voiu puté voiu mai face și de acî înainte. Pe inimicii mei personali i-am iertat și îi voiu ierta. Pe inimicii însă principielor mele literare, filosofice, religioase și politice, nu-i pociu ierta ; i-am combătut și-i voiu combate până la ultima mea oră ; și voiu lăsa de moștenire fiilor mei materiali și spirituali a-i combate.

«Când mă veți mai onora cu vre-o scrisoare

laconică, cu finețe, plină de injurii cătră frații D-voastre, vĕ jur pe Dumnedĕŭ să nu mai încoronați asemenea scrisori cu vorbele «*Dreptate — frăție.*» Pentru numele patriei, nu vĕ învĕțați așa de tineri a isbi cu biciul sarcasmului sfiintele....[1] care astădĭ o țară este în foc. Din adîncul inimei vĕ scriŭ, cu toată curăția inimei; și pentru că luaiŭ tonul și cutezanța de a vĕ da oare care consiliuri, credeți mĕ că-mi fu frică ca de foc, de a pune în capul scrisorii mele *Dreptate și frăție*, temêndumĕ că poate în sacrul meŭ necaz voiŭ comite vre-o nedreptate, atingêndu-vĕ așa cum nu meritați.

«A revedere.

«*I. Eliade.*

«1850, Feb. 22 (6 Marte).

«Paris, Rue Notre Dame des Victoires
«Hôtel National.

«DD. Florescul, Pădeanul, Zanea, A. și R. Golesci, Cernătescul, Simon, I. Magheru, Văleanu, Mano.

«P. S. Respectați mi, vĕ rog, expresia de *sacrul necaz*, căci e vorba dorul de a ne vedé în frăție cu toți. Nu credeți alt-fel. Și părțeĭ ceĭ-lalte asemenea le scriŭ, când întrebuințează expresii nefrățești saŭ necuviincioase bărbaților.»

1) Probabil aicĭ lipsesce o parte din scrisoare saŭ sunt câte-va cuvinte sărite în original.

No. LVII. — *Emigrații dela Brussa către A. G. Golescu, N. Bălcescu și D. Brătianu.*

«Brussa 18 (30) April 1850.

«*Dreptate frăție.*

«*D-lor A. G. Golescu, N. Bălcescu și D. Brătianu.*

«Fiind-că D. Eliade ne-a refusat în fine suma cu carea putusem contribui la apelul D-lui pentru deschiderea unui jurnal, unde să se tracteze causa română, și cunoscând necesitatea cea mare de fonduri pentru publicarea scrierilor interesante causei, —noi am învitat pe unul din D-voastră, pe D-l D. Brătianu, a primi dela D. Eliade suma de lei turcești 4027, patru mii douĕ-ḑeci și șapte, și a îi ține până se vor coloca pentru scopul arĕtat. Dar fiind-că, ca să se poată adopera cât mai bine, noi în unanimitate v'am ales pe D-voastră ca să decideți asupra scrierilor ce aŭ merit mai mult și care ar tracta mai bine causa, fie în genere, fie în parte, în sens politic și național, fie în orĭ-ce limbă scrisă și de orĭ-care român din orĭ-ce parte a României, și a se publica cu acești bani. Intîmplându-se însă, ca vre unul din D-voastră să fie între autorii ce ar presenta asemenea scrieri, atunci în locul aceluia se va alege altul de emi-

grații de acia, pentru apreciarea și judecarea meritului acelei scrieri.

«Suntem încredințați, Domnilor, că dreptatea, patriotismul și cunoștințele D-voastre vor face ca acești bani să fie atât de bine și frumos întrebuințați în cât pe lângă lauda ce veți merita D-voastră, să simțim și noi acea contentație a sufletului ce îndeamnă, dă curagiŭ și celor debili spre fapte bune.

«Red. *Cernătescu.*

«Salutare și frăție.

«D. Florescu, Al. Golescu, R. Golescu, P. Cernătescu, G. Văleanu, C. Sergiad, Al. Zane, C. Pădeanu, A. Mano, I. Magheru, I. Simon.»

No. LXXVI. — *Emigrații dela Brussa către D. Brătianu.*

«Brussa 18 (30) April 1850.

«*Dreptate frăție.*

«*Domnule Brătiene,*

«D-l Eliad ne-a făcut în toamna anului trecut un apel ca să-l ajutăm cu ceva bani spre a deschide un jurnal în Paris pentru tractarea causei, și noi am rĕspuns după putință-ne, cu mulțumire, dar apoi îi a refusat.

«Acum sciind că e mare necesitate de fonduri pentru publicarea scrierilor interesante causei, fie în parte, fie în genere, noi am decis ca să încredințăm acei bani D-tale, până se vor adopera conform scopului și instrucțiunilor noastre pentru publicarea aceleĭ scrieri, carea ar merita mai mult și pentru carea ar opina cel puțin doi din membrii comisiunei aleși de noi.

«Suma subscrișilor ce se află la D. Eliad era de lei 9940, din carea scăḑênd 3500 primiți aici dela D. Zosima și cheltueala analogă a transportului lor la Paris, de lei 713, mai remâne a primi D-ta 5727, din carea, trimițênd 1700 la D. Ghica în Constantinopole, pentru completarea sumei la polița D-lui Bălcescu, rĕmân asupra D-tale 4027, ca fond public.

«Salutare și frăție.

«Red. *Cernătescu.*»

A. C. Golescu către emigrații dela Paris.

«*Dreptate frăție.*

«*Fraților Români,*

«Starea morală de astăḑi a Românilor, mai din toate provinciile române, este una din cele

mai avantagioase interesului național prin care Românii trecură până acum. Escludând epoca cea belicoasă a Românilor din mediul ev, nici o dată poate spiritul lor nu fu mai întreprinzĕtor decât astăzi pentru a ajunge la scopul lor național. Cu toate astea, acest spirit poate produce fructe bune saŭ rele pentru națiunea română, după direcțiunea politică, bună saŭ rea ce i s'ar da acum. Ambițiunile rele, pasiunile perverse, partidele contrarii una alteia, de multe ori contrarie toate interesului național, n'aŭ lipsit nici o dată din sînul unei națiuni și cu atât mai mult din sînul națiunilor apĕsate de juguri streine. In această categorie este astăzi și națiunea română.

«Ast-fel se află acum și poate vor mai fomenta încă în sînul Românilor diferite facțiuni antinaționale unele din indiferință de patrie, altele din rătăcire, care, susținute și încuragiate prin protecțiunea streinului inimic al românismului, nu țintesc decât a stinge spiritul român saŭ a-i da o direcție contrarie interesului național și a împlini printr'aceasta scopul infernal al neîmpĕcatului inimic al Românilor. Pentru a preveni dar rĕul suprem în care peste puțin târziŭ poate fi precipitată națiunea română de cele care vor s'o înghiță, este indispensabil o organisare saŭ un legămînt între Românii cei cari astăzi cugetă și simt mai

bine pentru națiunea lor, care să conducă spiritul Românilor pe calea cea adevĕrată. Această organisare, care nu poate avea un început saŭ o rădăcină decât numaĭ în cercul emigraților români, fiind-că numaĭ eĭ sunt într'o posițiune de a puté lua inițiativa, a fost tot-deauna simțită de eĭ și propusă de multe orĭ, însă opiniunile diverse aŭ făcut ca ea nicĭ până astădĭ să nu se poată realisa.

«Acum, după toate acestea, subsemnații vĕdênd imposibilitatea de organisațiune între emigrați, prin modurile cercate până astădĭ, vĕdênd paralisarea la care am fi fost reduși, comitetul uneĭ asemenea organisărĭ, chiar de ar fi reușit ea; vĕdênd încă pe lângă acestea necesitatea maĭ urgentă decât tot-deauna de o lucrare serioasă și regulată pentru respândirea și menținerea în fortitudine a ideilor și sentimentelor naționale între Români, propun numirea directă a unuĭ comitet de treĭ membri, care să conducă lucrările în sensul acesta prin organisarea uneĭ societăți.

«Pentru constituirea acesteĭ societăți, a cui esistență procede dela comitet, comitetul creator al eĭ redige singur statutele ce crede maĭ convenabile după înțelegerea sa, și nu le comunică decât acelor indivizĭ din societate pe care el crede indispensabil a-ĭ inița în lucrările luĭ. Fie-care individ, chiar din ceĭ care concură la alegerea co-

mitetului, nu se poate compta ca făcênd parte din societate decât după ce va fi primit un particular anunciŭ pentru aceasta din partea comitetului.

«Este adevĕrat că între modul actual de organisare şi între cele propuse până acum este o diferenţă foarte mare, sunt incidental însă că asta n'ar putea fi o pedică la realisarea acesteĭ organisaţiuni, daca toţi emigraţiĭ noştri vor lua în consideraţiune imposibilitatea în care ne aflăm d'a puté lucra maĭ bine printr'un alt mod. Fie-care emigrat cată să aibă în vedere posiţiunea noastră cea critică în cea ce se atinge de a ne organisa şi de a lucra. Această posiţiune este că noĭ ne aflăm între douĕ rele din care cată a preferì pe cel maĭ mic, adică a alege într'o asemenea organisare incompletă, chiar după convincţiunea mea însă indispensabilă, şi între o desorganisare completă, saŭ între starea de a face un ceva minim şi între aceea de a face nimica. Pentru că a sta într'o desorganisare ca până acum, escludênd lucrările în parte a treĭ patru emigraţi, va să ḑică a face nimica şi a lăsa calea deschisă unor factioşi antinaţionalĭ pentru a conduce spre rĕŭ chiar şi tendinţa cea bună a naţiuneĭ. Printr'această organisare nu se înţelege a da ordine numaĭ cercului emigraţiuneĭ, care după ce este foarte insemnificativă la numĕr, apoĭ mulţi poate şi din

cei care o compun astăḑi nu vor adera acum. Scopul acesteĭ organisăriĭ este ca ea, începêndu-şĭ esistența sa dela comitet, să se întindă cât se va puté maĭ mult pretutindeni unde se află Românĭ. Acum toată dificultatea pentru efectuarea eĭ constă în a avé o încredere perfectă în persoanele ce vor compune comitetul, şi eŭ cred că nişte asemenea persoane nu lipsesc dintre emigrații noştri. Destul este a avé convicțiunea intimă în noĭ că oamenii ce numim în comitet, pe lângă oare care capacitate de a lucra, unesc şi onestitatea şi sentimentul adevĕrat național, ca să putem fi siguri că lucrările lor, cu toate că în posițiunea de a nu se puté censura direct, vor da tot-deauna un resultat maĭ bun decât acel al desorganisăreĭ complete.

«La alegerea acestuĭ comitet, care se înțelege a fi numit după majoritatea voturilor aderenților, sunt învitați a concurge toți frații emigrați din Paris şi din cele-lalte locuri câți vor fi aprobând o asemenea organisare.

«Subsemnatul transmite acest apel precum şi votul sĕŭ pentru numirea membrilor comitetului în primirea D-lor N. Bălcescu, St. Golescu şi D. Brătianu, care sunt rugați a arĕta apelul şi celorlalți frați români, şi a desigila votul împreună cu voturile emigraților care vor adera. La desigilarea

voturilor sunt învitați D-lor a declara după numĕrul voturilor pe membrii comitetului fără a declara și numele votanților.

«Salutare și frăție.

«*A. C. Golescu.*

«Redactor *G. Adrian.*

«Brussa 13 (25) Iunie 1850.»

No. LXXV.— «*Emigrații Români din Paris, fraților emigrați din Brussa și Constantinopol.*

«*Dreptate frăție.*

«Chemarea voastră, fraților, prin care ne arĕtați din dorința de a forma un comitet al emigrației cu însărcinarea de a lucra în interesele Românilor, ne fu și de astă dată bine venită, și vĕ mulțumim pentru bunul vostru îndemn. Dar cu pĕrere de rĕŭ trebue să vĕ spunem, că deși și noĭ am simțit de apururea nevoia unuĭ centru, care concentrând în sine micile puteri împrăștiate a tutulor emigraților, să desfășure o lucrare maĭ întinsă, maĭ tare în s-ta causă a mântuireĭ neamuluĭ și a țĕreĭ noastre ; nicĭ o dată însă de câte orĭ ne-am încercat, orĭ câte desbaterĭ am avut, cand principiile dupre care era a se înființa, când modul organisăreĭ unuĭ asemenea co-

mitet desbinaŭ părerile, în cât nu puturăm ajunge la scopul dorit.

«Acum, după primirea chemăreĭ voastre, iarăşi ne maĭ adunarăm şi, cernând cu de-amănuntul lucrul, ne-am încredinţat că singurul mijloc de a ajunge la o organisaţie maĭ deplinită este, să începem maĭ întâiŭ a ne limpeḑi *ideile şi a ne întări credinţa revoluţionară*, care fiind făcute, organisaţia însăşĭ va fi de sine formată. De aceia, socotind că respândirea principiilor revoluţieĭ româneşti este cea maĭ de căpetenie şi neapărată lucrare a se face, am numit *o comisie de propagandă*, alegênd pe fraţii N. Bălcescu, D. Brătianu şi B. Mălinescu, care sunt însărcinaţi de a lucra, prin toate mijloacele ce vor puté, spre a lăţi şi a înrădăcina aceste ideĭ în sufletul a tot poporul român. Şi vĕ îndemnăm, fraţilor, că dacă veţi fi părtaşi voinţeĭ noastre, să ne trimiteţi şi încuviinţarea voastră, sperând că maĭ târḑiŭ, maĭ luminându-ne şi îmbunătăţindu-ne, vom puté întemeia şi ceva maĭ mare, maĭ bun, maĭ demn de s-nta noastră causă!

«Paris 28 Septembre 1850. «In numele adunăriĭ

«*D. Brătianu*, president.

«*I. Voinescu II*

«Subscriŭ ca secretar, însă nicĭ consider aceasta ca respuns la adresa D-luĭ Golescu, nicĭ am fost de părere, lepădând toate propunerile D-luĭ, să ajungem la o organisaţie cu totul depărtată de organisaţia propusă de D-luĭ Golescu.»

No. XXXI. — *Votul emigraților din Brussa privitor la luarea socotelilor.*

«Cât pentru membrii care să compună comisiunea provisorie însărcinată cu luarea comptului banilor publici, noi subsemnații am votat pentru DD. Stefan Golescu, Dimitrie Golescu și Winterhalder.

(Subscrișĭ): «C. Racoviță, G. Adrian, D. Florescu, Radu Golescu, Alexandru Golescu, P. Cernătescu, C. G. Florescu, Al. Zane.»

Un singur glas de indignațiune s'a auḑit din partea emigraților calomniați, maltratați și acusați de Eliade, a fost broșura autografiată a lui C. A. Rosetti, intitulată «*Apel la oamenii ceĭ liberĭ de C. A. Rosetti, Paris, 1849, Decembre 2.*» Broșura este compusă din doue părți: întâia este o scrisoare adresată «*Domnilor Membri ai comisieĭ pentru luarea socotelilor*», a doua este scrisoarea adresată «*Domnilor Eliade și Tell.*» (1)

1) Părțĭ din această foarte rară broșură s'aŭ reprodus maĭ sus la pag. 827—848. Intreagă s'a reprodus în *C. A. Rosetti, Scrieri din junețe și din esiliŭ*. Tomul II (Bucurescĭ 1885), pag. 5—66.

VERIFICAT 1987

SCRISORILE ŞI DOCUMENTELE

CUPRINSE ÎNTR'ACEST VOLUM

		Pag.
1848.	Iunie 14, Bucurescĭ.—Dr. Louis Mandl către Generalul Aupick	8
»	» 16, Bucurescĭ.—N. Bălcescu şi Rosetti către Ion Ghica	38
»	Iulie 18 (30), Bucurescĭ. — N. Bălcescu către Ion Ghica	45
»	» 30 (Aug. 12), Bucurescĭ C. A. Rosetti către Ion Ghica	47
»	August 7 (19), Brăila.—D. G. Golescu către Ion Ghica	21
»	» 10 (22), Constantinopol. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	34
»	Septembre 5 (17), Francfort.—1-ul Memoriu dat Ministeriuluĭ Germanic din partea agentuluĭ Românieĭ Ioan Maiorescu .	120
»	» 17 (29). — Petiţiunea Românilor către Sultanul	55
»	» — Paris. — Protestul Emigraţilor din Paris către Sultanul	57

Pag.

1848. Sept. 29, Sibiiŭ. — Nicolae Gheorghiade (I. Eliade) către Ion Ghica 641
» Octobre — Francfort. — Din actele Parlamentuluĭ de Francfort asupra Principatelor Danubiane 145
» Novembre 4 (16), Francfort. — 2-lea Memorial dat Ministeriuluĭ German din partea plenipotentuluĭ Românieĭ Ioan Maiorescu 132
» » 10 (22), Viena. — Ioan Maiorescu către Generalul Magheru 159
» » 16 (28), Belgrad. — N. Bălcescu către Ion Ghica 238
» » 17, Paris. — A. G. Golescu şi Ştefan Golescu către Ion Ghica 82
» » 26. Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica 94
» — — — A. G. Golescu către Ion Ghica. 100
» — — — A. G. Golescu către Ion Ghica. 102
» — — — A. G. Golescu către Ion Ghica. 108
» — — — Petiţiune către Adunarea Naţională a Franciei 114
» — — — Adresa plenipotenţiarilor români către Lordul Palmerston 117
1849. Ianuarie 4, Belgrad. — N. Bălcescu către Ion Ghica 242
» » 21, Belgrad. — N. Bălcescu către Ion Ghica 245
» » 24 (5 Febr.), Triest. — Generalul Magheru către Ion Ghica 151

Pag.

1849. Februarie 5 (17), Paris.— Nicolae Golescu către Ion Ghica 707
» » 7, Viena.—I. Maiorescu către N. Bălcescu. 168
» » 8 (20), Paris.—Adresa prin care Tell, N. Golescu şi Eliade numesc pe Ion Ghica representantul lor la Constantinopol. 649
» » 10, Sibiiŭ.—Socoteala de baniĭ Emigraţiuniĭ.
«Cu împrumutare.» (G. Niţescu). . . 656
«Baniĭ daţiĭ.» . . . . . »
«Comptul banilor primiţi.» 657
«Listă de baniĭ ce s'aŭ adunat din contribuţie» alcătuită de M. Serghiescu. 658
«Listă de baniĭ ce s'aŭ cheltuit» alcătuită de M. Serghiescu . . . . . »
» » 24, Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica 505
» » — Paris.—Circulara luĭ Eliade, Tell şi N. Golescu, ca şefiĭ aĭ Emigraţiuneĭ . 647
» Martie 7, Paris. — N. Golescu către Ion Ghica 708
» « 8, Constantinopol. — Proces verbal al emigraţilor dela Constantinopol . . . 709
» » 9, Paris.— Răspunsul luĭ Szarvady la întrebarea comiteluĭ Zamoyski. . . . 179
» » 12 (24), Constantinopol. — N. Bălcescu către Eliade, Tell şi N. Golescu 651

Pag.

1849. Aprilie 17 (29), Negotin —N. Bălcescu către Ion Ghica 257
» » 18 (30), — N. Bălcescu către Ion Ghica 259
» » 20, Passy. — C. A. Rosetti către Ion Ghica 63
» » 26, 27 (8, 9 Maiŭ),—N. Bălcescu către Ion Ghica 249, 257
» » 27, Paris.—A. G. Golescu către Ion Ghica 207
» » — — Scrisórea luĭ Butianu către Ungurĭ. 325
» Maiŭ 1 Convenţiunea dela Balta-Liman între Rusia şi Turcia 194
» » 2 (14), Brussa.—Jurnalul Emigraţiuneĭ din Brussa 710
» » 8, 9 (20, 21), Mehadia. —N. Bălăcescu către Ion Ghica 267, 269
» » 10, Panciova.—N. Bălcescu către Ion Ghica 261
» » 11, Paris.— C. A. Rosetti către Ion Ghica 70
» » 12, Panciova.—N. Bălcescu către Ion Ghica 261
» » 13 (25), Brussa.—Emigraţiĭ dela Brussa către Ion Ghica 713
» » 14, Panciova.—N. Bălcescu către Ion Ghica 265
» » 17 (29), Debreţin.—N. Bălcescu către Ion Ghica 271

Pag.

1849. Maiŭ 17, Paris.— N. Golescu către Suleĭman Paşa 203
» » 18, — Proces verbal al Conferinţeĭ de la Paris ţinută de Prinţul Czartoryski, Szarvady, Pulsky, Teleki, etc . . 396
» » 30, Debreţin. — Scrisórea luĭ N. Bălcescu către Comitele Batthyani . . . 291
» Iunie 2, Debreţin.—Respunsul luĭ Batthyani către N. Bălcescu 292
«Proiect de lege: Despre drepturile naţiuneĭ române civile şi judiciale. Despre treburile bisericescĭ». 293
» » 3, Debreţin. — N. Bălcescu către Ion Ghica 276
» » 6, 8, Pesta. — N. Bălcescu către Ion Ghica 283, 288
» » 10, Pesta.— Extras din circulara luĭ Batthyani către agenţiĭ diplomaticĭ şi comandanţiĭ militarĭ aĭ graniţelor . . 295
» » 13 (25), Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica 315
» » 14, 22, Pesta —N. Bălcescu către Ion Ghica 298, 299
» » — Proclamaţia Generaluluĭ Bem către locuitoriĭ Transilvanieĭ 306
» » 15 (27), Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica 322
» » 18, Pesta.— Circulara luĭ Batthyani către toţĭ agenţiĭ diplomaticĭ aĭ Ungarieĭ 310

Pag.

1849 Iunie 27, Fontenay aux Roses.—A. G. Golescu către Ion Ghica 215
» » 29, 30, Pesta.—N. Bălcescu către Ion Ghica 328, 332
» » 31-3 Iulie, Pesta.— N. Bălcescu către Ion Ghica 341-352
» Iulie 1, Constantinopol. — Contract încheiat cu agentul Prinţuluĭ Czartoryski pentru întroducerea oficerilor polonĭ în legiunea română din Transilvania . . 403
» » 1-3 (13-15), Segedin.—N. Bălcescu către Ion Ghica 362-370
» » 1, 2, (Constantinopol).—Ion Ghica către N. Bălcescu 333, 340
» » 4, 6, Pesta. — N. Bălcescu către Ion Ghica 352, 359
» » 7 (19), Oituz.— Proclamaţia Generaluluĭ Bem către Moldovenĭ — cu marşul luĭ Bem 392, 393
» » 12, Oneştĭ.—Adresa Generaluluĭ Bem către autorităţile Moldoveĭ 395
» » 14, Segedin. — Adresa luĭ Batthyani către N. Bălcescu şi Bolliac 371
» » — «Projet de pacification». 372
» » 14, Segedin.—Convenţiunea făcută de N. Bălcescu şi Bolliac cu Guvernatorul Ungarieĭ Kossuth pentru formarea legiuniĭ române 376
» » — Manifestul Guvernuluĭ unguresc. . 384
» » — Starea armateĭ ungurescĭ 387

Pag.

1849. Iulie 20 (1 Aug.), Paris. — Eliade către Negulicĭ 714
» » 20 (1 Aug.), Paris. — Eliade către Russo 718
» » 20 (1 Aug.), Paris. — Eliade către deţinuţiĭ dela Brussa 722
» » 25, Segedin. — Buletin din rĕsboiul unguresc 390
» » 26 (7 Aug.), Paris.— Locotenenţiĭ către deţinuţiĭ dela Brussa 731
» August 3 (15), Paris.— Eliade către Costache Alexandrescu 734
» » — Paris. — Eliade către Grigorie Zosima 737
» » 15, Orşova. — N. Bălcescu către Ion Ghica 404
» » 17, Fontenay aux Roses. — A. G. Golescu către Ion Ghica 748
» Septembre 4 (16), Paris. — Locotenenţiĭ către Emigraţiĭ dela Brussa 743
» » — Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica 755
» Octobre 16, Paris. — C. A. Rosetti către Ion Ghica 78
» » 17, Paris.—N. Bălcescu, V. şi Ion Alexandri către Ion Ghica 406
» » 22, 26 Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 407, 416
» » 26, Brussa.—Emigraţiĭ dela Brussa către Ion Ghica 848

Pag.

1849. Octombre — Brussa.—Emigraţiĭ dela Brussa către Locotenenţiĭ dela Paris . . 763
» Novembre 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica 418
» « 7, Paris. — A. G. Golescu către Ion Ghica 849
» » 13 (25), Paris. — Procesul-verbal încheiat de Adunarea Emigraţilor în cestiunea banilor remaşĭ asupra luĭ N. Bălcescu 660
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 419
» » 20, Brussa.—Bolliac către Ion Ghica. 629
» » — Paris. — Respunsul dat de Tell, Eliade şi Pleşoianu la învitarea de a asista la cetirea procesuluĭ-verbal privitor la baniĭ remaşĭ asupra luĭ N. Bălcescu 661
» Decembre 2, Paris.—Asociaţia Română,—Statute. 797
» » 2, Paris. — Estrase din «Apel la oameniĭ ceĭ liberĭ» de C. A. Rosetti şi din scrisoarea deschisă către Eliade şi Tell 827
» » 4 (16), Paris.—Locotenenţiĭ din Paris către Emigraţiĭ dela Brussa. 769
» » 5 (17), Brussa.—Emigraţiĭ dela Brussa către Eliade, N. Golescu şi Tell. . . 775
» » 5 (17), Brussa.—Emigraţiĭ dela Brussa către ceĭ dela Constantinopol şi Paris. 776

Pag.

1849. Decembre 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica 420
» » 6. Paris. — Emigraţiĭ dela Paris către ceĭ dela Brussa 795
» » 6, Paris.—Eliade către Emigraţiĭ dela Brussa 786
» » 7, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 421
» » 15 (27), Paris. — Locotenenţiĭ N. Golescu, Tell şi Eliade către Emigraţiĭ dela Brussa. 801
» » 15 (27), Paris. — Locotenenţiĭ N. Golescu, Tell şi Eliade către Emigraţiĭ dela Brussa. 807
» » 15, 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica 424, 430
» » 17, Paris.—Eliade către deţinuţiĭ dela Brussa. 674
» » 24, Constantinopol. — Act de garanţie dat de Ion Ghica şi Marin Serghiescu luĭ Achmet Wefyk Efendi pentru Bolliac 628
» » 24, Constantinopol. — Bolliac către Ion Ghica 628
» » 25, Constantinopol. — Bolliac către Nicolae Alexandrescu 633
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 435
» » 26, Paris. — Memoriul dat de N. Bălcescu guvernelor Francieĭ şi Englitereĭ prin mijlocirea Conteluĭ Zamoyski . . 438

Pag.

1849. Decembre 27, Paris. N. Bălcescu către Ion Ghica 437
» » 27, Constantinopol. — Bolliac către Ion Ghica 633
» » 30, Constantinopol. — Bolliac către Eliade 814
» — — Alexandru Golescu către Ion Ghica 783
1850. Ianuarie 1 (13), Londra. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 451
» » 4, Londra. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 447
» » 17, Paris. — Stefan Golescu către Ion Ghica 823
» » 25 (6 Febr.), Brussa. — Emigrații dela Brussa către Eliade 852
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 456
» Februarie 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 461
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 464
» » 22, Paris. — Eliade către emigrații dela Brussa. 855
» » 23, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 469
» Martie 4, Paris. — N. Bălcescu către Alexandru Golescu 472
» » 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 490

Pag.

1850. Martie 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 493
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 495
» Aprilie 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 497
» » 15 (27), Constantinopol. — Stamatello Volgo, dragomanul Poliției, către Ion Ghica 634
» » (16) 28, Constantinopol. — Ion Ghica către șeful Poliției 635
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 500
» » 18 (30), Brussa.—Emigrații dela Brussa către A. G. Golescu, N. Bălcescu și D. Brătianu. 859
» » 18 (30), Brussa.—Emigrații dela Brussa către D. Brătianu 860
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 501
» Maiŭ 5 (17), Paris.—Eliade către Emigrații dela Brussa. 853
» » 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 503
» » 7, Constantinopol.—Garanția dată de Ion Ghica către Poliție pentru Bolliac. 635
» » — Constantinopol. — Bolliac către Ion Ghica 636
» » — Constantinopol.—Petiția luĭ Bolliac către Ministeriul turcesc 636
« » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 506

Pag.

1850. Maiŭ 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 507
» Iunie 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 510
» » 13 (25). Brussa.—A. C. Golescu către emigraţiĭ dela Paris 861
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 513
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 514
» Iulie 1, Paris. — Scrisoarea luĭ N. Bălcescu către Contele Zamoyski. 515
» » 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 532
» » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 535
» » 26, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 536
» August 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 539
» » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 541
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 543
» Septembre 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 546
» » 16, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 547
» » 27, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 548
» » 28, Paris.—Emigraţiĭ dela Paris către ceĭ dela Brussa şi Constantinopol . 866
» » — Brussa. — Votul emigraţilor din Brussa privitor la luarea socotelilor . 868
» Octobre 6, Paris. — N. Bălcescu, St. Golescu şi D. Brătianu către A. Golescu. 551
» » 6, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica. 552

Pag.

1850. Octobre 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 553
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 604
» Novembre 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 560
» » 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 562
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 564
» Decembre 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 567
» » 17, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 570
1851. Ianuarie 17, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 571
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 572
» Februarie 6, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 574
» « 17, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 576
» » 25, Constantinopol. — Socoteală ţinută de M. Serghiescu despre 15,000 leĭ daţĭ de Goleştĭ 659
» » 27, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 578
» Martie 7, Paris — N. Bălcescu către Ion Ghica. 579
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 580
» Aprilie 16, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 581
» » 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 583
» Maiŭ 26, Paris. — N. Bălcescu către Ion Ghica 585
» » 26, Ville d'Avray. — N. Bălcescu către Ion Ghica. 588

		Pag.
1851.	Iunie 5, Paris.—N. Bălcescu către Ion Ghica.	591
»	» 15, Ville d'Avray. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	593
»	Iulie 16, Ville d'Avray. — N. Bălcescu către Ion Ghica.	594
»	» 26, Paris. — N. Bălcescu și C. Negri către Ion Ghica.	596
»	Octobre 7, Toulon. — N. Bălcescu către Ion Ghica	599
»	» 16, Hyères. — N. Bălcescu către Ion Ghica	601
»	Novembre 27, Hyères. — N. Bălcescu către Ion Ghica	606
1852.	Martie 17, Hyères. — N. Bălcescu către Ion Ghica	608
»	Aprilie 17, Hyères. — N. Bălcescu către Ion Ghica	609
»	Septembre 22. — N. Bălcescu către Ion Ghica	610
»	Octobre 1, Malta. — N. Bălcescu către Ion Ghica	612
»	» 11, Neapol. — N. Bălcescu către Ion Ghica	613
1859.	Maiŭ 20. — Convenţiunea dintre Cuza și Kossuth privitoare la înființarea de lagăre la graniță.	
	«Convenţiunea A».	619
	«Convenţiunea B»	621

RIFICAT 2007

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREȘTI

CAROLI

VERIFICAT 2017